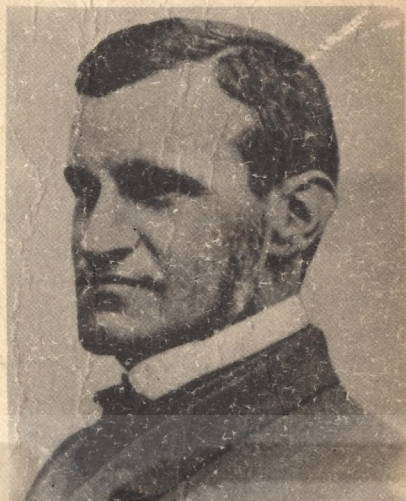

francis parkman

989

francis parkman
pe calea oregonului

«Povestea Drumului spre Vest are, în istoria americană, semnificația pe care, în epoca formării națiunilor europene, o avuseseră faptele narate în *Cîntecul lui Roland*, în *Nibelungii* sau în *Cidul*.»

(DAN GRIGORESCU)

«Sobrietatea și claritatea arhitecturii narative combină talentul explicit al istoricului cu cel al romancierului... E un stilist, e un portretist, narator și peisagist dintre cei mai vrednici de stimă din clișeele Americii.»

(WILLIAM DEAN HOWELLS)

francis parkman

Lei 5

editura minerva

Ilustrația copertei : *Georgeta Pusztai*

francis parkman

pe calea oregonului

TRADUCERE ȘI NOTE DE D. MAZILU
PREFAȚĂ ȘI TABEL CRONOLOGIC DE
DAN GRIGORESCU

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI • 1978

EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI

Pentru versiunea românească, toate drepturile rezerve
Editurii Minerva (B.P.T.)

FRANCIS PARKMAN
The Oregon Trail
Benjam Books — 1938

PREFAȚĂ

Povestea Drumului spre Vest are, în istoria americană, semnificația pe care, în epoca formării națiunilor europene, o avuseseră faptele narate în *Cîntecul lui Roland*, în *Nibelungii* sau în *Cidul*. Dar isprăvile eroului eposului american se măsurau într-un chip diferit de către fiecare generație care își avea propria interpretare a vechiului ideal al „frontierei” — noțiune încă ambiguă în studiile de istorie publicate chiar și în ultimele decenii: S-ar spune că, de fapt, cuvîntul are un înțeles mai curînd moral decît pur geografic și că, fără multe excepții, sensul lui e cel care derivă dintr-o celebră definiție a lui Frederick Jackson Turner, veche de peste optzeci de ani. În vara lui 1893, la Congresul de la Chicago al Asociației istoricilor americani, tînărul profesor din Wisconsin susținea ideea că „existența unor pămînturi libere, neconținute lor retragere din fața așezărilor americane care se întind spre vest explică dezvoltarea Americii”¹. O dezvoltare care, însă, într-o surprinzătoare viziune romantică, provenea din întoarcerea la condițiile existenței primitive de-a lungul unei frontiere

¹ Cf. G. W. Pierson : *The Frontier and Frontiersmen of Turner's Essays* (Frontiera și oamenii frontierei în eseurile lui Turner), *Pennsylvania Magazine of History and Biography*, LXIV (1940), p. 412.

afla într-o neconținută mișcare, „punct de întâlnire al sălbăticiilor și civilizației“.

Și eroul „frontierei“ era astfel definit : „Aici, inteligența americană își dobândește cele mai izbitoare caracteristici. Asprimea și forța, combinate cu ascuțimea minții și cu simțul proprietății ; însușirile practice, inventive, ale unei minți care știe să găsească repede soluții la cele mai diverse probleme ; cuprinderea măiastră a lucrurilor materiale, căreia îi lipsește simțul artistic, dar are puterea să obțină rezultate grandioase ; energia veșnic neastîmpărată ; individualismul acționînd în numele unor scopuri bune, ca și în acela al unor scopuri rele ; și, mai presus de orice, vigoarea și exuberanța pe care le aduce libertatea : acestea sînt trăsăturile frontierei, sau trăsăturile pe care le regăsim pretutindeni, *din cauza existenței frontierei.*“¹

Frontiera crea, în această viziune romantică, milioane de Robinsoni, luptînd cu natura sălbatică, supunînd-o, transformînd-o într-o realitate prietenoasă, prielnică întemeierii unei civilizații robuste, lipsite de dramele confruntărilor ce însoțiseră afirmarea civilizațiilor europene. Se omitea, totuși, din această Poveste a Vestului, a Frontierei, amănuntul că noii Robinsoni desțeleneau pămînturile și defrișau pădurile unor teritorii care, de drept, aparțineau unor stăpîni mai vechi, déposedați cu sila și alungați spre pămînturile aride, botezate, cu un act arbitrar al guvernului federal, „Teritorii indiene“. Sau, punînd bazele unei convenții ce avea să stăruie îndelung, scriitorii proiectau adesea imaginea unor triburi ce duceau o viață înapoiată ; tradițiile culturii lor erau privite cu un fel de spaimă, pentru că nu erau înțelese, iar pieirea lor lentă era interpretată ca o necesitate („crudă, nedreaptă“ — spuneau unii, fără a încerca, însă, a i se opune) a istoriei.

Era, totuși, adevărat că pionierii americani, acești oameni energici, muncitori, aspri, erau purtătorii unei civilizații noi, necunoscute în Europa secolului al XIX-lea. Așa cum va releva Lenin, orice proletar din fabricile de pe Coasta de Est putea de-

¹ *ibid.*, p. 415.

veni, în schimbul unei neînsemnate sume de bani, proprietar de pământ, liber de exploatare, liber de relațiile capitaliste. Epopoea Vestului crea acest tip de eroi care întrupau nu numai idealul de energie creatoare, ci și pe acela de libertate. Învăluți în legendă, pionierii îndepărtatelor pământuri cu nume ciudate se transformau în personaje înzestrate cu însușiri mitologice. Ei erau exploratori ai unor drumuri necunoscute, soldați în detașamentele trimise să lupte împotriva indienilor, precum Simon Kenton din Ohio, Daniel Boones din Kentucky, Jim Bridger din Marile Cîmpii sau Lewis Wetzel din Virginia de Vest; călăuze ale marilor expediții, soldați ai războaielor cu mexicanii, ca faimosul Kit Carson ale cărui isprăvi erau cîntate pe valea lui Missouri și de-a lungul asprului Drum spre Santa Fé; vizitii ai diligențelor de pe drumurile pîndite de tîlhari, oameni ai legii în ținuturi care nu cunoșteau încă legea, așa ca Bill Hickock „cel Neînduplecat“ din Kansas; navigatori pe apele pline de primejdii ale lui Mississippi și Ohio, ca Mike Fink, a cărui biografie s-a topit cu totul în legendă, astfel încît etnografiile au notat 11 versiuni ale morții sale, povestite la popasurile caravelor din Vestul Mijlociu și din Munții Stîncoși; tăietori de lemne, ca Paul Bunyan care, cu o singură lovitură de topor a despicat stîncile, deschizînd fluviului Colorado înalta poartă a Marelui Canion sau, altă dată, aducînd apele Pacificului pînă adînc în ținuturile de la poalele Munților Cascadei, în acel fiord, Puget Sound, pe malurile căruia cresc magnolii; dar și John Chapman, căruia i s-a spus „Johnny Appleseed“ („Simbure-de-măr“), cîntat de pionierii din Pennsylvania, Ohio, Indiana, Illinois, pentru că-i învățase pe părinții lor să sădească arbori în pămînturile acoperite pînă atunci de ierburile înalte ale preriilor.

„Aproape fiecare an, începînd din primul deceniu al secolului trecut, a fost martorul unui nou impuls, plin de energie, mînîndu-i pe americani către Vest.“¹ Căruțe mari cu coviltir, vase cu aburi, bărci navigînd de-a lungul noilor canale săpate între largile fluviu

¹ J. C. Furnas : *The Americans ; a Social History of the United States, 1587—1914* (Americanii, o istorie socială a Statelor Unite, 1587—1914), New York, 1969, p. 362.

și lacurile întinse asemenea mării porneau spre noile pământuri încorporate în teritoriul Statelor Unite în 1803, când — pentru mai puțin de 15 milioane de dolari — se cumpărase de la Franța întinderea, dintre Golful Mexic și Marile Lacuri de-a lungul lui Mississippi și spre apus, departe, până în Munții Sîlcoși.¹

În 1804, președintele Jefferson a obținut finanțarea unei expediții al cărei scop era „explorarea văii lui Missouri și, desigur, a felului în care comunicarea cu apele Pacificului poate oferi condițiile inaugurării unui drum sigur de-a latul continentului, prielnic dezvoltării comerțului“. Exploratorii erau instruiți să-și noteze „observațiile cu toată grija și cu deosebită răspundere“. Ei urmau să raporteze asupra „solului și înfățișării ținuturilor, a vegetației, în special asupra produselor agricole care nu se găsesc în Statele Unite“, „a animalelor și a mineralelor de tot felul“, „a climei, așa cum o caracterizează temperatura, proporția zilelor ploioase, înnorate și senine, manifestările electrice, grindina, zăpada, perioadele geroase, direcția, puterea și durata vînturilor, datele la care diversele plante răsar, își scutură floarea sau frunza, momentele în care se ivesc diferitele păsări, reptile sau insecte“. Președintele atrăgea atenția asupra obligației ca băștinașii înțilniți în drum să fie tratați „în chipul cel mai pașnic și mai prietenesc cu putință, așa cum îngăduie propriile lor obiceiuri: evitați orice fel de neînțelegeri...; faceți-i să înțeleagă intențiile de pace și interesele comerciale ale țării noastre, dorința noastră de a le fi vecini buni, prietenoși, folositori“².

În mai 1804, căpitanii Merriwether Lewis, secretar particular al lui Thomas Jefferson, și William Clark, care se distinsese în campaniile întreprinse împotriva indienilor aliați cu englezii,

¹ Cunoscut în istoria Statelor Unite sub numele de „Achiziționarea Louisianei“, tratatul cu Franța sporea teritoriul țării cu 140% și cuprindea actualele state Missouri, Nebraska, Iowa, Arkansas, Dakota de Nord, Dakota de Sud, însemnate suprafețe din Louisiana, Kansas, Minnesota, Montana, Wyoming, părți din Colorado și din Oklahoma.

² Thomas Jefferson: *Instrucțiuni către căpitanul Lewis*, în *Webster's Guide to American History* (Călăuză în istoria americană), Springfield, 1971, p. 101.

plecau cu trei ambarcațiuni și cu patruzeci de oameni în susul riului Mîssouri. În noiembrie ajungeau în preajma așezărilor indienilor Mandan, unde construiau un fort pe locul unde se află astăzi orașul Bismarck, capitala statului Dakota de Nord. Indienii i-au ajutat să treacă prin dificultățile unei ierni aspre, cu zăpezi mari și cu vînturi puternice. În aprilie, cînd — în sfîrșit — drumul părea să li se deschidă în față, lipsit de pericole, Lewis și Clark și-au urmat călătoria de-a lungul lui Mîssouri. Tălmaci le era un canadian a cărui soție, Sacagawea, a devenit personaj al legendelor ce aveau să învăluie isprăvile celor doi exploratori. Ajunși în teritoriile indienilor Shoshone, americanii au primit de la ei cai deprinși cu potecile prăpăstioase ale Munților Stîncoși și, traversînd pîrînișurile acoperite cu ghețuri, au coborît în canoe pe râurile Clearwater, Snake și, apoi, pe largul fluviu Columbia care i-a dus pînă la Pacific, unde au ajuns în noiembrie 1805, la un an și jumătate de la plecarea lor din St. Louis, pe Mîssouri.

De acum înainte, episoadele Drumului spre Vest se succed tot mai des. În 1811, de pildă, cel dintîi vas cu aburi lansat în apele Pacificului acostează în estuarul fluviului Columbia : exploratorii, conduși de Gabriel Franchère, au construit acolo un post de schimb pentru comerțul cu blănuri. Orașul care se va ridica în acel loc, Astoria (după numele proprietarului Companiei Americane de Blănuri, John Jacob Astor), va fi — multe decenii după aceasta — simbolul depărtărilor misterioase, al celui *Far West* care-i chema pe aventurieri și pe cei dornici de înavuțire. Cîrînd, Astoria va trece în stăpînirea întreprinzătoarei Companii a Golfului Hudson și nenumărați vînători și negustori de blănuri vor porni în lunga călătorie de-a latul continentului, atrași de fantasticele povești de îmbogățire a celor îndrăzneți. Întreprinderea se dovedea a fi rentabilă, iar pămînturile Teritoriului Oregon erau atît de fertile, încît în 1829, în Massachusetts, în tradiționala Nouă Anglie, s-a constituit o „Societate pentru Încurajarea Migrației spre Oregon”. Și, așa cum dovedesc documentele epocii, rezultatele obținute au fost dintre cele mai spectaculoase. Ignorînd conflictul de frontieră între Statele Unite și Anglia (amîndouă reclamînd stăpînirea Teritoriului), fără să le pese prea mult dacă

vor rămâne cetățeni americani sau supuși ai Majestății sale Britanice, sute de coloniști veneau să se așeze în valea Columbiei, străbătînd Drumul Oregonului pe care-l deschisese expediția lui Lewis și Clark.

Infiltrația americană în California — pe atunci parte a teritoriului mexican — s-a produs într-un chip diferit. În 1794 se semnală prezența celui dintîi cetățean al Statelor Unite pe țărmul californian: un negustor din Noua Anglie, cu o corabie sub drapelul tinerei republici, ocolise Capul Horn, urcase de-a lungul coastei Americii de Sud și, după multe săptămîni de navigație, ajunsese în Golful Monterey. Pe drumul acesta anevoios, l-au urmat alte nave, din ce în ce mai numeroase, înviorînd treptat toropitele tirgușoare San Diego, Los Angeles, Santa Barbara, San Francisco. Măruntelile așezări ridicate în preajma misiunilor franciscane cădeau sub influența aventurierilor americani, despoți atotputernici și care, nu o dată, se dovediră politicieni abili, țesînd intrigi împotriva administrației spaniole și, mai tîrziu, a celei mexicane și pregătînd în secret anexarea la Statele Unite. „Yankeii” aduceau mărgel, cuțite, praf de pușcă, rom și cumpărau în schimb piei — cărora aveau să li se spună «banerote de California» — pentru fabricile de încălțăminte din Massachusetts¹. Se povestește, printre altele, că un căpitan de vas a cumpărat în cîteva ore 560 de blănuri de focă, pentru care a dat în schimb mărfuri în valoare de 2 dolari: profitul net obținut din vînzarea blănurilor a fost de 22.398 dolari².

Moravurile din aceste locuri îndepărtate sînt sugerate de biografia unui oarecare Don Abel Stearns, negustor în măruntul tîrg Los Angeles: surprins de autorități în flagrant delict de contrabandă, s-a proclamat de îndată, fără incuviințarea cuiva, in-

¹ John A. Berger: „The Franciscan Missions of California (Misiunile franciscane din California)”, New York, 1941, p. 88.

² Charles A. Beard, Mary R. Beard: „The Rise of American Civilization (Ascensiunea civilizației americane)”, New York, 1930, p. 589.

spector al vămilor, funcție la adăpostul căreia a putut să-și continue netulburat rentabilele ocupații.

Dar acest mitic ~~Mad~~orado nu atrăgea încă prea mulți aventurieri dornici de înavuțire rapidă : perspectiva lungii călătorii pe la Capul Horn îi descuraja chiar și pe cei mai îndrăzneți. Fapt pe care-l aveau în vedere și autoritățile mexicane, de vreme ce nu socoteau necesare nici un fel de măsuri de limitare a imigrației americane. Când a apărut, în 1840, jurnalul de volaj al lui Richard Dana, *Doi ani în fața catargului*, a fost primit de cititorii din Statele Unite ca o descriere a unor fabuloase pământuri îndepărtate, a unei călătorii pe drumuri primejdioase și pline de mister.

Americanii au început să se simtă, parcă, mai aproape de ținuturile de pe țărmul Pacificului, după ce Jedidiah Smith — un negustor de blănuri din Noua Anglie — a ajuns, în noiembrie 1826, în fruntea unei cete de vânători, la poarta misiunii San Gabriel, în California de Sud. Fără să fi cerut permisiunea guvernatorului mexican, fără să-și fi pierdut vremea cu întocmirea vreunor acte pentru obținerea pașaportului, el traversase continentul, venind din St. Louis în căutarea prețioaselor blănuri de focă. N-a luat în seamă primirea foarte rece de care a avut parte și, vreme de un deceniu, a bătut drumurile Californiei, a explorat fertilele văi Sacramento și San Joaquin, a deschis o cale între California și Oregon și s-a întors, laudând frumusețea ținuturilor de lângă Pacific, cu asemenea exaltare, încît „se părea că, în sfîrșit, paradisul terestru a fost descoperit”¹.

Călătoria lui Smith a avut efectul „unei explozii care aruncă în aer un dig, lăsînd riul să pornească la vale”². Migrația nu încetează să fie privită ca o dovadă a marii cutezanțe, pământurile de dincolo de Munții Stîncoși și de pustiurile Nevadei nu își pierd aura de legendă ; însă drumurile deschise de călătorii spre Pacific sînt mai ușor de parcurs și durează din ce în ce mai puțin.

¹ Arthur M. Schlesinger : *Paths to the Present (Drumuri spre prezent)*, New York, 1949, p. 62.

² *ibid.*, p. 173.

³ Charles A. Beard, Mary R. Beard : *op. cit.*, p. 589.

În 1829, Erwin Young inaugura un drum comercial care pornea din Santa Fé și ajungea în California. Din nefericire, pe la 1840, foca și nutria — vîinate cu sălbăticiie — dispăruseră aproape cu totul de pe țărmurile Pacificului, la sud de Oregon.

În 1841, o caravană condusă de John Bidwell, învătător din New York, a traversat cu mari dificultăți continentul și, abia tirîndu-se prin pustiul Nevadei și prin trecătorile înalte ale Munților Stînceși, a ajuns în rodnică vale San Joaquin : în căruțele cu coviltir veniseră, nu cu gîndul să se îmbogățească peste noapte și să se întoarcă spre est, ci să se așeze aici pentru totdeauna, familii întregi. Exemplul lor a fost urmat de îndată de alte sute de oameni, atrași de faima fertilelor pămînturi ascunse dincolo de munți și de nisipurile fierbinți ale Nevadei.

Nu toate călătoriile acestea de-a latul continentului păreau, însă, a fi cu desăvîrșire lipsite de rațiuni politice ascunse. Expedițiile conduse de locotenentul cartograf John Frémont au căpătat încuviințarea guvernatorului mexican, care a fost convins că ele „urmăresc scopuri pur științifice“, dar nu pare a fi o simplă coincidență că tînărul ofițer se afla în California în vara lui 1846, cînd locuitorii anglo-saxoni ai provinciei au proclamat întemeierea unei republici care s-a declarat independentă de Mexic. Dealtmîntîri, Frémont organizase un detașament de cavalerie (alcătuit, în bună parte, din „echipa“ sa de cartografi) și va participa la luptele împotriva armatelor mexicane.

Migrația masivă schimbase mult echilibrul din teritoriile de pe țărmul Pacificului. Așa se explică, de exemplu, că pionierii stabiliți de curînd în Oregon au avut destulă putere să adopte, în 1843, o constituție care proclama apartenența întregului ținut la Statele Unite, inclusiv a zonei cuprinsă între fluviul Columbia și paralela 54°40' — zonă îndelung disputată cu Anglia. Presa întreținea o atmosferă în care izbucnirile șovine deveniseră firești : în iulie 1845, John L. O'Sullivan, redactorul lui *United States Magazine and Democratic Review* afirma că e „destinul evident“ al Statelor Unite să stăpînească întregul continent dintre Atlantic și Pacific. Expresia se răspîndește cu repeziciune și, la începutul anului următor, un membru al Camerei Reprezentanților o rostea,

afirmînd că „*destinul evident* al americanilor e să se răspîndească și să devină stăpîni pe tot pămîntul acestui continent”¹.

„În 1845, rîulețul care înaintase pînă atunci lent de-a lungul Drumului spre Oregon a devenit un fluviu : în acel an, mai mult de trei mii de oameni s-au așezat în valea rîului Willamette.”² Imaginea acestei mulțimi care se punea în mișcare în zorii zilei, cînd răsunau strigătele vizitiilor, îndemnurile celor care păzeau cirezile de vite, zgomotele căldărilor de aramă agățate în pirostrii, mugetul boilor înjugați la căruțele înalte cu coviltir a rămas fixată în literatura și, mai tîrziu, în filmele Vestului Îndepărtat. Caravanele erau comandate de căpetenii cărora li se încredințase puterea absolută de a hotărî drumul și de a face dreptate în aceste adevărate orașele mișcătoare. La căderea nopții se înălța tabără : căruțele erau așezate roată, bărbații se culcau în afara cercului, femeile, copiii, animalele — înăuntru. Se rînduiau schimbările santinelor, puștile și muniția erau puse la îndemînă. De-a lungul călătoriei se celebrau căsătorii, se nașteau copii, oameni extenuați de drum erau îngropați în morminte săpate în pripă, uneori fără ca locul mormîntului să poarte vreun semn, pentru că în prerie lemnul nu se găsea și nimeni nu-și îngăduia să întocmească din două crengi o cruce : crengile erau din cale-afară de scumpe — ele trebuiau să întetească focul, să alunge jivinele primejdioase. Cînd boii sau catîrii slăbiți de oboseală nu mai puteau urni din loc căruțele grele, oamenii erau siliți să-și lase avuții în drum. Cîteodată, epidemiile de holeră, frigul, foamea, setea, întîlnirile cu fiarele preriei prefăceau călătoria într-un adevărat infern.

În 1846, o caravană de 87 de oameni, condusă de George Donner, un bătrîn fermier din Illinois, a fost surprinsă de venirea timpurie a iernii într-o trecătoare înaltă din Sierra Nevada. Nepregătită pentru vremea rea, prost echipată, lipsită de experiență, caravana a rămas blocată în mijlocul zăpezilor. Boii și catîrii au

¹ Cf. *Webster's Guide to American History*, p. 179.~

² Allan Nevins, Henry Steele Commager : *History of the United States (Istoria Statelor Unite)*, New York, 1951, pp. 191, 193.

fost sacrificați. Dar vremea trecea și iarna devenea pe zi ce trece mai aspră. Din cei care plecaseră la începutul primăverii din Marile Cîmpii, numai 41 au supraviețuit. Într-o încercare deznădăjduită, nouă bărbați și șase femei au pornit prin zăpezile înalte, spre California : doi bărbați și cinci femei au ajuns, sfârșiți, și le-au povestit celor de la poalele munților nenorocirea caravanei. O echipă de salvare n-a mai găsit decât o mînă de bieți nefericiți, cu mintea rătăcită de suferință, care se hrăniseră săptămîni în șir cu fiertură de oase din cadavrele animalelor. Și, spre spaima lor, salvatorii și-au dat seama că, în iadul acela se săvîrșiseră abominabile acte de antropofagie. Zvonul s-a răspîndit repede și unii dintre cei care au fost aduși în California au trăit pînă la sfîrșitul zilelor ca niște adevărați surghiuniți, alungați în locuri sihastre, de care oamenii se fereau să se apropie. Tragedia din Sierra Nevada, din locul care se numește azi Pasul Donner (bătrînul murise și el în acele zile de spaimă), a inspirat teribilele pagini cu care se deschide *Gabriel Conroy*, romanul din 1876 al lui Bret Harte, și una din cărțile cele mai reprezentative ale lui Vardis Fisher, *O saga americană a curajului*, din 1943.

În anul în care caravana lui Donner pierdea tragic în Sierra Nevada, un tînăr jurist pleca din Independence, pe Missouri, tradiționalul punct de pornire spre Vestul Îndepărtat. Francis Parkman nu împlinise încă 23 de ani, dar constituția lui fizică firavă îi îndemnase pe părinți, bostonieni înstăriți, stîmpați în cercurile puritane, conservatoare, să se îngrijească de cele mai potrivite leacuri pentru sănătatea subredă a fiului lor. În concepția lor, călătoria de-a lungul Drumului spre Oregon era un întăritor cît se poate de nimerit, așa cum, cu cîțiva ani în urmă, fusese și voiajul din Europa (care, e adevărat, durase un an, în 1843—44, dar nu adusese ameliorările sperate, ceea ce fusese pus pe seama „aerului nu îndeajuns de curat din Lumea Veche“). Acum nu existau temeieri de îngrijorare : puritanii din Noua Anglie credeau fără șovăire în virtuțile aerului din Vestul Îndepărtat și, mai ales, în foloasele efortului fizic, excelent întăritor în medicația aspră din epoca pionierilor. Dealtminteri, ei își aduceau aminte foarte bine că, în adolescență, cînd fiul lor pornea

adesea în lungi excursii în ținuturile împădurite din Vermont, New Hampshire și Maine, era mult mai sănătos și nu avea înfățișarea bolnăvicioasă care-i speriasse atîta în ultima vreme.

După întoarcerea din Europa, se înscrisese la Școala de Drept a Universității Harvard — fără îndoială, cea mai respectată instituție de acest fel din Statele Unite. Luase licența în 1846, dar nu va cere niciodată să fie admis în barou. În aprilie se afla la St. Louis și se pregătea să plece în susul râului Missouri și apoi, de-a lungul lui Platte River, spre Wyoming. Traseul era cel obișnuit al jumătății de est a Drumului spre Oregon: 1800 de mile, adică aproximativ distanța dintre Helsinki și Madrid. Parkman era însoțit de vărul său, Quincy Adams Shaw. Călătoria lor nu se deosebește prea mult de acelea care deveniseră îndea-juns de obișnuite după 1830, cînd cele dintîi căruțe cu coviltir trecuseră pe aici spre Oregon și spre California. Acum pe Drumul Oregonului nu se mai vedeau decît rareori grupuri ale negustorilor de blănuri, ci caravane ale emigranților plecați spre pămînturile de pe Valea Columbiei și a râului Willamette, cu gîndul să se așeze pentru totdeauna acolo. Cei doi tineri, Parkman și Shaw, îi întîlneau și umblau împreună cu ei o bucată de drum. Erau vînători de bizoni, soldați ai regimentelor trimise să întărească autoritatea guvernului federal în teritoriile în care legea însemna voința celui mai puternic.

Dar evenimentele care marchează cel mai limpede lucrurile care-l interesau pe tînărul bostonian sînt întîlnirile lui cu indienii. Încă de pe vremea cînd colinda prin pădurile din nordul Noului Anglie, își propusese — așa cum va mărturisi cîteva decenii mai tîrziu — să cunoască și să înțeleagă „existența zilnică a celor dintîi locuitori ai acestei țări“, să le știe „arta, cîntecele de război și de pace“, „incantațiile din zile de restriște, leacurile pentru bolnavi“, „gîndurile, credințele, istoria“¹. După cum se vede, un interes etnografic larg care se înscrie în tendința generală a antropologiei americane din prima jumătate a secolului trecut.

¹ Scrisoare din 17. VI. 1887, în Francis Parkman : *Journals*, II, New York, 1947, p. 366.

Viziunii fabuloase, precumpănitoare în literatura, dar și în multe cărți de istorie ale secolelor al XVII-lea și al XVIII-lea îi lua locul un studiu sistematic, inițiat la început de pionierii așezați în regiunile de frontieră și de misionarii care colindau îndepărtatele ținuturi locuite pe atunci de indienii ce nu fuseseră încă strămutați spre vest. În 1819 apăruse *Relatarea istoriei, purtărilor și obiceiurilor națiunilor indiene care au locuit cindva în Peninsylvania*, scrisă de misionarul moravian John Gottlieb Ernestus Heckewelder, proiecție încă romantică a existenței băștinașilor, al cărei autor se dovedea a fi un prieten al triburilor Delaware și adversar al irochezilor (ațitudine ce avea să-l influențeze pe Fenimore Cooper, ale cărui romane din ciclul *Ciorapului-de-piele* foloseau fapte și observații cuprinse în cartea lui Heckewelder). Etnologul Henry Rowe Schoolcraft, care însoțise expedițiile spre lacurile Michigan și Superior, publicase în 1839 *Cercetări despre triburile algice* — nume convențional (și nu îndeajuns de precis), sub care erau cuprinși indienii din regiunea munților Allegheni și de pe coasta Atlanticului; și, chiar cu un an înaintea plecării în călătorie a lui Parkman, scrisese masivul tratat *Oneota sau caracteristicile rasei indiene din America*. Dar mărturiile cele mai bine cunoscute despre viața indienilor fuseseră consemnate în cele două volume ale pictorului George Catlin, *Purtările, obiceiurile și felul de viață al indienilor din America de Nord*, publicate în 1841: 300 de gravuri, însoțite de un text descriptiv, bogat în detalii ale existenței diverselor triburi, mai ales ale celor din Marile Cimpii și din văile Munților Stîncoși. Parkman știa cartea și o va socoti „unul dintre cele mai complete documente despre viața adevărată a Americii pe care le-a avut la îndemână generația ce se forma în jurul lui 1840”¹.

Interesul lui Parkman pentru viața indienilor corespundea, deci, unei tendințe îndeajuns de clar conturate spre mijlocul secolului trecut. „Evoluția de la exotismul unei descripții convențional romantice la o analiză științifică, bazată pe datele antro-

¹ Cf. Mason Wade : *Francis Parkman, Heroic Historian (Francis Parkman, istoricul erou)*, New York, 1942, p. 73.

pologiei și etnografiei, e marcată de scrierile lui Schoolcraft, Parkman și Lewis Morgan. Nu neapărat observația directă constituie meritul principal al acestor texte, pentru că și înaltașii lor, etnografii de factură romantică, și-au extras informația din experiența unor contacte cu populațiile băștinașe. Ci înlocuirea prejudecăților exotismului decorativ cu studiul aprofundat al indivizilor și al raporturilor dintre ei într-un spațiu etnografic specific.”¹

Întâlnirea cu indienii Sioux după plecarea de la Fort Laramie, în Wyoming, nu-i stârnește lui Parkman o simplă curiozitate care, dealtfel, ar fi fost întru totul explicabilă la un om aparținând unui tip diferit de civilizație, descoperind însăși materializarea legendei ce-i fermecase copilăria. El urmează, evident, un program de cercetare a unei teme de etnografie a cărei importanță îi e clară. Dar atitudinea lui nu e nici aceea a unui cercetător care operează cu niște obiecte de pur interes științific — așa cum se întâmplă, totuși, într-o măsură în studiile lui Schoolcraft. Dimpotrivă, Parkman dovedește că încearcă să înțeleagă lumea indienilor americani în întreaga ei înfățișare umană și paginile în care sînt descrise zilele petrecute în mijlocul tribului Sioux constituie unul dintre cele mai substanțiale documente despre viața națiunii indiene, pe care legendele de mai târziu, convențiile filmului *western* aveau s-o deformeze într-o mare măsură. Cu atît mai mult cu cît cartea lui Parkman este unul dintre primele studii consacrate Vestului, cei mai mulți antropologi de pînă atunci oprindu-se în zona Marilor Cîmpii sau în aceea a Pădurilor de Răsărit (singura excepție notabilă e Catlin, care colindase un vast teritoriu, de pe malurile rîului Yellowstone, în Montana, pînă în Florida, însă atitudinea lui e în primul rînd a unui om care *constată* și nu caută — ca Parkman — cauzele).

E adevărat, descrierea — deopotrivă a peisajului și a oamenilor — se face în termeni ce reflectă forța cu care acționau tradițiile stilului romantic; se cuvine, însă, amintit că, în jurul

¹ James C. Miller : *A History of American Ethnology (Istoria etnologiei americane)*, Boston, 1972, p. 243.

lui 1845, romantismul american abia își dobândise o personalitate și că era întru totul normal într-o carte care nu năzuia să fie, de fapt, decît un jurnal de călătorie și nu cu tot dinadinsul un studiu științific. Dealtfel, *Pe calea Oregonului* impresionează, în primul rînd, prin maiestatea și culoarea descrierilor : pîrînsurile munților, întinderea nesfîrșită a cîmpiilor, rîurile largi, torențele năpustindu-se în văi niciodată luminate de soare. Și, mai ales, momentele vieții indiene : vîntările de bizoni, ceremonialurile misterioase, de o teribilă energie a gestului, toate descrise cu un simț sigur al picturalului care nu alunecă defel spre pitoresc.

Dar călătoria în Wyoming nu l-a întremat ; încă din vremea în care se afla printre indienii Sioux, el se simțea slăbit și doar cu prețul unor eforturi chinuitoare își ascundea suferința, socotînd că numai astfel își poate păstra respectul gazdelor și — prejudecată la care nu va renunța — se poate salva de atacurile lor. Cînd s-a întors, în octombrie 1846, la Boston, era extenuat și medicii se temeau că întregul sistem nervos era în mare primejdie. „Parkman se afla într-o stare în care era aproape sigur pentru toată lumea că va rămîne un biet invalid. Pentru toată lumea, dar nu pentru el. Doctorii îi spuneau că va muri, dar el le răspundea că va trăi ; ei i-au interzis orice activitate intelectuală, pentru că numai o «odihnă completă» ar fi putut să-l mai salveze ; dar, cu toate că nu le pune la îndoială diagnosticul, el nu le-a urmat sfatul. Creierul era obosit, ochii refuzau să-l mai slujească ; dar nimic n-a fost în stare să-i doboare vitalitatea intelectuală și, cu fiecare încercare fizică, spiritul i se înălța deasupra sărmanului trup slăbit și-l silea să se supună neînfrînteii voințe de a supraviețui și de a lucra.”¹

Ochii îi erau atît de slăbiți, încît nu putea să-i țină deschisi și să scrie cîteva cuvinte pe foaia de hîrtie care aștepta descrierea călătoriei sale, fîgăduită unei reviste newyorkeze. La început îi dicta lui Quincy Adams Shaw : cel mult o pagină de însemnări

¹ Julius H. Ward : *Francis Parkman and His Work Francis Parkman și opera sa*, în *The Forum*, vol. XVI, 1893, p. 421.

despre drumul spre Munții Stîncoși, despre oamenii și peisajele întâlnite în ținuturile acestea îndepărtate. „Am început să mă simt mai bine, nota el cu un tragic optimism la începutul lui 1848: pot scrie singur, într-o singură zi, *șase rînduri!*”¹ Și-a imaginat un instrument, un fel de cadru metalic, cu ajutorul căruia putea scrie fără să privească pagina de hîrtie.

În 1847, însemnările lui au apărut, în foileton, în *Knickerbocker Magazine*, revista editată de grupul lui Washington Irving. Simplul fapt al tipăririi foiletoanelor sale într-o publicație printre colaboratorii căreia se numărau Longfellow, Paulding, Holmes, Hawthorne, Whittier, Bryant — nume de înalt prestigiu în literatura vremii — era o imensă onoare, în stare să-l întrezeze suflutește pe invalidul care, la 24 de ani, trăia într-o odaie întunecoasă, la ferestrele căreia stururile erau mereu trase, să nu lase lumina să se strecoare și să-i rănească ochii bolnavi. Foiletoanele, publicate sub titlul *Pe calea Oregonului* au fost foarte bine primite într-o vreme în care Vestul îndepărtat devenise o temă atât de frecvent abordată în literatură și în pictură, cînd exploratorii, pionierii, vînătorii de bizoni, mecanicii de locomotivă, soldații care luptau cu triburile din preajma Munților Stîncoși se transformaseră în eroi ai baladelor folclorice.

Însemnările lui Parkman apăruseră într-un moment prielnic și, pentru mulți americani din acea vreme, numele autorului lor se identifica perfect cu acela al unui personaj de legendă, pornit să înfrunte necunoscutele primejdii ale ținuturilor spre care se îndreptau mii de oameni. Imagine evident greșită, care — însă — va stărui îndelung.

Într-un timp în care aproape toți indienii de la est de Mississippi fuseseră strămutați cu sila, cînd ultimul stat de la răsărit de marele fluviu fusese admis în Uniune și scena expansiunii americane se deplasase, astfel, spre apus, era firesc ca proza lui Parkman care „absorbise priveliștile, sunetele, sentimentul

¹ *Journals*, I, p. 300.

neliniștii ce tulbura peisajul teritoriilor aproape necunoscute¹, să stîrnească un imens interes. Mai cu seamă după o întîmplare care avea să înfruească atît de adînc istoria Statelor Unite din deceniile următoare.

În ianuarie 1848, James William Marshall, muncitor care lucra la un gater din valea lui American River, nu depărte de Sacramento, a găsit în prundiș o pepită de aur. O vreme, știrea s-a răspîndit numai printre locuitorii din preajma „morii lui Sutter” (numele proprietarului gaterului, care va ajunge curînd un simbol al îmbogățirii, țel al anevoiosului drum spre vest). La început, Sutter a încercat să ascundă întîmplarea, de teamă că pămîntul îi va fi invadat de cei dornici să se îmbogățească peste noapte. Istoricii cred că și ofițerii celor cîteva detașamente ale armatei americane, venite aici să lupte cu mexicanii, au încurajat discreția lui Sutter, gîndindu-se (nu fără temei) că știrea ar fi complicat tratativele de pace, aflate tocmai în curs de desfășurare, că mexicanii n-ar mai fi vrut să cedeze un pămînt în care aurul lucea în prundișurile riurilor. Dar, prin mai, zvonul a fost adevărit de o iscodă trimisă de negustorii din Monterey : „Meșteșugarii și-au lepădat uneltele, fermierii și-au lăsat vitele să moară de foame în grajduri și grînele să putrezească pe cîmp, avocații și-au părăsit clienții în plata Domnului, învățătorii și-au aruncat cărțile, predicatorii și-au dezbrăcat sutanele, marinarii și-au lăsat corăbiile pustii, femeile și-au azvîrlit oalele — și cu toții s-au năpustit spre ținutul aurului. În orașe, afacerile n-au mai interesat pe nimeni ; comerțul cu valori imobiliare a început să lîncezească ; case și magazine părăsite de proprietarii lor au căzut în ruină... Dorința de îmbogățire era ațîțată de poveștile aduse cu flecare suflare a vîntului. În mai puțin de-o săptămînă, se spunea, doi oameni au găsit aur în valoare de 17.000 dolari, pe o parcelă de numai cîțiva zeci de metri pătrați. Un ziarist sărac, căruia nu i se mai publicau de mult reportajele, înarmat cu un firnăcop, o lopată și un fel de tîgaie, a strîns aur de mai multe

¹ J. L. Walker : *Francis Parkman*, în *The Nation*, vol. LVII, 1893, p. 367.

sute de dolari, doar în câteva ceasuri. Altcineva a adunat în cincisprezece minute un kilogram și mai bine de aur curat.”¹

Între timp, pacea cu Mexicul a fost încheiată, tratatul ratificat de parlamentele celor două țări și aurul, pe care-l căutaseră, cu un fel de febră bolnăvicioasă, vreme de trei sute de ani urmașii conchistadorului Pizarro, a trecut — cu pământurile în care se ascundea, cu tot — în stăpînire americană.

Așa încît, în decembrie, președintele Polk a putut să pome-nească, în mesajul său anual, întîmplarea de la „moara lui Sutter”. Efectul a fost imediat : știrea a trecut în ziarele de mare tiraj, ocupînd — săptămîni în șir — coloanele primei pagini. S-au format zeci de companii care se ofereau să pună la îndemîna celor care voiau să plece spre California „tot ce le era necesar : ghiduri geografice, obiecte utile în tabără, unelte”, și, printre multe altele, „conserve de varză murată, garantate pentru 21 de ani”². Un întreprinzător proprietar de hotel a organizat „un grup de fete, toate peste 25 de ani, gata să plece în California și să se mărite cu domnii mineri care au dobîndit avere”³. Fotografii îi îndemnau pe cei care se pregăteau de plecare să lase celor dragi un dagherotip menit „să-i apere de uitarea celor rămași acasă”. Spișerii anunțau descoperirea tîmadelor „pentru orice fel de boală ce i-ar fi amenințat pe muritori” și negustori de tot felul se lăudau că „tocmai au inventat aparate care depistează aurul, fără greș, chiar și în ascunzători mai adînci de o sută cincizeci de metri”.

Porneau la drum nu numai oameni din Noua Anglie, din Sud, și din Vestul Mijlociu al Statelor Unite, ci și din Anglia, din Irlanda și din țări ale Europei Centrale. Drumurile pe ocean erau anevoioase și scumpe : cel pe la Capul Horn dura între șase și nouă luni, cel pînă la Istmul Panama, pe care-l traversa relativ repede, și continua în Pacific, pînă la San Francisco, includea cei 250 de kilometri prin ținuturi mlăștinoase, sub un soare ucigaș,

¹ Charles A. Beard, Mary R. Beard : *op. cit.*, pp. 609—10.

² C. Goodwin : *Trans-Mississippi Vest, 1802—1853*, Chicago, 1918, p. 127.

³ *ibid.*, p. 128.

ținuturi năpădite de șerpi veninoși, de insecte otrăvitoare și de tot soiul de jivine primejdioase. Drumul pe uscat, prin Santa Fé, trecînd prin fierbintele deșert al Nevadei, unde temperatura atîngea adesea 55°C., îi atrăgea, de asemenea, prea puțin pe căutătorii de aur.

Rămînea astfel, ca unică soluție, Drumul către Oregon cu toate obstacolele lui, cu vastele cîmpii sărace în apă, cu lanțurile de munți prăpăstioși, de numele cărora se lega amintirea tragediei lui Donner. Se spune că între Marele Lac Sărat și coasta Pacificului, o mie cinci sute de morminte au fost săpate numai în cursul lui 1849. Dar, după cifre greu de verificat, în acel an 80 000 de căutători de aur au străbătut vechea cale a mirajului. În orice caz, California — care, la recensămîntul din 1850 număra 92 000 de locuitori — va avea peste zece ani aproape 400 000.

Acestea sînt împrejurările în care, în 1849, foiletoanele din *Knickerbocker Magazine* erau publicate de Parkman în volum, sub titlul *Drumul către California și Oregon*. Se înțelege, deci, cauza pentru care numele autorului a devenit celebru într-un scurt timp. Oricum, la mijlocul secolului trecut, nici Schoolcraft, nici Heckewelder nu erau considerați specialiștii cei mai vrednici de stimă în privința studiilor referitoare la etnologia indienilor americani: onoarea aceasta era acordată lui Francis Parkman. Și, cu toate că *Pe calea Oregonului* nu folosește un aparat științific pus la punct, și nici nu-și propune să devină o cercetare riguroasă, ci vrea să rămînă, pur și simplu, un jurnal de călătorie, cartea va fi adesea citată (chiar și în bibliografiile incomparabil mai pretențioase din ultimele decenii) printre volumele fundamentale, necesare oricui investighează istoria Vestului îndepărtat. O carte, desigur obiectivă, scrisă cu preocuparea de a informa exact asupra unor realități cu care cititorul american luase contact aproape exclusiv prin intermediul fabulației romantice. Dar al cărei principal merit este acela că „a apărut la timp, fiind transformată într-un argument al certitudinii că «Drumul către Oregon» nu e cituși de puțin impracticabil și că, acolo unde a reușit Parkman,

pot reuși și alții, dornici de avere, hotărâți s-o obțină cu orice preț¹.

Dar Parkman nu socotea că publicarea cărții îi demonstrase îndeajuns puterea de a învinge izolarea în odaia cu storurile trase. Încă înainte de publicarea în volum a *Căii Oregonului*, el proiectase compunerea unei istorii monumentale a Americii din vremurile coloniale, a luptelor dintre cele două mari puteri ale secolelor trecute — Anglia și Franța — pentru dominația în pământurile virgine de dincolo de Atlantic. Volumele nu urmau să apară într-o ordine strict cronologică : Parkman l-a scris pe primul, „urmărind să explice unul dintre acele puncte nodale unde se strâng în mănunchi tendințe ale îndelungatei opoziții anglo-franceze“². „Punctul nodal“ era, de data aceasta, Războiul de șapte ani, așa cum s-a desfășurat în America de Nord ; cartea se intitula *Conspirația lui Pontiac*.

E greu de spus dacă Parkman și-a început istoria cu evenimentele anilor 1763—65, pentru că — învăluite de mult în legendă — ele asigurau o largă popularitate primului volum. Fapt e că, după apariția cărții, autorul ei care se bucura pînă atunci de stimă ca etnograf al Vestului Îndepărtat, a fost proclamat de îndată „unul dintre cei mai reprezentativi istorici din noua generație de cărturari, ale cărui scrieri au nu numai însușiri dintre cele mai alese în privința exactității științifice, ci și frumoase calități literare în care îl putem descoperi pe autorul descrierilor pline de culoare din *Pe calea Oregonului*. Cu atît mai mult cu cît faptele relatate în această carte sînt, ele însele, pline de culoare și de dinamism : Parkman, un savant de numai 28 de ani, e una din marile speranțe ale istoriografiei americane, ale unei științe ce trăiește un binecuvîntat reviriment.“³

Parkman a fost unul dintre cei dintîi istorici ai războaielor franco-engleze din secolul al XVIII-lea care au despărțit adevărul de mitul romantic. În cartea lui, Pontiac nu este, așa cum îl în-

¹ Mason Wade : *op. cit.*, p. 31.

² *ibid.*, p. 112.

³ Francis Bowen : *A Sound Historical View (O perspectivă istorică solidă)*, în *North American Review*, vol. VII, 1851, p. 186.

fățișase literatura mai veche (chiar și aceea scrisă de unii participanți la întimplările din 1763, de pildă Robert Rogers, fost ofițer al armatei engleze, autor, în 1766, al unei drame populare, *Ponteach sau Sălbaticii din America*), conducătorul suprem al indienilor aliați cu francezii. El se ilustrase în luptele împotriva englezilor, fiind mai puțin un partizan al francezilor, cât un strateg care socotea că alianța cu „armata regelui Ludovic” îi va da putința să cîștige teritoriul de la vest de riul Ohio pe care să-l păstreze pentru triburile indiene, primejduite — după părerea lui — de înaintarea „armatei regelui George”.

La 10 februarie 1763, prin Tratatul de la Paris, aceste pămînturi erau cedate indienilor; era, însă, prea târziu, indienii porniseră războiul împotriva englezilor, rămași stăpîni ai fostelor posesiuni franceze din America de Nord. De la începutul primăverii pînă în pragul iernii, Pontiac a condus asediul împotriva Fortului Detroit (ai cărui apărători erau comandați de maiorul Robert Rogers, viitorul dramaturg). Însă frontul de la Detroit reprezenta numai o parte a vastului cîmp de bătălie care cuprindea și coloniile din Est — Maryland, Pennsylvania, Virginia. E adevărat că Pontiac a continuat lupta mult după înfrîngerea celorlalte căpetenii indiene, în august 1764, și că a semnat tratatul cu înaltul comisar britanic abia în iulie al anului următor. E neîndoielnic că această rezistență înverșunată a unui conducător, rămas singur împotriva întregii armate engleze, l-a transformat pe Pontiac într-un erou. Parkman a fost cel dintîi istoric care, fără a diminua meritele lui Pontiac, pentru că l-a proiectat pe eroul războiului din 1763 într-un spațiu mai vast, i-a dat adevărata înfățișare, alungînd legendele ce ascundeau adevărul. Deși, aici — ca și în *Pe calea Oregonului* — Parkman nu pare să înțeleagă tragedia indienilor și o cercetează cu o detașare care a fost, mai târziu, dezavuată de partizanii acordării drepturilor fundamentale celor dintîi locuitori ai Americii. El rămîne, totuși, un patrician bosfonian, izolat nu numai de o boală groaznică, ci și de o mentalitate evident conservatoare. Indienii și invadatorii albi sînt priviți, deopotrivă, cu un fel de sentiment de superioritate: cei dintîi, „aducători de tulburări și primejdioși”, ceilalți —

„cea mai primitivă și mai ignorantă dintre toate populațiile de la frontieră“. „Conștient și dezgustat de schimbările inevitabile ce se anunțau în acea epocă, Parkman nu a dat importanță epicului potențial al migrației spre vest și s-a îndreptat spre crearea unei opere riguroase, dar care privea înapoi, spre o Americă a întinderilor virgine pe cale să piară.“¹

Conspirația lui Pontiac era, însă, unul dintre cele dintâi studii de istorie întemeiate pe o concepție care se opunea grandilocvenței romantice. Modelul tinerei generații de istorici fusese monumentală *Istorie a Statelor Unite* a lui George Bancroft, a cărei publicare începuse în 1834 (și se va încheia după 42 de ani). Dar stilul pe care voia să-l impună Bancroft era de un retorism care li se părea tinerilor absolvenți ai Harvardului că-i imită prea fidel pe istoricii englezi. Exemplul științific și literar ales de ei era cel al *Istoriei Spaniei* a lui William Prescott, tipărită începînd din 1829. Triumful adevărat al acestui cărturar din Noua Anglie a fost apariția celor trei volume ale *Istoriei cuceririi Mexicului*, în 1843; cercetarea într-un domeniu neglijat pînă atunci de istorici era prezentată într-o formă literară foarte accesibilă, o arhitectură dramatică amplă, în centrul căreia se aflau Cortés și Montezuma.

Prescott, aproape orb, le sugera unora amintirea lui Milton asemenea căruia „își compunea epopeea, privind faptele cu ochii dinlăuntru care-i dezvăluiau proporțiile uriașe ale lumii descrise de el“².

Mai tinăr decît Prescott, John Lothrop Motley era și el odrasla unei familii patriciene din Massachusetts; debutase cu două romane care nu îl făcuseră, însă, cunoscut. După o îndelungată și sîrguincioasă documentare, va publica în 1856 *Ascensiunea Republicii Olandeze*, datorită căreia va fi proclamat de îndată „unul dintre cei trei istorici de seamă ai Americii“. Stilul său, la fel cu acela al lui Prescott, tindea să echilibreze exactitatea in-

¹ Martin S. Day: *History of American Literature*, I, Garden City, 1970, p. 125.

² George Edward Woodberry: *America in Literature*, New York, 1903, p. 88.

formației și frazarea armonioasă, lipsită de grandilocvență, dar năzuind să ajungă de-a dreptul la cititor, să-i câștige atenția, să-l capteze cu limpezimea, plină — totuși — de culoare, a stilului.

„Cel de-al treilea istoric de seamă“ era Parkman. După ce în 1856 își întrerupsese realizarea proiectului de a compune o istorie a luptelor pentru stăpânirea Americii de Nord și publicase un roman cu puternic caracter autobiografic, *Vassall Morton*, conținând dureroase descrieri ale bolii de care suferea¹, a vrut să se întoarcă la planurile seriei sale de tratate de istorie, a căror suită era amănunțit proiectată și o bună parte din informația de arhivă sortată în dosare. Dar o nouă eriză, deosebit de gravă, l-a silit să renunțe: în 1858 pleca iarăși în Europa, căutând să se tămăduiască de o boală care i se părea „o nedreptate atât de flagrantă, încît nimeni nu se încumeta să creadă că poate să lovească într-un om ce n-are forță să lupte împotriva-i“².

La sfatul unui medic, se dedică horticulturii. „Există nădejdea că viața în aer curat îmi va da puterea să rezist; prețul e, însă, prea mare: nu mi se îngăduie să citesc nici măcar ziarul.“³ Se dedică studiului florilor cu o pasiune care va face din el unul dintre cei mai reputați specialiști: după ce, în 1866, publicase o *Carte a trandafirilor*, foarte prețuită de botaniști, în 1871 va fi numit profesor de horticultură la Harvard. Pasiunea lui rămânea, însă, istoria. Între timp, publicase cel de-al doilea volum

¹ „Despre *Vassall Morton* se poate spune că importanța lui, astăzi, e aceea că reflectă caracterul lui Parkman însuși... Parkman vorbește despre propria infirmitate cu o detașare care face ca romanul să nu poarte nici o undă maladivă. Doar o anume crispare a stilului amintește de realitatea biografică. Portretele sînt desenate precis, descrierile de natură sînt vii; e întrucîtva melodramatic, conversațiile sînt puțin cam prea științifice, dar e interesant și nu merită să fie uitat, cu toate că Parkman n-a vrut să-l includă în volumele lui de *Opere*, ba chiar — se zice — nici nu-i plăcea să audă că i se pomenește titlul. Era, probabil, singura abdicare de la admirabilul stoicism al celui care nu vorbea despre teribilele lui suferințe.“ (Edward Gayord Bourne: *Essays in Historical Criticism*, New York, 1901, p. 283).

² *Journals*, p. 333.

³ *ibid.*, p. 362.

din seria la care ținea cu atita deznădejde : „Numai dacă voi izbuti să termin istoria la care nu mi se îngăduie să mă întorc, voi simți că mă justific ca ființă umană, în stare să lupt cu slăbiciunile trupului și să le înving”¹ — scrisese el în 1854.

În *Pionierii francezi în Lumea Nouă* (1865), el urmărea conflictul dintre hughenotii veniți din Franța și catolicii spanioli, fiecare dintre ei urmărind să stăpânească Florida, spre sfârșitul secolului al XVI-lea. După doi ani, Parkman publica *Iezuizii în America de Nord în secolul al XVII-lea*, relatînd unul dintre episoadele cele mai grăitoare ale luptei indienilor din zona lacurilor Erie și Ontario, faimoșii irochezi, care — opunîndu-se creștinării silite — năzuiau să-și păstreze identitatea etnică, vechile tradiții și obiceiuri. În 1869 apărea *Descoperirea Vestului întins*, în care Parkman relata etapele colonizării de către francezii conduși de La Salle, a văii lui Mississippi.

Vechiul regim din Canada (1874) era o analiză dintre cele mai profunde din cîte fuseseră publicate pînă atunci (specialiștii susțin că ea rămîne încă una dintre cele mai temeinice cercetări și azi, după o sută de ani de la publicare) a colonizării Acadiei (actuala Nouă Scoție) de către francezi, a activității misionarilor (condamnată pentru „totala neînțelegere a adevăratelor probleme ale indienilor“) a gravelor erori comise de guvernarea autocratică. În 1877, Parkman publica una dintre cele mai frumos scrise cărți ale lui : *Contele Frontenac și Noua Franță sub Ludovic al XIV-lea*. Portretul bătrînului guvernator al Noii Franțe, visînd independența politică a Canadei, împotriva intrigilor curtenilor de la Versailles (care au obținut, la un moment dat, rechemarea lui pentru nesupunere), e desenat cu o linie încărcată de poezie, cu admirație adesea mărturisită. Luptele cu irochezii, la sfârșitul secolului al XVII-lea, sprijinul acordat exploratorilor francezi care coborau pe Mississippi în ținuturi necunoscute, victoria împotriva englezilor sînt relatate într-un stil vrednic de romanele lui Walter Scott. Dealtfel, Frontenac va deveni unul dintre eroii cei mai energic modelați în povestirea istorică mo-

¹ *ibid.*, p. 299.

dernă, în *Umbre pe stincă* a Willei Cather (1931), unde figura guvernatorului este clar inspirată de cartea lui Parkman.

Urmează, în 1884, *Montcalm și Wolfe* — evocînd evenimentele războiului de șapte ani în America. În titlu erau pomenite două personalități al căror destin îi impresionase pe contemporani, Marchizul de Montcalm fusese legendarul învingător de la Fortul Ticonderoga (1758), cînd — în fruntea a 3 000 de francezi — pusese pe fugă o armată de 17 000 de englezi care, în retragere, lăsaseră pe cîmpul de luptă aproape 2 000 de morți și de răniți. La mai puțin de trei săptămîni după aceea, un corp de armată englez cucerise Louisburgul, luînd 6 000 de prizonieri : printre cei care se ilustrează în bătălie fusese și tinărul general de brigadă James Wolfe. După un an, cei doi se întîlneau în fața Quebecului, asaltat de Wolfe, apărat de Montcalm ; surprinși de o manevră neașteptată a englezilor, francezii s-au predat, consemnînd una din înfrîngerile lor cele mai grave și grăbind, astfel, victoria finală a englezilor în Canada. Dar, înainte ca orașul să fi capitulat, cei doi comandanți căzuseră în luptă.

În 1892, Parkman încheia ciclul dedicat istoriei Americii coloniale, cu o lucrare al cărei titlu rezuma întregul sens al evenimentelor evocate de el în cele șapte cărți publicate pînă atunci : *O jumătate de secol de conflict* ; neconținutele hărțuiei de-a lungul mișcătoarei frontiere între 1700 și 1741 și primele semne ale prăbușirii imperiului colonial francez în America.

Se clădise astfel una dintre cele mai masive opere ale istoriografiei americane, datorată unui om pentru care fiecare pagină, fiecare rînd însemnase un efort chinuitor, epuizant. I se pot obiecta multe. Viziunea lui simplifica, desigur, lucrurile : istoria acelor locuri i se înfățișa ca o permanentă confruntare dintre două forțe : progresul și reacțiunea, primul — reprezentat de englezi, cealaltă — de francezi. Cel dintîi — o „democrație disciplinată“, cea de-a doua — un „despotism militar“. Firește, diferențele erau, în această privință, mult mai puțin tranșante. Nu înseamnă, însă, că Parkman s-ar fi declarat partizan al vreuneia dintre aceste formule politice, așa cum le definea el. Se considera — după cum recunoștea el însuși în *Vechiul regim în Canada* —

un om a cărui „credință politică se plasează între două extreme la fel de periculoase : democrația și absolutismul... Nu obiectez împotriva unei monarhii constituționale bune, dar prefer o republică conservatoare”¹. Dorind să urmeze „drumul de mijloc”, considerându-se permanent un conservator, el n-a izbutit întotdeauna să-și depășească, în meticuloasele lui cercetări, punctul de vedere limitat. Era, de fapt, punctul de vedere al unui om care știa prea puțin despre realitățile contemporane : în odaia unde se însingurase, bolnav, în grădina cu trandafiri, pe care-i îngrijea cu neașemuită pricepere, răzbăteau puține ecouri din afară. De aceea, poate, nici documentul istoric, cercetat întotdeauna cu adâncă luare-ăminte, nu i-a comunicat în permanență întregul său înțeles.

Dar istoricul, călătorul pe Drumul spre Oregon a fost unul dintre cei care au statuat exigențele limbii literare moderne din America. O constata, la apariția *Vechiului regim din Canada*, un creator de seamă al stilului literar modern din America : William Dean Howells. „Sobrietatea și claritatea arhitecturii narative combină talentul explicit al istoricului cu cel al romancierului... Oamenii din diferite straturi sociale se mișcă în chip firesc, se grupează astfel încît ne dau putința să observăm simțul artistic al unui savant preocupat de exactitatea faptelor. Parkman reprezintă gradul cel mai înalt al picturalului în școala americană de istorie. E un stilist, e un portretist, narator și peisagist dintre cei mai vrednici de stimă din cîți are America astăzi.”²

DAN GRIGORESCU

¹ Francis Parkman, *Works*, XIX, Boston, 1922, p. 229.

² William Dean Howells, *Mr. Parkman's Histories (Istoriile domnului Parkman)*, în *Atlantic Monthly*, vol. XXXIV, 1874, pp. 602—603.

TABEL CRONOLOGIC

1823 16 septembrie Se naște, la Boston, Francis Parkman. Președintele Monroe elaborează principiile doctrinei care-i poartă numele, susținând politica de nonintervenție în Europa și declarând orice încercare a europenilor de a se amesteca în afacerile Statelor Unite drept „act de agresiune“.

Fenimore Cooper — *Pilotul; Pionierii*. James Kirk Paulding — *Koningsmarke, finlandezul cel înalt*. John Neal — *Șaptezeci și șase; Randolph*.

Stendhal — *Racine și Shakespeare*. Scott — *Quentin Durward*.

1824 Jedediah Strong Smith deschide un nou drum spre Oregon, descoperind Trecătoarea de Sud din Munții Stîncoși. Royal Tyler — *Castanul*. William Cullen Bryant — *Muntele Monument*. Washington Irving — *Povestirile unui călător*. Lydia Maria Child — *Hobomok*.

1825 John Quincy Adams devine al 6-lea președinte al S.U.A.

Bryant — *Un imn al pădurii*. Cooper — *Lionel Lincoln*. Nicholas Marcellus Hentz — *Tandeuskund, ultimul rege din*

Lenape. Samuel Woodworth — *Fiul văduvei*. Micu, Maior — *Lexiconul de la Buda*.

1826 Prima expediție transcontinentală spre California.

Cooper — *Ultimul mohican*. J.H. Payne — *Richelieu*. Woodworth — *Melodii, duete, cîntece*.

1827 Tratat între Statele Unite și Anglia pentru ocuparea în comun a teritoriului Oregon.

E. A. Poe — *Tamerlan și alte poeme*. William Gilmore Simms — *Poeme*. Cooper — *Preria*. Anne Newport Royall — *Cel din Tennessee*.

Hugo — *Cromwell*. Heine — *Cartea cîntecelor*.

1828 : În S.U.A. iau ființă Partidul Democrat (pe baza fostului Partid Republican al lui Jefferson) și Partidul Național Republican.

John Greenleaf Whittier — *Călătoria căpitanului Ireson*. Nathaniel Hawthorne — *Fanshawe*. Irving — *Viața și călătoriile lui Cristofor Columb*.

„The Cherokee Phoenix“ (1835).

1829 : Andrew Jackson (președintele Partidului Democrat), al 7-lea președinte al Statelor Unite ; ia ființă Partidul Muncitorilor.

Poe — *Al Aaraf*. Irving — *Cronică a cuceririi Granadei*. James Athearn Jones — *Povestiri dintr-o tabără indiană*. William Apes — *Un fiu al pădurii*. John Augustus Stone — *Metamora, sau Ultimul wampanoag*.

Mérimee — *Cronica domniei lui Carol IX*.

„Curierul românesc“ ; „Albina românească“.

Pacea de la Adrianopol.

1830 : Este votată legea potrivit căreia indienii din est urmează a fi strămutați în teritoriul Oklahoma.

Revoluțiile din Franța și din Polonia.

W. J. Snelling — *Povestiri din nord-vest, sau Schițe despre*

viața și firea indienilor. Cooper — Aventurierul. Paulding — Leul din Vest.

Hugo — Hernani. Stendhal — Roșu și negru. Balzac — Gobsek. Pann — Versuri muzicești. Cîrlova — Ruinurile Tirgoviștei.

1831 : Răscoala sclavilor din Virginia, conduși de Nat Turner.

Poe — Poeme. Bryant — Cîntecul ostașilor lui Marion. Oliver Wendell Holmes — Ultima frunză. Whittier — Legende ale Noii Anglii. Paulding — Căminul olandezului. Leopardi — Cîntece. Pușkin — Boris Godunov. Grillparzer — Valurile mării și ale dragostei. Hugo — Notre Dame de Paris.

1832 : Triburile indiene conduse de Șoim Negru sînt masacrate de miliția comandată de generalul Atkinson. Călătoria spre vest a lui Washington Irving (care o va descrie în *O călătorie în prerii*).

Cooper — Castelul Heidenmauer. Hawthorne — Înmormîntarea lui Roger Malvin. Benjamin Bussey Thatcher — Etio-grafii indiene.

Pellico — Inchisorile mele. Hugo — Regele petrece. Lerab — Poezii. Gr. Alexandrescu — Poezii.

1833 : Se întemeiază Societatea Americană Antislavagistă ; Jackson este ales pentru a doua oară președinte.

Poe — Manuscris găsit într-o sticlă. Cooper — Călăul. Longfellow — Dincolo de mare. David Crockett — Scîrte și excentricități.

Carlyle — Sartor Resartus. Michelet — Istoria Franței. Balzac — Moș Goriot. Krasinski — Comedie nedivină.

1834 : Se organizează Partidul Liberal, ca formațiune de opoziție față de politica federalistă a lui Jackson.

Emerson — Rododendronul. Poe — Uneia, în paradis. W. G. Simms — Guy Rivers. H. J. Scott — Povestirile unui

XXXXII

călător. **Albert Pike** — *Schițe în proză și poezie, scrise în zăburile din Vest*. „Southern Literary Messenger“ (— 1864).
Lenau — *Faust*. **Mickiewicz** — *Pan Tadeusz*.

1835 Războiul cu indienii seminoli din Florida, care refuză să-și părăsească pământurile — așa cum le impunea guvernul american.

W. S. Simms — *Partizanul*; *Indianul yemassee*. **Irving** — *O călătorie în prerii*. **Poe** — *Nemăpomenita întâmplare a unui oarecare Hans Pfaal*. **Hawthorne** — *Tinărul Brown cel cumsecade*. **John Traut Irving** — *Schițe indiene*. **Charles Fenno Hoffmann** — *O iarnă în vest*.

„Almanahurile lui Crockett“; „The Western Messenger“ (— 1841).

Musset — *Noptile*. **Balzac** — *Crinul din vale*. **Büchner** — *Moartea lui Danton*. **Andersen** — *Povești*. **Lönnrot** — *Kalevala*.

1836 Texasul, fostă provincie mexicană, se declară republică independentă; Arkansas devine cel de-al 25-lea stat al Uniunii.

Holmes — *Poeme*. **Simms** — *Mellichampe*. **Irving** — *Astoria*. **Hawthorne** — *Armindenii la Merrymount*. **Emerson** — *Natură*. **Albert Gallatin** — *Tabel sinoptic al triburilor indiene din America de Nord*. **James Halle** — *Istoria triburilor indiene*.

Dickens — *Pickwick*. **Eckermann** — *Convorbiri cu Goethe*.
Musset — *Confesiunile unui copil al secolului*. **Dumas** — *Kean*.

1837 Martin van Buren, al 8-lea președinte al S.U.A.; Michigan admis în Uniune ca al 26-lea stat.

R. M. Bird — *Nick-al-pădurii sau Ucigă-l toaca*. **Hawthorne** — *Povestiri repovestite*. **Emerson** — *Cărturarul american*. **Washington Irving** — *Aventurile căpitanului Bonneville, U.S.A.*

Musset — *Un capriciu*. **Carlyle** — *Istoria revoluției franceze*.
Gogol — *Taras Bulba*.

1838 Președintele Van Buren declară că Statele Unite rămân neutre în problema răscăleii canadienilor împotriva Angliei. Whittier — *Poeme scrise în timpul discutării abolirii sclaviei*. Cooper — *Spre casă, sau Urmărirea*; *Casa, așa cum am găsit-o*. Simms — *Richard Hardis*. Poe — *Povestea lui Arthur Gordon Pym din Nantucket*; *Ligeia*. Pierre Etienne Du Ponceau — *Sistemul gramatical al unor limbi vorbite de națiunile indiene din America de Nord*.

Hugo — *Ruy Bläs*.

În Anglia ia ființă mișcarea chartistă.

1839 Se întemeiază Partidul Libertății, cu program anti-sclavagist.

Emerson — *Bondarul*. Longfellow — *Glasuri ale nopții*. Poe — *Palatul bintuit de duhuri*; *Prăbușirea casei Usher*; *Povestiri ale grotescului și arabescului*. Cornelius Matthews — *Behemoth, legendă a constructorilor de movile*. Caroline Kikland — *Un nou cămin*. Stendhal — *Mănăstirea din Parma*.

1840 Simms — *Poveste de pe Mississippi*. Richard Henry Dana — *Doi ani în fața catargului*. Poe — *Jurnalul lui Julius Rodman*. „The National Anti-Slavery Standard“ (— 1872); „The Dial“ (— 1844).

Sainte-Beuve — *Port-Royal*. Lermontov — *Un erou al timpului nostru*. Espronceda — *Diavolul-Lume*.

1841 Liberalul William Henry Harrison e ales al 9-lea președinte al S.U.A.; moare după o lună de la alegeri, și vice-președintele John Tyler devine al 10-lea președinte al Statelor Unite. John Bidwell, plecat din Missouri, ajunge în California; călătoria va fi descrisă într-o carte publicată în anul următor.

Longfellow — *Balade și alte poeme*. Adrien Emmanuel Rouquette — *Savanele*. Cooper — *Vinătorul de cerbi*. Simms — *Rudele*. Poe — *Coborîre în Maleström*; *Crimele din strada Morgue*. Solon Robinson — *Testamentul, o po-*

vestire despre Lacul Cedrilor Roșii și despre Shabbona.
Thomas Bengs Thorpe — *Ursul cel mare din Arkansas.*
John Beauchamp Jones — *Scene din Vestul Sălbatic.* William Davis Gallagher — *Selecții din literatura poetică a Vestului;* William Leete Stone — *Istoria și poezia din Wyoming.* John Lloyd Stephens — *Peripeții dintr-o călătorie în America Centrală, Chiapas și Yucatan.*

1842 Parkman întreprinde o lungă călătorie în Europa.

Longfellow — *Poeme despre sclavie.* Elizabeth Oakes Smith — *Prizoniera din Vest.* Walt Whitman — *Franklin Evans.* Poe — *Masca morții roșii.* Bidwell — *Călătorie spre California.*

Dickens — *Note din America.* Gogol — *Mantaua; Sufilete moarte.*

1843 Parkman își încheie studiile universitare generale la Harvard.

O expediție condusă de locotenentul John Frémont stabilește drumul cel mai ușor de acces spre teritoriul Oregon.

Whittier — *Massachusetts către Virginia.* John Pierpont — *Poeme antisclavagiste.* Hawthorne — *Calea ferată cerească.* Poe — *Puțul și pendulul; Gîndacul de aur.* Longfellow — *Poetul spaniol.* William Hickling Prescott — *Cucerirea Mexicului.*

1844 Lowell — *Poeme.* Poe — *Tărîm de vis.* William H.C. Homer — *Yonondio, sau Războinicii din tribul Genessee.* Hawthorne — *Fiica lui Rappaccini; Artistul frumosului.* Poe — *Farsa balonului.*

Dickens — *Martin Chuzzlewit.* Dumas — *Cei trei mușchetari.* Petöfi — *Poezii.* Heliade — *Zburătorul.*

1845 James K. Polk, al 11-lea președinte al S.U.A.; Florida

devine al 27-lea stat al Uniunii ; Texasul e anexat la Statele Unite și devine al 28-lea stat al Uniunii.

Longfellow — *Clopotnița din Bruges*. Poe — *Corbul*. Cooper — *Satanstoe*. Simms — *Wigwam-ul și coliba*. Johnson Jones Hooper — *Unele aventuri ale căpitanului Simon Suggs, fost în detașamentele de voluntari din Tallapoosa*. Mérimée — *Carmen*; Wagner — *Tannhäuser*. Kogălniceanu — *Letopiseștele Țării Moldovei*.

1846 Parkman își ia licența în drept la Harvard ; în aprilie, pornește de la St. Louis, într-o călătorie în Wyoming, pentru a întreprinde studii despre triburile indiene și „a-și ameliora sănătatea“ ; se întoarce în august, istovit de marile oboseli ale drumului.

Un grup de emigranți, pornit spre Vest, e surprins de iarnă în Munții Stincoși : cei mai mulți dintre ei mor de frig și de foame („tragedia grupului Donner“).

Migrația spre vest a membrilor sectei mormonilor ; un grup de rezidenți din California proclamă întemeierea „Republicii California“ (după câteva luni e anexată la Statele Unite); izbucnește războiul cu Mexicul, ca urmare a anexării Texasului ; prin tratat cu Anglia, Teritoriul Oregon e încorporat Statelor Unite. ; Iowa, al 29-lea stat al Uniunii.

Lowell — *Scrisorile lui Biglow*. Melville — *Typee*. Cooper — *Pielele Roșii*. Hawthorne — *Mucegai dintr-o veche casă parohială*. Thorpe — *Misterele din Backwoods*. Poe — *Filozofia compoziției*.

Dostoievski — *Oameni sărmani*. Balzac — *Verișoara Bette*. George Sand — *Balta diavolului*. Bălcescu — *Puterea armată și arta militară la români*.

În „The Knickerbocker Magazine“ apare în foileton *Pe calea Oregonului* de Parkman.

1847 Armatele americane îi înving pe mexicani.

Longfellow — *Evangeline*. Poe — *Ulalume*. Emerson — *Poeme*. Epes Sargent — *Cîntecele mării*. Melville — *Omoo*.

John Mason Peck — *Viața lui Daniel Boone*. Charles Sumnerfield — „*Desperados*” din sud-vest. Joel Palmer — *Jurnal de călătorie peste Munții Stîncoși*. Pierre Jean de Smet — *Istoria cuceririi Perului*.

Emily Brontë — *La răscruce de vinturi*. Thackeray — *Biliul deșertăciunilor*. Charlotte Brontë — *Jane Eyre*. Balzac — *Vărul Pons*. Pann — *Povestea vorbeii*.

1848 Prin tratatul de pace cu Mexicul, Statele Unite anexează California de Nord și întregul teritoriu de la nord de Rio Grande. Wisconsin, al 30-lea stat al Uniunii. Ia ființă Partidul Pămîntului liber, organizație antislavagistă.

Manifestul Comunist; revoluții în Franța, Germania, Austria, Ungaria, Boemia, Italia, Țările Române.

Lowell — *O fabulă pentru critici*. Poe — *Evrika*; Cooper — *Luminișul dintre stejari*. George Frederik Ruxton — *Viața din Vestul îndepărtat*. Charles Wilkins Webber — *Bătrînul Hicks, călăuza*. Ephraim George Squier — *Vechi monumente de pe valea lui Mississippi*.

1849 Parkman publică în volum, sub titlul *Pe calea spre California și Oregon*, foiletoanele publicate în 1847, în „*Knickerbocker Magazine*”. Edițiile următoare ale cărții vor relua titlul cu care apăruseră foiletoanele din revistă.

Începe marea migrație spre California a căutătorilor de aur. Zachary Taylor, al 12-lea președinte al S.U.A. Poe — *Clopotele*. Whittier — *Poeme*. Melville — *Mardi*. Longfellow — *Kavanagh*. Webber — *Minele de aur de la Gila*. Mary Eastman — *Dacotah, sau Viața și legendele indienilor Sioux din jurul fortului Snelling*. Thoreau — *Rezistență împotriva guvernului civil*. Paulding — *Puritanul și fiica sa*.

1850 Incendiul catastrofal de la San Francisco. California, al 31-lea stat al Uniunii. Moartea președintelui Taylor.

Vicepreședintele Millard Fillmore devine al 13-lea președinte al S.U.A.

Longfellow — *Pe malul mării și la gura sobei*. Whit-
tier — *Cinteele muncii*. Hawthorne — *Litera stacojie*.
Melville — *Cojocelul alb*. Maine Reid — *Jandarmii călări*.
Emerson — *Oameni reprezentativi*. Lewis H. Garrard —
Wah-to'yah și drumul Taosului. Taylor — *Eldorado*. George
Copway — *Istoria tradițională a poporului Ojibway*.
Dickens — *David Copperfield*. Chateaubriand — *Amin-
tiri de dincolo de mormint*.

1851 Parkman — *Istoria conspirației lui Pontiac*.

Indienii Sioux își cedează pământurile din Iowa și
Minnesota.

Hawthorne — *Casa cu șapte frontoane*. Melville — *Moby-
Dick*. Beecher-Stowe — *Coliba unchiului Tom*. Longfellow —
Legenda de aur. E.G. Squier — *Monumente băștinașe din
statul New York*. H.R. Schoolcraft — *Informații istorice și
statistice privind istoria, viața actuală și perspectivele tri-
burilor indiene din Statele Unite*. Lewis Henry Morgan —
Liga triburilor irocheze.

1852 Hawthorne — *Povestea de dragoste de la Blithedale*.
Melville — *Pierre*. George Henry Miles — *Hernando de
Soto*.

„The Golden Era“ (— 1893).

Leconte de Lisle — *Poeme antice*. Storm — *Nuvele*. Tur-
gheniev — *Povestirile unui vânător*. Alecsandri — *Poezii
populare*.

1853 Franklin Pierce, al 14-lea președinte al S.U.A.; Sta-
tele Unite cumpără de la guvernul mexican întinse regiuni
din Arizona și Noul Mexic.

Simms — *Spada și fusul de tors*. Thoreau — *Un yankeu
în Canada*. Joseph Glover Baldwin — *Vremuri de avânt în
Alabama și Mississippi*.

Wagner — *Inelul Nibelungilor*. Hugo — *Blestemele*, Alecsandri — *Doine și lăcrămioare*.

1854 Intemeierea Partidului Republican, al cărui program e net antisclavagist; Lincoln — cel dintîi președinte al partidului.

Whittier — *Maud Müller*. John Rollin Ridge — *Viața și aventurile lui Joaquin Murieta, faimosul bandit din California*. Thoreau — *Walden*. Thorpe — *Ștupul prisăcarului*. Louise Smith Clappe — *Scrisori*.

Nerval — *Fiii focului*. Jókai — *Ultimele zile ale ienice-rilor*. Keller — *Heinrich cel verde*.

1855 Whitman — *Fire de iarbă*. Longfellow — *Hiawatha*. Melville — *Israel Potter*. Samuel Adams Hammett — *Minunatele aventuri ale căpitanului Priest*. Augusta Jane Evans — *Inez, povestire din Alamo*. Hinton Rowan Helper — *Tara aurului*.

1856 Parkman — *Vassal Morton*.

Whittier — *Panorama*. Beecher-Stowe — *Dred*. T.D. Bonner — *Viața și aventurile lui James P. Beckwourth, muntean, cercetaș, pionier și căpetenie a națiunii indienilor Crow*. Melville — *Povestiri de pe verandă*. Cornelius Mathews — *Cartea cu povești indiene*. John Lothrop Motley — *Ridicarea republicii olandeze*. Hugo — *Contemplații*.

1857 John Buchanan, al 15-lea președinte al S.U.A. În Kansas e aleasă o administrație antisclavagistă.

Emerson — *Brahma*. Melville — *Șarlatanul*. Stoddard — *Cîntecțele verii*. Boucicault — *Săracii din New York*. „Atlantic Monthly“.

Flaubert — *Doamna Bovary*. Baudelaire — *Florile răului*. Eliot — *Silas Marner*.

1858 Parkman suferă un nou șoc nervos; pleacă într-o călătorie în Europa, cu speranța că se va vindeca.

Minnesota — al 32-lea stat al Uniunii.

Longfellow — *Miles Standish în pețit*. Whittier — *Vorbind cu albinele*. Holmes — *Autocratul la micul dejun*. John Beauchamp Jones — *Cărarea războiului*. Thorpe — *Imaginile din Arkansas ale colonelului Thorpe*. Hammett — *Circiuma „La pădurea de pini” sau Sam Slick în Texas*. Goncharov — *Oblomov*.

1859 Întors din Europa, fără ca sănătatea sa să se fi ameliorat prea mult, Parkman se dedică horticulturii.

Grupuri de guerilă antisclavagiste conduse de John Brown ocupă arsenalul de la Harpers Ferry; învins, John Brown e executat. În Nevada se descoperă mari zăcămintе de argint. Oregonul devine cel de-al 33-lea stat al Uniunii.

John Turville Adams — *Căpetenia albă printre Pieile-Roșii*. Simms — *Sutana lui Kiawah*. Boucicault — *Mulatra*. Mistral — *Mireille*. Hugo — *Legenda secolelor*. Darwin — *Originea speciilor*.

1860 Prima poștă călare („poney express mail”) pleacă din Missouri la 3 aprilie și sosește în California la 13 aprilie; Carolina de Sud se retrage din Uniunea Statelor Unite. Whittier — *Balade, poeme și poezii lirice de-acasă*. Timrod — *Poeme*; Hawthorne — *Faunul de marmură*. William Gilpin — *În centrul regiunii aurului*. William Turner Coggeshall — *Poeții și poezia Vestului*.

Ostrovski — *Furtuna*. Turgheniev — *Părinți și copii*. Odobescu — *Mihnea Vodă cel Rău*; *Doamna Chiajna*.

1861 Izbucnește războiul civil dintre Nord și Sud, Lincoln, al 16-lea președinte al S.U.A.; Kansas — al 34-lea stat al Uniunii.

Longfellow — *Goana lui Paul Revere*. Timrod — *Etnogeneză*. Holmes — *Elsie Venner*.

Dostoievski — *Amintiri din casa morților*. Goncourt — *Sora Philomène*.

1862 Războiul civil continuă fără ca vreuna din armate să obțină o victorie hotărîtoare.

Julia Ward Howe — *Imnul de luptă al Republicii*. William Ross Wallace — *Clopotul libertății*.

Hugo — *Mizerabili*. Flaubert — *Salammbô*. Leconte de Lisle — *Poeme barbare*. Nibelungii.

1863 Lincoln emite *Proclamația de emancipare a sclavilor*; Virginia de Vest, al 35-lea stat al Uniunii; victorii ale Uniunii statelor de nord la Gettysburg și Chattanooga.

Longfellow — *Povestiri dintr-un han la margine de drum*. Hawthorne — *Vechiul nostru cămin*. Thoreau — *Excursii*. Emerson — *Voluntarii*.

Fromentin — *Dominique*. Gautier — *Căpitanul Fracasse*. Fondarea „Junimii”.

1864 Generalul Sherman ocupă Georgia, înfrîngînd rezistența sudistă; Nevada, al 36-lea stat al Uniunii.

Whittier — *În vreme de război*. J. T. Trowbridge — *Peștera lui Cudjo*. Taylor — *Norocul lui John Godfrey*. Thomas Low Nicholas — *Patruzeci de ani din viața Americii*. Tennyson — *Enoch Arden*. Browning — *Dramatis personae*. Vigny — *Destine*.

1865 Parkman — *Pionierii francezi în Lumea Nouă*.

Lincoln e reales președinte; armata sudistă capitulează; asasinarea lui Lincoln. Vicepreședintele Andrew Johnson devine al 17-lea președinte al S.U.A.

Whitman — *Răpăit de tobe*. Lowell — *Odă recitată la ceremonia închinată soldaților în viață și celor morți, de la Universitatea Harvard*. R. H. Stoddard — *Abraham Lincoln*. Twain — *Faimoasa broască săltăreață din ținutul Calaveras*. Henry Wheeler Shaw — *Josh Billings, zicerile sale*. |

Tolstoi — *Război și pace*. Wagner — *Tristan și Isolda*. Lewis Carroll — *Alice în țara minunilor*. Hasdeu — *Ion Vodă cel Cumplit*.

1866 Parkman — *Cartea trandafirilor* (rezultat al pasiionatelor cercetări de horticultură ale autorului).

Indienii sînt exceptați de la libertățile acordate cetățenilor americani prin Actul drepturilor civile.

Whittier — *Înzăpeziți*. Melville — *Piese de luptă și aspecte ale războtului*. W. D. Howells — *Viață venețiană*. Emerson — *Cuvîntări, conferințe și eseuri*.

Daudet — *Scrisori din moară mea*. Swinburne — *Poezii și balade*. Ibsen — *Brand*. Dostoievski — *Crimă și pedeapsă*. De Sanctis — *Scrieri critice*. Bolintineanu — *Florile Bosforului*.

1867 Parkman — *Iezuiții în America de Nord*.

Nebraska — al 37-lea stat al Uniunii; Statele Unite cumpără Alaska de la Rusia; Legile Reconstrucției stabilesc trecerea treptată la administrația civilă în statele din Sud și acordarea dreptului de vot foștilor sclavi.

Emerson — *Armindent*. Whittier — *Cortul de pe plajă*. George Washington Harris — *Sut Lovingwood*. Daly — *Sub lumina lămpii de gaz*. Montley — *Istoria Olandei unite*.

1868 Se proclamă amnistie generală pentru „participanții la insurecție sau rebeliune” — adică pentru soldații fostei armate sudiste. Ia ființă organizația ultrareacționară Ku-Klux-Klan.

Longfellow — *Tragediile din Noua Anglie*. Joaquin Miller — *Eșantioane* (autorul, socotit pe atunci un „Byron al Oregonului”, va fi uitat de generația următoare). O. W. Holmes — *Ingerul păzitor*. Louisa May Alcott — *Micile doamne*. Bret Harte — „*The Luck*” din *Roaring Camp*.

Browning — *Inelul și cartea*. Baudelaire — *Arta romantică*. Botev — *Poezii*. Dostoievski — *Idiotul*.

1869 Parkman — *La Salle și descoperirea Vestului întins.*

Generalul Ulysses S. Grant devine al 18-lea președinte al S.U.A.

Whittier — *Printre coline.* Lowell — *Catedra.* Twain — *Ageamii în străinătate.* Bret Harte — *Exilații din Poker Flat ; Tovarășul lui Tennessee.*

Flaubert — *Educație sentimentală.* Prudhomme — *Solitudini.* Verlaine — *Serbările galante.* Lautréamont — *Cinturile lui Maldoror.*

1870 Primii reprezentanți ai populației de culoare sînt aleși în Congresul Statelor Unite.

Bret Harte — *Sincerul James.* Howard — *Saratoga.* Emerson — *Societate și solitudine.* Kimball — *Astăzi în New York.*

Dostoievski — *Demoni.*

1871 Parkman e numit profesor de horticultură la Harvard.

Focul catastrofal de la Chicago.

Longfellow — *Divina tragedie.* Whittier — *Miriam.* John Hay — *Balade din districtul Pike.* Howells — *Călătoria lor de nuntă.* George Cary Eggleston — *Învățătorul din Indiana.* Henry James — *Un pelerin plin de pasiune.* Daly — *Orizont.* Whitman — *Perspective democratice.*

Rimbaud — *Corabia beată.*

1872 Ia ființă Partidul pentru o Reformă a Muncii. La New York se întrunește Convenția Națională a Muncitorilor. Longfellow — *Christus.* Ingraham — *Spionul măscat.* Hawthorne — *Septimius Felton.* Holmes — *Poetul la micul dejun.* Twain — *Asprindu-l.* Frank Murdoch — *Davy Crockett.* Clarence King — *Colindind Sierra Nevada.*

Daudet — *Tartarin.* Butler — *Erewhon.* Nietzsche — *Originea tragediei.* Macedonski. — *Prima verba.*

1873 Criză economică provocată de eliminarea argintului din sistemul monetar ; Grant este reales președinte.

Howells — *Cunoștință întâmplătoare*. Twain și Warner — *Vîrsta de aur*. Lew Wallace — *Zeul cel drept sau ultimul tzin*. Joaquin Miller — *Viața în mijlocul indienilor modoci*. Edward Judson — *Cercetașii din cîmpii*. Perez Galdos — *Episoadele naționale*. Corbière — *Amoruri galbene*. Rimbaud — *Un anotimp în infern*. Tolstoi — *Anna Karenina*. Verga — *Nedda*.

1874 Parkman — *Vechiul regim din Canada*.

Eggleston — *Parohul*. Rebecca H. Davis — *John Andross*. Hubert Howe Bancroft — *Neamurile băștinașe*. Alarcón — *Tricornul*. Barbey d'Aurevilly — *Diabolicele*. Flaubert — *Ispitirea Sfintului Antonie*. Odobescu — *Pseudo-kinegetikos*.

1875 Whittier — *Flori de corn*. Sydney Lanier — *Simfonia*. Taylor — *Pastorale, balade și poeme lirice domestice*. Howells — *Concluzie pripită*. Maurice Thompson — *Mozaicuri din Indiana*. Whitman — *Memorii din timpul războiului*.

1876 Colorado, al 38-lea stat al Uniunii.

Melville — *Clarel*. Henry James — *Roderick Hudson*. Hawthorne — *Povestea de dragoste din Dolliver*. Twain — *Tom Sawyer*. Asa Gray — *Darwiniana*.

Mallarmé — *După-amiaza unui faun*. Jacobsen — *Doamna Marie Grubbe*. Conta — *Teoria undulației universale*.

1877 Parkman — *Contele Frontenac și Noua Franță sub Ludovic al XIV-lea*.

Rutherford A. Hayes — al 19-lea președinte al S.U.A. Tribul indian Nez Percé declară război Statelor Unite, cerînd restituirea pămînturilor. Ia ființă Partidul Socialist Muncitoresc American.

Lanier — *Poeme*. James — *Americanul*. William Wright — *Povestea mării îmbogățiri*.

Carducci — *Ode barbare*. Alecsandri — *Ostașii noștri*.
1878 Whittier — *Viziunea lui Echard*. James — *Europenii*;
Daisy Miller. Eggleston — *Rory*.
Collodi — *Pinocchio*. Meredith — *Egoistul*. Hasdeu — *Cu-
rente den betrani*.

1879 Răscoala indienilor Ute din Colorado e înăbușită și
întregul trib strămutat într-o regiune pustie din Utah.
Howells — *Doamna de pe „Aroostook“*. J. W. Crawford —
Poetul cercetaș. James — *Un episod internațional*. A. E Rou-
quette — *Noua Atala*. G. W. Cable — *Vremurile de odini-
oară ale creolilor*. Henry George — *Progres și sărăcie*.
Strindberg — *Camera roșie*. Dostoievski — *Frații Karama-
zov*. Ibsen — *Nora*. Caragiale — *O noapte furtanoasă*.

1880 Henry Adams — *Democrație*. Wallace — *Ben Hur*.
Twain — *O haimana în străinătate*. Hale — *Hirtuile doamnei
Peterkin*.
Maupassant — *Bulgăre de seu*. Verlaine — *Cumînțenie*.
Alecsandri — *Despot Vodă*.

1881 James A. Garfield, al 20-lea președinte al S.U.A.; după
cîteva luni de la instalare, este asasinat; vicepreședintele
Chester A. Arthur îi succede; devenind al 21-lea președinte
al S.U.A.

James — *Portretul unei doamne*; *Washington Square*.
J. C. Harris — *Moș Remus*. H. H. Jackson — *Un secol de
rușine*.

Anatole France — *Crima lui Sylvestre Bonnard*, *Vêrga* —
Familia Malavoglia. Ibsen — *Strigoii*. Spitteler — *Pro-
meteu și Epimeteu*. Creangă — *Amintiri din copilărie*.

1882 Congresul american votează o lege care limitează
drastic emigrarea în Statele Unite a unor categorii de
străini, printre care și aceea a săracilor.

Whitman — *Zile de încercare și zile obișnuite*. Howells —
O pildă de viață modernă. Twain — *Prinț și cerșetor*. Frank
Hamilton Cushing — *Mituri ale creației* (traducerea unui

poem epic al tribului Zuñi din Noul Mexic). Daniel Garrison Brinton — *Biblioteca de literatură americană indigenă*.

1883 Twain — *Viața pe Mississippi*. Hawthorne — *Secretul doctorului Grimshawe*. Lanier — *Cîntecul fluviului Chatahoochee*. Benj F. Johnson — *Vechiul iaz* (poeme în dialectul din Vestul Mijlociu). Eggleston — *Școlarul din Indiana*. Katharine Sherwood MacDowell — *Povestiri în dialect*. W. F. Cody (cunoscut sub numele Buffalo Bill) pune în scenă spectacolul *Vestul sălbatic*.

Villiers de l'Isle-Adam — *Povestiri crude*. Stevenson — *Insula comorii*. Nietzsche — *Așa grăit-a Zarathustra*. Björnson — *Mai presus de puterile omenești*. Eminescu — *Poezii*.

1884 Parkman — *Montcalm și Wolfe*.

Partidul Drepturilor Egale, înființat în acest an, cerea drepturi egale pentru femei.

Twain — *Huckleberry Finn*. Mary Noailles Murfree — *În munții din Tennessee*. Harris — *Mingo*. Lowell — *Despre democrație*.

Huysmans — *În răspăr*. Caragiale — *O scrisoare pierdută*.

1885 Parkman — *Ghid istoric al drumului spre nord*.

Grover Cleveland, al 22-lea președinte al S.U.A. Howells — *Silas Lapham*. Holmes — *Dușmănie de moarte*. J. E. Cooke — *Doamna Pocahontas*.

Zola — *Germinal*. Fogazzaro — *Daniele Cortis*.

1886 O demonstrație muncitorească e risipită de poliția din Chicago : 7 morți și 70 de răniți ; organizatorii sînt arestați ; 7 dintre ei vor fi condamnați la moarte.

W. E. Channing — *John Brown*. Henry James — *Prințesa Casamassima* ; *Bostonienii*. Howells — *Vară tirzie*. Frances Hodgson Burnett — *Micul lord Fauntleroy*.

Rimbaud — *Iluminări*. Cehov — *Povestiri*. Tolstoi — *Puterea întunericului*. Hasdeu — *Etymologicum Magnum Romaniae*.

1887 Se întemeiază Confederația Americană a Muncii. Lizette Woodworth Reese — *Creangă de mai*. Joseph Kirkland — *Zury, cel mai abject individ din comitatul Spring* (demitizare a imaginii convențional romantice a Vestului Mijlociu). Alice French — *Țesători în seară*. T. N. Page — *În vechea Virginie*. „Scribner's Magazine“ (—1939).

Eça de Queiroz — *Relicva*. Strindberg — *Tatăl*. Dobrogeanu-Gherea — *Tendenționismul și tezismul în artă*.

1888 Whitman — *Ramuri de noiembrie*. Melville — *John Marr*; Howells — *Speranțe de april*. James — *Scrisorile lui Aspern*. Lowell — *Eseuri politice*. „Collier's“ (—1957). Jarry — *Ubu rege*. Verga — *Mastro Don Gesualdo*.

1889 Benjamin Harrison, al 23-lea președinte al S.U.A., Teritoriul Oklahoma e deschis celor ce vor să lucreze pământul deținut până de curind de indieni. Dakota de Nord și de Sud, Montana și Washington — admise în Uniunea care numără, astfel, 42 de state.

Eugene Field — *Cărticică de versuri din Vest*. Howells — *Annie Kilburn*. Twain — *Un yankeu din Connecticut la curtea regelui Arthur*. Lafcadio Hearn — *Chita*.

Jerome K. Jerome — *Trei într-o barcă*. Bourget — *Discipolul*. Sudermann — *Onoare*. Tolstoi — *Sonata Kreutzer*. Maiorescu — *Eminescu și poeziile lui*.

1890 Idaho (al 43-lea) și Wyoming (al 44-lea stat) — admise în Uniune.

Publicarea *Poemelor* lui Emily Dickinson; Whittier — *În amurg*; James — *Muza tragică*; Howells — *Primejdia noilor averi*; Opie Read — *Un colonel din Kentucky*; J. A. Riis — *Cum trăiește cealaltă jumătate*; „Literary Digest“ (—1938).

Wilde — *Portretul lui Dorian Gray*. Claudel — *Cap-de-aur*. Ștefan George — *Imnuri*. Ibsen — *Hedda Gabler*. Hamsun — *Foamea*. Caragiale — *Năpasta*.

1891. Înființarea Partidului Populist, organizație a micilor fermieri.

Whitman — *Adio, iubirea mea*. Melville — *Timoleon*.

Reese — *Un pumn' de levănțică*. W. O. Stoddard — *Little*

Smoke, poveste despre indienii Sioux. Sarah Barnwell

Elliot — *Jerry*. Hamlin Garland — *Drumuri băătorite*.

Ambrose Bierce — *Povestiri despre soldați și despre civili*.

Rebecca Davis — *Gallegher*. Augustus Thomas — *Alabama*.

W. H. Venable — *Începuturile culturii literare din valea lui*

Ohio. Howells — *Critică și proză literară*.

Conan Doyle — *Sherlock Holmes*. Hardy — *Tess d'Urberville*. Selma Lagerlöf — *Gösta Berling*.

1892 Parkman — *O jumătate de secol de conflict*.

Harriet Monroe — *Odă columbiană*. Hamlin Garland — *Jason*

Edwards; *Compromiterea unei slujbe*; *Un membru al Camerei a treia*. Twain — *Pretendentul american*. J. L. Allen —

Regiunea ierbii albastre a lui Kentucky. Riis — *Copiii*

săracilor.

Hauptmann — *Țesătorii*. D'Annunzio — *Inocentul*. Croce —

Istoria privită în conceptul general de artă. Caragiale —

Note și schițe; *Păcat*.

1893 Grover Cleveland, ales pentru a doua oară : devine al 24-lea președinte al S.U.A.

E. F. Fenollosa — *Răsărit și Apus*; *Descoperirea Americii*

și alte poeme. Stephen Crane — *Maggie*. Bierce — *Pot*

exista asemenea lucruri?. James A. Herne — *Pogoanele*

de pe țarm.

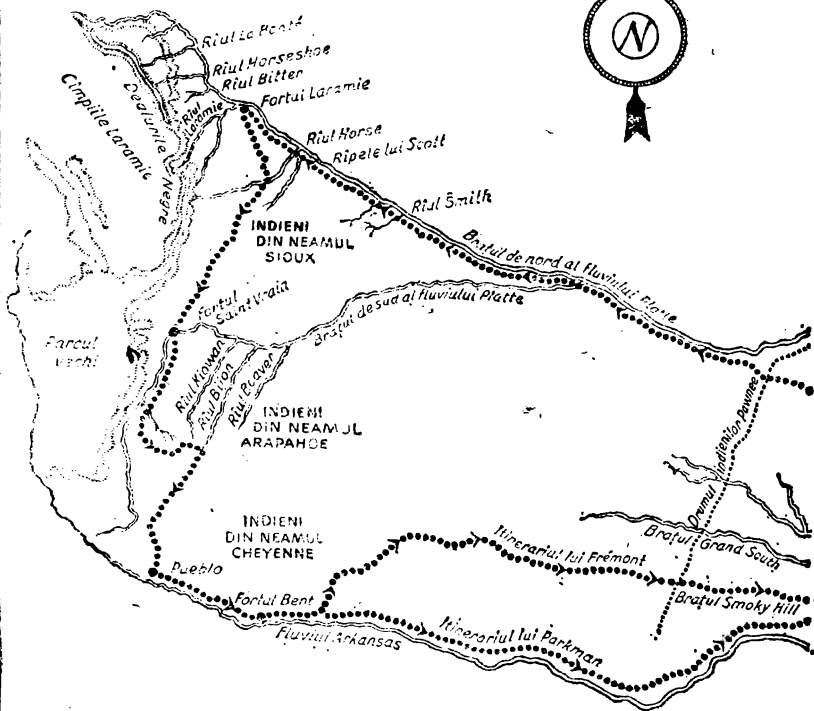
Maeterlinck — *Pelléas și Mélisande*. Kipling — *Cărțile jun-*

glei. Hérédia — *Trofee*.

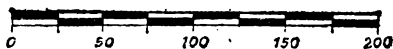
1893 8 noiembrie : Francis Parkman moare la Jamaica Plain, în apropiere de Boston.

Jurnalele sale, regăsite târziu, au fost editate în 1948 ; Scri-sorile au fost tipărite, într-o masivă ediție, în 1960.

D. G.

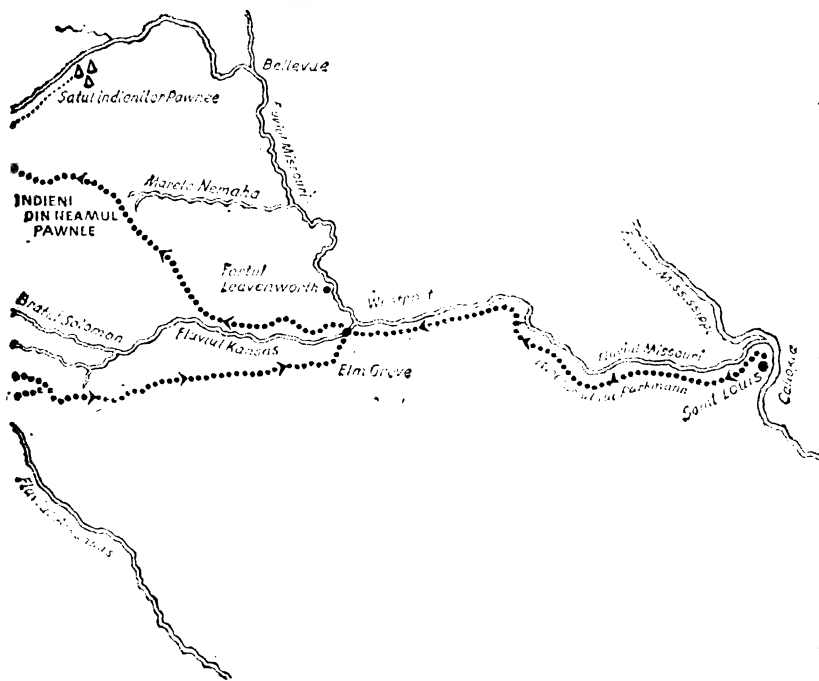
Scara in mile

Călătoria lui Parkman pe Calea Oregonului

Itinerariul urmat de Parkman

După harta lui Frémont
folosită de Parkman

I. FRONTIERA

Primăvara din urmă, cea a anului 1846, a fost o perioadă de activitate febrilă în orașul Saint Louis. Nu numai emigranții veniți din toate colțurile țării se pregăteau pentru expediții către Oregon și California, dar și un neobișnuit de mare număr de neguțători își puneau la punct căruțele și organizau grupuri ce aveau să plece spre Santa Fé. Hotelurile erau tixite, iar șelarii și armurierii trudeau zi și noapte la echipamentele și armele diferitelor cete de călători. Ambarcații cu aburi plecau de la debarcadere și porneau în sus pe Missouri, încărcate cu pasageri porniți la drum înspre frontieră.

Pe un astfel de vas, cu numele „Radnor“ și care nu mult după aceea s-a lovit de o stîncă ascunsă și s-a scufundat, am părăsit, împreună cu ruda și prietenul meu Quincy Adams Shaw, orașul Saint Louis la 28 aprilie, și mînați de curiozitate și de dorința de distracții am pornit într-o excursie către Munții Stîncoși. Vasul era atît de încărcat, încît apa începuse să dea din cînd în cînd peste borduri. Puntea de sus era plină de căruțe mari și cu o formă specială, care urmau să fie vîndute la Santa Fé, iar în cală stăteau îngrămădite pînă la refuz tot felul de

lucruri cu aceeași destinație. Se mai aflau pe vas echipamentele și proviziile unui grup de emigranți către Oregon, mai mulți catiri și cai, grămezi de șei și hamuri și o mulțime mare de articole cu neputință de descris, dintre acelea neapărat trebuitoare vieții în prerie. Aproape cu totul ascunsă în harababura asta se găsea o căruță mică și fără coviltir, de modă franțuzească, dintre acelea cărora dincolo de frontieră li se spune foarte pe bună dreptate „moartea catirilor“, iar ceva mai încolo, un cort înconjurat de tot soiul de lăzi și butoiașe. Toate acestea nu alcătuiau deloc ceva cu înfățișare capabilă să te ademenească; totuși, așa cum se arăta, alcătuirea asta era menită să străbată un drum lung și anevoios, pe care va fi însoțită de cititorul stăruitor și statornic.

Pasagerii de pe „Radnor“ se arătau a fi pe potriva încărcăturii. La cabine se adunaseră neguțători, cartofori, speculanți și aventurieri din Santa Fé, cu fel de fel de înfățișări, iar sub punte stăteau îngrămădiți emigranți către Oregon, „oameni din munți“, negri și o ceată de indieni Kanzas veniți să vadă și ei orașul Saint Louis.

Astfel încărcat, vasul s-a luptat vreo șapte sau opt zile să înainteze împotriva curentului puternic al lui Missouri, frecându-se de cioturi de stinci ori rădăcini ascunse sub apă și rămânând uneori cîte două sau trei ore împotmolit pe bancuri de nisip. Am pătruns pe gura Missouriului pe-o ploaie mărunță, dar nu după multă vreme cerul s-a luminat lăsîndu-ne să vedem bine fluviul larg și năvalnic, să-i cercetăm cu ochii vîrtejurile, bancurile de nisip, insulele parcă zdrențuite și malurile acoperite de păduri. Missouri își schimbă într-una cursul; roade malurile dintr-o parte și clădește altele noi în partea cealaltă. Firul apei sale e veșnic nestatornic. Insule răsar în matca lui, pe urmă sînt surpate și smulse cu totul, iar în vreme ce pădurile bătrîne de pe un mal sînt săpate pe dedesupt și măturate de acolo, mlădițe noi prind să crească

pe pământul proaspăt de pe celălalt. Din pricina atîtor schimbări, apele sînt atît de încărcate de mîl și de nisip încît primăvara devin cu desăvîrșire opace, și în cîteva minute pot depune pe fundul unui pahar mîl gros de două-trei degete. Acum apele fluviului erau umflate ; dar toamna, cînd călătorisem în josul său, scăzuse mult de tot și toate capcanele viclene de pe fundul acum apropiat se arătau vederii. Era înfricoșător să vezi copacii morți și sfărîmați, așezați în straturi groase ca într-o abatiză ridicată de militari, strașnic împlîntați în nisip și toți cu vîrfurile îndreptate în josul fluviului, gata să tragă în țeapă orice nefericit vas cu aburi dintre acelea care atunci cînd apele sînt umflate trec peste ei fără grijă.

Peste cinci-șase zile am început să băgăm de seamă semne ale uriașei mișcări către Vest ce se desfășura pe atunci. Grupuri de emigranți, cu căruțe și corturi, poposiseră în tabere ridicate prin luminișurile de pe maluri, toți fiind porniți către locul comun de întîlnire de la Independence. Și într-o zi ploioasă, către asfințitul soarelui, am ajuns la așezarea asta, aflată la cîteva mile depărtare de fluviu, la granița dinspre Vest a statului Missouri. Scena era întru totul caracteristică, fiindcă aici ți se înfățișau dintr-odată vederii cele mai de seamă aspecte din acea regiune sălbatică și aflată în plină tensiune. Pe malul noroios stăteau vreo treizeci sau patruzeci de spanioli tuciuarii cu înfățișare slugarnică și se uitau cu priviri timpe strecurate pe sub borurile largi ale pălăriilor. Erau însoțitorii unei companii de la Santa Fé ale cărei căruțe se aflau îngrămădite laolaltă pe malurile mai înalte. În mijlocul cetei, chirciți în jurul unui foc aproape stins, se aflau vreo cîțiva indieni dintr-un îndepărtat trib mexican. Unul sau doi vînători francezi coboriți din munți, cu plete lungi și haine din piele de căprioară, se uitau la vasul nostru ; și nu prea departe, așezați pe un trunchi de copac, se aflau trei bărbați cu puștile

puse pe genunchi. Cel care atrăgea în primul rînd atenția, un bărbat înalt, impozant, cu ochi albaștri limpezi și figură deschisă, inteligentă, ar fi putut foarte bine reprezenta acea nepotolită și întreprinzătoare rasă de pionieri ale căror topoare și puști au deschis calea de la Alegani către preriile din Vest. Pornise către Oregon, pentru el probabil un ținut mult mai prielnic decît toate cele ce rămăseseră acum dincoace de Marile Cîmpii.

A doua zi dis-de-dimineață am ajuns la Kansas, cam la cinci sute de mile de gura fluviului Missouri. Aici am debarcat și după ce ne-am lăsat lucrurile în grija colonelului Chick, a cărui cabană de birne ținea loc de han, am plecat cu o căruță spre Westport, unde trăgeam nădejde să putem face rost de catîri și cai pentru drum.

Era o dimineață de mai deosebit de înviorătoare și frumoasă. Pădurile pe care le străbăteam mergînd pe un drumeag ca vai de el erau luminate de razele strălucitoare ale soarelui și însuflețite de marea mulțime a păsărilor. Urmîndu-ne calea, i-am ajuns din urmă pe foștii noștri tovarăși de drum, indienii Kansas care, înveșmîntați în hainele și cu podoabele lor cele mai de fală, se îndreptau cu pas voios către casă ; și indiferent de cum ni s-ar fi părut că arătau la bordul vasului, în mijlocul pădurii alcătuiau o priveliște deosebit de impresionantă și pitorească.

În Westport mișunau indienii, iar micuții lor cai păroși stăteau priponiți cu zecile de-a lungul clădirilor și gardurilor. Indieni din triburile Sac și Foxes, cu țestele rase și fețele vopsite, cei din triburile Shawanee și Delaware, îmbrăcați în veșmintele lor de stambă și cu turbane pe cap, indieni din tribul Wyandot, îmbrăcați ca și albi, cîțiva pricăjiți din tribul Kansas înfășurați în pături vechi — toți se vînzoleau pe străzi ori pîrdeau vremea prin lăuntru și prin preajma prăvăliilor și caselor.

Pe cînd stăteam în ușa hanului, văzui venind pe stradă o persoană cu totul deosebită. Avea chipul îmbujorat de sănătate și înconjurat de țepii roșii ai bărbii și mustăților ; pe-o ureche îi atîrna o beretă rotundă cu moț în vîrf, așa cum poartă uneori muncitorii scoțieni ; haina lui vădea o alcătuire greu de descris, făcută din pătură scoțiană de culoare cenușie, cu ciucuri atîrnînd pretutindeni ; pantalonii îi erau croiți din pănură aspră, iar în picioare încălțase bocanci cu ținte ; în afară de toate acestea, mai ducea și o pipă mică și neagră înfiptă într-un colț al gurii. Sub asemenea înfățișare ciudată l-am recunoscut pe căpitanul C., din armata britanică, despre care știam că împreună cu fratele său și cu domnul R., un gentleman englez, porniseră într-o expediție de vînătoare de-a lungul și de-a latul continentului. Pe căpitan și pe tovarășii săi îi întilnisem la Saint Louis. De cîtăva vreme se aflau la Westport, punîndu-și la punct pregătirile de plecare și așteptînd anumite întăriri, deoarece erau prea puțini ca să pornească singuri la asemenea ispravă. Ce-i drept, ar fi putut să se alăture vreunui din grupurile de emigranți care tocmai se pregăteau să pornească din zi în zi la drum către Oregon sau California ; numai că ei își mărturiseau marea aversiune față de orice legătură cu „ăia din Kentucky“.

Acum căpitanul se porni să stăruie pe lingă noi ca să ne unim puterile și să plecăm împreună în munți. Cum nici noi nu nutream simțăminte mai favorabile decît ei față de întovărășirea cu emigranții, am considerat că aranjamentul acesta ar fi potrivit și am spus că ne învoim. Viitorii noștri tovarăși de drum se instalaseră într-o casă mică ridicată din birne, și acolo i-am găsit înconjurați de șei, harnașamente, puști, pistoale, ocheane, cuțite, pe scurt — tot ce-și pregătiseră ei pentru prerie. R., mare iubitor de științe naturale, stătea la o masă și împăia o ciocănitoare ; fratele căpitanului, irlandez de neam, stătea

pe dușumea și împletea un odgon. Cu multă bucurie, căpitanul ne arată toate lucrurile ce alcătuiau echipamentul lor și ne spuse :

— După cum vedeți, noi toți sintem călători vechi. Sint convinși că nici un alt grup n-a plecat în prerie mai bine echipat.

Vinătorul angajat de ei, un canadian morocănos și încrunțat, pe nume Sorel, și catirgiul, un pungaș american de la Saint Louis, leneveau prin jurul casei. Într-un grajd mic, ridicat tot din birne și aflat foarte aproape, stăteau caii și catirii lor, aleși cu mare pricepere de către căpitan.

I-am lăsat pe ei să-și încheie pregătirile, iar noi ne-am apucat să le ducem la bun sfârșit pe ale noastre cît mai repede cu putință. Emigranții cei atît de disprețuiți de prietenii noștri, își așezaseră tabăra în prerie, la depărtare de vreo opt-zece mile, erau în număr de vreo mie sau chiar mai mulți și noi grupuri veneau mereu dinspre Independence ca să li se alăture. Se aflau în mare fierbere, țineau adunări, votau rezoluții și stabileau reglementări, dar nu erau în stare să se înțeleagă asupra alegerii conducătorilor ce aveau să-i îndrumeze peste prerie. Într-o zi, cînd n-aveam treabă, m-am dus călare la Independence. Orașul era înțesat de lume. O mulțime de prăvălii răsăriseră ca din pămînt spre a oferi emigranților și neguțătorilor din Santa Fé cele trebuitoare pentru drum ; zgomote de ciocăneli și izbituri se revărsau fără contenire dintr-o duzină de șoproane de fierari, unde erau reparate căruțele cele mari și potcoviți caii și boii. Străzile gemeau de mulțimea oamenilor, cailor și catirilor. În vremea cît m-am aflat eu în oraș, a sosit pe acolo o caravană de căruțe ale unor emigranți din Illinois și îndreptîndu-se către tabăra așezată în prerie, a făcut popas pe strada principală. Un roi de capete de copii sănătoși a răsărit de sub coviltirile căruțelor. Ici și colo

se zărea cîte o cuconiță vioaie, bine înțepenită în șa și ținînd deasupra chipului ars de soare umbrele sau umbreluțe vechi care fuseseră cîndva destul de elegante, dar acum ajunseseră jalnic de decolorate. Bărbații, niște țărani falnici, trebăluiau pe lîngă boi; din trecere am băgat de seamă trei bătrîni stînd deoparte cu bicele lor lungi în mină și discutînd cu aprindere despre doctrina regenerării. Dar nu toți emigranții sînt oameni de soiul ăsta. Printre ei se află și unii dintre cei mai înrăiți oameni fără căpătii din țara asta. Deseori am fost de-a dreptul uluit cînd mi-am dat seama de diversele pricini și scopuri aflate la originea acestei migrații; dar oricare ar fi ele, nesăbuita speranță că-și va îmbunătăți traiul, dorința de a scăpa de sub opreliștile impuse de lege și societate, sau pur și simplu neastîmpărul, este absolut sigur că foarte mulți dintre ei regretă amarnic călătoria făcută și, după ce au ajuns în pămîntul făgăduinței, sînt cum nu se poate mai fericiți să scape de acolo.

În răstimp de șapte sau opt zile, dusesem pregătirile noastre aproape de capăt. În vremea aceasta, prietenii noștri le încheiaseră pe ale lor și, sătui pînă-n gît de Westport, ne spuseră că au s-o ia înainte și-au să ne-aștepte la răscrucea de la Kanzas. Așa că R. și catîrghiul au luat-o înainte cu căruța și cortul, iar căpitanul și fratele său, dimpreună cu Sorel și un puitor de capcane pe nume Boisverd, care li se alăturase, au pornit în urma lor ducînd și pîlcul de cai. Începutul călătoriei a fost rău-prevestitor, fiindcă abia ajunsesse căpitanul la cel mult o milă depărtare de Westport, mergînd el călare în frunte, în chip de conducător al grupului, și ducîndu-și de căpăstru calul menit special vînătorii de bizoni, cînd se porni o furtună cumplită care îi udă pe toți pînă la piele. Atunci au grăbit pasul ca să ajungă cît mai repede la locul știut, cale de vreo șapte mile, unde R. trebuia să aibă tabăra gata pregătită să-i primească. Numai că, om prevăzător,

cînd văzuse că se apropie furtuna, R. alesese în pădure un loc adăpostit unde ridicase cortul și își sorbea liniștit cafeaua întremătoare în vreme ce căpitanul galopa mile întregi mai departe sub revărsarea ploii, trudindu-se să dea de el. În cele din urmă furtuna a trecut și ochiul de vultur al puitorului de capcane a izbutit să descopere cortul; în vremea asta R. terminase de băut cafeaua, ședea tolănit pe-o piele de bizon și trăgea din pipă. Căpitanul era unul dintre cei mai blajini oameni din lume, așa că-și îndură ghinionul cu toată stăpînirea de sine, împărți cu frate-su zațul cafelei și se culcă înveșmintat în hainele ude learcă.

Am avut și noi partea noastră de potop. Cînd s-a dezlănțuit furtuna, noi duceam la Kansas o pereche de cafiri. Nu mai văzusem în viața mea asemenea orbitoare și necontenite săgetări de fulgere, asemenea asurzitoare și neîntrerupte bubuituri de tunet. Pînzele piezișe de apă ce se revărsau cu mare zgomot și săreau cu stropi grei de pe pămînt cufundau pădurea în adînc întuneric, iar pîraiele se umflau cu atîta repeziciune, încît doar cu mare trudă izbuteam să le trecem. În cele din urmă, abia deslușindu-se prin ploaie, ni se arătă casa de bîrne a colonelului Chick, care ne întîmpină cu obișnuita-i caldă ospitalitate; cît despre nevastă-sa, deși se vedea bine că e cam înăcrită și sătulă de atîta viață de tabără, nu ne arătă mai puțină bunăvoință decît bărbat-su și ne dădu cele de trebuință pentru a mai scăpa de urmările ploii. După ce trecu furtuna, cam către apusul soarelui, o priveștiște minunată ni se deschise înaintea ochilor pe cînd stăteam în fața casei colonelului, așezată pe culmea unei coline înalte. Printre norii destrămați, razele soarelui se revărsau peste iutele și miniosul Missouri și peste nesfîrșitele întinderi împădurite ce se desfășurau de la malurile lui și pînă la rîpele pierdute în zare.

A doua zi, pe cînd ne aflam din nou la Westport, am primit o veste de la căpitan ; se întorsese călare pentru a ne-o comunica personal, dar aflînd că sîntem la Kanzas, lăsase vorbă unei cunoștințe de-ale sale pe nume Vogel, proprietarul unei mici prăvălii cu articole de băcănie și băuturi spirtoase. Și fiindcă veni vorba, la Westport whiskyul circulă mai din belșug decît ar fi sănătos într-un loc unde fiecare om poartă la el pistol încărcat. Pe cînd treceam noi prin fața prăvăliei, văzurăm că pe ușă se ițește chipul lătăreț, de neamț, al lui Vogel. Ne spuse că are să ne dea o veste și ne pofti să tragem o dușcă. Nici băutura și nici vestea dată de el n-ău fost prea plăcute. Căpitanul se întorsese ca să ne spună că R., conducătorul grupului său, hotărîse să apuce pe altă parte decît pe unde hotărîserăm împreună ; în loc de a urma calea folosită de neguțători, se hotărîse să o apuce spre nord prin Fort Leavenworth și să urmeze calea deschisă de trupele de cavalerie în expediția lor din vara trecută. Am fost de părere că o astfel de hotărîre luată fără a fi și noi măcar întrebați arată o purtare trufașă ; totuși, stăpînindu-ne nemulțumirea atît cît ne-a stat în pîntîcă, ne-am hotărît să-i ajungem din urmă la Fort Leavenworth, unde urmau să ne aștepte.

Și în felul acesta, după ce am încheiat toate pregătirile, într-o preafrumoasă dimineată am încercat să pornim la drum. Cel dintîi pas a fost un pas nefericit. Abia izbutisem să punem hamurile pe cai, cînd catirca rotașă începu să zvîrle și să sară în două picioare, rupse toate odgoanele și curelele și fu cît pe ce să arunce căruța în Missouri. Văzînd că nu e chip s-o domolim cît de cît, am schimbat-o cu o alta, pe care ne-a pus-o la dispoziție prietenul nostru domnul Boone din Westport, un nepot de-al lui Daniel

Boones¹, pionierul. Arvuna asta din desfătărilor vieții de prerie fu repede urmată de o alta. Abia pierdusem West-portul din raza vederii și dădurăm peste un fâgaș de apă nămolos, dintr-acelea pe care mai târziu aveam să le cunoaștem mult prea îndeaproape, și-acolo ne-a rămas căruța înțepenită vreun oas și mai bine.

¹ Colonist american (1734—1820). În 1769 a înființat prima așezare statornică din Kentucky, numită Boonesborough. El i-a slujit lui Fenimore Cooper ca model pentru personajele sale mult idealizate din categoria lui Ochi-de-vultur și Ciorap-de-piele.

II. SPARGEREA GHEȚII

După ce am scăpat din gropile nămolose de la Westport, ne-am urmat o vreme calea de-a lungul șleaului îngust, prin razele de soare strecurate printre ramuri și pe sub umbra pădurii, pînă cînd am ieșit la lărgime și am lăsat în urmă poalele cele mai înaintate ale codrilor necuprinși ce se întindeau odinioară de la cîmpiile din vest și pînă la țărmurile Atlanticului. Privind peste un briu de tufărișuri mărginașe zărirăm verdea întindere ca de ocean a preriei, desfășurată val după val pînă în adîncurile zării.

Era o zi de primăvară blindă și liniștită ; o zi dintre-acelea ce te fac să te simți înclinat mai degrabă spre meditație și visare, decît spre acțiune, iar cea mai duioasă parte din firea ta e gata să te ia în stăpînire deplină. Am mers călare în fruntea grupului cîtă vreme am trecut prin tufăriș, iar atunci cînd un petic de iarbă verde s-a arătat prea ispititor, am descălecat și m-am întins pe ea. Toți copacii, bătrîni și tineri, erau în floare ori abia își arătau frunzulițele tinere ; ciorchinii roșii ai florilor de arțar și florile bogate ale merilor pădureți împînziseră împrejurimile ; și-atunci parcă simțeam cît de rău îmi

pare că las în urma mea tărimurile grădinilor și le schimb cu priverile aspre și neînduplecate ale preriilor și ale munților.

Între timp străbătu și restul grupului tufărișurile și se arată la vedere. În frunte venea Henry Chatillon, călăuza și vânătorul grupului nostru, un om impozant și athletic, călare pe un vînjos căluț Wyandot cu părul sur. Era îmbrăcat cu o haină albă de pătură, pălărie mare de pîslă, mocasini și pantaloni din piele de căprioară împodobîți pe cusătură cu șiruri de ciucuri lungi. Cuțitul îi stătea înfîpt la cingătoare ; într-o parte îi atîrna punga de gloanțe și cornul de pulbere, iar pușca o ținea în față, sprijinită pe oblîncul înalt al șei care și ea, ca și toate celelalte lucruri ale lui, avusese de împlinit slujbe grele și se vedea că fuseseră îndelung puse la treabă. Aproape în urma lui venea Shaw, călare pe un roib mărunțel și ducînd după el de funie un alt cal mai mare. Îmbrăcămintea și echipamentul lui, asemănătoare cu ale mele, fuseseră alcătuite mai curînd în vederea utilității decît a ornamentației. Avea o șa obișnuită spaniolă de culoare neagră, cu coburi pentru pistoale grele, o pătură făcută sul și legată la spatele ei, iar funia stătea legată cu un capăt de gîtul calului și atîrna colac prinsă la oblînc. El avea o pușcă mare cu două țevi neghintuite, pe cîtă vreme eu îmi luasem o pușcă ghintuită grea de vreo cincisprezece funturi. Pe atunci înfățișarea noastră, deși departe de a fi elegantă, mai păstra unele semne ale civilizației și ar fi constituit un foarte avantajos contrast față de neasemuita ponoseală a înfățișării ce-am avut-o la sfîrșitul călătoriei. Cîte o cămașă roșie de flanel, legată la mijloc ca o rochie, ne îmbrăca partea de sus a trupului ; mocasini luaseră locul cismelor rupte ; cealaltă piesă importantă de îmbrăcăminte consta dintr-un lucru cu totul neobișnuit, făcut de o *squaw*¹ din piele de căprioară afumată. Catirgiul

¹ Denumire dată femeilor indiene.

nostru, Deslauriers, încheia convoful venind cu căruța ; se bălăcea în noroi cufundat pînă la glesne și ba pufăia din lulea, ba striga în jargonul lui de prerie : *Sacré enfant de garce* !¹, dacă vreunul dintre catiri dădea semne de șovăială în fața unei băltoace neobișnuit de adînci. Căruța era de tipul acelor ce pot fi văzute cu zecile prin jurul pieței din Quebec și avea un fel de coviltir alb menit să apere cele aflate sub el. Adică proviziile și un cort, dimpreună cu muniție, pături și daruri pentru indieni.

Eram cu totul patru oameni și opt animale ; căci în afară de caii de rezervă al meu și al lui Shaw, duceam cu noi și un catir de rezervă pentru a face față vreunei eventuale întîmplări neplăcute.

După această trecere în revistă a forțelor noastre, poate că n-ar fi nepotrivit să aruncăm o privire și asupra firii celor doi bărbați care ne însoțeau.

Deslauriers era canadian și avea toate trăsăturile specifice unui Jean Baptiste² veritabil. Nici oboseala, nici primejdiile și nici munca pe rupte n-ar fi izbutit vreodată să-i tulbure buna dispoziție și voioșia, sau politetea față de cei cărora el le spunea *bourgeois*³ ; la căderea nopții, se așeza totdeauna lingă foc, trăgea din lulea și cu cea mai mare încîntare înșira la povești. Preria îl făcea să se simtă în elementul său. Henry Chatillon era croit din altă stofă. Pe cînd ne aflam la Saint Louis, mai mulți domni de la *Fur Company*⁴ s-au oferit cu amabilitate să ne facă rost de un vînător și călăuză potrivit cu nevoile noastre, și într-o după-amiază, cînd am trecut pe la birouri, am găsit acolo un bărbat înalt și grozav de bine îmbrăcat, cu un chip atît de luminos și deschis, încît imediat ne-a

¹ Afurisit fecior de tîrfă ! (Fr.)

² Adică om care nu-și pierde calmul și nu-și iese din fire, indiferent de gravitatea loviturilor primite sau a greutăților întîmpinate:

³ Aici cu sensul de „patron“, „stăpîn“ (fr.).

⁴ În traducere : Compania blănurilor (engl.).

atras atenția. Ne-am mirat auzind că el este cel care ar dori să ne călăuzească în munți. Se născuse într-un orașel francezesc de lângă Saint Louis, iar de la vârsta de cincisprezece ani rămăsese fără întrerupere prin vecinătatea Munților Stîncoși, aflîndu-se cea mai mare parte din timp în serviciul companiei cu misiunea de a asigura aprovizionarea cu carne de bizon a forturilor. Ca vînător, n-avea în toată regiunea decît un singur concurent, un oarecare Simenon, și spre cîntea amîndorura păstrau între ei cea mai strînsă prietenie. Sosise la Saint Louis abia cu o zi înainte, venind din munți, unde rămăsese vreme de patru ani ; acum nu cerea decît răgaz să-și vadă o zi mama, și-apoi era gata să pornească într-o nouă expediție. Avea vreo treizeci de ani ; era înalt de șase picioare, cu un corp athletic și grațios. Preria fusese pentru el singura școală ; nu știa nici să scrie și nici să citească, dar era înzestrat cu o delicatețe și o puritate de suflet cum rareori poți găsi chiar la o femeie. Pe chipul lui bărbătesc se oglindeau limpede onestitatea, simplitatea și blîndețea ; mai mult, dispunea de o fină putere de pătrundere a caracterelor și un tact capabile să-l ferească de greșeli supărătoare în mijlocul oricărei societăți. Henry n-avea energia nestăvilită a unui anglo-american. Era mulțumit să ia lucrurile așa cum le afla ; cusurul lui de căpetenie provenea dintr-o generozitate exagerată, care în lumea noastră nu favorizează prosperarea. Totuși, cu privire la el era îndeobște cunoscut că indiferent de cum înțelegea să se poarte cu bunurile proprii, cele ce aparțineau altora se aflau totdeauna în siguranță în mîinile sale. În munți, vitejia îi era la fel de lăudată ca și priceperea într-ale vînătorii ; caracteristic pentru el era însă faptul că pe niște meleaguri unde pușca este arbitrul suprem între oameni, el se afla foarte rar amestecat în certuri. De cîteva ori, ce-i drept, firea lui blîndă și liniștită fusese greșit interpretată și apreciată, dar gre-

șeala avusese asemenea urmări, că absolut niciodată nu se întâmplase să fie făcută și a doua oară. Toată lumea știa că omorise mai mult de treizeci de urși grizzly, și nimeni n-ar fi putut cere o mai convingătoare dovadă de curaj și dibăcie. Era o pildă vie de ceea ce poate realiza uneori Natura neajutorată de nimeni. Nici în orașe și nici în pustietăți n-am întâlnit vreodată un om mai întreg și mai de ispravă decât sincerul meu prieten Henry Chatillon.

Curînd am scăpat și de pădure și de tufărișuri și am ieșit la lărgimea preriei. Din cînd în cînd cite un indian Shawanoe trecea pe lîngă noi călare pe căluțul său păros care înainta în „sărituri“; cămașa de stambă, eșarfa elegantă, basmaua în culori vii legată în jurul șuvițelor de păr ca niște șerpi îi fluturau în vînt. La amiază ne-am oprit să ne odihnim în preajma unui pîrîiș plin de broaște și pui de broască țestoasă. Pe locul acela se aflase o tabără indiană și scheletele colibelor încă mai stăteau în picioare ajutîndu-ne să ne adăpostim de soare cu ușurință, doar întinzînd pe ele o pătură sau două. La un astfel de adăpost ne-am așezat pe șei și pentru prima oară Shaw și-a aprins favorita lui pipă indiană; în vremea asta Deslauriers stătea chincit lîngă un morman de cărbuni aprinși, își apăra ochii cu o mîină și în cealaltă ținea un bețigaș cu care umbla în conținutul sfîrșitor al unei tigăi. Caii îi lăsaserăm să pască printre tufele mărunte dintr-o pajiște joasă și cu multă umezeală. O primăvăratăcă zăpușeală aromitoare se răspîndise în întreg văzduhul, iar glasurile a mii și mii de broaște și gînganii abia trezite la viață se înălțau în felurite coruri dinspre pîrîu și dinspre pajiști.

Abia ne așezasem, cînd un oaspete se apropie de noi. Era un bătrîn indian Kansas; un om de vază, dacă l-ai fi judecat după îmbrăcăminte. Avea țeasta rasă și vopsită în roșu, iar din smocul de păr lăsat pe creștetul capului atîrnau mai multe pene de vultur și două sau trei cozi

de șarpe. Obrajii îi erau și ei boiți în stacojiu ; urechile împodobite cu cercei de sticlă verde ; un colier din gheare de urs grizzly îi înconjură gâtul și șiraguri lungi de scoici îi atârnavă pe piept. După ce ne scutură mâinile mormăind ceva în semn de salut, bătrînul își luă de pe umeri pătura de culoare roșie, o lăsă să cadă pe pămînt și se așeză pe ea încrucișîndu-și picioarele. I-am oferit o cană cu apă îndulcită din care bătrînul gustă exclamînd „Bun !“ și tocmai începuse să ne spună ce mare om este el și cit de mulți războinici din tribul Pawnee răpusese, cînd pe neașteptate o gloată pestriță apără bălăcîndu-se prin pîrîu și venind în direcția noastră. Trecură înainte repede, unul în urma celuilalt — bărbați, femei și copii ; unii călări, alții pe jos, dar toți la fel de prăpădiți și mizeri. Bătrîne *squaws* călări pe căluți rebegiți și păroși, cu cîte un copil sau doi cu ochi ca de șarpe așezați la spatele lor și agățați de păturile zdrențuite ; tineri înalți și costelivi mergeau pe jos, ducînd în mâini arcuri și săgeți ; și fete a căror urîțenie din naștere nu putea fi ascunsă de oricîte farmece ale mărgelilor de sticlă și ale veșmintelor roșii, alcătuiau procesiunea ; doar ici și colo mai putea fi zărit cîte un bărbat care, asemenea musafirului nostru, părea să mai păstreze totuși un anume rang în această respectabilă comunitate. Erau drojdiile neamului Kansas pornite, după ce își părăsiseră așezarea, într-o expediție de cerșetorie la Westport, în vremea cînd cei mai buni dintre ei plecaseră la vînătoare de bizoni.

Cînd s-a încheiat jalnica defilare, am prins caii, am pus șeile pe ei, i-am înhămat și am pornit iar la drum. Am trecut pîrîul și atunci ni s-au arătat, către stînga, cîteva acoperișuri joase ale unor clădiri rudimentare risipite printr-un crîng de copaci răzleți și printre limbi de pădure ; mergînd mai departe pe-un făgaș îngust și prelung, străjuit de mulțimea trandafirilor sălbatici și a florilor timpurii de primăvară, am dat peste biserica de birne și barăcile ce adăposteau școala înființată de Metho-

*dist Shawanoe Mission*¹. Indienii tocmai se pregăteau să înceapă o întrunire religioasă. Cîteva zeci de oameni, înalți la trup și cu îmbrăcăminte pe jumătate civilizată, stăteau sub copaci, așezați pe bănci de lemn, iar caii lor așteptau priponiți de șoproane sau de garduri. Mai marele lor, Parks pe nume, un bărbat voinic și cu înfățișare athletică, sosise chiar atunci de la Westport, unde avea o întreprindere de negoț. În afară de asta, era proprietarul unei ferme întinse și a unui important număr de sclavi. Indienii Shawanoe făcuseră cu adevărat în agricultură progrese mult mai însemnate decît orice alt trib de la frontiera de pe Missouri ; atît în înfățișare cît și în modul de trai se aflau într-un vădit contrast cu vechile noastre cunoștințe, indienii Kanzas.

După cîteva ceasuri de mers ajunserăm la malurile rîului Kanzas. Străbătînd pădurile ce se întindeau pe maluri și tîrîndu-ne prin nisipurile adînci, am poposit în cele din urmă nu departe de mal, la răscrucea de la Delawareul de jos. Pentru prima oară am înălțat cortul pe o pajiște de lîngă marginea pădurii, iar după ce încheiarăm pregătirea taberei, am început să ne gîndim și la cină. O bătrînă indiană Delaware care trebuie să fi cîntărit cam vreo trei sute de funturi stătea în pragul colibei de birne aflate chiar pe malul apei, în vreme ce o fată foarte drăguță, pe jumătate indiană și pe jumătate albă, se trudea să hrănească, sub îndrumarea bătrînei, un cîrd mare de curci care se tot înfoiau și chiorcăiau prin fața ușii. Numai că nici cu bani și nici cu tutun n-am izbutit a o îndupleca pe bătrînă să se despartă de vreunul dintre odoarele ei ; așa că n-am avut încotro : mi-am luat pușca și m-am dus să văd dacă pădurea sau rîul au să ne ofere ceva. O mulțime de pitpalaci se jeluiau pe pajiști, dar nimic potrivit pentru pușca mea ghintuită nu-mi ieși în cale, afară de trei ulii de prerie cocoțați pe crăcile fanto-

¹ Misiunea metodistă de la Shawanoe.

matice ale unui bătrîn sicomor uscat prăvălit deasupra riului și cu rădăcinile în masa densă a frunzișului proaspăt și scăldat de soare. Stăteau cu capetele lor dizgrațioase înfundate între umeri și păreau a se desfăta în lumina blîndă a razelor soarelui coborît către asfințit. Cum nu-mi ofereau deloc ispita unor alese delicii, m-am ferit să le tulbur tihna ; m-am mulțumit să contemp lu frumusețea blajină a apusului de soare — căci riul ce se învîrtețea iute pe sub umbrele de un roșu aprins de la marginile pădurii oferea o priveliște sălbatică dar duios liniștitoare.

Cînd m-am întors la cort, i-am găsit pe Shaw și pe un bătrîn indian stînd jos și cufundați într-o solemnă consfătuire, trecîndu-și mereu pipa unul altuia. Bătrînul indian îi explica răbdător că el îi iubește pe albi și are o deosebită slăbiciune pentru tutun. Deslauriers rînduia pe pămînt serviciul nostru de căni și farfurii de tablă ; și cum altfel de bucate n-aveam de unde lua, ne puse dinainte o cină alcătuită din biscuiți și șuncă, dimpreună cu o oală mare de cafea. Ne scoaserăm cuțitele din teacă și ne aruncarăm asupra bucatelor, înfulecînd cea mai mare parte din ele și dînd indianului resturile. În vremea asta caii noștri, pentru prima oară împiedicați, stăteau printre copaci cu picioarele dinainte legate unul de altul, tare scîrbiți și tare mirați. Nu păreau deloc dispuși să savureze această primă gustare din cele ce aveau să-i aștepte. Mai ales al meu părea cuprins de un dezgust ucigător pentru viața de prerie. Unul dintre ei, botezat de noi Hendrick, o vietate ale cărei unice calități erau puterea și curajul și care nu se supunea decît numai și numai argumentelor convingătoare ale biciului, se uita la noi cu o expresie de adîncă indignare, ca și cum ar fi vrut să spună c-are să-și răzbune el toate necazurile, cu o simplă lovitură de copită. Celălalt, Pontiac, un cal de nădejde, deși de origine plebee, își ținea capul în pămînt și lăsa coama să i se reverse peste ochi, cu aerul îndurerat și ursuz al unui puști neajutorat trimis la școală cu sila. Și presimțirile lui nu erau

decît prea întemeiate ; fiindcă ultima dată cînd am avut vesti despre el, se afla sub stăpînirea biciuștii unui războinic Ogillallah, pornit în expediție împotriva indienilor Crow.

Pe măsură ce întunericul se întîtea, ciripelile rîndunicilor de noapte luau locul trilurilor de pitpalac ; ne-am așezat șeile în cort așa ca să le folosim drept perne, am întins păturiile pe pămînt și ne-am pregătit să petrecem prima noapte de bivuac din cursul călătoriei noastre. Fiecare dintre noi și-a ales locul pe care avea să-l ocupe de-acum încolo în cort pînă la sfîrșitul drumului. Lui Deslauriers i-am rezervat însă căruța unde pe vreme ploioasă se putea strecura și putea să afle adăpost mult mai prielnic decît cel rezervat în cort celor cărora el le spunea *bourgeois*.

În locul acela Kansasul este hotar între ținuturile triburilor Shawanoe și Delaware. Am trecut riul în ziua următoare ducînd cu multă anevoie pe plute caii și echipamentul și descărcînd căruța ca să putem urca pe malul foarte pieptiș de dincolo. Era într-o duminică dimineată ; caldă, liniștită și senină ; o tăcere desăvîrșită domnea peste ogrăzile și cîmpurile în paragină ale indienilor Delaware, și nu se auzea decît zumzetul și țîrîitul miriadelor de insecte. Din cînd în cînd cite un indian trecea călare pe lîngă noi urmîndu-și drumul către casa de întruniri, sau puteam zări în pragul vreunei dărăpănate colibe de birne cite o femeie bătrînă bucurîndu-se de toate desfătările leneviei. În așezarea aceea nu exista clopot, pentru că indienii Delaware nu au asemenea lucruri ; și cu toate astea asupra acelei așezări aspre și pierdute în pustietăți domnea același spirit al sărbătorii sabatului și al liniștei, ca și într-un sat oarecare din Noua Anglie, pierdut printre munții din New Hampshire sau prin pădurile din Vermont.

Un drum militar ducea de aici și pînă la Fort Leavenworth și pe-o întindere de multe mîle fermele și colibele

indienilor Delaware stăteau risipite la mici distanțe pe o parte și pe cealaltă. Măruntelile și sărăcăcioasele construcții de birne ridicate de obicei la marginile unei regiuni împădurite dădeau o notă de pitoresc peisajului. Dar priveliștile nu aveau nevoie de ajutor din afară. Natura le înzestraseră din belșug ; iar alternarea bogatelor prerii înverzite cu crîngurile adunate în ciorchini ori întinse pe malurile numeroaselor pîriișe avea întreaga frumusețe blajină și cizelată a unor meleaguri ce s-ar fi aflat de veacuri sub lucrarea omului. Și, mai cu seamă, în acel început de primăvară totul atinsese culmea splendorii. Pădurile erau spuzite de roșeața bobocilor de arțar ; deseori vedeam tufe înflorite necunoscute în răsărit ; iar valurile verzi ale preriei erau din belșug presărate cu flori.

După ce făcurăm popas lângă un pîriu, dimineața următoare ne reluăm călătoria și pe la vremea prînzului ajunserăm la cîteva mile depărtare de Fort Leavenworth. Drumul ducea peste o apă străjuită de copaci deși și aflată pe fundul unei văi adînci și împădurite. Tocmai cînd ne pregăteam să coborîm în ea, se ivi o ceată învălmășită și dezordonată care trecu prin rîu și începu să urce pe priporul pieptiș la capătul căruia ne aflam noi. Ne-am oprit, ca să le facem loc. Se dovediră a fi indieni Delaware abia întorși dintr-o expediție de vînătoare. Toți, atît femeile cît și bărbații, erau călări și duceau după ei un mare număr de catîri de povară încărcăți cu blănurile adunate, laolaltă cu piei de bizon, oale și alte lucruri din echipamentul lor și toate, ca și îmbrăcămintea și armele, aveau o înfățișare obosită și neîngrijită, arătînd că fuseseră supuse la trudă aspră în vremea din urmă. La coada convoiului venea un bătrîn și cînd ajunse în dreptul nostru se opri să stea de vorbă cu noi. Călărea pe un căluț voinic și păros, cu coada și coama pline de scaieți și în gură cu o zăbală spaniolescă ruginită, legată în loc de dirlogi cu o fișie de piele netăbăcită. Șaua, pradă luată

probabil de la un mexican, nu avea acoperămint și nu era decît un fel de butuc de lemn cu formă de șa spaniolă și cu o fișie de piele de urs grizzly așezată deasupra, cu scări de lemn legate de el și, în lipsă de chingă, cu o bucată de piele crudă trecută pe sub burta calului. Trăsăturile călărețului, pielea întunecată și ochii ca de șarpe nu lăsau nici o îndoială că aveam de-a face cu un indian. Purta o tunică din piele de căprioară la fel de lustruită și înnegrită de grăsime ca și pantalonii cu franjuri, iar o basma veche îi stătea legată în jurul capului. Sprijinită de șa în fața lui se afla pușca ghintuită, armă în minuirea căreia indienii Delaware sînt foarte iscusiți, cu toate că fiind tare grea, cei din adîncurile preriei se arată prea leneși ca s-o poarte.

— Cine-i șeful vostru ? întrebă el numaidecît.

Henry Chatillon arată spre noi. Bătrînul Delaware își aținti o clipă asupra noastră ochii scrutători și pe urmă spuse fără drept de replică :

— Nu-i bun ! Prea tînăr ! Și cu acest comentariu măgulitor ne părăsi și se luă după ai săi.

Oamenii aceștia, indienii din tribul Delaware, cîndva pașnicii aliați ai lui William Penn¹, plătind tribut cuceritorilor Irochezi, sînt în ziua de azi cei mai înverșunați și temuți războinici de pe întinsul preriilor. Pornesc războaie împotriva unor triburi depărtate, al căror nume nici măcar nu era cunoscut de părinții lor pe vremea cînd trăiau la vechile sălașuri din Pennsylvania și duc astfel de campanii cu o încrîncenare într-adevăr indiană, trimițîndu-și pîlcurile de război pînă în Munții Stîncoși și în Teritoriile Mexicane. Vecinii și foștii lor confederați, indienii Shawanoe, fermieri destul de îndemînateci, au ajuns la o situație prosperă ; dar cei din tribul Delaware

¹ Teolog englez (1644—1718) ; fondatorul statului Pennsylvania și al orașului Philadelphia (1682).

dau an de an îndărăt, din pricina marelui număr de bărbați căzuți în expedițiile lor războinice.

Curînd după ce ne-am despărțit de ceata indienilor, văzurăm întinzîndu-se către dreapta pădurile ce însoțesc cursul lui Missouri și valea adîncă și împădurită prin care trece în locurile acelea. Nu prea departe în fața noastră se aflau căzărnille albe de la Fort Leavenworth, dar abia le zăream printre copacii de pe o ridicătură de deasupra unui coț al fluviului. Între noi și Missouri se întindea o pajiște verde, netedă ca suprafața unui lac, iar acolo, lîngă un pîlc de copaci de pe malul unui pîriu, se înălța cortul căpitanului și al tovarășilor săi, înconjurat de cai lăsați să pască în voie; dar dintre ei nu se zărea nici unul. Doar Wright, cătîrghiul lor, ședea pe oiștea căruții și dreghea niște hamuri. Boisverd stătea în ușa cortului și-și curăța pușca, iar Sorel lenevea prin preajmă. Dar după ce ne uitarăm mai bine îl văzurăm în cort și pe fratele căpitanului, Jack, aplecat asupra îndeletnicirii lui favorite: împletirea odgoanelor. Ne ură bun sosit cu lăbărtata lui vorbire irlandeză și ne spuse că frate-său pescuia în fluviu, iar R. se dusesese la fort. Amîndoi se întoarseră înainte de apusul soarelui. Între timp noi ne ridicaserăm cortul în apropiere, iar după cină am ținut sfat și am hotărît să rămînem o zi la Fort Leavenworth și în cea următoare să spunem un ultim adio frontierei, sau, cum se zicea prin locurile acelea, să „sărim dincolo“. Discuțiile noastre au fost străjuite de lumina roșiatică venită de pe o ridicătură îndepărtată din prerie pe care ardeau ierburile înalte și uscate ale verii trecute.

III. FORT LEAVENWORTH ¹

A doua zi dimineața ne-am dus călări la Fort Leavenworth. Colonelul, acum generalul Kearney ², căruia avusesem onoarea de a-i fi prezentat pe cînd mă aflam la Saint Louis, tocmai sosise în fort și ne primi la postul de comandament cu obișnuita sa curtenie. De fapt, Fort Leavenworth nu e un fort, fiindcă nu dispune de nici un fel de întărituri de apărare, cu excepția a două turnuri. Pînă acum nici un zvon de război nu-i tulburase liniștea. În careul acoperit de iarbă și împrejmuît de clădirile căzărnilor și ale locuințelor corpului ofițeresc, oamenii se vînzoleau de colo pînă colo ori își pierdeau vremea printre copaci; totuși, la cîteva săptămîni după aceea avea să fie altfel; fiindcă aici

¹ Înființat în 1827 pe locul ales de colonelul Henry Leavenworth în regiunea unde drumul către Santa Fé trece peste riul Arkansas. A jucat un rol important în pregătirea și desfășurarea multor campanii militare în Vestul îndepărtat.

² *Stephen Watts Kearney* (1794—1848) general american. La începutul războiului mexican (1846—1848) a fost înălțat la rangul de general și a comandat corpul expediționar trimis în New Mexico și California.

s-au adunat pleava și scursorile frontierei ca să pregătească expediția împotriva orașului Santa Fé¹.

După ce am vizitat garnizoana, am pornit către satul Kickapoo, căle de vreo cinci ori șase mile. Drumul, un drumeag cam nesigur și înșelător, ne ducea pe deasupra malurilor înalte și răpoase de pe marginile fluviului Missouri; uitându-ne când la stînga și când la dreapta ne puteam desfăta cu un straniu contrast de priveliști. Spre stînga se întindea preria cu ridicăturile ei unduioase spuzite de mulțimea florilor, sau desfășurîndu-se cu grație în vaste adîncituri acoperite de iarbă pe distanțe de mile întregi; iar pe înălțimile ce unduiau în zare se zăreau păduri scaldate de lumina soarelui; prospețimea anotimpului și blîndețea atmosferei făceau aceste priveliști și mai încîntătoare. Mai jos de noi, către dreapta, se întindea o pădure răvășită și tocată. Ne uitam de sus și vedeam doar vîrfuri de copaci, unii verzi și alții uscați; unii stînd drept în picioare și alții povîrniți în toate părțile și în unele locuri îngrămădiți de-a valma de trecerea vreunui uragan. Iar dincolo de marginile ei, se zăreau printre ramuri apele tulburi ale lui Missouri rostogolindu-se năvalnic la poalele înclinate ale celui alt mal.

Nu după mult timp drumul se despărți de mal și o luă către interior; și, pe cînd străbăteam o poiană întinsă, văzurăm un ciorchine de clădiri așezate pe o înălțime din fața noastră și în jurul lor mulțime de oameni. Era vorba de magazia, casele și grajdurile de la așezarea de negoț Kickapoo. Din întîmplare, tocmai atunci așezarea era năpădită de jumătate dintre indienii din satul învecinat. Își legaseră cu zecile căluții prăpădiți și neîngrijiți de-a lun-

¹ Fondat de spanioli în 1609, orașul avea să devină capitala viitorului teritoriu New Mexico (1850) și al viitorului stat cu același nume (1912); a fost ocupat de trupele generalului Kearney în august 1846.

gui garaurilor și pe lângă acarețuri, iar ei ori căscau gura primprejur, ori se îngrămădeau în magazin. Erau acolo chipuri de felurite culori : roșii, verzi, albe și negre, amestecate în ciudate feluri și întinse pe fețe după tot soiul de modele. Cămăși de stambă, pături roșii și albastre, cercei de bronz, șiraguri de scoici se vedeau pretutindeni. Negustorul, un bărbat cu ochi-albaștri și fața deschisă, nu trăda nici prin purtări și nici prin înfățișare vreo urmă din asprile frontierei, deși chiar în clipa aceea trebuia să fie cu ochii în patru asupra mușteriiilor, femei și bărbați, agățați de-a valma de tejgheaua lui, sau așezați printre lăzi și baloturi.

Satul nu se afla prea departe și ilustra îndeajuns starea nefericiților și uitaților săi locuitori. Închipuiți-vă un pîriu cu ape repezi urmîndu-și cursul întortocheat pe fundul unei văi împădurite, cîteodată ascuns cu totul de butuci și copaci prăbușiți, alteori revărsat într-un fel de iaz larg și limpede ; iar pe malurile lui, prin colțișoare risipite în pădure, pitice colibe de bîrne, neîngrijite și dărăpănate. Un labirint de poteci înguste și întunecoase leagă între ele colibele. Uneori întîlneam cîte un vițel rătăcit, un porc sau un cal aparținînd vreunuia dintre localnicii care îndeobște stăteau tolăniți la soare dinaintea colibelor și cînd ne apropiam se uitau la noi cu priviri aspre și bănuitoare. Ceva mai departe, în locul colibelor de bîrne din Kickapoo am dat peste bordeiele *pukwi* ale vecinilor acestora, Pottawattamie, a căror stare nu părea să fie mai bună.

În cele din urmă, plictisiți și epuizați de căldura dogoritoare și înăbușitoare a zilei, ne-am întors la prietenul nostru negustorul. La vremea aceea, mulțimea din jurul lui se risipise și îl lăsa să mai răsufle. Ne invită acasă la el, într-o căsuță vopsită în alb și verde, după chipul vechilor așezări franțuzești, unde ne primi într-o odaie

curată și cu mobilă frumoasă. Obloanele erau închise și stăvileau arșița și strălucirea soarelui ; înăuntru domnea o răcoreală ca de peșteră. Covoarele de pe jos arătau și ele frumos, și nu ne-am fi așteptat deloc să găsim la frontieră o mobilă atît de aleasă. Canapelele, scaunele, mesele și un dulap de bibliotecă bine înzestrat n-ar fi făcut de rușine nici un oraș din răsărit ; totuși existau unele semne mărunte în stare să reamintească nesiguranța stării de civilizație a ținutului. Pe consolă se vedea un pistol încărcat și cu capsele puse ; iar prin geamul bibliotecii, ivindu-se pe deasupra operelor lui John Milton, licărea minierul unui cuțit teribil de amenințător.

Gazda ieși și se întoarse cu apă la gheață, pahare și o sticlă de vin roziu *excellent* — tratație cum nu se poate mai binevenită în *copleșitoarea* dogoară a zilei ; și nu mult după aceea apăru o femeie veselă și surizătoare ce trebuie să fi fost, cu un an sau doi mai înainte, un foarte înzestrat exemplar de frumusețe creolă. Venise să ne spună că prînzul e gata și ne așteaptă în încăperea de alături. Se vedea limpede că amfitrioana noastră trăia doar partea însorită a vieții, nu-și bătea capul și nici nu voia să știe de necazurile ei. Se așeză împreună cu noi și în timpul mesei ne întreținu cu snoave despre pescari, despre ofițerii de la fort și alte ghidușii. Luîndu-ne în cele din urmă rămas bun de la ospitalierul negustor și prietena lui, ne-am întors la fort.

Shaw s-a dus mai departe către tabără, iar eu am rămas să fac o vizită colonelului Kearney. L-am găsit tot stînd la masă. Împreună cu el se afla și prietenul nostru căpitanul, îmbrăcat în *aceleași* veșminte uimitoare cunoscute de noi încă de la Westport ; atîta doar că de data asta lipsea luleaua cea neagră. Își sălta în mînă bereta micuță și vorbea despre cursele cu obstacole, aducînd în trecere vorba din cînd în cînd și despre viitoarele lui

isprăvi la vînătoarea de bizoni. Tot acolo se mai afla și R., îmbrăcat oarecum ceva mai elegant. Pentru ultima oară gustăram din deliciile civilizației, și am închinat de adio bînd un vin îndeajuns de bun pentru a ne face să regretăm despărțirea. Pe urmă am încălecat și ne-am îndreptat împreună spre tabără, unde totul era gata pentru pornirea de-a doua zi dimineața.

IV. „SĂRITURA DINCOLO“

Tovarășii noștri de dincolo de Atlantic erau bine echipați pentru călătorie. Aveau o căruță trasă de șase catiri și îndesată cu provizii îndestulătoare pe un răstimp de șase luni, în afară de muniție suficientă pentru un întreg regiment ; puști de rezervă și alte arme mai ușoare pentru vânătoarea de păsăret, funii și hamuri, bagaje personale și o mulțime de tot felul de alte lucruri cît mai bune să pricinuiască mari încurcături. Își împodobiseră de asemenea înfățișarea cu ocheane și busole portabile și pe lângă toate astea aveau și puști englezești cu două țevi, de mai multe calibre, pe care le purtau prinse la șa după modelul dragonilor.

Pe la răsăritul soarelui, în ziua de 23 mai, terminasem cu masa de dimineață ; corturile fuseseră strînse, caii înșcuați și înhămați și toate pregătite. *Avance donc !* la drum ! le strigă Deslauriers catirilor. Wright, catirgiul prietenilor noștri, izbuti și el să-și pună în mișcare îndărătnicul lui atelaj, dar numai după o seamă de înjurături zdravene și sprijinindu-se cu nădejde pe bici, așa că întregul convoi o porni la drum. Și astfel ne luarăm pentru lungă vreme bun rămas de la masă și casă și de la prin-

cipiile *Comentariilor* lui Blackstone¹. Ziua începea în chip bine prevestitor ; dar cu toate acestea, Shaw și cu mine parcă încercăm unele negre presimțiri și viitorul avea să arate că erau mai mult decât bine întemeiate. Toemai aflaserăm că deși R. își luase răspunderea de a stabili această nouă rută fără măcar să ne întrebe, nici unul din convoi nu cunoștea traseul ; în curînd, absurditatea situației și a procedului ieși pe deplin la iveală. Planul lui R. era să urmăim drumul mai multor detașamente de cavaleriști care vara trecută întreprinseseră sub comanda colonelului Kearney o expediție pînă la Fort Laramie, și în felul acesta să răzbată la marea cale a emigranților înspre Oregon, de-a lungul rîului Platte.

Merserăm așa vreun ceas ori două și văzurăm un mănunchi de clădiri de felul celor cu care ne obișnuiserăm, așezate pe o ridicătură. „*Hallo !* — ne strigă peste gard un neguțator de pe la Kickapoo — încotro vă duceți ?” Probabil că din rîndurile noastre au izbucnit cîteva exclamații destul de energice, în clipa cînd am aflat că ne abătusem cu mile întregi de la drumul convenit și că nu ne apropiasem nici cu o palmă de Munții Stîncoși. Așa că a trebuit să cotim în direcția indicată de neguțator ; și luînd soarele drept călăuză, am pornit în „zbor de pasăre” peste prerie. Ne-am chinuit să trecem prin pădurici și printre șiruri înguste de copaci ; ne-am bălăcit prin pîraie și ochiuri de apă ; am trecut peste prerii verzi ca smaraldul ce se întindeau înaintea noastră milă după milă, mai imense și mai sălbatice decât acelea peste care alerga Mazeppa.

¹ Sir William Blackstone (1723—1780), jurist și profesor englez. A întreprins prima cercetare sistematică a Dreptului englez, fiindcă pînă atunci (1758) studiile academice aveau ca obiect Dreptul roman. Prelegerile ținute la Oxford și le-a adunat în lucrarea *Commentaries on the Law of England (Comentarii asupra Dreptului englez)* (1765—1769). Lucrarea a fost deseori republicată și continuă și astăzi să fie folosită în studiile și practica judiciară curentă.

Nici om, nici jivină
Prin cîmpul ierbos n-au trecut ;
Nici semn de copită sau pas,
De drum sau de plug n-a rămas :
Văzduhul e mut.

Călăream mult înaintea convoiului în vreme ce străbăteam o astfel de cîmpie nesfîrșită, cînd uitîndu-ne înapoi văzurăm șirul de călăreți răsfirat pe o milă ori chiar mai bine ; și, mult în urma lor, profilate peste marginea zării, căruțele albe tirîndu-se domol înainte. „În sfîrșit am ajuns !“ strigă căpitanul. Și, într-adevăr, dădusem peste urmele unui însemnat detașament de cavaleriști. Ne-am corectat cu bucurie calea și am apucat într-o direcție nouă, simțîndu-ne ceva mai încrezători în soarta noastră ; așa că înspre apusul soarelui am făcut tabără pe o ridicătură înaltă din mijlocul preriei, la poalele căreia un fir de apă se scurgea alene printre petece de pămînt năpădite de buruieni. Se lăsa întunericul. Am dat drumul cailor la pascut.

— Înfigeți cît mai adînc țărșii corturilor, o să avem de furcă, ne spuse Henry Chatillon.

Așa am făcut, și am asigurat corturile cît ne-am priceput mai bine, căci culoarea cerului se schimbase cu desăvîrșire, și o mireasmă nouă, încărcată de umezeală, venea pe adierile vîntului vestindu-ne că o noapte aducătoare de furtuni părea să urmeze acelei zile fierbinți și senine. Preria luase și ea o nouă înfățișare și uriașele-i valuri deveniseră întunecate și posomorîte sub umbrele norilor. Tunetele începură să bubuie în depărtare. După ce am priponit și împiedicat toți caii în iarba bogată de la poalele coastei unde făcusem tabără, abia apucarăm să intrăm la adăpost cînd se porni ploaia ; am rămas în ușa cortului și ne uitam la cele ce făcea căpitanul. Sfidînd ploaia, pășea maiestuos printre cai, înfășurat într-o pătură scoțiană veche. Era chinuit de o mare grijă, căci se temea

să nu scape vreunul dintre favoriții săi, ori să li se întâmple cine știe ce ; din cînd în cînd arunca priviri îngrijorate înspre trei lupi care se tot furișau pe întinderea întunecată a cîmpiei, ca și cum s-ar fi temut de vreo acțiune dușmănoasă din partea lor.

În dimineța următoare nu străbătuserăm decît o milă sau două cînd dădurăm de un larg cordon de pădure prin mijlocul căreia curgea o apă largă, adîncă și cu un aspect deosebit de milos și primejdios. Deslauriers și căruța lui se aflau în frunte ; își smulse luleaua din gură, se puse cu biciul pe catiri și revărsă un potop de înjurături canadiene. Căruța pătrunse în rîu, dar la mijlocul apei rămase înțepenită. Deslauriers se lăsă în apa ce-i ajungea pînă la genunchi, și folosind tot soiul de *sacrés*¹ dar mai cu seamă mînuind cu strășnicie biciul, împinse catirii dincolo de smîrc. Pe urmă se apropie lungul atelaj și căruța cea grea a prietenilor noștri ; dar se opri pe mal.

— Acuma... părerea mea ar fi... începu căpitanul după ce se uitase îndelung la apa mîloasă.

— Dați-i înainte ! strigă R.

Dar Wright, catirgiul, părea că încă nu ajunsese, în sinea lui, la o hotărîre ; așa că stătea neclintit în șa, pe unul din catirii rotași, și fluiera doar pentru sine, domol și gînditor.

— Sfatul meu ar fi, reluă căpitanul, să descărcăm ; pariez cu fiecare pe cîte cinci lire că de-om încerca să trecem așa, o să ne împotmolim.

— Pe legea mea c-o să ne împotmolim ! strigă asemenea unui ecou și Jack, fratele căpitanului, clătînînd din capul lui mare, cu o expresie de fermă convingere.

— Dați-i înainte ! Dați-i înainte ! striga R. nerăbdător.

— Bine ! exclamă căpitanul întorcîndu-se către noi, care stăteam deoparte pe deplin lămuriți de acest incident petrecut între tovarășii noștri. Eu nu pot decît să-mi spun

¹ Adică înjurînd în fel și chip.

părerea și să dau un sfat, iar dacă oamenii nu vor să înțeleagă, n-au decît, îi privește !

Se părea că între timp Wright se hotărîse ; fiindcă deodată dezlănțui un potop de înjurături și blesteme care pe lingă sudălmile franțuzești ale lui Deslauriers sunau ca un foc susținut de artilerie grea după trosnetele unui joc de artificii. În același timp abătu o ploaie de lovituri asupra catirilor care se repeziră în mlaștină trăgînd după ei căruța greoaie. Deocamdată nu puteai spune ce-o să iasă. Wright se zbuciuma în șa, înjura și izbea cu biciul ca un ieșit din minți ; dar cine se poate bizui pe un atelaj de catiri pe jumătate sleiți de puteri ? În momentul hotărîtor, cînd totul ar fi trebuit să se desfășoare în armonie și cu puteri unite, perfidele lighioane începură s-o ia fiecare în altă parte și se îngrămădiră buluc pe malul celălalt. Căruța rămase cufundată pînă la butuci în mîl și vedeai cu ochii cum se cufundă mereu mai adînc. Nu mai rămînea nimic de făcut decît să descărcăm ; pe urmă să luăm cu lopata mîlul din fața roților și să facem acolo un pat de crengi și tufișuri. Și treaba asta plăcută fiind încheiată, pînă la urmă traserăm și căruța pe mal ; cum însă astfel de poticneli s-au întîmplat cel puțin de patru sau cinci ori pe zi vreme de două săptămîni, înaintarea noastră către rîul Platte n-a fost scutită de piedici.

Am mai mers șase ori șapte mile și am făcut „popas de amiază“ lingă un pîrîu. Cînd eram gata să pornim iar la drum și duceam caii la adăpat, viteazul meu Pontiac, chinuit de dorul de casă, făcu o săritură în lături și o luă în trap întins către așezările omenеști părăsite de noi. Am încălecat pe calul celălalt și am pornit în urmărire. Făcînd un ocol, am ieșit înaintea fugarului cu gîndul de a-l sili să se întoarcă la tabără, dar el numaidecît se lansă în galop și porni într-o cursă dezlănțuită peste prerie, scăpîndu-mi astfel din nou. Am încercat același sistem de mai multe ori, dar cu rezultat identic ; se vedea limpede că Pontiac e dezgustat de prerie, așa că am părăsit planul

esuat și am adoptat altul, mergînd în trap domol pe urmele lui, cu nădejdea că aș putea ajunge încet-încet destul de aproape de el ca să-i apuc funia legată la gît și care se tîrîia la douăsprezecă picioare în urmă. Urmărirea devenea interesantă. Milă după milă am mers pe urmele hoțomanului avînd cea mai mare grijă să nu-l sperii, și treptat-treptat m-am apropiat pînă ce bătrînul Hendrick a ajuns cu botul lingă coada nebănuitorului Pontiac. Fără să strîng dirlogii, m-am lăsat să alunec ușor la pămînt; numai că mă incurca pușca mea grea, și zgomotul slab pe care îl făcea lovindu-se de obîlc îl sperie pe Pontiac și-l făcu să ciulească urechile și s-o ia la fugă. „Amice, îmi spuneam încălecînd la loc, odată să mai faci așa, și te îmușc !“

Fort Leavenworth se afla cam la patruzeci de mile depărtare și eram hotărît să mă duc după el pînă acolo. Îmi pusesem în gînd să petrec noaptea în singurătate și fără să pun nimic în gură, iar dimineța să pornesc din nou la drum. Mai rămînea, totuși, o nădejde. Rîul în care se împotmolise căruța se afla drept în fața noastră; poate că lui Pontiac i-o fi sete după atîta alergătură și o să se oprească să se adape. Mă țineam cît mai aproape de el cu putință, luînd toate măsurile ca să nu-l mai sperii; și rezultatele se dovediră a fi pe măsura speranțelor, fiindcă Pontiac o luă repede printre copaci și se aplecă spre rîu să bea apă. Am coborît de pe cal, l-am tras pe bietul Hendrick prin nămol și cu un simțămînt de nesfîrșită mulțumire am apucat de capătul lunecos al funiei și am înfășurat-o de trei ori pe după mină. „Ei, acumă să te văd eu că mai fugi !“ am spus în gînd urcîndu-mă la loc în șa. Numai că Pontiac se codea teribil să se întoarcă; și Hendrick, la rîndul lui, după ce fără îndoială se legănase în visuri deșarte, se arătă și el nespus de scîrbit de perspectiva întoarcerii la tabără și bombăni în felul său special, cînd se văzu silit să facă stînga-mprejur. Dar o lovitură zdravănă de bici îi readuse buna dispoziție; așa că, tîrînd

după mine pe chiulangiul adus pe calea cea bună, am pornit în căutarea taberei. Au trecut un ceas sau două și în fine, către asfințit, am zărit corturile așezate pe o ridicătură a preriei, dincolo de un pîlc de pădure, și caii pascînd pe-o pajiște joasă din apropiere. Jack C., așezat turcește la soare, împletea o funie; ceilalți stăteau întinși pe iarbă, fumau și depănau la palavre. În noaptea aceea ne-am delectat cu o serenadă a lupilor, una mai infocată decît toate cele ascultate pînă atunci; dimineața unul dintre cîntăreți s-a arătat la vedere, nu prea departe de corturi, culcat senin între cai și uitîndu-se la noi cu niște ochi mari cenușii; văzînd însă o pușcă îndreptată spre el, sări în sus și o luă la sănătoasa cît îl țineau picioarele.

Trec peste următoarele două sau trei zile ale călătoriei noastre, fiindcă în timpul lor nu s-a petrecut nimic demn de povestit. Dacă s-ar întîmpla cumva ca vreunul dintre cititori să se vadă nevoit să străbată prerile, și dacă ar alege calea râului Platte (probabil cea mai nimerită dintre cîte pot fi alese), îl pot asigura că nu-i nevoie să-și închipuie că va da dintr-o dată peste paradisul visat. O tristă pregătire, o îndelung prelungită trecere peste prag îl așteaptă înainte de a se vedea cu adevărat la hotarele „marelui deșert american”¹ — acele nesfîrșite întinderi golașe, tărîmurile bînuite de bizoni și de indieni, pe unde cele mai slabe umbre de civilizație sînt rămase cu sute de leghe în urma lui. Ținutul acesta despărțitor, întinsul și roditorul briu desfășurat pe mai multe sute de mile dincolo de cele mai îndepărtate margini ale frontierei, va corespunde probabil destul de bine cu imaginea avută dinainte cu privire la prerie; fiindcă lui i se datoresc imaginile despre prerie în ansamblul ei, așa cum le înfățișează

¹ Multă vreme — pînă aproape de 1850 — s-a crezut că ținuturile locuibile de pe teritoriul actual al Statelor Unite și-ar avea limita de vest la marginile statelor de azi Missouri, Arkansas și Louisiană. Regiunea dinbre aceste locuri și Munții Stîncoși era numită „marele deșert american”.

turiștii amatori de pitoresc, pictorii, poeții și romancierii care arareori au mers mai departe. Dacă omul are ochi de pictor, s-ar putea să-și dea seama că perioada de adaptare nu este cu totul lipsită de interes. Priveliștile, deși fără nimic deosebit, sînt atrăgătoare și pline de farmec. Într-un loc dai peste cîmpii netede, prea vaste ca să poată fi cuprinse cu privirea ; unduiri verzi, ca niște valuri încremenite pe fața oceanului ; mulțime de cursuri de apă, cu toate șerpuirile străjuite de șiruri de copaci și crînguri răzlețe. Dar oricît de înflăcărat ar fi el, ar da peste destule lucruri în stare să-l potolească. Nu peste multă vreme, căruța i se va împotmoli în nămoale ; caii îi vor scăpa de sub mină ; hamurile au să se rupă ; osiile au să se dovedească nu îndeajuns de trainice. Patul lui are să fie un pat moale, adesea durat din mîl negru uscat și tare ca piatra. În ce privește hrana, trebuie să se mulțumească doar cu pesmet și sărătură ; fiindcă, oricît de ciudat ar părea, în ținuturile acelea se află foarte puțin vînat. Ce-i drept, pe măsură ce va înainta are să vadă putrezind în iarba de pe marginile drumului său uriașe coarne de elan, iar încă și mai departe albele țeste ale bizonilor odinioară mișunînd cu miile pe aceste locuri acum pustiite. S-ar putea, așa cum ni s-a întîmplat nouă, să umble două săptămîni la șir și să nu vadă nici măcar urmele copitelor unui cerb ; primăvara, nu poți face rost nici baremi de o găinușă de prerie.

Totuși, pentru a fi despăgubit de această neprevăzută lipsă a vînatului, se va vedea împresurat din toate părțile de nenumărate „lighioane“. Noaptea lupii îl vor desfăta cu concerte, iar ziua îi vor da mereu tîrcoale, pe furie, atît de aproape cît să rămînă dincolo de bătaia puștii ; calul are să i se împiedice călcînd în gropi de bursuc ; din fiecare mlaștină și din fiecă baltă au să-l întîmpine orăcăielile, răgetele și bolboroselile oștirilor de broaște de toate culorile, de toate formele și de toate mărimile cîte pot fi închipuie pe lumea asta. Șerpi fără de număr se vor tîri

iute pe sub picioarele calului său, sau îl vor vizita neauziți, noaptea, în cort ; și toată vremea biziitul îndărătnic al nenumăraților țințari nu va îngădui somnului să i se apropie de pleoape. Când are să fie chinuit de sete, după un drum greu sub un soare arzător de-a lungul unei nesfârșite întinderi de prerie și în cele din urmă o să ajungă la un ochi de apă și o să descalece să și-o potolească, are să descopere pe fundul câinii o armie de mormoloci porniți la întrecere. Adăugați la asta amănuntul că în fiecare dimineață soarele revarsă asupra lui o văpaie sufocantă și copleșitoare, iar apoi, cu dușmănoasă uniformitate, cam pe la ceasurile patru ale după-amiezii, se pornește furtuna și îl udă pînă la piele.

Într-o zi, după un drum mai prelungit, ne-am oprit să ne odihnim de amiază în mijlocul preriei întinse. Nu se zărea nici un copac ; dar aproape de noi un pîrîiaș se scurgea alene împleticindu-se dintr-o parte într-alta pe fundul unei adîncituri ; cînd se oprea în loc formînd ochiuri de apă stătătoare, cînd aluneca ușurel peste mîl curgînd aproape fără să-ți poți da seama, printr-un desîș de tufe firave sau smocuri înalte de ierburi viguroase. Era o vreme deosebit de caldă și înăbușitoare. Caii și catirii se tăvăleau pe iarbă ca să se mai răcorească, sau pășteau printre tufele de pe adîncitură. Mîncasem ; pufăind din lulea, Deslauriers îngenunchease pe iarbă și spăla farfuriile de tablă. Shaw stătea tolănit la umbră, sub căruță, să se mai odihnească puțin pînă avea să audă vorba „pornim“. Înainte de-a se întinde și el, Henry Chatillon se uită atent după semne de șerpi, singurele viețuitoare de care îi era lui teamă, și începu să scoată fel de fel de exclamații ce-i arătau scîrba, fiindcă găsise prin preajma căruții niște găuri suspecte. M-am așezat și eu sprijinindu-mă cu spațele de roată, într-o sărmană diră de umbră, și m-am apucat să fac niște piedici în locul celor rupte în noaptea dinainte de îndărătnicul meu telegar Pontiac. În tabăra

prietenilor noștri, aflată la cîțiva metri, domnea aceeași atmosferă de leneveală tihnită.

— Hallo ! strigă Henry înălțînd ochii de pe locurile unde căuta găuri de șerpi. Uitați-vă, vine căpitanul.

Căpitanul se apropie și stătu o vreme uitîndu-se la noi în tăcere. Apoi zise :

— Iă privește, Parkman. Îl vezi pe Shaw cum doarme acolo, sub căruță, și păcura de la butucul roții îi curge pe umăr ?

Shaw auzi și se ridică în picioare, cu ochii doar pe jumătate deschiși, pipăi locul indicat de colonel și văzu că mina îi rămîne lipită de cămașa roșie de flanel.

— Are s-arate falnic cînd o ajunge printre *squaws*, nu-i așa ? adăugă căpitanul zîmbind.

Pe urmă se vîrî sub căruță și începu să depene la snoave, articol de care dispunea în cantități nesfîrșite. Totuși, mai în fiecare clipă arunca înspre cai cîte o căutătură plină de neliniște. În cele din urmă sări în sus, alărmat la culme și strigă :

— Ia uitați-vă la calul ăla ! Uite colo — calul ăla care tocmai urcă pe deal, Doamne-dumnezeule ! E calul tău cel mare, Shaw ; nu, nu-i al tău, e-al lui Jack. Jack ! Jack ! Alo, Jack !

Auzindu-se strigat, Jack sări de la locul lui și se uită la noi cu ochi rătăciți.

— Du-te și prinde-ți calul, dacă nu vrei să rămii fără el, detună căpitanul.

Jack o zbughi numaidecît la goană prin iarbă și pantalonii largi îi fluturau în jurul picioarelor. Căpitanul îl urmări cu priviri îngrijorate pînă ce văzu că a prins calul; pe urmă se așeză și el, dar păstrînd aceeași înfățișare gri-julie și îngîndurată. Într-un tîrziu, ne spuse :

— Ascultați-mă voi pe mine, povestea asta n-are să meargă cum trebuie niciodată. Mai curînd sau mai tîrziu o să pierdem toți caii, și atunci să vedem pe unde scoatem cămașa ! Eu sînt adînc încredințat că singura noastră ieșire

e să punem cu rîndul pe cîte unul dintre noi de pază la cai, de fiecare dată cînd facem popas. Ia să zicem că o sută de indieni dau de-odată năvală de-acolo, de peste vale, urlînd și fluturîndu-și fustele de piele de bizon, după cum au ei obiceiul ! Ce să mai vorbim, în două clipe nu mai rămînem nici măcar cu un fir de coadă de cal.

Atunci i-am atras căpitanului atenția asupra faptului că de-or da năvală o sută de indieni, oricum au să-l facă praf pe cel ce ar sta de pază la cai și ar încerca să se apere împotriva lor.

— În orice caz, reluă căpitanul fără să țină seama de ce îi spusese, întregul nostru sistem de pază este greșit ; de asta sînt cu totul convins ; nu ține seama de nici o regulă militară. Nu vă dați seama ? Așa cum mergem noi, desfășurați prin prerie pe cale de-o milă, orice inamic îi poate ataca pe cei din frunte și-i poate lichida înainte de-a ajunge ceilalți să le dăm vreun ajutor.

— Deocamdată nu sîntem pe teritoriu vrăjmaș, spuse Shaw. Cînd om fi, o să mergem în grup.

— Și-atunci, urmă căpitanul, ar putea să ne atace tabăra. Nu punem nici un fel de santinelă ; taberele le ținem în cea mai mare dezordine ; nu luăm nici o măsură pentru a ne pregăti împotriva surprizelor. Sînt convins că ar trebui să așezăm taberele în careu și cu focurile la mijloc, să punem santinele și să stabilim cîte o altă parolă pentru fiecare seară. În afară de asta, ar trebui să trimitem iscoade s-o ia înainte, să aleagă din vreme locul de tabără și să ne dea de veste dacă se arată cumva niște dușmani. Eu sînt incredințat că numai așa ar fi bine, dar de dat ordine nu vreau să dau ordin nimănui. Dau numai sfaturi, după cît mă ajută și pe mine mintea, și-atît ; încolo, facă fiecare cum îi place.

Se părea că mai cu seamă ține la planul lui de a trimite înainte iscoade ; și cum în privința asta nimeni nu se arăta dispus să-l asculte, luă hotărîrea de a se duce chiar el înaintea celorlalți în după-amiaza aceea, dar îmi spuse :

— Hai, Parkman, vrei să vii cu mine ?

Am plecat împreună și am luat-o cu o milă sau două înaintea celorlalți. De-a lungul celor douăzeci de ani petrecuți în armata britanică, blajinul căpitan avusese prilej să învețe multe lucruri ; și cum era din fire un om foarte de treabă, se dovedi a fi și un foarte plăcut tovarăș de drum. Un ceas sau două depănă fără întrerupere tot soiul de glume și snoave ; pînă cînd, uitîndu-ne noi îndărăt, văzurăm doar întinderea pustie a preriei, goală pînă în zare, fără vreo urmă de călăreț sau căruță. Și căpitanul îmi spuse :

— Ei, acuma aș zice eu că iscoadele se cuvine să aștepte pînă ce vine și grosul trupei.

Am fost de aceeași părere. Chiar în fața noastră aveam un pîlc des de copaci printre care se scurgea un fir de apă. După ce am trecut apa, am dat pe malul celălalt de-o poiană netedă, pe jumătate înconjurată de pădure. Ne-am priponit caii de niște tufișuri, ne-am întins pe iarbă, și luînd drept țintă un trunchi de copac uscat, m-am apucat să dovedesc superioritatea vechilor arme renumite prin codrii Americii față de cele aparținînd ultimului model străin, folosite de căpitan. La o vreme au început să se audă glasuri apropiindu-se de dincolo de perdeaua copacilor.

— Uite că vin și ceilalți, spuse căpitanul. Haide să mergem și să-i vedem cum trec prin apă.

Am încălecat și ne-am dus pînă la malul apei, la locul unde se vedeau urme de vad. Era acolo o vale destul de adîncă, acoperită de pădure deasă. Dar cînd am ajuns noi să ne uităm, am văzut trecînd prin apă o liotă întreagă de călăreți ; iar printre ponositele vestminte ale tovarășilor noștri străluceau uniformele a patru dragoni.

Shaw fu cel dintîi care urcă pe mal luînd-o înaintea celorlalți, dar biciuindu-și calul și cu o mutră plină de indignare. Primele lui cuvinte fură niște binecuvîntări fierbinți invocate asupra lui R., care venea trist și abătut în

coada convoiului. Mulțumită găselnițelor iscusite ale acestui *gentleman*, ne abătuserăm cu totul de pe calea căutată, ne rătăciserăm, și ne găseam aproape nu de riul Platte, ci de așezarea unor indieni Iowa. Asta am aflat-o de la dragoni, care dezertaseră nu de multă vreme de la Fort Leavenworth. Tot ei ne-au spus că cea mai fericită ieșire pentru noi ar fi s-o ținem drept către nord, pînă ce aveam să dăm peste urmele lăsate de mai multe convoaie de emigranți către Oregon, plecați nu cu mult în urmă de la Saint Joseph, din Missouri.

Cum nu se poate mai necăjiți, am făcut popas în acel loc de rău augur, pe cîtă vreme dezertorii, a căror situație nu îngăduia zăbava, și-au văzut de drum cu mare grabă. În ziua următoare, dînd de urmele celor plecați de la Saint Joseph, ne-am îndreptat caii către Fort Laramie, aflat cam la vreo șapte sute de mile de acolo, către vest.

V. „ALBASTRUL MARE”

La uriașa amestecătură de emigranți porniți înspre Oregon și California, aflată în taberele de pe lângă Independence, ajunsese vestea că și alte convoaie sînt gata să plece către Saint Joseph, adică mai departe spre nord. Aproape toată lumea credea că ar fi fost vorba de niște mormoni, vreo două mii și trei sute de suflete ; și ca urmare s-a dezlănțuit o mare fierbere. Cei de prin Illinois și Missouri, prin urmare imensa majoritate a emigranților, nu se avuseseră niciodată prea bine cu „sfînții zilei de apoi” ; și doar știe fiecare cît de mult sînge s-a vărsat în certurile dintre mormoni și ceilalți, chiar și în cuprinsul așezărilor omenеști statornice¹. Nimeni n-ar fi putut spune dinainte ce-avea să iasă pînă la urmă, atunci cînd un număr mare dintre aceștia, înarmați și fanatici cum erau, aveau să dea ochi cu cei mai înverșunați și înrăiți dușmani ai lor pe întinsul nesfîrșit al preriilor, acolo unde nici legea și nici armata nu aveau vreo putere. Femeile și copiii de la Independence au început să se vaite în

¹ Între 1844 și 1846 au avut loc o serie de ciocniri sîngeroase între mermoni și nemormoni — mai ales în statul Illinois — cunoscute în istoria S.U.A. chiar sub numele de „războiul mermonilor”.

gura mare ; chiar și bărbații erau tare îngrijorați ; și, după cum aveam să aflăm mai târziu, au trimis vorbă colonelului Kearney, cerînd să li se dea o escortă de dragoni pînă la fluviul Platte. Cererea asta a fost refuzată și, fapt dovedit după aceea, nici nu era cazul să li se dea escortă. Fiindcă emigranții de la Saint Joseph erau la fel de buni creștini și la fel de înverșunați dușmani ai mormonilor ca și ceilalți ; iar cele cîteva familii de „sfînți“, care porniseră atunci înspre fluviul Platte, au rămas pe loc pînă ce s-a scurs marele val de emigranți, fiind ei la fel de temători de „mireni“ ca și „mireni“ de ei.

Ne aflăm acum pe această cale dinspre Saint Joseph. Urmele arătau limpede că foarte mari convoaie trecuseră pe acolo cu cîteva zile înaintea noastră ; și cum după cîte bănuiam era vorba de mormoni, ne temeam să nu ni se întîmple ceva.

Călătoria devenise plictisitoare. Într-o zi am mers cearsuri întregi fără să zărim vreun copac sau vreun tufiș : în față, în spate și pe amîndouă laturile se întindea numai preria nemărginită cu undulările ei grațioase, toate acoperite de neîntreruptul covor al ierburilor verzi și fragede. Din loc în loc doar cîte o cioară, un corb sau vreun vultur mai spărgea monotonia.

„Oare de unde o să facem diseară rost de apă și de lemne pentru foc ?“ ne întrebam mereu unul pe celălalt, fiindcă mai era cam un ceas pînă la apusul soarelui. În cele din urmă, departe către dreapta, se zări o pată de culoare verde-închisă : era vîrfurile unui copac înălțat pe creasta unei ridicături ; atunci părăsirăm șleaul lăsat de cei ce trecuseră pe acolo înaintea noastră și ne îndreptarăm cu mare grabă către copac. Se dovedi că aveam de-a face cu avangarda unui pîlc de tufişuri și copaci mărunți împrăștiați împrejurul unor ochiuri de apă de pe fundul unei văi adînci ; așa că am făcut tabără acolo, pe un loc ceva mai înalt.

Shaw și cu mine stăteam în cort cînd Deslauriers își virî prin deschizătură chipul lui negricios și pălăria străveche și, căscînd ochii cît putea mai tare, ne vesti că e gata cina. Cămile de tinichea și lingurile de fier erau frumos rînduite pe iarbă, iar în mijlocul lor trona oala de cafea. Masa se termină repede, dar Henry Chatillon rămase mai departe așezat turcește și savurîndu-și resturile cafelei, băutură folosită pretutindeni în prerie și mai cu seamă apreciată de călăuza noastră. O prefera întotdeauna cu aroma ei naturală, nealterată de zahăr sau smîntînă; de data asta cafeaua era întru totul pe gustul său, fiind foarte tare sau, cum spunea el, „neagră-neagră“.

Contemplarăm un splendid apus de soare; strălucirea roșiatică a cerului se reflecta în ochiurile mari de apă întinse pe fundul văii printre umbrele subțiratece ale arboretului.

— În seara asta trebuie să fac o baie, spuse Shaw. Ce zici, Deslauriers? — putem găsi un loc unde să înotăm puțin?

— De, știi și eu ce să zic? Cum credeți dumneavoastră, *Monsieur*, răspunse Deslauriers înălțînd din umeri, stîngherit de slabele lui cunoștințe de limbă engleză și dornic să îplinească în toate privințele voia stimaților săi *bourgeois*.

— Uită-te la mocasinii lui, îi spusei eu lui Shaw.

Se vedea cît de colo că de puțină vreme călcaseră prin noroi gros și negru.

— Hai să mergem, îmi spuse Shaw. Cel puțin să vedem cu ochii noștri.

Plecarăm împreună; dar de îndată ce ne apropiarăm de tufișurile aflate la oarecare distanță, văzurăm că terenul devine foarte nesigur. Nu puteam înainta decît călcînd pe smocuri bogate de iarbă înaltă înconjurată de ochiuri de apă adîncă, asemeni unor nenumărate insulițe mișcătoare într-un ocean de nămol, unde un pas greșit ne-ar fi atras cismelesle într-o catastrofă asemănătoare celei

prin care trecuseră mocasinii lui Deslauriers. Ne cam pierduserăm nădejde, dar ne-am despărțit ca să căutăm fiecare în altă parte, Shaw luînd-o la dreapta, iar eu ținînd-o tot înainte. În cele din urmă am ajuns la marginea tufişurilor — era vorba de sălcii plîngătoare foarte tinere, acoperite de mulțimea mîțîșorilor ca niște omizi, dar între ele și ultimul smoc de iarbă se afla o mlaștină adinecă și neagră, peste care am izbutit să sar doar sforțîndu-mă din răputeri. Pe urmă m-am strecurat printre sălcii, aplecîndu-le și călcînd pe ele, pînă ce am ajuns la un curs larg de apă adînc de vreo trei *inches*¹ ce se scurgea alene pe un străt neted de nămol. Sosirea mea a produs multă agitație. Un broscoi verde, mare cît toate zilele, orăcâi plin de indignare și sări de pe mal în rîu cu un plescăit zgomotos ; picioarele cu membrane late se zbatură pe fața apei, mișcate cu energie, și îl văzui cum se scufundă în nămolul moale de pe fund, trimițînd la suprafață bulbuci mari de aer ce-abia se mișcau pe sub unde. Cîteva broscuțe bălțate urmară pilda patriarhului ; pe urmă trei broscuțe țestoase, nu mai mari decît o monedă de un dolar fiecare, se răsturnară de pe o foaie lată de nufăr, unde stătuseră să se odihnească. Tot atunci un șarpe, viu colorat în negru și galben, se tîrî de pe mal în rîu și începu să se unduiască înspre malul dimpotrivă ; iar un ochi mic de apă stătătoare, în care din greșeală împinsei cu piciorul un bolovan, se însufleți numaidecît de mulțimea fără număr a unor mormoloci negri.

— E rost de făcut vreo baie pe-acolo pe unde ești ? îmi strigă Shaw de la oarecare distanță.

Răspunsul nu fu deloc încurajator. Am făcut calea-n-toarsă printre sălcii și după ce ne adunarăm cu toții laolaltă, hotărîrăm să continuăm cercetările în grup. Nu prea departe către dreapta, o ridicătură de pămînt acoperită cu copaci și tufişuri părea să se lase dintr-odată în

¹ 1 inch = 2,54 cm.

apă, așa că ne dădu noi speranțe ; și înspre locul acela ne-am îndreptat pașii. Când ajunserăm acolo ne dădurăm seama că nu era defel treabă ușoară să ne strecurăm printre poalele malului abrupt și marginea apei, fiindcă ne stăteau în cale o mulțime de mesteceni tineri, tari și nedispuși să se mlădieze și în plus întrețesuși de nenumărate vițe sălbatece. În lumina amurgului și ca să fim mai siguri pe picioare ne sprijineam din când în când și de rămurelele plăpînde ale unor soiuri de măceș. Shaw, care se afla în frunte, scoase deodată o exclamație monosilabică. Mă uitai la el și îl văzui sprijinindu-se cu o mînă de un copac tinăr și cu un picior cufundat în apă, de unde uitase să-l mai scoată afară, cu întreaga atenție concentrată asupra mișcărilor unui șarpe de apă lung de vreo cinci picioare, cu un desen ciudat de pătrățele negre și verzi rînduit pe spate, și care înota cu nădejde de-a curmezișul bălții. Neavînd la îndemină nici un băț sau vreo piatră ca să azvîrlim în el, îl privirăm o vreme cu scîrbă tăcută și pe urmă ne văzurăm de drum. Stăruința ne-a fost în cele din urmă răsplătită, căci la cîteva zeci de pași mai departe dădurăm peste un colțișor de poiană netedă acoperită de iarbă și tufișuri mărunte, iar printr-o foarte fericită vrere a sorții aici rădăcinile și gătejele nu erau ca în alte părți împrăstiate pe toată suprafața apei, ci parcă se adunaseră deoparte, lăsînd chiar în fața acestui loc binecuvîntat o întindere de apă limpede de cîțiva yarzi. O măsurarăm cu un băț : era adîncă de patru picioare ; luarăm apă în pumni și ne uitarăm la ea : părea destul de limpede, așa încît deciserăm că a sosit vremea să trecem la acțiune. Numai că desfătarea ne-a fost deodată curmată de zeci de mii de înțepături ca niște ace otrăvite și de biziitul a miliarde de țînțari uriași, înălțați de prețutindeni din nămolul lor originar și porniți cu multă încreșenare la ospățul neașteptat. Deci ne-am văzut siliți să batem în retragere cu mare iuțeală.

O luarăm de-a dreptul către corturi, foarte răcoriți de baia cea atît de insistent cerută de arșița vremii și de prejudecățile noastre.

— Ce-o fi cu căpitanul ? Ia uitați-vă la el, zise deodată Shaw.

Căpitanul stătea singur în prerie și își rotea cu violență pălăria împrejurul capului, ridicînd ba un pîcior ba pe celălalt, fără să se miște din loc. Mai întîi privi spre pămînt făcînd o mutră de nemărginită scîrbă ; apoi înălță privirile luînd o expresie de adîncă uimire și indignare, ca și cum ar fi încercat să urmărească zborul unui vrăjmaș nevăzut. Strigarăm la el ca să aflăm despre ce este vorba, dar nu ne răspunse decît cu blesteme îndreptate către o țintă necunoscută. Ne-am apropiat și atunci urechile ne-au fost întîmpinate de un zumzet puternic ce ne-a făcut să ne gîndim la douăzeci de roiuri de albine ce s-ar fi dezlănțuit dintr-odată. Deasupra noastră văzduhul mișuna de insecte mari și negre, într-o stare de cumplită agitație, și foarte multe zburau chiar pe jos, la firul ierbii.

— Nu vă fie frică, strigă căpitanul văzîndu-ne că ne ferim. Lighioile astea nu înțepă.

Auzînd așa, am trîntit unul la pămînt cu pălăria, și mi-am dat seama că nu e altceva decît un soi de cărăbuș ; iar după ce am cercetat mai amănunțit, am văzut că tot pămîntul de pe jos era sfredelit de găurile lor.

Ne-am despărțit în grabă de această prosperă colonie și am început să urcăm la deal înspre corturi, unde am găsit focul lui Deslauriers încă arzînd cu vigoare. Ne-am așezat împrejurul vetrei, iar Shaw a început să vorbească pe larg despre admirabilele condiții de îmbăiere descoperite de noi, sfătuiindu-l cu căldură și insistență pe căpitan să se ducă și el acolo chiar mîine dimineață, înainte de masă. Căpitanul tocmai se pregătea să declare că n-ar fi crezut cu puțință una ca asta, cînd se opri brusc din vorbă și se lovi cu palma peste obraz, exclamînd : „Uite că gîngăniile astea infecte iar se iau de capul meu !“

Intr-adevăr, începurăm să auzim niște şuierături, de parcă mulțime de gloanțe ar fi zburat prin jurul nostru. Peste o clipă, ceva mă izbi puternic în frunte, pe urmă pe git, și numaidecît după aceea simții un mare număr de gheare ascuțite și tari ca sîrma pornite în mișcare iute, ca și cum posesorul lor ar fi ținut să-și dovedească hotărîrea de a duce explorările tot mai departe. L-am prins și l-am aruncat în foc. Grupul nostru se destrămă numaidecît și cu toții ne îndreptarăm către corturile respective unde, astupînd strașnic deschizăturile, nădăjduiam să scăpăm de invazie. Numai că toate măsurile de prevedere se dovediră inutile. Cărbușii au bîzîit prin corturi și s-au plimbat pe obrajii noștri pînă la ziuă ; iar în zori, cînd am desfăcut paturile, am găsit duzine întregi de cărbuși atîrnați pe ele cu cea mai strașnică îndărătnicie. Prima scenă de care am dat cu ochii dimineața a fost Deslauriers care s-ar fi zis că-și ceartă amarnic cratița ținînd-o de coadă, la capătul brațului întins. Se părea că seara o lăsase lîngă foc, și acolo rămăsese peste noapte ; acum tot fundul îi era acoperit de cărbuși înfipti zdravăn în resururile prăjelii. Sute de alte asemenea vietăți, arse și încredite în fel și chip, stăteau împrăștiate prin cenușă.

Caii și catirii îi lăsasem să pască liberi. Abia ne așezasem la masa de dimineață, sau mai bine zis ne întinsesem, după moda clasică, și o exclamație de-a lui Henry Chatillon însoțită de un strigăt de alarmă al căpitanului, ne dădură de veste că se întîmplă ceva, iar cînd ridicarăm privirile văzurăm că întreaga herghelie de animale, douăzeci și trei la număr, porniseră înspre așezările statornice ; în frunte se afla incorigibilul Pontiac, înaintînd cu picioarele împiedecate în salturi mai mult zvicnite decît grațioase. Doi sau trei dintre noi o luarăm la fugă pentru a le ieși înaintea, sărînd cum ne pricepeam mai bine prin iarba înaltă spuzită de strălucirea picăturilor de rouă. După o alergătură de o milă sau chiar mai mult, Shaw izbuti să prindă un cal. Făcînd din funia de la git un fel

de căpăstru petrecut pe după botul calului și sărindu-i în spate, ajunse înaintea celorlalți fugari, în vreme ce noi, adunându-i pe toți laolaltă, îi minăram îndărăt către corturi, unde fiecare îl prinse pe al său și puse șaua pe el. Pe urmă se auziră tot felul de jeluiri și blesteme ; jumătate din cai rupseseră piedicile și mulți se juliseră serios la picioare în încercările de a alerga împiedecați.

În dimineața aceea abia tirziu am izbutit să plecăm iar la drum ; și după-amiaza devreme am fost siliți să așezăm tabără din pricina unei furtuni cu tunete și trăsnete, venită pe neașteptate să ne înfășoare în șuvoaie de apă mîinate de vînt. Cu mare trudă izbutirăm să înălțăm corturile sub bătaia furtunii, și cit a fost noaptea de lungă tunetele au huruit și au bubuit pe deasupra noastră. Dimineața, ropote blinde de ploaie luară locul potopului ce ne udase pînă la piele, trecînd prin foile corturilor. Și către amiază, cînd se arătară cîteva semne înșelătoare de vreme frumoasă, ne puserăm din nou în mișcare.

Nici o adiere de aer nu se simțea peste vasta și deschisa întindere a preriei ; norii arătau ca niște ușoare grămezi de bumbac ; iar acolo unde putea fi zărit, albastrul cerului avea o înfățișare neguroasă și abătută. Soarele revărsa peste noi o dogoare sufocantă și copleșitoare, aproape cu neputință de îndurat, și în vreme ce grupul nostru înainta domol tîrîndu-se pe întinderea nesfîrșită, caii își plecau spre pămînt capetele, înotînd în noroi pînă la chișițe, iar oamenii se aplecau în șei pentru a le ușura cit mai mult povara. În cele din urmă, către seară, masele negre acum atît de bine cunoscute ale norilor grei de fulgere se înălțară iute deasupra zării, și aceeași adîncă involburare a tunetelor îndepărtate ce devenise tovarășa nedespărțită a după-amiezilor noastre începu să se rostogolească amarnic peste prerie. Au trecut doar cîteva minute și cerul întreg s-a ascuns în spatele lințoliului întunecos, iar preria și cele cîteva pîlcuri de copaci din fața

noastră s-au investmîntat într-o ceață roșiatică, sub umbrele de cerneală ale norilor. Dintr-odată, din straturile cele mai dense ale norilor a țîșnit vîlvătaia prăvălindu-se apoi la nesfîrșit către marginile preriei ; în aceeași clipă s-a dezlănțuit izbucnirea asurzitoare a tunetului, rostogolindu-se ca într-un cutremur prin țările văzduhului. Un vînt rece, încărcat de miresmele ploii, se revărsă asupra noastră cînd la pămînt ierburile de pe marginea făgașului.

— Haide, trebuie să-i dăm bătaie ! strigă Shaw trecînd pe lîngă mine în galop întins și cu calul de rezervă sforăind cu botul la scara lui.

Întreg grupul am pornit-o în galop mare, îndreptîndu-ne către copacii aflați în fața noastră. Trecurăm de ei și dădurăm peste un luminiș doar pe jumătate înconjurat de cîrng. Ne repezirăm într-acolo claie peste grămadă, sărirăm jos de pe cai, desfăcurăm chingile ; peste o clipă toți eram aplecați la picioarele cailor. Le fixarăm piedicile și le dădurăm drumul ; pe urmă, în vreme ce căruțele veneau în goană hodorogind înspre locul de popas, ne-am aruncat la țaruși, și în clipa cînd ploaia se dezlănțui, eram gata s-o întîmpinăm. Se lăsase atunci o întunecime ca în toiul nopții : copacii, deși erau foarte aproape, fuseseră cu totul învăluiți de rafalele vuitoare ale ploii.

Sedeam în cort cînd Deslauriers, cu pălăria lui mare de pîslă îndesată pînă pe urechi și umerii strălucind de udeală, virî capul înăuntru și întrebă :

— *Voulez vous du souper, tout de suite ?* ¹ Pot să fac focul *sous la charette* ² — eu așa cred — eu încerc.

— Las-o naibi de cină, măi omule ; vino încoace și fugi de-acolo din ploaie.

Ca urmare, Deslauriers se ghemui la intrarea cortului, fiindcă modestia nu-i îngăduia să pătrundă mai departe.

¹ Doriți să luați cîna chiar acum ? (Fr.)

² Sub căruță (fr.).

Cortul nostru era departe de a fi cea mai bună pavază împotriva unor asemenea torente dezlănțuite. Ploaia nu putea pătrunde dintr-odată, dar se strecura prin pînă într-o cernere fină în stare să ne ude la fel de zdravăn. Stăteam așezați pe șei, cu niște mutre ca de înmormîntare, în vreme ce apa tot picura de pe cozeroacele șepcilor și ne șiroia pe obraji. De pe haina mea de cauciuc se scurgeau pe pămînt douăzeci de pîrîșe repezi ; haină de pătură a lui Shaw se îmbibase ca un burete. Dar ceea ce ne îngrijora cel mai mult erau cîteva băltoace pe care le vedeam adunîndu-se cu repeziciune ; mai ales una dintre ele, cea din jurul stîlpului din centru al cortului, părea că amenință să se întindă pe toată suprafața de sub cort, oferindu-ne astfel foarte zgîrcite promisiuni în privința odihnei de peste noapte. Se întîmplă totuși ca înspre asfințit furtuna să înceteze la fel de brusc precum se pornise. O fișie strălucitoare de cer senin și roșu se întinse peste marginea de apus a preriei, razele orizontale ale soarelui ce sta să se scufunde se revărsară pe sub marginea norilor și scînteiară în mii de licăriri colorate, pe copacii picurînd și pe iarba culcată la pămînt. Băltoacele din cort începură să scadă și pătrunseră în pămîntul îmbibat de apă.

Numai că toate speranțele noastre s-au dovedit înșelătoare. Abia se lăsase noaptea, și urgia se dezlănțui din nou. Pe aici tunetul nu e ca tunetele blînde de pe coasta Atlanticului. Explodînd într-o detunătură înspăimîntătoare drept deasupra capetelor noastre, ele își rostogoleau bubuiturile pe întinderile fără margini ale preriei, pîrînd să invadeze tot cuprinsul cerului și pămîntului cu reverberații specifice și cutremurătoare. Fulgerele săgetară toată noaptea jucîndu-și livide străluciri orbitoare peste copacii din preajmă, arătînd vederii uriașe întinderi de cîmpie și pe urmă lăsîndu-ne ca întemnițați într-un neîndurător zid de întunecime.

Cu toate acestea, furtuna nu ne necăjea prea tare. Din cînd în cînd cite un bubuit ne trezea din toropeală și ne

făcea să ne dăm seama de bălălia electrică aflată în toiul ei și de torentele de apă ce năboiau peste foile corturilor întinse ocrotitor deasupra capetelor noastre. Stăteam întinși pe culcușuri alcătuite din foi de cauciuc puse între pământ și pături. Pentru o vreme foile de cauciuc au oprit de minune apa ; numai că de la un timp, după ce apa a crescut, s-au dovedit la fel de harnice în a nu o lăsa să se scurgă, așa încît pe la sfîrșitul nopții ne-am aflat, fără să ne dăm seama, zăcînd fiecare într-o mică băltoacă de apă de ploaie.

Dimineața, cînd ne-am deșteptat, ne-am dat seama că n-avem în față perspective prea îmbucurătoare. Ploaia nu mai cădea în rafale ; dar continua să ropotească uniform și stăruitor peste foile întinse și dolidora de udeală. Ne-am tras de sub păturile acoperite peste tot de stropi de apă ca niște mărgele și ne-am uitat afară pe cer, cu speranța iluzorie de a vedea vreun semn de înseninare. Norii, adunați în uriașe fuioare plumburii, atîrnau peste mohorîtele margini ale preriei sau zăceau neclintiți deasupra capetelor noastre, iar pămîntul avea un aspect întru nimic mai îmbietor decît cerul, arătîndu-ne doar ochiuri de apă, iarbă bătătorită de ploaie și noroi bine frămîntat de copitele cailor și catirilor noștri. Cortul celălalt, parcă și el copleșit de uitare și suferință neștiută, ca și căruțele aflate în aceeași stare, murate de ploaie și cu aspect jalnic, se găseau la o aruncătură de băț. Căpitanul tocmai se întorcea de la obișnuita inspecție matinală a cailor. Pășea dîrz prin aburi și ploaie, cu pătura pusă pe după umeri, în gură cu pipa cea mică, făloasă ca o relicvă antică ivită de sub mustață și urmat îndeaproape de fratele său Jack.

La prînz, cerul se însenină și pornirăm mai departe tîrîndu-ne cu greu prin nămol și mîluri adînci de cinci inci. În noaptea aceea am fost scutiți de obișnuitul calvar al îmbăierii în ploaie.

După-amiaza următoare ne-a găsit mișcîndu-ne domol tot înainte, prin apropierea unui petic de pădure ce se

întindea pe dreapta. Jack C. mergea călare puțin mai înaintea celorlalți —

„Cît fu ziua de lungă, o vorbă nu scoase“ —
cînd deodată făcu stînga-mprejur, arătă către pădure și strigă înspre frate-său :

— Hei, Bill, uite-o vacă !

Căpitanul o și zbughi la galop și împreună cu Jack încercară zadarnic să pună mîna pe pradă ; numai că vaca, pe bună dreptate neîncrezătoare în planurile lor, află scăpare printre copaci. R. li se alătură atunci fără să stea pe gînduri, și curînd după aceea ieșiră din pădure gonind-o din urmă. N-aveam altceva de făcut decît să-i urmărim cu privirea cum îi dau tîrcoale în galop și cum încearcă zadarnic s-o prindă în laț cu funiile lor transformate anume pentru acea împrejurare în *lariettes*¹. Pînă la urmă s-au mulțumit cu rezultate mai puțin hotărîtoare, adică au mînat vaca în urma convoiului nostru. N-a mai trecut mult și ne-am pomenit peste noi cu obișnuita furtună și cu un vînt atît de crîncen încît purta suvoaiile ploii aproape orizontal peste întinsul preriei, cu urlete ca de cascadă. Căii se întoarseră cu cozile împotriva furtunii și își lăsară capetele între picioarele dinainte, ca și cum ar fi fost copleșiți de sfială și neputință ; noi ne-am vîrît capetele între umeri și ne-am ghemuit aplecați înainte, ca să facem din spinări adăposturi pentru restul trupurilor. Profitînd de strîmtorarea celorlalți, vaca o luă la goană, spre marele necaz al căpitanului. În ciuda furtunii, își îndesă adînc șapca pe ochi, smulse din coburi un pistol cît toate zilele, și în galop întins porni pe urmele vacii. O vreme n-am mai știut nimic despre ei, din pricina vîlului de nepătruns al aburului și al ploii ; dar după un timp auzirăm strigătele căpitanului și îl zărirăm ițindu-se prin furtuna dezlănțuită — emoționantă imagine de cavaler irlandez cu pistolul înălțat mult deasupra capului pentru

¹ Lasouri (de la spaniolul „la reata“ — funie).

o mai mare siguranță și cu o înfățișare ce trăda grijă și neliniște. Vaca înainta la trap în fața lui, însă dînd semne grăitoare că ar fi dorit mult să-și ia din nou tîlpășița, iar căpitanul striga la noi cît îl ținea gura, ca să-i ieșim înaintea. Numai că ploaia ne pătrunsese pe sub gulerele hainelor și ni se scurgea pe spinări în nenumărate riulețe și nouă ne era teamă să facem vreo mișcare din cap ca să nu deschidem apei cale și mai largă, așa că stăteam încremeniți și nu făceam nici cel mai mic gest, mulțumindu-ne să ne uităm chiorîș la el și la gesturile lui dezlănțuite. Pînă la urmă vaca făcu un salt neașteptat și o luă iar la fugă; căpitanul își încleștă degetele pe tocul pistolului, dădu pîteni calului și porni în galop după ea, lăsînd să se vadă limpede că e pus pe rele. Peste cîteva clipe auzirăm un pocnet stins, înăbușit de ploaie, iar după aceea apărură. învingătorul și învinsa lui, ultima lovită de glonț și abia tirîndu-se. N-a mai trecut mult și ploaia s-a potolit, iar noi ne-am reluat înaintarea. Vaca se țira cu greu după convoi sub îndrumarea lui Jack, în grija căruia o încredinșase căpitanul trecut din nou pe vechea lui funcție de iscoadă și deci aflat mult înaintea noastră. Ajunserăm destul de aprăbape de un lung șir de copaci presărați pe marginea unui curs de apă ivit în calea noastră la destul de mare distanță și deodată ne zărirăm iscoada galopînd îndărăt, foarte agitat, după cîte s-ar fi putut bănuî, dar cu un zîmbet larg întins peste toată fața. Ne strigă de departe :

— Lăsați dracului vaca ! O să dăm chiar acum peste stăpînii ei !

Și într-adevăr, pe măsură ce ne apropiam de șirul de copaci, zăream din ce în ce mai deslușit dincolo de ei ceva alb și mare ce părea a fi un cort. Totuși, după ce ne apropiarăm indetul, dădurăm nu peste o tabără de mormoni, așa cum ne-am fi așteptat, ci pur și simplu peste preria pustie și peste o stîncă mare și albă așezată la marginea șleaului. Așa că vaca își reluu locul în alaiul nostru. Se tîri

și ea tiriș-grăpiș pină cînd făcurăm popas, iar acolo R. își luă pușca englezească, aceea cu două țevi, ținti inima bieteii vietăți și descărcă mai întîi un glonț, apoi și pe celălalt. Pe urmă biata vacă a fost tăiată în bucăți, după cele mai lăudate reguli vînătorești, și astfel a izbutit să adauge un foarte bine venit articol la altminteri destul de sărăcăcioasa noastră listă de bucate.

Peste o zi sau două am ajuns la rîul cunoscut sub numele de „Albastrul mare“. Mai toate cursurile de apă din regiunea aceea au nume la fel de distinse. În toată dimineața dinainte ne chinuisem prin șanțuri și pîraie; dar străbătînd pădurile dese de pe malurile Albastrului, am ajuns să ne dăm seama că greutăți și mai mari ne stăteau în față fiindcă apa, umflată de ploi, se arătă a fi și lată, și adîncă, și repede.

De cum ajunserăm pe mal, R. își aruncă hainele de pe el și se îndreptă înot către malul dimpotrivă, ori se bălăci prin locurile puțin adînci, ținînd între dinți un capăt de funie. Toți ne uitam la el plini de admirație, întrebîndu-ne ce-ar putea oare să urmărească prin asemenea preparative pline de energie; dar nu trecu mult și îl auzirăm strigînd:

— Răsuciți funia după trunchiul acela de copac. Hei, Sorel, n-auzi? Acuma fii atent tu, Boisverd, fii atent. Veniți încoace unul dintre voi, să-mi dați o mîină de ajutor.

Cei cărora le fuseseră adresate poruncile astea nu le dădură nici cea mai mică atenție, deși dispozițiile se revărsau fără pauză între ele și fără conținere. Henry Chatillon luă atunci conducerea treburilor, și toate începură să meargă liniștit și cu spor. Glasul pițigăiat și hodorogit al lui R. continua să răsună într-una; și el însuși sărea de colo-colo, adîncit într-o activitate febrilă. Directivele lui aveau destul haz și nici un fel de rost; fiindcă de îndată ce văzu că oamenii nu-i dau ascultare, se acomodă și el situației și cu cea mai tare strășnicie le porunci să facă tocmai ce începuseră a duce la bun sfîrșit, ceea ce voia să spună că își amintise bine de povestea cu Mohamed și cu

muntele încăpăținat. Shaw zîmbi ; R. observă și, apropiindu-se de el cu o înfățișare bătaioasă, încercă să facă pe grozavul, dar fu numaidecît redus la tăcere.

În cele din urmă pluta a fost alcătuită așa cum se cuvenea. Ne-am îngrămădit lucrurile pe ea, toate în afară de arme, pe care am preferat să le ducem cu noi. Sorel, Boisverd, Wright și Deslauriers și-au ocupat fiecare postul la cele patru colțuri ale plutei, ca s-o conducă cu pricepere și îndemînare, și au pornit peste rîu ; numai cu o clipă mai tîrziu, toate bunurile noastre pămîntești pluteau pe apele tulburi ale Albastrului Mare. Noi stăteam pe mal și ne uitam la ele cu încordare, pînă ce văzurăm pluta oprindu-se cu bine într-un golfuleț de pe malul celălalt. Căruțele goale au trecut cu ușurință ; după aceea toți am încălecat și am trecut apa, animalele de rezervă urmîndu-ne singure, de buna lor voie.

VI. RIUL PLATTE ȘI DEȘERTUL

Ajunsesem acum la capătul rătăcirilor noastre singuratece pe drumul de la Saint Joseph. În seara zilei de douăzeci și trei mai, făcurăm tabără aproape de răspîntia unde drumul nostru se întîlnea cu cel folosit îndeobște de emigranții către Oregon. În după-amiaza aceea umblaserăm îndelung, așteptînd zadarnic să dăm peste pădure și apă, pînă cînd în cele din urmă văzurăm soarele în amurg oglin-dit într-o întindere de apă înconjurată de stînci și tufă-rișuri. Apa se afla pe fundul unei adîncituri înconjurată pe toate părțile de unduirile grațioase, ca niște valuri de ocean, ale preriei nesfîrșite. Ne-am așezat corturile la mar-ginile ei ; totuși nu înainte ca ochii pătrunzători ai lui Henry Chatillon să fi zărit ceva ciudat pe cea mai înde-părtată culme învăluită în ceață. Numai că în aerul umed și neguros al înserării, era cu neputință să distingi ceva precis. După cină, pe cînd stăteam în jurul focului, ne-ajunse la ureche un zgomot surd și îndepărtat, destul de straniu în pustietatea preriei — hohote de rîs și glasuri de bărbați și femei. Vreme de opt zile nu întîlnisem făp-tură omenească, și această neașteptată vesteire a unei veci-nătăți ne emoționă adînc.

Se făcuse aproape întuneric cînd un flăcău palid la chip coborî călare pe coastă și împrôșcînd prin apă veni pînă la corturi. Era îmbrăcat într-o mantă largă, și de pe borurile largi ale pălăriei de pîslă îi lăcrimau pe lingă urechi stropi adunați din umezeala serii. În urma lui veni un altul, un bărbat vînjos, îndesat și cu privire inteligentă, care ne vesti că el este conducătorul unui convoi de emigranți, așezat în tabără cam la o milă depărtare de noi, în susul drumului. Ne mai spuse că erau vreo douăzeci de căruțe împreună cu el ; restul convoiului se afla dincolo de Albastrul Mare, rămas să aștepte o femeie aflată în durerile facerii și totodată ocupați să se certe între ei.

Aceștia erau primii emigranți pe care îi ajunseserăm din urmă, deși de-a lungul călătoriei dăduserăm peste destule semne jalnice ale trecerii lor pe acolo. Cîteodată întilneam mormîntul unuia care se îmbolnăvisese pe drum și murise. De obicei pămîntul era răscolit și bătătorit de urme de lupi. Cîte unii scăpaseră de această profanare. Într-o dimineață ne atrase atenția o bucată de scîndură înfiptă drept pe culmea unei coline bogate în iarbă, și îndreptîndu-ne caii într-acolo, văzurăm următoarele cuvinte scrise pe ea foarte grosolan, probabil cu un fier înroșit :

MARY ELLIS.

Răposată la 7 mai 1845.

În vîrstă de 2 luni.

Cu asemenea mărturii eram acum obișnuiți.

În dimineața următoare am cam întîrziat cu ridicarea taberei și abia apucasem să străbatem o milă cînd văzurăm, departe înaintea noastră, întinsă pe marginea zării, o linie de obiecte înșiruite la intervale regulate. Nu trecu mult și o colină ni le ascunse vederii, pînă cînd, cam peste vreun sfert de ceas, urcînd și noi acolo, văzurăm în fața noastră caravana emigranților și căruțele lor albe și grele tîrîndu-se domol înainte, urmate de o cireadă mare de

vite. Vreo jumătate de duzină de missouriieni gălbejiți la față mergeau călări printre ele, înjurînd și strigînd într-una, și se vedea bine că trupurile deșirate și ciolănoase poartă pe ele veșminte alcătuite din postav de casă, croite și cusute de mîinile unor croitorese casnice. De îndată ce ne apropiarăm, începură să ne strige :

— Cum vă merge, băieți ? Înspre Oregon ori înspre California ?

În vreme ce noi treceam înainte pe lingă căruțe, chipuri de copii se iveau de sub coviltire ; mame chinuite de griji și cu trupuri împuținată, sau fete drăguțe la înfățișare stăteau în față și cele mai multe se îndeletniceau cu împletitul pe care îl lăsau deoparte și se uitau la noi cu mirare și curiozitate. Pe lingă fiecă căruță înainta fără grabă proprietarul, îndemnîndu-și boii răbdători ce se proțapeau în juguri și împingeau cu greu, pas cu pas, poverile, în interminabilă lor călătorie. Era ușor de văzut că teama și neînțelegerile domneau printre ei ; unii bărbați — dar aceștia, cu o singură excepție, erau oameni fără legături de familie — se uitau cu alean la noi cum trecem repede și fără greutate pe lingă ei, apoi își îndreptau nerăbdători privirile către propriile căruțe ce abia se hurducau și către boii cu pas greoi. Alții nu voiau cu nici un chip să meargă mai departe, pînă ce n-aveau să sosească și cei lăsați în urmă. Mulți murmurau împotriva conducătorului ales de ei și ar fi vrut să-l schimbe ; nemulțumirea aceasta era atîțată de cîțiva ambițioși, care trăgeau nădejde să-i poată lua locul. Femeile își împărțeau simțămintele între regretul după gospodăriile părăsite și teama de pustietățile și sălbaticii ce le stăteau în față.

Curînd îi lăsarăm mult în urmă, și nutream speranța că ne luasem rămas bun pentru totdeauna ; numai că tovarășii noștri rămaseră atît de multă vreme împotmoliți cu căruța într-un șanț adînc și nămolos, încît nici n-apucaseră bine să iasă la liman, și caravana apăru din nou,

coborînd pe-o coastă din apropiere. Căruțele lor se chinuiau una cîte una prin noroi și izbutiră ; cum era aproape de amiază, iar locul acela fîgăduia și apă și umbră, cu multă mulțumire am văzut că se hotărîseră să așeze tabăra. Destul de repede căruțele au fost rînduite în cerc ; vitele au fost lăsate să pască pe pajiști, iar bărbații, cu chipuri morocănoase și îndirjite, umblau în căutare de apă și hrană. Se părea însă că nu obțineau decît succese îndoielnice. Cînd părăseam locurile acelea, îl văzui pe-un flăcău înalt și-adus de spate cum se uită în cana lui de tinichea, abia umplută cu apă, și spune cu un accent nazal, „de-acolo, din răsărit“ :

— Hei, ia vino și te uită ; mișună de vietăți !

Și cînd arată cana la vedere, se dovedi că făcuse rost de o extraordinar de bogată mostră de viață animală și vegetală, de toate soiurile.

De pe o mică înălțime ne uitarăm îndărăt spre pajiște, și ne puturăm ușor da seama că în tabăra emigranților lucrurile nu mergeau prea bine. Bărbații se strînseseră laolaltă și se părea că sînt încleștați într-o discuție aprinsă. R. lipsea de la locul lui obișnuit din convoi, iar căpitanul ne spuse că a rămas în urmă ca să-și dea calul la potcovit unui potcovar din tabără. Parcă ne șoptea cineva la ureche că se pregătește ceva neplăcut ; bineînțeles, ne-am văzut de-ale noastre și ajungînd destul de repede la un curs de apă mai ca lumea, ne-am oprit să mîncăm și să ne mai odihnim. Totuși, absentul nu se arăta. Într-un tirziu, cam la o milă depărtare se iviră deodată pe creastă el și calul lui, limpede desenați pe azuriul cerului ; și, numai-decît în urmă, ni se arată venind încet ceva alb și mă-tăhălos.

— Ce-o fi mai aducînd cu el nătărăul ăla ?

Un minut mai tirziu, toată taina fu dezlegată. Încet și cu fală, unul în urma celuilalt, patru lungi atelaje de boi și patru căruțe de emigranți se prelinseră peste creasta coli-

nei și începură să coboare solemn, avându-l pe R. drept conducător de mare rang. Se părea că în timpul potecovirii calului, neînțelegerile mocnite dintre emigranți ajunseseră dintr-o dată la ruptură deschisă. Unii insistau să continue drumul, alții să rămână acolo unde se aflau, iar alții să se întoarcă de unde veniseră. Kearsley, căpitanul lor, se lepădase de comandă cu toată scirba, zicînd :

— Și-acum, băieți, dacă cineva dintre voi este de părere să meargă înainte, n-are decît să vină împreună cu mine.

Patru căruțe, cu zece bărbați, o femeie și un copil mic au alcătuit efectivele detașamentului „înainte“, iar R., cu obîșnuitul lui talent de a face boacâne, îi invită să se alăture grupului nostru. Teama de indieni — căci alt motiv nu-mi pot închipui — trebuie să-l fi îndemnat să caute o alianță atît de împovărătoare. În orice caz, atitudinea noastră a fost destul de rece. Noii noștri tovarăși erau, ce e drept, bărbați întocmai așa cum ne-am fi putut dori, cu apucături într-adevăr grosolane, dar deschiși la fire, energici și inteligenți. Să le spunem că nu vrem să călătorim împreună cu ei, nici nu putea fi vorba. M-am mulțumit doar să-i reamintesc lui Kearsley că în cazul cînd boii lor n-au să izbutească a ține pasul cu caii și catirii noștri, ar trebui să înțeleagă singur că s-ar putea să-i lăsăm în urmă, deoarece ne-ar fi cu neputință să acceptăm alte întîrzieri în drumul plănuiră ; el îmi răspunse însă numaidecît că boii lui „trebuie să țină pasul ; iar dacă n-au s-o facă, ei, atuncea, o să văd eu cum îi ajut“.

Se întîmplă însă că nu mai tîrziu de a doua zi, însoțitorii noștri englezi rupseră osia căruții și toate marafeturile lor împovărătoare căzură claie peste grămadă în albia unui pîrîu. Asta ne-a prilejuit irosirea unei zile întregi de muncă. Între timp tovarășii noștri emigranți și-au văzut de drum, și cu atîta spor și-au îndemnat la treabă boii lor vînjoși încît, din pricina osiei rupte și a altor necazuri,

a trecut o săptămână întreagă pînă i-am ajuns din urmă ; cînd în sfîrșit am dat de ei, într-o după-amiază, i-am găsit tirîndu-se domol pe malurile înalte și nisipoase ale riului Platte. Dar între timp trecuserăm noi înșine prin felurite încercări.

Era de bănuir că în această etapă a călătoriei, indienii Pawnee au să-ncerce să ne prade. Din pricina asta am început să punem cu rîndul oameni de strajă, împărțind noaptea în trei schimburi și punînd în fiecare schimb cîte doi oameni. Deslauriers și cu mine făceam de gardă împreună. Noi nu mergeam de colo-colo, cu precizie militărească, prin fața corturilor : disciplina noastră nu era nici pe departe atît de strictă. Ne-am înfășurat în pături și ne-am așezat lingă foc ; iar Deslauriers, îmbinînd îndatoririle culinare cu cele de sentinelă, se îndeletnicea cu fierberea unui cap de antilopă pentru masa noastră de dimineață, de-a doua zi. Totuși, în comparație cu alți oameni din grup, noi eram modele de vigilență ; fiindcă practica obișnuită a celor de gardă era să-și culce pușca pe pămînt, să-și vîre nasul în pătură și să se gîndească la iubită sau la orice altceva le-ar fi făcut mai mare plăcere. O astfel de pază putea fi socotită îndeșulătoare atîta vreme cît te aflai printre indieni a căror ostilitate nu mergea de obicei mai departe de a-i prăda pe călători de cai și catiri, cu toate că, de fapt, nu e bine să te bizui întotdeauna pe îngăduința pawnezilor ; dar în anumite regiuni mai îndepărtate, din vest, sentinela trebuie să ia seama cum se plasează față de lumina focului, pentru ca nu cumva vreun țintaș cu privire ageră să stea la pîndă și să-i trimită din întuneric un glonte ori o săgeată.

Între feluritele povestiri care circulau printre noi în jurul focului, se număra și una spusă de Boisverd, și nu nepotrivită cu starea noastră. Se afla odată plecat la așezare de capcane, împreună cu alți vînători, pe la marginile regiunii indienilor Blackfoot. Cel pus de pază atunci,

știind că nu-i poate prinde decât bine să-și ia cele mai drastice măsuri de prevedere, stătea ferit de lumina focului și se uita atent în toate părțile. La o vreme observă o siluetă întunecată strecurându-se ghemuită și fără cel mai mic zgomot în cercul de lumină. Numai de cît înălță cocoșul puștii, dar țacănitul ascuțit al armei ajunsese la urechile indianului Blackfoot, care stătea cu toate simțurile încordate și înălțându-și săgeata gata prinsă în coardă, o slobozi în direcția țacănitului. Atît de bun țintaș era, încît îl lovi chiar în gît pe nefericitul pus de pază și pe urmă, scoțînd un urlet puternic, dispăru din preajma taberii.

Pe cînd mă uitam la camaradul meu de pază, aplecat asupra focului și suflînd și pufăind, mi-a trecut prin cap că în caz de nevoie s-ar putea să nu se dovedească ajutorul cel mai de nădejde.

— Deslauriers, l-am întrebat, dacă pawnezii ar începe să tragă în noi, ai lua-o la fugă ?

— Ah ! Oui, oui, Monsieur !¹ îmi răspunse cu toată convingerea.

Chiar în clipa aceea o uluitoare amestecătură de glasuri felurite — lătrături, urlete, schelălăituri, scîncete — toate laolaltă, se înălțară dinspre prerie, nu departe de noi, ca și cum un sobor de lupi de toate vîrstele și sexele s-ar fi aflat adunați acolo. Deslauriers își luă privirile de la foc și începu să rîdă, apoi se porni să imite acest potpuriiu de glasuri, cu o fidelitate plină de tot hazul. Atunci sunetele dintîi fură reluate cu de două ori mai multă putere, ca și cum muzicantul ar fi vrut să arate cît de adînc îl jignește succesul imitatorului. Toate aceste sunete porneau de la un lup mic, nu mai trupeș decît un prepelicar, aflat de unul singur la oarecare distanță. Făcea parte din specia numită „lup de prerie“ : un animal mărunt, cu înfățișare feroasă dar întru nimic periculos, a cărui cea mai

¹ A ! Da, da, domnule ! (Fr.)

supărătoare îndeletnicire e că se strecoară printre cai și roade funiile de piele neargăsită cu care aceștia sînt prioniți în jurul corturilor. Alte fiare colindă preriile, mult mai fioroase ca înfățișare și năravuri. Așa sînt lupii cei mari albi și cenușii, ale căror urlete guturale aveam prilej să le auzim din cînd în cînd, și de aproape și de departe.

Pînă la urmă am început să moțai, iar cînd mi-am venit în fire l-am găsit pe Deslauriers dormind buștean. Indignat de atîta lipsă de disciplină, tocmai mă pregăteam să-i întaresc vigilența ațîțindu-l puțin cu patul puștii; numai că mila s-a dovedit mai tare și m-am hotărît să-l las să doarmă o vreme, iar pe urmă să-l scol și să-i administrez o muștrare bine meritată pentru o asemenea nesocotire a datoriei. Din cînd în cînd dădeam cîte o raită pe la caii cei tăcuți, să văd dacă totul e în ordine. Noaptea era răcoasă, umedă și întunecată, iar firele înalte de iarbă se aplecau sub povara stropilor de rouă reci ca gheața. De la depărtare de cîteva zeci de pași corturile nu se mai vedeau deloc și de fapt nu puteai să distingi nimic în afară de siluetele întunecate ale cailor care răsufiau zgomotos, tresăreau neliniștiți prin somn, sau încă mai ronțăiau iarba. Departe de tot, dincolo de marginile întunecate ale preriei, se zărea o lumină roșiatică ce creștea încet-încet, ca strălucirea unui mare incendiu; pînă în clipa cînd discul larg al lunii, de-un roșu ca de sînge și mărit gigantic de aburii preriilor, s-a înălțat domol deasupra întunecimii, pătat de unul sau doi norișori, iar în vreme ce lumina se revărsa peste cîmpia posomorită, un urlet minios și sumbru, venit de aproape, păru s-o întîmpine ca pe un musafir nepoftit. Locul și ceasul acela stăteau sub semnul a ceva impresionant și teribil; căci pe întindere de multe leghe de jur împrejur, doar eu și sălbăticiunile eram făpturi înzestrate cu conștiință.

Următoarele cîteva zile ne-au adus pînă aproape de râul Platte. Într-o dimineață se apropiară de noi doi călăreți și ne-am uitat la ei cu interesul și curiozitatea stîrnite tot-

deauna de o asemenea întâlnire în singurătatea preriilor. Se vedea limpede că sînt albi, după felul cum călăreau, deși, contrar obiceiului din acele regiuni, nici unul dintre ei nu avea pușcă.

— Ce netoți ! exclamă Henry Chatillon. Să umbli așa prin prerie ; pawnezii au să dea peste ei — și-atunci or să se-nvețe minte.

Pawnezii îi și găsiseră, iar ei ajunseseră foarte aproape de „a se învăța minte“ ; căci într-adevăr, nu scăpaseră decît datorită apariției grupului nostru. Pe unul dintre ei îl cunoșteam și eu și Shaw : îl chema Turner și-l întîlnisem la Westport. Și el și tovarășul său făceau parte dintr-un convoi de emigranți aflați în tabără la cîteva mile de locul unde ne găseam, și plecaseră să caute niște boi răzlețiți, iar ca dovadă de nechibzuință ori neștiință, nu-și luaseră cu ei puștile. Neglijența asta era să-i coste scump ; fiindcă doar cu un minut înainte de apariția noastră, vreo cinci-șase indieni se apropiaseră de ei și, văzînd că după cîte se părea n-aveau cum să se apere, unul dintre roșii înhăță de frîu calul lui Turner și-i porunci acestuia să descalece. Turner era cu totul neînarmat ; celălalt scoase însă din buzunar un pistol în fața căruia indianul dădu îndărăt ; și cum tocmai atunci se iviră în depărtare cîțiva dintre ai noștri, toți cei șase dădură bice călușilor păroși, luînd-o la goană. Deloc intimidat, Turner stăruia în prostia de a-și continua drumul.

Mult după ce ne-am despărțit de el, către sfîrșitul după-amiezii, pe o cîmpie neprimitoare și stearpă, am dat pe neașteptate peste drumul cel mare al pawnezilor ducînd de la sălașul lor de pe Platte către cîmpiile de război și vînătoare dinspre sud. În fiecare vară se adună acolo o pestriță îngrămădeală : mii de băștinași, bărbați, femei, copii și cai ori catiri încărcați cu armele și calabalicul stăpînilor, însoțiți de nenumărate haite de cîini cu aspect de lup, veșnic agitați, nedeprinși nici măcar cu acea realizare

a civilizației care e lătratul, ci rămași la urletul verilor sălbatici de pe întinsul preriei.

Sălașurile statornice, de iarnă, ale pawnezilor se află pe cursul inferior al râului Platte, dar cît e vara de lungă cea mai mare parte a locuitorilor colindă preriile. Anul trecut, un războinic din tribul Dahcotah a săvîrșit o ispravă de răsunset într-una din așezările astea. În toiuł unei nopți întunecoase a pătruns singur în sat, s-a cățarat pe partea din afară a unei colibe — toate sînt în formă de semisferă — și s-a uitat înăuntru pe gaura rotundă făcută deasupra pentru ieșirea fumului. Lumina slabă venită de la jarul din vatră i-a îngăduit să vadă siluetele celor culcați înăuntru colibe; s-a strecurat binișor prin deschizătură, și-a tras cuțitul din teacă, a ațîțat focul și cu sînge rece și-a ales victimele. I-a înjunghiat și i-a scalpat pe toți, unul cîte unul; deodată un copil s-a trezit din somn și-a început să țipe. Atunci a țîșnit afară din colibă, a scos strigătul de război al siouxilor, cu glas mare, sfidător și triumfător și-a strigat numele, apoi a pornit ca vîntul peste prerie, lăsînd în urma lui întregul sat într-o zăpăceală cumplită, înecat în urletele și schelălăiturile cîinilor, țipetele femeilor și strigătele războinicilor turbați de furie.

După cum aveam să aflăm cînd l-am reîntîlnit, prietenul nostru Kearsley se remarcase printr-o ispravă mai puțin singeroasă. El și însoțitorii lui erau prin păduri vînători cum nu se poate mai iscușiți, tare îndemînateci în mînuirea puștii, dar în prerie se treziră deodată cu totul în afara elementului lor. Nici unul dintre ei nu zărise vreodată un bizon și n-aveau decît idei foarte vagi despre înfățișarea și obiceiurile acestora. A doua zi după ce ajunseră pe Platte, uitîndu-se ei către o colină din depărtare, văzura mișcîndu-se pe ea în sus o mulțime mare de pete negre.

— Luați-vă puștile, băieți, le spuse el celorlalți. Diseară avem la cină carne proaspătă. Îndemnul se dovedi mai mult decît îndestulător. Cei zece bărbați își părăsiră

căruțele și porniră cu mare grabă, unii călări alții pe jos, în urmărirea presupușilor bizoni. În răstimp o ridicătură înaltă și ierboasă le acoperi vederea către vînat ; și după ce au urcat-o alergînd pe jos sau călare o jumătate de ceas, dădură deodată nas în nas cu vreo treizeci de pawnezi călări. Ambele tabere au rămas uluite și consternate. Neavînd alte arme în afară de arcuri și săgeți, indienii își închipuiră că le-a sosit sorocul și că aveau să le sune ceasul de pe urmă. Așa că începură cu toții într-un glas, să scoată cele mai înflăcărate strigăte de bună întîmpinare, alergînd în goana cailor, arși de nerăbdarea de a strînge mîinile missourienilor la rîndul lor nu mai puțin bucuroși decît ceilalți să scape de temuta încăierare.

O suprafață de nisipuri, joasă și ondulată, închidea zarea înaintea noastră. În ziua aceea am mers zece ore la șir și amurgul coborî înainte de-a apuca noi să pătrundem pe văile și trecătorile acelor mohorite coline scunde. În sfîrșit ajunserăm pe culme, și multășteptata vale a rîului Platte se întindea dinaintea noastră. Cu toții am strîns dirlogii și am rămas pe loc, contemplînd plini de bucurie priveliștea ce ni se arăta. Părea o adevărată urare de bun venit ; ciudată și în același timp capabilă să înflăcăreze imaginația, deși nu oferea privirii nici un aspect frumos ori pitoresc ; și nici vreuna din trăsăturile măreției, în afară de întindere nemărginită, singurătate și sălbăticie. Mai jos de locul unde ne aflam, leghe după leghe, se întindea o cîmpie nedă ca un lac ; împărțit ici și colo în brațe ca niște sfiori, rîul o traversa, și cite un pîlc de pădure ridicat în mijlocul său ca o insulă înșelătoare sublinia monotonia spațiului necuprins. În tot peisajul acesta vast nu se mișca nici o vietate în afară de șopîrlele ce săgetau pe nisip, prin ierburile viguroase, sau printre cactușii de la picioarele noastre.

Încheiasem partea cea mai anevoioasă a călătoriei ; dar între noi și Fort Laramie tot se mai aflau peste patru sute de mile ; și ca să ajungem acolo a trebuit să plătim

prețul a încă trei săptămîni de drum. În tot acest timp am străbătut mijlocul unei cîmpii lungi, înguste și nisipoase, întinsă ca un brîu larg în preajma Munților Stîncoși. Două șiruri de dealuri nisipoase, tăiate deseori în cele mai sălbătice și stranii forme, mărgineau valea la distanță de o milă sau două de-a dreapta și de-a stînga ; dincolo de ele se aflau locuri sterpe, pustii de nimeni călcate ce se întindeau pe sute de mile către Arkansas într-o parte și către Missouri în cealaltă. Înaintea și în urma noastră, cît puteai cuprinde cu ochii, nimic nu spărgea monotonia netedă a cîmpiei. Uneori strălucea în soare — spațiu vast de nisip gol și fierbinte ; alteori își puneă vîlul unor ierbi lungi și țepoase. Căpățîni și oase de bizon albite zăceau împrăștiate pretutindeni ; cîmpia era străbătută de largi căi bătorite de mii și mii de bizoni și adesea vedeai amprente circulare lăsate pe locurile unde se tăvăliseră la vreme de arșiță. De pe fiecare trecătoare ori vale deschisă dinspre dealuri se abăteau șleauri adînci, tare bătorite, pe unde bizonii coborau de două ori pe zi în cirezi compacte, ca să bea apă din Platte. Rîul, o pînză subțire de apă repede și tulbure, lată de o jumătate de milă și adîncă de cel mult două picioare, se scurge prin mijloc. Malurile lui joase, în cea mai mare parte fără urmă de tufiș ori copac, sînt alcătuite numai din nisip și apa este atît de nisipoasă încît scrișnește în dinți cînd o bei. În sine, peisajul cu totul lipsit de verdeață este posomorît și monoton ; și totuși animalele sălbatice și oamenii sălbatici ce pot fi ades înțilniți pe valea lui Platte fac din ea un ținut în stare să trezească întreg interesul și adîncă emoție a călătorului. Dintre toți cei care au trecut vreodată pe acolo, doar cîte unul, poate, nu-și aduce aminte, cu un regret duios, de calul și de pușca lui.

În dimineața următoare ajungerii noastre la Platte, foarte devreme, un jalnic convoi de băștinași se apropie de tabăra noastră. Toți veneau pe jos, fiecare ducîndu-și calul

cu o funie de piele de bivol. Îmbrăcămintea indienilor consta doar dintr-o vag îndestulătoare centură și o veche mantie din piele de bizon atârnată pe umeri, zdrențuită și minjită în toate felurile de o mult prea îndelungată folosire. Fiecare membru al convoiului avea capul ras ca-n palmă, cu excepția unei coame pornite de la mijlocul frunții și mergînd peste creștet, foarte asemănătoare cu țepii cei mari de pe spinarea hienelor ; în mînă ducea arcul și săgețile, iar căluțul era încărcat cu carne de bizon uscată, produsul trudei lui de vînător. Așa arătau cele dintii exemplare de băștinași din prerie întîlnite de noi — și prezența noastră îi lăsa cu totul indiferenți.

Erau pawnezii întîlniți de Kearsley cu o zi înainte și făceau parte dintr-o numeroasă expediție vînătorească despre care se știa că bîntuie preriile prin împrejurimi. Trecură grăbiți pe la vreo două sute de pași de corturile noastre, așa cum fac indienii cînd se gîndesc la rele ori se simt cu musca pe căciulă. M-am dus în întîmpinarea lor, am avut o convorbire amicală cu căpetenia și i-am dăruit o jumătate de funt de tutun, generozitate cu nimic meritată, dar față de care a arătat multă mulțumire. Oamenii aceștia, sau unii dintre tovarășii lor, săvîrșiseră o ticăloșie împotriva unei cete de emigranți aflată înaintea noastră. Doi bărbați se depărtaseră puțin de ceată și indienii puseseră mîna pe ei, dar oamenii scăpaseră, dăduseră bice cailor și o luaseră la goană. Atunci pawnezii începuseră să urle și să tragă asupra lor străpungîndu-l prin spate cu mai multe săgeți pe cel rămas în urmă, în timp ce tovarășul lui continuase goana și dusesese vestea în tabără. Cuprinși de panică, emigranții rămăseseră pe loc mai multe zile, neîndrăznind nici măcar să trimită pe cineva în căutarea celui mort.

Față de cel de la Platte, climatul nostru din Noua Anglie este blînd și cumpănit. Chiar în dimineața aceea, de

pildă, vremea era închisă și înăbușitoare, iar căldura soarelui difuză și greu de suportat ; cînd deodată întunecimea se adună înspre apus și o furioasă vijelie de lapoviță și grindină se dezlănțui asupra noastră, rece ca gheața și cu asemenea putere drăcească, încît părea o furtună de ace. Ciudat era felul cum reacționau caii ; o înfruntau cu cea mai mare neplăcere, își țineau cozile între picioare cum și le țin ciinii bătuți și dîrdăiau sub rafalele neîndurătoare ce urlau mai cu putere decît lupii dezlănțuiți în concert. Lungul șir de catiri al lui Wright se adună iute sub bătaia vijeliei, ca un stol de păsări de zăpadă gonite de vînturile unei furtuni de iarnă. Pe urmă ne oprirăm cu toții pe loc vreme de cîteva minute, ghemuiți aproape de gîturile cailor, mult prea necăjiți ca să mai scoatem vreă vorbă, deși într-un rînd căpitanul își înălță capul din gulerul hainei, cu obraji roșii ca sîngele și mușchii gurii înțepenți de frig într-un foarte comic rînjat agonizant. Mor-măi ceva ce aducea a înjurătură adresată, crezurăm noi, nefericitului ceas cînd îi trecuse pentru prima oară prin cap să plece de acasă. Era prea de tot ca să poată ține mult ; în clipa cînd opintelile vîntului se mai potoliră, ne ridicarăm corturile și rămaserăm în tabără tot restul acelei zile mohorîte și triste. Emigranții făcură și ei tabără lingă noi. Cum sosiserăm primii acolo, adunaserăm toate lemnele ce puteau fi găsite pîmprejur ; așa că numai focul nostru ardea vesel. Și repede se strînseră în preajma lui o seamă de mogîldețe rebegite, tremurînd sub burniță. Printre acestea atrăgeau mai cu seamă atenția doi sau trei oameni pe jumătate sălbatici, care își petrecuseră viața nepăsătoare de primejdii punînd capcane prin Munții Stîncoși sau făcînd negoț prin așezările indiene pe seama lui *Fur Company*. Toți erau canadieni de baștină ; de sub glugile mîntăilor albe fețele lor aspre, tăbăcite de vînturi, și mustățile stufoase apăreau cu o înfățișare răutăcioasă și

brutală, de parcă posesorii ar fi fost unelte gata pregătite pentru orice ticăloşie. Şi, de fapt, aşa şi era firea multora dintre oamenii aceştia.

A doua zi am ajuns din urmă căruţele lui Kearsley şi după aceea, o săptămână sau două, am fost tovarăşi de drum. Intovăşirea asta a avut cel puţin o urmare bună : a împuţinat simţitor osteneţile statului de strajă, căci fiind acum mai mulţi la număr, rîndul fiecăruia venea la intervale mai mari.

VII. BIZONII

De patru zile prin vecinătatea râului Platte, și încă nici urmă de bizon ! Semnele rămase de anul trecut erau enervant de numeroase ; și cum lemne găseam cu foarte mare greutate, le-am aflat un minunat înlocuitor în *bois de vache*¹, ceva mai bun pentru foc decât cărbunele de turbă și care arde fără vreun miros neplăcut. Într-o bună dimineată căruțele părăsiseră tabăra, Shaw și cu mine eram urcați pe cai, dar Henry Chatillon încă mai ședea turcește lângă jarul focului și, dus pe gânduri, se juca mereu cu închizătorul puștii, în vreme ce vînjosul lui cal *wyandot* stătea liniștit în spate și se uita peste capul său. Pînă la urmă se sculă de jos, își bătu calul pe gît (cal pe care exagerîndu-i mult meritele, îl botezase „Cinci sutare-de-dolari“), iar apoi încălecă păstrînd un aer melancolic.

— Ce-i cu tine, Henry ?

— Ei, m-au cuprins și pe mine dorurile ; n-am mai călcat niciodată pe-aici, dar dincolo de dealurile astea, hăt departe dincolo, văd preria neagră — neagră toată de bizoni.

¹ Literal : „lemne de vacă“ (fr.), adică oase uscate folosite drept combustibil.

După-amiază ne-am despărțit de caravană amîndoi, și eu și el, și am plecat să căutăm o antilopă ; am mers pînă cînd, la depărtare de vreo milă sau două spre dreapta, căruțele cele mari și albe și micile pete întunecate ale călăreților abia se mai zăreau, înaintînd atît de încet încît păreau nemișcate ; departe, spre stînga, se înălța linia ferăstruită a colinelor de nisip sterpe și scorojite de arșiță. Pe cîmpia întinsă ondula înaltă și bogată iarba ce ajungea pînă la burțile cailor ; se legăna înainte și înapoi tălăzuită de adierile domoale ale vîntului ușor, iar prin ea — și aproape și în depărtare — vedeam umblînd antilope și lupi, spinările păroase ale acestora din urmă ivindu-se și pierind în jocul salturilor stîngace ; antilopele însă, împinse de curiozitatea naivă sădită în firea lor, se apropiau cîteodată destul de mult de noi și le vedeam cornițele și beregățile albe înălțate deasupra ierbii ; ne priveau atente, cu ochii lor rotunzi și negri.

Am descălecat și m-am amuzat o vreme trăgînd după lupi. Henry cerceta cu multă luare-aminte peisajul din jur ; în cele din urmă scoase un strigăt și apoi îmi spuse să încalec, arătînd în direcția colinelor de nisip. La o milă și jumătate depărtare de noi, două pete negre traversau domol suprafața goală și strălucitoare a uneia dintre ele și curînd dispărură dincolo de creastă.

— Hai să mergem ! îmi strigă Henry frămîntînd coastele lui Cinci-sutare-de-dolari.

Am luat-o pe urmele lui și împreună am gonit iute în galop prin iarba înaltă, către poalele colinelor. Printr-o deschizătură dintre ele cobora o trecătoare joasă, din ce în ce mai largă înspre ieșirea la prerie. Pe acolo am pornit și ne-am îndreptat la galop pe urcuș, trezindu-ne peste o clipă printre pleșuvele coline de nisip. Jumătate din coastele lor pieptișe arătau cu totul golașe ; restul era acoperit cu rare smocuri de iarbă și diverse plante rebegite, printre care atrăgeau luarea-aminte siluetele de reptilă ale cactușilor. Colinele erau spintecate de nenumărate rîpe ;

și cum cerul se întunecase fără veste și se porniseră niște rafale învrtejite de vînt rece, tufișurile stranii și colinele mohorite păreau de două ori mai sălbatice și mai deznădăjduite. Dar pe chipul lui Henry nu se putea citi decît înfrigurare și neastîmpăr. Smulse un fir de păr din pielea de bizon aflată sub șaua lui și-l aruncă în sus ca să vadă dincotro bate vîntul. Bătea direct din spatele nostru. Vinatul se afla deci în direcția vîntului și era nevoie de cea mai mare iuțeală ca să-i putem da ocol.

Ne strecurarăm prin defileul acela și, galopînd mai departe prin văi, ajunserăm repede la un altul, cotit ca un șarpe printre coline și atît de adînc încît ne ascundea pe de-a-ntregul. Mergeam tot printre pereții lui și ne uitam la tufișurile de pe ei, dar la o vreme Henry smunci brusc de dirlogi și coborî din șa. La un sfert bun de milă, pe întinderea colinei celei mai depărtate, o lungă procesiune de bizoni înainta în fir indian, cu cea mai mare solemnitate și hotărîre; pe urmă apărură alții urcînd dintr-o adîncitură apropiată și continuîndu-și drumul, unul în urma celui alt, pe coasta bogată în iarbă a altei coline; apoi, dintr-un defileu apropiat, se iviră capul mișos și o pereche de coarne scurte, iar cu pas domol și falnic, una după alta, sălbăticiunile acelea uriașe se arătară la vedere și-și văzură de drumul lor peste vale, fără umbră de bănuială despre existența vreunui vrăjmaș. Într-o clipită, Henry și trecu la treabă croindu-și drum cu burta pe pămînt, prin iarbă și printre cactuși, către nebănuitoarele lui victime. Avea cu el și pușca lui și pușca mea. Curînd dispăru complet din raza vederii mele, și totuși bizonii continuau să pătrundă pe vale. Vreme îndelungă domni deplină tăcere. Eu stam și țineam și calul lui, tot întrebîndu-mă cu ce s-o fi îndeletnicind, cînd deodată, una după alta, izbucniră detunăturile seci ale celor două puști, iar întregul șir de bizoni, întezindu-și pasul într-un trap neîndemînatec, dispăru treptat dincolo de creasta dealului. Henry se ridică în picioare și rămase cu privirile ațintite pe urmele lor.

— Nu i-ai nimerit ? îl întrebai eu.

— Nu, îmi răspunse Henry. Hai să mergem.

Coborî şi el în defileu, încărcă amîndouă puştile şi încălecă pe cal.

Pornirăm călare pe colină în sus, pe urma bizonilor. Turma nu se mai vedea nicăieri cînd ajunserăm noi pe creastă, dar întinşi pe iarbă, nu prea departe, un bizon îşi dăduse duhul şi celălalt se zbătea în ultimele spasme ale agoniei.

— Vezi bine că nu i-am nimerit ! glumi Henry.

Trăsese de la o distanţă de peste o sută şi cincizeci de yarzi şi amîndouă gloanţele trecuseră prin plămîni — adevărata ţintă la vînătoarea de bizoni.

Întunericul se întetise şi o furtună năprasnică îşi vestea apropierea. După ce priponi caii de coarnele vietăţilor răpuse, Henry începu singeroasa operaţie a tranşării, mînuind cuţitul cu ştiinţa şi îndemînarea unui om de meserie, în vreme ce eu zadarnic mă chinuiam să-i urmez pilda. Bravul Hendrick se feri cu dezgust şi indignare atunci cînd mă apukai să leg carnea de curelele de piele crudă totdeauna pregătite pentru asemenea rost şi atîrnate la spatele şei. Cu oarecare greutate izbutirăm să înlăturăm scrupulele lui Hendrick ; şi încărcăţi din greu cu cele mai alese bucăţi din carnea bizonilor, făcurăm cale întoarsă. Abia izbutiserăm să ne desprindem din labirintul de văi şi defileuri şi să ieşim la prerie deschisă, cînd lapoviţa înţepătoare se dezlănţui cu furie, rafală după rafală, drept în feţele noastre. Era ciudat de întuneric, deşi pînă la apusul soarelui trebuia să mai treacă vreun ceas. Ploaia îngheţată ne pătrunse repede pînă la piele, dar traul trudit al cailor noştri atît de greu încărcăţi ne ajută să ne încălzim suficient, căci trebuia să-i silim într-una să meargă drept împotriva furtunii, folosind mai ales argumentele convingătoare ale bicelor indiene. Pe acolo preria era tare şi netedă. O înfloritoare colonie de ciini de prerie îşi săpaseră vizuini pretutindeni şi grămăjoarele de pămînt proas-

păt din jurul gropilor erau tot atît de dese ca și mușuroaiele într-un lan de porumb ; dar nu se auzea nici cel mai slab lătrat ; nu se zărea nici urmă de ciine ; toți se trăsaseră în adîncurile vizuinelor, iar nouă nu ne rămînea decît să le invidiem tihna locuințelor uscate și confortabile. După un ceas de trudnic umblet călare, zărirăm corturile conturîndu-se vag prin furtună, cu o parte umflată de puterea vîntului iar cealaltă turtită în aceeași măsură, în vreme ce sărmanii cai dîrdîiau pe loc în apropiere și vîntul șuiera jalnic printre crăcile de deasupra ale celor trei copaci bătrîni pe jumătate uscați. Ca un patriarh, Shaw ședea așezat pe șa, la intrarea în cort, cu luleaua în gură și brațele încrucișate și admira, cu mulțumire senină, grămezile de carne aruncate pe pămînt, la picioarele lui. A urmat o noapte întunecoasă și tristă ; dar veni și răsăritul soarelui, cu o zăpușeală atît de sufocantă și moleșitoare, încît căpitanul găsi cu cale să se scuze pentru faptul că avea de gînd să pîndească un bizon bătrîn care cu solemnitate nătingă străbătea preria ducîndu-se să se adape la rîu. Atît despre climatul de pe Platte.

Dar nu numai vremea era pricina bruștei scăderi a zelului vînătoresc proclamat pînă atunci fără contenire. de către căpitan. În după-amiaza trecută plecase pe prerie împreună cu alți cîțiva membri ai grupului său ; numai că această expediție vînătorească nu avusese alt rezultat în afară de pierderea unuia dintre cei mai buni cai ai lor, grav vătămat de Sorel în urmărirea zadarnică a unui bizon rănit. Cum toate ideile lui despre călăria în condiții de teren primejdioase erau de origine transatlantică și atît, căpitanul se arată mai mult decît uluit de isprăvile lui Sorel care sărise în galop peste hîrtoape, urcase și coborîse în goana cea mai mare pe coastele prăpăstioase ale dealurilor, biciuindu-și într-una calul, cu înverșunarea unui adevărat călăreț din Munții Stîncoși. Spre nenorocirea lui, bietul animal era proprietatea lui R., față de care Sorel nutrea o nețărmarită antipatie. Se părea că și

căpitanul vrusese el însuși să „alerge“ un bizon, dar deși era fără îndoială un călăreț bun și încercat, se lăsase repede păgubaș, fiind uluit și profund dezgustat de alcătuirea terenului pe care l-ar fi avut de străbătut.

— Uite-i pe năzdrăvanii de Papin și Frederic, c-au venit de la Fort Laramie ! strigă Henry a doua zi dimineața, cînd ne întorceam dintr-un tur de recunoaștere.

Întîlnirea asta o așteptam noi de cîteva zile. Papin era *bourgeois* sau „boss“ la Fort Laramie. Cobora în josul riului cu piei de bizon și blănuri de castor, rodul neguțătorilor din iarna trecută. Prin bagajele noastre aveam o scrisoare și aș fi vrut s-o încredințez în mîinile lor ; așa că după ce l-am rugat pe Henry să rețină bărcile, dacă poate, pînă la întoarcerea mea, am plecat în căutarea căruțelor. Ca să ajung la ele aveam cale de vreo patru mile. Într-o jumătate de ceas le-am străbătut, am luat scrisoarea și am pornit în trap pe urmele lăsate la venire, și uitîndu-mă cu grijă în timp ce mergeam, am zărit un pîlc de copaci răpuși de furtună, iar apropiindu-mă am mai deslușit niște pete negre ce păreau a fi oameni și cai. Ducîndu-mă acolo, am dat peste o îngrămădeală ciudată. Bărcile, unsprezece la număr, încărcate din greu cu piei, trăsese-ră pe lîngă mal ca să nu fie cumva luate de curenții repezi ai apei. Cînd ajunsei eu la mal, vislașii — niște mexicani tuciu-rii și ca vai de ei — înălțară chipurile lor aspre și se uitară la mine. Papin ședea în mijlocul unei bărci, așezat pe prelata ce acoperea și proteja încărcătura. Era un bărbat înalt și voinic, cu ochi mici, cenușii, veșnic agitați de clipiri scurte. „Frederic“, la rîndul lui, își întinsese trupul lung și ciolănos alături de *bourgeois*, și tot din grup mai făceau parte cîțiva „munteni“ : unii leneveau în bărci, alții umblau pe mal ; unii gătiți în mantii de piele de bizon viu colorate, ca filfizonii indieni ; unii cu părul năclăit de vopsea roșie și lipit pe la tîmple ; unul era boit cu purpuriu pe frunte și pe fiecare obraz. Făceau parte dintr-o rasă

de oameni amestecată ; dar se părea că sîngele franțuzesc are totuși supremația : ce-i drept, la cîțiva puteai să observi ochii negri și ca de șarpe ai celor cu sîngele pe jumătate indian și, de la mic la mare, toți păreau să dorească asimilarea cu tovarășii lor roșii.

Am dat mîna cu *bourgeois* cel din Fort Laramie și i-am înmînat scrisoarea ; după aceea bărcile au cotit către current și au luat-o la vale. Aveau toate motivele să se grăbească, fiindcă de pe acum drumul de la Fort Laramie le luase o lună de zile, iar apele rîului deveneau din zi în zi mai puțin adînci. De cincizeci de ori pe zi li se împotmoliseră bărcile ; căci într-adevăr, a coborî cu barca pe Platte înseamnă să pierzi jumătate din timp pe bancurile de nisip. Două dintre cele unsprezece bărci, conduse de chiar proprietarii lor, s-au despărțit mai tîrziu de restul grupului și s-au împotmolit fără nădejde de scăpare pe aproape de un sălaș al pawnezilor, iar la scurtă vreme s-au trezit înconjurați de un roi de localnici. Au luat cu ei tot ce li s-a părut mai de preț, printre care și cea mai mare parte din piei și blănuri ; pe urmă s-au distrat legîndu-i pe cei rămași de pază și bătîndu-i zdravăn cu nuielile.

În noaptea aceea așezarăm tabăra pe malul rîului. Printre emigranți se afla și un băiat cu trupul crescut fără noimă, în vîrstă de vreo optsprezece ani, cu un cap rotund și mare cît bostanul, iar desele accese de malarie îi coloraseră fața tot după chipul aceluia fruct. Purta pe cap o pălărie veche și albă, legată cu o batistă pe sub bărbie ; trupul îi era scurt și îndesat, dar picioarele îi crescuseră disproportionat și cumplit de lungi. Mă uitam la el către asfințitul soarelui, cum lua piepțiș dealul făcînd pași de-o leghe și cum se oprea pe creastă, desenat pe cer ca un soi de ciudat clește uriaș. Peste o clipă îl auzirăm urlînd înfricoșător dincolo de marginea zării, și nu mai încăpea îndoială că nimerise pe mîna indienilor ori a vreunui urs grizzly, așa că vreo cîțiva oameni din convoi își luară puștile și dădură fuga să-i sară într-ajutor. Numai că urle-

tele lui nu erau decît urmarea unei stări de nemaiîntîlnită bucurie ; gonise doi pui de lup pînă la vizuină, se lăsase în genunchi şi scormonea precum un ciine la gura ei, ca să dea de pui.

Pînă dimineaţa mai pricinui în tabără şi alte încurcături neplăcute. Îi venise rîndul să facă de caraulă în straja a doua ; numai că de îndată ce fu chemat, îşi aşternu foarte senin o desagă de obînc sub o căruţă, puse capul pe ea, închise ochii, deschise gura şi se cufundă în somn. Caraula din partea noastră de tabără, socotind că nu-i treaba lui să vadă şi de vitele emigranţilor, se mulţumi să ia seama la caii şi catirii noştri ; lupii, avea să ne spună el, se arătară deosebit de gălăgioşi ; totuşi nimeni nu se gîndi la vreun lucru rău pînă cînd răsări soarele, şi-atunci nu mai era de zărit nici un corn şi nici o copită. În vreme ce Tom îi trăgea liniştit la aghioase, lupii puseseră vitele pe goană.

Astfel am cules noi-roadele preţiosului plan al lui R. de a ne uni la drum cu emigranţii. Ca să-i lăsăm în starea aceea jalnică nimănui nu putea să-i treacă prin cap, şi ne-am simţit datori să aşteptăm pînă ce aveau să-şi caute vitele şi, dacă era cu putinţă, să le aducă înapoi. Dar poate că cititorul e dornic să afle ce pedeapsă îl aştepta pe delăsătorul Tom. După foarte sănătoasa lege a preriei, cine adoarme în post e condamnat să meargă pe jos toată ziua următoare, ducîndu-şi calul de căpăstru ; şi ne-am făcut foarte vinovaţi faţă de tovarăşii noştri, atunci cînd nu i-am obligat să aplice vinovatului pedeapsa pomenită. Deşi, ca să vorbim drept, chiar dacă ar fi făcut parte din grupul nostru, nu mă îndoiesc nici o clipă că tot la fel ar fi scăpat nepedepsit. Numai că emigranţii nu s-au arătat doar îngăduitori : au hotărît că de vreme ce Tom nu e în stare să stea de strajă fără să adoarmă, n-are să mai stea niciodată de pază şi, deci, de atunci înainte, somnul nu avea să-i mai fie tulburat. Stabilirea unei asemenea răsplăţi pentru un mare tîndălos nu putea să aibă

vreo influență binefăcătoare asupra vigilenței caraulor noastre ; fiindcă e departe de a fi plăcut ca după ce mergi călare de la răsăritul și pînă la apusul soarelui, să-ți vezi ațipeala întreruptă de-o țevă de pușcă ce-ți mîngîie coastele și să auzi cum un glas răpus de somn îți mor-măie la ureche că trebuie să te scoli, să dîrdii și să îngheți vreme de trei ceasuri nesfîrșite, tîman în crucea nopții.

— Bizoni ! Bizoni !

Nu era decît un taur bătrîn și îndîrjit, retras în singurătate din silă față de semeni și pornit să colinde de unul singur preria ; dar s-ar fi putut ca dincolo de dealuri să fie mulți alții. Fiindu-ne lehamite de monotonia și lîncezeala din tabără, Shaw și cu mine ne-am înșeuat caii, am prins în cataramă tocurile pistoalelor la oblînc și am pornit împreună cu Henry Chatillon în căutarea vînatului. Cum Henry n-avea de gînd să ia parte la vînătoare, și mergea numai ca să ne îndrume pe noi, își luă pușca, pe cîtă vreme noi le lăsarăm pe ale noastre în cort, să nu ne stînjenească. Am tot mers călare vreo cîinci sau șase mile și n-am zărit nici o altă vietate în afară de lupi, șerpi și ciini de prerie.

— Asta n-o să iasă deloc așa cum trebuie, zise Shaw.

— Ce n-o să iasă cum trebuie ?

— Nu se vede pe aici nici urmă de pădure, ca să avem cu ce face o targă pentru rănit ; am eu impresia că înainte de lăsatul serii unul dintre noi o să aibă nevoie de așa ceva.

O astfel de impresie nu venea din vînt, fiindcă terenul era departe de a fi, cum nu se poate mai bun pentru o cursă călare, și pe măsură ce înaintam devenea mereu mai accidentat ; nu trecu mult și dădurăm doar de coaste abrupte și văi adînci întretăiate de defileuri greu de străbătut. Pînă la urmă, cam la o milă depărtare, zărirăm o cireadă de bizoni. Cîțiva pășteau împrăstiați pe o coastă înverzită, ceilalți fiind adunați grămadă pe valea largă de la poale. Făcînd un înconjur, ca să ne ascundem vederii, ne îndreptarăm înspre ei pînă cînd ajunserăm să urcăm un

deal, pe la vreo două sute de pași de cireadă, iar de aici nu mai era nimic ce ne-ar fi putut oferi puțința să ne ascundem. Descălecarăm mai jos de creastă, tocmai atât cât să nu fim văzuți, strînserăm chingile, cercetarăm pistoalele, și încălecînd din nou, trecurăm creasta, apoi începurăm coborîrea către ei, în galop mărunț și ținîndu-ne cît mai lipiți de gîturile cailor. Numai decît au prins de veste : cei de pe coastă coborîră, cei din vale se strînseră grămadă și cu toții se puseră în mișcare, umăr la umăr, pornind într-un galop chinuit. Ne luarăm după ei, dînd pîteni cailor și împingîndu-i la galopul cel mare ; și în vreme ce goana bizonilor se dezlănțui plină de groază și cu mare zgomot printr-o deschizătură dintre coline, noi ne aflam chiar în urma lor, pe jumătate sufocați de norii de praf. Dar cu cît ne apropiam, cu atît creștea și spaima și viteza bizonilor ; caii, nedeprinși cu asemenea treabă, dădeau semne vădite de teamă cumplită și cu cît eram mai aproape, cu atît mai des săreau în lături, refuzînd să se vîre printre bizoni. La o vreme cireada s-a despărțit în mai multe grupuri mici ce s-au împrăștiat peste dealuri în toate direcțiile, iar atunci nu l-am mai văzut pe Shaw ; nici unul dintre noi nu știa încotro apucase celălalt. Curajosul Pontiac galopa ca un elefant înnebunit, în sus pe o coastă și în jos pe cealaltă, iar copitele lui grele izbeau pămîntul ca niște baroasc. Lăsa să se vadă o ciudată amestecătură de îndrăzneală și teamă, forțîndu-se să ajungă din urmă cireada înnebunită de groază, dar de fiecare dată se ferea cu spăimă cînd ajungeam în preajma ei. Ce-i drept, nici fugarii nu ofereau un spectacol prea atrăgător, cu bogatele lor coame și resturile jumulte ale părului de iarnă ce le acopereau spinările cu dîre și pete neregulate care se desprindeau de pe ei și erau luate de vînt. În cele din urmă mi-am îndemnat calul cît mai aproape în urma unui bizon, și, după ce am încercat zadarnic, folosînd și pîtenii și biciul, să trec lingă el, am tras din poziția aceea nefavorabilă. Detunătura l-a făcut pe Pontiac să se ferească în lături atît

de stăruitor, încît din nou am rămas binișor în urma vînatului. Glonțul, pătruns într-o parte mult prea din urmă a trupului, nu izbutise să-l schilodească ; pentru că bizonul trebuie lovit în anumite puncte precise, altminteri îți scapă în mod sigur. Grupul de bizoni o luă în goană pe o coastă în sus, iar eu continuai urmărirea. Pe cînd Pontiac se repezea la vale pe partea cealaltă, i-am văzut pe Shaw și pe Henry coborînd dinspre dreapta, în galop ușor ; înaintea lor bizonii tocmai dispăreau după creasta dealului următor, cu cozile scurte înălțate și copitele licărind printr-un nor de praf.

În clipa aceea am auzit că Shaw și cu Henry îmi strigă ceva ; numai că nici mușchii unui braț mult mai vînos decît al meu n-ar fi putut opri dintr-odată goana dezlănțuită a lui Pontiac, a cărui gură devenise insensibilă ca o piele tăbăcită. În afară de asta, în dimineața aceea îi pusesem frîu fără zăbală, fiindcă în ziua dinainte scosesem de la frîul cu zăbală strunga pe care o foloseam de obicei pentru calul celălalt. O vietate mai încăpățînată și mai dezlănțuită nu călcase pînă atunci pe prerie ; unde mai pui că prima întîlnire cu bizonii îl umpluse de groază, și, lansat în goana cea mare, devenise aproape de nestăpînit. Cînd am ajuns pe creastă, n-am mai văzut nici urmă de bizon ; toți se topiseră prin rețeaua încurcată de vâi și dealuri. Mi-am reîncărcat pistoalele, cît mai bine mi-a fost cu putință, și am mers mai departe în galop pînă ce i-am zărit iarăși gonind pe lîngă poalele colinei, parcă ceva mai puțin înspăimîntați. Și din nou s-a repezit Pontiac asupra lor, făcîndu-i să se împrăstie ba la stînga ba la dreapta ; atunci iar am început o goană lungă. În fața noastră se aflau vreo zece bizoni ce se năpusteau peste dealuri și se prăvăleau peste vâi cu o forță și o furie uluitoare, pentru ca o dată mai mult să se repeadă în galop obosit pe altă înălțime. În ciuda pintenilor și biciului, Pontiac tot nu vroia să se apropie de ei. Pînă la urmă un bizon a rămas puțin în urma celorlalți, și cu prețul multor eforturi am izbutit

să-mi împing calul la șase ori opt yarzi depărtare de el, pe-o parte. Spinarea îi era înnegrită de sudoare ; răsufla greu și limba îi atârna lungă de un cot. Treptat-treptat am ajuns la aceeași linie cu el și-l tot îndemnam pe Pontiac, din dirlogi și din pulpe, mereu mai aproape, cind deodată l-am văzut că face ce fac toți bizonii și totdeauna în asemenea situații : și-a potolit goana și s-a întors către noi cu o înfățișare de furie amestecată cu neputință, și-a plecat în pământ capul enorm și mișos, pregătindu-se de atac. Pontiac a sforăit și s-a zvîrlit cu groază în lături, aproape aruncîndu-mă la pământ, căci eram cu totul nepregătit pentru această mișcare. Cuprins de furie, am ridicat pistolul cu gîndul să-l pocnesc în cap, dar chibzuind mai bine, am tras după bizonul care își reluase goana ; pe urmă am smuncit dirlogii și am hotărît să mă întorc la prietenii mei. Era și timpul. Aerul țîșnea zgomotos pe nările lui Pontiac și sudoarea îi curgea în stropi mari de pe coaste ; eu însumi mă simțeam ca și cum aș fi fost scufundat în apă fierbinte. Făgăduindu-mi solemn să-mi iau revanșa cu o ocazie viitoare, am privit în jur căutînd vreun semn după care să înțeleg unde mă aflu și încotro ar trebui s-o apuc ; tot așa de bine aș fi putut să mă uit după pietre de hotar pe întinsul oceanului. Cîte mile galopasem și în ce direcție — habar n-aveam ; iar în jurul meu preria se întindea în ridicături și pante abrupte, fără o singură trăsătură deosebită în stare să-mi slujească drept punct de orientare. Aveam o busolă mică agățată la gît ; și, fără să cunosc faptul că în acel punct Platte avea o orientare foarte deosebită de cursul lui estic, îmi spuneam că ținînd-o mereu către nord am să ajung la rîu. Așa că am cotit și vreme de vreo două ceasuri am mers în direcția aceea. Pe măsură ce înaintam preria își schimba aspectul și se domolea în ondulări mai puțin accentuate, dar nu se zărea nimic care să aducă a Platte și nici vreun semn de făptură omenească : aceeași întindere de sălbăcie fără sfîrșit zăcea neclintită de jur împrejurul meu ; după toate

aparențele, mă afluam mai departe ca niciodată de locul unde ar fi trebuit să mă aflu. Începui să gîndesc că mă pîndește primejdia de a mă rătăci, și atunci strunii calul și îmi adunai toate puținele cunoștințe vînătorești de care dispuneam, pentru a vedea cum să ies din încurcătură. Mi-a trecut prin cap că bizonii mi-ar putea fi cea mai bună călăuză. Nu peste mult timp am întîlnit un șleau făcut de ei în drum către rîu : mergea aproape în unghi drept cu vechea mea direcție ; și cînd am întors calul pe șleaul bizonilor, mersul lui zglobiu și urechile ciulite m-au asigurat că sînt pe calea cea bună.

De-acum încolo drumul meu a fost departe de a fi un drum singuratic. Cît vedeai cu ochii într-o parte și-n alta, fața pămîntului era punctată de nenumărate sute de bizoni. Umblau pretutindeni în șiruri sau coloane, tauri, vaci și vițe peste coastele înverzite ce-mi stăteau în față. Se împrăstiaseră pe toate colinele din dreapta și din stînga ; și pînă hăt departe, dealurile scîldate în aburi albastrii apăreau punctate de pete fără număr. Uneori dădeam pe neașteptate peste cîte un taur bătrîn și păros pascănd de unul singur sau dormind în dosul creștelor pe unde treceam. La apropierea mea săreau în picioare, se uiau prosteste la mine prin coamele încîlcite, și pe urmă se depărtau în galop greoi. Erau și foarte multe antilope ; și cum sînt pline de curaj atunci cînd se află în preajma bizonilor, se apropiiau ca să se uite la mine, mă priveau încordat cu uriașii lor ochi rotunzi și negri, apoi deodată săreau într-o parte, își întindeau grațios trupurile pe deasupra preriei și se depărtau cu iuțeala unui cal de curse. Lupi jigăriți, cu înfățișare tîlhărească, se furișau prin văile și defileurile nisipoase. De mai multe ori am trecut prin sate de ciini de prerie, așezați fiecare la gaura vizuinii și ținîndu-și labele dinainte îndoite într-o atitudine de rugă, urlînd din cînd în cînd cu toată puterea și la fiecă sunet bătînd din cozile scurte. Ciinii de prerie nu fac mofturi în pri-

vința tovarășiei altor vietăți ; tot soiul de șerpi lungi și cadrilați se prăjeau la soare în mijlocul satului, bufnițe cafenii, micuțe și sfioase, cu câte un cerc mare și alb în jurul fiecărui ochi, stăteau alături de legiuiții locuitori ai satului. Preria forfotea de viață. Mă uitam într-una pe coastele dimprejur și prin mulțimea de pe ele eram uneori convins că am zărit călăreți , dar dacă mă apropiam, pe jumătate cu nădejde și pe jumătate cu teamă, fiindcă bintuiău și indienii pe acolo, vedeam cum se preschimbă într-un cîrd de bizoni. În mijlocul acestui furnicar de vietăți sălbatice, nimic nu îmbrăca formă omenească.

După ce am părăsit șleaul bizonilor, preria mi s-a părut schimbată ; doar câte un lup sau doi lunecau din cînd în cînd prin fața mea ca niște tilhari spășiți, fără să arunce vreo privire la stînga sau la dreapta. Nemaifiind apăsător de nici o grijă, aveam tot răgazul să cercetez cu luare-aminte lucrurile din jurul meu ; și aici, pentru prima oară, am observat insecte întru totul deosebite de felurile specii întîlnite mai departe în răsărit. Fluturi ciudat și țipător colorați filfăiau peste capul lui Pontiac ; gîndaci cu forme stranii sclipeau în luciri metalice și se urcau pe plante de un soi cum nu mai întîlnisem eu niciodată ; mulțime mare de șopîrle, de asemenea, săgetau ca fulgerul pe suprafața nisipurilor.

Galopasem pînă la mare depărtare de rîu. A trebuit să străbat cale lungă pe șleaul bizonilor pînă ce am ajuns să văd, de pe creasta unei coline nisipoase, suprafața pală a lui Platte licărind în mijlocul albiei sale pustii și linia estompată a creștelor de dincolo de el șerpuiind pe marginile cerului. Din locul unde mă aflam, nu se zărea nici măcar un copac, nici un tufiș, nici o urmă de viață pe toată întinderea aceea de pămînt scorjit de soare. Peste o jumătate de ceas am ajuns la calea bătută, nu departe de rîu ; și văzînd că nu se aflau urme care să trădeze trecerea convoiului nostru, am luat-o spre răsărit ca să le ies în întîmpinare, iar trapul

întins al bietului Pontiac m-a încredințat că procedasem așa cum se cuvenea. Cum încă dimineța, la plecarea din tabără, nu mă simțisem prea bine, cele șase sau șapte ceasuri de mers călare în goană îndrăcită mă obosiseră cumplit. Așa că destul de curînd am făcut popas, am aruncat șaua la pămînt, apoi cu capul sprijinit de ea și funia lui Pontiac înfășurată după încheietura mîinii, am stat întins în așteptarea tovarășilor mei, gîndindu-mă între timp la rănile grave ale calului. După o vreme, coviltirele albe ale căruțelor s-au arătat la marginea cîmpiei. Printr-o ciudată coincidență, aproape în aceeași clipă apărură dinspre dealuri doi călăreți. Erau Shaw și Henry ; mă căutaseră o vreme în cursul dimineții, dar dîndu-și foarte bine seama de zădărnicia unei asemenea încercări într-o regiune atît de accidentată, se urcaseră pe creasta celei mai înalte coline pe care o putuseră găsi, și priponind caii chiar lîngă ei, ca un fel de semn pentru mine, se întinseseră pe pămînt și adormiseră. După cîte ne spuneau emigranții, vitele rătăcite fuseseră aduse îndărăt cam pe la amiază. Pînă la apusul soarelui am tot mers înainte și am mai străbătut opt mile.

7 IUNIE 1846. — *Lipsesc patru oameni : R., Sorel și doi emigranți. Astăzi de dimineță au plecat să vîneze bizoni, și pînă acum încă nu s-au întors ; n-avem de unde ști dacă s-au rătăcit ori au fost omoriți.*

Dau peste notița asta în caietul meu de însemnări și îmi aduc bine aminte de sfatul ținut în împrejurarea de atunci. Fundalul întregii scene a fost focul de tabără ; cum Henry Chatillon era de departe cel mai experimentat și mai iscusit dintre toți, orice om din caravana noastră lui i se adresa dacă ajungea la ananghie. În seara aceea stătea lîngă foc și turna gloanțe, iar căpitanul se apropie de el cu o înfățișare neliniștită și îngrijorată, simțăminte la fel de limpede zăgrăvite și pe chipul lui Jack, aflat la un pas în urma căpitanului. După aceea emigranții începură a se desprinde

de lingă căruțe, îndreptându-se către centrul comun al taberei. S-au propus fel de fel de explicații pentru lămurirea lipsei celor patru, iar unul sau doi dintre emigranți au spus că, în vreme ce umblau după vitele pierdute, văzuseră indieni tot dându-le tîrcoale și tirindu-se ca niște lupi pe crestele dealurilor. Auzind asta, căpitanul clătină încetîșor din cap, cu gravitate de două ori mai mare decît de obicei, și spuse solemn :

— Să călătorești prin blestemata asta de sălbăticie este un lucru foarte serios !

Opinie cu care se întîmplă ca Jack să fie întru totul de acord. Henry nu dorea să se angajeze în nici un fel exprimînd o părere precisă.

— Poate că doar au fugărit bizonii pînă în locuri prea depărtate ; poate i-au omorît indienii ; poate s-au rătăcit ; eu n-am de unde să știu.

Auditoriul se văzu silit să se mulțumească și cu atît ; emigranții, fără a se arăta deloc alarmați, deși curioși să afle de soarta celor doi tovarăși ai lor, se întoarseră la căruțe, iar căpitanul plecă înspre cortul său, cufundat în gînduri. Shaw și cu mine i-am urmat pilda.

VIII. O ȘTERGEM FRANTUZEȘTE ¹

În ziua de 8 iunie, la ceasurile unsprezece, ajunserăm la South Fork, ramura de sud a râului Platte, acolo unde se făcea de obicei trecerea prin vad. Leghe după leghe, monotonia pustie a întinderilor din jur rămânea aproape cu totul netulburată ; colinele erau punctate cu smocuri mărunte de iarbă zgîrcită, iar printre ele strălucea în soare albeața nisipului ; cursul apei, aflat aproape la același nivel cu cîmpia, nu era decît un imens pat de nisip, lat de cam o jumătate de milă. Apa îl acoperea, dar o apă atît de împutînată că aproape se vedea fundul albiei ; căci, oricît este el de larg, în punctul acela Platte are o adîncime ce nu depășește indeobște un picior și jumătate. Am oprit aproape de mal, am adunat *bois de vache* și am pregătit o masă cu carne de bizon. În depărtare, pe malul celălalt, se întindea o pajiște verde și pe ea se vedeau cîrturile și căruțele albe ale unei tabere de emigranți ; chiar în dreptul nostru puteam deosebi un grup de oameni și animale veniți la malul apei. În curînd vreo patru-cinci călăreți pătrunseră

¹ Atunci cînd e vorba de o plecare cam furiș, francezii (și alții) pun asemenea apucături pe seama englezilor, iar anglo-saxonii pe seama francezilor.

În rîu, iar peste zece minute îl trecuseră și urcau pe malul de nisip afinat. Arătau ca vai de ei, împruținați la trup și negri la față, cu chipurile măcinate de griji și buzele strînse, parcă înlemnite. Aveau și de ce se plînge ; așezaseră tabără acolo cu trei zile în urmă, și chiar în prima noapte după sosire pierduseră o sută și douăzeci și trei de capete de vite dintre cele mai bune, puse pe goană de lupi din pricina indolenței celui rînduit să stea de caraulă. Nenorocirea asta deprimantă și plină de amenințări nu era cea dintîi abătută pe capul lor. Încă de cînd părăsiseră așezările statornice, nu avuseseră parte decît de năpaste. Cîteva dintre ei muriseră ; unul fusese omorît de pawnezi ; și, cu o săptămînă în urmă, fuseseră prădați de indieni Dahcotah care le luaseră toți caii mai buni, bieteile animale încălecate acum de musafirii noștri fiind singurele rămase. Ne povestiră cum așezaseră tabăra în apropiere de Platte cînd mai era puțin pînă la asfințitul soarelui, cum boii se răzletiseră pe pajiște și caii pășteau liniștiți ceva mai la o parte. Și deodată crestele dealurilor din jur prinseseră viață din pricina unui furnicar de indieni, cel puțin șase sute la număr, care se revărsară pe coaste gonind și urlînd înspre tabără și se strînseseră apoi buluc la cîteva zeci de pași depărtare, spre marea spaimă a emigranților ; pe urmă, brusc, cotiseră într-o parte și se desfășuraseră în jurul cîrduului de cai, și peste cinci minute dispăruseră cu prada prin defileurile dintre dealuri.

În vreme ce emigranții aceștia își depănau povestea, văzurăm alți patru oameni apropiindu-se. Se dovediră a fi R. și tovarășii lui, care nu dăduseră peste nici un necaz, ci doar se depărtaseră prea mult în urmărirea vînatului. Spuseră că nu au zărit nici picior de indian, ci numai „milioane de bizoni“ ; și atît R. cît și Sorel aveau legate hălci de carne la spatele șeilor.

Emigranții au trecut rîul îndărăt, iar noi ne-am pregătit să-i urmăm. Mai întîi au coborît malul căruțele cele

grele trase de boi și s-au tîrîit încet peste bancurile de nisip ; uneori copitele boilor abia ajungeau să se ude în pînza subțire de apă ; dar în clipa următoare șuvoiul se izbea de coastele lor și se învîrtezea în jurul roților. Pas cu pas se depărtau de mal, micșorîndu-se din ce în ce, pînă cînd ni se păru că plutesc departe prin mijlocul riului. Ne aștepta însă o încercare și mai grea, deoarece căruța noastră ușoară, pentru catiri, era nepotrivită la trecerea unui curent de apă așa de iute. Ne uitarăm la ea cu grijă, pînă ce văzurăm că a rămas doar o pată albă și nemișcată pe întinsul apei ; și era cu adevărat nemișcată, fiindcă se împotmolise adînc în nisipul mișcător. Catirii pierdeau pămîntul de sub picioare, roțile se scufundau mereu mai adînc, iar apa începu să pătrundă prin fundul căruții și să ude lucrurile dinăuntru. Toți cei care rămăseserăm pe malul de pornire ne repezirăm în galop ca să dăm ajutor ; bărbații săriră în apă și adăugară puterea lor la-aceea a catirilor, pînă ce cu mult chin scoaserăm căruța din strînsoare și o trecurăm cu bine dincolo.

De îndată ce ajunserăm pe malul celălalt, ne trezirăm înconjurați de un grup de oameni cu înfățișare aspră. Nu erau voinici, nici bine făcuți, dar lăsau să se vadă că dispun de o energie neînfrîntă. Dacă la sălașurile lor nu găsiseră cum să-și folosească forțele, își luaseră catrafusele și porniseră în prerie ; în aceștia părea să fi reinviat, cu puteri îndoite, acea pornire aprigă ce-i mînase pe străbunii lor, nu mult mai neînfrînați decît ei, să părăsească fără regret codrii germanici pentru a se revărsa asupra Europei și a da peste cap Imperiul Roman. Peste două săptămîni, acest mult încercat convoi avea să treacă pe la Fort Laramie, cînd noi ne aflam de mulțor acolo. Nici măcar unul dintre boii pierduți nu fusese regăsit, deși rămăseseră o săptămînă întreagă în același loc, ca să-i caute ; mai mult decît atît : se văzuseră nevoiți să se lepede de o parte din bagaje și provizii, să înjuge vacile și vițelele la căruțe,

ca să se poată duce mai departe pe drumul acela a cărui cea mai grea și mai primejdioasă porțiune avea să înceapă abia de acum încolo.

Demn de luat aminte este faptul că pe valea lui Platte poți vedea uneori și resturile hîrbuite ale vreunor mese cu picioarele în labă de leu, bine frecate și lustruite, sau birouri masive din stejar sculptat. Acestea, unele dintre ele fără îndoială rămășițe ale unei străbune prosperități din perioada colonială, trebuie să fi trecut prin ciudate încercări. Probabil au fost aduse mai întii din Anglia ; apoi, odată cu irosirea bunăstării proprietarilor, s-au văzut cărate peste Munții Alegani către ținuturile sălbatice din Ohio ori Kentucky ; după aceea în Illinois sau Missouri ; și acum, în sfîrșit, stăteau așezate cu grijă duioasă în căruța familiei, pentru calea cea fără de capăt către Oregon. Dar cumplita greutate a drumului sînt doar în mică măsură prevăzute înainte de plecare. Îndrăgita relicvă se vede curînd aruncată și lăsată să crape și să se scorojească pe întinsul fierbinte al preriei.

Am pornit mai departe ; dar abia făcuserăm o milă, cînd R. strigă din coada convoiului :

— Aici facem tabără.

— De ce vrei să facem tabără ? Uită-te la soare. Nu-s încă nici ceasurile trei.

— Aici facem tabără !

De alt răspuns nu furăm în nici un fel învredniciți. Deslauriers și căruța lui se aflau înainte. Văzînd căruța cu catîri abătîndu-se din drum, începu și el să dea roată ca să vină în același loc.

— Mîna tot înainte, Deslauriers.

Căruța cea mică își văzu de drum. Și pe cînd noi continuam să înaintăm, auzirăm căruța confrățitorilor noștri scîrțîind și hodorogînd în urmă și pe vizitiu, Wright, revărsînd valuri îndirjite de sudalme asupra catîrilor ; fără îndoială

că-și descărca asupra lor minia pe care nu îndrăsnea s-o îndrepte direct spre un obiectiv mult mai potrivit.

Lucruri de felul acesta se întâmplaseră deseori. Tovărașul nostru englez nu ni se arăta deloc binevoitor și am avut impresia că observăm în purtarea lui dorința de a ne pune bețe în roate și de a ne sîcîi, mai ales făcînd tot ce-i stătea în putință pentru a încetini înaintarea convoiului, deși știa că noi ne străduim să mergem cît mai repede. De aceea insista să facem tabără la orele cele mai nepotrivite, susținînd că cincisprezece mile sînt prea îndeajuns pentru o zi. Cînd ne-am dat seama că nu se ține socoteală de dorințele noastre, am luat asupra-ne conducerea treburilor. Păstrîndu-ne mereu în frunte, spre indescritibila indignare a lui R., așezam tabăra la timpul și în locul ce ni se păreau cele mai potrivite, fără să ne pese prea mult dacă ceilalți preferă sau nu să ne urmeze pilda. De fapt întotdeauna se luau după noi, înălțîndu-și cortul alături de al nostru, dar făcînd niște mutre acre și minioase.

În asemenea condiții călătoria laolaltă începuse a nu ne mai fi pe plac, și de la o vreme ne cam gîndeam la despărțire. Am hotărît deci să plecăm dimineața devreme și să ne îndreptăm către Fort Laramie cît mai repede cu putință, sperînd să putem ajunge acolo, cu eforturi susținute, în patru sau cinci zile. Nu peste multă vreme căpitanul a venit în trap alături de noi și i-am explicat ce intenții avem.

— E un mod de a proceda cu totul neobișnuit, pe cu-vîntul meu ! observă căpitanul.

Se vedea limpede că în mintea lui aspectul cel mai important era acela că dezertăm din grupul său tocmai în ceea ce i se părea a fi etapa cea mai primejdioasă a călătoriei. Am încercat să-i spunem că noi nu eram decît patru oameni, în timp ce grupul lui număra șaisprezece ; iar cum noi aveam s-o luăm înaintea și ei aveau să ne urmeze, o bună parte din primejdiile întrevăzute de el urmau în chip

firesc să rămână pe seama noastră. Totuși încruntarea de pe chipul căpitanului nu se risipea.

— E un mod de a proceda cu totul neobișnuit, domnilor !

Și cu aceste cuvinte își struni calul și porni îndărăt, să țină sfat cu mai-marele său.

A doua zi dimineața, înainte de răsăritul soarelui, corutul nostru era strâns, înhămasem la căruță caii cei mai buni și părăsiserăm tabăra. Dar mai înainte de asta strânsesem mâinile prietenilor noștri emigranți care cu toată sinceritatea ne urară călătorie fără primejdii, deși o altă parte a grupului lor s-ar fi consolat foarte ușor dacă ar fi dat Dumnezeu să ne întâlnim pe drum cu o expediție războinică de-a indienilor. Căpitanul și fratele său stăteau pe creasta unei coline, înfășurați în pături ca niște duhuri ale cețurilor cu ochii ațintiți asupra cîrului de cai de pe coastă. De cum ne urnirăm din loc le făcurăm cu mîna semne de adio. Căpitanul ne răspunse cu un salut de cea mai aleasă ținută, iar Jack încercă să-l imite, însă fără succes deplin.

În cinci minute ajunserăm la poalele dealurilor, dar acolo a trebuit să ne oprim. Hendrick era mijlocăș, între hulube, și fiind el întruchiparea celei mai înrăite și prostesti îndărătnicii, refuza cu orice chip să meargă mai departe. Deslauriers începu să înjure și să lucreze cu biciul pînă îl lăsară puterile, dar Hendrick rămînea ca de stîncă, mormăind în felul său și privindu-și chiondoriș dușmanul, pînă ce i se păru că s-a ivit un moment prielnic pentru răzbunare, și atunci zvîrli pe sub hulubă cu atîta înverșunare și vădită rea intenție, încît Deslauriers izbuti să scape de izbitură doar printr-un fulgerător salt în aer, așa cum numai un franțuz ar fi fost în stare să facă. Pe urmă el și cu Shaw și-au unit forțele și au început să-l biciuiască odată, unul pe o parte și altul pe cealaltă. Bestia rămase neclintită o vreme, pînă ce nu mai putu să îndure, apoi începu să zvîrle și să se smuncească amenințînd să dis-

trugă cu totuî şi căruţa şi hamurile. Atunci ne-am uitat îndărăt către tabăra aflată încă în plină vedere. Nevrînd să se lase mai prejos, tovarăşii noştri strîngeau corturile şi adunau vitele şi caii.

— Scoateţi-l de-acolo, am spus eu.

Am luat şaua de pe Pontiac şi am pus-o pe Hendrick ; cel dintîi a fost într-o clipă înhămat la căruţă, şi Deslauriers strigă :

— *Avance donc !*

Pontiac urcă dealul la trap, trăgînd după el căruţa cea mică de parcă ar fi fost ca fulgul de uşoară ; şi cu toate că atunci, cînd am ajuns pe creastă am văzut cum căruţele prietenilor noştri rămaşi pe loc tocmai se puneau în mişcare, nu mai aveam nici o grijă că ar putea să ne prindă din urmă.

Părăsirăm şleaul şi o luarăm de-a dreptul peste cîmpie, apucînd pe scurtătura cea mai directă către cursul principal al riului Platte. Pe neaşteptate dădurăm peste o văgăună ripoasă. I-am cercetat marginile pînă ce-am descoperit unele mai puţin abrupte şi am coborît în ea cum ne-am priceput mai bine. După ce-am trecut dincolo de văgăunile nisipoase numite „Groapa de cenuşă“, am făcut un scurt popas de amiază, la marginea unui ochi de apă de ploaie ; am pornit repede din nou la drum şi cu cîteva ceasuri înainte de apusul soarelui coboram văile şi defileurile ce se deschid la vale înspre Platte, la apus de „Groapa de cenuşă“. Caii se scufundau pînă la chişiţe în nisip ; soarele ardea ca focul şi prin aer roiau ţîntarii şi muştele de nisip.

În cele din urmă ajunserăm la Platte. Mergînd de-a lungul lui cale de vreo cinci mile, zărirăm, chiar cînd soarele sta să se scufunde, o pajişte întinsă şi punctată cu sute de vite, iar dincolo de ele o tabără de emigranţi. Cîţiva dintre ei ne ieşiră în întîmpinare şi la început se uitară la

noi bănuitori și cu multă răceală. Văzind cum apar deodată dinspre dealuri patru oameni cu altă înfățișare și altfel îmbrăcați decât ei, ne luaseră drept avangardă a mult-temuților mormoni, cu care n-ar fi avut deloc chef să dea ochi. Am spus deschis cine sîntem și ce anume e cu noi, și atunci ne-au salutat cu toată bunăvoința. S-au arătat foarte mirați că un grup atît de mic are îndrăzneala să treacă prin acea regiune, deși asemenea încercări sînt dese-ori întreprinse de puitorii de capcane și de cei ce fac negoț cu indienii. Ne-am dus cu toții la ei în tabără. Ca de obicei, căruțele — vreo cincizeci la număr — și cîteva corturi fuseseră aranjate în cerc ; caii cei mai buni îi priponiseră pe întinderea dinăuntru și pe întreg rotocolul taberei licăreau luminile sărace ale focurilor, scoțînd la iveală siluetele femeilor și copiilor adunați în jur. Scena asta patriarhală era destul de ciudată și surprinzătoare, dar am căutat să scăpăm de acolo cît mai curînd ne-a fost cu putință, chinuîți fiind de întrebările care de care mai neașteptate ale oamenilor ce se strînseseră ciocă în jurul nostru. Curiozitatea yankeilor e o nimica toată pe lingă a oamenilor acestora. Ne întrebau cum ne cheamă, de unde venim, încotro ne ducem și cu ce treburi umblăm. Ultima întrebare ne punea cel mai mult în încurcătură ; fiindcă a umbla prin părțile acelea, sau a umbla pe oriunde urmărind orice altă țintă în afară de cîștig, li se părea un lucru mai presus de puterea de înțelegere a cuiva. Și totuși erau niște oameni grozav de simpatici, cu suflet deschis, generoși, ba chiar curtenitori, întrucît proveneau dintr-unul dintre ținuturile cele mai puțin barbare din regiunile de frontieră.

Am mai străbătut vreo milă dincolo de sălașul lor și am așezat tabăra. Fiind prea puțini la număr ca să stăm de strajă fără să ne obosim peste măsură, am stins focul, de teamă ca nu cumva să atragem atenția vreunui indian rătăcitor ; după ce am priponit caii cît mai aproape de noi, am dormit netulburați pînă dimineața. Vreme de trei zile

am călătorit fără întrerupere, iar în seara celei de a treia am așezat tabăra lângă binecunoscutul izvor de la Scott's Bluff¹.

Henry Chatillon și cu mine am plecat dimineața și după ce ne-am lăsat pe partea vestică a ripei, am pornit pe cîmpia ce se întindea de acolo înainte. La o vreme zărirăm ceva ce mie mi se părea a fi un șir de bizoni coborînd pe coastele dealurilor aflate la cîteva mîle în fața noastră. Dar Henry strînse dirlogii și uitîndu-se peste prerie cu un ochi mai așezat și mai experimentat decît al meu, își dădu repede seama ce anume era în realitate.

— Indieni ! exclamă el. Colibele lui Old Smoke,² — așa cred. Gata. Hai să mergem ! Dii ! Acuma să te văd Cinci-sutare-de-dolari, băiatule !

Și folosind fără înverșunare biciul, porni la galop drept înainte, iar eu la coasta lui. Nu mult mai tîrziu, o pată neagră apăru pe întinsul preriei, la vreo două mîle bune depărtare. Creștea din ce în ce ; pînă cînd luă forma limpede de cal și călăreț ; și, foarte curînd după aceea, deosebirăm un indian gol venind către noi în galop întins. Cînd ajunse la cîteva zeci de pași de noi, își mină calul într-un cerc larg și îl făcu să execute pe prerie mai multe feluri de figuri magice ; numaidecît Henry îl sili pe Cinci-sutare-de-dolari să repete și el manevre asemănătoare.

— E într-adevăr vorba de sălașul lui Old Smoke, îmi spuse Henry interpretînd acele semnale. Nu ți-am spus eu ?

Indianul se apropie și noi rămaserăm pe loc să-l așteptăm, cînd deodată dispăru, ca și cum ar fi intrat în pămînt. Dăduse peste una dintre acele spărturi adînci ce întreține pretutindeni preriele de pe acolo. Peste o clipă, capul neșesălat al calului săltă peste marginea adînciturii și cal și călăreț se ridicară deasupra, apoi veniră în salturi

¹ Ripa lui Scott (engl.).

² În traducere : Fum cel bătrîn (engl.)

pînă la noi ; o smucitură bruscă de frîu făcu animalul ce răsufila din greu să împietrească pe loc. După aceea urmă inevitabila solemnitate a strîngerii mîinilor. Nu mai tîn minte ce nume avea noua noastră cunoștință. Era un flăcău tînăr și nu purta semnul distinctiv al vreunui neam anume ; dar după înfățișare și îmbrăcăminte se vedea că avem de-a face cu un exemplar de elită al războinicilor Dahcotah în costumație obișnuită de călătorie. Asemenea celor mai mulți dintre ai săi, era înalt de aproape șase picioare ; trupul — mlădios și plin de grație, deși foarte vînjos ; iar pielea — deosebit de fină și deschisă la culoare. Nu se dăduse cu nici un fel de vopsea ; umbla cu capul gol ; părul lung îl avea adunat la ceafă într-un singur mănunchi deasupra căruia stătea pus transversal, și ca podoabă și ca talisman, fluierul magic făcut din osul aripei vulturului de război și înzestrat cu felurite puteri ascunse. De la ceafă îi atîrna un șir de plăcuțe de bronz, mergînd de la mărimea unui duplon pînă la aceea a unui bănuț, podoabă stîngenitoare aflată la mare cinste printre indienii Dahcotah și pentru care sînt dispuși să plătească negustorilor prețuri dintre cele mai absurde ; pieptul și brațele îi erau goale, căci tunica din piele de bizon menită să le acopere, atunci cînd stătea pe loc, căzuse pînă la brîu și rămăsese prinsă acolo cu o centură. Aceasta și mocasinii viu colorați îi completau îmbrăcăminte. Ca arme purta pe spate o tolbă din piele de ciine iar în mînă ținea un arc rudimentar însă puternic. Calul nu avea frîu ; doar o funie împletită din păr și prinsă în jurul botului. Șaua era de lemn și acoperită cu piei crude, atît oblîncul cît și partea din spate ridicîndu-se perpendicular la cel puțin optsprezece inchi, așa încît războinicul se afla bine înfipt în șa, de unde nimic nu l-ar fi putut clinti, în afară de ruperea chingii.

Mergînd mai departe împreună cu noul nostru tovarăș, dădurăm peste mai mulți oameni din neamul lui, așezați în cerc pe creasta unei coline ; în același timp, o proce-

siune jalnică se scurgea de-a lungul văii alăturate : bărbați, femei sau copii mînau caii care tîrîiau după ei stîlpii colibelor. Toată dimineața aceea, în vreme ce mergeam înainte, am văzut șiruri de băștinași înalți scurgîndu-se mîndri și tăcuți pe lîngă noi. La amiază am ajuns la Horse Creek ¹. Cea mai mare parte dintre indieni sosiseră acolo înaintea noastră. Pe malul celălalt stătea un bărbat înalt și voinic, ținînd un cal alb legat cu o funie lungă, și cercetîndu-ne cu privirea pe cînd ne apropiam. Era căpetenia, căruia Henry îi spunea „Old Smoke”. Numai-decît în spatele lui, călare pe un catîr de toată frumusețea, se afla cea mai tînără *squaw* a sa, favorita ; catîrul era înveșmîntat în valtrapuri de piele albită împodobite cu șiruri de mărgel albastre și albe și tivite cu mici ornamentații de metal care clincăneau la fiecare mișcare a anîmalului. Femeia avea față luminoasă și de o culoare deschisă, înveselită de cîte un rotocol roșu pe fiecare obraz ; zîmbi, ca să nu spun rînji, către noi arătîndu-ne două șiruri de dinți de-o albeață strălucitoare. În mîna ținea sulîța lungă și îmbrăcată în pene fluturătoare a necurtenitorului său stăpîn ; scutul lui alb și rotund atîrna la coasta catîrului ; pipa căpeteniei stătea agățată cu o curelușă pe spatele ei. Îmbrăcămintea femeii era alcătuită dintr-o tunică de piele de căprioară frumos albită cu ajutorul anumitor feluri de lut găsit pe prerie, împodobită cu mărgel rînduite în chip mai degrabă vesel decît cu gust, și cu franjuri lungi pe la toate cusăturile. Nu departe de căpetenie se afla un grup de figuri impunătoare, cu mantiile albe de piele de bizon aruncate pe umeri, și care ne priveau cu indiferență ; iar mai în spate, pe mai mulți acri, pămîntul era acoperit de o așezare vremelnică. Războinici, femei și copii forfoteau ca albinele ; sute de ciîni, de toate mărimile și de toate coloriturile, alergau

¹ Pîrîul Calului (engl.).

neobosiți încolo și încoace ; și, foarte aproape, în apa rîului lat și puțin adînc, băieți, fete și tinere *squaws* se bălăceau, țipau și rîdeau cu mare veselie. În același timp trecea rîul o caravană de emigranți cu căruțele lor greoaie ce se tîrau în șir domol pe lingă așezarea poporului pe care ei și urmașii lor, în răstimp de un veac, îl vor șterge de pe fața pămîntului.

Așezarea nu era de fapt decît o tabără vremelnică, doar pentru partea de mare arșită a zilei. Nici un cort nu fusese ridicat ; dar grelele lor acoperăminte de piele și stîlpii lungi meniți să le susțină zăceau împrăștiate peste tot, printre arme, obiecte casnice și hamurile grosolane ale cailor și catirilor. Fiecare *squaw* durase pentru leneșul său războinic un adăpost umbros întinzînd pe pari cîteva piei de bizon sau un colț de acoperămint de cort ; și acolo stătea el la umbră, probabil împreună cu favorita, o *squaw* tinărară înzorzonată cu cele mai uluitoare gâteli. În fața lui se află însemnul rangului ocupat în rîndul războinicilor, scutul alb din piele de taur, traista cu farmece, arcul și tolba de săgeți, sulita și pipa, toate așezate pe un trepied de pari. În afară de cîini, viețuitoarele cele mai active și mai gălăgioase din tabără erau femeile bătrîne, urite ca vrăjitoarele din *Macbeth*, cu părul despletit în bătaia vîntului și nimic altceva decît zdrențele unor vechi mantii de piele de bizon puse să le acopere mădularele zbircite. Vremea situației lor privilegiate a trecut încă de acum două generații ; astăzi cele mai grele munci din tabere cad în sarcina lor ; ele trebuie să înhame caii, să înalțe corturile, să coase mantii de piele de bizon și să pună carnea dinaintea vînturilor. Glasurile sparte ale acestor cotoroaște, gălăgia făcută de cîini, strigătele și risetele băieților și fetelor, dimpreună cu lenevia netulburată a războinicilor alcătuiau laolaltă o scenă mult prea pitorească și vie ca să poată fi ușor dată uitării.

Ne-am oprit nu departe de aşezarea indienilor, şi cum poftisem la masă o seamă de căpetenii şi războinici, le-am oferit drept bucate pesmeţi şi cafea. Aşezaţi turceşte în semicerc, oaspeţii au venit repede de hac bucatelor. Când, după-amiază, am pornit iarăşi la drum, o seamă dintre foştii noştri invitaţi ne-au însoţit pe cale. Printre ceilalţi, se afla şi un băştinaş buhav, cîntărind cel puţin trei sute de funturi şi botezat *Le cochon*¹ din pricina proporţiilor de pomină ale trupului şi a altor trăsături potrivite cu numele, înrădăcinate în firea sa. „Purcelul“ încăleca un eăluţ mărunţel şi alb abia în stare să se urnească din loc sub apăsarea acelei poveri uriaşe, dar care totuşi mai putea fi ajutat să se tîrîie tîriş, grăpiş, prin folosirea neîntreruptă a unor imbolduri potrivite, căci bătrînul biţia într-una din picioare lovindu-l cînd în coastele stingi cînd în cele din dreapta. Bătrînul acesta nu era căpetenie ; niciodată nu avusese destulă ambiţie ca să ajungă aşa ceva ; nu era nici războinic şi nici vînător, fiind prea greoi şi trîndav pentru asemenea îndeletniciri ; era însă cel mai avut om din aşezarea lor. Printre indienii Dahcotah averile se socotesc în cai, şi dintre aceştia „Purcelul“ agonisise mai mult de treizeci. Avea de pe acum de zece ori mai mulţi decît i-ar fi făcut trebuinţă, totuşi lăcomia lui după cai nu-şi mai afla saţiu. Se sili cît se sili, ajunse lîngă mine, şi trăgîndu-mă de mîină îmi dădu a înţelege că îmi este cel mai credincios prieten ; după care continuă cu felurite semne şi gesturi, chipul unsuros fiindu-i veşnic sub stăpînirea zîmbetelor, şi ochii mici plini de sticliri viclene strecurate printre grămezile de carne care aproape le închideau vederea. Năpricepînd nimic la vremea aceea din limbajul gesticulat al indienilor, îi puteam cel mult presupune înţelesurile. Aşa că l-am rugat pe Henry să mă lămurească.

¹ Porcul (fr.).

După cite s-ar fi părut, „Purcelul“ ardea de nerăbdare să încheie cu mine un tîrg matrimonial și ar fi vrut să-mi dea pe una dintre fiicele lui în schimbul calului pe care mă vedea călărind. Am găsit cu cale să resping asemenea avansuri ; și-atunci „Purcelul“, continuînd să ridă cu neturburată voioșie, își strînse mantia peste umeri și luă drumul îndărăt.

În locul unde făcurăm tabără în seara aceea un braț al lui Platte curgea printre rîpe înalte ; era la fel de tulbure și vijelios ca și în alte părți, doar că pe aici creșteau și copaci pe malurile lui rîpoase, iar între apă și poalele dealului se afla un colțișor acoperit de iarbă. Nici n-am apucat bine să ajungem pe acel colțișor, și am zărit tabăra emigranților așezată pe dreapta, la vreo două sau trei mile depărtare ; în vremea asta toate adunăturile jalnice de indieni se scurgeau pe coastele dealurilor din preajmă, dornice să mai întâlnească și alți oameni asemenea nouă și să fie la fel întîmpinați. În împrejurimile sălbatice ale taberei noastre, doar susurul rîului tulbura tăcerea. Printre crengile zdrențuite ale copacilor mohorîți și pe jumătate uscăți, văzurăm soarele scufundindu-se în zarea purpurie de peste Black Hills¹ ; adîncurile zbuciumate ale rîului se scaldau în roșeață ; peste corturile noastre albe jucau umbre roșietice, iar rîpele golașe, de la poale și pînă la cununa lor de stînci, se desfătau sub aceeași alintare a lucirii roșietice revărsate dinspre apus. Dar luminile s-au risipit repede ; nu mai rămaseră decît vîlvătaiele focului nostru zvîcnind înalt printre tufișuri și copaci zvelți chiar și atunci cînd noi rămăseserăm înfășurați în pături, fumînd și sporovăind pînă pe la jumătatea nopții.

Dimineața următoare străbăturăm o cîmpie scorojită de arșița soarelui ; marginea ei cea mai depărtată era însemnată de șirul de plop de pe malul rîului. În depărtare,

¹ Colinele negre. Masiv în Munții Stîncoși. (engl.).

chiar în dosul şirului de ploi, zărirăm cuibărit ceva ce aducea a clădire. Pe măsură ce ne apropiam căpăta forme şi dimensiuni tot mai limpezi şi se dovedi a fi o construcţie de birne făcută cam la repezeală. Era un fort de negoţ, proprietatea a doi tovarăşi care lucrau pe cont propriu ; la început fusese plănit, ca toate forturile de prin părţile acelea, să alcătuiască un pătrat alcătuit din încăperi pentru locuinţe şi magazine deschise către interior. Dar nu fuseseră ridicate decît două laturi ; acum clădirea era tot atît de puţin potrivită pentru apărare ca şi oricare altă căsuţă de birne dintre cele deseori apărute cu folos împotriva unor numeroase cete de indieni la frontiera noastră veşnic schimbătoare. Alături de fort se aflau două colibe ; soarele bătea peste ele şi scorojea birnele ; nu se zărea nici o altă făptură vie în afară de o bătrînă *squaw*, care îşi îţi capul rotund la intrarea celei mai apropiate, şi trei sau patru căţelandri rotofei stînd la adăpost şi cercetîndu-ne cu priviri iscoditoare. Peste cîteva clipe se deschise o uşă şi pe ea se arătă un franţuz mărunţel, smead la faţă şi cu ochi negri. Purta îmbrăcăminte destul de ciudată ; părul negru şi cirlionţat era despărţit de cărare în mijlocul capului şi pe laturi îi cădea pînă mai jos de umeri ; avea pe trup o bluză strîmtă din piele de căprioară afumată, împodobită ţipător cu ornamente făcute din ţepi de porc-spinos. Mocasinii şi jambierele îi erau la fel de ţipător decorate cu acelaşi material ; ultimele mai aveau şi cîte un şir de franjuri bogate de-a lungul cusăturilor. Trupul mărunţel al lui Richard, fiindcă aşa ne spuse Henry că îl chema pe franţuz, arăta cum nu se poate mai athletic şi mai viguros. Nu avea nici un dram de carne de prisos, şi rareori se întîmplă să fie altminteri la albi din ţinuturile acelea, iar fiecare mădular îi era îndesat şi vînjos ; fiecare muşchi îşi păstra neştirbită puterea şi elasticitatea, şi făptura lui întreagă respira un aer de forţă şi violenţine.

Richard încredință caii noștri unui sclav din neamul Navajo, un om cu înfățișare jalnică, luat prizonier la frontiera mexicană ; apoi, după ce cu multă curtenie ne ușură de puști, ne conduse în încăperea principală a așezării sale. Era o odaie pătrată, cu latura de zece picioare. Pereții și podelele fuseseră bătute cu pământ negru, iar tavanul alcătuit din birne necioplite ; se mai afla acolo o vatră uriașă, făcută din patru lespezi de piatră culese de pe prerie. Un arc indian și o tolbă din piele de vidră, câteva articole cam țipătoare împodobite cu zorzoanele obișnuite prin Munții Stîncoși, o desagă de fărmece indiene, o pipă și o pungă de tutun îmbrăcau pereții, iar puștile fuseseră rînduite într-un colț. Nu se vedea nici un fel de mobilă, cu excepția unei bănci rudimentare acoperită cu piei de bizon pe care stătea tolănit un metis înalt cu părul lipit la tîmple în gheme mari și năclăite de vopsea roșie. Doi sau trei alți „munteni” ședeau turcește pe podea. Îmbrăcămintea acestora nu era mult deosebită de a lui Richard ; dar figura cea mai impozantă din tot grupul era un băiat indian de vreo șaisprezece ani, cu pieptul gol, chip frumos, bine legat și bine proporționat la trup, așezat comod în colțul cel mai apropiat de ușă. Nici un mușchi nu i s-a clintit măcar cît un fir de păr ; ochii îi stăteau încremeniți și pironiți nu asupra vreunui dintre cei de față ci, după cîte se părea, asupra colțului ieșit în afară al vetrei din fața lui.

Pe prerie, obiceiul de a fuma împreună cu prietenii e rareori trecut cu vederea, fie că e vorba de indieni, fie că e vorba de albi. Așa că pipa a fost luată de pe perete și găvanul ei roșu îndesat cu tutun și *shongsasha*¹, amestecate în proporții potrivite. Pe urmă fu trecut din om în om în jurul cercului, fiecare trăgînd cîteva fumuri și înmîinînd-o apoi vecinului. După ce am petrecut aici o

¹ Coaja unui anumit soi de salcie, uscată și tocată, pentru a fi amestecată cu tutun.

jumătate de ceas, ne-am luat rămas bun ; dar mai întâi i-am poftit pe noii noștri prieteni la o cană de cafea în locul unde aveam să așezăm tabăra, la o milă în susul râului.

La vremea aceea ajunseserăm cam zdrențăroși ; hainele ni se rupseseră în zdrențe și fișii ; și, mai rău decât toate, era că nu prea aveam cu ce le drege. Pînă la Fort Laramie ne mai rămîneau de făcut doar șapte mile. Cum nu ne suridea deloc să ne arătăm în asemenea hal în orice societate care s-ar fi putut lăuda că e oarecum civilizată, ne-am oprit pe malul râului să ne facem toaleta cît puteam mai bine. Am atîrnat oglinjoarele pe copaci și ne-am bărbierit, îndeletnicire dată uitării vreme de șase săptămîni ; de scaldat ne-am scaldat în Platte, deși folosul unei asemenea osteneți rămînea mai mult decât îndoielnic, apa arătînd aidoma unei cești de șocolată, iar malurile fiind alcătuite din cel mai moale și mai îmbelșugat mîl galben, așa că pentru pregătire am fost nevoiți să încropim un fel de dig din ramuri și crengi. După ce ne-am încălțat cu niște mocasini arătoși, cumpărați de la o *squaw* din sălașul lui Richard, și am făcut și alte mici îmbunătățiri, atîtea cîte ne îngăduiau împrejurările acelea de strîmtorare, ne-am așezat pe iarbă însuflețiți de un simțămînt de demnitate mult sporită și am rămas în așteptarea oaspeților. Au venit ; am încheiat banchetul și am fumat pipa. După care, luîndu-ne rămas bun, am întors caii cu capetele către fort.

Trecu un ceas. Colinele golașe se închideau înaintea noastră, și dincolo de ele nu mai vedeam nimic ; pînă ce, ajungînd pe crestele lor, la poalele coastei ni se arată un curs iute de apă ce dădea năvală în Platte ; dincolo de el se întindea o pajistă verde, presărată cu tufișuri, iar în mijlocul lor, la locul unde se întîlneau cele două cursuri de apă, se aflau zidurile scunde ale unui fort clădit din lut. Acesta nu era Fort Laramie, ci un alt post, ceva mai vechi, căzut acum în părăsire și ruină și scufundat în ui-

tare din pricina potrivnicului său victorios. Peste puțină vreme colinele părură că se trag la o parte din calea noastră și ne descoperă vederii însăși așezarea Fort Laramie, cu bastioanele sale înalte și zidurile drepte de lut încoronînd o înălțime aflată către stînga, dincolo de rîu, avînd întinse dincolo de ea un șir de coame sterpe și uscate, iar în spatele lor, încă mai departe, ridicate la șapte mii de picioare, se înălțau mohoritele Black Hills.

Încercăm să trecem prin vad Laramie Creek pe la locul cel mai apropiat de fort, dar șuvoaiele umflate de ploii erau prea rezezi. Pornirăm deci pe mal înainte, să căutăm un loc de trecere mai prielnic. Lumea se strînsese pe ziduri și se uita la noi.

— Uite-l pe Bordeaux ! strigă Henry cu chipul strălucind de bucurie, cînd își revăzu un cunoscut. Ălă-i, ăla cu oceanul. Și uite-l pe Vaskiss, pe Tucker și pe May. Aoleu, pe legea mea, ăla-i Simoneau !

Acest Simoneau era prietenul bun al lui Henry și singurul om din toată regiunea care se putea măsura cu el într-ale vînătorii.

Am găsit repede un vad. Henry mergea înainte și căluțul lui se apropie de mal păstrînd o atitudine de totală indiferență, proptindu-se cu picioarele de mal și alunecînd îndărăt în apă fără să se tulbure cîtuși de puțin. Am pornit și noi după el ; apa se învîrtejea împrejurul șeilor, dar caii ne-au scos cu ușurință dincolo. Sărmanii catfiri, mai scunzi, fură cît p-aci să fie luați de șuvoiul apei, cu căruță cu tot ; și ne uitam la ei nu fără recunoștință cum se opînteau pe bolovanii rotunzi și mișcători de pe fund și cum se luptau din răputeri cu năvala șuvoiului. Pînă la urmă toți și toate au trecut dincolo cu bine ; străbăturăm o cîmpie îngustă, apoi coborîrăm într-o vale și, după ce urcăm un mal pieptiș, ne trezirăm la porțile Fortului Laramie, sub bastionul impresionant, înălțat deasupra ca să apere intrarea.

IX. SCENE DE LA FORT LARAMIE ¹

După trecerea unui an, privind îndărăt la Fort Laramie și la oamenii de acolo, nu-ți vine să crezi că e vorba de o realitate, ci mai degrabă de-un tablou plin de fantezie al unor vremuri de demult ; într-atît de deosebite erau lucrurile de tot ce-ar putea să înfățișeze partea mai așezată a lumii. Indieni înalți, înfășurați în mantiile lor albe din piele de bizon, pășeau solemn prin incinta fortului, ori stăteau tolăniți cît erau de lungi pe acoperișurile joase ale clădirilor care o înconjurau. Numeroase *squaws*, țipător înzorzonate, zăboveau în grupuri pe dinaintea camerelor unde locuiau ; plozii lor, amestecătură de toate rasele, neastîmpărați și gălăgioși, mișunau pretutindeni în fort ; apoi vînătorii, neguțătorii și diverșii

¹ Fortul Laramie a fost înființat în iunie 1834, la confluența riurilor Platte de Nord și Laramie, de către negustorii de blănuri. În 1836 este cumpărat de *American Fur Company* și multă vreme constitule centrul comercial al unor vaste regiuni, slujind totodată ca loc de aprovizionare și ultime pregătiri pentru emigranții porniți pe Calea Oregonului. În 1849 este cumpărat de guvernul american și transformat în fort militar, devenind apoi sediul Cartierului General al armatelor angajate în campaniile împotriva indienilor.

*engagés*¹ ai fortului erau ocupați ori cu munca, ori cu distracțiile.

De așteptat ne așteptau la poartă, dar în nici un caz nu s-ar putea spune că ne-au întâmpinat cu bucurie. S-ar fi zis că într-adevăr aveau temeieri de neîncredere și bănuială, pînă cînd Henry Chatillon i-a lămurit că nu sîntem negustori, iar noi, ca dovadă, i-am prezentat lui *bourgeois* o scrisoare de recomandatie din partea mai marilor săi. A luat scrisoarea, a întors-o pe-o parte și pe alta, și-a încercat s-o citească; dar cum priceperea lui în ale scrisului nu era pe măsura unei asemenea sarcini, a cerut ajutorul unui funcționar, un flăcău subțiratic și zîmbăreț, cu numele de Monihalon. După ce i se citi scrisoarea, Bordeaux (așa-l chema pe *bourgeois*) a părut că începe să înțeleagă din ce în ce mai bine ce anume așteptam din partea lui. Deși bunele intenții nu-i lipseau, se dovedi a fi cu totul străin de îndatoririle unui maestru de ceremonii. Lăsînd la o parte orice formalități, nu ne-a onorat nici cu un singur cuvînt, ci a pornit cu pas iute prin incinta fortului, iar noi l-am urmat, cu oarecare admirație, către o balustradă și către o scară cu mai multe trepte aflate față în față cu poarta. Ne-a făcut semn c-am face bine să legăm caii la balustradă; pe urmă a urcat treptele scării, a tropotit de-a lungul unei galerii rudimentare și, deschizînd cu piciorul o ușă, ne-a arătat o cameră mare, ceva mai bine mobilată decît un grajd. Drept mobilă se aflau acolo un schelet de pat, fără curmezișuri și saltea; două scaune, un scrin, o găleată de tablă pentru păstrat apa și un fund de lemn pentru tocat tutunul. Un crucifix de bronz atîrna pe perete și foarte la vedere un scalp proaspăt, cu părul lung de un yard întreg pus într-un cui. Voi avea prilejul să mai pomenesc de acest sumbru trofeu, povestea lui fiind legată de cele ce-au să urmeze.

¹ Slujbași. (fr.).

Apartamentul acesta, cel mai acătării din Fort Laramie, era de regulă rezervat pentru Papin, adevăratul *bourgeois*, în lipsa căruia comanda îi revenea lui Bordeaux. Acesta din urmă, un omuleț vînjos și fără ascunzișuri, foarte plin de noua sa autoritate, începu să zbiere după piei de bizon. Și pieile de bizon, cînd fură aduse și întinse pe podele, alcătuiră paturile noastre; mult mai bune decît cele cu care ne obișnuisem de multă vreme încoace. Isprăvind cu asemenea aranjamente, am ieșit pe galerie ca să cercetăm mai în tihnă raiul cel atît de îndelungă vreme rîvnit și pe care în sfîrșit îl dobîndisem. Mai jos de noi se afla incinta pătrată înconjurată de cămăruțe, sau mai degrabă celule, care toate dădeau spre ea. Încăperile acestea aveau destinații diferite, dar serveau în primul rînd ca locuințe pentru bărbații angajați la fort, sau pentru tot atît de numeroasele *squaws* pe care bărbații aveau îngăduința să le țină alături de ei. Chiar în fața noastră se înălța clădirea ce stătea de strajă porților. Era împodobită cu imaginea unui cal pornit în goana mare, zugrăvit pe birne cu vopsea roșie și dovedind o iscusință ce-ar putea să rivalizeze cu aceea arătată de indieni la ornarea veșmintelor și corturilor. În incintă se desfășura o scenă de intensă activitate. Căruțele lui Vaskiss, un neguțător bătrîn, se pregăteau de plecare înspre un post îndepărtat din munți, și canadienii își îndeplineau treburile făcînd cea mai mare zarvă cu putință, în vreme ce ici și colo cite un indian stătea și privea cu neturburată solemnitate.

Fort Laramie e unul dintre posturile înființate de *American Fur Company*, care aproape că monopolizează întregul negoț cu indienii în regiunea respectivă. Reprezentanții ei stăpînesc regiunile cu puteri absolute, brațul Statelor Unite fiind aici mult prea slab, deoarece la vremea cînd ne aflăm noi acolo, cele mai înaintate puncte de sprijin ale trupelor se găseau la șapte sute de mile de-

părtare spre est. Fortul acesta micuț e clădit din cărămizi uscate la soare și, privit din exterior, are o formă dreptunghiulară, cu bastioane de lut, de formă obișnuită pentru întărituri, la două dintre colțuri. Zidurile au cam cincisprezece picioare înălțime și se termină cu o palisadă destul de fragilă. Acoperișurile locuințelor dinăuntru, construite chiar lângă zid, slujesc de banchete. Incinta fortului e împărțită în mai multe sectoare : de-o parte se află curtea pătrată, înconjurată de magazii, birouri și locuințe ale angajaților ; de cealaltă parte este *corral*-ul, o porțiune îngustă, înconjurată cu ziduri înalte de pământ, și unde noaptea, sau atunci când sînt prin apropiere indieni primejdioși, apărătorii îngrămădesc caii și catirii fortului, ca să-i pună la adăpost. Intrarea principală are două porți, și între ele se află un pasaj boltit. Într-o încăpere alăturată pasajului, mult deasupra podelei, se deschide o fereastră pe latura din afară, în așa fel ca atunci când poarta interioară e închisă și zăbreliată, cineva din exterior să poată totuși vorbi cu cei dinăuntru, prin deschiderea aceea îngustă. Astfel poate fi înlăturată primejdia de a da cale liberă în fort, pentru interese de negoț, indienilor primejdioși ; căci în cazul când există temeri de primejdie, poarta interioară este închisă și ferecată și toate legăturile se stabilesc cu ajutorul fereștricii. Deși necesară la unele posturi ale Companiei, această măsură de prevedere este arareori folosită la Fort Laramie ; fiindcă pe-aici, cu toate că destui oameni sînt uciși, nu se întrevide nici un semn de ostilitate organizată din partea indienilor.

Nu ne-a fost dat să ne bucurăm multă vreme nestîngerii de noul nostru sălaș. Ușa s-a deschis încet și fără zgomot, și doi ochi imenși și o față neagră ca noaptea pătrunseră înăuntru să ne cerceteze ; pe urmă s-au strecurat în odaie un braț și un umăr roșu și un indian înalt apăru, ne strînse mîinile, mormăi cuvintele sale de salut, apoi se așeză pe podea. Urmară alții, cu chipuri neboite,

și, după ce lăsară să le cadă de pe umeri mantiile grele, își ocupară locurile, fără nici un fel de jenă, și alcătuiră un semicerc în fața noastră. Acum pipa se cerea aprinsă și trecută de la unul la altul ; deocamdată atita semn de ospitalitate se aștepta din partea noastră. Musafirii aceștia erau tații, frații sau alte rude ale acelor *squaws* care se aflau în fort, unde li se îngăduia și lor să stea în totală inactivitate. Toți cei ce fumau împreună cu noi erau oameni cu poziție și faimă. Dar mai picară și vreo doi-trei alții : flăcăi tineri pe care nici vârsta și nici isprăvile înfăptuite nu-i indrituiau să stea în rînd cu cei bătrîni și cu războinicii de frunte și care, intimidăți de prezența mai-marilor lor stăteau retrași și nici o clipă nu-și luau ochii de la noi. Aveau obraji sulemeniți cu roșu, urechile împodobite cu pandantive de scoici și la gît purtau mărgele. Cum încă nu izbutiseră să se remarce prin nici o deosebită ispravă de vînătoare și nici să îndeplinească fapta de cinste a uciderii unui om, nu prea erau luați în seamă, așa că rămîneau la locul lor, retrași și rușinoși. Năvala musafirilor aducea cu sine unele neajunsuri foarte supărătoare. Erau înclinați să cerceteze fiecare lucrușor din încăpere ; echipamentul ca și îmbrăcămintea noastră au trecut deopotrivă prin controlul lor minuțios, fiindcă deși s-a afirmat contrariul, puține ființe pe lume sînt mai eurioase decît indienii atunci cînd e vorba de lucruri aflate în cuprinderea sferei lor de gîndire. În rest, ce-i drept, par a rămîne cu totul indiferenți. Niciodată n-au să-și dea osteneala să se intereseze de ceva ce nu pot înțelege, ci vor fi foarte mulțumiți să-și pună mîna peste gură în semn de adîncă mirare, și să exclame : „mare vrăjitorie !“ Și cu soluția asta larg cuprinzătoare, un indian nu rămîne niciodată în pagubă. Niciodată nu se lansează în speculații și presupuneri ; gîndirea sa merge numai pe cărări bătătorite. Sufletul său e în stare de adormire ; și nici un fel de strădanii ale misionarilor, fie ei jesuiți

sau puritani, din lumea veche ori din lumea nouă, n-au izbutit să-l trezească.

La apusul soarelui, stînd noi pe zid și uitîndu-ne la cîmpiile pustii din jurul fortului, observarăm un fel de ciorchine de obiecte ciudate, ca niște estrade, înălțîndu-se în depărtare, proiectate pe cerul roșiatic dinspre apus. Estradele astea parcă susțineau niște poveri cu înfățișare neobișnuită, iar la picioarele lor lucea ceva albicios, ca un fel de oseminte. Era locul de veșnică odihnă al unor căpetenii din tribul Dahcotah, ai căror supuși fuseseră foarte fericiți să-i așeze în preajma fortului, nădăjduind că astfel vor feri rămășițele pămîntești de profanarea dușmanilor. Totuși se întîmplase ca cete de războinici ai indienilor Crow, cutreierînd ținutul, să dea peste ele, să azvîrle leșurile de pe estrade și să le sfărîme în bucăți, fără să ia seama la urletele de furie ale celor din tribul Dahcotah, care rămăseseră închiși în fort, prea puțini la număr ca să apere de pîngărire venerabile rămășițe. Lucrurile albicioase de pe pămînt erau căpățîni de bizon, rînduite în cerc magic, așa cum se poate vedea de obicei pe prerie, la locurile de veșnică odihnă ale indienilor.

Curînd observarăm, în lumina amurgului, un cîrd de cincizeci sau șazeci de cai apropiindu-se de fort. Erau caii așezării ; fuseseră duși la păscut pe pajiștile din apropiere, sub supravegherea a doi paznici înarmați, și acum erau aduși acasă, să petreacă noaptea în corral. Fu deschisă o poartă a acestei împrejurări și lîngă ea se arătă un paznic, un canadian bătrîn, cu sprincene cărunte și stufoase și cu un pistol militar infipt la cingătoare. În vremea asta tovarășul său călare, cu pușca sprijinită de-a curmezișul pe oblîncul șei și păru-i lung fluturînd pe dinaintea feței oacheșe, venea în urma trupei dezordonate și-o îndemna să urce mai iute. Într-o clipă îngrădirea sfrîmă s-a umplut de cai pe jumătate sălbatici și care,

Îngrămădiți la strîmtoare, zvirleau, se mușcau și se-nghesuiau unul într-altul.

Dangătul discordant al unui clopot, tras din curte de un canadian, ne chemă la cină. Bucatele au fost servite pe o masă de lemn negeluit, într-o încăpere de jos a fortului, fiind ele alcătuite din turte de pîine și carne de bizon uscată — lucruri cum nu se poate mai prielnice întăririi dinților. În afară de noi, la masa asta au luat parte mai mulți *bourgeois* și alte figuri de seamă aflate în fort, printre care s-a numărat pe deplin merit și Henry Chatillon. Abia am isprăvit noi, că masa a fost din nou întinsă (de data asta, însă, dezmațul cu pîinea fiind înlăturat) intru folosul unor vînători și puitori de capcane de rang mai neînsemnat; canadienii cu stare de *engagés* s-au ospătat cu carne uscată în una dintre încăperile rezervate lor ca locuință. Intru ilustrarea economiei casnice de la Fort Laramie, poate că n-ar fi nepotrivit să fac aici loc și unei snoave foarte la modă în fort, în vremea cît ne-am aflat noi acolo.

Era odată un moșneag cu numele de Pierre, care avea îndatorirea s-aducă de la magazie carnea pentru masă. Și bătrînul Pierre, fiind el om cu inimă caldă, avea obiceiul s-aleagă pentru tovarășii săi bucățile cele mai grase și mai gustoase. Numai că treaba n-a putut multă vreme scăpa ochiului de vultur al lui *bourgeois*, care mult s-a mai necăjit de asemenea risipă, și s-a dat de ceasul morții să găsească o cale ca să-i pună capăt. Și pînă la urmă a iscodit un plan de minune potrivit cu ce-și pusese el în gînd să îndeplinească. Alături de magazia de carne, și despărțită doar de-un perete de lut, se afla o altă încăpere, care sluzea la păstrarea blănurilor. În încăperea asta n-avea ieșire către fort, alta decît o mică spărtură pătrată făcută în peretele despărțitor și se înțelege de la sine că era cu totul întunecată. Și-așa într-o seară, *bourgeois* pîndind o clipă cînd nimeni nu lua seama la el, intră tiptil în magazia de carne, se strecură prin

gaura pătrată, și se ascunse printre blănurile și pieile de bizon de-acolo. Nu trecu mult și sosi și bătrînul Pierre, cu felinarul aprins și mormăind în legea lui, cum avea obiceiul. Fără să zăbovească, începu a căuta printre hălciile de carne, trudindu-se să dea de cele mai grase. Dar de-odată, dinspre încăperea de dincolo se auzi un glas spart și ca venit de pe alt tărîm : „Pierre, Pierre ! Lasă-n pace carnea cea grasă. Ia numai din cea slabă.” Pierre scăpă felinarul din mînă și țîșni pe ușă afară văicărindu-se, cu moartea-n suflet de spaimă că necuratul își făcuse sălaș în magazie ; dar se împiedică de prag, se prăvăli pe pietriș și rămase fără simțire, aiurit fiind de căzătură. Canadienii dădură fuga să vadă ce s-a întîmplat și să-i dea o mînă de ajutor. Cîțiva îl ridicară de jos pe sărmanul Pierre ; iar alții, făcînd la iuteală un crucifix din două bețe, se pregăteau de luptă împotriva necuratului, în însuși bîrlogul lui, cînd, cu o muțră spășită, *bourgeois* se arată în ușă. Și, pentru ca umilirea să-i fie și mai deplină, se văzu nevoit să-i destăinuie lui Pierre întreaga scornire, fiind altminteri nu fu chip să-l readucă în simțiri.

În dimineața zilei următoare, ședeam în locul de trecere dintre porți și sporovăiam cu neguțătorii Vaskiss și May. Aceștia doi, dimpreună cu prietenul nostru subțiratic, funcționarul Monthalon, erau, cred, singurele persoane din fort în stare să scrie și să citească. May istorisise o ciudată povestire despre un anume Catlin, cînd un indian urît și pirpiriu, călare pe un cal ca vai de el, veni în galop și pătrunse în fort în goana mare. Întrebat, spuse că oamenii lui Smoke se află foarte aproape. Și într-adevăr, nu trecură decît vreo cîteva minute și colinele de dincolo de rîu fură acoperite de un furnicar de băștinași, unii călări și alții pe jos. May abia apucase să-și sfirșească instorisirea ; în vremea asta întreaga mulțime coborîse pînă la Laramie Creek și pornise să treacă buluc

apa. M-am dus și eu aproape de mal. Apa e lată, avea atunci cam trei-patru picioare adîncime și curentul era deosebit de vijelios. Pe-o lățime destul de mare, apa mișuna de mulțimea indienilor, cu cîinii și caii lor. Parii cei lungi folosiți la ridicarea corturilor sînt purtați de cai, legați cîte doi sau trei de capetele mai groase și prinși în amîndouă părțile de un soi rudimentar de șa de povară, capetele mai subțiri fiind lăsate să se tîrîie pe pămînt. Cam la un picior în urma calului, stă legat zdravăn de pari cîte un coș sau paner uriaș, atîrnat ca între niște hulube. Pe spinarea calului sînt îngrămădite tot soiul de bagaje ; coșul este și el plin ochi cu ustensile gospodărești sau, la fel de adesea, cu căței abia născuți, cu copii mici sau cu cîte un moșneag greu încărcat de numărul anilor. Multe asemenea ciudate vehicule, *traineaux*¹ ori, cum le zic canadienii, *travaux*², se bălăceau acum laolaltă în apa rîului. Printre ele înotau neînumărați cîini, deseori înhămați la niște *traineaux* pitice ; și înaintînd făloși prin mulțime, cu cîte o siluetă de băiețandru cu ochi de linx în spatele lor, pe cai, veneau războinicii. Femeile stăteau cocoțate în șeile de povară, adăugînd nu puțină greutate la poverile și așa prea mari ale bieților cai. Era o harababură cumplită. Ciinii schelălăiau și urlau în cor ; căteii din *traineaux* scheunau nemulțumiți că apa le inundă culcușul atît de tihnit ; copii micuți și cu ochi negri, de-un an sau ceva mai măricei, se țineau voinicește cu minuțele încheștate de marginile coșurilor și se uitau speriați la apa care curgea atît de aproape de nasurile lor, scui-pau și se strîmbau cînd stropii săreau și-i udao pe față. Unii cîini, stîngenți de poveri, erau luați la vale de curent și schelălăiau cu disperare ; se întîmpla ca vreuna dintre bătrîne să-și vadă favoritul în primejdie, și-atunci se arunca în apă, îl prindea de gît și-l scotea la mal.

¹ Săanii (fr.).

² Lucrări (fr.).

De îndată ce ieşea din apă, fiecă cal se căţara pe mal aşa cum putea. Cai răătăciţi şi noateni se amestecau printre ceilalţi, deseori sperindu-se şi luînd-o la goană prin mulţime, urmăriţi de bătrîne cotoroaşte care urlau după obiceiul lor mai toată vremea. Tinere *squaws* durdulii, strălucind în toate nuanţele de roşu, se zăreau ici şi colo pe mal, ţinînd în aer suliţa stăpînului, ca semnal pentru adunarea lăolaltă a tuturor părţicelelor gospodăriei. În cîteva minute, mulţimea a dispărut din văzul nostru ; fiecare familie, cu caii şi vehiculele ei, s-a scurs înspre cîmpia din spatele fortului ; şi aici, în răstimp de o jumătate de ceas, s-au înălţat şaizeci sau şaptezeci de corturi de formă conică. Peste puţin, caii păşteau cu sutele pe preria dimprejur şi cîinii mişunau pretutindeni. Fortul gema de războinici, iar copiii strigau şi urlau fără încetare pe la poalele zidului.

Noii veniţi abia sosiseră, cînd Bordeaux străbătu în goană incinta fortului strigînd către *squaw* a lui să-i aducă numaidecît oceanul. Supusa Marie, adevărat model de *squaw*, îi aduse de îndată unealta, iar Bordeaux o luă şi dădu fuga înspre zid. Îndreptînd oceanul către răsărit, strigă, înjurînd de mama focului că sosesc familiile. Trecură doar cîteva minute pînă ce greoaia caravană alcătuită din căruţele emigranţilor se arată vederii, apropiindu-se domol dinspre coline. Ajunseră la rîu şi, fără să ocolească ori să facă popas, intrară în apă, o trecură, urcară domol pe mal şi pe urmă îşi văzură mai departe de drum, pe lîngă fort şi pe lîngă sălaşul indian, pînă ce, aflînd un loc prielnic la vreun sfert de milă depărtare, dădură roată şi închiseră cercul de tabără. Cîtva timp, nimic nu ne-a tulburat liniştea. Emigranţii îşi așezau tabăra ; dar numaidecît după ce isprăviră, Fort Laramie se văzu luat cu asalt. O mulţime de oameni cu pălării cu borurile late, chipuri prelungi şi ochi iscoditori, apăru dintr-odată la porţi. Bărbaţi înalţi, neîndemînateci, în haine cafenii ţesute în casă ; femei cu feţe livide şi trupuri împuţinate

veneau și se îngrămădeau laolaltă și, stăpânite parcă de însuși demonul iscodirii, scotoceau fiecare cotlon și fiecare colțișor al fortului. Consternați de asemenea invazie, ne-am retras cu toată graba în odaia noastră, nădăjduind zadarnic că s-ar putea dovedi un refugiu sigur. Emigranții își continuară cercetările cu neobosită strășnicie. Intrară prin camerele, sau mai degrabă vizuinele unde se adăposteau uluitele *squaws*. Hotărîți să cerceteze pînă în adînc fiecare taină, intrară chiar în locuințele bărbaților, pînă și într-al Mariei și al lui *bourgeois*. În cele din urmă o delegație numeroasă se înfățișă și la odaia noastră, dar nu fu în nici un fel încurajată să stăruie.

Satisfăcîndu-și în cele din urmă curiozitatea, trecură numai-decît la afaceri. Bărbații căutară să-și procure cele necesare pentru continuarea drumului; fie cumpărînd, fie dînd în schimb felurite lucruri ce le prisoseau.

Emigranții nu puteau deloc să-i înghită pe indienii franțuși, cum le spunea ei puitorilor de capcane și neguțătorilor. Credeau, și nu fără oarecare temei, că aceștia nu le sînt nici pe departe binevoitori. Mulți dintre ei erau adînc încredințați că francezii îi ațîță pe indieni să-i atace și să-i nimicească. Vizitîndu-le tabăra, ne-am dat numai-decît seama cu mirare de extraordinara încurcătură și nehotărîre care domnea în rîndurile lor. Păreau niște oameni cu totul deznădăcinați: uluiți și zăpăciți, ca un grup de școlari rătăciți prin pădure. Era cu neputință să stai mai multă vreme printre ei și să nu-ți dai seama de bărbăția și cutezanța cu care erau înzestrați cei mai mulți dintre ei. Dar *pădurea* este universul familiar al coloniștilor care și-au creat așezările prin defrișări. Pe preria singuratecă sînt cu totul dezorientați. Diferența dintre ei și adevăratul „*muntean*” e tot atît de mare ca și aceea dintre voiajorul *canadian* care-și conduce canoele prin cataractele de la Ottawa și marinarul american înțeleștat în luptă cu furtunile de la capul Horn. Prietenul meu și cu mine încă nu izbuteam să înțelegem

destul de bine această tulburare a stării lor sufletești. Despre lașitate nu putea fi vorba : oamenii aceștia erau croiți din aceeași stofă ca și voluntarii de la Monterrey și Buena Vista¹. Cu toate astea majoritatea se dovedeau a fi cei mai neciopliți și mai ignoranți dintre localnicii de la frontieră ; nu știau absolut nimic despre regiunile acelea și despre locuitorii lor ; trecuseră prin încercări cumplite și prevedeau că vor avea de întâmpinat altele, nu știau nimic despre omenire și niciodată nu-și pusesea puterile la încercare.

Am fost întâmpinați cu multă neîncredere și bănuială. Fiind străini, eram socotiți dușmani. Avînd nevoie, de pildă, de plumb și alte cîteva lucruri mai mărunte, ne duceam la emigranți ca să facem rost de ele. După o anumită ședere în cumpănă, după cîteva priviri neîncrezătoare și scotoceli cu mîinile prin buzunare, ajungeam să ne înțelegem asupra condițiilor, să convenim asupra prețului, și emigrantul pleca să aducă marfa respectivă. Așteptam pînă ce ajungeam la capătul răbdării, și atunci ne duceam să-l căutăm și-l găseam așezat pe inima căruții.

— Știi, străinule, ne zicea cînd ne apropiam de el, cred că n-o să facem tîrgul.

Niște prieteni de-ai lui se luaseră după el cînd văzuseră că sfîrșisem tocmeala și-i șoptiseră la ureche că fără îndoială umblăm să-l păcălim, și c-ar fi mai bine să n-aibă cu noi nici în clin nici în mîinecă.

Starea asta de veșnică teamă și neîncredere a emigranților era cît se poate de nefericită, cu atît mai mult cu cît îi expunea la primejdii adevărate. Poartă-te față

¹ La Buena Vista a avut loc în cursul războiului mexican o bătălie în care trupe ale Statelor Unite, pornite de la Monterrey și comandate de generalul Zachary Taylor, au înfrînt un detașament mexican mult superior numeric. În jurul acestei victorii s-a făcut multă vilvă, generalul Taylor izbutind ulterior să devină cel de al doisprezecelea președinte al S.U.A.

de indieni în chip curajos, rezervat și totuși atent și prevăzător, și-ai să afli în ei niște vecini destul de cumsecade. Numai că siguranța ta atîrnă de respectul și teama pe care ești în stare să le-o insufli. Dacă te dai de gol că ești temător sau nehotărît, îi transformi imediat în vrăjmași vicleni și primejdioși. Indienii Dahcotah au văzut destul de limpede starea de tulburare a emigranților, și numai-decît s-au grăbit să tragă foloase. Au devenit teribil de pretențioși. Au căpătat obiceiul statornic de a se duce la fiecare tabără făcută de vreun convoi — și treceau pe lingă fort unul după altul — și de a cere să li se ofere o serbare. Cei din așezarea lui Smoke veniseră cu scopul acesta bine stabilit, și făcuseră o călătorie de cîteva zile fără altă țintă decît aceea de a se ospăta cu o ceașcă de cafea și doi sau trei pesmeți. Așa că au cerut să li se ofere o „serbare“, iar emigranții n-au îndrăznit să refuze.

Într-o seară, către amurg, așezarea lui Smoke a rămas pustie. Ne-am trezit cu bătrîni, cu războinici, *squaws* și copii în veșminte de sărbătoare mișunînd prin tot fortul cu înfățișări care parcă trezeau bănuiala că așteaptă ceva. Și de îndată ce-au sosit la fort, s-au așezat în semicerc. Smoke stătea în mijloc, iar războinicii se așezară de-a dreapta și de-a stînga lui; pe urmă veneau tinerii și băiețandrii, iar tăcutele *squaws* și copiii alcătuiau colțurile semilunii. Cafeaua și pesmeții au fost numai-decît împărțiți, emigranții privind cu gurile căscate la neobișnuiții lor musafiri. Și la fiecare nou convoi de emigranți sosit la Fort Laramie, scena se repeta, iar indienii deveneau din zî în zî mai lacomi și mai impertinenți. Într-una din seri au făcut fărîme, din pură destrăbălare, toate cîmile din care se ospătaseră; iar treaba asta i-a scos pînă într-atît din fire pe emigranți, încît mulți dintre ei au pus mîna pe puști și cu mare greutate au putut fi opriți să nu tragă în indieni. Înainte de plecarea noastră din regiune, accastă primejdioasă stare de spirit a neamurilor Dahcotah întrecuse toate limitele. Începuseră să-i amenințe în chip

deschis pe emigranți cu nimicirea, și chiar au tras asupra citorva convoaie. În regiunea asta periculoasă este neapărată nevoie de forță militară și lege militară, și dacă la Fort Laramie sau în alt punct apropiat nu vor fi grabnic staționate trupe, atât emigranții cât și alți călători vor avea de înfruntat riscuri dintre cele mai grave.

Grupurile Ogillallah, Brulé și alte cete din triburile Dahcotah și Sioux sînt cu totul sălbatici și nici un fel de legături cu civilizația n-au avut vreo influență, fie ea cît de slabă, asupra lor. Nici unul dintre ei nu e în stare să vorbească vreo limbă europeană, și n-a vizitat niciodată vreo așezare americană. Pînă acum un an sau doi, cînd emigranții au început să treacă prin ținuturile lor în drum spre Oregon, nici nu văzuseră albi, în afara celor cîțiva angajați de la posturile stabilite de *Fur Company*. Atunci îi socoteau pe albi oameni înțelepți, aproape tot atât de înțelepți și iscușiți ca și ei, fiindcă trăiau în adăposturi de piei, aidaoma cu ale lor, și toată viața lor se întemeia pe ce le puteau oferi bizonii. Dar cînd s-au văzut invadați de roiul de *Meneaska*, de mulțimea aceea de oameni cu boi și căruțe, uimirea lor n-a mai cunoscut margini. Nu le venea să creadă că pămîntul cuprinde atîta potop de oameni albi. Uimirea este acum pe cale de a se transforma în indignare; iar rezultatul, dacă nu se iau de urgență măsuri dintre cele mai ferme, ar putea fi un adevărat dezastru.

Dar să aruncăm o privire în interiorul unui adăpost indian. Shaw și cu mine obișnuiam să le vizităm destul de des, și ne petreceam prin ele aproape toate serile. Faptul că Shaw se dăduse drept meșter în leacuri ne oferea un pretext destul de potrivit. Cu titlu de exemplu, am să descriu o asemenea vizită. Soarele abia apusese și caii fuseseră aduși în *corral*. Cocos-de-prerie, un berbant cu mare trecere, venise pe poartă însoțit de un cîrd de fete tinere și împreună cu ele începuse un dans în curtea

fortului ; le învîrtea mereu în cerc, în timp ce el își zguduia pieptul și emitea un șir de strigăte monotone cărora fetele le țineau isonul cu o cîntare ca de jale. În afara porților, tineri și băiețandri se zbenguiau ; în preajma lor și supraveghindu-i cu priviri încruntate, ședea un războinic cu mantia pe umeri și cu chipul boit în negru de cărbune, drept semn că nu demult luase scalpul unui indian pawnee. Mai încolo, între noi și cerul înflăcărat al amurgului, se înălțau siluetele înalte și întunecate ale corturilor. Ne-am îndreptat numaidecît înspre cortul lui Old Smoke însuși. Nu era cu nimic mai acătării decît celelalte, ba la drept vorbind arăta cam dărăpănat, fiindcă în comunitatea lor democratică, o căpetenie nu-și arogă niciodată o situație privilegiată. Smoke stătea turcește pe-o piele de bizon, iar mormăielile lui de salut din clipa cînd intrarăm erau neobișnuit de însuflețite, fără îndoială ca semn de considerație pentru reputația de vraci a lui Shaw. În jurul cortului ședea așezate mai multe *squaws* și mulțime mare de copii. De cele mai multe ori plîngerile pacienților lui Shaw se refereau la o gravă inflamație a ochilor, pricinuită de prea îndelungata expunere la soare, soi de boală tratată de el nu fără oarecare succes. Aven asupra lui o trusă de medicamente homeopatice și a fost, bănuiesc, cel dintîi care a introdus acest neprimejdios sistem de tratament printre indienii Ogillallah. De îndată ce o mantie a fost întinsă în partea din față a cortului pentru folosul nostru și ne-am așezat pe ea, a și sosit o pacientă : o fiică a căpeteniei însăși, iar ca să fim drepți trebuie să recunoaștem că era cea mai arătoasă fată din așezare. Aflîndu-se în relații dintre cele mai bune cu doctorul, s-a pus numaidecît la dispoziția lui și a primit îngrijirile cu toată liniștea, rîzîndu-i într-una în față, fiindcă o indiancă nu prea se pricepe să zîmbească. Odată cazul acesta rezolvat, s-a prezentat un altul, de altă natură. În cel mai întunecat ungher al cortului stătea o bătrînă hidoasă, cu trupul imputînat, și se bălăbănea

mereu înainte și înapoi din pricina durerii, iar ca să-și ferească ochii de lumină își apăsa pe față palmele ambelor mâini. La porunca lui Smoke ieși în față, codindu-se nevoie mare, și lăsă la vedere niște ochi aproape cu totul îngropați în imensitatea umflăturii. Dar doctorul nu apucă bine să pună mâna pe ea, că și începu să scoată gemete de nemulțumire și se zbatu așa de vajnic, încât bietul Shaw își pierdu toată răbdarea ; fiind însă hotărât să-și impună punctul de vedere, pînă la urmă izbuti să-i aplice leacurile lui preferate.

— E ciudat cum de nu mi-am luat cu mine trusa cu cantaride, spuse Shaw după ce termină tratamentul. Ne-ar trebui neapărat pe-aici ceva pe care să-l putem folosi ca antiiritant.

Ca urmare, în lipsă de altceva mai bun, luă din foc un vreasc făcut jar și-l aplică lingă timpla bătrînei *squaw*, care scoase un urlet nepămîntesc ce-avu darul să stîrnească hohotele restului familiei.

În timpul acestor îndeletniciri doftoricești, cea mai vîrstnică *squaw* a lui Smoke intră în cort purtînd în mînă un ciocan de piatră aidoma cu cele scoase cîndva din pămînt pe ogoarele din Noua Anglie și legat de coadă cu o împletitură de piele crudă. Ceva mai înainte observasem cîțiva căței negri mărișori cuibăriți cu mare grijă într-un culcuș de piei de bizon, pe-o latură a cortului ; noua venită le strică dintr-o dată tihna ; apucîndu-l pe unul dintre ei de labelle dindărăt, îl trase din culcuș, îl duse pînă la intrarea în cort și-i dădu cu ciocanul în cap pînă îl omorî. Dîndu-mi seama încotro ținteau asemenea pregătiri, m-am uitat pe-o gaură către spatele cortului, ca să văd ce operații urmează. Atunci văzui cum femeia ținea mai departe cățelul de labelle dinapoi și îl bălăbănea prin flăcările focului, continuînd să facă așa pînă cînd îl pîrli bine. După ce termină, trase cuțitul din teacă și tăie cățelul în bucățele mărunte, iar bucățelele le azvirli în oală, ca să fiarbă. Nu trecu mult și ni se puse dinainte o

farfurie mare de lemn, plină cu deliciosul preparat. Un ospăţ cu carne de căţel este cel mai înalt semn de consideraţie pe care o căpetenie Dahcotah o poate oferi oaspeţilor săi ; ştiind deci că a refuza să te ospătezi din asemenea bucate ar fi o grea jignire, am atacat sărmanul căţel şi l-am devorat sub ochii nepăsătorilor săi părinţi. Între timp, Smoke pregătea pipa lui cea de cinste. A aprins-o de-abia după ce-am terminat noi de mâncat, şi ne-am trecut-o unul altuia pînă ce căuşul a rămas gol. Toate astea odată sfîrşite, ne-am luat rămas bun fără alt protocol, am bătut la poarta fortului şi, după ce am fost recunoscuţi, am pătruns înăuntru.

X. CETELE DE RĂZBOI

Vara anului 1846 a fost o perioadă de fierbere războinică printre toate ramurile apusene ale tribului Dahcotah. În 1845 suferiseră grele înfringeri. Multe cete de război porniseră în expediție ; unele dintre ele fuseseră nimicite, iar altele se întorseseră zdrobite și demoralizate ; așa că neamul întreg era în doliu. Dintre ceilalți, zece războinici plecaseră către ținutul indienilor Snake, avînd în frunte pe fiul unei căpetenii de seamă din ramura Ogillallah, cu numele de Vifor. Pe cînd treceau pe cîmpiile de lîngă Laramie, au întîlnit o ceată de vrăjmași mult mai numeroasă, au fost înconjurați și uciși pînă la unul. După ce au săvîrșit asemenea ispravă, pe indienii Snake au început să-i ia grijile, fiindu-le teamă de mînia Dahcotahilor, așa că s-au grăbit să-și arate dorința de pace trimițînd rudele și celorlalți din același trib scalpul tînărului conducător ucis, dimpreună cu un pachetel de tutun. Folosiseră ca mesager pe bătrînul neguțător Vaskiss, și scalpul era chiar cel care atîrna într-un cui în odaia noastră de la fort. Numai că Vifor se arată neînduplecat. Deși firea lui nu prea se potrivește de fel cu numele, Vifor e totuși indian, și îi urăște pe cei din neamul Snake cu toată ardoarea

sufletului său. Cu mult înainte de sosirea scalpului, el și începuse pregătirile pentru răzbunare. Trimisese soli cu daruri și tutun la toate semințiile Dahcotah aflate pe o rază de trei sute de mile, cu propunerea de a alcătui o mare coaliție menită să-i pedepsească aspru pe cei din tribul Snake, stabilind și o dată și un loc de adunare.

Planul a fost de îndată acceptat de toți, și atunci când ne aflam noi la Fort Laramie multe așezări, cuprinzând probabil cu totul cinci sau șase mii de suflete, se țirau încet peste preri îndreptându-se spre ținta comună — tabăra „La Bonté”, pe râul Platte. Aici urmau să se desfășoare, cu solemnitate deosebită, ritualurile lor de război, și, după câte se spunea, o mie de războinici aveau să plece către țara vrăjmașului. Rezultatul tipic al unui asemenea soi de pregătiri are să se vadă în cele ce urmează.

Când am aflat veștile astea m-am bucurat foarte mult. Venisem pe aceste meleaguri mai ales ca să cercetez firea bășinașilor. Pentru a-mi atinge ținta era nevoie să trăiesc în mijlocul indienilor și să devin, cum s-ar spune, unul de-ai lor. Mi-am pus în gând să mă alătur unei așezări, unui sat, și să fiu pur și simplu un locatar ca oricare altul al vreunui cort; și de acum încolo, povestirea de față are să fie înainte de toate, în ceea ce mă privește pe mine, o relatare a progreselor realizate către această țintă, și a neașteptatelor piedici ce mi s-au ivit în cale.

Amîndoi ne-am pus în gând să nu pierdem cu nici un chip întâlnirea de la tabăra „La Bonté”. Plănuisem să-l lăsăm pe Deslauriers la fort, ca să poarte de grijă vehiculului și celor mai mulți cai, în vreme ce cu noi n-aveam să luăm decît armele și animalele cele mai prăpădite. Existau toate șansele ca în sinul unei asemenea mulțimi de oameni duri și nestăpîniți să se lște certuri și invidii mai ales atunci cînd, strînși cu toți laolaltă, nu aveau

nici un fel de căpetenie comună și mulți dintre ei erau în fapt străini, veniți de prin munți și câmpii îndepărtate. Prudența cea mai elementară ne obliga să luăm seama ca nu cumva să trezim nici cea mai vagă lăcomie. Așa ne era planul ; dar din nefericire n-am avut niciodată parte să vedem tabăra „La Bonté“, după cum am fi dorit, fiindcă într-o bună dimineață sosi la fort un tânăr indian cu vești dintre cele mai proaste. Noul sosit era un fel de secătură infumurată. Chipul urit îi era boit tot cu roșu ; pe cap îi flutura o coadă de cocoș de prerie (o specie de fazan mare cum nu se găsește, după câte am auzit, la răsărit de Munții Stîncoși) ; în urechi îi atîrnau pendants de scoici și-n jurul trupului avea înfășurată o pătură de un roșu aprins. Avea și o sabie de cavalerist pe care-o purta doar de fudulie, de vreme ce cuțitul, săgeata și pușca sînt suveranele oricărei lupte în prerie ; și cum pe meleagurile acelea nimeni nu umblă neînarmat, secătura avea și el arc și săgeți, păstrate pe spinare, într-o tolbă din piele de vidră. Cu asemenea înfățișare și încălărat cu nespūsă gravitate pe bidiviul lui șarg, Calul, fiindcă așa îl chema, pătrunse călare în fort fără să se întoarcă nici la stînga și nici la dreapta, dar aruncînd priviri piezișe spre grupurile de *squaws* așezate la soare în fața locuințelor și înconjurate de nenumărați plozi de toate rasele. Veștile proaste aduse de Calul erau cam următoarele : *Squaw* a lui Henry Chatillon, o femeie cu care el avusese de ani de zile legăturile cele mai strînse ce pot exista între sexe în regiunea aceea, era foarte rău bolnavă. Ea și copiii ei se aflau în satul lui Vifor, cale de cîteva zile de la fort. Henry dorea nespūs s-o vadă pe femeia aceea încă înainte ca ea să-și dea sufletul, după cum nu mai puțin era dornic să ia toate măsurile pentru îngrijirea și traiul copiilor lui, la care ținea tare mult. A nu-i respecta asemenea dorință ar fi fost o dovadă de neomenie. Așa că am lăsat baltă planul de a ne alătura la satul lui Smoke și de a ne duce

împreună cu el la adunare, iar în schimb am hotărît să ne alăturăm lui Vifor și să ne facem sălaș în satul său.

De cîteva săptămîni nu mă simțisem prea bine, dar în a treia noapte după ce ajunseseam la Fort Laramie, am fost trezit din somn de niște dureri atroce, și mi-am dat seamă că eram lovit de aceeași boală¹ care pricinuisese atît de grele pierderi armatei pe Rio Grande. Într-o zi și jumătate fusesem adus într-un hal de nemaipomenită slăbiciune, și nu eram în stare să merg fără eforturi deosebite și fără să înfrunt durerile. Neavînd de unde primi nici un sfat medical și nici cum să țin regim, am hotărît să las toată grija însănătoșirii pe seama Providenței și să folosesc, fără a lua seama la tulburări, orice strop de vlagă ar mai rămîne în mine. Așa că în ziua de douăzeci iunie am plecat de la Fort Laramie ca să ajungem la satul lui Vifor. Deși ajutat de oblîncul și spatele înalte ale „șeii de munte“, de-abia mă puteam ține pe cal. Înainte de a pleca de la fort am angajat un alt om, un canadian cu plete lungi, pe nume Raymond, cu un chip ca de cucuvea și în contrast destul de ciudat cu înfățișarea isteată a lui Deslauriers. Și n-a fost singura întărire a grupului nostru. Un neguțător ambulant indian, cu numele de Reynal ni s-a alăturat și el, dimpreună cu *squaw* a lui, Margot, doi nepoți de-ai ei, prietenul nostru spilcuit, Calul, și fratele lui mai tînăr, Grindină. În această formație am pornit cu toții peste prerie, dar nu pe calea bătătorită, ci luînd-o peste colinele golașe și triste de pe malul celălalt al văii lui Laramie Creek. Cu totul, indieni și albi, eram opt bărbați și o femeie.

Reynal, negustorul, întruchipare a mulțumirii de sine găunoase și vane, ducea în mînă sabia de cavalerist a Calului, foarte încîntat fiind de inutila dar arătoasă lui podoabă ; petrecîndu-și jumătate din viață printre indieni, adoptase nu numai obiceiurile, ci și modul de a gîndi

¹ O varietate de holeră.

al acestora. Margot, o matahală de femeie de peste două sute de funturi greutate, stătea în coșul unui *traineau* de felul celor pe care le-am descris mai înainte ; alături de trupul ei uluitor de masiv se aflau felurite alte articole casnice, iar după ea venea tras de funie un cal de povară, încărcat cu acoperământul cortului lui Reynal. Deslauriers pășea sprinten pe lângă căruță și Raymond venea în urmă înjurînd de mama focului caii de rezervă a căror grijă cădea în sarcina lui. Tinerii indieni neastîmpărați ca argintul viu, cu tolbele de săgeți pe spate și arcurile în mînă, alergau galopînd peste coline și speriau din cînd în cînd cite un lup sau o antilopă ascunse prin tufărișurile dese de pe costișe. Shaw și cu mine eram întru totul pe potriva acestei cete pestrițe și în lipsă de altceva mai de soi ne făcusem rost de îmbrăcăminte din piele de căprioară, la fel cu puitorii de capcane. În fruntea tuturor mergea Henry Chatillon. Și așa am trecut deal după deal și vale după vale printr-un ținut sterp, prăpăstios și atît de rău pîrjolit de soare că nici una dintre plantele obișnuite pe pămînturile noastre blagoslovite nu se arăta pe acolo, cu toate că existau foarte multe ierburi medicinale ciudate, mai cu seamă pelin, ce acopereau fiecare coastă în tovărășia cactușilor întinși ca niște reptile pe marginile tuturor vîlcelor. În cele din urmă am urcat pe o colină înaltă și caii călcau pe sfărîmături de cremene, de agat sau de jasp pînă ce, ajungînd pe culme, am privit în jos la mările sălbatice ale lui Laramie Creek care șerpuiește pe valea adîncă, parcă la mari depărtări, și trece dintr-un mal într-altul al dealurilor apropiate, printre pîlcurile de arșari și frasini. Rîpe înalte, albe ca varul și înșiruite una după alta mărginesc șuvița de crînguri și verdeață, către care am coborît ca să așezăm tabără pentru noapte. A doua zi dimineța am străbătut o întindere largă de iarbă bogată ce se desfășura pe malul rîului, iar la capătul ei am dat de un pîlc de copaci la umbra cărora se aflau

ruinele unui vechi punct de negoț, cu clădirile durate din birne. Crîngul era înspuzit de trandafiri sălbatici, și aromele lor suave ne făceau să ne-aducem aminte de casă. Cînd am ieșit dintre copaci, un șarpe cu clopoței gros cît brățul unui bărbat și lung de mai bine de patru picioare care stătea încolăcit pe-o stîncă, înălță capul și șuieră amenințător înspre noi ; un iepure cenușiu, de două ori mai mare decît cei din Noua Anglie a zbughit-o în sărituri prelungi de sub ferigele bogate ; ploieri zburau țipînd pe deasupra capetelor noastre și o haită de cîini de prerie începură să urle strașnic la noi din gurile vizuinelor răspîndite pe cîmpia aridă de la marginea pajiștilor. Deodată, o antilopă sări dintre tufișuri și căscă ochii mari înspre noi, apoi își înălță codița albă și-o zbughi în goană, ca un ogar. Cei doi tineri indieni dădură într-o vilcea peste un lup alb mare cît un vițel și, scoțînd strigăte ascuțite, se luară după el în galop, dar lupul sări în apă și trecu înot către malul celălalt. Pe urmă se auzi trosnetul unei împușcături și glonțul șuieră fără să-l atingă peste capul lupului care se cățara iute pe malul abrupt aruncînd în urmă pămînt și pietre ce se rostogoleau în apă. Am mai înaintat puțin și am avut prilej să vedem, pe malul de dincolo, un spectacol puțin obișnuit chiar și pentru locurile acelea ; căci, ieșind din mijlocul copacilor, o turmă de vreo două sute de elani se revărsă în poiană pocănînd din coarne pe cînd se buluceau grămadă către largime. De cum dădură cu ochii de noi o luară la goană umplînd poiana și pierzîndu-se în crîngul și tufărișurile din marginea cealaltă. Către stînga, cît vedeai cu ochii, se arăta o întindere golașă ; înspre dreapta se căsca o rîpă prăpăstioasă și la poalele ei curgea Laramie Creek. Nu peste multă vreme ne-am trezit în capul unui pripor abrupt deschis asupra unei văi înguste și lungi de cel puțin o milă pe marginea rîului, acoperită cu iarbă grasă și înaltă și copaci răzleți. Cînd am ajuns la capătul ei, ne-am oprit

și am așezat tabăra. Un plop bătrîn și uriaș își întindea orizontal ramurile pe deasupra cortului nostru. În locul acela Laramie Creek făcea un cot larg și aproape că ne înconjura tabăra ; curgea pe la poalele unui șir de ripe înalte și albe care se uitau maiestuoase la noi de pe malul dimpotrivă. Pîlcuri dese de copaci se răsfirau la dreapta noastră ; ripele erau și ele pe jumătate acoperite de tufărișuri, iar în spate cîțiva ploi punctau preria ici și colo, așa că oricine ar fi venit din partea aceea, prieten sau vrăjmaș, putea fi văzut de la o milă depărtare. Aici am hotărît să rămînem și să așteptăm sosirea lui Vifor, fiindcă fără îndoială ăsta trebuia să-i fie drumul către tabăra de la La Bonté. N-ar fi avut nici un rost să plecăm în căutarea lui, atît din pricina terenului foarte accidentat și greu de străbătut, cît și din pricină că nu știam unde anume se află și dîncotro are să vină ; pe deasupra, caii erau aproape istoviți de puteri, iar starea mea numai pentru drum nu era potrivită. Aveam la îndemînă iarbă bună, apă din belșug, peste din rîu și destul vînat mărunt, adică antilope și căprioare, deși de bizoni nu se arăta nici urmă. Un singur lucru ne stînjenea deplina mulțumire : destul de aproape de noi se afla o întindere de pămînt acoperit cu tufișuri și iarbă uscată pe unde n-ar fi fost deloc înțelept să umblăm, căci mișuna de șerpi cu clopoței. Henry Chatillon l-a trimis din nou pe Calul către așezarea știută de el, cu vorbă pentru *squaw* a lui ca ea și rudele ei să părăsească numaidecît așezarea și să vină cu toată graba înspre locul unde ne aflam noi.

Viața noastră de toate zilele a devenit curînd la fel de rînduită ca a unei gospodării statornic așezate. În mijloc se afla copacul cel bătrîn și ostenit de vremuri ; puștile ședeau de obicei sprijinite de trunchiul lui masiv și șeile pe pămînt, în jur ; rădăcinile li erau încîlcite și așa fel întreșesute încît alcătuiau cîteva fotolii pe care puteai foarte bine sta să citești ori să fumezi ; dar, în general,

ceasurele cele mai interesante ale zilei erau cele ale meselor, pentru că adunasem provizii îmbelșugate. Din tufişuri ieşia mereu câte o antilopă ori o căprioară, iar trunchiul plopului se vedea numaidecît împodobit cu hălci de carne. Tabăra aceea o am limpede zugrăvită în minte : copacul bătrîn, cortul alb cu Shaw adormit la umbra lui, şi prăpăditul de cort al lui Reynal ridicat chiar pe malul apei. Cortul acesta era o biată alcătuire cu formă de cuptor-făcută din piei de bizon murdare şi hărtănite aşezate pe nişte pari îmbinaţi ; una din părţi era liberă şi într-o parte a deschizăturii atîrnau cornul cu praf de puşcă şi punga cu gloanţe a proprietarului, dimpreună cu pipa lui lungă şi roşie, o tolbă masivă din piele de vidră, arcul şi săgeţile ; fiindcă Reynal, indian în aproape toate în afară de culoarea pielii, prefera să vîneze bizoni cu asemenea arme rudimentare. În întunecimea acestei locuinţe cu aspect de peşteră putea fi observată doamna Margot cu silueta sa supramasivă rătăcită printre instrumentele sale casnice, printre blănuri, piei, pături şi traistele de piele vopsită, unde se păstrează carnea uscată. Aici îşi făcea veacul de la răsăritul şi pînă la apusul soarelui, icoană vie a lăcomiei şi puturoşeniei, în vreme ce drăgăstosul ei proprietar fuma, cerşea de la noi fel de fel de fleacuri, sau minţea de-ngheţa apele povestind isprăvi de-ale lui, ori se întîmpla să fie ocupat cu mult mai folositoarea îndeletnicire a pregătirii unor delicatese de prerie. La treaba asta din urmă era el mare meşter ; îşi unea forţele cu ale lui Deslauriers şi numai ce-i vedeai trebăluind în jurul focului în vreme ce Raymond rînduia în chip de faţă de masă, pe iarba de dina-intea cortului, o piele de bizon frumos vopsită cu lut alb. Pe ea aranja grijuliu ceştile şi farfuriile ; pe urmă venea în patru labe, ca un cîine, şi vîra capul prin deschizătura cortului. Numaidecît îi vedeam chipul şi ochii rotunzi, ca de bufniţă, rostogolindu-se în orbite ca şi cum

ce avea să ne spună abia atunci îi trecuse prin minte ; făcînd parcă un imens efort să-și adune gîndurile, ne vestea că cina e gata și în aceeași clipită se și retrăgea.

La apusul soarelui, vreme cînd întreg ținutul sălbatic și pustiu căpăta altă înfățișare, erau aduși caii la tabără. Toată ziua păscuseră pe pajiștile din jur, dar la căderea serii îi priponeam aproape de cort. În vreme ce întunericul se înstăpînea peste prerie, stăteam la taifas în jurul focului pînă cînd ne cuprindea moleșeala somnului, iar atunci ne așterneam șeile căpătii, ne înfășuram în pături și ne culcam. La vremea aceea devenisem prea lenevoși ca să mai punem strajă ; Henry Chatillon însă își lua în fiecare seară cu el în pătură arma încărcată, obicei de la care nu s-a abătut niciodată, cîtă vreme am făcut tabără acolo. Și Henry era un om mult prea îndrăzneț ca să-și ia asemenea măsuri de prevedere fără motiv temeinic. Din cînd în cînd cite un semn ne arăta că situația noastră nu era dintre cele mai sigure ; știam că mai multe cete războinice ale indienilor Crow se aflau prin împrejurimi și una dintre ele, trecînd pe acolo cu cîtva timp înaintea noastră, jupuisese coaja de pe un copac din apropiere și pe lemnul alb desenaseră un fel de ieroglife ca să dea astfel de veste că și cotropiseră pămînturile vrăjmașului, sfidîndu-i în acest chip pe cei din neamul Dahcotah. Într-o dimineață, o negură deasă se lăsase asupra ținutului. Shaw și cu Henry plecaseră să dea o raită călare, dar se întoarseră numaidecît cu o veste neașteptată : nu prea departe de tabără, la o bătaie de pușcă, dăduseră peste urmele proaspete ale unei cete de vreo treizeci de călăreți. Nu puteau fi albi și nu puteau fi indieni Dahcotah, deoarece știam că nici o ceată a acestora nu se afla prin împrejurimi ; prin urmare nu puteau fi decît indieni Crow. Mulțumită ceței groase și binevenite scăpasem de o bătălie grea ; dacă ne-ar fi zărit tabăra nu încapea îndoială că ne-ar fi atacat, pe noi și pe tovarășii noștri indieni. Chiar dacă

am mai fi avut vreo îndoială în privința asta, ea ne-a fost risipită peste o zi sau două de către doi sau trei indieni Dahcotah care au venit la noi și ne-au povestit că în dimineața aceea stătuseră ascunși într-o văiuță de unde îi văzuseră și îi număraseră pe indienii Crow; ne-au mai spus că îi urmăriseră, avînd grijă să nu fie observați, pînă ce au trecut dincolo de Chugwater; că acei indieni Crow descoperiseră cinci cadavre Dahcotah ridicate, după datină, în copaci, le-aruncaseră jos, lipiseră țevile puștilor de ele și trăsaseră pînă le făcuseră fărîme.

Chiar dacă nu era prea sigură, tabăra noastră era în schimb destul de confortabilă; cel puțin pentru Shaw, fiindcă pe mine mă chinuia boala și mă supăra amînarea îndeplinirii planurilor ce ni le făcuserăm. Cînd mă mai lăsa boala și puteam aduna ceva puteri, plecam călare bine înarmat și dădeam cîte o raită prin prerie, mă scăldam în rîu împreună cu Shaw, sau porneam la război împotriva locuitorilor unui sat de cîini de prerie aflat în apropiere. Seara, adunați în jurul focului, ne întreceam în vorbe de ocară la adresa nestatorniciei și neseriozității indienilor și-l trimiteam la toți dracii pe Vifor și pe ai lui. Pînă la urmă așteptarea a ajuns de neîndurat, — Mîine dimineață, am dat eu de veste, mă duc pînă la fort să văd dacă pot afla ceva noutăți.

Tîrziu în aceeași noapte, cînd focul abia mai pilpiia și toți cei din tabără adormiseră, se auzi din întuneric un strigăt puternic. Henry sări numaidecît în picioare, recunoscî glasul, dădu răspuns, și prietenul nostru spilkuit, Calul, veni călare în mijlocul taberei; chiar atunci se întorcea din misiunea avută la așezarea indienilor. Își priponi foarte liniștit iapa și fără să scoată o vorbă se așeză lingă foc și începu să mănînce, dar atitudinea lui filozofică, de-un calm cu neputință de tulburat, se dovedi a fi prea de tot pentru răbdarea noastră. Unde se afla acea așezare a indienilor? — la vreo cincizeci de mile

spre sud de locul unde era tabăra noastră; se mișcau foarte încet, și n-aveau să sosească mai devreme de-o săptămână. Și unde se găsea *squaw* a lui Henry? — venea înspre noi cît de repede putea împreună cu Mahto-Tatonka și ceilalți frați ai ei, însă noi n-aveam s-o vedem niciodată fiindcă era pe moarte și toată vremea întreba de Henry. Chipul bărbătesc al lui Henry se înnegură și se posomori; ne spuse că dacă eram și noi de aceeași părere, el ar fi plecat dimineața să-i iasă în întâmpinare, și-atunci Shaw spuse că e gata să-l însoțească.

La răsăritul soarelui am pus șeile pe cai. Reynal se împotrivi din toate puterile spunînd că nu-l putem lăsa singur, fără alt sprijin decît cei doi canadieni și tinerii indieni, cînd dușmanii mișunau prin împrejurimi. Fără să luăm în seamă plîngerile lui, am plecat și l-am lăsat, iar cînd am ajuns la locul de vărsare a rîului Chugwater ne-am despărțit, Shaw și cu Henry luînd-o la dreapta pe malul rîului, și eu îndreptîndu-mă spre fort.

Luîndu-mi pentru o vreme rămas bun de la prietenul meu și de la nefericita femeie, am să înscriu aici un episod despre ce am văzut și ce am făcut la Fort Laramie. Pînă acolo nu erau mai mult de optsprezece mile, și le-am străbătut în trei ceasuri. În poartă am dat peste o siluetă ipernicită înveșmîntată din cap pînă-n picioare într-o manta canadiană de culoare albă dar tare murdară și ținînd de-o curea de piele crudă o mîrtoagă de cal sălbatec prins de el nu de mult. Avea trăsăturile ascuțite și proeminente, ochii sfredelitori și ca de șarpe licăreau în întunecimea de sub gluga mantăii, trasă peste față ca un capișon de călugăr capucin. Fața parcă-i era o bucată de piele veche, iar gura i se lăbărța de la o ureche la cealaltă. Întinzînd spre mine mîna lui ciolănoasă și lungă, mă întîmpină cu ceva mai mult decît obișnuitul salut de gheață indian, fiindcă eram prieteni cît se poate de buni. Spre folosul amîndorura făcusem schimb de cai și Paul,

considerându-se tratat cu omenie, răspindise vorba în stînga și-n dreapta că omul alb are o inimă de aur. Era un indian Dahcotah din Missouri, fiul vestit al tălma-ciului pe jumătate alb pe jumătate indian Pierre Dorion, atît de deseori pomenit în *Astoria* lui Washington Irving.¹ Îmi spuse că se ducea la așezarea de negoț a lui Richard ca să-și vîndă calul unor emigranți ce făcuseră tabără acolo și mă rugă să mă duc cu el. Am trecut amîndoi prin vad, Paul trăgîndu-și după sine sălbăticiunea. De îndată ce-am ajuns pe cîmpiile nisipoase de peste rîu, i s-a dezlegat limba. În felul său, Paul era un soi de cosmo-polit; fusese prin așezările albilor și vizitase și-n vreme de pace și-n vreme de război cele mai multe triburi aflate pe o rază de o mie de mile. Vorbea un fel de jargon fran-țuzesc și un altul englezesc, dar cu toate acestea rămăsese indian din creștet și pînă-n tălpi; și cînd pomenea de isprăvile singeroase ale conaționalilor săi împotriva duș-manilor, ochii lui mici păreau că i se aprind în cap. Îmi povesti cum cei din tribul Dahcotah măcelăriseră un sat întreg din neamul Hohay de pe cursul superior al flu-viului Missouri, ucigînd pînă la unul bărbat, femei și copii; și cum, fiind cu mult mai numeroși, înconjura-seră șaisprezece viteji-războinici Delaware care se lupta-seră ca niște lupi, pînă la ultimul, în mijlocul puhoiului de vrăjmași. Mi-a mai spus încă o istorie, căreia nu i-am dat crezare pînă ce am auzit-o întărită din atîtea izvoare diferite, încît neîncrederea mea aproape că s-a spulberat.

Cu șase ani în urmă, un individ cu numele de Jim Beckworth, o corcitură cu sînge francez, american și ne-gru, umbla cu treburi de negustorie pe seama lui *Fur Company* printr-un sat mare al indienilor Crow. Vara

¹ În *Astoria* (1836, revăzută în 1849), Washington Irving povește istoria așezării de negoț cu același nume, înființată în nord-vestul Oregonului de negustorul și omul de afaceri *John Jacob Astor* (1763—1848), la 1811.

trecută, Jim Beckworth fusese la Saint Louis. E un ticălos de soiul cel mai josnic ; crud și perfid, nu știe ce e cinstea sau onoarea — asta e cel puțin faima de care se bucură în prerie. El nu poate fi însă judecat cu măsurile obișnuite în ce privește firea oamenilor, fiindcă deși ar fi în stare să înjunghie un om în somn, este capabil și de acte de curaj dintre cele mai uluitoare, cum ar fi, de pildă, următorul : Pe când se afla el în așezarea aceea mare a indienilor Crow, o ceată de război din neamul Blackfoot, între treizeci și patruzeci la număr, au pornit să prade prin ținuturile celorlați, ucigînd pe cei pe care-i întîlneau răzleți și furînd caii pe unde-i găseau. Războinicii din neamul Crow au dat de urmele lor și i-au înghesuit așa de tare, încît n-au mai avut pe unde scăpa ; văzînd asta, cei din neamul Blackfoot au ridicat la poalele unei prăpăstii o întăritură de bușteni semicirculară, și cu sînge rece au stat să-și aștepte acolo vrăjmașii. Buștenii și crengile, rînduite într-un fel de zid de patru sau cinci picioare, îi proteguiau în față. Cei din neamul Crow ar fi putut să treacă peste parapet și să-i nimicească pe dușmani ; totuși, deși erau de zece ori mai numeroși, nici prin cap nu le-a trecut să ia cu asalt mica redută. Asemenea faptă ar fi fost cu totul nedemnă, după obiceiurile lor de a duce războiul. Țipînd și urlînd, sărînd de colo-colo ca niște diavoli dezlănțuiți, au descărcat o ploaie de gloanțe și săgeți asupra buștenilor ; nici unul din neamul Blackfoot n-a fost atins, dar mai mulți din neamul Crow au fost doborîți, în ciuda săriturilor și a mișcărilor bruște dintr-un loc în altul. În felul acesta copilăresc s-a purtat bătălia vreme de un ceas sau două. Din cînd în cînd cite un războinic din neamul Crow, într-o exaltare de vitejie trufașă dădea glas strigătului său de război, se lăuda că el este cel mai brav și cel mai de seamă om de pe lume, inhăța securea, se repezea și izbea cu toată puterea în redută și-apoi se întorcea spre ai lui ca să cadă răpus de-o ploaie de săgeți ; nici nu se gîndeau

să organizeze un atac combinat. Indienii Blackfoot stăteau în siguranță în dosul redutei lor. În cele din urmă Jim Beckworth își pierdu răbdarea și le strigă celor din neamul Crow :

— Sînteți cu toții niște proști și niște babe. Veniți cu mine, dacă vreunul dintre voi este îndeajuns de viteaz, și-am să v-arăt eu cum se luptă.

Își scoase de pe el bluza de puitor de capcane făcută din piele de căprioară, și se lăsă gol așa cum erau și indienii. Își lăsă pușca pe pămînt, luă în mînă o secure ușoară și o zbughi la fugă peste prerie către dreapta, ferit de ochii vrăjmașului de-o ridicătură de pămînt. Pe urmă se cățără pe stînci pînă pe buza prăpăstiei din spatele lor. Patruzeci sau cincizeci de tineri din neamul Crow se luară după el. După strigătele și gălăgia ce se înălțau de jos și-a dat seama că indienii Blackfoot sînt chiar dedesubtul lui ; și-a făcut vînt și a sărit de pe stîncă drept în mijlocul lor. În cădere l-a prins pe unul de plete, l-a trîntit la pămînt și l-a răpus cu *tomahawk*-ul ; pe urmă l-a prins pe altul de cureaua de la brîu, l-a tăiat și pe acesta și, sărind în picioare, a scos strigătul de război al indienilor Crow. Rotea cu atîta furie securea în jurul său, încît vrăjmașii uluiți s-au retras și i-au făcut loc. Dacă ar fi vrut, ar fi putut numaidecît să sară peste parapet, s-o ia la sănătoasa și să scape teafăr ; dar nu mai era nevoie, căci scoțînd strigăte diavolești războinicii Crow începură să cadă unul după altul de pe stîncă în vizuina dușmanului. Restul războinicilor Crow răspunseră și ei strigătului de război auzit de dincolo de întăritură și dădură năvală cu toții deodată. Lupta corp la corp din interiorul redutei a fost înfricoșătoare ; cîteva minute indienii Blackfoot au luptat și au strigat ca leii ; dar măcelul a luat repede sfîrșit și trupurile sfîrtecate au fost stivuite unul peste altul la poalele prăpăstiei. N-a scăpat nici un singur războinic Blackfoot.

Cînd Paul își termină istorisirea, ne apăru în fața ochilor și fortul lui Richard, avînd în jurul lui o mulțime de bărbați dezordonată și ceva mai încolo, în față, o tabără de emigranți.

— Ei Paul, îl întrebai eu, unde-s oamenii tăi ?

— N-au sosit încă, răspunse el. Poate-or sosi mîine.

Două mari așezări dintr-o ramură a neamului Dahcotah veniseră, tocmai din Missouri, cale de trei sute de mile, ca să se alătore expediției războinice și erau așteptați să sosească la fortul lui Richard în dimineata aceea. Deocamdată nu se vedea nici un semn că s-ar afla pe aproape ; așa că, strecurîndu-mă prin mulțimea gălăgioasă și cam afumată de băutură, am pătruns într-o încăpere de birne și lut, cea mai mare din fort. Era înțesată de bărbați de felurite rase și cu felurite înfățișări, toți ciupiți de băutură mai cu milă sau mai cu nădejde. Se părea că o ceată de emigranți către California descoperiseră abia acum, în zilele din urmă, că se împovăraseră cu prea multe provizii pentru călătorie. De aceea o parte din ele o aruncaseră sau o vinduseră în mare pagubă diferiților neguțători ; dar de bogata lor provizie de whisky din Missouri hotărîseră să se scape numaidecît, bîndu-l acolo, pe loc. Așa că puteai vedea în jur destule *squaws* cherchelitate înținse pe maldăre de piei de bizon ; mexicani jengoși, înarmați cu arcuri și săgeți ; indieni în stare de beție potolită ; canadieni pletoși și puitori de capcane, coloniști din pădurile americane în hainele lor cafenii de stofă țesută în casă și purtînd în cingătoare, la vedere, multîndrăgitele pistoale și cuțite de vînătoare. În mijlocul încăperii, un bărbat nalt și subțire, îmbrăcat cu o haină largă și ponosită, vorbea celorlalți în stilul înflăcărat al oratorilor de bîlci. Cu o mîină spinteca aerul, iar în cealaltă ținea cu nădejde un clondir cafeniu de whisky și-l ducea în fiecare clipă la gură, uitînd că dăduse conținutul de dușcă mai de mult. Richard mă prezentă foarte ceremo-

nios acelui personaj, care nu era nimeni altcineva decît colonelul R., odinioară conducător al convoiului. Cum nas-turi nu aveam, colonelul mă apucă numaidecît de fran-jurile de piele ai bluzei, și începu să-mi explice în ce situație se află. Îmi spuse că oamenii lui se răzvrătiseră și îi luaseră comanda ; dar el încă mai avea asupra lor autoritatea conferită de o minte superioară ; în toate pri-vințele, în afară de titlu, tot el rămăsese șef al grupului. În timp ce colonelul vorbea, eu mă uitam în jur la adunătura aceea pestriță și nu mă puteam împiedica să mă gîndesc că bietul colonel era tot ce putea fi mai nepo-trivit pentru a conduce astfel de oameni peste deșerturi, tocmai pînă în California. Cu totul deosebiți de ceilalți, trei tineri înalți și voinici, strănepoți ai lui Daniel Boone ¹, atrăgeau atenția. Se vedea bine că moșteniseră firea aventuroasă a celui prinț al pionerilor ; dar n-am putut observa nici un semn al spiritului calm și cumpănit care îl caracterizase în cea mai mare măsură pe străbun.

La cumplite încercări i-a mai supus soarta, peste cîteva luni, pe unii dintre membrii acestui convoi. La ultima sa întoarcere din California, generalul Kearney ne-a povestit cele întîmplate. Ajungînd în munți, calea le-a fost stăvilită de nămeții de zăpadă și, înnebuniți de ger și de foame, s-au mîncat unii pe alții !

Harababura aceea m-a plictisit repede și i-am spus lui Paul :

— Hai, Paul, să plecăm de-aici.

Tovarășul meu stătea la soare, lîngă zidul fortului. Se ridică numaidecît, încălecă, și plecarăm împreună către Fort Laramie. Cînd am ajuns acolo, pe poartă tocmai ieșea un bărbat cu o raniță în spate și cu pușca pe umăr ; alții se strînseseră roată în jurul său și dădeau mîna cu el, ca de bun rămas. Mi s-a părut lucru ciudat ca un om să plece în prerie de unul singur și încă pe jos. Expli-

¹ Vezi nota de la pag. 10.

cația am aflat-o repede. Perrault — dacă îmi aduc bine aminte, așa îl chema pe canadian — se certase cu *bourgeois*, și fortul devenise un loc prea fierbinte pentru el. Autoritatea lui atât de provizorie îl făcuse pe Bordeaux să-și piardă capul și să-l insulte pe Perrault, iar acesta îl pocnise. Cei doi săriseră apoi unul la altul și se încăieraseră în mijlocul fortului. Într-o clipă Bordeaux a ajuns la pământ, cu totul în puterea canadianului furios ; dacă n-ar fi fost acolo un indian bătrîn, frate cu *squaw* a lui, care să-l ia în brațe și să-l potolească pe adversar, nu i-ar fi fost deloc moale lui Bordeaux. Perrault se smulșese din brațele indianului și amîndoi albi dădură fuga la odăile lor să-și ia de acolo puștile ; văzîndu-l însă, din ușa odăii, pe canadian cu pușca în mînă stînd în curte și strigînd la el să iasă afară și să primească lupta, lui Bordeaux îi pieri tot curajul, așa că hotărî să rămînă unde se afla. Degeaba îi strigase bătrînul indian, cumnatu-său adică, dezgustat de atîta lașitate, să iasă în prerie și să lupte după obiceiul oamenilor albi ; degeaba i se alăturase și *squaw* a lui Bordeaux, la fel de revoltată, strigînd la domnul și stăpînul ei că e un cîine și o babă neputincioasă. Totul s-a dovedit zadarnic. Bordeaux se arătă a fi mai mult cuminte decît viteaz și nu se clinti de la locul său. Perrault stătuse o vreme și revărsase tot soiul de sudalme și epitete batjocoritoare la adresa mișelului de *bourgeois*, pînă cînd ajunse și el la capătul puterilor, se lăsă păgubaș, umplu o traistă cu carne uscată, o aruncă de-a spinare și porni de unul singur către Fort Pierre, tocmai pe Missouri, cale de trei sute de mile numai prin ținuturi pustii și mișunînd de indieni dușmănoși.

În noaptea aceea am rămas la fort. A doua zi dimineața, după ce luasem gustarea, stăteam de vorbă prin curte cu un neguțător cu numele de McCluskey și am

băgat de seamă un indian ciudat stînd rezemat de stîlpul porții. Era un bărbat înalt, voinic, cu trăsături viguroase.

— Cine-o fi indianul de la poartă ? am întrebat.

— Asta-i Vifor, mi-a răspuns McCluskey. El e cel care a stîrnit tot războiul ăsta despre război. Așa fac totdeauna cei din tribul Sioux ; nu se mai satură să-și taie unii altora beregățile ; doar la atîta lucru se pricep ; în loc să stea la așezările lor și să facă rost de piei ca să ni le vîndă nouă iarna. Dacă mai ține mult războiul ăsta, cred că sezonul viitor n-o să facem nici o brînză cu neguțătoria noastră.

Asta era părerea tuturor neguțătorilor, toți pînă la unul porniți împotriva războiului din pricina daunelor de neînălăturat ce-avea să le aducă îndeletnicirii lor. Vifor își părăsise așezarea doar cu o zi înainte, ca să facă o vizită la fort. Setea lui de război ajunsese acum mult mai potolită decît atunci cînd pusese prima dată la cale planurile pentru răzbunarea feciorului. Pregătirile lungi și întortocheate în vederea expediției depășeau cu mult posibilitățile firii sale nestatornice. Iar în dimineța aceea Bordeaux a tăbărit pe el, i-a făcut fel de fel de daruri și i-a explicat răbdător că de s-o ține numai de războaie are să-și nenorocească toți caii și n-o să mai aibă cînd vîna bizoni ca să facă negoț cu oamenii albi ; pe scurt, îi spunea că e un prost dacă se gîndește la asemenea isprăvi și că mult mai bine ar face dacă s-ar hotărî să rămînă cuminte în așezarea și în cortul lui și să-și fumeze liniștit pipa, ca un om înțelept ce se afla. Se vedea limpede că hotărîrea lui Vifor începe să se clatine ; începuse să se plictisească, asemenea unui copil, de planurile ce-i stătuseră cel mai aproape de suflet. Nespus de bucuros, Bordeaux începî a proroci că Vifor n-are să mai plece la război. Cum dragostea mea de oameni rămînea mult în urma curiozității, eram destul de supărat că pînă la urmă se putea să pierd rarul prilej de a vedea desfășurîndu-se ceremoniile de război. La urma urmei Vifor nu făcuse

altceva decât să scapere amnarul, dar vîlvătaia se întin-
sesse pretutindeni. Toate ramurile apusene ale indienilor
Dahcotah porniseră la război ; și, după cite îmi spunea
McCluskey, șase mari așezări se și adunaseră pe malurile
unui riulet, la vreo patruzeci de mile depărtare de la
fort, și zilnic, înălțau rugi către Marele Spirit să le dea
sprijin în greaua lucrare la care porniseră. McCluskey
abia se despărțise de ei și presupunea că se aflau în drum
spre tabăra de la La Bonté, unde aveau să ajungă în
răstimp de-o săptămînă, *dacă nu cumva aveau să afle că
pe-acolo nu se găseau bizoni*. Condiția asta nu-mi plăcea
mie deloc, fiindcă la timpul acela prin împrejurimi se
găseau foarte puțini bizoni. Mai era vorba și de cele două
sate Minnicongew pomenite de mine mai înainte ; numai
că înspre prînz veni un indian de la fortul lui Richard
și aduse vestea că s-au certat, că se despart și pornesc
fiecare într-altă parte. Ca să vezi ce urmări putea să aibă
whiskyul emigranților ! Dîndu-și seama că nu sînt cu nici
un chip în stare să-l bea ei pe tot, vînduseră indienilor
ce le rămăsese, și nu era de fel nevoie să fii proroc ca să
prezici urmările ; o scînteie aruncată într-o magazie cu
praf de pușcă n-ar fi putut avea urmări mai grabnice.
Numaidecît invidiile vechi de cine știe cînd, dușmăniile
și urile ascunse existente în orice așezare indiană au ră-
bufnit în certuri aprinse. Au dat cu totul uitării expediția
de război la care porniseră și care îi făcuse să străbată
pînă acum trei sute de mile de cale. Păreau niște copii
scăpați din frîu și mistuiți de cele mai pîrjolitoare pasiuni
ale oamenilor în toată firea. Mulți au fost înjunghiați în
hărmălaia și îmbulzeala aceea ; iar dimineța s-au împăr-
țit în cete mărunte și au pornit fiecare de capul lui înapoi
spre Missouri. Mi-era teamă că, pînă la urma urmei, în-
delung pregătita întîlnire și ceremoniile ce trebuiau s-o
însoțească n-aveau să mai aibă niciodată loc iar eu urma
să scap acest minunat prilej de a-i vedea pe indieni sub
aspectul lor cel mai impresionant și caracteristic ; totuși,

dacă avea să se întîmple așa, însemna că evit primejdia foarte reală de a fi jefuit și dezbrăcat, sau poate chiar înjunghiat ori împușcat în tot iarmarocul ăsta. Mîngîindu-mă deci cu asemenea gînduri, am hotărît să mă întorc în tabără cu ce vești putusem aduna.

Mi-am prins calul și, spre marele meu necaz, am văzut că pierduse o potcoavă și-și zdrelise copita pe pietre. La Fort Laramie pentru potcovitul unui cal se plătește modesta sumă de trei dolari potcoava; așa că l-am legat pe Hendrick de un par din *corral* și m-am dus să-l caut pe Roubidou, fierarul. Și pe cînd stătea Roubidou cu copita între genunchi și se îndeletnicea cu ciocanul și rașpelul, iar eu mă uitam la el cum lucrează, auzii un glas străin adresîndu-mi-se :

— Așaa... va să zică s-au mai dus încă doi ! Ei, tot am mai rămas cîțiva. Uite că Gingras și cu mine plecăm mîine-n munți. Cred că azi-mîine ne vine și nouă rîndul. Îi grea viața, n-am ce zice !

Ridicai privirile și dădui cu ochii de un bărbat nu mult mai înalt de cinci picioare, dar foarte lat în spete și ciolănos. Arăta ca vai de el ; bluza veche, din piele de căprioară era neagră și lustruită de purtare și grăsime, iar briul, cuțitul, punga de gloanțe și cornul de pulbere arătau limpede oă fuseseră puse la trudă grea și îndelungată. Primele articulații de la degetele picioarelor fuseseră de mult luate de degerăturile din ierni trecute, și asta se vedea după forma mocasinilor. Întreaga înfățișare și tot echipamentul arătau că aveam de-a face cu un „puitor de capcane liber“. Chipul îi era rotund și buclat și ex- prima o nepăsare și o veselie deloc potrivite cu vorbele abia rostite. Îl întrebai :

— S-au mai dus încă doi ? Adică ce vrei să spui ?

— Ei, indienii Araḡahoe au mai ucis de curînd în munți pe încă doi de-ai noștri. Coadă-de-bivol a venit și ne-a spus. Pe unul l-au înjunghiat pe la spate, și pe

celălalt l-au împuşcat chiar cu puşca lui. Asta-i viaţa pe-aici ! Anul ăsta şi gata, mă las de pus capcane. *Squaw* a mea zice c-ar vrea un cal buiestraş şi nişte panglicuţe roşii ; am să strâng destule blăni de castor ca să-i pot face pe placul inimii, şi pe urmă — gata ! Mă dau la fund şi trăiesc la o fermă.

— Ba oasele tale pe prerie-au să putrezească, Rouleau ! zise un alt puitor de capcane aflat prin preajmă ; era un bărbat vinjos, aspru la înfăţişare şi cu chip încruntat ca de ciine buldog.

Rouleau se mulţumi să ridă, începu să fredoneze încetişor o melodie şi să schiţeze nişte paşi de dans cu picioarele lui boante.

— O să trecem pe la taşără pe la dumneavoastră destul de curînd, mă anunţă celălalt.

— Bine, spusei eu, opriţi-vă la noi să beţi o cană de cafea ; şi cum era vremea înaintată, m-am grăbit să părăsesc fortul.

Cînd să trec riul, m-am întîlnit cu un convoi de emigranţi.

— Încotro te duci, străinule ? mă întîmpinară două-trei glasuri deodată.

— Cale de vreo optsprezece mile pe rîu în sus.

— E tîrziu al naibii pentru o treabă ca asta ! Ai face bine să te grăbeşti cît poţi, şi fii cu ochii în patru dacă dai de indieni !

Sfatul era prea înţelept ca să nu-l iau în seamă. Aşa că am trecut prin vad şi am pornit în trap întins pe preria de dincolo. Dar cum zice vorba : „porneşti cu graba şi te-ntilneşti cu zăbava“. Şi am dovedit adevărul zicalei cînd am ajuns la colinele aflate la trei mile depărtate de fort. Drumul avea semne destul de slabe, şi cum mersesem mai mult cu grăbire decît cu atenţie, l-am pierdut din ochi. Atunci am luat-o de-a dreptul, conducîndu-mă după Laramie Creek pe care-l zăream din cînd în cînd

luind sub soarele scăpătat pe fundul cotului împădurit
ce-mi venea către dreapta. Cu o jumătate de ceas înainte
de asfințit am ieșit chiar pe mal. Singurătatea sălbatică
a acelor locuri te făcea să te înfiori. O antilopă țîșni deodată
dintre tufișurile din fața mea. Pe cînd sărea grațios la
nici treizeci de yarzi înaintea lui Hendrick, am tras și am
văzut-o cum se răsucește în loc și cade. Deplin incredințat
că de-acum a mea era, m-am apropiat lăsînd calul la pas
și încărcîndu-mi pușca în tihnă, cînd deodată am vă-
zut-o sărînd în sus, luînd-o la fugă pe trei picioare și
pierzîndu-se în hățîșul de pe coline, unde nu mai aveam
vreme să mă iau după ea. Peste vreo zece minute tre-
ceam de-a lungul unei văi adînci și, uitîndu-mă întîmplător
în urmă, văzui în lumina aceea nesigură că mă urmărește
ceva. Presupunînd c-o fi vreun lup, am coborît din șa,
m-am tras în spatele calului, ascunzîndu-mă ca să-l pot
doborî; care nu mi-a fost mirarea cînd mi-am dat
seama, după mers, că e vorba de altă antilopă. Se apropie
eam pînă la o sută de yarzi, își încordă gîtul și mă privi
cu toată luarea-aminte. Am ochit cu grijă pata albă de pe
piept și eram cît pe-aci să trag, cînd antilopa tresări
deodată, o luă la goană mai întîi într-o parte și pe urmă
în cealaltă, ca un vaporeș ce se împotrivește furtunii, iar
pînă la urmă o rupse la fugă cît o țineau picioarele. Dar
nu trecu mult și se opri, întoarse capul și se uită lung
îndărăt, apoi iar se apropie de mine la trap, așa cum
făcuse și mai înainte; însă nu chiar atît de vitejește,
fiindcă după un timp se opri și se uită la mine. Am tras;
antilopa a făcut un salt și a căzut pe spate. Am pornit spre
ea, am măsurat distanța și am numărat două sute și
patru pași. De îndată ce m-a simțit alături, antilopa a
întors către mine ochii umbriți de vălurile morții. Parcă
erau ochi de femeie frumoasă — negri și strălucitori. „Ce
noroc că sînt așa de grăbit, mi-am spus eu; dac-aș avea
timp, te pomenești că m-ar chinui remușcările.“

M-am apucat s-o despic, nu chiar cu cea mai mare pricepere, am atârnat carnea la spatele şei, am încălecat şi-am pornit mai departe. Colinele (şi nu-mi puteam aduce aminte nici măcar de una dintre ele), mă înconjurau din toate părţile. „S-a făcut prea târziu — mi-am zis atunci — ca să merg mai departe. Noaptea asta rămîn aici, iar mâine dimineată am să-ncerc să găsesc drumul.“ Totuşi, făcînd un ultim efort, am urcat o colină mai înaltă şi de-acolo, spre marea mea bucurie, am zărit panglica înpleticită a lui Laramie Creek plimbîndu-se ba într-o parte ba în cealaltă printre pîlcurile răzleţe de copaci; şi, hăt în depărtare, aproape cu totul ascuns în umbra copacilor, am zărit ruinele vechiului fort de negoţ. Am ajuns acolo la căderea serii. La lumina aceea înşelătoare nu era prea plăcut să te strecorei printre copacii deşi şi tufişurile încălците de dedesubt. Stătui şi ascultai cu auzul încordat, să prind foşnet de pas de om ori de sălbăticiune. Nu se clintea nimic în afara unei biete păsărele cafenii, pornită să ciripească zglobie printre ramuri. Tare m-am bucurat cînd am ieşit din nou la lărgimea preriei, unde-mi puteam da seama încă de la distanţă ce anume se apropie de mine. Cînd am ajuns la vărsarea pîrîului Chugwater, se făcuse întuneric de-a binelea. Am lăsat dîrlogii liberi şi calul să meargă după buna lui voie. Bietul cal o luă în trap mărunt condus de instinctul lui sigur, şi, pe la ceasurile nouă, începu să coboare priporul care ducea spre pajiştea unde ne aşezaserăm tabără. Pe cînd eu mă uitam zadarnic în toate părţile să văd lumina focului, Hendrick al meu, înzestrat cu simţuri mai agere, necheză o dată cît îl ţineau puterile şi fără întîrziere primi răspuns printr-un alt nechezat venit din depărtare. Doar cîteva clipe mai trecură şi mă auzii strigat din întuneric de glasul lui Reynal, fiindcă el ieşise, cu puşca în mînă, ca să vadă cine se apropie.

Reynal, *squaw* a lui, cei doi canadieni şi flăcăiaşii indieni erau acum singurii locuitori ai taberii, de vreme

ce Shaw și cu Henry Chatillon încă nu se întorseseră. S-au întors a doua zi, pe la prînz, cu caii ajunși la capătul puterilor. Henry era tare amărit. Femeia murise, iar de acum încolo copiii lui trebuiau să îndure fără nici o ocrotire asprunile și amarnicele încercări ale vieții duse de indieni. Dar nici chiar atît de grele necazuri nu-l făcuseră să dea uitării afecțiunea față de *bourgeois* ai săi, căci cu ajutorul rudelor lui indiene făcuse rost de două macaturi din piele de bizon, foarte frumos împodobite, pe care ni le puse dinainte ca daruri din partea lui.

Shaw își aprinse pipa și îmi istorisi pe scurt cum se desfășurase călătoria lor. După cum am mai spus, cînd eu mă dusesem la fort ne despărțiserăm la vărsarea Chugwaterului. Ei merseseră toată ziua pe lîngă acest mărunt curs de apă, prin niște locuri sterpe și pustii. În mai multe rînduri dăduseră peste urmele proaspete ale unei mari cete de război, fiind fără îndoială vorba despre ceata de a cărei înfruntare scăpasem noi doar datorită ceții. Cu un ceas înainte de asfințitul soarelui și fără să fi întîlnit pe cineva pe drum, au dat de corturile femeii lui Henry și a fraților ei care, ascultînd de vorba trimisă de el, părăsiseră așezarea indienilor și se îndreptau înspre tabăra noastră. Corturile, sînci la număr cu toatele, erau gata ridicate, pe malul rîulețului. Femeia zăcea într-unul din ele, și nu mai rămăseseră din ea decît pielea și oasele. De cîtăva vreme nu mai era în stare nici să se miște și nici să vorbească. N-o mai ținuse în viață decît nădejdea de a-l mai vedea o dată pe Henry, la care ținea foarte mult și cu adevărată credință. De cum intră el în cort, femeia își reveni în fire și stătură amîndoi de vorbă aproape toată noaptea. A doua zi dis-de-dimineată o așezaseră într-un *traineau* și porniseră cu toții înspre tabăra noastră. Nu erau decît cinci războinici ; în rest, doar femei și copii. Se temeau cumplit de ceata de război a indienilor Crow aflată prin locurile acelea, căci dacă ar fi dat peste ei fără îndoială că i-ar fi ucis pînă la unul. Nu

străbătuseră decît o milă sau două cînd zăriseră departe de tot, la marginea zării, un călăreț. Se opriseră și se adunaseră laolaltă cuprinși de mare spaimă, și nu le veni inima la loc decît multă vreme după ce călărețul se pierduse în zare ; pe urmă își văzuseră mai departe de drum. Henry mergea împreună cu Shaw puțin înaintea grupului de indieni, cînd Mahto-Tatonka, un frate mai mic al femeii, îi chemă cu mare grabă. Întorcîndu-se îndărăt, îi văzură pe toți indienii înghesuiți în jurul *traineau*-ului unde zăcea femeia. Abia apucară să-i mai audă gemetele de pe urmă, căci peste cîteva clipe bolnava își dădu duhul în coșul vehicolului. Urmă un moment de liniște deplină ; apoi indienii întonară în cor cîntările lor de jelire a moartei, iar printre ele Shaw distinsese limpede acele sunete stranii asemănătoare cuvîntului „aleluia“ și care, împreună cu alte cîteva coincidențe întîmplătoare, au dat naștere ideii absurde că indienii ar fi urmași ai celor zece triburi pierdute ale lui Israel.

Datina indiană cerea ca Henry, la fel cu celelalte rude ale răposatei, să facă acesteia daruri de preț ce urmau să fie așezate dimpreună cu trupul la locul de veșnică odihnă. Împreună cu Shaw se despărțiseră de indieni și porniseră către tabăra noastră unde, grăbindu-se cît puteau de mult, au ajuns, după cum am văzut, cam pe la prînz. După ce au luat cele trebuitoare, au făcut numai decît cale întoarsă. Cînd au ajuns îndărăt la corturi se făcuse tare tîrziu și era întuneric beznă. Au găsit corturile așezate într-o vale, printre coline golașe. Patru dintre ele abia puteau fi văzute în întunecime, dar al cincilea, cel mai mare, se afla luminat de flăcările unui foc făcut în interior și care se vedea bine prin pieile crude aproape transparente. La sosirea lor acolo era liniște deplină. Corturile păreau cu totul pustii. Nu se simțea nici o mișcare și întreaga scenă avea în sine ceva măreț. Merseseră călare pînă aproape de intrarea în cort și nu

auzeau nimic altceva în afara tropotului cailor. O *squaw* ieși din cort și, fără să scoată o vorbă, luă în primire caii. Intraseră înăuntru și găsiseră cortul plin de indieni ; în mijloc ardea un foc și părtașii la priveghi, stăteau pe trei rinduri în jurul lui. S-a făcut loc pentru noii veniți, o mantie a fost întinsă în capul cortului ca să aibă pe ce se așeza, s-a aprins o pipă și le-a fost înmînată în cea mai deplină tăcere. Așa petrecură cea mai mare parte a nopții. Din vreme în vreme focul ajungea doar o grămadă de tăciuni și siluetele întunecate rînduite în jur abia mai puteau fi distinse ; atunci o *squaw* se scula și arunca peste jar o bucată de seu de bizon și numaidecît se înălța o flacără vie ce lumina chipurile băștinașilor, neclintite, ca sculptate în bronz. Și tăcerea continua, netulburată. Pentru Shaw venirea zorilor a fost o adevărată ușurare, căci atunci a putut să iasă de la acea adunare îndoliată. Și el și Henry s-au pregătit pentru întoarcerea acasă ; dar nu înainte de a așeza darurile aduse alături de trupul răposatei care, frumos înveșmîntat, stătea așezat în capul oaselor într-unul din corturi. Aproape de acel cort se afla priponit un cal frumos ce avea să fie ucis atunci dimineța, ca să poată sluji sufletului răposatei ; fiindcă femeia fusese prea fără puteri ca să se poată duce peste întinderea preriilor pustii pînă la sălașurile morților. Fusese pregătită și hrană și cîteva lucruri casnice menite să slujească răposatei pe-această din urmă cale.

Henry lăsase toate acestea în grija rudelor și se întorsese cu Shaw la tabără. Și a mai durat cîtva timp pînă cînd i s-a risipit tristețea.

XI. SCENE DIN TABĂRĂ

Într-o bună zi, Reynal auzi focuri de pușcă la depărtare de o milă sau două de tabăra noastră. Asta îl neliniști din cale-afară. Începură să i se arate tot felul de năluci de-ale indienilor Crow porniți în cete de război; iar cînd ne-am întors (fiindcă toți fuseserăm plecați), a început din nou să se vaite că-l lăsăm singur cu canadienii și femeia. A doua zi, pricina spaimei lui Reynal s-a arătat în carne și oase. Patru puitori de capcane — pe nume Morin, Saraphin, Rouleau și Gingras — veniră la noi la tabără. Ei trăsaseră cu puștile și tulburaseră visele prietenului nostru Reynal. Așezară tabără tot acolo. Puștile lor rablagite și trudite de slujbă îndelungă se odihneau acum alături de ale noastre, sprijinite de copacul cel bătrîn; șeile rezistente și grosolane, mantiile de piele de bizon, capcanele și alte cîteva articole simple și rudimentare din echipamentul lor de călătorie stăteau făcute grămadă lângă cortul nostru. Caii lor munteni pășteau acum pe pajiști împreună cu ai noștri; cei patru bărbați, nici ei mai puțin aspri și grosolani, stăteau cîte o jumătate de zi tolăniți la umbra copacului, pe iarbă, fumau alene sau povesteau felurite isprăvi de-ale lor:

și desfid toate cronicile cavaleresti să cuprindă povestea unei vieți mai dure și mai amenințată de primejdii decât aceea a unui puitor de capcane din Munții Stîncoși.

Datorită acestor întâriri cum nu se putea mai de nădejde, neliniștea lui Reynal s-a potolit. Începusem să simțim un soi de dragoste pentru primitorul nostru loc de tabără : totuși trebuia să ne schimbăm așezarea, fiindcă rămînerea prea îndelungată în același loc poate duce și la urmări neplăcute, pe care n-ar avea nici un rost să le înfrunți, dacă nu e neapărată nevoie. Iarba nu mai avea suprafață netedă și moale ; era peste tot amestecată cu noroi și gloduri. Așa că ne-am mutat sub un alt copac bătrîn, încă și mai mare, chiar pe malul apei, la mai puțin de un sfert de milă depărtare. Trunchiul acestuia avea șase picioare bune în diametru ; pe o parte fusese însemnat de o ceată de indieni cu tot felul de ieroglife misterioase care vorbeau probabil de cine știe ce ispravă războinică, iar sus între ramuri se vedeau resturile unei platforme unde, după obiceiul indienilor, fuseseră așezate leșurile morților.

— Uite că vine Ursoiul, zise Henry într-o seară, cînd ședeam pe iarbă și ne pregăteam de cină.

Ne uitarăm încotro arăta el și văzurăm mai mulți călăreți coborînd pe o colină alăturată și peste cîteva clipe patru tineri voinici ajunseră lîngă noi și descălecară. Unul dintre ei era Ursoiul, sau Mahto-Tatonka, nume moștenit de la taică-său, cea mai de seamă căpetenie din ramura Ogillallah. Era întovărășit de un frate de-al lui și de alți doi tineri. Am strîns mîinile musafirilor, iar cînd am terminat masa — acesta fiind modul unanim acceptat de a-i ospăta pe indieni, chiar și pe cei mai de vază — am oferit fiecăruia cîte o cană de tablă plină cu cafea și cîte un pesmet, gest la care au răspuns scoțînd din adincul gîtlejului sunetele *Ai ! Ai*, monosilabele accstea slujind indienilor la exprimarea a jumătate din toate emoțiile trăite. Pe urmă am aprins pipa

și le-am înmînat-o în clipa cînd s-au așezat turcește pe pămînt.

— Unde e satul ?

— Acolo, răspunse Mahto-Tatonka arătînd spre sud. Vine peste două zile.

— Și pornesc la război ?

— Da.

Pe prerie nimeni nu e filantrop. Am primit cu bucurie veștile astea și ne-am felicitat singuri pentru faptul că strădaniile interesate ale lui Bordeaux de a-l abate pe Vifor de la înclinarea lui înnăscută către vărsarea de sînge rămăseseră fără succes și că nici o altă piedică nu va mai sta în calea planurilor noastre de a ne duce la locul de întîlnire de la La Bonté.

În ziua aceea și în alte cîteva zile următoare, Mahto-Tatonka și prietenii lui au fost oaspeții noștri. Zvîntau rămășițele meselor noastre ; ne umpleau pipa și de-ase-menea ne ajutau s-o fumăm. Cîteodată se întindeau unul lingă altul la umbră și-și omorau vremea cu zeflemele și glume în doi peri nu chiar potrivite cu demnitatea unor războinici viteji și cu pretenții, așa cum și erau de fapt doi dintre ei.

Două zile trecură astfel tîrîș-grăpiș, iar în dimineața celei de a treia așteptam cu toată încrederea sosirea satului de indieni. Nu sosi însă nimeni ; așa că am încălecat și am plecat în căutarea lor. În locul celor opt sute de indieni așteptați de noi, întîlnirăm un singur băștinaș ce venea călărînd singuratic peste prerie și care ne spuse că își schimbaseră planurile și n-aveau să sosească nici în următoarele trei zile. Îl luarăm cu noi pe acest aducător de vești proaste și pornirăm pe calea întoarsă înspre tabără, făcînd haz de necaz și amuzîndu-ne pe seama nestatorniciei indienilor. Cînd dădurăm cu ochii de micul nostru cort alb așezat la poalele copacului, văzurăm că nu mai ședea acolo de unul singur. Alături de el se ridica

un uriaș cort vechi, obosit de ploi și de furtuni, putrezit de trecerea vremii și cu imaginile stîngace de cai, oameni și mîini întinse, aproape cu totul spălăcite. Prăjinile înalte pe care fusese ridicată locuința asta prăpădită se înălțau ca niște țepi deasupra virfului ascuțit, iar la intrarea lui spînzurau o „pipă de farnece” și felurite alte ustensile necesare la arta vrăjitoriei. Încă din depărtare am băgat de seamă că pașnica noastră așezare își sporise mult populația de diverse culori și mărimi care mișuna prin preajmă. Morin, puitorul de capcane, lipsise vreo două zile și, după cîte se părea, se întorsese aducîndu-și cu el întreaga familie. Își luase o nevastă și dăduse pe ea prețul știut — un cal. La prima vedere păre ieftin, însă adevărul este că agonisirea unei *squaw* e o treabă la care nici un bărbat n-ar trebui să se înhame fără îndelungă chibzuință, de vreme ce aduce după sine nu numai achitarea prețului, ci și povara hrănirii și întreținerii unei întregi liote nesățioase de rubedenii ale miresei, căci cu toții se socotesc îndreptățiți să trăiască pe spînzarea necugetatului om alb. Se agață de el, ca lipitorile și-l secătuiesc de tot ce are.

Morin nu-și luase nevastă de neam mare. În neamul Ogillallah rubedeniile miresei lui aveau o stare neluată în seamă ; căci în rîndurile acestor democrați ai preriei, ca și în alte comunități mai avansate, există reale deosebiri de rang și poziție. Soața lui Morin nu era cea mai frumoasă dintre femei, și mai avusese el și prostul gust de a o găti într-o rochie lungă de stambă, cumpărată de la o emigrantă, în loc s-o lase să poarte, ca toate indiencele, obișnuitul veșmînt de piele de căprioară albită. Sufletul întregii liote era o babornită de optzeci de ani. Închipuirea omenească n-a creat niciodată vreun demon sau vreo gorgonă mai urîtă decît făptura asta. Îi numărai coastele pe sub zbîrciturile pieii parcă tăbăcite. Chipul ei uscat semăna mai mult a hîrcă străveche decît a cap de ființă omenească, și în străfundul orbitelor întunecoase

abia se mai zăreau sticlirile ochilor mîci și negri. Din brațe nu-i mai rămăseseră decît un fel de coarde sau sirme. Părul, jumătate negru și jumătate cenușiu, în cumplită neorînduială, îi cădea pînă aproape de pămînt, și singura ei îmbrăcămintă era o zdreanță dintr-o fostă mantie de piele de bizon, legată la brîu cu o cîră de piele netăbăcită. Trupul acesta atît de împutînat avea totuși o forță uluitoare. Ea ridica totdeauna cortul, ea puneă poverile pe cai și îndeplinea cele mai grele munci din tabără. Din zori și pînă-n noapte trebăluia pe lîngă cort, țipînd ca o gaiță cînd ceva nu-i era pe plac. Fratele ei, „vraci“ de meserie, sau vrăjitor, era la fel de prăpădit și ciolănos ca și ea. Gura i se întindea de la o ureche la cealaltă, iar pofta lui de mîncare, după cum avurăm prilejul să vedem, se dovedea a fi cu adevărat de nepotolit. Ceilalți ocupanți ai cortului erau un mire și o mireasă, luați de curînd, el arătîndu-se a fi unul din acei lasă-mă să te las, bun la nimic, care viermuiesc prin satele indiene ca și prin alte așezări omenești. Nu era bun nici de trimis la vînătoare și nici la război, și asta se vedea limpede pe fața lui lipsită de orice expresie. Fericita pereche abia începuse luna de miere. Întîneau pe pari o piele de bizon ca să se apere de razele soarelui, făceau dedesubt un culcuș de blănuri și stăteau drăgăstoși unul lîngă altul cîte o jumătate de zi, deși n-am putut băga de seamă c-ar fi schimbat între ei multe cuvinte. Probabil că n-aveau nimic să-și spună; pentru că provizia de subiecte de conversație a unui indian e departe de a fi abundentă. Mai era și vreo jumătate de duzină de copii care se alergau și țopăiau prin tabără, vinău păsări cu arcuri și săgeți micuțe sau făceau corturi mărunte din crengi și bețe, cum fac alți copii case din pămînt.

Peste o zi începură să sosească indienii unii după alții. Cete de cîte doi, trei sau mai mulți soseau călări și se

așezau pe iarbă în tăcere. Veni și ziua a patra cînd, pe la vremea prînzului, călăreți se arătară în zare, pe creasta colinei din apropiere. În urma acestora venea un alai întreg, coborînd cu grabă și în mare neorînduială pe coasta dealului și pe cîmpia de la poale ; cai, catîri și ciini ; *traineau*-uri greu împovărate, războinici călări, *squaws* mergînd pe jos prin îngrămădeală și o liotă de copii. Vreme de o întreagă jumătate de ceas s-au tot scurs la vale ; apoi, luînd-o de-a dreptul către un cot al riului, la mai puțin de o jumătate de milă depărtare de noi, s-au adunat laolaltă, mulțime împestrițată și dezordonată, pînă cînd, ca prin minune, o sută și cincizeci de corturi înalte au răsărit pe malul apei. Pe dată cîmpia singuratecă se transformă într-un loc de tabără unde mișuna un furnicar uman. Nu trecu mult și pe pajiștile din jurul nostru ieșiră la păscut cai fără de număr, preria se însufleși de siluete neastîmpărate cocoțate pe cai, ori maiestuos neclintite în lungile lor mantii albe. Pînă la urmă veni și Vifor. Totuși mai rămînea de aflat răspunsul la o întrebare : „Oare avea să pornească la război, dîndu-ne astfel prilejul să plecăm înspre nu puțin primejdioasa întîlnire de la tabăra La Bonté însosiți de-un alît de măreț alai ?“

La întrebarea asta încă nu puteam da răspuns. O nehotărîre caracteristică reducea la neputință sfaturile indienilor. Ei nu pot acționa în grupuri mari. Chiar dacă scopul urmărit e de cea mai mare însemnătate, nu izbutesc să se unească pentru a-l atinge printr-un șir de eforturi conjugate. Și regele Filip¹ și

¹ Regele Filip : denumire dată de coloniști unei căpetenii a indienilor Wampanoag cu numele de Metacomet (mort în 1676). S-a străduit să unească și să conducă triburile indiene în cursul celui mai important război dus în Noua Anglie împotriva indienilor, cunoscut sub numele de „războiul lui King Philip“ (1675—1676). După ce a reușit mai multe succese însemnate, a murit împușcat pe la spate de un războinic indian.

Pontiac¹ și Tecunseh², toți au simțit pe propria piele acest neajuns. Odinioară indienii din ramura Ogillallah avuseseră o căpetenie de război care știuse să-i țină în mână; dar acesta murise, iar ei se aflau pradă jocului propriilor porniri nestatornice.

Cum acest sat de indieni și locuitorii lui au să aibă un rol de seamă în urmarea povestirii noastre, poate că n-ar fi de prisos să aruncăm o scurtă privire asupra neamului de băștinași din care fac parte. Neamul Dahcotah sau Sioux stăpînea pe un teritoriu foarte întins, aflat între riul Saint Peter și Munții Stîncoși. Ei sînt împărțiți în mai multe ramuri de sine stătătoare, fără să aibă vreo conducere unitară și fără să recunoască o căpetenie comună. Singura lor legătură o constituie limba, obiceiurile și superstițiile. Nici măcar în caz de război nu se unesc. Ramurile din răsărit luptă împotriva ramurei Objibwa din regiunea Lacurilor Superioare; cei din apus duc război necurmat împotriva indienilor Snake din Munții Stîncoși. După cum fiecare neam e împărțit în mai multe ramuri, tot așa fiecă ramură e împărțită în mai multe sate sau așezări. În fiecare sat ori așezare

¹ Căpetenie indiană născută pe teritoriul actualului stat Ohio. Aliat al Franței în războiul început în 1763 cu Anglia, a încercat să-i unească pe indieni și a condus un celebru asediu al Detroitului. Înfrînt în cele din urmă, s-a supus în 1766 regelui Angliei, în schimbul promisiunii că nu va avea de suferit nici un fel de urmări, dar în 1769 a fost asasinat de un ucigaș plătit de englezi. Războiul acesta este cunoscut în istoriografia americană sub denumirea de „războiul lui Pontiac”.

² Căpetenie a indienilor Shawnee (1768 ?—1813). A susținut că pămîntul, asemenea aerului, nu poate deveni obiect de proprietate privată. Războinic viteaz și bun strateg, s-a străduit să-i unească pe indieni în lupta pentru apărarea pămînturilor și drepturilor lor, înființînd o confederație de triburi. În războiul din 1812 a fost aliat al englezilor, care i-au acordat gradul de general. A murit în bătălia de pe riul Thames (Ontario) la 5 octombrie 1813. Este considerat una dintre cele mai luminoase figuri din istoria indienilor americani.

există cîte o căpetenie, căreia i se dă ascultare doar după măsura fricii și respectului impuse de însușirile lui personale. Uneori se întîmplă să nu fie căpetenie decît cu numele ; alteori doar puțin lipsește puterii sale ca să nu devină chiar absolută, faima și prestigiul lui se întind și în afara așezării conduse și atunci întreaga ramură a neamului său se arată gata să-l recunoască drept căpetenie. Așa se întîmplase, cu puțini ani mai înainte, în ramura Ogillallahilor. Curajul, iscusința și energia pot ridica pe orice războinic pînă la rangurile cele mai înalte, mai cu seamă dacă se întîmplă să fie feciorul unei foste căpetenii, ori să facă parte dintr-o familie numeroasă, capabilă să-l sprijine în rezolvarea certurilor și împlinirea ambițiilor sale ; dar să nu se creadă că atunci cînd a ajuns la rangul de căpetenie și printr-o solemnitate specială sfatul bătrînilor și al războinicilor a procedat la înscăunarea lui, acesta ar căpăta vreun însemn deosebit al rangului și cinstei de care se bucură. Dealtminteri, el însuși știe prea bine cît de fragilă e situația asta. Neconținut trebuie să aibă grijă de starea de spirit a schimbătorilor lui supuși. Mulți locuitori ai așezării trăiesc mai bine decît el, au mai multe *squaws* și mai mulți cai, se îmbracă mai cu fală. Ca și căpeteniile teutone din vremuri de demult, el se pune bine cu bărbații mai tineri făcîndu-le fel de fel de daruri, sărăcindu-se astfel de multe ori pe sine însuși. Dacă nu izbutește să intre în grațiile acestora, tinerii se vor ridica împotriva autorității lui, și s-ar putea să-l părăsească în orice moment de cumpănă ; fiindcă obiceiurile supușilor nu-i oferă nici o cale de a-și spori prestigiul. Foarte rar se întîmplă, cel puțin printre ramurile acestea mai apusene, ca o căpetenie să ajungă a dispune de prea mare putere, în afară de cazul cînd este și șef al unei familii deosebit de numeroase. De multe ori se întîmplă ca o așezare să fie alcătuită în primul rînd din urmași și rude de ale sale, și în cazul

acesta o asemenea comunitate nomadă capătă un caracter accentuat patriarhal.

Ramurile Dahcotah din apus nu au așezări statornice. Vinînd și purtînd război, umblă fără încetare din loc în loc, atît vara cît și iarna. Unii dintre ei urmăresc pe întinderile preriei cirezile de bizoni ; alții străbat înălțimile numite Black Hills, în cete mari, călări sau pe jos, prin prăpăstii întunecoase și trecători abrupte ajungînd în cele din urmă la „Parcuri“, acele tărîmuri de vînătoare cum nu se poate mai frumoase, dar și pline de cumplite primejdii. Bizonii le oferă tot ce le e trebuitor pentru trai ; din ce să-și clădească locuințele, cu ce să-și hrănească familiile, cu ce să se îmbrace, pe ce să doarmă și cu ce să facă focul ; de la bizoni iau corzi pentru arcuri, clei, ață de cusut, curelărie, funii pentru cai, îmbrăcăminte pentru șei, vase în care să păstreze apa, bărci cu care să treacă peste cursurile de apă și mijloacele de plată în schimbul cărora să poată cumpăra de la neguțători tot ce le face trebuință. Cînd bizonii n-au să mai fie, au să se împutineze și ei.

Pentru indieni, tot ce e mai de seamă pe lume e războiul. Nutresc o ură cumplită împotriva celor mai multe dintre triburile învecinate, ură trecută din tată în fiu și veșnic ațîțată de neconținute acte de dușmănie și războinare. În fiecare sat, de mai multe ori pe an Marele Spirit este invocat, se țin posturi, se organizează procesiuni și războinicii pornesc împotriva vrăjmașilor în cete nu prea numeroase. Această stare de spirit neînduplecată și sîngeroasă se află la originea celor mai de seamă năzuințe ale lor și dezlănțuie cele mai nestăvilite energii. Asta, înainte de orice, îi salvează de la primejdia totalei delăsări și umilințe. Lipsiți de acest puternic stimulator de energie, ar ajunge asemenea triburilor nerăzboinice de dincolo de munți, împrăștiati pe sfînci și prin peșteri, ca

sălbăticiunile, și hrănindu-se doar cu rădăcini și tîrtoare. Aceștia din urmă au în firea lor puține lucruri omenesti, în afară de înfățișare ; dar mîndrul și ambițiosul războinic din neamul Dahcotah se înalță uneori la adevărate culmi de virtuți eroice. Printre ei, doar rareori prestigiul și stima celorlalți pot fi dobîndite pe alte căi decît aceea a armelor. Totuși, datorită superstițiilor, unii dintre cei care își arogă titlul de „vrăjitor“ ajung să aibă mare putere ; și oratorii, așa cum sînt ei, își au partea lor de cînstire.

Dar să ne întoarcem la ale noastre. Aruncați o privire în cortul nostru, sau chiar pătrundeți înăuntru dacă puteți suporta fumul înecăcios și aerul închis de acolo. Și în cort, înțepeniți unul lingă altul, veți vedea un cerc de războinici vînjoși trecîndu-și din mînă în mînă pipa, glumind, istorisind și veselindu-se așa cum se pricep și ei. Ne năpădiseră și o mulțime de băiețandri cu trupul gol și arămiu și fete cu ochi ca de șarpe. Veneau la noi și mormăiau anumite cuvinte care corect interpretate duceau la invitația lapidară : „Veniți și mincați“. Atunci ne sculam blestemînd de mama focului îndărătnicia ospitalității Dahcotahilor, fiindcă nu ne îngăduia nici un ceas de tihnă de la răsăritul și pînă la apusul soarelui și trebuia neapărat s-o onorăm cîm se cuvine, dacă voiam să nu-i jignim pe amfitrionii noștri. Treaba asta era deosebit de plictisitoare mai ales pentru mine, de vreme ce abia mă țineam pe picioare din pricina bolii, dar să mai fiu în stare să fac față la douăzeci de mese pe zi. O ospitalitate atît de generoasă pare un fel de dezlănțuire de bunăvoință ; nu încapе însă nici o îndoială că cel puțin jumătate dintre blindele noastre gazde, dacă ne-ar fi întîlnit pe prerie singuri și neînarmați, ne-ar fi furat caii și poate că pe deasupra ne-ar fi îndatorat și c-o săgeată, două.

Intr-o dimineață am fost chemați la cortul unui bătrîn, Nestorul tribului său. L-am găsit pe jumătate șezînd și

pe jumătate întins pe un vraf de cuverturi din piele de bizon ; deși era om trecut prin vreo optzeci de ierni, părul lung, negru ca antracitul, îi curgea pe amândouă laturile chipului uscățiv. Trupul imputinat dar încă armonios vădea rămășițele forței de odinioară la fel de limpede cum trăsăturile emaciate ale chipului negricios, încă ferme și poruncitoare, vădeau însemnele energiei și ascuțimii de minte. În fața patriarhului stătea nepotul său, ambițiosul tânăr Mahto-Tatonka ; în afară de aceștia doi, se mai aflau în cort o femeie sau două.

Povestea bătrînului este interesantă și ilustrativă pentru o anume superstiție care încă dăinuie cu toată forța printre multe triburi indiene. Aparținea unei familii foarte puternice, vestită pentru isprăvile de război ale membrilor ei. Cînd era tînăr de tot se supusese unui ritual bizar, însă respectat de aproape toți membrii tribului înainte de păsirea în viața matură. Își vopsise fața în negru ; apoi căutase o peșteră într-o regiune singuratică din Black Hills și stătuse acolo mai multe zile, păstrînd post negru și rugîndu-se duhurilor. În visele și vedeniile produse de starea lui de slăbiciune și exaltare își închipuia, la fel cu toți indienii, că este în stare să intre în legătură cu cele mai presus de fire. Mereu și mereu îi apărea dinainte silueta unei antilope. Pentru Ogillallahi antilopa este gingașul duh al păcii ; numai că arareori grațiosul oaspete se înfățișează tinerilor în perioada asta de post și reculegere ce pregătește primii pași în viața de războinic. De obicei li se arată spăimîntătorul urs grizzly, zeitatea războiului, venit să le aprindă în suflet avîntul în luptă și setea de glorie. Dar pînă la urmă, s-a întîmplat ca în cazul nostru antilopa să capete grai. Și i-a spus tînărului cufundat în vise că el nu era menit să pășească pe calea războaielor ; că lui îi fusese sortită o viață de pace și de tihnă ; și prin urmare el trebuia să îndrume norodul cu sfaturile sale, să-l diriguiască

și să-l apere împotriva nenorocirilor aduse de propriile lor dușmăni și neînțelegeri. Fala de a-și câștiga renumele în lupta împotriva dușmanului trebuia lăsată pe seama altora ; lui îi era menită altfel de strălucire.

De obicei vedeniile avute în perioada de post și rugăciune stabilesc cursul întregii vieți a visătorului. Și de atunci, Le Borgne¹, singurul nume știut de noi al bătrînului, se lepădase de orice gânduri de război și se dăruise cu totul strădaniilor către pace. Spusese norodului ce anume vedenii i se arătaseră. Iar norodul dăduse cinstire menirii lui și arătase prețuire noii sale însărcinări.

Cu totul altfel de om fusese frate-său, Mahto-Tatonka, acel care lăsase moștenire fiului numele, trăsăturile chipului și multe dintre însușirile sale. El fusese tatăl femeii lui Henry Chatillon, împrejurare ce se dovedi în oarecare măsură prielnică nouă, de vreme ce ne asigura prietenia celei mai vestite și influente familii din ramura Ogillallah. În felul său, Mahto-Tatonka era un erou. Nici o altă căpetenie nu-i putea sta alături în ce privește faima de războinic ori autoritatea ce o avea asupra norodului său. Firea lui nu știa ce e teama, iar hotărârile sale erau totdeauna îndrăznețe și neînduplecate. Voința lui era lege. Proceda cu chibzuință și înțelepciune și, cu o dibăcie autentic indiană, se arăta fără greș prietenos față de albi, știind bine că în felul acesta putea să tragă mari foloase pentru sine și ai săi. Cînd se hotăra pe ce anume cale să îndrume treburile, le făcea războinicilor cîntea de a-i chema pe toți laolaltă în sfat ca să discute, iar după ce vorbeau toți, își spunea foarte liniștit părerea, și nu s-a întîmplat niciodată ca vreunul să se ridice împotriva. Cine îl supăra plătea din greu. Era lovit, sau chiar înjunghiat, acolo pe loc ; și o astfel de faptă, pe care orice altă căpetenie ar fi plătit-o cu viața, el și-o putea îngădui nepedepsit de cîte ori îl obligau împrejurările,

¹ Chiorul (fr.).

datorită venerației impuse de numele său. Într-o comunitate în care, din vremuri imemorabile, nimeni nu recunoștea altă lege în afară de propria sa voință, Mahto-Tatonka ajunsese să dispună de o putere aproape despotică. Dar pînă la urmă și stăpînirea lui a avut un sfîrșit. Își făcuse o mulțime de dușmăni, și aceștia toți stăteau și pîndeau momentul prielnic; îl urau din adîncul sufletului mai ales vechiul nostru prieten Fum și rudele sale. Într-o bună zi, Fum stătea în cort la el și în mijlocul așezării neamurilor sale, cînd Mahto-Tatonka veni de unul singur, se apropie de sălașul acestuia, și cu glas mare îl chemă să iasă afară și să primească lupta. Fum nici nu se clinti. Atunci Mahto-Tatonka îi strigă în auzul tuturor că e un laș și o babă nevolnică, apoi, înaintînd pînă la gura cortului, înjunghie cel mai falnic cal al căpeteniei, priponit acolo. Fum era pierit de frică și nici chiar o asemenea jignire nu izbuti să-l scoată din cort. Atunci Mahto-Tatonka se îndepărtă cu toată semeția; toți se trăgeau la o parte din calea lui; dar clipa răfuieiilor nu mai era departe.

Într-o zi de arșiță, acum vreo cinci sau șase ani, multe corturi ale neamurilor lui Fum erau adunate într-un loc unde se aflau cîțiva oameni de la *Fur Company* și făceau negoț cu diferite articole, printre care și whisky. Mahto-Tatonka se găsea și el acolo, dinpreună cu cîțiva oameni de-ai lui. Pe cînd el stătea culcat în cort, se iscă o încăierare între oamenii săi și cei ai lui Fum. Se auziră strigătele de război, gloanțe și săgeți începură să zboare prin văzduh, neorînduiala se întinse în toată tabăra. Mahto-Tatonka sări în picioare și ieșind mînios din cortul său, răcni la amîndouă cetele să se astîmpere. În aceeași clipă — fiindcă totul fusese pregătit cu grijă — se auziră două sau trei pocnete de pușcă și zbîrnîitul a vreo duzină de arcuri, iar falnicul războinic, rănit de moarte, se prăbuși la pămînt. Rouleau era de față, și de la el știu amănuntele. Haosul deveni general și nu se potoli decît după

ce mai multe victime căzură și de o parte și de cealaltă. La vremea cînd ne aflam noi pe-acolo, dușmănia dintre cele două familii era încă în toi.

Așa a murit Mahto-Tatonka ; dar lăsase în urma lui o impunătoare armată de urmași ca să-l răzbune și să-i perpetueze faima. În afară de fiice, avea treizeci de feciori, număr ce nu poate părea de necrezut celor familiarizați cu obiceiurile și modul de viață al indienilor. I-am văzut și noi pe mulți dintre ei și toți se distingeau prin aceeași culoare negricioasă a obrazului și prin aceeași trăsături deosebite ale chipului. Dintre aceștia, oaspetele nostru, tînărul Mahto-Tatonka, era cel mai vîrstnic și unii spuneau despre el că va fi probabil moștenitorul rangului și faimei tatălui. Deși nu părea să aibă mai mult de douăzeci și unul de ani, dăduse mai multe lovituri dușmanilor și furase mai mulți cai și mai multe *squaws* decît oricare alt tînăr din așezarea aceea. În prerie, furtul cailor este bine cunoscut ca mijloc de dobîndire al faimei și de aceeași considerație se bucură și furatul femeilor. Nu fiindcă actul în sine ar aduce faimă prin meritele lui deosebite. Oricine poate să fure o *squaw*, iar în cazul cînd găsește cu cale să facă pe urmă un cadou potrivit fostului proprietar, de cele mai multe ori soțul îngăduitor se declară mulțumit, dorința de răzbunare i se stinge și orice primejdie în privința asta este înlăturată. Totuși un asemenea fapt e socotit mărunt și demn de dispreț. Primejdia e înlăturată, dar și fala isprăvii se risipește. Mahto-Tatonka proceda într-un chip mult mai spectaculos. Putea să se laude că pentru nici una dintre cele cîteva duzini de *squaws* furate de el nu plătise niciodată nimic și că le rîsese în nas bărbaților astfel păgubiți, sfidîndu-i în văzul lumii, și totuși pînă atunci nici unul dintre ei nu îndrăznise să ridice baremi un deget împotriva sa. În privința asta păsea foarte îndepăroape pe urmele tatălui. Toți tinerii războinici și toate tinerele *squaws*, flecare în felul său, îl admirau. Primii

Îl urmau fără șovăire în treburi de război, iar în ce privește femeile îi mergea vorba că se bucură în rindurile lor de o trecere cu totul deosebită. Cineva ar putea să se mire că asemenea fapte rămăneau nepedepsite. O săgeată trimisă dintr-o ripă sau o lovitură de cuțit pe întuneric nu cer cine știe ce vitejie și ar fi cum nu se poate mai potrivite cu modul de a proceda al indienilor; numai că Mahto-Tatonka era apărat de un scut foarte tare. Nu numai curajul și voința lui îndrăzneată îi dădeau putința să se poarte atât de sfidător cu semenii. Vărjmașii săi nu uitau nici o clipă că el era numai unul dintre cei treizeci de frați, toți războinici și toți aflați în pragul bărbăției. Dacă cineva și-ar fi revărsat mânia asupra lui, mulți ochi pătrunzători ar fi stat veșnic ațintiți asupra sa și multe inimi neînfricate l-ar fi urmărit însetate de sînge. Răzbunarea ar fi umblat pas cu pas pe urmele lui. A-l omori pe Mahto-Tatonka ar fi însemnat un act de sinucidere.

Deși se bucura de atîta prețuire în ochii frumoaselor, nu era un filfizon. Gătelile și podoabele țipătoare ale tovarășilor săi n-aveau nici o trecere în ochii lui și se mulțumea să-și sprijine toți sortii de succes pe însușirile și isprăvile sale de războinic. Niciodată nù se gătea cu pături strident colorate sau coliere strălucitoare, ci lăsa pe seama trupului său statuar, alcătuit asemeni unui Apollo de bronz, toată grija izbînzilor. Avea un glas deosebit de profund și puternic, care-i izvora din piept ca notele viguroase ale unei orgi. Totuși, la urma urmelor tot indian era. Îl vedeai uneori stînd tolănit la soare dinaintea cortului nostru, bătînd aerul cu picioarele și făcînd glume cu frate-său. Mai arăta atunci a erou? Dar îl vedeai și în culmea falei sale, cînd la apusul soarelui întreaga așezare rămănea pustie fiindcă toți se duceau să-l admire, căci a doua zi tînăra lor căpetenie slăvită avea să purceadă la luptă împotriva dușmanului. Pe cap purta podoaba de pene de vultur ce se întindea în valuri mișcătoare de deasupra frunții și pînă departe în urma lui. Pe piept îi

atârna scutul alb și rotund, împodobit cu pene rînduite din centru ca razele unei stele. Pe spate avea tolba ; în mînă purta lance pe al cărei vîrf de fier se răsfrîngeau razele soarelui coborît în-ăsfîințit și de care fluturau atîrnate scalpurile dușmanilor răpuși. Și astfel, măreț ca un cavaler în armură, umbla călare dînd mereu roata prin vastul cerc format de corturi, clătînîndu-se voios după mișcărilor calului său de război și, cu o figură plină de solemnități, înălța cîntări către Marele Spirit. Tineri războinici roși de pizmă îl priveau chiorîș ; fete cu obraji acoperiți de vopsea roșie îl contemplau mute de admirație ; băiețandrii țopăiau și urlau într-un cor al bucuriei, babele îi strigau din răspuțeri numele și purtau de la un cort la altul laudele închinat lui.

Mahto-Tatonka era cel mai bun prieten al nostru indian. Ceas după ceas și zile la rîndul, atunci cînd roiuri de băștinași de toate vîrstele, de toate sexele și de toate felurile năpădeau peste noi, el ședea în cortul nostru, cu ochii lui de vultur veșnic treji, ca să ne apere avutul de prădăciune.

Într-o zi, Vifor ne-a poțtit la cortul său. Ospățul a luat sfîrșit și pipa a început să circule. Era o pipă deosebit de mare și foarte frumoasă, și mi-am exprimat admirația față de ea.

— Dacă lui *Meneaska* îi place atît de mult pipa, întrebă atunci Vifor, de ce n-o ia cu el ?

Printre indienii din neamul Ogillallah o pipă cum era aceea are valoarea unui cal. Darul ar părea demn de o mare căpetenie și un războinic cu faimă ; însă dărnicia lui Vifor nu se înălța chiar la asemenea culmi. Dacă îmi dăruia pipa, însemna că așteaptă cu încredere din partea mea un alt dar tot atît de valoros sau încă mai de preț. Printre indieni, asta este condiția de la sine înțeleasă a oricărui dar, iar dacă se întîmplă cumva să nu fie îndeplinită, darul este de obicei cerut îndărăt. Așa că am ales o foarte arătoasă basma de stambă, dimpreună

cu niște vopsea roșie, niște tutun, câteva cuțite și niște praf de pușcă, am invitat-o pe căpetenie în tabăra noastră, l-am asigurat de toată prietenia și l-am rugat frumos să le primească drept modest semn de amicitie. Exclamînd de câteva ori *Ai ! Ai !*, Vifor l-a strîns numaidecît și a plecat spre cortul lui.

Într-o după amiază, spre seară, de după șirul de tufișuri întinse pe malul apei apăru pe neașteptate o ceată de indieni călări care duceau cu ei un catîr și, călare pe catîr, un biet negru ținut doar de oblîncul și spatele înalt al șeii indiene. Avea obrajii cufundați între fălci, ochii dilatați din cale-afară și buzele arse și trase de pe dinți cum au numai cadavrele. Cînd l-au adus în fața cortului nostru și l-au dat jos din sa, n-a fost în stare nici să stea în picioare și nici să meargă, ci doar s-a tîrît pe o mică distanță și s-a așezat pe iarbă, aruncînd în jur priviri complet pierdute. De prin corturi au început imediat să se scurgă femeile și copiii și făcînd cerc în jurul lui se porniră să strige și să țipe în tot felul în vreme ce bietul negru stătea sprijinit în mîini și întorcea ba la stînga ba la dreapta ochii parcă lipsiți de vedere. Era mort de foame. Treizeci și trei de zile rătăcise de unul singur prin prerie, fără să aibă la el vreo armă ; fără bocanci, mocasini sau orice alt fel de îmbrăcăminte în afara unei bluze și a unei perechi de pantaloni ; fără să cunoască locurile și să știe încotro merge și cum se poate trăi pe prerie. În toată vremea asta trăise hrănindu-se doar cu greieri și șopîrle, ceapă-ciorii, și trei ouă găsite într-un cuib de porumbel de prerie. Nu zărise picior de om. Rătăcit pe întinderile nemărginite și în pustietățile dezolante ce se desfășurau în jurul său cît vedea cu ochii, mersese în disperare cît îl ținuseră puterile și pe urmă se tîrîse în genunchi pînă i se dusesese toată carnea de pe oase. Preferase să umble numai noaptea și ziua să zacă întins pe pămînt și să doarmă sub soarele dogoritor,

visînd mereu — după cum el însuși spunea — fiertura și turtele de mălai pe care le mîncă de obicei sub acoperămintul fostului său stăpîn din Missouri. Toată lumea din tabără, albi și indieni deopotrivă, se minuna de felul cum scăpase nu numai de moarte prin foamete ci și de urșii grizzly, foarte numeroși pe acolo, și de lupii care noapte după noapte urlaseră în jurul lui.

Reynal îl recunoscuse din clipa cînd indienii îl aduseseră în tabără. Cu aproape un an înainte fugise de la stăpîn și se alăturase cetei lui Richard, care pe atunci se pregătea să părăsească frontiera și să plece în munți. Rămăsese cu ei pînă către sfîrșitul lui mai, cînd împreună cu Reynal și cu alți cîțiva plecaseră să caute niște cai rătați; se pierduse de ceilalți din pricina unei furtuni, și de atunci nu se mai aflase nimic de soarta lui. Știînd cît era de nepriceput și lipsit de experiență, nimeni nu-și închipuia că ar putea să mai fie încă în viață. Indienii îl găsiseră zăcînd pe jos, cu totul sleit de puteri.

Așa cum ședea acolo, cu indienii strînși roată în jurul lui și privindu-l mut, era groaznic la vedere. Deslauriers îi pregăti un castron de supă, dar el rămase cu ea dinainte, fără s-o atingă. Abia după o vreme luă lingura și o duse la buze, parcă în silă; pe urmă o duse din nou, și încă o dată; după aceea îl cuprinse un fel de nebunie a foamei, fiindcă luă castronul în amîndouă mîinile și în cîteva secunde înghiți tot conținutul, apoi ceru cu înfrigurare să i se dea carne. Asta n-am vrut s-o facem, și i-am spus să aștepte pînă dimineața; dar s-a milogit cu atîta disperare, încît i-am dat o bucătică, pe care a înfulecat-o numaidecît, sfîșiind-o ca un cîine. A spus că mai vrea. I-am explicat că-și riscă viața, dacă mănîncă de prima dată cu atîta nesocotință. A fost de aceeași părere, a recunoscut că e nebun dacă face așa, dar neapărat mai vrea niște carne. Lucrul acesta l-am refuzat cu strășnicie, spre nespusa indignare a nesocotitelor *squaws* care, de îndată ce ne luam ochii de la el, aduceau pe furis

carne uscată și *potmes blanches*¹ și i le puneau dinainte, pe pământ. Dar pentru el nici atita nu era de ajuns. De cum s-a lăsat întinericul, a făcut ce-a făcut, s-a furizat printre picioarele cailor și s-a tîrit pînă în tabăra indienilor. Aici s-a ospătat el după pofta inimii și a fost adus îndărăt abia dimineța, cînd Gingras, puitorul de capcane, l-a suit pe cal și l-a dus pînă la fort. A făcut ce-a făcut și a izbutit să supraviețuiască urmărilor lăcomiei. Cînd am părăsit noi locurile acelea, deși nu se restabilise chiar pe deplin, o ducea destul de bine cu sănătatea și spunea în stînga și-n dreapta cît de adînc încredințat era el că nimic n-are să-i mai poată pune vreodată capăt zilelor.

Cam cu un ceas înainte de apusul soarelui, așezarea căpăta o înfățișare foarte pitorească. Războinicii se plimbau alene printre corturi sau pe malul riului, ori se duceau să vadă cum o mai duc cîrdușii de cai lăsați să pască pe prerie. Jumătate din populația așezării părăsea corturile strîmte și zăpușitoare și se ducea la scăldat; acolo puteai să vezi băieți și fete și tinere *squaws* bălăcindu-se, înotînd și scufundîndu-se, cu strigăte de desfătare și rîsete voioase, sub soarele după-amiezii tîrzii. Dar cînd soarele ajungea la scăpătat și se odihnea pe crestele dințate, iar munții de purpură își azvîrleau umbrele cale de mile întregi peste prerie; cînd bătrînul nostru copac se încălzea cuminte în razele orizontale iar întinderile ondulate și crîngurile risipite pretutindeni primeau acoperămint de încîntătoare măreție — atunci scena din jurul cortului nostru devenea demnă de penelul unui Salvator². Siluete impresionante, cu tolbe în spinare; cu puști, lăncii sau tomahawkuri în mîini, stăteau pe cai, neclintîți ca statuile, cu brațele încrucișate pe piept și ochii

¹ O varietate de napi (fr.).

² *Salvatore Rosa*, (1615—1673), pictor și poet italian; a pictat multe scene de război, printre care și „Lupta de cavalerie”.

imobili, aruncînd asupra noastră priviri ce nu cunoșteau șovăirea. Unii stăteau în picioare, drepti, înveșmîntați de la cap pînă la călcîie în lungile lor mantii albe din piele de bizon. Alții ședeau în grupuri, așezați pe iarbă, țineau în mîini funiile de care erau legați caii lor mițoși, lăsîndu-și la vedere busturile negricioase, atunci cînd îngăduiau mantiilor să le cadă de pe umeri. În fine alții stăteau nepăsători în mijlocul mulțimii, neavînd pe ei nimic să le ascundă neasemuita armonie a formelor. Mai cu seamă unul dintre ei, un tîpăr crunt la înfățișare, pe nume Lup Turbat, cînd ședea cu arcul în mînă și tolba pe spate, putea fi luat, dacă nu țineai seama de chip, drept statuia însuflețită a lui Apolo. O astfel de imagine a apărut în fața închipuirii lui West¹ atunci cînd, intrînd pentru prima dată în Belvedere² la Vatican, a exclamat : „Dumnezeule, un Mohawk !“

Cînd întinericul se lăsa peste prerie, caii erau aduși la tabără și puși în siguranță, iar mulțimea începea să dispară. Focurile străluceau peste tot scoțînd vag la iveală siluetele mătăhăloase ale puitorilor de capcane și pe cele grațioase ale indienilor. Una dintre familiile din preajma noastră stătea toată vremea adunată în jurul unui foc mare care lumina interiorul cortului. Bătrîne uscate și cu aspect de vrăjitoare trebăluiau în lumina flăcărilor ; acolo, ceasuri și ceasuri la rînd, stătea un cîrd de copii și de fete tinere, rîzînd și sporovăind, cu chipurile lor rotunde și vesele strălucînd în lumina roșiatică. Auzeam din tabăra indienilor notele monotone ale tobei însoțînd melopea cîntecului de război stîns de

¹ Benjamin West (1738—1820), pictor născut în America, ales în 1792 președinte al Academiei Regale din Londra. A pictat mai ales în Anglia, după ce America și-a cucerit independența.

² Construcție ridicată de papa Inocențiu al VIII-lea (finele secolului al XV-lea) pentru a-i servi drept palat de vară și ulterior legată de Vatican prin clădiri proiectate de Bramante. În interiorul său se află numeroase capodopere ale sculpturii antice.

depărtare, și corul tărăgănat și tremurător al chiuiturilor venit dinspre cortul cel mai încăpător, unde se juca dansul de război. Tot astfel, mai multe seri la rînd am auzit bocete prelungi și triste înălțîndu-se și stingîndu-se în depărtare ca glasul melancolic al unui lup. Ele veneau de la surorile și rudele din tagma femeiască ale lui Mahto-Tatonka, toate adunate să-și sfîrtece cu cuțitele mîinile și picioarele și să jeluiască îndelung moartea femeii lui Henry Chatillon. Liniștea nu cobora peste tabără decît la ore tîrzii. Și atunci, în vreme ce tăciunii sticleau stîns, oamenii stăteau întinși pe pămînt și înfășurați în pături și nu se mai auzea nimic altceva decît foiala neconținută a cailor adunați laolaltă.

De scenele acestea îmi aduc aminte cu un simțămînt amestecat, de bucurie și suferință. În zilele acelea, din pricina bolii, eram atît de slăbit că doar rareori puteam să merg fără să mă împleticesc ca un om beat, iar cînd mă ridicam din culcușul meu de pe pămînt, priveliștea numai decît mi se înnegura în fața ochilor, copacii și corturile parcă se clătinau ba la stînga ba la dreapta, și preria se înălța și cobora ca valurile unui ocean. O asemenea stare nu e de invidiat oriunde te-ai afla. Dar într-o regiune în care clipă de clipă viața omului poate atîrna de forța brațului său sau de iuțeala picioarelor, ea devine cu mult mai supărătoare. Nici dormitul pe pămîntul ud, cînd se întîmplă să mai fii și murat de ploaie, nu se arată prea binefăcător în asemenea cazuri. Uneori m-am simțit cu adevărat la capătul puterilor, și-mi închipuiam că am toate șansele să ispășesc dragostea mea pentru prerie rămînînd pe întinsurile ei pînă la capătul veacurilor.

Am încercat cu odihna și cu un regim foarte sever. Cu răbdare de fier trîndăveam toată vremea prin tabără, ori cel mult mă tîram cum puteam pînă la așezarea indiană și mă plimbam printre corturi, amețit și fără puteri. Dar așa n-a mers; și-atunci m-am gîndit la post negru.

Vreme de cinci zile mi-am întreținut viața doar cu un singur pesmet mic pe zi. La sfârșitul acestui interval eram mai slab decât înainte, dar și puterea bolii părea că începe să se șubrezească, și încetul cu încetul am revenit la un regim mai puțin drastic.

Obişnuiam să stau în fața cortului, sleit de puteri și dus pe gânduri; cugetam la trecut și la viitor, iar când simțeam că nu mai pot, de fiecare dată privirile mi se îndreptau către îndepărtații Black Hills. Munții au în făptura lor un fel de duh al energiei pe care îl împărtășesc tuturor celor ce le vin în preajmă. La vremea aceea nu știam câte superstiții întunecate și câte povești de groază sînt legate în mințile indienilor de acești munți, dar eram stăpînit de-o arzătoare dorință de a pătrunde în străfundurile lor tainice, de a le cerceta hăurile și prăpăstiile, torențele nestăvilite și pădurile tăcute care îmi închipuiam eu că s-ar ascunde pe acolo.

XII. GHINION

De la Fort Laramie a venit un canadian cu o veste cam ciudată. Un puitor de capcane proaspăt întors din munți se îndrăgostise de-o fetișcană dintr-o familie venită din Missouri și care, împreună cu alți emigranți, făcuse tabără vreme de câteva zile în preajma fortului. Dacă pentru a ciștiga inima unei frumoase nici un alt farmec nu poate trece înaintea curajului și bărbăției, atunci nici un alt peșitor nu are mai mulți sorți de izbândă deplină decât un puitor de capcane din Munții Stîncoși. În cazul nostru, stăruințele canadianului n-au fost zadarnice. Îndrăgostiții au pus la cale un plan și s-au grăbit să-l ducă la îndeplinire cît mai curînd cu putință. Convoiul de emigranți părăsise fortul și în a doua noapte după plecare făcuseră tabără ca de obicei și puseseră strajă. Puțin după miezul nopții, puitorul de capcane cel amorezat se apropie de ei călare pe un cal voinic și ducînd de frîu un altul. După ce îi legă pe amîndoi de un copac, se furișă tiptil către căruțe, la fel cum s-ar fi apropiat de o cireadă de bizoni. Ferindu-se ca nu cumva să stîrnească atenția celui pus de strajă, care probabil că dormea buștean, se întîlni cu aleasa inimii

lui acolo unde se înțeleseseră, la marginea taberei, o urcă pe calul-de rezervă și porni cu ea prin întuneric. Urmările aventurii acesteia nu ne-au mai ajuns la urechi, și nici-odată n-am aflat cum i-or fi plăcut nesocotitei frumoase un cort indian ca locuință și un cutezător puitor de cap-cane ca mire.

În cele din urmă, Vifor și războinicii săi luară hotărârea să plece. De-o vreme încoace, pregătirile lor nu mai aveau în vedere întâlnirea de la La Bonté, ci își pusese războinicii în gând să treacă peste munții Black Hills și să se ocupe câteva săptămâni cu vînarea bizonilor dincolo de munți, pînă cînd aveau să vină destui ca să-și facă provizii de carne și piei pentru corturile din iarna viitoare. După aceea aveau să trimită împotriva dușmanului o mică ceată de război de sine stătătoare. Hotărîrea asta de ultimă oră ne-a pus în oarecare încurcătură. Am fi putut să ne ducem la tabăra din La Bonté, dar nu era deloc cu neputință ca și celelalte sate indiene să se arate la fel de șovăitoare ca satul lui Vifor, și astfel nici un fel de adunare să nu mai aibă vreodată loc. Tovarășul nostru Reynal prinsese drag de noi, sau mai degrabă de pesmeții, cafeaua și măruntele daruri pe care i le făceam din cînd în cînd. El dorea foarte mult să mergem și noi cu indienii, așa cum avea el de gînd să facă. Era convins că nici un grup de băștinași n-avea să se ducă la întâlnire, și, în afară de asta, ne asigura că bagajele și căruța noastră au să poată fi trecute fără greutate dincolo de Black Hills. În realitate, habar n-avea cum stau lucrurile. Nici el și nici vreun alt alb din ceata noastră nu văzuse vreodată prăpăstioasele și întunecatele defileuri pe unde indienii aveau de gînd să-și croiască drum. Mai tîrziu am trecut prin ele și am avut mare bătaie de cap pînă să-l silesc pe nefericitul meu cal să se strecoare prin cheile înguste și prăpăstiile întunecate pe unde lumina zilei abia dacă izbutea să pătrundă. Cît despre căruță, tot așa

de ușor am fi putut-o trece peste vârful lui Pike's Peak¹. Despre toate astea nu știam nimic ; și gândindu-ne la greutatea și totala lipsă de siguranță a unei încercări de a vedea o tabără comună a indienilor, ne-am adus aminte de vechiul proverb, cel cu „vrabia din mână“, și am hotărât să ne ducem cu indienii noștri.

Amîndouă taberele, și a indienilor și a noastră, au fost ridicate în dimineața zilei de întii iulie. Eu eram atît de slăbit, încît numai ajutorul unei linguri de whisky, sorbită cu încetul la intervale scurte, m-a învrednicit să mă țin pe cal în cursul scurtului drum străbătut în ziua aceea. Pe o jumătate de milă înaintea noastră și tot pe atîta în urmă preria era acoperită cît vedeai cu ochii de mulțimea viermuitoare a băstinașilor. Cîmpia golașă și accidentată se întindea pînă în zare de-a dreapta și de-a stînga, iar departe în față se înălța lanțul prăpăstios al munților Black Hills. Am pornit înainte spre capul coloanei deslinate, trecînd pe lîngă *traineau*-uri greu încărcate, cai de povară copleșiți de încărcături, babe sfrijite mergînd pe jos, tinere *squaws* voioase cocoțate pe cai, bătrîni pășind cu nădejde, învesmîntați în mantii albe din piele de bizon, și grupuri de tineri războinici călări pe caii lor cei mai buni. Aruncîndu-și odată privirea în urmă pe întinsul preriei, Henry Chatillon ne vesti pe neașteptate că se apropie un călăreț, și într-adevăr, uitîndu-ne și noi, abia puturăm distinge o mică pată neagră mișcîndu-se încet pe coasta unei ridicături din depărtare, așa cum ar fi umblat o muscă pe un perete. Creștea repede, pe măsură ce se apropia.

— E un alb, cred, zise Henry. Uitați-vă la el cum călărește. Indienii niciodată nu stau așa pe cal. Da ; are pușca în fața lui, pe obîlc.

Călărețul dispăru într-o adîncitură a preriei, dar curînd îl zărirăm din nou venind în galop către noi prin

¹ Vîrful sulitei. Pisc de peste 4 000 m. înălțime.

mulțimea indienilor, cu părul lung fluturînd în urma lui; apoi recunoscurăm chipul roșcovan și vechea bluză din piele de căprioară a prietenului Gingras, puitorul de capcane. Venea de la Fort Laramie și ne spuse că are un mesaj pentru noi. Un neguțător cu numele de Bisonette, prieten de-al lui Henry, sosise de cîrînd de la așezările statornice și avea de gînd să se ducă, împreună cu un grup de oameni, la tabăra Bonté unde, după cum ne asigura Gingras, fără îndoială aveau să se adune zece sau douăsprezece sate de indieni. Bisonette ar fi vrut ca și noi s-o luăm peste prerie și să ne întîlnim cu el acolo, făgăduindu-ne că are să lase oamenii lui să ne păzească bagajele și caii, cită vreme noi ne vom afla printre indieni. Shaw și cu mine am oprit caii, ne-am sfătuit, și, într-un ceas rău, am hotărît să ne ducem.

Pentru restul zilei aceleia drumul nostru era același cu al indienilor. În mai puțin de un ceas ajunserăm la locul unde preria înaltă și golașă se termina cu o coastă înclinată; ne-am oprit pe marginea coastei și am văzut în vale o pajiște întinsă. Laramie Creek o mărginea pe stînga, trecînd prin umbra înălțimilor și ducîndu-și mai departe apele repezi și puțin adînci, chiar pe la poalele coastei în vîrfurile căreia ne aflam noi. Am rămas pe loc cālări, așteptînd și privind, în vreme ce întregul alai al băștinașilor se scurgea coborînd pe coasta grozav de înclinată și apoi se împrăstia pe pajiștea de jos. În foarte scurt timp aproape toată pajiștea se acoperi cu o viermuială de oameni dintre care unii abia se vedeau ca niște pete în depărtare, în vreme ce alții încă se mai grăbeau să coboare și să treacă dincolo de rîu, îngrămădindu-se și înghesuindu-se. La marginea înălțimii, în vîrfurile coastei, ședea o ceată de războinici mai în vîrstă, fumînd solemn și uitîndu-se cu chipurile neclintite la acel spectacol uimitor și sălbatic.

Corturile s-au înălțat repede în cerc, pe malul apei. Ca să avem liniște, l-am ridicat pe-al nostru printre niște

copaci, la vreo jumătate de milă depărtare. După-masă ne-am dus în sat. Era o zi minunată, și toată tabăra părea să freamăte de viață, însuflețită de multă voieșie. În fața corturilor stăteau grupuri de copii și fete tinere care râdeau din toată inima, plini de voie bună. Scuturile, sulițele și arcurile lipseau de pe înaltele trepiede unde stau de obicei atârinate, în fața fiecărui cort. Războinicii încălecau pe cai și unul câte unul plecau pe prerie, către colinele din apropiere.

Shaw și cu mine stăteam pe iarbă lângă cortul lui Reynal. Cu adevărată ospitalitate indiană, o bătrână veni și ne aduse un castron cu fiertură de carne de vînat pe care ni-l puse dinainte. Noi ne distram uitîndu-ne la cîteva *squaws* tinere care se jucau alergîndu-se una pe alta, ba înăuntru, ba în afara cortului. Deodată, crîcnenul răsunset al strigătului de război se revărsă dinspre coline. Numaidecît apăru o ceată de călăreți, aplecîndu-se pe cîte o parte a calului și venind înspre sat în goană dezlănțuită, și în urma fiecărui războinic flutura în vînt păru-i lung, cum flutură flamura pe catargul unui vas. Pe măsură ce se apropiau, în mulțimea dezordonată se făcea rînduială, și trecînd în șir doi câte doi pătrunseră în tabără și îi dădură roată în galop dezlănțuit, fiecare războinic intonîndu-și cîntecul de război. Unii dintre ei purtau îmbrăcăminte extraordinar de frumoasă. Aveau panase din pene de vultur, bluze din piele de antilopă strînse pe corp cu franjuri de care atîrnau scalpurile dușmanilor; multe dintre scuturile lor erau și ele împodobite cu pene de vultur. Toți aveau pe spate arcuri și săgeți; cîțiva purtau și sulițe lungi și doar puțini erau înarmați cu puști. Scut Alb, căpetenia cetei, călărea în frunte, în veșminte de mare fală, pe un cal negru țintat cu alb. Mahto-Tatonka și frații lui nu luau parte la paradă fiindcă erau în doliu după sora lor și rămăseseră toți la ei în corturi, cu trupurile unse din cap pînă-n picioare

cu lut alb, și fiecare își tăiasă o șuviță de păr de pe frunte.

Războinicii dădură de trei ori roată satului ; și cînd unul mai de frunte trecea prin fața cortului său, bătrînele îi strigau numele, ca să-i proslăvească vitejia și să ațîțe rîvna războinicilor mai tineri. Tînci micuți, de nici doi ani, priveau cu ochi aprinși falnica procesiune războinică și îi admirau cu venerație pe vitejii tribului lor.

Alaiul ieși din sat așa precum pătrunsese, iar peste o jumătate de ceas toți războinicii se întorseseră îndărăt, venind tăcuți, cîte unul singur ori în grupuri de doi sau trei.

După încheierea parăzii, ni s-a oferit spectacolul unei scene de viață casnică indiană. O *squaw* cu chip cumplit de răutăcios, și pe deasupra și înfuriată la culme, își ocăra de mama focului bărbatul care, ca și cînd nici nu s-ar fi aflat de față și habar n-ar fi avut ce se întîmplă în jur, stătea așezat turcește în mijlocul cortului și pu-făia liniștit din lulea. Într-un tirziu, scoasă din minți de nepăsarea bărbatului, femeia se năpusti asupra cortului apucînd de parii lui de sprijin și zgîlțîindu-i din toate puterile, pe unul după altul, pînă cînd izbuti să dărîme toată alcătuirea, cu pari și cu piei laolaltă și s-o prăvălească peste indian, îngropîndu-l sub dărîmăturile propriului său adăpost. Bărbatul împinse cu mîna pieile, le dădu laoparte, își săltă capul deasupra așa cum și-l saltă din carapace broasca țestoasă și continuă să tragă liniștit din lulea, la fel ca mai înainte. Doar sticlirile minioase ce-i jucau în ochi lăsau să se bănuiască furtuna dezlănțuită înlăuntru-i. Fără să tacă o clipă din gură, femeia se apucă să pună șaua pe cal, după care încălecă și plecă din tabără cu gîndul, după cîte s-ar fi putut crede, să se întoarcă la așezarea părinților săi, aflată numai Dumnezeu știe unde. După ce nu-și învrednicise soața nici măcar cu o privire, războinicul se ridică foarte liniștit de la locul său, se descotorosi de pieile de pe el,

legă în chip de friu o funie de păr pe botul calului, rupse dintr-un par de cort uu ciomag zdrăvăn, de vreo doi metri lungime, încăleacă și porni cu măreție în galop peste prerie ca să-și învețe minte soața răzvrătită.

A doua zi dimineăța, la răsăritul soarelui, ne-am uitat peste pajiște și am putut vedea cum indienii își strungeau corturile și se adunau laolaltă pregătindu-se să părăsească tabăra. Calea lor ducea către apus. Noi însă, dimpreună cu cei trei tovarăși ai noștri, cu cei patru puitori de capcane care ne însoțeau și cu familia de indieni a lui Morin, aveam s-o apucăm înspre nord. Am tot mers pînă s-a lăsat noaptea și am făcut tabără lîngă un pîlc de copaci, la marginea unui pîrîiaș, unde am lincezit toată ziua următoare așteptîndu-l pe Bisonette; dar nu s-a arătat nici urmă de Bisonette. În locul acesta doi dintre prietenii noștri puitori de capcane ne-au părăsit și au pornit-o către Munții Stîncoși. A doua zi dimineăța, pierzînd nădejdea de a-l mai întîlni pe Bisonette, ne-am văzut mai departe de drum și am străbătut o întindere de cîmpii pîrjolite de soare, jalnice și neospitaliere, pe unde nu se arăta nici un fel de vietate în afară de cîte o antilopă care din cînd în cînd trecea ca vîntul pe dinaintea noastră. Pe la prînz, ni s-a arătat o priveliște neașteptată și îmbucurătoare: un pîlc de copaci falnici ce se întindea pe malurile unui pîrîiaș cu numele de Horseshoe Creek¹. Copacii nu erau prea deși, dar pe o suprafață destul de mare întindeau un frumos acoperămint de frunze deasupra pajiștii cu iarbă înaltă și grasă. Pîrîul curgea sprintar și limpede ca lacrima printre copacii din jur, ba licărind voios pe albia de nisip alb, ba întunecîndu-se atunci cînd trecea pe sub bolta deasă a ramurilor. Eu ajunsesem la capătul puterilor și m-am întins pe pămînt, abia mai fiind în stare să-mi mișc mădularele.

¹ Rîul potcoavei de cal.

A doua zi dimineața s-a arătat pe cer cel mai strălucitor soare ce-a luminat vreodată necuprinsul acelei sălbăticii. Am pornit mai departe la drum, și foarte curînd ne-am trezit înconjurați de coline înalte și golase împînzite de la creste pînă la poale cu tot soiul de cactuși ce păreau șerpi nemaivăzuți atîrnați în văzduh. Înaintea noastră se arăta o cîmpie întinsă, netedă și scorțoasă, pe care abia ici și colo se zărea cîte un fir de iarbă, mărginită în zare de copaci înalți și schimonosiți. Nici vederii și nici auzului nu se arăta semn de ființă omenească, de sălbăticiune sau de orice altfel de făptură însuflețită, cu toate că dincolo de acei copaci schilodiți trebuia să se afle atît de îndelung năzuitul loc de întîlnire unde noi nădăjduiam să dăm peste miile de indieni adunați laolaltă. Neliniștiți, am cercetat cu privirea și am tras cu urechea. Ne-am urmat drumul cît am putut mai cu grabă, îndemnîndu-ne caii să treacă dincolo de copacii aflați în fața noastră pe marginea zării. De acolo se zăreau pîlcuri de copaci destul de întinse și se părea că un plăpînd curs de apă se scurge printre ele ; de la o vreme, pe cînd ne strecuram printre copaci, căprioare începură să țîșnească pe dinaintea noastră. În cele din urmă zărirăm și preria ce ni se desfășura dinainte, dar cînd am ajuns, în locul acela n-am văzut o întindere acoperită de așezări omenești și clocotind de viață, ci un pustiu fără margini desfășurat pe nenumărate mile, fără urmă de tufiș ori copac, fără vreo urmă de viață. Am tras de dirlogi și ne-am revărsat tot veninul asupra obiceiurilor și firii băștinașilor din America. Toate strădaniile noastre fuseseră mai mult decît zadarnice. Eu, cel puțin, eram cum nu se poate mai furios ; îmi dădeam prea bine seama că o cît de mică înrăutățire a sănătății mele avea să transforme această greșală într-un eveniment cu urmări fatale și că obiectivul urmărit de mine cu atîta strădanie cale de trei sau patru mii de mile nu va putea fi pînă la urmă atins.

Dar unde se aflau de fapt indienii ? Se aflau adunați cu nemiluita la vreo douăzeci de mile depărtare, și în chiar clipa aceea erau foarte ocupați să-și desfășoare dansurile lor de război. Lipsa bizonilor din împrejurimile taberei La Bonté putînd pune în primejdie aprovizionarea lor cu piei și carne îi determinase probabil să schimbe locul de întîlnire ; dar despre treaba asta n-am aflat decît abia cu vreo cîteva săptămîni mai tîrziu.

Shaw se înverșună cu biciul împotriva calului și o zbughi înainte. Eu însă, deși mult mai furios decît el, nu eram în stare să folosesc același potrivit mijloc de revărsare a necazului, așa că am luat-o domol pe urmele lui. Ne-am îndreptat către un copac bătrîn și stingher, care ni s-a părut singurul loc potrivit pentru a așeza tabără. Era pe jumătate uscat, și ce mai rămăsese viu din el abia de-și mai păstra frunzele, așa că nu ne oferea decît o biată umbră săracă și zgîrcită. Ne-am aruncat șeile în dunga de umbră oferită de bătrînul și chinuitul trunchi al copacului și ne-am odihnit pe ele capetele. Un ceas de vreme, sau mai mult, am stat și-am fumat în tăcere, mutîndu-ne șeile după cum se muta și dunga de umbră, fiindcă năpraznic mai ardea soarele.

XIII. ÎN URMĂRIREA INDIENILOR

În cele din urmă am ajuns și în tabăra de la La Bonté, înspre care năzuiserăm atîta amar de vreme. Dintre toate ceasurile de trudă și chin ce mi-au fost sortite, cele petrecute acolo între amiază și asfințit pot, pe cea mai sfîntă dreptate, dobîndi laurii înțîietății în ce privește grijile și suferințele. Am stat sub acel copac chinuindu-mi creierii ca să aflu ce cale ar fi fost mai bine de urmat, pîndind umbrele ce păreau a nu se mai urni din loc, soarele ce părea înțepenit în neclintire, și așteptînd cu sufletul la gură să se ivească de undeva oamenii și caii cetei lui Bisonette. Shaw și Henry plecaseră călări într-o expediție de cercetare a împrejurimilor și nu s-au mai întors decît la apusul soarelui. Nu se afla nimic îmbucurător nici pe chipurile lor și nici în veștile pe care le aduceau.

— Am bătut cale de zece mile, îmi spuse Shaw. Am urcat pe cea mai înaltă culme pe care am întîlnit-o și n-am zărit nici urmă de bizon ori de indian. Nimic pe toată preria întinsă de aici și pînă la douăzeci de mile de jur împrejur.

Calul lui Henry se betegise din pricina urcuşurilor şi coborişurilor pe atâtea coaste de coline iar Shaw era şi el frînt de oboseală.

În seara aceea, după cină, stînd noi în jurul focului, i-am spus lui Shaw c-ar fi bine să mai aşteptăm încă o zi sosirea lui Bisonette, în nădejdea că avea să vină, iar dacă pînă la urmă asta nu se întîmpla, să-l trimitem pe Deslauriers cu căruţa şi bagajele îndărăt la Fort Laramie, şi noi s-o luăm după ceata lui Vifor, încercînd să le ieşim în cale la locul unde aveau să treacă munţii. Neavînd aceleaşi motive ca mine de a-i căuta pe indieni, Shaw era împotriva acestui proiect ; aşa că am hotărît să plec singur. Am recurs la soluţia asta cu inima destul de îndoită, deoarece îmi dădeam foarte bine seama că în starea în care mă aflam, o astfel de încercare avea să fie primejdioasă şi plină de riscuri. Trăgeam nădejde că în cursul zilei următoare o să apară totuşi Bisonette, aducînd unele veşti menite să ne limpezească situaţia şi să-mi dea putinţa de a-mi atinge ţinta pe căi ceva mai cumînţi şi mai sigure.

Puşca lui Henry Chatillon era trebuitoare pentru traiul celorlalţi în timpul lipsei mele ; aşa că-l-am chemat pe Raymond şi i-am poruncit să se pregătească, fiindcă are să plece împreună cu mine. Raymond îşi rostogoli ochii în cap uitîndu-se pierdut în jur, dar pînă la urmă izbuti să se împace cu gîndul acesta şi se retrase în culcuşul lui de sub căruţă. Era un flăcău mătăhălos şi avea o faţă lătăreaţă pe care de la prima vedere se citea prostie nemărginită şi netulburată mulţumire de sine. În ce priveşte însuşirile valoroase, avea un soi de devotament încăpăţînat, nu ştia deloc ce e teama de primejdie şi dovedea un fel de instinct sau putere de pătrundere ce-l făcea să apuce pe calea cea bună în situaţii cînd minţi mult mai agere ca a lui ar fi dat greş. Pe lîngă astea, era mare meşter în mînuirea puştii şi la priponitul cailor.

Toată ziua următoare, soarele revărsă asupra noastră o arșiță nemiloasă și pătrunzătoare. Depărtările albastre ale preriei păreau să tremure sub dogoare. Corturile tovarășilor noștri indieni se scorojeau sub razele arzătoare, iar puștile rezemate de copac erau atât de fierbinți că nu puteai pune mîna pe ele. Peste toată tabăra se întinsese o tăcere ca de moarte, tulburată numai de zumzăitul bărzăunilor și al țințarilor. Oamenii dormeau sub căruță, cu frunțile rezemate pe brațe. Indienii stăteau ascunși în cort, doar perechea de însurăței se retrăsese la adăpostul unui umbrar din piei de bizon și stăteau acolo unul lîngă altul, iar vraciul cel bătrîn, cu chipul său aspru și împuținat de slăbiciune și coastele ieșite în afară, sta cocoțat ca un cloncan printre ramurile uscate ale unui copac scorburos și cerceta neconținut zările în căutare de dușmani. Am mîncat de prînz și pe urmă Shaw și-a înșeuat calul, zicîndu-mi :

— Mă reped îndărăt pînă la Horseshoe Creek să văd dacă Bisonette n-o fi cumva acolo.

— Aș merge și eu, i-am răspuns, dar trebuie să-mi păstrez cu grijă ce brumă de puteri mi-a mai rămas.

În cele din urmă s-a apropiat și asfințitul. Mă îndeletnicii o vreme cu unsul și curățatul puștii și pistoalelor și cu alte pregătiri în vederea călătoriei. Se făcuse destul de tîrziu cînd izbutii în sfîrșit să mă înfășur în pătură și să încerc să dorm, cu capul pe șa. Shaw nu se întorsese, dar asta nu ne neliniștea deloc, fiindcă presupuneam că se întîlnise cu Bisonette și rămăsese să petreacă noaptea cu el. De vreo două-trei zile mă simțisem mai bine și mă mai întremasem, dar pe la miezul nopții mă treziră durerile și vreo cîteva ceasuri nu mai putui să dorm. Razele lunii tremurau peste pieptul vînjos al înălțimilor ce străjuiau rîul Platte ; nu se auzea nici un zgomot în afara acelor sunete slabc și inexplicabile ce par șoapte și pași tiptili și care pentru nimeni dintre cei ce au petrecut

noaptea în singurătate, în mijlocul pustiurilor ori al pădurilor, nu pot rămâne neînțelese. Tocmai când era gata să adorm din nou, mă trezi un glas cunoscut care striga din depărtare. Pași grăbiți se apropiară de tabără și în graba mare se arătă Shaw, pe jos și cu pușca în mână.

— Unde ți-e calul ? îl întrebai ridicându-mă proptit în cot.

— L-am pierdut ! răspunse Shaw. Unde-i Deslauriers ?

— Acolo, îi răspunsei arătînd spre un maldăr răvășit de păture și piei de bizon.

Shaw scormoni printre ele cu țeava puștii și numai-decît credinciosul nostru canadian se ridică în picioare.

— Hai, Deslauriers, aprinde focul și dă-mi ceva de mîncare.

— Unde-i Bisonette ? întrebai eu.

— Dumnezeu știe, că la Horseshoe Creek nu e nimeni.

Shaw se întorsese la locul unde făcuserăm noi tabără cu două zile mai înainte și negăsind nimic altceva decît cenușa de la focurile noastre, legase calul de copac și intrase în rîu, să se scalde. Calul se speriasse de ceva, rupsesese legătura, și două ceasuri încheiate încercase Shaw să-l prindă, fără să izbutească. Se apropia seara, și el se afla la douăsprezece mile de tabără. Așa că a lăsat naibii calul și a pornit-o pe jos ca s-ajungă la noi. Cea mai mare parte din drumul acesta singuratic și primejdios o făcuse pe întuneric. Mocasinii lui ajunseseră simple zdrențe și se rănise serios la picioare. Totuși se așeză liniștit să mănînce, fără ca seninătatea lui obișnuită să fie în vreo măsură tulburată de toate cele întîmplate, și ultima imagine contemplată înainte de a adormi din nou a fost a lui Shaw așezat turcește în fața focului și fumîndu-și tacticos pipa.

Cînd m-am trezit, în aer plutea o mireasmă de umezeală și răcoare, un fel de negură cenușie se revărsa peste cîmpii, iar pe zarea dinspre răsărit se contura o dungă

de cer rece și roșiatic. Am strigat la oameni și numaidecît un foc mare și-a aprins strălucirea în lumina nesigură a dimineții și s-au pornit pregătirile pentru masă. Ne-am așezat cu toții pe iarbă la cea din urmă masă civilizată la care Raymond și cu mine aveam să luăm parte pentru o anumită vreme.

— Acuma adă caii !

Nu peste mult timp iepșoara mea Pauline se afla în preajma focului. Era un animal ager, robust și blind și-o botezasem așa după numele lui Paul Dorion, de la care o luasem în schimbul lui Pontiac. Se vedea cît de colo că nu e echipată pentru o simplă plimbare matinală. În fața oblîncului înalt al șeii negre de modă muntenească se aflau atîrnate tocuri mari de piele și în ele pistoalele cele grele. O pereche de desagi de atîrnat la sa, o pătură înfășurată strîns, un pachetel cu daruri pentru indieni pus într-o piele de bizon, o traistă de piele plină cu făină și alta mai mică plină cu ceai erau toate legate cu grijă la spatele șeii, iar pe gît avea înfășurată o funie lungă. Raymond urma să încalece o catircă neagră și vînjoasă, echipată la fel. Ne umplurăm ochi cornurile cu praf de pușcă, și după aceea încălecarăm.

— Ne întîlnim la Fort Laramie în ziua de întîii august, i-am spus eu lui Shaw.

— Asta dacă nu ne întîlnim mai înainte, îmi răspunse el. Cred c-am s-o iau și eu pe urmele voastre peste vreo zi două.

De fapt asta a și încercat să facă, și ar fi izbutit dacă nu i s-ar fi ivit în cale piedici cu neputință de trecut chiar și pentru un om cu voința lui neînduplecată. La două zile după ce m-am despărțit de el, Shaw l-a trimis pe Deslauriers la fort cu căruța și bagajele și a plecat înspre munți împreună cu Henry Chatillon ; numai că o teribilă furtună își revărsase potopul peste prerie și ștersese aproape cu totul nu numai urmele noastre, ci chiar și pe cele ale indienilor. Făcură tabără la poalele munților,

iar de acolo nu mai știură încotro s-o apuce. Dimineăța Shaw își dădu seama că se intoxicase grav din pricina plantei numită „oțetar otrăvitor“, în asemenea hal încît îi era cu neputință să mai călătorească. Așa că s-au întors cu chiu cu vai la Fort Laramie. Shaw a zăcut din greu vreme de-o săptămînă și a rămas la fort pînă l-am găsit eu acolo, ceva mai tîrziu.

Să ne întorcem la șirul povestirii mele. Prin urmare Raymond și cu mine am strîns mîinile prietenilor și am pornit-o peste prerie cătărîndu-ne prin văiugile nisipoase săpate de apă pe coastele colinelor și ajungînd în cele din urmă la cîmpia cea înaltă. Blestemată de-ar fi fost regiunea aceea și tot n-ar fi putut să aibă un aspect mai jalnic. Pretutindeni vedeai dealuri sfîșiate de rîpe, văi adînci și cîmpuri întinse ; și toate acestea străluceau în același fel, într-un alb uniform și insuportabil, pîrjolite de soarele arzător. Ca și cum ar fi fost scorojită din pricina fierbințelei, fața pămîntului se arăta scrijelită în nenumărate crăpături și văi care, toate, nu puțin ne îngreuiau drumul. Malurile abrupte erau albe, fărâmičioase și pe fundurile văilor am dat de mai multe ori peste urmele lătărețe lăsate de urșii grizzly, nicăieri în altă parte mai numeroși decît în regiunea aceea. Crestele colinelor erau tari ca piatra și presărate cu sfărîmături de cremene și jasp roșu și tăios ; privind de pe ele nu puteai zări nimic în stare să mai spargă monotonia acelei pustietăți, cel mult ici și colo cîte un pin răzleț cocoțat pe buza unei rîpe, cu ramurile întinse în văzduhul arzător, ca niște brațe descărnate și urite. Mirosul lor de rășină mă făcea să mă gîndesc la munții investmîtați în codri de brad din Noua Anglie și, chinuit cum eram de setea pricinuită de boală, să visez cu adîncă nostalgie la comorile cristaline oferite cu dărnicie prin miile de izvoare din munții noștri cei fără de număr. Auzeam, în închipuire, susurul și clipoceala apelor printre stîncile umbroase și le vedeam cu ochii minții cum licăresc

în depărtare pe fundurile prăpăstiilor și cum se adună strop cu strop, picurînd de pe firele lungi ale mușchilor înverziți.

Pe la amiază întîlnirăm un curs mic de apă, străjuit de cîțiva copaci și tufărișuri; acolo ne-am odihnit un ceas. Pe urmă am pornit iar la drum, orientîndu-ne după soare, pînă ce, cînd se apropiase bine vremea asfințitului, dădurăm peste alt curs de apă cu numele de Bitter Cottonwood Creek¹. Pe malurile acestuia creșteau din loc în loc tufărișuri mai dese și cîțiva copaci bătrîni și chinuiți de furtuni. La poalele unuia dintre copacii aceștia ne-am așezat șeile și, după ce am pus piedicile cailor, le-am dat drumul să se ducă la păscut. Rîulețul acela era limpede și zglobiu și cînta lin alunecînd peste nisipul cel alb. Păsări mărunte de apă se bălăceau pe acolo din loc în loc și împînzeau văzduhul cu strigăte și filfiit de aripi. Soarele tocmai începuse să coboare, printre petice de nori roșii și aurii, dincolo de Mount Laramie. Mă așezai pe un trunchi de copac aproape de malul apei și mă uitai îndelung la jocul fără astîmpăr și fără contenire al peștișorilor dintr-un colț mai adînc și mai ferit. Părea ciudat, dar parcă mă simțeam mai în puteri decît dimineața și aproape aș fi putut spune că simt cum îmi revine sănătatea.

Am făcut focul. Se lăsă noaptea și lupii se dezlănțuiră cu urletele lor. Un glas adînc începea, apoi primea răspunsuri fioroase dinspre coline, dinspre prerie și dinspre păduri. Priponirăm iapa și catîrca, și n-am mai deschis ochii decît a doua zi, pe lumină. Indată am dat drumul cailor, tot cu piedicile la picioare, să mai pască un ceas pînă la vremea plecării. Aproape isprăvisem pregătirile de masă, cînd Raymond zări o antilopă la vreo jumătate de milă depărtare și spuse că se duce s-o vîneze.

¹ Rîul plopului amar.

— Treaba ăa e să ai grijă de cai, i-am spus atunci. Eu sînt prea slăbit ca să fiu în stare de mare lucru dacă se întîmplă ceva cu ei, așa că nu trebuie să pierzi din ochi tabăra.

Raymond făgădui că așa va face și plecă luîndu-și pușca. Dragii noștri cai trecuseră apa și pășteau iarba înaltă de pe malul celălalt, tare chinuiți de atacurile unor muște mari și cu capul verde. Privindu-i, îi văzui coborînd domol într-o adîncitură, și cum se scurseră cîteva minute și nu se mai arătară, trecui apa ca să văd ce-i cu ei. Spre marele meu necaz și adîncă mea îngrijorare îi zării la mare distanță continuînd să se îndepărteze în galop întins. Pauline o luase înainte, după ce rupsese piedica, iar catîrca, încă împiedecată, se ținea după ea făcînd salturi neîndemînite. Am tras un foc de pușcă și am început să strig chemîndu-l pe Raymond. Veni foarte repede trecînd în fugă riulețul și cu o basma roșie legată în jurul capului. Îi arătai cu mîna pe fugari și-i poruncii să se ia numai-decît după ei. Mormăind printre dinți un „sacré”, o rupse îndată la fugă cu pușca bălăbănindu-i-se în mînă. Mă urcai pe creasta unei coline de unde, aruncîndu-mi privirile departe peste prerie, i-am putut zări pe fugari îndepărtîndu-se tot în galop întins. M-am întors la foc și m-am așezat la rădăcina copacului. Cu greu și pline de amarnic necaz, ceasurile treceau unul după altul. O bucată de coajă desprinsă de pe trunchi dar încă atîrnată de copac filfiia în vînt la spatele meu, iar țințarii își continuau zumzetul aromitor ; în afară de astea, pe toată întinderea potopită de arșiță nu se mai vedea nici o mișcare și nici cel mai slab semn de viață. Soarele se înălța din ce în ce mai sus, pînă cînd mi-am dat seama că trebuie să fie vremea amiezii. Părea puțin probabil ca animalele să poată fi prinse și aduse îndărăt. Iar dacă așa stăteau lucrurile și nu mai puteam pune mîna pe cai, mă aflam într-o situație cît se poate de primejdioasă. Cînd mă despărțisem de el, Shaw era hotărît să plece în dimineața

asta, dar încă nu ştia încotro. Să plec în căutarea lui ar fi fost o încercare cu totul zadarnică. Până la Fort Laramie era cale de patruzeci de mile, şi eu nu eram în stare să străbat o singură milă fără amarnice eforturi. Cum până la vremea aceea nu deprinsesem filozofia renunţării la lupta împotriva greutăţilor cu neputinţă de biruit, am luat hotărîrea ca, fie ce-o fi, să merg mai departe în căutarea indienilor. Nu-mi venea în minte decît un singur plan de acţiune : să-l trimit pe Raymond înapoi la fort cu poruncă să cumpere alţi cai, iar eu să rămîn pe loc şi să aştept întoarcerea lui, care s-ar fi putut să se petreacă peste trei zile. Dar să rămii pe loc şi singur vreme de trei zile, într-o regiune bîntuită de indieni primejdioşi, nu era chiar cea mai surîzătoare perspectivă ; pe de altă parte, dacă se prelungea cu încă trei zile, căutarea indienilor, la care pornisem, avea tot mai puţine şanse să mă ducă la vreun rezultat îmbucurător. Tot întorcînd planurile astea şi pe-o parte şi pe cealaltă, mi se făcu foame ; şi cum din stocul nostru de provizii nu mai rămăseseră decît patru sau cinci funturi de făină, plecai din tabără să văd dacă nu pot da de ceva vînat. Nu se zărea nimic în afară de vreo patru-cinci ploieri care se roteau pe deasupra capului meu şi din cînd în cînd se mai lăsau şi pe prerie. Împuşcai doi dintre ei şi tocmai mă pregăteam să fac cale întoarsă, cînd zării ceva ce mă făcu să tresar. Ceva micuţ şi negru la culoare, un cap de om, se îţi şi dispăru numaidecît în tufărişurile dese de pe malul apei, puţin mai jos de locul unde mă aflam eu. Prin locurile acelea, orice străin trebuie luat mai întîi drept un posibil duşman. Am întins într-acolo ţeava puştii. Numaidecît ramurile tufărişului au fost scuturate cu putere şi două capete, dar nu capete de om, s-au arătat la vedere şi care nu mi-a fost bucuria cînd am dat cu ochii de înfăţişarea smerită şi plină de pocăinţă a cârcei noastre şi înfăţişarea şargă a Paulinei. Călare pe

catîrcă şedea Raymond, palid şi prăpădit, jeluindu-se din pricina unei dureri ascuţite în coşul pieptului. Am luat eu în primire caii, iar el a ingenunchiat la marginea rîuleţului, ca să bea apă. Îi urmărise pe fugari pînă la un afluent al lui Laramie Kreek, pe distanţă de peste zece mile ; abia acolo, cu mare greutate, izbutise să pună mîna pe ei. Văzui că e neînarmat şi-l întrebai ce făcuse cu puşca. Îl stîinjenise la fugă şi o lepădase pe prerie, cu gîndul că are s-o găsească la întoarcere ; dar nu mai izbutise să dea de ea. O asemenea pierdere se putea dovedi a fi deosebit de gravă. Eram însă atît de bucuros de redobîndirea cailor şi de credinţa dovedită de Raymond, căci dacă n-ar fi fost atît de devotat ar fi putut să fugă cu cai cu tot, încît nu prea m-am mai gîndit la pagubă ; după ce i-am făcut nişte ceai într-o cană de tablă pe care o luasem cu noi, i-am spus că are un răgaz de două ceasuri de odihnă pînă la vremea cînd o să pornim din nou la drum. Nu mîncase nimic toată ziua ; nu-i era însă foame, aşa că de îndată se întinse pe pămînt ca să doarmă. Am priponit caii într-un loc cu iarbă cît mai bună şi cît mai bogată şi am aprins nişte focuri de lemne verzi, ca să-i apăr împotriva muştelor ; apoi m-am aşezat din nou lîngă rădăcina copacului, am urmărit mersul domol al soarelui pe cer şi am tot bombănit împotriva fiecărei clipe ce trecea fără folos.

Răgazul dat lui Raymond trecuse, aşa că-l trezii din somn. Am înşeuat caii şi ne-am pus din nou în mişcare, dar mai întîi de toate am pornit în căutarea puştii pierdute şi am avut norocul ca într-un ceas s-o găsim. Numai-decît am luat-o către vest şi mergînd în pas domol am trecut peste coline şi peste văi îndreptîndu-ne spre munţii Black Hills. Arşiţa nu ne mai chinuia, căci un nor acoperise faţa soarelui. Aerul era acum proaspăt şi răcoros, munţii din depărtare păreau parcă mai posomorîţi, se auzea dudit îndepărtat de tunete şi mase de nori negri şi grei se ridicau deasupra piscurilor zdrenţuite. La în-

ceput, soarele după-amiezii îi tivise cu o panglică argintie ; curînd însă o întunecime grea acoperi tot cerul, iar deşertul din jurul nostru fu învăluit de-o lumină ca de amurg. O măreţie solemnă se revărsa din murmurul din ce în ce mai puternic şi mai aspru al tunetelor, ca şi din umbrele tot mai dese ce învăluiau munţii şi cîmpia. Furtuna se dezlănţui printr-un fulger orbitor care despică cerul în zigzag, urmat de un asurzitor bubuit de tunet şi de urletul puternic al vîntului ce se năpustea peste cîmpie revărsînd asupra noastră valuri de apă. Raymond privi în jur şi blestemă stihiiile neîndurătoare. Se părea că nu se află nici un fel de adăpost prin preajma noastră, dar pînă la urmă descoperirăm o vale adîncă săpată în preria netedă şi pe la jumătatea coastei un pin bătrîn ale cărui ramuri aproape orizontale alcătuiau un soi de şopron unde puteai găsi puţin adăpost împotriva ploii. Am aflat un loc de trecere potrivit, am dus caii în vale şi pe fundul ei i-am priponit de nişte pietre mari; apoi am urcat pe coastă în sus, ne-am pus păturile în cap şi ne-am aşezat unul lîngă altul sub ramurile bătrînelui copac. Poate că nu m-am priceput eu să apreciez timpul, dar mi s-a părut c-am stat acolo cel puţin un ceas, vreme în care în jurul nostru se revărsa potop de ploaie atît de deasă încît abia dacă mai puteam zări stîncile de pe cealaltă coastă a văii. Prima furie a furtunii a trecut oarecum repede, numai că ploaia continua să se reverse în valuri. În cele din urmă Raymond şi-a pierdut răbdarea, s-a căţărat pe coastă şi a ajuns sus, pe preria netedă.

— Cum ţi se mai pare vremea ? strigai eu de-acolo, de sub copac.

— Vrajmaşă tare, răspunse Raymond, întunecime pretutindeni.

Apoi coborî îndărăt şi se aşeză alături de mine. Mai trecură vreo zece minute.

— Ia mai du-te sus și mai uită-te odată, zisei eu, și Raymond iar o porni pe urcuș. Ei, cum mai e ?

— Tot la fel, numai că deasupra muntelui se-arată o mărunță pată de lumină.

În vremea asta ploaia începuse să se mai potolească ; am coborât pe fundul văii, am găsit bielele animale stînd în apă pînă la genunchi și le-am dezlegat. Le-am dus de căpăstru pînă la gura văii și am ieșit pe preria de deasupra. Pretutindenii în jur era întunecime ; dar pata de lumină de deasupra munților se lărgea din ce în ce mai mult și căpăta roșeață, pînă cînd în cele din urmă norii se sparseră lăsînd cale liberă razelor de soare să se reverse asupra povîrnișurilor și să le învăluiască într-o abureală albăstrie la fel de gingașă ca și aceea care înveșmîntă Apeninii în unele seri de primăvară. Apoi norii se împrăștiară cu grăbire, ca niște ordii de duhuri rele înfricoșate și urmărite de biruitori. Cîmpia din jurul nostru se scâldea iarăși în razele soarelui ; curcubeul îmbrățișa pustietățile de la zarea dinspre miazănoapte pînă la cea dinspre miazăzi și departe în fața noastră poalele unei păduri păreau că ne îmbie la odihnă și înviorare. Cînd am ajuns acolo, am aflat pădurea spuzită de licări-rile boabelor de rouă și însuflețită de trilurile și fluturările de aripi ale păsărilor. Amorțite de ploaie, gîze înaripate, cu înfățișare ciudată, atîrnau pe frunzele și scoarța copacilor.

Cu mare trudă, Raymond izbuti să aprindă un foc. Caii se grăbiră să se înfrupte din iarba moale și bogată, iar eu mă înfășurai în pătură și mă întinsei pe pămînt, cu ochii la priveliștea peste care se lăsa amurgul. Deși pînă atunci munții ni se arătaseră parcă încruntați și neprimitori, păreau acum luminați de un zîmbet drăgăstos, iar verdeța valurilor unduitoare ale cîmpiei te făcea să te gîndești că se bucură de dărnicia firii. Așa cum mă găseam atunci, ud learcă, bolnav și trudit, simțeam totuși

cum cele ce vedeam fac să-mi fie inima ușoară și voioasă și luai asta drept un semn prevestitor de bine.

Raymond se trezi dimineata tușind de mama focului, dar eu s-ar fi părut că nu pățisem nimic. Ne urcarăm pe cai și trecînd peste un firișor de apă o luarăm printre copaci, apoi ne continuarm calea pe întinsul cîmpiei. Acum însă mergeam doar la pas și cercetam cu grijă locurile ca să găsim urme ale indienilor, fiind siguri că pe undeva pe acolo trecuseră; numai că iarba rară și pipernicită nu era mai înaltă de trei sau patru inci, iar terenul era atît de pietros încît o întreagă armată ar fi putut mărșălui pe acolo fără să lase după ea cine știe ce urme. Urcînd și coborînd, strecurîndu-se prin văi, ne vedeam mai departe de drum. Pe cînd treceam pe la poalele unei coline, și Raymond se afla înaintea mea la oarecare distanță, îl văzui că smucește deodată dîrlogii catîrului, sare din șa și, aplecîndu-se din șale, pornește în goană pe o văiuță; apoi, doar peste cîteva clipe, auzii pocnetul spart al puștii lui. O antilopă rănită trecu peste deal alergînd în trei picioare. I-am dat bici Paulinei și m-am luat după antilopă. Agera mea iepșoară mă duse iute pînă lîngă vînat care, după ce mai făcu vreo cîteva salturi inutile, încremeni în loc, renunțînd parcă la orice nădejde de scăpare. Ochii ei strălucitori au îndreptat spre chipul meu o privire atît de deznădăjduită, încît cu o crîncenă strîngere de inimă am împușcat-o în cap. Raymond o jupui și o tranșă, pe urmă am atîrnat cios-vîrtele la șei, tare încîntați că stocul nostru de provizii se refăcea la timp atît de potrivit.

Ajungînd pe creasta unei coline, văzurăm înaintea noastră și tocmai la marginile cețoase ale preriei o dungă de copaci și crînguri umbroase ce arătau că pe acolo se află albia lui Laramie Creek. În pragul amiezii ajunserăm pe malurile lui și începurăm să căutăm cu înfrigurare urme lăsate de indieni. Am urmat cursul rîului cale

de mai multe mile, mergînd ba pe mal ba prin apă, cercetînd fiecîce banc de nisip și fiecîce loc mlăștinos. Atît de mult înaintasem mergînd pe malul apei, încît începu să ne fie teamă că trecusem peste urme fără să le băgăm de seamă. Într-un tîrziu îl auzii pe Raymond strigînd și-l văzui că sare jos de pe catircă și începe să cerceteze ceva de pe malul apei. M-am dus repede lîngă el. Era o urmă de mocasin indian. Încurajați de descoperirea asta, ne continuarm cercetările pînă cînd în cele din urmă îmi atraseră atenția niște semne de pe o porțiune de pămînt mai moale, aflată nu departe de mal ; ducîndu-mă să le cercetez mai îndeaproape, găsii mai multe urme de mocasin, unele de oameni în toată firea, altele, de copii. Chiar atunci Raymond observă pe malul celălalt gura unui pîrîiaș care curgea dinspre sud. Trecu pe malul opus, porni pe lîngă pîrîiaș și peste cîteva clipe îl auzii din nou strigînd, așa că trecui și eu dincolo ca să dau de el. Pîrîiașul avea o albie lată și nisipoasă prin mijlocul căreia se scurgea firul firav de apă ; și pe amîndouă malurile tufărișurile erau așa de dese, că nu vedeai nimic dincolo de ele. Îl găsii pe Raymond aplecat asupra urmelor lăsate de trei sau patru cai. Căutînd mai departe, descoperirăm și urmele unui bărbat, apoi ale unui copil, iar ceva mai încolo altele de cal ; pînă la urmă, în sfîrșit, găsirăm tufărișurile călcate în picioare și cu crengile rupte, atît pe un mal cît și pe celălalt, pe urmă nisipul răscolit de picioare nenumărate și străbătut de-a curmezișul de brazdele adînci lăsate de parii de cort tîrîiți pe deasupra lui. Acum nu mai încăpea nici o îndoială că dădusem de urma indienilor. M-am strecurat prin tufărișuri și la o oarecare distanță, pe preria de dincolo de ele, am dat peste vreo sută cincizeci de grămezi de cenușă rămasă de la focurile de tabără, oase și bucăți de piele de bizon împrăștiate peste tot și chiar și țăruii de care priponisera caii încă mai stăteau înfipti în pămînt. Tare

bucuroși de izbîndă, am ales un copac cît mai potrivit, am dat drumul cailor și ne-am apucat să pregătim ceva de mîncare dintr-o ciosvîrtă de antilopă.

Greutățile și lipsurile vieții pe prerie îmi priiseră de minune. De cînd plecasem din tabăra de la La Bonté îmi revenise sănătatea și îmi sporiseră puterile. Am mîncat atunci împreună cu Raymond aflîndu-ne amîndoi în culmea fericirii ; fiindcă nici prin gînd nu ne-ar fi trecut că ajungînd noi la un capăt al drumului aveam să mai întîmpinăm cine știe ce greutăți pînă să dăm de celălalt. Dar după ce aduserăm caii de la păscut, văzurăm că ghinioanele nu încetau să se țină de capul nostru. Pe cînd o înșeuam pe Pauline, îmi dădui seama că ochii îi sînt întunecați ca plumbul, iar luciul părului ei șarg dispăruse cu totul. Pusesem piciorul în scară dînd să încalec, cînd Pauline se împletici și se prăvăli pe-o parte. Făcu un efort, se săltă iar pe picioare și rămase lîngă foc cu capul atîrnînd în pămînt. Ar fi fost greu de spus dacă fusese mușcată de vreun șarpe, dacă mîncase vreo bûruiană rea, ori se îmbolnăvisese așa deodată ; în orice caz, boala ei venea la timp cum nu se putea mai nepotrivit și era o adevărată nenorocire. Încercînd din nou, izbutii să încalec și cu pas domol pornirăm înainte pe urmele indienilor. Urmele acestea ne duseră pe un urcuș și apoi pe o cîmpie întinsă și monotonă ; și aici, spre marele nostru necaz, urmele aproape dispărură, fiindcă pămîntul era tare ca stînca, iar dacă stînca asta avusese cumva imprimată pe ea o formă de copită, atunci fusese ștearsă cu totul de potopul de ieri. În înaintarea lui dezordonată, cînd merge pe prerie un sat de indieni se lățește deseori și pe cîte o jumătate de milă ; așa că nu lasă nicăieri în urmă lui semne lămurite ale trecerii, iar sarcina găsirii lor devine de două ori mai grea și mai obositoare. Spre norocul nostru, pe cîmpie se vedeau împrăștiate numeroase mușuroaie mari de furnici avînd fiecare cîte un yard sau

mai bine în diametru, și multe dintre ele erau acum dărîmate de picioarele oamenilor și ale cailor, ori de parii de cîrt. Ne-au ajutat mult și frunzele zemoase ale cactușilor, strivite și ele din aceleași pricini ; și așa, pas cu pas, mergeam înainte. Deseori pierdeam urma cu totul, apoi iar o găseam ; dar către sfîrșitul zilei o pierdurăm de-a binelea. Stăteam pe loc, și nu găseam nici un semn în stare să ne îndrume. Cîmpia golașă se întindea împrejurul nostru leghe după leghe cît vedeai cu ochii, iar în față se înălța șirul lung și întunecat al munților, de la miază-noapte către miazăzi. Puțin la dreapta noastră, Mount Laramie se ridica dominînd totul în jur și dintr-o vale întunecoasă, aflată chiar dincolo de unul dintre povîrnișurile de la poalele sale, văzurăm ridicîndu-se încet fuioare albe de fum.

— Cred, zise Raymond, că în locul acela trebuie să se afle niște indieni. Poate că n-ar fi rău să ne ducem la ei.

Dar asemenea hotărîre nu era ușor de luat și pînă la urmă am preferat să ne îndelîtnicim mai departe cu căutarea urmei pierdute. Numai steaua noastră norocoasă ne-a îndemnat să facem așa, fiindcă mai tîrziu am avut toate temeiurile să credem, după informațiile date de indieni, că fumul era folosit ca nadă de o ceată de indieni Crow porniți la război.

Noaptea se apropia și din altă parte decît de la poalele munților n-aveam cum face rost de apă și de lemne. Așa că într-acolo o luarăm, orientîndu-ne după locul unde Laramie Creek ieșea în prerie. Cînd ne atinserăm ținta, piscurile pleșuve ale munților încă mai străluceau sub bătaia razelor soarelui. Rîul se desprindea printr-un șuvoi furios din neagra lui temniță de pînă atunci. Vecinătatea muntelui și vuietul apei îți dădeau un minunat simțămînt de voieșie și fericire. Pe malul rîului se găsea un locșor acoperit cu iarbă și înconjurat de tufărișuri numai bune să ne ferească pe noi și focul de privirile

indienilor rătăcitori. Aici, prin iarbă, am găsit o mulțime de cercuri alcătuite din pietre mari, rămășițe ale unei tabere de iarnă a indienilor Dahcotah. Ne-am culcat, și nu ne-am mai trezit pînă la răsăritul soarelui. O piatră mare se înălța din malul riului și la poalele ei apa adîncă se rotea mereu în mici vârtejuri. Ispita era prea puternică. Aruncaii hainele de pe mine, sării în apă, mă lăsaî purtat de curent într-un cerc larg și pe urmă, prinzîndu-mă de-o rădăcină vînjoasă, ieșii pe mal. Efectul fu atît de răcoritor încît îl luai drept semn al însănătoșirii depline. Dar abia apucarăm să încălecăm și să pornim la drum că șocul de moment îsi și pierdu efectul. Din nou am atîrnat în șa ca de obicei, izbutind doar cu greu să mă țin drept.

— Ia uită-te colo, îmi spuse Raymond. Vezi cheile acelea ? Dacă au trecut vreodată indieni prin locurile astea, atunci pe-acolo trebuie s-o fi luat.

Ajunserăm la locul arătat de Raymond, un fel de spărtură adîncă în trupul muntelui, și nu peste multă vreme dădurăm de un mușuroi de furnici tăiat de dîra unui par de cort. Atît — și ne era prea de ajuns ; de data asta nu mai puteam avea nici o îndoială. Și mergînd noi înainte, sosirăm într-un loc unde cheile se îngustau atît de mult încît indienii se văzuseră siliți să stringă bine rîndurile, așa că descoperirăm urme din ce în ce mai multe și mai deslușite. Spărtura se termina cu o trecere stîlcoasă și dădea pe urmă într-un defileu foarte înclinat, străjuit de coaste prăpăstioase. Aici buruienile și tufișurile fuseseră făcute fărîme de gloata celor care trecuseră peste ele. Înaintarăm fără grabă pe calea stîlcoasă a cheilor, dar cu tare multă trudă ; așa am mers preț de-un ceas sau două, printre pereți stîlcoși și golași, înalți de sute de picioare. Călare pe catîrca lui vînjoasă, Raymond mă întrecuse destul de mult la vremea cînd ajunsei la poalele unui urcuș mai pieptiș decît cele de pînă atunci și care îmi închipuiam că trebuie să fie locul cel mai înalt

al trecătorii. Icnind și împleticindu-se, Pauline se străduia cu greu să mai înainteze cîțiva pași pe urcuș în sus, pe urmă înțepeni pe loc, nemaifiind în stare să-și vadă de drum. Descălecai și încercai s-o duc de dîrlogi ; dar curînd se sfîrșiră și slabele mele puteri ; atunci i-am desfăcut funia de la gît și legîndu-mi-o de mînă, am început să mă tirăsc în patru labe. Am ajuns pe culme cu totul sleit de puteri și leoarcă de sudoare. Pauline stătea ca o stană de piatră lîngă mine, și umbra ei cădea peste stîncile arse de soare ; și în umbra asta, neavînd alta, am zăcut o vreme, căci nu mai eram în stare să-mi mișc mădularele. De jur împrejur, steiurile negricioase, cu virfuri ca acul de ascuțite, se scaldau în soare fără ca vreun copac, vreun tufiș sau vreun firîșor de iarbă să le mai îndulcească tristețea. Întreaga priveliște arăta ca pîrjolită de-o arșiță nemiloasă și de neîndurat.

Abia după o vreme am izbutit cu greu să încălesc și am pornit mai departe, coborînd pe coasta dinspre vest a trecătorii. Ne aflam într-o situație cam caraghioasă. Nici om nici cal nu mai erau buni de nimic. Eu nu mai eram în stare să lupt, Pauline nu mai era în stare să alerge.

Lui Raymond i se desfăcuse chinga la șa ; așa că eu o luai înainte și el a rămas să-și dreagă chinga. Ajunsei la capătul unei pante și aici o binevenită priveliște îmi încîntă ochii : un colțișor cu iarbă verde și fragedă se ascundea printre steiuri, mărginit de-o parte de-un ciucure de tufișuri scaldate în soare și pe alta de cîțiva pini bătrîni și rămuroși cățărați pe stîncă. Un glas ascuțit și binecunoscut îmi ură bun venit și mă făcu să-mi aduc aminte de vremile copilăriei : acela al gîzei căreia școlarii din Noua Anglie îi zic „lăcustă“ și care stătea cocoțată pe cetina încălzită de soare a unuia dintre pini. Pe urmă, altă bucurie : de dincolo de tufișuri, susur de apă curgătoare îmi mîngîie auzul. Cu de la sine îndemn Pauline porni într-acolo și pătrunzînd sub crengile pinilor dădurăm de-o stîncă neagră ascunsă sub perdeaua verde și

răcoroasă a ramurilor. Un firisor de apă rece ca gheața țșnea din coasta stîncii și se aduna într-o albie mare de nisip alburiu de unde nu se vedea să aibă vreo ieșire, ci se strecura în terenul de dedesubt. Cîtă vreme eu îmi umplui de la izvor cana de tablă, Pauline se repezi să-și scufunde capul în apa din albie. Mai fuseseră și alți musafiri pe acolo, înaintea noastră. De jur împrejur, în pămîntul moale, se vedeau urme de elan, de cerb și de capră sălbatică din Munții Stîncoși ; ursul grizzly însuși lăsase de curînd acolo urma lătăreață a labelor sale și ale spăimîntătoarelor lui gheare. Căci doar aici, în munții aceștia, își avea el sălașul cel mai îndrăgit.

Nu mult după ce plecarăm de la izvor, dădurăm peste o poieniță înverzită înconjurată de munți și însemnată, spre marea noastră bucurie, cu toate urmele unei tabere indiene. Ochiul ager și experimentat al lui Raymond găsi chiar unele semne ce-i dădeau puțința să spună unde anume își ridicase Reynal cortul și unde își priponise caii. Mă dădui și eu mai aproape, ca să mă ult la locul acela. După credința mea, între Reynal și mine nu prea exista vreo trăsătură comună și tare mă miram de ce oare mă uitam cu atita interes la cenușa rămasă de la focurile aprinse de el, cînd între noi nu se afla de fapt nici o altă legătură în afara celei atit de firave și nestatornice a înrudirii de rasă.

De aici, peste o jumătate de ceas scăpaserăm de munți. Înaintea noastră se întindea o cîmpie cu totul golașă și unde la tot pasul dădeai cu ochii peste cîini de prerie ocupați să stea la gura vizuinelor și să tot latre la noi. Așa cum ne-am închipuit din capul locului, cîmpia asta avea vreo șase mile lățime ; numai că ne-ău trebuit două ceasuri ca s-o străbatem. Pe urmă am dat peste alt șir de înălțimi. Printre tufișurile care acopereau coastele prăpăstioase înalte de peste o mie de picioare, răsăreau steiuri negre, toate înclinate în aceeași parte și dăl-

tuite de furtuni și trăsnete în înfățișări stranii și înfricoșătoare. Mergînd pe urmele indienilor, intrarăm într-un defileu pe unde le vedeam atîrnînd amenințătoare deasupra capetelor noastre.

Înaintam acum prin păduri dese, cînd prin luminișuri, cînd prin umbra acoperămîntului de crengi. Coteam mereu pe calea dintre munți, ca să ocolim tot soiul de piedici, și mai la fiecare pas vedeam prin desișul copacilor înspăimîntătoarele stînci care ne înconjurau din dreapta și din stînga, din față și din spate.

Intr-un luminiș mai larg, mărginit de colți uriași, găsirăm două întărituri de luptă înălțate de indieni în formă de careuri și durate în grabă din crengi și trunchiuri de copaci. Arătau cam dărăpănate și probabil fuseseră ridicate cu cel puțin un an înainte. În fiecare dintre ele ar fi putut să încapă cam douăzeci de oameni. Probabil că în locul acesta întunecos o ceată fusese atrasă de vrăjmași și stîncile amețitoare din jur, ca și copacii doborîți de vînt, fuseseră nu de multă vreme martorii unei bătălii necunoscute și de nimeni pomenite. Și chiar dacă ar mai fi dăinuit unele urme ale vărsării de sînge, ele erau ascunse de tufișurile și bălăriile înalte din jur.

Încet-încet munții se trăgeau la o parte și cheile se revărsau într-o cîmpie unde din nou dădurăm peste urmele unei tabere de indieni. Aveam chiar în fața noastră copaci și tufișuri și aici am rămas cam un ceas de vreme ca să ne odihnim și să mîncăm ceva. După ce isprăvirăm cu masa, Raymond își aprinse luleaua și, rezemat de un copac, începu să fumeze. Un timp mă uitai la el cum trage din lulea luînd înfățișare grozav de solemnă. Pe urmă scoase luleaua din gură, se întoarse către mine și spuse că cel mai bun lucru ar fi să nu mergem mai departe.

— De ce ? îl întrebai eu.

Îmi răspunse că regiunea aceea devenea foarte primejdioasă, că intram prin ținuturile bîntuite de indienii

Snake, Arapahoe și Blackfoot, iar dacă vreuna din cetele lor rătăcitoare ar da peste noi, ne-ar costa viața ; adăugă însă, cu fidelitate sinceră, că dacă vreau, el merge cu mine oriunde. I-am spus să aducă neîntirziat cali și după ce am încălecat pornirăm mai departe. Mărturisesc că, în clipele acelea, viitorul îmi părea mai mult decât îndoielnic. Aș fi dat orice să pot avea din nou obișnuita mea agerime de trup și de minte și un cal destul de sănătos și de inimos pe cât s-ar fi cerut pentru o treabă cum era aceea la care pornisem.

Stîncile se strîngeau din ce în ce mai mult în jurul nostru, tot mai înalte și mai abrupte, îngustîndu-ne tot mai mult calea. Intrărăm în cele din urmă într-un defileu cum nu mai văzusem și n-aveam să mai văd vreodată. Muntele era crăpat de la pisc pînă la poale, iar noi ne tîrîiam pe fundul despicăturii, în întunecime și umezeală, fără să auzim nimic altceva decît zgomotul copitelor pe prundișul mișcător și murmurul unui pîrîiaș năbădăios ce ne ținea tovărășie. Uneori apa se zbătea înspumată printre stînci și acoperea toată calea ; alteori se trăgea pe-o latură și ne îngăduia să trecem fără să udăm copitele cailor. Dacă înălțam privirile, zăream o panglică de cer albastru și luminos între marginile întunecate ale crestelor înalte. Dar asta nu a durat prea mult. Curînd trecătoarea se lărgi și razele soarelui putură pătrunde pînă jos ca să lucească în apele negre. Trecătoarea avea acum mai multe zeci de metri în lățime ; tufișuri, copaci și flori îmbrăcau malurile pîrîului ; coastele prăpăstioase erau acoperite de rugi prinși în fiecare crăpătură a pietrelor și aveau crestele ajurate cu copaci ce se scldau în soare. Pe urmă iar pătrunserăm în întunecime. Trecătoarea părea să fie lungă de vreo patru mile și chiar înainte de a ajunge la capătul ei, copitele fără potcoave ale cailor noștri erau ferfenițite și picioarele rănite de pietrele tăioase. Ieșind dintre munți, dă-

durăm de alt loc deschis și neted. De jur împrejurul lui se înălțau pereți de piatră și totul părea a fi intruchiparea Tăcerii și a Singurătății. Aici indienii iarăși făcuseră tabără, după ce trecuseră cu femeile, copiii și caii prin spărtura lăsată în urma noastră. Într-o zi noi străbătuserăm o cale pentru care lor le trebuiseră trei.

Singurul drum de ieșire din acest amfiteatru trecea peste un deal înalt de vreo două sute de picioare, pe care l-am urcat cu destulă greutate. De pe creasta lui ne-am putut da seama că în sfârșit scăpaserăm de munți. Cîmpia se întindea înaintea noastră, dar era atît de sălbatică și accidentată, încît oriîncotro îți îndreptai privirea, nu puteai să vezi prea departe. La o oarecare distanță către stînga noastră o colină înaltă se ridica, proiectată pe cer, și, pe coasta ei lină de un verde-pal, se puteau distinge patru pete negricioase și mișcătoare. Era limpede că sînt bizoni și le-am salutat cu bucurie apariția, socotind-o un semn prevestitor de bine ; fiindcă unde erau bizoni era foarte probabil să se afle și indieni. Nădărduiam că în seara aceea chiar aveam să dăm de așezarea lor. Așteptam cu multă nerăbdare acest eveniment din două pricini : mai întîi fiindcă vroiam să terminăm odată călătoria, iar apoi știam bine că deși a intra în sat ziua în amiaza mare nu presupunea nici un fel de primejdie, a face tabără în preajma lui ar fi putut deveni periculos. Dar în vreme ce noi tot mergeam, soarele își urma crugul lui pe cer și curînd văzurăm că ne-a mai rămas doar jumătate de ceas pînă la asfințit. Urcărăm pe o colină și ne uitărăm în jur ca să găsim un loc bun pentru tabără. Preria era ca o mare agitată și încremenită într-o clipă cînd valurile atingeau cea mai mare înălțime, și rămîneau jumătate în lumină și jumătate în umbră, în vreme ce razele bogate ale soarelui, galbene ca aurul, se revărsau asupra-le. Tufișurile zbîrlite de salvie sălbatică răsăreau peste tot, acoperind dealuri și văi cu verdeața lor spălăcită. Totuși ceva mai departe de locul unde ne găseam, o diră de

verdeată, iarbă bogată și moale, unduia pe cîmpie și pe ea vedeam din loc în loc cîte un ochi de apă. Într-acolo ne duserăm, aprinserăm focul și dădurăm drumul cailor la pascut. Era vorba de un pîrîaş care pe-o anumită întindere și pe amîndouă malurile transformase preria golaşă și stearpă în pămînt roditor ; din loc în loc se revărsa în nişte lacuri mici dar adînci, acolo unde castorii făcuseră stăvilare.

Am pus ultima bucăţică de antilopă la un foc mic și ne-am gîndit cu amărăciune la proviziile noastre care se terminaseră. Tocmai atunci un iepure mare și cenușiu, cum numai prin preriile acelea trăiește, se apropie în salturi și se așeză pe coadă la vreo cincizeci de yarzi depărtare, să se uite la noi. Fără să-mi dau seama ce fac, am ridicat pușca să trag în el, dar Raymond îmi strigă numaidecît să nu fac una ca asta, de teamă ca nu cumva s-audă indienii detunătura. A fost prima noapte cînd am socotit că primejdiile ce ne pîndeau erau destul de serioase ; și pentru cei care nu cunosc obiceiurile indienilor s-ar putea să pară ciudat că temerile cele mai vii ni le pricinuiau tocmai viitoarele noastre gazde aflate, gîndeam noi, pe undeva prin apropiere. Dacă vreo ceată răzleață a acestor prieteni de-ai noștri credincioși ne-ar fi zărit de pe culmea dealului, probabil c-ar fi căzut asupra noastră noaptea, ca să ne ia cai și poate și scalpele. Numai că preria nu e prielnică nervozității și grijilor ; presupun că în noaptea aceea nici Raymond și nici eu nu ne-am mai gîndit la asemenea treburi.

Vreme de opt ceasuri, cu capetele pe șei, am zăcut neclintiți, ca niște bușteni. Cînd am deschis ochii, am văzut capul șarg al Paulinei aplecat asupra mea. M-am sculat și m-am uitat la ea. Picioarele îi erau julite și umflate de cele îndurate pe drumul străbătut cu o zi înainte, dar ochii îi erau mai luminoși, mișcările mai vioaie, iar ciudata ei boală se vedea limpede că se mai potolise. Am pornit

la drum, cu nădejdea că peste vreun ceas aveam să zărim așezarea indienilor ; dar din nou ne-aștepta dezamăgirea. Pierdurăm iar urmele, pe-o întindere de pământ tare și pietrosă. Raymond și cu mine umblarăm dintr-o parte-n cealaltă, cercetînd fiecare palmă de pământ, pînă ce dădu Dumnezeu să găsesc niște urme de pari de cort la marginea unui șir de stînci. Bineînțeles, ne-am luat după ele.

— Ce-o fi pata aceea neagră de-acolo de pe prerie ?

— Parcă-ar fi un bizon mort, îmi răspunse Raymond.

Ne duserăm pînă în locul acela și văzurăm că era leșul uriaș al unui taur ucis de vînători în trecere. Peste tot în jur erau risipite ghemotoace de păr și fișii de piele, fiindcă lupii nu stătuseră degeaba, ci sfîrtecaseră tot leșul. Acum era acoperit de mii și milioane de gîndaci negri și după cum arăta, părea să fi zăcut acolo de vreo patru-cinci zile. Era o privesc de dezgustătoare, și i-am spus lui Raymond că probabil pînă la indieni o să mai avem încă de mers cincizeci sau șaiszeci de mile. Dar el clătină din cap și-mi spuse că nu îndrăznesc ei să se ducă atît de departe, de teama dușmanilor, adică a celor din neamul Snake.

Curînd după aceea am pierdut din nou urmele și ne-știind ce să mai facem, ne-am urcat pe o înălțime din apropiere. Înaintea noastră se arată o cîmpie perfect netedă ce se întindea și la stînga și la dreapta fără să i se poată vedea marginile și doar în față străjuită de un șir dințat de dealuri, la vreo zece sau douăsprezece mile depărtare. Totul era deschis și la vedere, dar nu se zărea nici urmă de bizon ori de indian.

— Vezi ce-avem în față ? îmi spuse Raymond. Acuma cel mai cuminte lucru ar fi să facem cale întoarsă.

Numai că *bourgeois*-ul lui Raymond avea altă părere, așa că ne coborîrăm de pe acea ridicătură și pornirăm să străbatem cîmpia. Mersesem atît de departe, că nici mă-

dularele Paulinei și nici ale mele n-ar mai fi fost în stare să ajungă înapoi la Fort Laramie. Am socotit că în cazul nostru cele dorite se potriveau întocmai cu cele folosite și că lucrul cel mai înțelept era să mergem înainte. În jurul nostru cîmpia era din belșug presărată cu căpățini și oase de bizoni, fiindcă aici făcuseră indienii cu un an sau doi înainte o „împresurare“ ; și totuși nu se zărea nici urmă de vînat. În cele din urmă o antilopă sări în picioare și rămase pe loc uitîndu-se la noi. Am tras amîndoi odată și nici unul n-am nimerit, deși antilopa nemișcată era o țintă cit toate zilele și se afla doar la vreo optzeci de yarzi distanță. Greșeala asta trebuie probabil pusă pe seama mării noastre nerăbdări și temeri, fiindcă ajunsesem să nu mai avem drept provizii decît o mînă de făină. La oarecare depărtare se zăreau niște ochiuri de apă. La apropierea noastră, lupi și antilope țîșniră care încotro prin iarba înaltă și stoluri de fluierari mari și albi trecură țîpînd pe deasupra lor. Cum cu antilopa dăduse greș, Raymond încercă s-o dreagă cu păsările, dar tot cu același spor. Nici cu apa n-avurăm mai mult noroc. Malurile și marginile fuseseră în asemenea hal murdărite de cirezile de bizoni, încît bieteile noastre animale înfricoșate se temură să se apropie. Așa că am cotit și-am luat-o către dealuri. Pe acolo pe unde nu fusese călcată în picioare de bizoni, iarba îmbelșugată ajungea la gîturile cailor.

Din nou dădurăm peste o întindere de prerie jalnică și stearpă, pe unde ne era cu neputință să găsim vreun semn al trecerii indienilor. Cînd ne apropiarăm de dealuri, ni se arată o deschizătură pe unde prietenii noștri trebuiseră neapărat să treacă, dacă fuseseră cumva prin locurile astea. Mergînd la pas, apucarăm pe acolo. Mă chinuiau cele mai amare presimțiri de neizbîndă cînd mă uitam cu luare-aminte în jur și nu descopeream nici urmă de copită, nici urmă de picior și nici urmă de par de cort, deși calea era împînzită cu căpățini de bizoni.

Atunci auzirăm și huruiala tunetelor ; altă furtună venea pe capul nostru.

Cînd ajunserăm pe culmea trecătorii, priveliștea din față începu să se arate la vedere. Mai întîi, apărură pe linia zării un șir de nori negri și amenințători, iar deasupra lor înălțîndu-se piscurile lanțului numit Medicine-Bow¹, avangarda Munților Stîncoși ; pe urmă treptat-treptat se arătă cîmpia, nesfîrșită întindere monotonă de verdeață, singuratică și nelocuită, Laramie Creek sclikea pe cuprinsul ei ca o panglică șerpuitoare, fără să aibă pe maluri măcar un tufiș sau un copac. Deocamdată, umărul rotund al unei înălțimi ne închidea o parte din priveliște. Călăream eu în frunte, cînd deodată observai pe cîmpie cîteva pete negre de-a lungul malurilor apei.

— Bizoni ! exclamai atunci.

— Doamne-dumnezeule, cai ! strigă Raymond dînd în același timp bice catircei. Cîmpia se arăta din ce în ce mai mult la vedere și în aceeași măsură creștea și numărul cailor risipiți pe malurile apei sau pascănd pe prerie strînși laolaltă. Pe urmă, rînduite în cerc pe malul apei, mișunînd de ființe omenеști, văzurăm la distanță de ceva mai mult de-o milă corturile înalte ale indienilor din neamul Ogillallah. Nici un suflet de pribegit nu s-a bucurat vreodată la vederea casei regăsite, cum s-a bucurat sufletul meu la vederea acelei tabere de indieni.

¹ Arc de vrăjitorie.

XIV. SATUL INDIENILOR OGILLALLAH

Nu prea ar fi aici locul să zugrăvesc felul de a judeca și mentalitatea indienilor. Același tablou, cu foarte mici modificări de umbre și colorit, ar putea să reprezinte fidel — doar cu mărunte excepții — toate triburile așezate la nord de teritoriile mexicane. Dar, cu toate aceste asemănări în felul de a gândi, triburile din regiunea Marilor Lacuri și de pe țărmurile oceanului, din păduri și de pe prerii, au moduri de viață foarte diferite. Dat fiind că am trăit vreme de mai multe săptămîni viața de zi cu zi a unuia dintre cele mai neîmblînzite triburi care își duc viața pe preriile îndepărtate, am avut prilejul cu totul deosebit de a le cerceta obiceiurile și felul de viață și îmi place să cred că o descriere sumară a scenelor desfășurate trecute zilnic în fața mea nu va fi lipsită de interes. Erau oameni cu totul străini de ceea ce înțelegem noi prin civilizație. Nici felul de a se purta și nici ideile lor nu se schimbaseră măcar cu o iotă prin contactul cu civilizația. Nu știau nimic despre puterea și despre adevărata fire a oamenilor albi, iar copiii lor țipau de groază cînd dădeau cu ochii de mine. Religia, superstițiile și prejudecățile rămăseseră neștirbite, așa cum fuseseră deprinse din vremuri

imemoriale. Luptau cu aceleași arme cu care luptaseră și străbunii lor și purtau aceleași veșminte croite din piele. Erau întruchipare vie a „epocii de piatră”; fiindcă deși sălițele și săgețile lor aveau acum vîrfuri de fier cumpărate de la neguțători, încă foloseau ciocanul rudimentar de piatră din epoca primitivă.

Prin partea aceea de lume se petrec schimbări importante. Odată cu scurgerea puhoaielor de emigranți înspre Oregon și California, bizonii se vor împuțina, iar largile comunități a căror viață se sprijină aproape exclusiv pe existența lor vor trebui desființate și risipite. Indianii au să fie în curînd decimați și îndobitociți de whisky și de posturile militare; așa că, nu peste mult timp, drumetul va putea să treacă în destulă siguranță prin ținuturile lor. Primejdiile de pe acele locuri au să dispară odată cu farmecul ce le înconjoară.

Din clipa cînd, prin despicătura dintre dealuri Raymond și cu mine zăriserăm satul indian, fuseserăm și noi, la rîndul nostru, observați; ochi ageri stăteau neconținut la pîndă. Pe cînd ne apropiam venind călări peste cîmpie, partea dinspre noi a taberei se înnegri de mulțimea trupurilor goale. Mai mulți bărbați veniră să ne întîmpine. Printre ei izbutii repede să bag de seamă pătura verde a francezului Reynal. De îndată ce ne întîlnirăm, ceremonia strîngerii mîinilor trebuie să se desfășoare după datină, dar pe urmă toți se arătară dornici să afle ce se întîmplase cu ceilalți oameni din ceata mea. În privința asta i-am lămurit repede, și după aceea pornirăm cu toții spre sat.

— Ați pierdut ocazia, îmi spuse Reynal. Dacă alaltăieri v-ați fi aflat aici, ați fi putut vedea toată preria înnegrită de mulțimea bizonilor, cît cuprindeai cu privirea. Dar bivolițe nu erau deloc; numai tauri. Pînă ieri, în fiecare zi am făcut cîte o „împresurare”. Ia uitați-vă cum arată satul; nu-i așa că traiul îmbelșugat se vede cît de colo?

Intr-adevăr, chiar de la distanța aceea puteam vedea funii lungi întinse de la un cort la altul și carnea, tăiată de *squaws* în şuvițe subțiri, atârnată pe ele ca să se usuce la soare. Tot atunci am băgat de seamă că așezarea părea ceva mai mică decât pe vremea când o văzusem eu ultima dată și l-am întrebat pe Reynal care să fie pricina. Îmi răspunse că bătrînul Le Borgne se simțise prea slăbit ca să mai poată trece peste munți, așa că rămăsese de partea cealaltă dimpreună cu toate rubedeniile lui, adică Mahto-Tatonka și frații acestuia. Nici Vifor nu voise să vină atît de departe din pricină că, după cîte spunea Reynal, i-ar fi fost teamă. Numai vreo jumătate de duzină de corturi se luaseră după ei, cea mai mare parte a satului nu ținuse seama de părerea căpeteniei și alesese soluția cea mai potrivită cu dorințele lor.

— Și-acuma ce căpetenii mai sînt în sat ? l-am întrebat eu pe Reynal.

— Păi, îmi răspunse el, în sat sînt Apă Roșie, Pană de Vultur, și Cioroi Mare, și Lup Turbat, și Pantera, și Păvăză Albă și — cum îi spune ? — corcitura din neamul Cheyenne.

În vremea asta ajunseserăm aproape de sat și băgai de seamă că pe cîtă vreme cele mai multe corturi erau foarte mari, curate și arătoase la înfățișare, pe o latură a așezării se afla un grup de colibe mici și prăpădite. M-am uitat înspre acelea și am spus ceva privitor la starea lor jalnică. Numai că atinsesem o chestiune cam delicată.

— În corturile acelea stau neamurile nevestei mele, îmi spuse Reynal cu înflăcărare. În tot satul n-ai să găsești adăposturi mai pe cinste.

— Și pe-acolo stă și vreo căpetenie ?

— Căpetenii ? făcu Reynal. Sigur că da. Cîte vrei.

— Da' cum le cheamă ?

— Cum le cheamă ? Păi, acolo stă Vîrf de Săgeată. Dacă nu-i căpetenie, s-ar cuveni să fie. Mai e și Grindină.

Asta nu-i decît un băietan, ce-i drept e drept ; da' n-are să treacă mult și ajunge el căpetenie.

Chiar atunci ne strecurarăm printre două corturi și pătrunserăm în vatra mare a satului. Siluete semețe, goale, stăteau tăcute și ne priveau.

— Unde-i cortul lui Rană Adîncă ? îl întrebai pe Reynal.

— Ei, nici aici n-ai nimerit-o ! Rană Adîncă a plecat cu Vifor. Dacă l-ai fi putut găsi aici și-ai fi stat la el în cort, s-ar fi purtat cu tine mai bine decît orice alt om din sat. Da' uite colo cortul lui Cioroi Mare, chiar lîngă al lui Apă Roșie. El e un indian care se poartă frumos cu albi și la el te-aș sfătui să te duci să cauți găzduire.

— Da' la el în cort sînt mulți copii și *squaws* ? îl întrebai.

— Nu. Doar o *squaw* și vreo doi-trei copii. Ceilalți stau într-alt cort, numai al lor.

Și astfel, urmăriți în continuare de un cîrd de indieni, Raymond și cu mine ne-am dus călări pînă la intrarea în cortul lui Cioroi Mare. Din cort ieși numaidecît o *squaw* și ne luă în primire caii. Am dat deoparte bucata de piele atîrnată la intrarea cortului și aplecîndu-mă am intrat în adăpostul lui Cioroi Mare. În lumina săracă am putut-o zări pe căpetenie așezată pe-o latură, peste un vraf de piei de bizon. Mă salută cu un sunet scos din străfundurile gîtlejului. Îi cerui lui Reynal gă-i spună că Raymond și cu mine vrem să venim și să stăm în cort la el. Cioroi Mare scoase iar cîteva sunete guturale. Anunțarea intenției noastre putea să lase impresia c-am căzut nechemați pe capul omului dar, de fapt, orice indian din sat s-ar fi socolit onorat că niște albi jinduiesc tocmai la tovărășia și ospetia lui.

Squaw care ne luase caii întinse o piele de bizon pe locul rezervat oaspeților, adică la ieșirea cortului. Șeile ne fură aduse înăuntru și nici n-apucarăm bine să ne

asezăm pe ele, că se și umplu cortul de lume venită să se uite la noi. Cioroi Mare scoase pipa și o umplu cu amestecătură de tutun și *shongsasha*, adică niște coajă de salcie roșie. Pipa trecu de jur împrejur de la unul la altul și se încinse o discuție destul de însuflețită. Între timp, o altă *squaw* așeză dinaintea oaspeților un castron de lemn cu carne de bizon fiartă ; dar din nefericire acesta nu era singurul ospăț la care aveam să fim supuși. Băiețandri și tinere *squaws* vîrau rînd pe rînd capul prin deschizătura cortului ca să ne poștească la felurite ospețe în diverse părți ale satului. Vreme de o jumătate de ceas sau chiar mai bine am fost tare ocupați să trecem din cort în cort și în fiecare să gustăm din castronul cu carne ce ni se punea dinainte și să tragem un fum sau două din pipa gazdei. O furtună cu tunete și trăsnete, care de mai multă vreme ne amenința, se dezlănțui în sfîrșit cu toată puterea. Ne repezirăm către cortul lui Reynal, deși doar cu multă îngăduință l-am putut numi astfel, fiindcă era alcătuit doar din cîteva vechi piei de bizon rînduite pe pari și deschis complet pe o latură. Totuși acolo ne-am așezat și indienii s-au îngrămădit ciotcă în jurul nostru.

— De unde credeți, am întrebat eu, că vine tunetul ?

— După cîte gîndesc eu, spuse Reynal, e vorba de-o piatră cît toate zilele care se rostogolește în cer.

— S-ar prea putea să fie așa, i-am răspuns, dar eu aș vrea să aflu ce cred indienii.

Așa că Reynal lămuri întrebarea, iar după aceea urmară niște discuții. Părerile erau împărțite. În cele din urmă bătrînul Mene-Sila, sau Apă Roșie, așezat răzleț pe o latură a cortului își înalță chipul boit cu alb și anunță că întotdeauna a știut ce este tunetul. Este o pasăre mare și neagră ; el chiar o văzuse odată, în vis, cum se avînta dinspre Black Hills cu aripile ei uriașe huind în văzduh ; iar cînd a bătut odată din aripi deasupra lacului, atunci din apă a și țîșnit fulgerul.

— Fulgerul e lucru rău, spuse un alt bătrîn, înfofolit în mantia din piele de bizon. Vara trecută l-a omorît pe fratele meu.

Îndemnat de mine, Reynal ceru și alte lămuriri, dar bătrînul păstră o tăcere îndărătnică și nici măcar nu mai înălță capul. Ceva mai tîrziu aflai cum anume se petrecuse întîmplarea. Omul ucis de trăsnet făcea parte dintr-o tagmă care, printre alte îndeletniciri mistice, declarau că dispun de privilegiul și puterea unică pe lume de a lupta împotriva tunetelor și trăsnetelor. Ori de cîte ori se apropia o furtună de care erau doritori să scape, luptătorii împotriva tunetelor și trăsnetelor își luau arcurile și săgețile, puștile, tobele de vrăjitorie și un soi de fluier făcute din osul aripii vulturului de război și, astfel înarmați, ieșeau pe cîmpie și începeau să tragă asupra norilor ce se apropiau și tot țopăiau întruna, strigau, suierau și băteau tobele ca să înpăimînte norii și să-i pună pe fugă. Într-o după-amiază se apropiaseră nori negri și amenințători, și-atunci vracii se adunaseră pe vîrfurile unei coline de unde dezlănțuiseră focul întregii lor artilerii vrăjitorești. Numai că nepotolitul tunet, refuzînd să se lase înpăimîntat, slobozi o săgeată inflăcărată care îl lovi și îl ucise pe unul dintre luptători chiar în clipa cînd el înălță sulița cu vîrf de fier ca s-o arunce împotriva vrăjmașului. Înebbuniți de groază superstițioasă, ceilalți se împrăștiaseră și o luaseră la goană urlînd, înapoi către corturi.

Cortul gazdei mele, al lui Kongra Tonga sau Cioroi Mare, înfățișa seara un spectacol foarte pitoresc. Cîte douăzeci sau mai bine de indieni se așezau roată, pe marginile lui și trupurile tuciurii și goale abia dacă se vedeau la lumina slabă a focului mocnit aflat în mijloc. Pipa strălucea cu tărie în întuneric, trecînd mereu din mînă în mînă. Pe urmă venea o *squaw* și arunca o bucată de seu de bizon peste tăciunii aproape stinși. Și într-o

clipă izbucnea o flacără luminoasă ridicîndu-și fulgerarea pînă în partea de sus a înaltei alcătuirii conice, unde se adunau virfurile parilor subțiri ce susțineau acoperămintul de piei. Lumina sufla cu aur chipurile indienilor adunați în jur și ocupați să-și povestească la nesfîrșit, însoțindu-le cu gesturi largi, grozavele isprăvi de război ori de vînătoare și tot ea scotea la iveală nenumăratele obiecte de piele risipite pretutindeni în jur ; se vedeau arcul, tolba și lancea atîrnate deasupra locului de odihnă al căpeteniei, puștile și cornurile cu pulbere ale celor doi oaspeți albi ai săi. Pentru o clipă, totul se vedea limpede ca la lumina zilei ; apoi flacără dispărea ; scînteieri întîmplătoare ale tăciunilor mai luminau din cînd în cînd cortul, pe urmă totul se scufunda iarăși în întunecime. În sfîrșit lumina dispărea cu totul, iar cortul și cele ce se aflau în el rămîneau în întuneric.

A doua zi dimineată, de cum am ieșit din cort am fost salutat prin tot satul de urlete și lătrături și aproape jumătate din populația canină a pornit la atac împotriva mea. Fiind tot pe atît de fricoși pe cît erau de gălăgioși, toți țopăiau în jurul meu la distanță de cîtiva yarzi, și doar o cotarlă mică, ceva mai lungă de-o palmă, avu desulă inimă în el să mă atace direct. Se azvîrli cu strășnicie asupra unui ciucure de piele care după moda indienilor Dahcotah atîrna în urma mocasinului meu și, smuncind și mîriind, nu vroia să-i dea drumul cu nici un chip, cu toate că la fiecă pas al meu aproape că venea peste cap. Știind bine că privirile întregului sat stau ațintite asupra mea ca să vadă de nu cumva dau vreun semn de teamă, mergeam falnic înainte fără să întorc capul nici la stînga nici la dreapta, înconjurat toată vremea de cercul magic al ciinilor. Cînd am ajuns la cortul lui Reynal m-am așezat jos dinaintea lui, iar atunci toți ciinii s-au împrăștiat mîriind, ducîndu-se fiecare la casa cui îl avea. Nu rămase pe loc decît unul singur, unul mare și alb, care tot

sărea prin fața mea și-și arăta colții. L-am chemat cu vorbă bună, dar el începu să mîrie și mai tare. Atunci m-am uitat bine la el. Era dolofan, tînăr și cu părul lucios ; tocmai ciinele pe care mi l-aș fi dorit. Și mi-am zis în sinea mea : „Bine, amîce ! Ai să plătești pentru socoteala asta ! O să te înfulecăm eh iar azi de dimineată !“

Aveam de gînd ca în ziua aceea să le ofer indienilor un ospăț, pentru ca astfel să le fac de la început o impresie bună despre demnitatea și felul meu de a fi ; iar un ciine alb e tocmai delicatasa cea mai recomandată, după obiceiurile indienilor Dahcotah, de cîte ori e vorba de o împrejurare importantă și de cea mai mare fală. M-am sfătuit cu Reynal ; și el numaidecît a aflat că stăpînă a ciinelui alb era o babă dintr-un cort învecinat. Am luat o basma de bumbac viu colorată, am întins-o pe jos și am pus pe ea niște mărgеле roșii și alte fleacuri. Pe urmă am chemat-o pe bătrîna *squaw*. Am făcut semn înspre basma și înspre ciine. Bătrîna a scos un strigăt de încîntare, a înșfăcat numaidecît darurile și a dispărut cu ele în întunecimea cortului. Cu prețul altor cîtorva nimicuri mi-am asigurat ajutorul a încă două *squaws* care au luat ciinele cel alb de cîte o labă de dinainte și s-au dus cu el în spatele cortului. După ce l-au omorît, l-au dus la un foc și l-au pîrlit ; pe urmă nu le-a mai rămas decît să-l taie în bucățele și să-l pună la fiert în două oale mari. Între timp eu îi spusei lui Raymond să prăjească în seu de bizon ce brumă de făină mai aveam și să mai facă și o oală de ceai, că să fie ospățul și mai îmbelșugat.

Nevasta lui Cioroi Mare se îndeletnicea de zor cu dereticatul cortului pentru ospățul ce-avea să vie. Sarcina de a-i invita pe oaspeți am încredințat-o însăși gazdei, gîndindu-mă că în felul acesta îmi puteam lua de pe cap grija de-a nu trece cu vederea pe cineva.

Cînd e vorba de oște, pentru indieni oricare ceas al zilei e la fel de potrivit. Cel oferit de mine a avut loc pe la unsprezece. Pentru început, Reynal și Raymond au dat

roată vetrei satului ducînd pe o prăjină, întru marea admirație a tuturor celor de față, cele două oale cu carne de ciine fiartă. Au așezat oalele în mijlocul cortului, și pe urmă au plecat să aducă pîinea și ceaiul. În vremea asta eu am încălțat o pereche de mocasini noi frumos împodobiți și în locul vechii bluze de piele am îmbrăcat o haină luată cu mine tocmai pentru asemenea festivități. Deasemenea am avut grijă să mă slujesc de brici cu cît mai multă îndeminare și stăruință, treabă pe care nimeni nu trebuie s-o dea uitării, dacă vrea să cîștige cît mai multă prețuire din partea indienilor. Și astfel gătit, m-am așezat între Reynal și Raymond lingă intrarea în cort. În cîteva minute toți oaspeții au sosit și s-au adunat în cerc strîns, așezîndu-se de-a dreptul pe pămînt. Fiecare avusese grijă să-și ia cu el castronul de lemn, ca să aibă în ce-și primi porția ce i se cuvenea ca invitat la ospăț. Cînd toată lumea s-a aflat de față, cele două persoane cărora albiile le-ar fi spus acum „majordomi“ au luat cîte un polonic făcut din corn de capră din Munții Stîncoși și au început să împartă bucatele, avînd grijă ca bătrînilor și căpeteniilor să le dea porție dublă. Ciinele a dispărut cu iuțea de neînchipuit și fiecare musafir și-a întors castronul cu fundul în sus, ca să dovedească limpede că nu mai lăsase nimic. Pe urmă a fost împărțită pîinea, iar la sfîrșit ceaiul. Cînd „majordomii“ l-au turnat în aceleași castroane în care se servise și partea consistentă a ospățului, mi-am dat seama că are o culoare cu totul stranie și neîmbietoare.

— Ei, îmi spuse Reynal, n-am avut destul ceai, așa că am amestecat în oală și niște funingine, ca să pară ceaiul mai tare.

Din fericire, gusturile indienilor nu sînt prea rafinate. Ceaiul era bine îndulcit, și pe ei doar asta îi interesa.

Iar acum, ospățul luînd sfîrșit, venise vremea cuvîntărilor. Cioroi Mare luă un fund de lemn și tocă pe el

tutun și *shongsasha*, apoi le amestecă în proporțiile cuvenite. Pipele fură umplute și trecură din mână în mână pe la fiecare. După aceea mi-am început cuvîntarea și Peynal traducea frază cu frază pe măsură ce vorbeam, fiecare dintre ele fiind întîmpinată de întreaga asistență cu exclamații de îndemn și aprobare. După cîte îmi mai amintesc, lucrurile s-au desfășurat cam așa :

— Sînt venit, le spusei, dintr-o țară atît de îndepărtată încît, așa cum obișnuîți voi să călătoriți, nici într-un an n-ați putea ajunge pe pămînturile ei.

— Ai ! Ai !

— Acolo *Meneaska* sînt mai mulți decît firele de iarbă pe întinsul preriei. *Squaws* din țara aceea sînt cu mult mai frumoase decît orice altă femeie ați putut voi să vedeți vreodată și toți bărbații sînt războinici neînfrîcați.

— Ai ! Ai ! Ai !

Cînd am rostit aceste din urmă cuvinte m-au copleșit muștrările de conștiință. Dar mi-am revenit și am urmat mai departe :

— Și în vremea cînd trăiam eu în corturile oamenilor *Meneaska*, am auzit vorbindu-se despre neamul *Ogil-lallah*, despre mîndrețea și vitejia acestei seminții, despre cît de multă dragoste aveau pentru oamenii albi și despre cît de mare iscusință dovedeau la vînatul bizonilor și la frîngerea cerbiciei vrășmașilor. Și auzind eu așa, m-am hotărît să vin și să văd cît de adevărate erau cele auzite.

— Ai ! Ai ! Ai ! Ai !

— Dar cum a trebuit să trec peste culmile munților doar pe spinarea calului, n-am fost în stare să vă aduc decît sărace și puține daruri.

— Ai !

— Am însă destul tutun ca să vă pot dărui fiecăruia cîte puțin. O să puteți fuma din el și-o să vedeți cît de bun este față de cel pe care îl luați de la neguțători.

— Ai ! Ai ! Ai !

— La Fort Laramie am din belșug praf de pușcă, plumb, cuțite și tutun. Pe toate astea de-abia aștept să vi le dau, iar dacă vreunul dintre voi trece pe la fort pînă nu vine vremea să plec eu de acolo, frumoase daruri am să vă mai fac.

— Ai ! Ai ! Ai ! Ai !

În momentul acela Raymond tocă mărunț vreo două-trei funturi de tutun și le împărți, iar bătrînul Mene-Sila se pregăti să țină o cuvîntare de răspuns. A fost o cuvîntare lungă, dar în esență a spus următoarele :

„El întotdeauna i-a iubit pe albi. Albi! erau cei mai înțelepți oameni de pe fața pămîntului. După credința lui sînt în stare să facă orice i-ar trece cuiva prin cap, și el a fost totdeauna bucuros cînd vreunul dintre ei a venit să trăiască în corturile neamului Ogillallah. E adevărat că nu le făcusem multe daruri, dar pricina lucrului ăstuia era limpede. Se vedea bine că mi-s dragi, fiindcă altminteri n-aș fi străbătut atîta cale ca să ajung pînă la satul lor.“

Urmără citeva alte cuvîntări cu un conținut asemănător și mai tîrziu, încheindu-se și această însemnată ceremonie, veni un răstimp în care se fumă, se rîse și se pâlăvrăgi în voie. Bătrînul Mene-Sila îl curmă rostind cu glas tare :

— Acum, cînd toți bătrînii și căpeteniile se află adunate laolaltă, e timpul potrivit să hotărîm ce urmează să facă oamenii. Am trecut peste munți ca să ne pregătim corturile pentru anul ce stă să vină. Bătrînii noștri nu mai sînt buni de nimic, au ajuns neputincioși și sleiți de puteri. Dar nădejtile noastre au fost înșelate. Tauri am ucis cu grămada, dar cirezi de bivolițe n-am găsit defel, iar pieile taurilor sînt prea groase și prea grele ca femeile noastre să poată face din ele corturi. Trebuie să se găsească bivolițe cu duiumul pe lingă muntele Medicine Bow. Acolo ar trebui să ne ducem. Fără îndoială, locurile acelea se află mult mai la apus decît am ajuns noi vreodată pînă acum și probabil că oamenii din neamul Snake au să se ridice cu război împotriva noastră, fiindcă

acelea sînt meleagurile lor de vînătoare. Dar corturi noi trebuie să ne facem cu orice preț, fiindcă cele vechi nu ne vor mai sluji încă un an. Nu trebuie să ne temem de cei din neamul Snake. Războinicii noștri sînt viteji și toți sînt gata de luptă. Ba p  deasupra mai avem și trei bărbați albi dornici să ne ajute cu puștile lor.

Discursul acesta a st rnit dezbateri aprinse. Cum Reynal nu se grăbea să-mi traducă, nu puteam înțelege ce se spune dec t după înfățișarea și gesturile vorbitorilor. La sf rșit însă, se părea că cei mai mulți trecuseră de partea lui Mene-Sila. Urmă o scurtă perioadă de tăcere, după care bătrînul porni să  ntoneze un c ntec dezarmorios, și mi se spuse că e un imn de mulțumire pentru ospățul oferit de mine.

— Acum, a zis pe urmă bătrînul, e vremea să plecăm și să-l mai lăsăm pe omul alb să răsufle.

Apoi toți se risipiră pe afară și b tr na căpetenie se mai plimbă un timp prin sat, continu nd să c nte imnul de mulțumire pentru ospățul oferit de mine, după cum cerea datina neamului său.

 n cele din urmă se apropie sf rșitul zilei, iar la apusul soarelui caii sosiră buluc de pe cîmpiile din jur și fură priponiți în fața cortului fiecărui st p n. Curînd, înlăuntrul marelui cerc alcătuit de corturi se formă un alt cerc concentric de cai neast mp rați ; ici și colo începură să licărească focuri, scoțînd la iveală din întunecime siluetele vagi ale celor din jur. Mă dusei atunci și mă așezai l ng  cortul lui Reynal. Acolo îl găsii și pe Pană de Vultur care era fecior al lui Mene-Sila și frate cu Cioroi Mare, gazda mea, și îl întrebai dacă a doua zi de dimineată tabăra avea să fie ridicată. El cl t n  d n cap și îmi spuse că asta n-o știe nimeni, fiindcă de la moartea b tr nului Mahto-Tatonka oamenii se purtau ca niște copii care nici ei nu știu ce vor.  n zilele de acum ajunseseră ca un trup fără cap. Așa că și eu, ca și indienii, am adormit în seara

aceea fără să știu dacă a doua zi dimineața aveam să pornim către ținuturile indienilor Snake.

Totuși în zori, cînd mă întorceam de la rîu, unde mă dusesem să mă spăl, am observat că se pregătește o anumită schimbare. Din cîteva corturi nu mai rămăsese decît scheletul de pari ; pieile de acoperămint ale altora fluturau în vînt, smulse de la locul lor de către *squaws*. După cîte se părea, una sau două dintre căpeteniile cele mai de frunte hotărîseră să plece ; și punîndu-le acestea pe *squaws* la treabă, pilda lor era urmată și de restul satului. Unul după altul corturile dispăreau cu iuțeală, și pe locul unde doar cu cîteva clipe mai înainte se aflase marele cerc al satului, acum nu mai rămînea decît o horă de cai și indieni îngrămădiți în neorînduială. Rămășițele corturilor zăceau împrăstiate pe jos laolaltă cu oale, ciocane de piatră, polonice mari de corn, piei de bizon și saci de piele vopsită, plini cu carne uscată. Femeile se agitau pretutindeni în zorul pregătirilor, iar babele țipau una la alta cît le țineau bojocii. Caii mițoși stăteau cumînți în vreme ce li se legau pe laturi parii corturilor și bagajele li se îngrămădeau în spinare. Cu limbile bălăbănindu-se, cîinii gîfiau lenevos, așteptînd momentul plecării. Fiecare războinic stătea așezat pe pămînt lîngă rămășițele focului, neclintit în mijlocul întregii vînzoleli și ținea în mînă lungă funie de care era legat calul.

De îndată ce se încheiau pregătirile, fiecare familie pornea la drum. Mulțimea începea să se topească repede. Îi vedeam cum trec rîul și cum se înșiruiesc repede ceată după ceată, profilați pe silueta dealului din zare. După ce plecară toți, încălecai și eu și o luai după ei urmat de Raymond, iar cînd ajunserăm pe culmea dealului, văzurăm dintr-odată întreg satul, răspîndit pe o milă sau poate mai mult, tîrîndu-se încetișor peste întinderea de cîmpie stearpă ce-o aveam dinainte. Pretutindeni sticleau vîrfurile de fier ale sulitelor. Soarele n-a luminat niciodată o

mai stranie adunătură de oameni și vietăți. Se vedeau acolo cai de povară încărcăți din greu, duși de funie de cîte o bătrînă pricăjită și purtînd cîte doi-trei copii cocoțați deasupra poverii. Puteai să vezi catîri sau căluți aco-periți de la cap pînă la coadă cu valtrapuri bogat împodobite, călăriți de cîte o tinără și voioasă *squaw* care zîmbea sfioasă și încîntată dacă vreun *meneaska* se uita la dînsa. Băiețandri cu arcuri pitice și săgeți la fel rătăceau pe cîmpie, copilandri goi-goluți alergau pe jos și cîini fără de număr se vînzoleau printre picioarele cailor. În mijlocul mulțimii, gătiți nevoie mare cu vopseli și pene, călăreau în grup războinicii cei tineri, deseori desprinzîndu-se cîte doi sau trei și pornind în goană pe lături, ca să pună la încercare iuțeala cailor. Ici și colo puteai vedea cîte un grup de vajnici pedestrași înaintînd solemn, înveșmîntați în mantiile lor albe din piele de bizon. Aceștia erau dregătorii satului, bărbați și războinici în vîrstă, față de a căror etate și experiență democrația acestor triburi rătăcitoare păstra o tăcută prețuire. Toate acestea, desfășurate pe preria sălbatecă și pe fundalul dealurilor prăpăstioase, alcătuiau un tablou viu de-o ciudățenie și de-un pitoresc cu neputință de descris. Zilele și săptămîinile următoare m-au făcut să mă obișnuiesc cu el, dar n-au micșorat întru nimic adîncă emoție cu care îl contemplam.

Pe măsură ce înaintam, coloana dezordonată se amesteca și se învălmășea încă și mai tare pînă cînd, ajungînd la poalele unei coline, îi văzui pe bătrînii despre care am vorbit mai înainte că trec în față și se așază, în șir, jos pe pămînt. Au aprins o pipă și au început să fumeze, să ridă și să depene la snoave în vreme ce ceilalți se opreau de îndată ce ajungeau în dreptul lor, în felul acesta întreaga mulțime adunîndu-se laolaltă. Pe urmă bătrînii se ridicară în picioare, își potrivoră pe umeri mantiile din piele de bizon și porniră la drum la fel ca mai înainte. Ajungînd pe culmea dealului, dădurăm peste

un pripor abrupt. Nu s-au oprit nici măcar o clipă. Au coborît cu toții grămadă, stîrnind praful și în cea mai mare neorînduială. Caii se propteau pe picioarele dinapoi și alunecau la vale, femeile și copiii țipau, cîinii schelălăiau călcați de picioare, bolovanii și bulgării de pămînt se rostogoleau înspre poale. Nu peste multă vreme, privind de pe culme, am văzut întregul sat răspîndindu-se iar în lung și în lat pe cîmpia din vale.

În după-amiaza aceea, pe cînd făceam popas, mă apucă din nou vechea mea suferință. Într-o jumătate de ceas, toată puterea pe care o mai agonisiseam de-o săptămînă încoace se duse pe apa simbatei, și parcă trăiam în vis, nu aievea. La asfințitul soarelui m-am culcat în cortul lui Cioroi Mare și am dormit, fără să mai știu de mine, pînă dimîneța. Cel dintîi lucru care mă trezi fu o fluturare zgomotoasă deasupra capului meu și apoi o lumină puternică. Se ridica tabăra și femeile desfăceau corturile. M-am sculat în picioare și mi-am scuturat pătura cu simțămîntul că sînt perfect sănătos; asta n-a durat însă decît vreo cîteva clipe și din nou am simțit că mă lasă puterile și abia mai sînt în stare să mă țin pe picioare. Raymond venise lîngă mine cu Pauline și cu catîrca, și atunci m-am aplecat să-mi iau șaua de jos. Dar n-aveam destulă putere ca să fac treaba asta. „Trebuie să pui tu șaua pe Pauline“, i-am spus lui Raymond și m-am așezat iar jos, pe un maldăr de piei de bizon. Raymond a făcut ce-l rugasem și cu mare trudă am izbutit să încalec. Treceam acum peste o cîmpie întinsă, mărginită de înălțimi prăpăstioase, și am luat-o domol înaintea indienilor, cu gîndurile rătăcind departe de locul și de timpul acela. Pe neașteptate cerul se întunecă și huruiala tunetelor începu să se facă auzită. Norii se înălțau de după dealuri, posomorîți cum sînt cele dintîi semne prevestitoare ale unei nenorociri ce se apropie. Cu iuteală de necrezut, totul se întunecă în jur. Mă uitai în urmă. Indienii se opriseră ca să se pregătească pentru a face față furtunii și mulțimea

băstinașilor se risipise pe mare întindere, către stînga și către dreapta. Încă de la primele accese ale bolii, urmările ploii asupra mea fuseseră cît se poate de dăunătoare. Nu-mi puteam îngădui să risipesc puținile puteri ce-mi mai rămăseseră, căci în momentele acelea abia dacă mă mai puteam ține în șa. Și atunci, pentru prima oară m-a străfulgerat gîndul că e foarte probabil să nu mai părăsesc niciodată pustietățile ce mă înconjurau. „Ei, mi-am spus în sinea mea, preria lucrează cu iuteală și cu îndemînare. Mai bine să mori aici, ridicat în șa pînă în clipa cea din urmă, decît să te sufoci în aerul dogoritor al unei odăi de zăcere ; și-i de o mie de ori mai bine decît să-ți tirii viața, așa cum au făcut atîția, în jalnica neputință adusă de o boală îndelungată.“ Nutrind asemenea gînduri, am tras de la spate pielea de bizon pe care o aveam, mi-am pus-o în cap, și am așteptat venirea furtunii. În cele din urmă s-a dezlănțuit într-o răbufnire furioasă, dar trecu la fel de repede precum venise și lăsă în urmă cerul iarăși limpede. Gîndurile mele de mai înainte nu mi-au slujit la nimic, ci doar m-au făcut să le consider un soi de experiență bizară ; fiindcă ploaia n-a avut asupra mea urmările dăunătoare de care mă temusem. Peste un ceas am așezat tabăra. Neavînd haine de schimb, m-am văzut silit să împrumut de la Reynal o seamă de lucruri ce-ar fi putut trece drept îmbrăcăminte ; după ce am făcut treaba asta, m-am dus acasă, adică în cortul lui Cioroi Mare, ca să procedez la schimbările de cuviință. Vreo jumătate de duzină de *squaws* se aflau în cort și una dintre ele îmi luă mîna și o alătură de a sa stîrnind astfel hohote de rîs și strigăte de admirație iscate de contrastul dintre culoarea pielii mele și a ei.

Locul unde făcurăm tabără în după-amiaza aceea se afla nu departe de un pînten al munților Black Hills ale cărui coaste împinzite de brazi se ridicau din cîmpie la vreo milă sau două către dreapta noastră. Ca să poată călători mai repede înspre cîmpiile de vînătoare căutate,

indienii hotărîră să lase în locurile acelea carnea uscată și alte lucruri care nu le făceau imediat trebuință. Unii își lăsară acolo chiar și corturile, mulțumindu-se să ia cu ei doar cîteva piei ca să aibă cu ce se apăra de soare și de ploaie. În cursul după-amiezii, jumătate dintre ei porniră cu caii de povară către pîntenul acela de munte. Acolo atîrnară în copaci carnea uscată, așa fel ca lupii sau urșii grizzly să nu poată ajunge la ea. Pînă pe seară toți se întorseseră înapoi în tabără. Unii dintre tineri spuseră că au auzit detunături de pușcă în munții dinspre răsărit, și se făcură multe presupuneri în legătură cu posibilitatea lor sursă. În ce mă privește, eu trăgeam nădejde că e vorba de Shaw și de Henry Chatillon, cu care decî ar fi urmat să ne întîlnim în curînd. Nici măcar nu vișam că tocmai în acele clipe sărmanul meu tovarăș zăcea pe-o piele de bizon la Fort Laramie, chinuit de febră din pricina oțetarului otrăvitor și alinîndu-și suferința cu Shakespeare și cu tutun.

A doua zi dimineată, pe cînd mergeam încă pe cîmpie, mai mulți tineri plecară ca iscoade prin împrejurimi; după o vreme începurăm să zărim din cînd în cînd, pe culmile înălțimilor, mantiile pe care le fluturau ca semn că dăduseră peste bizoni. Puțin mai tîrziu, chiar văzurăm cîțiva. Călăreții se repeziră după ei și din depărtare puturăm vedea că au răpus vreo doi. Raymond deveni deodată visător.

— Aici e de mine, spuse el. Dacă aș putea eu să duc pînă la Saint Louis cîți bizoni sînt vînați aici în fiecare lună, într-o singură iarnă aș fi un om făcut. Aș ajunge la fel de bogat ca Papin ori chiar Mackenzie. Aici e de trai pentru oamenii nevoiași. Dacă mi se face foame, n-am decît să-mi iau pușca și să pornesc pe coclauri și fac rost de carne mult mai bună decît ar putea să capete bogătanii de-acolo pe toate porcoaiile lor de bănet. Nu mă mai prinde nimeni pe mine încă o iarnă la Saint Louis.

— Aha, zise Reynal, va să zică acum ți-a venit min-tea la cap. Cred și eu, după ce tu și cu spanioloaica ta era să muriți de foame acolo. Ce prostie ai făcut, s-o iei și s-o duci în așezările statornice !

— Spanioloaica ta ? îl întrebai eu pe Raymond. Până acum n-am mai auzit de treaba asta. Ești însurat cu ea ?

— Da' de unde, răspunse Raymond. Popii nu se-nsoară cu muierile lor, așa că eu de ce m-aș însura ?

Această înaltă cinstire arătată, clerului mexican ne împinse către treburile religioase și discutind cu cei doi tovarăși ai mei mi-am dat seama că amîndoi, la fel ca și alți albi care trăiau pe acolo, erau cu totul indiferenți față de viața viitoare, cum pot fi doar oamenii aflați în fiecă clipă la un pas de moarte. Raymond nu auzise în viața lui că ar exista vreun papă. Un oarecare episcop, cu reședința la Taos ori la Santa Fé, reprezenta pentru el cea mai înaltă demnitate ecleziastică. Reynal își aduse aminte cum cu vreo doi ani în urmă trecuse pe la Fort Laramie un preot aflat în drum către misiunea de la indienii Nez Percé și cum îi spovedise pe toți bărbații, dîndu-le izbăvire de păcate.

— Atuncea m-am spălat eu zdravăn de păcate, zise Reynal, și cred că asta are să mă țină pînă cînd oi ajunge din nou în vreo așezare statornică. Își curmă însă vorba cu o înjurătură, și strigă : Ia uitați-vă ! Ia uitați-vă ! Pantera aleargă după o antilopă !

Călare pe calul lui negru bălțat cu alb, unul dintre cei mai buni cai din sat, Pantera urmărea în goană mare, pe o coastă de deal, o antilopă care țîșnea ca săgeata dinaintea lui. Încercarea o făcea doar din fală și de dragul vînă-torii, fiindcă rareori e vreun cal în stare să se țină, fie și doar pentru cîteva clipe, în pas cu vietatea aceea gin-gașă. Antilopa gonea la vale pe coasta dealului, înspre locul unde se afla grosul indienilor care mergeau peste cîmpie. Strigăte ascuțite izbucniră din mijlocul lor și

cîteva călăreți porniră la galop, ca să-i iasă în cale. Atunci antilopa o coti brusc spre stînga și se așternu pe o asemenea goană, că se distanță repede de toți urmăritorii, chiar și de multlăudatul cal al Panterei. Peste scurt timp fu pierdut din vedere următorii unei isprăvi de vînătoare mult mai serioasă. Un ~~la~~ păros apărură dintr-o adîncătură fugind de rupea pămîntul și repede în urma lui venea un indian tînăr și zvelt la trup, călărind pe deșelate și îndemnîndu-și calul întruna, cu biciul, la galop cît mai întins. Pas cu pas se apropia tot mai mult de mătăhăloasa lui victimă, deși bizonul, cu coada scurtă înălțată în vînt și limba bălăbănindu-i-se de doi coți dintre falcile înspumate, fugea din răspuțeri. În cîteva clipe, băiețandrul ajunsese să galopeze alături de el. Era prietenul nostru Grindină. Lăsă dîrlogii pe gîtul calului și cu iuțeala fulgerului trase o săgeată din tolba de pe umăr.

— Ascultați ce vă spun eu, zise Reynal, peste un an băiețandrul ăsta are să se poată lua la întrecere cu cei mai buni vînători din sat. Uite că l-a și lovit cu o săgeată ! — și cu încă una ! O duci bine acuma, nu, tăurașule, cu două săgeți în tine ! Ei, uite că l-a nimerit cu încă una ! Ia ascultați ce strigăt scoate Grindină de cîte ori slobode săgeata ! Așa, năvală asupra lui ; încă o dată, flăcăule ! Poți sări tu toată ziua, că tot n-ai s-ajungi să-ți viri coarnele în burta căluțului ăla !

Bizonul se repezea mereu împotriva atacatorului, dar calul se ferea cu minunată agerime. În cele din urmă bizonul își continuă atacurile repezi transformîndu-le într-o urmărire furioasă și Grindină se văzu silit s-o ia la fugă, cu monstrul păros la doi pași în urma lui. Băiețandrul stătea prins pe cal ca o lipitoare și cunoscîndu-i iuțeala era fără grijă, așa că se întoarse cu fața spre noi și începu să rîdă. Peste puțin, era din nou în coasta bizonului ajuns acum la disperare. Ochii îi sticleau aprins prin părul coamei bogate și sîngele îi curgea pe gură și pe

nări. Și astfel, continuînd lupta aceea îndîrjită, cei doi vrăjmași dispărură dincolo de creasta dealului.

Mulți indieni se luară după ei, în goana mare. Îr urmăream și noi mergînd ceva mai încet, și curînd dădurăm peste bizonul căzut fără viață pe coasta dealului. Indienii stăteau strînși în jurul lui, și cîteva cuțite își și începuseră treaba. Unelte aceastea micuțe erau mînuite cu o minunată dibăcie și în mare grabă tendoanele încîlcite erau desfăcute, oasele grele se descărnau ca printr-o vrajă și, în curînd, din namila aceea uriașă nu se mai vedea decît un morman de rămășițe însingerate. Băștinășii strînși acolo grămadă nu ofereau un spectacol prea atrăgător pentru ochiul unui om civilizat. Unii spărgeau oasele uriașe ale coapselor și infulecau măduva din ele; alții tăiau felii de ficat sau din alte organe mai prețuite și le hăpăiau acolo, pe loc, cu o foame ca de lup. Chipurile celor mai mulți dintre ei, mînjite cu sînge de la o ureche la cealaltă, arătau sinistru și destul de hidos. Prietenul meu Pavăză Albă îmi oferi un os cu măduvă și-l despică dovedind atîta dibăcie, încît toată materia aceea grasă apăru numaidecît la vedere. Un alt indian îmi întinse o bucată mare de burtă; m-am rugat însă frumos să-mi fie îngăduit a nu mă folosi de asemenea binevoitoare daruri. Văzui și un băiețel meșterînd de zor cu cuțitul la falcile și gîtlejul bizonului, de unde își alegea niște bucățele deosebit de gustoase. Trebuie însă să recunosc, ce-i drept, că numai anumite părți din trupul bizonului sînt considerate demne de luat în seamă la asemenea oștețe ocazionale.

În noaptea aceea am făcut tabără, iar în cea mai mare parte a zilei următoare am mers tot către vest. În dimineața zilei de-a treia ne-am reluat iarăși călătoria. La prînz ne-am oprit lîngă niște bălți strînse din apele ploilor, iar după-amiază am pornit mai departe. Acest fel de a călători era potrivit practicei obișnuite a indienilor, dar toți erau foarte nerăbdători s-ajungă cît mai curînd

la cîmpurile de vînătoare, să vîneze bizoni cîți le făcea trebuință și apoi să se retragă cît mai în grabă de pe meleagurile acelea primejdioase. Deocamdată am să las deoparte cîteva întîmplări ciudate, petrecute în zilele acelea atît în timpul marșului cît și în tabere. Tîrziu în după-amiaza ultimei zile pomenite am ajuns pe malurile nisipoase ale unui curs mic de apă al cărui nume indienii nu-l cunoșteau, căci locurile acelea nu prea le erau familiare. Cîmpiile din jur erau atît de aride și scorjite de soare, încît nu se putea găsi destulă iarbă pentru hrana cailor, așa că ne văzurăm siliți să mergem cale lungă în susul apei să căutăm loc potrivit pentru tabără. Ținutul era mult mai sălbatic decît cele pe unde trecusem pînă atunci. Cîmpiile erau crestate de văi și scobite de adîncituri și coaste abrupte care ne înconjurau de-o parte și de alta, așa cum mergeam împrăstiați pe mare distanță de-a lungul apei. Mene-Sila recurse la ajutorul unui oracol neobișnuit, ca să poată afla încotro sînt locurile pe unde hălăduiesc bizonii. Cînd împreună cu celelalte căpetenii se așezară pe iarbă, așa cum făceau adesea în timpul marșului, ca să fumeze și să stea la taclale, bătrînul prinse un gîndac dinr-aceia uriași, negri și pătați cu verde, cărora indienii Dahcotah le-au dat un nume ce înseamnă „cei care arată bizonii“. „Scormonitorii după rădăcini“, un trib nefericit aflat dincolo de munți, țin acești gîndaci în mare prețuire și fac din ei un fel de fiertură, considerată de unii puitori de capcane cu vederi mai largi ca deosebit de gustoasă. Ținînd între degete gîndacul dolofan, bătrînul indian îl cercetă cu luare-aminte și îl întrebă : „Spune-mi, părinte al meu, încotro trebuie s-o apucăm mîine ca să dăm peste turmele de bizoni ?“ Gîndacul își răsuci în toate părțile coarnele lui lungi, dînd astfel semn că se află în mare încurcătură. Pînă la urmă și le îndreptă, sau păru că și le îndreaptă, către vest. Mene-Sila îl puse încetișor pe iarbă și începu să ridă în culmea veseliei, anunțînd că dacă într-aceo o s-o apucăm

a doua zi dimineata, putem fi siguri c-o să dăm peste mare mulțime de vinat.

Către seară, dădurăm de o vale pe care se vedeau pajiști cu iarbă verde și fragedă, străbătute de cursul de apă și străjuite pe laturi de stînci înalte și golașe. Indienii începură să coboare pantele abrupte ; și cum eu mă aflam la coadă, am ajuns printre ultimii pe buza povîrnișului. Am văzut atunci, în vale și pe coastă, mulțime de sulite, mulțime de pene fluturînd și apa din vale acoperită de oameni și cai porniți să treacă dincolo de ea, în vreme ce pe pajiștile de alături se întinsese furnicarul indienilor ce nu cunoșteau astîmpăr. Soarele tocmai stătea să apună și își revărsa asupra tuturor, printr-o despicătură dintre dealuri, lumina potolită.

Îi spusei lui Réynal că în sfîrșit găsisem și noi un loc într-adevăr potrivit pentru așezat tabăra.

— Da, e grozăvie mare, îmi spuse el în batjocură. Mai cu seamă dacă s-o găsi prin apropiere vreo ceată de războinici Snake și le-o da în gînd să înceapă a trage în noi de pe înălțimile astea. Eu, unul, n-am nici o dragoste pentru planul ăsta de a așeza tabăra într-o asemenea fundătură.

Indienii păreau și ei îngrijorați. Nu prea departe, pe buza rîpei celei mai înalte, se vedea limpede, în lumina blîndă a asfințitului, un războinic gol, călare, și care cerceta cu grijă toate împrejurimile ; iar Raymond îmi spuse că mulți războinici tineri plecaseră ca iscoadă în diferite direcții.

Pînă să se înalțe corturile, umbrele ajunseseră la buza prăpăstiilor și-abia atunci se înstăpîni în sat liniștea și rînduiala. Deodată se auzi un strigăt și bărbați, femei și copii o luară la fugă cu chipuri neliniștite și se duseră să vadă mai bine prin despicătura dinspre prăpăstii pe unde pîriul răzbea dinspre vest. Putui și eu zări în depărtare un soi de grămezi negre și greoaie scurgîndu-se

pe coastele unui deal scund. Acestea dispărură și apoi urmară altele. Erau cirezi de bivolițe. Ajunsesem în sfârșit la locurile căutate, și toate păreau să fie promițătoare în ce privește vinatul pe-a doua zi. Fiind trudit și istovit, stăteam întins în cortul lui Kongra-Tonga când Raymond băgă capul înăuntru și mă chemă afară să văd ceva ce merita văzut. Cîțiva indieni se adunaseră foarte veseli de-a lungul șirului de corturi din partea de vest a satului, și nu prea departe putui vedea limpede, în lumina amurgului, două namile negre înaintînd la pas, greoi și maiestuos, de-a dreptul spre noi. Erau bizoni țauri. Vîntul bătea dinspre ei înspre tabără, și-atît de slabă le era vederea și-atît de necuprinsă prostia, încît se apropiau de dușman fără să-i bănuiască în vreun fel prezența. Raymond îmi spuse că doi tineri războinici, cu puști, se ascunseseră într-o văiugă, la vreo douăzeci de yarzi în fața noastră. Cei doi bizoni se apropiau în pas domol, clătinîndu-se greoi într-o parte și-n cealaltă, cu mersul lor specific de timpă solemnitate. Veniră pînă la patruzeci sau cincizeci de yarzi de văiuga unde stăteau la pîndă indienii. Abia aici pîrură să-și dea seama că ceva se petrece totuși, fiindcă amîndoi se opriră și rămaseră ca de piatră, fără să se uite nici la dreapta nici la stînga. Nu se vedea la ei altceva decît două caere uriașe de coamă miștoasă cu coarne, ochi și bot la mijloc și două copite dedesubt. În cele din urmă cel mai isteț dintre ei păru a da semn că hotărîse c-ar fi vremea să se retragă. Cu mare încetinelă și luînd o înfățișare cit mai gravă și solemnă, începu să se întoarcă în loc, ca și cum s-ar fi răsucit pe un pivot. Încet-încet latura lui, mare, urîtă și cafenie se arăta la vedere. Un ghemotoc de fum alb țîșni deodată, ca și cum ar fi ieșit din pămînt ; în același timp se auzi și un trosnet ascuțit. Bătrînul bizon făcu o săritură cu totul lipsită de solemnitate și porni în galop. Văzînd așa, tovarășul său se roti în loc cu deosebită agerime. Celălalt indian din

văiușă trase asupra lui și pe urmă amîndoi bizonii fugiră în goana mare, în vreme ce jumătate din populația tînără a satului scoase un strigăt și porni după ei. Curînd, bizonul dintii se opri și, pe cînd mulțimea făcea roată în jurul lui și-l privea de la o distanță respectuoasă, se clătină de cîteva ori apoi se prăbuși pe-o parte. Celălalt, lovit probabil într-o regiune mai puțin gingașă, își continuă galopul și scăpă printre dealuri.

Peste o jumătate de oră se făcuse întuneric deplin. M-am culcat și, așa bolnav cum eram, trăiam o înfrigurare deosebită la gîndul vînătorii obștești ce avea să se desfășoare a doua zi.

XV. TABĂRA DE VÎNĂTOARE

Cu mult înainte de revărsatul zorilor, indienii au ridicat tabăra. Femeile de la cortul lui Mene-Sila fură ca de obicei printre cele dintîi gata de plecare și chiar și pe bătrîn l-am găsit așezat lîngă cărbunii focului aproape stins și, încălzindu-și deasupra lor degetele uscate, fiindcă dimineața era tare răcoroasă și umedă. Pregătirile de plecare se arătau a fi de data asta mai haotice și mai dezordonate decît de obicei. În vreme ce unele familii părăseau locul taberei, corturile altora rămîneau încă în picioare, neatînse. Văzînd asta, Mene-Sila își pierdu răbdarea, ieși cu pas solemn în mijlocul satului, se opri pe loc strîngîndu-și bine mantia în jurul trupului și se adresă oamenilor săi cu glas puternic și ascuțit. Acum, le spuse el, cînd se aflau pe cîmpiile de vînătoare ale vrășmașilor, nu era un timp potrivit să se poarte ca niște copii ; acum se cuvine să fie mai harnici și mai uniți ca niciodată. Cuvîntarea lui a avut oarecare efect. Cei aflați în greșală își desfăcură corturile și își încărcară caii de povară ; la răsăritul soarelui, ultimii bărbați, femei și copii părăsiseră tabăra.

De data asta marșul urmărea doar să găsească un loc de tabără mai prielnic și mai sigur. Așa că mai merserăm doar vreo trei-patru mile de-a lungul pîrîului și pe urmă fiecare familie își luă locul convenit în marele cerc al satului, iar *squaws* se puseră cu nădejde pe treabă ca să rînduiască tabăra. Dar nici un singur războinic nu coborî de pe cal. Toți bărbații încălecaseră acum cai mai de mîna a doua, pe cei mai buni ducîndu-i de căpăstru sau lăsîndu-i în seama băieților. În grupuri mici plecară de acolo gonind peste prerie și îndreptîndu-se toți către apus. Nu mîncasem nimic, și, neavînd nici urmă de ambiție să prelungeșc postul, m-am dus în cortul gazdei mele, înălțat de către *squaws* cu minunată iuțeală, și m-am așezat în mijlocul lui, dînd astfel semn delicat cum că mi-e foame. Repede mi s-a pus dinainte un castron de lemn plin cu acel hrănitor fel de mîncare din carne uscată numit *pemmican* de drumeții din nord și *wasna* de indienii Dahcotah. Luînd din el un pumn de bucățele cu care să-mi întrerup postul, am ieșit din cort chiar în clipa cînd ultimul grup de vînători trecea dincolo de culmea dealului învecinat. Încălecai pe Pauline și pornii la galop pe urmele lor, ținîndu-mă în șa mai mult în virtutea legilor echilibrului decît prin vreo urmă de forță a mușchilor ce mi-ar mai fi rămas. De pe culmea dealului putui vedea o largă întindere de prerie stearpă peste care, și în depărtare și mai în apropiere, cete de călăreți goi treceau cu iuțeală. Curînd ajunsei din urmă ceata mai apropiată, și cam după vreo milă ne văzurăm adunați cu toții laolaltă într-o singură ceată mare. Peste tot nu vedeai decît grabă și neastîmpăr. Fiecare vînător își biciuia de zor calul, ca și cînd tare ar mai fi dorit să fie el cel dintîi care să dea peste vînat. În astfel de împrejurări, indienii procedează întotdeauna mai mult sau mai puțin la fel ; acum însă era oricum un caz special, fiindcă principala căpetenie a satului nu se afla de față și aveam puțini „soldați“, un fel de poliție indiană, care în afară de alte sarcini o are

de obicei și pe aceea de a conduce vinătorile de bizoni. Nimeni n-o lua nici la dreapta, nici la stînga. Mergeam tot înainte în galop mărunț, urcînd pe dealuri, coborînd în văi, prin desișul fără sfîrșit al tufelor de salvie sălbatică bătoasă și îndărătnică. Vreme de un ceas și jumătate n-am văzut în fața mea decît aceeași umeri arămii și același păr negru și lung ridicîndu-se și coborînd după mersul cailor. Se vorbea foarte puțin, deși odată am observat cum un bătrîn îl ceartă cu asprime pe Raymond din pricină că nu-și luase cu el pușca, tocmai cînd exista posibilitatea ca pînă la sfîrșitul zilei să dăm ochi cu vrăjmașii. Pe cînd galopam peste o cîmpie acoperită cu tufe dese de salvie, călăreții din frunte dispărură, ca și cum ar fi intrat în pămînt. Solul arid era tăiat acolo de o vale adîncă. Am coborît cu toții pe rînd și într-un lung șirağ am continuat să galopăm pe fundul văii, pînă ce am ajuns la un loc unde caii puteau să se strecoare doar unul cîte unul. La scurt timp, dădurăm peste un curs de apă lată și puțin adîncă și cîtă vreme am călărit iute peste nisipul întărit sau prin pinzele subțiri, de apă, mulți dintre călăreții băștinași săreau de pe cal, îngenuncheau pe nisip, sorbeau în grabă cîteva înghițituri și, încălecînd din nou, porneau în galop la fel ca mai înainte.

În timpul acesta, iscoadele umblau înaintea noastră și de la o vreme începurăm să le zărim pe crestele dealurilor fluturîndu-și mantiile, în semn că dăduseră peste bizoni. Se dovedi însă că nu era vorba de nimic mai mult decît de niște bătrîni tauri răzlețiți care pășteau pe cîmpiile din împrejurimi, stăteau o vreme să se uite la mulțimea aceea dușmănoasă și pe urmă porneau în galop trudit. Peste o vreme văzurăm mai multe asemenea iscoade făcîndu-ne semne toți deodată; dar de rîndul ăsta nu-și mai fluturau mantiile deschis, de pe culme, ci stînd mai jos pe coastă, ca să nu poată fi văzuți de pe cîmpiile din partea cealaltă. Era limpede că descoperiseră vînat demn de luat în seamă. Cuprinși de nerăbdare, indienii își siliră

caii obosiți să gonească și mai repede decît pînă atunci. Încă bolnavă și fără puteri, Pauline începu să geamă din greu ; pe laturi, părul ei șarg se făcuse negru de sudoare. Pe cînd ne îngrămădeam cu toții peste un deal mai scund ce ne ieșise în cale, îi auzii pe Reynal și Raymond strigîndu-mă dinspre stînga ; mă uitai într-acolo și îi văzui depărtîndu-se pe urmele unei cete de vreo douăzeci de indieni cu înfățișare nu prea plăcută. Erau neamurile nevestei lui Reynal, Margot, și care, nevrînd să ia parte la vînătoarea obștească, porniseră către o adîncitură din depărtare unde văzuseră o mică cireadă, de bizoni, cu gîndul de a-i vîna și împărți numai între ei. Am răspuns la chemare poruncindu-i lui Raymond să se întoarcă și să vină după mine. Cu oarecare șovăire mă ascultă totuși, deși Reynal, care își punea multă nădejde în ajutorul lui la jupuitul, tranșatul și căratul la tabără al bizonilor ce aveau să fie răpuși, protestă în gura mare și ne spuse că n-avem să vedem nici un fel de vînătoare dacă ne luăm după indienii ceilalți. Am pornit, urmat de Raymond, după ceata cea mare a vînătorilor, iar Reynal, furios la culme, începu să-și biciuiască îndîrjit calul și o luă peste deal, pe urmele haimanalelor lui de neamuri. Indienii, încă tot cam vreo sută la număr, galopau în grup strîns la oarecare depărtare în fața noastră, ridicînd în urma lor un nor de praf. Nu i-am putut ajunge pînă nu s-au oprit pe coasta dealului, unde se strînseseră iscoadele. Fiecare vînător sări cu mare grabă de pe calul obosit, pe care călărise pînă atunci, și încălecă pe cel odihnit, adus cu el de funie. În toată ceata nu exista nici o singură șa și nici un singur frîu. Cîte o bucată de piele de bizon, prinsă cu chingă de spinarea calului, slujea drept șa, iar o funie de păr împletit, legată de falca de jos a calului, slujea drept frîu. În fiecare coamă și fiecare coadă de cal erau atîrnate pene de vultur, drept semne ale curajului și agerimii la fugă. Cît despre călăreți, n-aveau pe ei nici o altă îmbrăcăminte în afară de o cingătoare ușoară

la brîu și mocasini în picioare. Fiecare avea cîte un bici greu, cu coadă scurtă din corn de elan, și o cravașă din fișii înnodate de piele de bizon, legată cu o curea la încheietura mîinii. Toți aveau arcu în mînă și tolba din piele de vidră sau de panteră atîrnată la umăr. Astfel echipați, vreo treizeci dintre vînători porniră în galop către stînga, cu gîndul ca la adăpostul dealurilor să poată da nevăzuți ocol cirezii, și astfel să pornească atacul din două părți de-odată. Ceilalți rămaseră nerăbdători pe loc să aștepte atîta timp cît le trebuia celor plecați ca să ajungă la locul hotărit. La vremea potrivită, pornirăm în grup strîns către creastă, iar cînd ajunserăm acolo, dădurăm pentru prima dată cu ochii de bizonii aflați pe cîmpia din vale.

Era o cireadă de bivolițe, patru sau cinci sute la număr, strînse grămadă pe malurile unui curs larg de apă ce uda întinderile nisipoase de pe fundul văii. Valea era un fel de bazin circular, accidentat și scorojit de soare, acoperit cu iarbă săracă și rară, înconjurat de dealuri înalte și golașe, cu o spărtură pe unde-i văzurăm acum pe aliații noștri trecînd și galopînd peste cîmpie. Vîntul sufla dintr-acolo. Avertizați de apropierea lor, bizonii începură să se pună în mișcare. Despre vînătoare n-am amintiri decît de după ce m-am trezit în toiul ei, fiindcă alte lucruri mi-au absorbit atenția în vreme ce coboram coasta dealului. Numeroși tauri bătrîni erau risipiți pe cîmpie și la apropierea noastră dezertau rușinos de la datorie repezindu-se să traverseze cu greu prin nisipul moale de pe fundul apei și pe urmă s-o ia la goană înspre dealuri. Un bătrîn veteran se tîra greoi în urma celorlalți, cu unul dintre picioarele dinainte, rupt în cîine știe ce accident, bălăbănindu-i-se jalnic. Așa cum arăta, chinuindu-se amarnic să tot sară pe trei picioare, era atît de grotesc încît n-am putut să nu mă opresc puțin și să mă uit la el. Cînd am ajuns mai aproape, încercă să se repeadă asupra mea,

dar fiecă încercare neputincioasă îl făcea să se dezechilibreze și aproape să se prăbușească. Ridicai privirea și văzui că întreaga ceată de indieni mi-o luase înainte cu cel puțin o sută de yarzi. I-am dat bici Paulinei și i-am ajuns din urmă chiar la momentul potrivit ; fiindcă în clipa aceea, ca sub puterea unui impuls comun, toți vânătorii dădură cu înverșunare bice cailor care țîșniră înainte, apoi, risipindu-ne în goană ca să asaltăm cireada din toate părțile, am năvălit cu toții asupra bizonilor. Într-o clipă ne-am aflat în mijlocul lor. Înconjurat din toate părțile de tropote și strigăte, desluseam siluetele întunecate ale bizonilor năpustindu-se încoace și încolo prin mijlocul norilor de praf și pe cele ale călăreților repezindu-se în urmărirea lor. Și în vreme ce noi atacam pe o parte, tovarășii noștri atacau din partea cealaltă cireada năucită și înnebunită de spaimă. Vacarmul și neorînduiala se terminară repede. Praful se risipi, și atunci bizonii putură fi văzuți împrăștiindu-se ca porniți dintr-un același centru, alergînd răslețiți pe cîmpie, în șiruri lungi sau mici grămezi strînse, în vreme ce pe urmele lor veneau indienii, alergînd în goana dezlănțuită a cailor și scoțînd țipete în timp ce azvîrleau asupra lor săgeată după săgeată. Leșurile zăceau împrăstiate pe tot întinsul cîmpiei. Din loc în loc se vedeau bizoni răniți, cu coastele însîngerate împănate de săgeți ; și pe cînd treceam pe lîngă ei ochii le sticleau dușmănos, se zbîrleau ca niște pisici uriașe și încercau fără puteri să se repeadă asupra mea și să-mi ia calul în coarne.

În dimineața aceea plecasem din tabără cu o foarte înțelepțescă hotărîre. Nici mie și nici calului meu nu ne îngăduiau puterile să luăm parte la asemenea îndeletnicire și de aceea decisesem că n-aveam să fiu decît simplu spectator ; dar cînd s-a dezlănțuit goana cailor și a bizonilor, vacarmul și prăfăraia, am văzut că îmi este cu neputință să stau cu miinile încrucișate ; și cum vreo patru-cinci bizoni trecură gonind în șir prin apropierea mea, i-am dat

bici Paulinei și m-am luat după ei. Am trecut prin apă și nisip moale, ne-am cățarat pe mal și i-am urmărit prin tufișurile de salvie care acopereau terenul ceva mai ridicat de pe malul celălalt. Numai că nici firea ei ageră nici loviturile dese ale cravașei din fișii înnodate de piele de bizon nu puteau ține locul puterilor sleite ale bieteii Pauline. Nu izbuteam să micșorăm nici baremi cu un deget distanța dintre noi și fugari. În cele din urmă, totuși, bizonii dădură peste o crăpătură prea largă ca să poată sări peste ea ; și cum asta i-a silit s-o ia brusc la stînga, am izbutit să ajung la zece sau doisprezece yarzi de cel mai din urmă. Văzînd asta, bivolița se întoarse spre noi, se zbîrli cu minie și păru că vrea să se arunce asupra noastră. Am tras și am lovit-o undeva în regiunea gîtului. Atunci sări în crăpătură, unde celelalte coborîseră înaintea ei. Le văzui pe urmă spinările negre apărînd și dispărînd pe fundul văgăunii, pe unde galopau mai departe ; după aceea, una cîte una s-au urcat pe malul celălalt și și-au continuat mai departe goana, la fel ca înainte, și cu bivolița rănită printre ele.

Făcui calea întoarsă și îl văzui pe Raymond că-mi iese înainte călare pe cățirca lui neagră ; și mergînd împreună peste cîmpie, număraram zeci de leșuri zăcînd pe pămînt, în văiugi și pe albia nisipoasă a pîriului. În depărtare încă se mai vedeau călăreți alergînd după bizoni și nori de praf înălțîndu-se în urma lor ; șiruri lungi de animale înspăimîntate urcau repede pe coastele dealurilor. Vinătorii începură să se înapoieze. Băieții însărcinați cu paza cailor pe coasta cealaltă a dealului se arătară și ei și munca de jupuire și tranșare începu cu grabă pe toată cîmpia. Îl văzui pe gazda mea, Kongra-Tonga, pe malul celălalt al rîului, tocmai cînd descăleca lîngă o bivoliță ucisă de el. Mă dusei călare pînă acolo și-l găsii trîndu-se să smulgă o săgeată care intrase toată în trupul vietății și nu mai lăsase afară decît crăcana de pus în coardă. L-am rugat să mi-o dea mie și încă o mai păstrez

ca pe o dovadă, deși nici pe departe cea mai grăitoare ce-ar putea fi folosită, a forței și îndeminării arcașilor indieni.

Piele și carnea fură încărcate pe cai și vinătorii începură să părăsească locul acela. Raymond și cu mine, la rîndul nostru, sătui de ce vedeam în jur, pornirăm către tabără, tăind calea de-a dreptul peste cîmpiile pustii. Nu exista nici un fel de cărare, și, după cîte puteam eu să-mi dau seama, nici destule semne după care să ne putem orienta ; se părea însă că Raymond era înzestrat cu o putere instinctivă de a stabili locul de pe zare ce trebuia să ne slujească drept țintă. Antilopele se arătau pretutindeni, și așa cum se întîmplă totdeauna pe acolo pe unde se găsesc bizoni, păreau să-și fi pierdut sfîiciunea lor proverbială. Cîrduri întregi alergau cu ușurință pe coastele bolovănoase, ori se strîngeau pe pișcuri și stăteau să se uite la noi. În cele din urmă am dat cu ochii și de stîncile înalte și albe și de pinii bătrîni cufrîscuți bine de noi, fiindcă se aflau chiar deasupra locului de tabără. Totuși, tabăra însăși nu izbuteam deloc s-o zărim pînă cînd, ajunși pe culmea unui deal cu iarbă bogată, văzurăm roata corturilor, întupecată, acoperită de rotocoale de fum și întinsă pe cîmpia de la picioarele noastre.

Am intrat în cortul gazdei mele. *Squaw* a sa s-a grăbit numaidecît să-mi aducă mîncare și apă și a întins o piele de bizon ca să am pe ce mîna culca ; și fiind mort de oboseală, m-am culcat și am adormit. Peste vreun ceas, intrarea în cort a lui Kongra-Tonga, cu mîinile mînjite de sînge pînă la coate, m-a făcut să mă trezesc ; s-a așezat la locul lui obișnuit, în partea din stînga a cortului. *Squaw* i-a dat un vas cu apă ca să se spele, i-a pus dinainte un castron cu carne fiartă și, cîtă vreme el mîncea, i-a scos mocasinii plini de sînge și i-a pus în picioare alții noi ; după care, întinzîndu-și trudit mădulele, gazda mea se pregăti să se culce.

La ceasul acela vînătorii începură să apară repede în tabără, în grupuri de cîte doi sau trei, și fiecare își preda caili în grija femeilor sale și pătrundea în cort cu aerul unui bărbat mîndru că a dus cu bine la capăt o zi de muncă. *Squaws* dădeau jos încărcătura de pe spinarea cailor, și numaidecît în fața cortului fiecăruia se strîngeau mari grămezi de carne și piei. Între timp întinericul se îndesise și întreaga tabără strălucea la lumina focurilor. *Squaws* și copiii tăbăriseră cu toții pe mormanele de carne și le cercetau în căutarea bucăților celor mai gustoase. Pe unele dintre acestea le frigeau la foc înfipite în frigări, însă deseori se lipseau de operația asta fără mare rost. Pînă tîrziu în noapte au ars focurile înconjurate de cetele celor ce se ospătau bucuroși de roadele acelei zile.

Mai mulți vînători se așezară în jurul focului din cortul lui Kongra-Tonga ca să discute despre isprăvile de peste zi. Împreună cu ceilalți veni și Mene-Sila. Deși trebuie să fi văzut mai bine de optzeci de ierni, luase și el parte activă la vînătoare. Spuse cu mîndrie că ucisese două bivolițe și ar mai fi ucis încă una, dacă nu i-ar fi intrat praf în ochi și n-ar fi fost astfel silit să lase arcul și săgețile și să-și ducă amîndouă miinile la ochi ca să alunge durerea. Lumina focului cădea asupra chipului său zbîrcit și a trupului împutînat, iar el își istorisea isprăvile însoțind vorbele cu o gesticulație de neimitat, care îi făcu pe toți cei de față să izbucnească în hohote de rîs.

Bătrînul Mene-Sila era unul dintre puținii indieni din sat cu care m-aș fi încumetat să stau singur fără nici un fel de teamă, și unicul de la care aș fi fost gata să primesc un dar ori un serviciu fără certitudinea că urmărește un anumit interes. Era un mare prieten al albilor. Îi făcea plăcere să se afle în societatea lor, și era grozav de mîndru de trecerea pe care o avea pe lîngă ei. Într-o după-amiază, pe cînd stăteam împreună în cortul fiului său, îmi spuse că după cîte socotea el, castorii și albi erau cele mai înțelepte ființe de pe lume; și într-adevăr, era

încredințat că sînt tot una ; o întîmplare petrecută cu multă, multă vreme în urmă îl încredințase de treaba asta. Și astfel începu el povestea următoare, iar în clipele cînd îi venea lui rîndul să tragă din pipă. Reynal folosea aceste întreruperi ca să-mi traducă ce spusese mai înainte. Însă bătrînul își însoțea șpusele cu o pantomimă atît de desăvîrșită, încît nici nu prea mai era nevoie de traducere.

Spunea că pe vremea cînd era el foarte tînăr și încă nici nu văzuse vreun om alb, plecase împreună cu trei sau patru prieteni de-ai săi la vînătoare de castori și se strecurase într-o așezare de-a lor ca să vadă ce e acolo. Uneori trebuia să meargă de-a bușilea, alteori să înoate și alteori să se tirească pe burtă ca să poată înainta. În felul ăsta pătrunsese la mare distanță sub pămînt. Era acolo foarte întuneric, frig și strîmtoare, așa că pînă la urmă se văzuse aproape sufocat și căzuse în leșin. Cînd începuse să-și revină în fire, abia dacă mai fusese în stare să distingă glasurile tovarășilor săi de pe mal care îl credeau mort și-i cîntau acum cîntecele de îngropăciune. La început nu putuse vedea nimic, apoi văzuse dinaintea lui ceva alb, iar în cele din urmă își dăduse seama că sînt trei oameni, un bărbat și două femei, albi din cap pînă-n picioare și așezați pe malul unui ochi de apă neagră. Începuse să-l cuprindă teama și se gîndise că tare ar fi vremea să se retragă. După ce numai cu mare trudă izbutise să iasă iarăși la lumina zilei, se dusesse de-a dreptul la locul unde știa că se află sub pămînt ochiul de apă neagră pe malurile căruia văzuse misterioasele făpturi. Acolo săpase o groapă în pămînt și pe urmă se așezase la pîndă. Peste puțin, un castor mare și bătrîn își arătase botul. Mene-Sila îl înhățase numaidecît și-l trăsese afară, cînd iată că alți doi castori, amîndoi femele, își arătaseră capetele iar el făcuse cu ele ce făcuse și cu castorul dintîi. Și bătrînul își încheie astfel povestirea celor ce i se arătaseră probabil în vis :

— Castorii ăștia erau de bună seamă cei trei oameni albi văzuți de mine pe malul apei.

Mene-Sila e marele cunoscător al legendelor și tradițiilor satului. N-am izbutit totuși să aflu de la el decît vreo cîteva fragmente. Ca toți indienii, era teribil de superstițios și totdeauna găsea cîte o pricină pentru a nu-și depăna poveștile. Spunea de pildă :

— Vara nu-i bine să istorisești povești. Rămii la noi pînă iarna virtuare și-ți spun toate cîte le știu ; acumă cetele noastre de război stau să plece și tinerii noștri au să cadă în luptă, dac-oi sta să-ți spun povești înainte de venirea înghețului.

Dar să încheiem aici această digresiune. Am rămas în tabăra de acolo vreme de cinci zile, dintre care în trei vînătorii au fost neîncetat la treabă și au adus uriașe cantități de piei și de carne. Totuși, o mare îngrijorare domnea în tabără. Toți erau în alarmă. Tinerii cutreierau împrejurimile ca iscoade, iar bătrînii luau aminte cu multă grijă la semne și prevestiri, mai cu seamă la vise. Pentru a-i da semn vrăjmașului (care, dacă se afla pe aproape, nu se putea să nu știe de prezența noastră) că sîntem toată vremea la pîndă, se ridicară grămezi de pari și pietre pe toate dealurile înconjurătoare, așa fel ca din depărtare să pară a fi sentinele. Deseori, pînă și în ceasul de-acum, scena îmi revine în minte de parcă aș avea-o aieva în fața ochilor ; stîncile înalte și albe ; bătrînii pini de pe crestele lor ; pîrîul nisipos șerpuiind pe la poalele stîncilor și încercuind pe jumătate tabăra ; tufișurile de salvie sălbatică, coloritul lor de un verde spălăcit, cu mirosul lor de medicament, răspîndite pe toate văile învecinate. Ceas după ceas *squaws* se duceau și veneau cu vasele lor de apă, străbătînd de nenumărate ori calea dintre pîrîu și corturi. De cele mai multe ori, prin tabără nu se zărea nimeni în afară de femei și copii, doi sau trei bărbați bătrîni prea împovărați de ani și cîțiva tineri leneși și

buni de nimic. Aceștia, dimpreună cu cîinii acum grași și blînzi de pe urma belșugului din tabără, erau singurii locuitori ai taberei. Totuși, tabăra alcătua o scenă de agitație și activitate intensă. Pretutindeni hălci de carne atîrnate pe corzi de piele de bizon se uscau la soare, iar în jurul corturilor nenumărate *squaws*, tinere și bătrîne, se îndeletniceau cu pieile proaspete de bizon întinse pe pămînt, răzuind părul de pe o parte, resturile de carne de pe cealaltă, și ungîndu-le cu creier de bizon ca să fie moi și flexibile.

Fiindu-mi milă și de mine și de calul meu, în celelalte zile n-am mai plecat cu vînătorii. De-o vreme, totuși, începuseră să-mi revină puterile văzînd cu ochii, așa cum se întîmpla totdeauna cînd boala mă mai cruța. Curînd am fost în stare să umblu fără efort. Raymond și cu mine plecam pe jos prin preriile din apropiere ca să vînam antilope ori cîteodată și vreun bizon stingher, dar fără să avem cîine știe ce succes. Într-o dimineață, cînd ieșii din cortul lui Kongra-Tonga, Reynal mă strigă tocmai din celălalt capăt al satului și mă pofti la gustarea de dimineață. A fost o gustare foarte îmbelșugată, adică o bucată de carne fragedă și mustoasă de la greabănul unei bivolițe grase ; e un fel de mîncare cu totul și cu totul fără pereche, în felul său. Tocmai se frigea la focul din fața cortului lui Reynal, înfiptă într-un par bătut în pămînt ; Reynal, Raymond și cu mine ne-am așezat în jurul focului, am scos cuțitele din teci, și, plini de voce bună, ne-am pus pe treabă. În ciuda tuturor prescripțiilor medicale, masa asta consistentă, fără sare și fără pîine, îmi pria de minune.

— Pînă diseară o s-avem vizitatori, ne vesti Reynal.

— De unde știi ? îl întrebai eu.

— Așa am visat eu. Cînd e vorba de vise, sînt la fel de înzestrat ca un indian. Să vă spună și Grindină ; și el a visat același lucru, și împreună cu prietenul lui cel mai bun, Iepurele, a plecat în iscoadă.

Am rîs de Reynal și de naivitatea lui, apoi mă dusei la cortul gazdei mele, îmi luai pușca și pornii pe prerie cale de vreo două mile, văzui un bizon bătrîn și singuratic, trecui peste o rîpă, trăsei în el și pe urmă îl urmării cu privirea cum fuge. După isprava asta, obosit și cam prost dispus, m-am întors îndărăt în sat. Printr-o stranie coincidență, previziunea lui Reynal se împlinise ; primii oameni cu care dădui ochi fură cei doi puitori de capcane, Rouleau și Saraphin, veniți să mă întîmpine. Aceștia doi, după cum poate își mai amintește cititorul, se despărțiseră de grupul nostru cu vreo două săptămîni mai înainte. Fuseseră să pună capcane prin Black Hills și acum erau în drum spre Munții Stîncoși, avînd de gînd ca într-o zi sau două s-ajungă la Medicine Bow, pînă unde nu era prea departe. N-or fi fost ei cei mai eleganți și mai distinși tovarăși cu puțință, dar cu toate astea constituiau un foarte binevenit adaos la numărul mic de oameni din sat. Restul acelei zile l-am petrecut în cort la Reynal, fumînd și stînd la palavre. Cortul lui nu era decît o biată colibă, alcătuită din piei întinse pe pari și cu partea dinspre ieșire complet liberă. Era însă bine podit cu piei moi de bizon și acolo am stat, adăpostiți de soare și înconjurați de uneltele casnice ale gospodăriei lui madam Margot. În sat domnea liniște deplină. În ziua aceea vînătorii nu plecaseră la treabă și dormeau prin corturi, iar femeile își vedeau în tăcere de trudnicele lor îndeletniciri. Doar în vatra satului cîțiva tineri jucau cu mingea un joc domol ; după ce aceștia se plictisiră, le luară locul cîteva fete cu un joc ceva mai vioi. Puțin mai încolo, printre corturi, cîțiva băieți și fete mai mărișoare se jucau aruncînd în sus pe unul dintre ei cu o piele de bizon, copie fidelă a celei petreceri de pe urma căreia Sancho Panza avusese atîta de suferit. Mai departe, pe prerie, se vedea hoinărind o ceată de băiețași goi, angajați în cine știe ce jocuri sau trăgînd cu arcurile și săgețile lor micuțe în păsări ori veverițe de cîmpie ; și vai de nefericitele vietăți mărunte

ce apucau să cadă în mâinile lor care nu cunoșteau mila și îndrăgeau tortura. O *squaw* dintr-un cort vecin, gospodină renumită, cu numele de Weah Washtay, adică Femeie Bună ne aduse un castron mare cu *wasna* și fu în culmea fericirii când îi dădui în dar un inel de sticlă verde, dintre acelea pe care le am totdeauna la mine tocmai pentru astfel de prilejuri.

Soarele coborî către asfințit și jumătate din întinderea cerului se coloră în roșu aprins, oglindindu-se în apa ce șerpuia printre tufișurile de salvie. Cîțiva tineri părăsiră satul și nu peste mult se întoarseră minînd din urmă toți caii, sute la număr, de toate mărimile, de toate vîrstele și toate culorile. Vînătorii ieșiră din corturi și fiecare lua în primire pe ai lui, îi cerceta să vadă în ce stare se află și îi priponea cu funii lungi de țaruși înfipți dinaintea cortului său. Trecu o jumătate de ceas pînă să se potolească zarva și să se aștearnă din nou liniștea. Între timp se făcuse aproape întuneric. Oalele erau atîrnate deasupra focurilor înconjurate de *squaws* și de copii care rîdeau și sporovăiau cu voie bună. În mijlocul satului se alcătuiă un alt fel de cerc. Acesta era format din bătrîni și războinici cu faimă adunați laolaltă și cu mantiile lor albe din piele de bizon strînse bine pe umeri ; și în vreme ce pipa trecea din mînă în mînă, discuțiile lor n-aveau nici urmă din gravitatea și stăpînirea de sine puse îndeobște pe seama indienilor. Ca de obicei, m-am așezat și eu alături de ei. Aveam în mînă o jumătate de duzină de artificii făcute într-o zi, cînd mă găseam pe la Laramie Creek, din praf de pușcă și cărbune puse în foile din *Frémont's Expedition*¹ făcute sul pe un creion. Am așteptat pînă ce am

¹ *Expediția lui Frémont*. Autorul acestei cărți, John Charles Frémont (1813—1890), ofițer comandant al „Corpului Topografic” organizat de guvernul american, a publicat o primă carte intitulată *Report of the Exploring Expedition to the Rocky Mountains* (1843), urmată de altele similare cu privire la numeroasele expediții de explorare pe care le-a condus.

putut pune mina pe bucata aceea mare de *bois-de-vache* încinsă pe care indienii o țineau pe jos ca să aibă cu ce-și aprinde pipa. Cu ea am dat foc tuturor artificiilor deodată și le-am aruncat vîjiind și pocnind în aer pe deasupra capetelor celor aflați de față. Toți au sărit în picioare și au rupt-o de fugă scoțînd strigăte de mirare și de groază. După cîteva momente îndrăzniră să se întoarcă unul cîte unul și cîteva dintre cei mai curajoși luară de pe jos bucățile de hîrtie arsă și le cercetară cu multă luare-aminte, ca să descopere taina lor ascunsă. De atunci înainte mi-am asigurat o trainică faimă de „vraci al focului”.

Tabăra era toată plină de murmurul stins al glasurilor voioase. Dar se mai auzeau totuși și alte zgomote, de un soi diferit ; căci dinspre un cort mare, luminat ca un felinar uriaș de focul aprins înlăuntrul lui, se auzea un cor de bocete și strigăte îndurerate, mult prelungite, ca urletele lupilor, iar o femeie aproape goală stătea turcește în fața cortului și își creșta picioarele cu cuțitul pînă și le umplu complet de sînge. Chiar cu un an înainte, un tînar din acea familie fusese ucis de vrăjmași, iar rudele îi jeleau astfel pierderea. Se mai puteau auzi încă și alte sunete ; strigăte puternice și înverșunate veneau repetîndu-se mereu din întuneric, de la oarecare depărtare de tabără. Erau scoase de o ceată de tineri care se pregăteau să plece peste cîteva zile într-o expediție războinică și acum se adunaseră pe coama-unui deal și cu glasuri puternice se adresau Marelui Spirit, implorîndu-l să le stea într-ajutor. În vreme ce eu ascultam, mă strigă Rouleau și, cu zîmbetul lungit pe toată fața lui nepăsătoare, îmi atrase atenția în altă parte. În fața cortului unde locuia Weah Washtay, o altă *squaw* stătea în picioare și cu aprigă înfocare ocăra un ciine bătrîn cu păr gălbui, întins pe pămînt, cu botul pe labe și ochii pirotind de somn îndreptați către chipul ei, ca și cum s-ar fi prefăcut că o ascultă cu multă supunere,

dar hotărît să adoarmă de îndată ce s-ar fi terminat predica.

— Nu ți-ar fi rușine ! spunea bătrîna. Te-am hrănit bine și ți-am purtat de grijă încă de cînd erai cît pumnul și nici nu făcuseși ochi și de-abia te tîrîiai pe jos și scheunai încetișor, în loc să latri, cum latri acum. Cînd ai crescut mare, am zis că ești un cîine de nădejde. Te arătai voinic și blînd cînd ți se punea povară pe spinare și niciodată nu te vîrai printre picioarele cailor dacă porneam cu toții împreună peste prerie. Da' la suflet, negru erai ! Ori de cîte ori țîșnea vreun iepure de prin tufișuri, tu totdeauna erai cel dintîi să te iei după el și să-i tragi după tine pe toți cîinii ceilalți. Ar fi trebuit să știi bine că e lucru cu primejdie să faci așa. Dacă ajungeai cine știe unde departe pe prerie și nu se găsea nimeni pe-aproape să-ți stea într-ajutor, s-ar fi putut prea bine să iasă din vreo văiugă un lup și să sară la tine. Ei, atunci ce te-ai fi făcut ? Nici vorbă că te-ar fi mîncat, fiindcă nici un cîine nu poate să lupte cum se cuvine dacă are povară în spinare. Acum trei zile, nu mai departe, tot așa ai făcut și ai pierdut traista cu ace de lemn cu care prindeam inelitoarea din fața cortului. Ia te uită la ea acum și vezi cum flutură abia aninată la intrarea în cort. Și-acuma, în seara asta, ai furat o halcă grasă de carne pe care o pusesem la fript să am ce da copiilor de mîncare. Ascultă ce-ți spun eu, ești negru la suflet și se cade să mori.

Și zicînd astfel, bătrîna intră în cort, ieși de acolo cu un ciocan mare de piatră și îl omorî pe bietul cîine dintr-o singură lovitură. Cuvîntarea asta merită să fie luată în seamă, fiindcă ilustrează un element ciudat din mentalitatea indienilor : credința că și animalele inferioare sînt inzestrate cu inteligență și anumită putere de înțelegere ; cu acestea, dealtfel, după datinile lîr străvechi, sînt îndeproape înrudiți ; uneori chiar afirmă cu multă mîndrie că s-ar trage direct din urși, lupi, cerbi sau broaște testoase.

Cum se făcuse târziu, am străbătut tot satul și m-am întors la cortul gazdei mele, Kongra-Tonga. De cum intrați, îl văzui la lumina focului din mijloc stînd pe-o rină la locul lui obișnuit, gata-gata să adoarmă. Culcușul său era departe de-a fi neprimitor. Alcătuit din piei de bizon întinse pe pămînt una peste alta, avea la căpătîi o pernă din piele de căprioară înălbită, umplută cu fulgi și împodobită cu mărgele. În spate se găsea o alcătuire ușoară de bețe și trestie subțire de care putea să se rezime comod cînd ședea în capul oaselor; la marginea acesteia, chiar deasupra sa, erau atîrnate arcul și tolba de săgeți. *Squaw* a lui, o femeie zîmbăreată și lată la chip, probabil că nu-și terminase încă treburile gospodărești, fiindcă se foia pe-acolo prin cort, aranjînd cît mai frumos cu putință uneltele și maldărele de carne uscată. Din nefericire, ea și bărbatul ei nu erau singuri acolo în cort; încă vreo cinci-șase copii se vedeau împrăștiați peste tot, dormind în toate pozițiile imaginabile. Șaua mea se afla la locul ei, lîngă intrarea cortului, și dinaintea ei era întinsă pe pămînt o piele de bizon. M-am înfășurat în pătură și m-am culcat; dar dacă n-aș fi fost mort de oboseală, din pricina gălăgiei ce venea din cortul alăturat probabil că n-aș fi putut închide ochii. Se auzea de acolo duduitul monoton al tobei indiene însoțit din cînd în cînd de strigăte pătrunzătoare și de ațordurile unui cor de vreo douăzeci de glasuri. Înfocate jocuri de noroc se desfășurau în cortul acela, însoțite de tot dichisul obișnuit. Jucătorii puneau la bătaie ori podoabele, ori caii, iar dacă lucrurile se înțețeau, pînă și îmbrăcămintea și chiar armele; fiindcă jocurile de noroc nu se desfășoară numai în speluncile Parisului. Oamenii preriilor și ai pădurilor nu le folosesc mai puțin pentru a alunga ucigătoarea monotonie a vieții pe care o duc, mișcîndu-se continuu între primejdii de moarte și plictiseală înnebunitoare. Am adormit avînd în auz răpăitul monoton al tobelor; chiol-

hanul de acolo a ținut însă pînă la ziuă, fără întrerupere. M-a trezit curînd unul dintre copii care mergea de-a bușilea peste mine și un altul mai măricel care trăgea de pătura mea și încerca să se oploșească lîngă mine, într-o foarte neplăcută apropiere. M-am grăbit să resping asemenea avansuri lovindu-i pe miniaturalii băștinași cu un bețișor scurt pe care îl aveam totdeauna la îndemînă tocmai pentru asemenea prilejuri; și cum dumnealor, după ce dormeau jumătate din zi și mînceau peste măsură de mult, cu greu își mai găseau odihnă, operația asta trebuia s-o repet de obicei de cîte patru sau cinci ori în fiecare noapte. Gazda mea însăși îmi pricinuia și ea cumplite neajunsuri. Toți indienii aceștia, și el mai abitir decît ceilalți, se consideră obligați să se îndeletnicească mereu cu anumite treburi, ca un soi de condiție de care atîrnă succesul în viață, fie el în război, în dragoste, la vînătoare, sau în orice altceva. Asemenea „vrăji“, cum li se spune, care se fac de obicei cunoscute prin vise, sînt deseori cit se poate de absurde. Ai să-i vezi pe unii indieni bătînd în pămînt cu muștiucul pipei după ce trage fiecare fum; alții au să stăruie cu tărie ca orice vorbă să le fie înțeleasă exact de-a-ndoaselea; ba Shaw a avut de-a face cu un bătrîn încredințat că totul ar fi fost pierdut dacă nu izbutea să silească orice alb întîlnit în cale să bea o cană de apă rece. În privința asta, gazda mea o făcea chiar de oale. Lui îi spusese spiritele în vis că are îndatorirea să cînte un anume cîntec în fiecare miez de noapte; și noapte de noapte, fără greș, pe la douăsprezece, cîntecul lui deprimant mă trezea din somn, și-l vedeam cum stă în capul oșelor în culcuș, drept ca lumînarea și-și întonează jalnica litanie cu aerul cel mai serios din lume. Se mai auzeau în noapte și alte glasuri, încă și mai dezarmonioase. De două sau de trei ori, între înserat și faptul dimineții, toți cîinii satului — și erau cu sutele — începeau să latre și să urle în cor; era un zgomot îngrozitor, fără asemănare

cu nici un fel de alt zgomot ce l-am auzit vreodată, poate cu excepția înfiorătorului urlet al lupilor pe care îl auzeam uneori, mult timp mai târziu, când coboram dinspre Arkansas, pe urmele armatei generalului Kearney. Vacarmul cîinilor era, dacă se poate așa ceva, chiar mai dizgrațios decît urletele lupilor. Auzite de la oarecare distanță, așa cum se înalță treptat în noapte, răsună parcă de pe alte tărîmuri și ar putea să bîntuie într-un chip înfiorător visele unui om cu nervii mai slabi ; dar cînd ești silit să dormi în mijlocul lor, zarva devine ceva de neînchipuit. Începe cu un urlet puternic și prelung și după aceea glas după glas vine să repete cam același sunet care se răs-pîndește pe întreaga întindere a satului, și văzduhul se umple de strigăte amestecate și dezordonate, fioroase și în același timp jalnice. Durează cîteva minute, apoi se sting în tăcere deplină.

Veni dimineata, și Kongra-Tonga încălecă pe cal și plecă împreună cu vînătorii. Poate că n-ar fi nepotrivit să cercetăm puțin mai îndeaproape felul lui de-a fi, ca bărbat și ca tată de copii. Și el și *squaw* a lui erau tare mîndri de copiii lor, îi răs fătau din cale-afară și nu-i pedepseau decît în cazuri foarte grave, cînd aruncau asupra lor cîte o oală cu apă rece. Ca urmare a acestui sistem de educație, copiii deveniseră destul de dezordonați și neascultători, ceea ce explică nu în mică măsură acea necûprinsă dorință de libertate deplină și incapacitatea de a se supune opreliștelor, care constituie piatra de temelie a firii indienilor. Ar fi fost greu să găsești un tată mai iubitor decît Kongra-Tonga. Mai ales un mucos micuț, nalt de-o șchioapă, era marea lui slăbiciune ; uneori lua o piele de bizon, o întindea pe pămînt în cort și se așeza pe ea, îl pune pe nevîrstnicul său favorit drept în fața lui și îi cînta cu glas domol cîteva dintre cuvintele ce însoțesc dansul de război. Iar micuțul, care ca să-și poată ține echilibrul trebuia să întindă în lături amîndouă brațele, bătea din picioare și

se învîrtea în loc în ritmul muzicii întonate de tatăl său, în vreme ce gazda mea rîdea în culmea fericirii și se uita la mine să vadă dacă știu să admir dovezile de preco-citate ale îndrăgitei lui progenituri. Ca soț, era mai puțin duios. *Squaw* care trăia cu el în cort îi fusese tovarășă de viață vreme de mai mulți ani și se îngrijea cu luare-aminte și pricepere de copii și de ale casei. Kongra-Tonga ținea destul de mult la ea și, după cîte am putut vedea eu, nu se certau niciodată ; dar gesturile lui cu adevărat tandre erau rezervate favoritelor mai tinere și mai de curînd cunoscute. Dintre acestea, nu exista la vremea de-atunci decît una, care trăia în alt cort. Într-o zi cînd ne aflam în tabăra de acolo se supără pe ea, îi dădu brînci afară din cort, aruncă după ea gătelile, veșmintele și tot ce era al ei și îi porunci să se ducă la taică-său. Isprăvind această sumară procedură de divorț, pentru care probabil că avea motive bine întemeiate, se întoarse în cort, se așeză la locul lui obișnuit, și începu să fumeze cu un aer de totală seninătate și adîncă mulțumire de sine.

Chiar în după-amiaza aceea stăteam cu el în cort, cînd m-a îmboldit deodată curiozitatea să aflu povestea numeroaselor cicatrice ce se vedeau pe trupul lui gol. Despre unele dintre ele, totuși, nu m-am hazardat să întreb, întrucît înțelegeam singur. Ambele sale brațe erau însemnate ca și cum ar fi fost adînc cîrestate cu cuțitul, la intervale egale, și mai avea încă multe alte cicatrice, de alt fel, pe spate și pe amîndouă părțile pieptului. Erau urmele torturilor la care acești indieni, ca și alte triburi dealtminteri, se supun de bună voie în anumite perioade ; poate că într-o măsură pentru a căpăta faima de oameni curajoși și nepăsători la durere, dar în primul rînd ca un sacrificiu de sine menit să le cîștige bunăvoința spiritelor. Cicatricile de pe piept și de pe spate fuseseră făcute prin vîrîrea în carne a unor așchii tari de lemn de care se leagă cu funii de piele căpățîni de bizon grele, iar nefericitul o

ia la fugă cu toată puterea, sprijinit și de doi tovarăși ce-l țin de mâini, pînă ce carnea se rupe și căpățînile rămîn în urmă. Alte cicatrice de pe trupul lui Kongra-Tonga se datorau unor accidente ; dar multe dintre ele fuseseră căpătate în război. Era unul dintre cei mai de seamă războinici din satul acela. În cursul vieții sale ucisese, după cîte se fălea el față de mine, paisprezece oameni și cu toate că, asemenea altor indieni, era un fanfaron și un mincinos, de data asta toate mărturiile veneau în sprijinul său. Măgulit de întrebările mele, îmi spuse la povești, una după alta, despre isprăvile lui războinice ; una dintre ele poate ilustra o trăsătură dintre cele mai regretabile ale firii indienilor, și o socotesc prea grăitoare pentru a o lăsa deoparte. Arătîndu-mi cu mîna prin deschizătura cortului înspre Medicine Bow Mountain, aflat la nu prea multe mile depărtare, îmi spuse că fusese pe acolo cu cîteva veri mai înainte, împreună cu o ceată de războinici tineri. Dăduseră atunci peste indieni din neamul Snake, porniți la vînătoare. Pe unul îl răpuseseră cu săgeți, iar pe celălalt îl fugăriseră pe coasta muntelui pînă ce izbutiseră să-l înconjoare și Kongra-Tonga însuși se repezise printre copaci și-l apucase de mâini. După aceea doi tineri din ceata sa veniseră să-i dea ajutor și îl imobilizaseră pe nefericit, iar el îl scalpase de viu. Pe urmă făcuseră un foc mare și după ce îi tăiaseră prinsului tendoanele de la mîini și de la picioare, îl aruncaseră în foc și îl ținuseră acolo cu niște pari lungi, pînă cînd arsesé cu totul. Poveștile astea le înflorea cu amănunte mult prea revoltătoare pentru a fi redată. Trăsăturile omului erau deosebit de blînde și deschise, lipsite de acea duritate de expresie atît de obișnuită printre neamurile acestea de indieni ; și pe cînd îmi vorbea despre asemenea cruzimi înspăimîntătoare, mă privea deschis în ochi, cu oca mai desăvîrșită seninătate, de parcă ar fi fost un copil care îi povestește maică-si cine știe ce năzbitie.

Cortul bătrînului Mene-Sila putea oferi o altă pildă a cruzimii metodelor de război indiene. Trăia acolo un băiețuș ager și cu ochi luminoși care se născuse într-un sat al indienilor Gros-Ventre Blackfeet, o adunătură puțin numeroasă, dar alcătuită din oameni singeroși și perfizi, înrudiți îndeaproape cu indienii Arapahoes. Cam cu vreo an înainte, Kongra-Tonga și o ceată de războinici dăduseră în cîmpie, într-un loc aflat puțin mai către răsărit de tabăra noastră, peste vreo douăzeci de corturi ale acestor indieni; le înconjuraseră noaptea și măcelăriseră toți bărbații, femeile și copiii, nelăsîndu-l în viață decît pe băiețușul acela. Fusesse adoptat în familia bătrînului și acum devenea repede întru totul asemenea copiilor Ogillallah, cu care se împrietenise de la egal la egal. În sat se mai găsea și un războinic Crow, un bărbat cu statură de uriaș și trup admirabil proporționat. Fînd luat prizonier cu mulți ani în urmă și apoi adoptat de o *squaw* în locul unui fiu răposat, uitase cu totul de vechiul său neam și acum devenise pe deplin Ogillallah, atît în fapte cît și în preferințe.

Să ne aducem aminte că planul mării expediții de război împotriva indienilor Snake și Crow în satul acesta luase naștere; și cu toate că proiectul se dusesse de ripă, tăciunii ardoarei războinice încă mai mocneau. Unsprezece tineri se pregătiseră să plece împotriva vrăjmașului, și cea de a patra zi a popasului nostru acolo fu stabilită ca dată a plecării. În fruntea cetei se afla un tînăr indian foarte bine clădit și foarte ager, Pavază Albă pe nume, pe care totdeauna îl remarcasem pentru aspectul îngrijit al îmbrăcăminte și al întregii sale înfățișări. Pînă și cortul lui, deși nu mare, era cel mai bun din toată tabăra, *squaw* a sa una dintre cele mai drăguțe și încă de pe atunci locuința lui devenise model de rînduială casnică după obiceiurile neagului Ogillallah. Am fost deseori oaspetele

lor, fiindcă Pavăză Albă îi simpatiza pe albi și obișnuia să mă poștească la interminabile ospete, la oricare ceas al zilei se nimerea. Odată, după ce partea cea mai importantă a ospățului luase sfârșit și stăteam amândoi așezați turcește pe pielea de bizon, fumînd într-o atmosferă de cea mai caldă prietenie, și-a adunat echipamentul de război atîrnat prin cort și mi l-a arătat, cu mare mîndrie, ba chiar cu infumurare. Printre altele, avea acolo și o superbă glugă din pene de vultur pregătită ca podoabă pentru cap. Scoțînd-o din punga ei, și-o puse pe cap și rămase țănoș în fața mea, pe deplin conștient de înfățișarea impunătoare pe care podoaba o dădea obrazului său smead și trupului viguros și plin de grație. Îmi spuse că gluga fusese făcută din penele a trei vulturi de război, egali ca valoare cu tot atîția cai buni. Luă deasemenea și o pavăză zugrăvită în culori vii și împodobită cu pene. Impresia produsă de podoabele astea primitive era într-adevăr extraordinară. Drept tolbă îi slujea blana bălțată a unui pui de panteră, vietate obișnuită prin Black Hills, iar coada și labele cu ghearele scoase nu fuseseră tăiate și atîrnau de ea. Pavăză Albă încheie întîlnirea într-un chip tipic pentru indieni. Mă rugă să-i dau puțin praf de pușcă și cîteva gloanțe, fiindcă el avea și pușcă nu numai arc și săgeți; am fost însă nevoit să-l refuz, căci nici pentru mine n-aveam îndeajuns. I-am făcut, totuși, cadou la plecare o hîrtie roșie cu care se putea vopsi, așa că a rămas întru totul mulțumit.

Pînă a doua zi dimineată Pavăză Albă răci și se umflă în gît. Numai decît se părea că își pierduse întreagă ardoarea, și cu toate că pînă atunci nici un alt războinic din sat nu se purtase cu mai multă fală, acum abia se tîra de la un cort la altul, cu o înfățișare de om pierdut și deprimat. În cele din urmă își strînse bine mantia în jurul trupului și se așeză în fața cortului lui Reynal, dar cînd văzu că nici Reynal și nici eu nu ne pricepem să-l ajutăm

în vreun fel, se ridică și se duse încet la unul dintre vracii satului. Bătrînul șarlatan îl înghionti o vreme cu amîndoi pumnii, urlă și lătră asupra lui și îi bătu dintr-o toabă chiar lîngă ureche, ca să alunge spiritul rău. Dar cum tratamentul acesta nu dădu rezultatele dorite, Pavăză Albă se retrase la el în cort unde zăcu vreo cîteva ceasuri, nespūs de amărit. După amiază își făcu din nou apariția și își luă locul pe pămînt, în fața cortului lui Reynal, ținîndu-se cu mîna de gît. O vreme rămase tăcut, cu privirile triste pironite în pămînt. În cele din urmă începu să vorbească, dar cu glas stins.

— Sînt un bărbat viteaz, spuse el. Toți tinerii mă socotesc un mare războinic, și zece dintre ei se arată gata să plece cu mine la război. Am să mă duc și-am să li-l arăt pe dușman. Vara trecută cei din neamul Snake mi-au ucis fratele. Nu mai pot trăi dacă nu îl răzbun. Mîine o să plecăm și am să le iau scalpurile.

În timp ce dădea astfel glas hotărîrii sale, lui Pavăză Albă părea să-i fi pierit cu totul din priviri obișnuitul său avînt și înfocarea ce nu-l părăsise pînă atunci. Stătea cu capul în piept și ai fi zis că e copleșit de descurajare.

În seara aceea, pe cînd stăteam așezat lîngă un foc, îl văzui cum trece înveșmîntat în superba lui ținută de război și cu obrajii vopsiți în roșu și își conduce calul favorit în fața cortului. Apoi încăleacă și dădu roată vetrei satului cîntîndu-și cu glas mare cîntecele de război și însoțit toată vremea de aclamațiile asurzitoare ale femeilor. Pe urmă descăleacă și rămase o vreme prosternat la pămînt, ca într-un act de închinăciune. A doua zi de dimineață zadarnic m-am uitat să văd cum pleacă războinicii. Liniștea deplină a domnit în tabără pînă tîrziu către amiază, cînd Pavăză Albă veni și se așează în fața noastră, la locul lui obișnuit. Reynal îl întrebă pentru ce n-a plecat în căutarea vrăjmașilor.

— N-am cum să mă duc, răspunse el cu glas îndurerat. I-am dat săgețile de război lui *Meneaska*.

— De dat nu i-ai dat decît două, spuse Reynal. Și dacă i le ceri, ți le dă înapoi.

O vreme, Pavăză Albă nu scoase nici o vorbă. Într-un târziu, zise cu glas plin de tristețe :

— Unul dintre războinicii mei tineri a avut visuri rău prevestitoare. Spiritele morților au venit și au aruncat cu pietre în el pe cînd dormea.

Un astfel de vis, dacă într-adevăr s-ar fi arătat cuiva, putea să zădărnicească nu numai plecarea oamenilor noștri ci oricare proiect similar, numai că atît Reynal cît și eu eram în cazul de față încredințați că totul nu e decît o scorneală menită să-i justifice rămînerea acasă.

Pavăză Albă era un războinic a cărui bravură nu putea fi pusă la îndoială. Este foarte probabil că de-ar fi fost rănit de moarte, n-ar fi lăsat să se vadă nici un semn de suferință, și ar fi fost în stare să îndure fără a clipi cele mai înfiorătoare torturi la care l-ar fi supus un dușman. Pentru astfel de isprăvi se adună toate puterile ce se află ascunse în firea unui indian ; toate înfrîuririle educației primite din frageda copilărie trebuie să-l pregătească pentru așa ceva ; cauzele suferințelor pot să-i apară prea bine dinaintea ochilor, vizibile și palpabile, dar spiritul lui tot se va ridica să-l sfideze pe vrăjmaș, pentru ca astfel să aibă parte de cea mai înaltă glorie menită unui războinic — să stea cu dîrzenie și neînduplecat în fața morții. Însă atunci cînd se simte pîndit de forțe rele și tainice, în fața cărora întreaga lui vitejie s-ar risipi fără folos, cînd oricîtă tărie ar arăta el tot la nimic n-ar folosi, cînd nu este în stare să vadă cu ochii săi un dușman împotriva căruia să reziste și pe care să-l sfideze, cel mai viteaz dintre războinici își pierde într-o clipă orice urmă de vlagă. E încredințat că un spirit rău a pus stăpînire pe el, sau că a căzut victimă cine știe căror farmece. Dacă se întîmplă cumva să se îmbolnăvească pentru timp mai

îndelungat, indianul deseori se va lăsa doar în grija presupusului său destin, se va topi încetul cu încetul și va muri, victimă a propriei sale imaginații. Aceleași urmări le au adesea câte un șir de calamități, ori ghinioane venite unul după altul, și s-au văzut indieni care s-au năpustit cu bună știință în mijlocul unei tabere dușmane, ori au atacat de unul singur și cu mâna goală un urs grizzly, ca să se poată elibera de o viață ce li se părea a fi pusă sub semnul unui destin vrăjmaș.

Și astfel, după atâtea ospete, vise și invocări ale Marelui Spirit, din planurile cetei de război conduse de Pavăză Albă nu s-a ales chiar nimic.

XVI. PUITORII DE CAPCANE

- Tot vorbind despre indieni, aproape c-am uitat de doi îndrăzneți vîntură-lume de altă rasă, adică puitorii de capcane Rouleau și Saraphin. Aceștia doi își viriseră în cap să pornească la o treabă cum nu se poate mai primejdioasă. Se îndreptau acum către regiunile bîntuite de indienii Arapahoes și aflate la o zi de drum, spre vest, de tabăra noastră. Shaw și cu mine am cunoscut mai tîrziu mulți indieni Arapahoes și sînt niște oameni teribil de cruzi, care de curînd s-au declarat deschis dușmani ai albilor și au făgăduit că îi vor da morții de îndată ce-i vor prinde pe pămînturile lor. Prilejul acestei amenințări fusese următorul :

În primăvara precedentă, a anului 1845, colonelul Kearney plecase de la Fort Leavenworth cu mai multe companii de dragoni, ajunsese pînă la Fort Laramie, trecuse pe lîngă poalele munților pînă la Bent's Fort și apoi, cotînd iar către răsărit, se întorsese în locul de unde plecase. Cîta vreme se aflase la Fort Laramie, trimisese o parte din trupele de sub comanda lui să meargă înspre vest tocmai pînă la Sweetwater¹ — el rămînînd la fort —

¹ Apă dulce.

și trimisese mesaje către indienii din regiune, invitându-i să vină și să stea la sfat cu el. Atunci i-au văzut pentru prima dată triburile din acele ținuturi pe războinicii albi și, după cum era și de așteptat, au rămas amuțiți de mirare văzînd ce rînduială strictă păstrau, cît de frumoase le erau veșmintele, cît de bogat echipamentul de luptă, și cît de mari și voinici cai aveau. Printre alții, au venit la fort și mulțime mare de indieni Arapahoes. În ultima vreme omorîseră mulți oameni albi, iar colonelul Kearney îi amenință că dacă aveau să mai ucidă oameni albi, el se va vedea silit să-și asmută dragonii asupra lor, ca să-i șteargă de pe fața pămîntului. Pentru a-și întări amenințarea, dădu ordin să se tragă un foc de obuzier și să se arunce o rachetă. Mulți dintre indienii Arapahoes se aruncară cu fața la pămînt, în vreme ce alții o luară la goană urlînd înfricoșați. A doua zi se retraseră către munții lor, buimăciți și intimidați de înfățișarea dragonilor, de pușca lor cea mare care trăgea două focuri la o singură împușcătură și de mîndrul mesaj pe care îl trimiseseră în văzduh, la Marele Spirit. Multe luni la rînd, băștinașii au stat liniștiți și n-au mai făcut nici o bles-temăție. Dar pînă la urmă, cu puțin înainte de sosirea noastră pe acele locuri, folosindu-se de un act de perfidie, un om de-al lor ucise doi albi, pe Boot și pe May, care puneau capcane prin munți. Pentru asemenea faptă era cu neputință să găsești vreo justificare. Părea să fie doar o izbucnire a uneia dintre acele inexplicabile porniri ce adeseori pun stăpînire pe indieni, și care nu sînt decît răbufniri ale firii lor crude. De abia fură comise cele două omoruri, și întregul trib fu cuprins de panică. Așteptau din zi în zi sosirea dragonilor răzbunători, fără să se gîndească prea mult că între ei și dușman se întindea de data asta un deșert de nouă sute de mile. Trimiseră atunci o numeroasă delegație la Fort Laramie aducînd ca răscumpărare un prețios dar în cai. Bordeaux refuză să primească răscumpărarea. Atunci indienii îl întrebă

dacă ar fi mulțumit să-l predea chiar pe făptăș; dar și oferta asta fu respinsă. Indienii Arapahoes se întoarseră acasă mai înspăimîntați decît oricînd. Treceau săptămînila rînd și dragonii tot nu se arătau. Situația aceasta avu urmările prevăzute de cei care îi cunoșteau cu adevărat bine pe indieni. Și-au închipuit că numai de teamă nu primise Bordeaux darurile și ofertele lor și că nici nu trebuia să le pese de răzbunarea albilor. De la teamă, trecură la o aroganță fără margini. Spuneau că oamenii albi nu sînt decît niște lași și niște babe; și un indian Dahcotah, prietenos față de albi aduse la Fort Laramie vestea că erau hotărîți să ucidă cîel dintîi cîine alb care avea să le cadă în mînă.

Dacă la Fort Laramie s-ar fi aflat un ofițer cu imputerniciri corespunzătoare; dacă acesta ar fi acceptat propunerea indienilor Arapahoes de a-l preda pe vinovat și ar fi ordonat scoaterea lui în fața întregului trib și împușcarea pe loc, atunci ar fi fost impresionați și cumințiți, evitîndu-se astfel numeroase primejdii; așa însă, împrejurimile lui Medicine Bow Mountain deveniseră primejdioase la culme. Bătrînul Mene-Sila, un prieten sincer al albilor, ca și mulți alți indieni, se adunară în jurul celor doi puitori de capcane și se străduiră zadarnic să-i facă să-și schimbe planurile; dar cînd auzeau de primejdie, Rouleau și Saraphin se mulțumeau să ridă cu haz. În dimineța dinaintea celei cînd aveau de gînd să părăsească tabăra, am putut vedea cu toții coloane rare de fum alb înălțîndu-se la poalele întunecate ale lui Medicine Bow. Numai decît iscoade fură trimise într-acolo și se întoarseră spunînd că era vorba de focurile dintr-o tabără a indienilor Arapahoes, ridicată doar cu cîteva ceasuri mai înainte. Totuși, cei doi puitori de capcane își continuau pregătirile de plecare.

Saraphin era un flăcău înalt și voinic, cu înfățișare încruntată și fioroasă. Probabil că pușca sa vărsase și altfel de sînge decît de indian sau de bizon. Rouleau avea

o față lată și roșcovană, pe care se puteau citi la fel de puține gânduri sau griji ca și pe fața unui copil neștiutor. Avea trup masiv și era lat în spate, dar degetele ambelor picioare îi căzuseră, degerate, și era rău rănit la piept din pricină că nu de mult calul îl trântise și îl călcase în picioare. Dar nimic nu putea să-i alunge voia bună. Umbla toată ziua prin sat pe picioarele lui boante pălăvrăgind, cîntînd și glumind cu femeile indiene. Avea el o păgu-boasă slăbiciune pentru *squaws*. Mereu găsea cîte una, și neapărat se simțea dator s-o gătească și s-o înzorzoneze cu tot soiul de mărgele, panglicuțe și felurite finețuri ale garderobei indiene; și cu toate că era obligat s-o părăsească și s-o lase singură de cîte ori pleca în expediții, o asemenea situație plină de primejdii nu-l neliniștea în nici un fel, fiindcă firea sa era tot ce poate fi mai opus geloziei. Dacă se întîmpla cumva vreodată să nu izbutească a-și risipi pentru arămia slăbiciune a inimii sale, tot puținul ce-l aduna cu primejdia oasă-i îndeletnicire, atunci își ospăta prietenii. De se nimerea să nu aibă la îndemînă băutură — și de obicei așa stăteau lucrurile — o înlocuiau cu cît mai multă cafea tare. Cum oamenii de pe meleagurile acelea nu se disting nici pe departe prin spirit de economie și cumpătare, tot ce li se punea dinainte în astfel de prilejuri, indiferent cît de mare ar fi fost prețul și cît de uriașe cantitățile, era sigur că totul trebuia terminat la o singură reuniune. La fel cu a celorlalți puitori de capcane, viața lui Rouleau era plină de contraste și schimbări neașteptate. Numai în anumite perioade și pentru scurt timp era plecat în expedițiile lui vînătorești. Restul timpului și-l petrecea trîndăvind prin preajma fortului sau făcînd prin apropiere tabără împreună cu prietenii, vînd sau desfătîndu-se cu toate deliciile oferite de tăierea frunzei la ciini; dar de îndată ce pornea la vînătoare de castori, trăia împresurat de cele mai mari primejdii și cele mai aspre lipsuri. Mîinile și picioarele, ochii și urechile trebuiau să-i fie toată vre-

mea în stare de alarmă. Deseori era nevoit să se mulțumească doar cu hrană crudă, pentru ca nu cumva focul să atragă atenția vreunui indian rătăcitor ; în alte rânduri, după ce-și pregătea și înfuleca hrana aceea sărăcăcioasă, trebuia să plece, să lase focul încă arzînd și să se tragă mai departe, la adăpostul întunecimii, pentru ca dușmarrul înșelat, atras într-acolo de lumina focului, să-și afle victima plecată și să nu fie în stare a i se lua pe urme, din pricina întunericului. Viața asta o duc zeci de oameni prin Munții Stîncoși. Am întîlnit cîndva un puitor de capcane cu pieptul scrijelat de cicatricile a șase gloanțe și săgeți, cu un braț schilodit de glonț și cu un genunchi zdrobit ; și cu toate astea, avînd tăria de caracter a celor din Noua Anglie, de unde se trăgea, continua să-și urmeze mai departe primejdioasa-i chemare.

În cea din urmă zi a șederii noastre în acea tabără, puitorii de capcane erau gata de plecare. Cît umblaseră prin Black Hills, prinseseră șapte castori și acum lăsară blănile în grija lui Reynal, ca să le păstreze pînă aveau să vină ei îndărăt. Caii lor voinici, dar slabi de li se vedeau coastele, purtau zăbale spaniolești ruginite și șei mexicane rudimentare la care fuseseră legate scări de lemn, cite o piele de bizon se vedea înfășurată la spatele șeilor și capcane de castor atîrnau de obînc. Acestea, dimpreună cu puștile, cuțitele, cornurile cu praf de pușcă și pungile cu gloanțe, amnar și cremene și o cană de tablă alcătuiau întregul lor echipament de călătorie. Au dat mîna cu noi și au plecat ; Saraphin, cu înfățișarea lui încruntată, o luă înainte ; dar Rouleau, cătărîndu-se voios în sa, dădu pînă la calului, folosi biciul și porni iute la trap peste prerie, hăulînd cît îl ținea gura un cîntec canadian. Reynal se uita după ei cu mutra lui ce trăda egoism nemilos.

— Păi, spuse el, dacă au să fie omorîți, am să rămîn cu pieile de castor. La fort iau pe ele cincizeci de dolari ca nimic.

A fost ultima oară cînd i-am mai văzut.

Stătusem cinci zile în tabăra de vânătoare și carnea, ținută toată vremea la soare ca să se usuce, era acum numai bună de transportat. Și piei se adunaseră destule pentru pregătirea corturilor din vara viitoare ; mai rămînea de făcut rost numai de parii cei lungi pe care aveau să fie întinse. Așa ceva nu se putea găsi decît în pădurile înalte de molid de pe Black Hills, și prin urmare într-acolo trebuia să se îndrepte următorul nostru marș. În mijlocul belșugului ce domnise în tabără în vremea din urmă, nu se întimplase să aibă cineva de făcut față vreunor lipsuri ; fiindcă deși pielea și limba bizonului aparțin de plin drept celui ce l-a vînat și numai lui, oricine altcineva are dreptul să ia din rest tot ce-i place. Astfel că slăbănogii, bătrînii și chiar și cei buni de nimic aveau dreptul la partea lor din pradă și multe femei bătrîne și neajutorate, care altminteri ar muri de foame, primesc atîta cit să nu ducă nici o grijă.

Pe douăzeci și cinci iulie, după-amiaza tîrziu, se ridică tabăra cu obișnuitul vacarm și obișnuita neorînduială și iarăși pornirăm la drum cu toții peste prerie, care pe jos, care călare. N-am străbătut totuși decît vreo cîteva mile. După ce merseră cu nădejde și spor, tot timpul pe jos și în fruntea tuturor, bătrînii se așezară roată pe pămînt pe cînd familiile, ridicîndu-și corturile în ordinea dinainte știută, alcătuiră în jurul lor cercul cel mare al taberei ; între timp, patriarhii satului stăteau lipiștiți, ocupați să fumeze și să depene la palavre. I-am dat dirlogii lui Raymond, și m-am așezat ca de obicei printre dînșii. Nu-mi arătau nici un semn al acelei rezerve și demnități forțate afișată totdeauna de indieni cînd stau la sfat ori cînd se află de față albi spocotiți nu tocmai demni de încredere. Dimpotrivă, întreaga adunare părea să fie cum nu se poate mai voioasă, sau, cum se obișnuiește a se spune la reuniuni de cu totul alt caracter — „dacă nu era prea mult spirit, erau în schimb destule rîsete“.

După ce s-a terminat tutunul din prima pipă, m-am sculat și m-am retras către cortul gazdei mele. Aici în cort, pe cînd mă aplecam pentru a-mi scoate cornul de pulbere și punga de gloanțe, auzii deodată, și foarte de aproape, înălțîndu-se puternic și pătrunzător, cu toată convingerea și toată hotărîrea, înspăimîntătorul strigăt de război. Nevasta lui Kongra-Tonga înșfăcă pe cel mai mic dintre copii și fugi repede afară din cort. Ieșii și eu după ea și văzui satul în cea mai mare neorînduială, răsunînd de la un capăt la altul de strigăte și urlete. Din cercul bătrînilor care fusese pînă de curînd în mijloc nu se mai vedea nici urmă. Războinicii, cu ochi aprinși de furie, dădeau năvală, cu armele în mîini, țîșnind pe ieșirile joase ale corturilor, și alergau, scoțînd într-una țipete furioase, către celălalt capăt al satului. M-am îndreptat și eu într-acolo, și după cîteva zeci de pași am văzut o mulțime de oameni aflată în mare fierbere. Chiar atunci deslușii glasurile lui Reynal și Raymond strigîndu-mi ceva din depărtare și uitîndu-mă îndărăt îl văzui pe primul cu pușca în mînă pe celălalt mal al pîriului de la marginea taberei. Striga la Raymond și la mine să ne ducem acolo la el, iar Raymond, cu mersul lui șovăitor și obișnuita-i nepăsare, și pornise să răspundă chemării.

Era limpede că n-aveam altă cale mai înțeleaptă, dacă doream să nu fim și noi amestecați în încăierare ; așa că m-am întors să pornesc și eu înspre ceilalți doi și chiar în clipa aceea prin deschizătura unui cort din apropiere se arătară doi ochi lucitori ca ochii de șarpe, o față bătrînă și cunoscută, și însuși Mene-Sila țîșni afară gata de luptă, cu arcu și săgețile într-o mînă și cuțitul în cealaltă. Se împiedică însă și căzu în nas cît era de lung, iar armele i se risipiră pe jos. Țipînd în gura mare, femeile alergau cu copiii în brațe să-i îndepărteze de primejdie și observai pe cîteva cum se grăbeau să împiedice vreo nenorocire adunînd toate armele aflate la îndemînă. Pe o ridicătură din apropierea taberei se vedea

un șir de femei bătrâne care întonau un cîntec de vrajă menit să potolească spiritele învrăjbite. Cînd ajunse aproape de malul pîrului, auzii în spate împușcături și întorcînd capul văzui că mulțimea se împărțise în două lungi șiruri de războinici goi care se înfruntau unii pe alții la o distanță respectabilă, țipau și țopăiau ca să se ferească de loviturile adversarilor și tot slobozeau unii împotriva altora săgeți și focuri de pușcă. În același timp auzii pe deasupra capului niște sunete ascuțite și șuierătoare, cam ca zumzetul gîzelor într-o noapte de vară, iar asta îmi dădu de veste că primejdia nu era chiar cu totul restrînsă la imediata apropiere a terenului de luptă. Așa că mă grăbii să trec prin apa pîrului, mă alăturai lui Reynal și lui Raymond și ne așezarăm cu toții pe iarbă, adoptînd o atitudine de neutralitate armată, ca să vedem rezultatul.

Spre marea noastră bucurie, deși contrar așteptărilor, tulburarea s-a potolit tot atît de repede precum începuse. Cînd m-am uitat din nou, i-am văzut pe luptători adunați iarăși grămadă. Deși strigăte mai izbucneau cîteodată din mijlocul mulțimii, focurile de pușcă încetaseră cu totul, și băgai atunci de seamă vreo cinci sau șase persoane discutînd și plimbîndu-se foarte preocupate, ca și cînd ar fi jucat rolul de împăciuitori. Unul dintre crainicii sau strigătorii satului vesti cu glas tare ceva ce tovarășii mei nu-mi traduseră, fiind prea preocupați să urmărească desfășurarea lucrurilor. Mulțimea începu să se împrăstie, deși mulți ochi negri adînc cufundați în orbite tot mai aruncau sclipiri ciudate în vreme ce războinicii se retrăgeau cu încetul la corțurile lor. Fericita potolire a vrajbei se datoră unor bătrîni mai puțin bătaioși decît Mene-Sila și care avură curajul de a alerga între cele două grupuri și cu ajutorul cîtorva „soldați”, poliția indienilor, reușiră să aducă pacea.

Mie mi se părea foarte ciudat că deși se trăseseră multe focuri de pușcă și multe săgeți, nimeni nu fusese rănit

de moarte și nu-mi puteam explica treaba asta decît prin faptul că atît ochitorii cît și țintele topăiseră fără conținere. Cu mult mai mult de jumătate din sat luase parte la încăierare, fiindcă deși în întreaga tabără nu se aflau mai mult de o duzină de puști, auzisem cel puțin opt sau zece împușcături.

Peste un sfert de ceas, toată zarva se potolise oarecum. Un grup de războinici ședeau din nou așezați în mijlocul satului, dar de data asta nu m-am mai încumetat să mă duc și eu acolo, deoarece am văzut că pipa, contrar obiceiului stabilit, trecea de la stînga la dreapta în jurul cercului ; semn sigur că era vorba de o „pipă de vrajă“ închinată împăcării, și deci orice alb ar fi fost un nepoftit. Cînd m-am întors în satul încă tulburat, se făcuse aproape întuneric și se auzeau multe strigăte de jale, urlete și bocete întonate de glasuri femeiești. N-am putut afla cu siguranță dacă erau prilejuite de ultimele întîmplări, ori doar bocete închinare unor rude pierdute în vreo expediție de război de mai înainte.

N-ar fi fost deloc cuminte să mă interesez prea în-deaproape de pricinile certe, și abia după cîtva timp am aflat ce se întîmplase. Printre indienii Dahcotah există multe asociații sau frății formate pe baza superstițiilor, a treburilor de război sau a criteriilor sociale. Printre acestea se număra și una numită „Frîngătorii de săgeți“, la vremea aceea în mare măsură dezmembrată și risipită. În sat mai existau însă membri ai ei, deosebiți de ceilalți prin felul cum își aranjau părul, adică ridicîndu-l pe frunte într-o coamă țepoasă care îi făcea să pară mult mai înalți decît erau și le dădea o înfățișare cît se poate de sălbatică. Cel mai de seamă dintre ei era Lup Turbat, un războinic înalt și voinic, foarte curajos și rău ca un diavol. Totdeauna l-am socotit drept cel mai primejdios om din acea așezare ; deși m-a invitat de multe ori la ospete, în cortul lui niciodată

n-am pășit neînarmat. Lup Turbat pusese ochii pe un cal grozav al altui indian, cu numele de Urs Înalt ; arzînd de nerăbdare să-l ia cît mai repede în stăpînire, îi dădu în dar lui Urs Înalt un cal aproape la fel de bun. După datinile indienilor Dahcotah, primirea unui asemenea dar aducea după sine îndatorirea de a nu te lăsa mai prejos ; Urs Înalt înțelegea prea bine că celălalt se gîndește la calul său de vînătoare favorit. Totuși acceptă darul fără vreo vorbă de mulțumire și după ce priponi calul în fața cortului său, lăsă să treacă zile în șir fără să facă la rîndul lui darul așteptat. Lup Turbat își pierdu răbdarea ; și în cele din urmă, văzînd că dărnicia lui nu prea pare să-și atingă scopul urmărit, se hotărî să și-l ia înapoi. Așa că seara, cînd se mai potoli zarva din tabără, se duse pînă la cortul lui Urs Înalt, luă calul pe care-l dăruise și plecă ducîndu-l de funie. Văzînd asta, pe Urs Înalt îl cuprinse unul din acele încrîncenate accese de furie deseori întîlnite la indieni, alergă pînă la bietul cal și îl răpuse cu trei lovituri de cuțit. Iute ca fulgerul, Lup Turbat încordă arcu cît putu de tare și duse săgeata tremurătoare pînă aproape de pieptul adversarului. După cîte spuneau indienii aflați în preajmă, Urs Înalt rămăsese cu cuțitul însîngerat în mînă și își înfruntase atacatorul cu cea mai desăvîrșită nepăsare. Văzînd primejdia, cîțiva prieteni și neamuri îi săriră grabnic în ajutor. Ceilalți „frîgători de săgeți“ trecuseră numai decît de partea tovarășului lor. Prietenii săriră și ei, răsună strigătul de război și vacarmul deveni general.

„Soldații“, cei care săriră primii să domolească lucrurile, sînt într-un sat indian, cele mai de seamă organe executive. Funcția e una de mare cinste și e încredințată numai oamenilor cu curaj și cu faimă. Autoritatea le este conferită de bătrîni și de căpeteniile războinicilor din sat, care îi aleg în cadrul unor sfaturi întrunite din cînd în cînd

tocmai cu asemenea scop, astfel încît își pot asuma sarcini pe care nimeni altcineva n-ar îndrăzni să și le asume. Pe cîtă vreme foarte puține dintre căpeteniile indienilor Ogillallah s-ar putea încumeta, fără a-și pune viața în primejdie, să lovească ori să bruscheze pe cel mai neînsemnat dintre oamenii săi, în exercițiul specific al funcției lor, „soldații“ dispun de toată libertatea de a recurge la astfel de gesturi sau al alte mijloace de constrîngere asemănătoare.

XVII. MUNȚII BLACK HILLS

După ce am mers cale de două zile înspre răsărit, ni s-au ridicat în față coastele întunecate ale munților Black Hills. Pe distanță de câteva mile convoiul trecu pe la poalele povârnișurilor, întinzându-se mult pe preria stearpă ori șerpuind printre mici coline stinghere, cu forme chinuite. Pornind drept la stînga am intrat prin niște chei înalte prin care șerpuia un pîrîu cu malurile acoperite de iarbă înaltă și crînguri dese pe unde se ascundeau multe stăvilare și adăposturi ale castorilor. Trecurăm printre două șiruri de prăpăstii înalte și stînci așezate în dezordine una deasupra alteia, pe unde cu greu puteai zări vreun copac, vreun tufiș sau baremi un fir de iarbă. Neastîmpărații copii indieni se risipeau pe crestele lîr și se cățarau în sus și-n jos pe coastele colțuroase, iar cîteodată puteai vedea un grup cocoțat pe buza unei rîpe și privind cum trecea convoiul pe la poalele ei. Pe măsură ce înaintam, trecătoarea devenea tot mai strîmtă ; apoi deodată se lărgi într-o pajiște rotundă și cu iarbă bogată, înconjurată de munți din toate părțile ; aici familiile se opriră rînd pe rînd, de îndată ce soseau, și tabăra apărîu ca prin minune.

Nici nu se ridicaseră bine corturile și indienii, cu obișnuita lor nerăbdare, se și apucară să îndeplinească treaba pentru care veniseră pînă aici ; adică să facă rost de pari pentru corturile cele noi. Jumătate din populația satului, bărbați, femei și băiețandri încălecară și porniră să cerceze adîncurile munților. Era un spectacol ciudat să vezi ce soi de cavalcadă se desfășura pe cînd goneau la galop peste pietre și se pierdeau în spărtura întunecoasă a cheilor de dincolo. Trecurăm printre coaste prăpăstioase, cu creste ascuțite și dințate, aplecate asupra trecătorii, sau scoborînd în văi prăpăstioase acoperite de brazi. Pe partea stîngă se ridicau foarte aproape de noi, ca un zid, dar pe partea dîmpotrivă șerpuia un pîrîiaș de care ne despărțea o fișie îngustă de teren mocirlos. Din loc în loc calea îi era tăiată de vechi stăvilare ridicate de castori și-atunci se răspîndea în largi ochiuri de apă. De-a lungul malurilor creșteau tufișuri dese și zăceau multe trunchiuri de copaci uscați și doborîți, deși deseori nu se mai vedeau din ei decît cioturi tăiate drept de la fața pămîntului de către castori și însemnate de urmele dinților ca niște dălți ai acelor truditori ce nu știu ce-i odihna. Se întîmpla să ne cufundăm printre copaci și apoi iar să ajungem la luminișuri unde, după obiceiul indienilor, toți porneam în galop întins. Pe cînd Pauline sărea peste stînci, am simțit că s-a slăbit chinga la șa și am descălecat ca s-o strîng ; atunci toată cavalcada trecu într-o clipă prin fața mea, femeile cu podoabele lor țipătoare zăngănind în goana cailor, bărbații scoțînd strigăte, rîzînd și îndemnîndu-și caii. Două căprioare cu cozile negre țîșniră sărînd în goană peste pietre ; Raymond trase în ele de-a oălare ; trosnetului pătrunzător al puștii lui îi răspunse un altul, tot atît de pătrunzător, dinspre pereții de stîncă opuși, și apoi ecourile, gonindu-se cu repeziciune dintr-o parte în cealaltă, se stinseră întinzîndu-se pînă departe peste crestele munților.

După ce străbăturăm călărind în felul acesta vreo șase sau opt mile, peisajul se schimbă și acum toate coastele erau acoperite cu păduri de molifiți înalți și zvelți. Indienii începură să se împrăstie la stînga și la dreapta, pornind cu securile și cuțitele să taie parii pe care veniseră să-i caute. În curînd rămăsei aproape singur; numai că în liniștea acelor munți singuratici, loviturile de secure și zvônul glasurilor se auzeau și de departe și de aproape.

Reynal, după cum obișnuia el să-i imite pe indieni în obiceiuri la fel ca și în cele mai regretabile trăsături ale firii lor, ucisese destui bizoni ca să-și poată face un cort numai pentru el și *squaw* a lui, iar acum era tare dornic să facă rost de toți parii ce-i erau de trebuință. Îmi spuse să-l las pe Raymond să se ducă împreună cu el și să-i dea o mină de ajutor. N-am avut nimic împotrivă, și atunci amîndoi au intrat în partea cea mai deasă a pădurii. Cum calul îl lăsasem în grija lui Raymond, pornii să mă urc pe munte. Eram obosit și fără vlagă și mergeam cu multă încetineală, oprindu-mă deseori ca să mă odihnesc, dar după un ceas tot am ajuns la o înălțime de unde mica vale din care pornisem urcușul îmi apărea ca o spărtură adîncă și întunecată, deși piscul inaccesibil al muntelui se înălța maiestuos deasupra la o înălțime mult mai mare. Mă vedeam înconjurat de lucruri ce-mi erau familiare încă din copilărie; bolovăniș și steiuri de stîncă, un pîrîiaș întunecat și trist ce clipea cu glas sec departe la poalele prăpăstiilor, o pădure de copaci strîmbați și acoperiți de mușchi și biete trunchiuri prăvălite de vreme și de furtuni, risipite printre stînci sau așezate grămadă în îndiguirile din apă inspumată a pîrîului.

Oricît de sălbatici arătau, munții aceștia colcăiau de viață. Urcînd mai departe, dădui peste șleaurile largi și prăfoase lăsate de elani cînd trecuseră în șir pe coasta muntelui. Pe toate terasele iarba era călcată de picioarele

căprioarelor ; se vedeau și multe urme de lupi, iar în locurile mai pietroase și mai prăpăstioase am dat de niște urme cum nu mai văzusem niciodată în viața mea și mi-am zis că trebuie să fie ale caprelor din Munții Stîncoși. M-am așezat pe o piatră ; domnea liniște deplină. Nu se simțea nici o adiere de vînt și nici măcar-un țîrîit de insectă. Mi-am adus aminte de primejdia de-a te rătăci prin asemenea locuri, și mi-am fixat ochii pe unul din piscurile cele mai înalte ale șirului de înălțimi de pe partea cealaltă a văii. Se înălța drept în sus din pădurile de pe coastă și, printr-un extraordinar capriciu al naturii, ținea chiar pe virful său o uriașă stîncă nelegată de trupul piscului. Un asemenea punct de reper nu poate fi confundat, și simțindu-mă din nou în siguranță, am pornit iar înainte. Un lup alb țîșni dintre tufișuri și se îndepărtă în salturi stîngace ; pe urmă se opri o clipă și îndreptă spre mine ochii lui inteligenți și botul negru și țepos. Aș fi fost tare bucuros să-i pot lua scalpul și să-l duc cu mine acasă ca trofeu de vînătoare, din Munții Stîncoși, dar pînă s-apuc eu să trag a dispărut printre stînci. Nu peste multă vreme auzii freamăt și trosnet de vreascuri rupte, nu departe de locul unde mă aflam, și, uitîndu-mă, văzui pe deasupra tufișurilor înalte ramificațiile coarnelor unui elan. Mă găseam în inima unui rai al vînătorilor.

Așa arată munții Black Hills în iunie, vremea cînd i-am văzut eu ; dar își schimbă înfățișarea cînd se lasă iarna, cînd ramurile viguroase ale brazilor s-upleacă pînă-n pămînt sub povara zăpezii și munții cei întunecați se îmbracă în alb. Pe asemenea vreme, puitorii de capcane, întorși din expedițiile lor de toamnă, își durează adesea colibe prin aceste pustietăți și trăiesc în belșug și desfătare pe seama vinatului care hălăduiește pe acolo. I-am auzit povestind cum, împreună cu arămia aleasă a inimii lor și probabil cu alți cîțiva tineri indieni, petrecuseră luni

întregi în totală sihăstrie. Puneau capcane pentru lupi albi, zibeline, jderi și cu toate că noaptea întreagă îngrozitorul cor al lupilor răsuna fără încetare dinspre munții înghețați din jur, lor nici nu le păsa ci stăteau în coliba cu pereți masivi de bîrne, în jurul unui foc zdravăn, iar dimineață împușcau elani și căprioare chiar din pragul casei.

XVIII. VÎNĂTOARE ÎN MUNȚI

Tabăra era acum plină de pari pentru corturi proaspăt tăiați, unii gata pregătiți, albi și lucioși, fuseseră făcuți stivă ca să se usuce și să se întărească la soare ; alții zăceau pe jos lăsați încă în grija femeilor, a băiețandrilor și chiar a unor războinici care lucrau de zor să-i jupuiască de coajă și să-i fasoneze, folosind cuțitele, după dimensiunile dorite. Cea mai mare parte din pieile dobândite în ultima tabără erau pregătite și răzuite pînă ajungeau destul de subțiri ca să poată fi folosite și multe *squaws* se îndeletniceau cu sortatul și cusutul lor, folosind tendoane drept ată, ca să alcătuiască învelișuri de cort. Bărbații umblau printre tufișurile de pe malul pîrîului și din preajma taberei, tăind crengi de salcie roșie, sau *shongsha*, a căror coajă, amestecată cu tutun, o folosesc la fumat. *Squaw* a lui Reynal trudea de mama focului, cu sula și cu tendoanele de bizon, la acoperămîntul viitorului lor cort, în vreme ce proprietarul ei, care tocmai sfîrșise lupta cu o uriașă gustare de dimineață alcătuită din carne, fuma în tihnă o pipă prietenească împreună cu Raymond și cu mine. La o vreme, îmi propuse să mergem împreună la vînațoare.

— Du-te la cortul lui Cioroi Mare și i-ați pușca, îmi spuse. Pun rămășag căluțul meu sur de neam wyandot contra iepei tale că nu apucăm să ne depărtăm nici două mile de tabără și dăm peste vreun elan, vreo căprioară cu coadă neagră sau, foarte cu puțință, vreun țap de munte. Eu am să iau șargul cel bătrîn al nevestei; poți să-l omeri și nu face mai mult de patru mile pe ceas, dar la munte merită tot atîtea parale cît un catir.

Eu am încălecat pe catirca neagră pe care încăleca de obicei Raymond. Din fire, era un animal puternic, cumînte și destul de ascultător; în vremea din urmă însă se cam schimbase, din pricina unei mari suferințe. Cam cu o săptămînă înainte, se întîmplase să jignesc fără voie vreun indian care, ca să se răzbune, se dusesse pe furie la locul unde pășteau caii, și, cu cuțitul, îi făcuse o rană adîncă în crupă. Deși se mai vindecase puțin, rana rămînea încă deschisă și o făcea să fie chiar mai mofturoasă și mai încăpățînată decît ceilalți semeni ai ei.

Era o dimineață superbă, iar eu eu mă simțeam mai bine decît mă simțisem vreodată în ultimele două luni. Părăsirăm valea aceea și urcarăm pe-o spărtură stîncoasă din munte. Foarte curînd pierdurăm tabăra din vedere și nu mai zăream nici vreo altă făptură însuflețită, om, animal, pasăre sau insectă. Niciodată pînă atunci nu trecusem, altfel decît cu piciorul, peste locuri atît de îngrozitoare, și nici n-aș vrea să mai repet vreodată asemenea experiență. Catirca cea neagră își ieși din fire, și pînă și șargul cel teribil se împiedica la fiecă pas și gemea înfundat fiindcă mereu își scrijelea copitele și picioarele în stînci ascuțite.

Ne aflam într-un ținut al tăcerii și pustiului. Nu se vedea mai nimic altceva decît steiuri de stîncă aplecate și coastele pleșuve și pline de pietriș ale munților, acoperite doar de urme slabe de vegetație. Totuși, pînă la urmă dădurăm de o întindere împădurită, dar n-apucarăm

bine să pătrundem în ea, că și începurăm a ne dori din tot sufletul să fi fost iarăși printre stînci ; fiindcă ne găseam pe un povîrniș abrupt și printre copaci atît de deși, că de jur împrejur abia dacă puteam zări la cîtiva pași.

Dacă cineva ar fi dornic să se afle într-o situație în care primejdia să se îmbine cam în părți egale cu ridicolul, atunci n-are decît să încalece pe un catîr îndrăcit, cu friu fără zăbală, și să încerce a trece cu el prin pădure, pe un povîrniș înclinat la 45 de grade. Dar neapărat să aibă asupra lui o pușcă lungă, să fie îmbrăcat într-o tunică din piele de căprioară cu franjuri lungi și să poarte pâr lung. Acestea din urmă au să fie prinse și smulse în fiecare clipă de ramurile mărunte care or să aibă grijă să-l și biciuiască usturător peste față, în vreme ca crengile mai groase de deasupra au să-l pocnească în moalele capului. Catîrul, dacă e catîr adevărat, ba se va opri brusc în loc, ba va sări iute înainte, schimbînd astfel mereu poziția celui aflat în spinarea lui. Călărețul, la rîndul său, ba îi va îmbrățișa drăgăstos coama, ca să se ferească de izbitura unei crengi de deasupra capului, ba se va lăsa pe spate, zvîcnindu-și genunchii înainte pînă pe gîtul lui, ca să nu-i fie striviți între coaja aspră a unui copac și coastele animalului. Cîtă vreme a durat coborișul, Reynal n-a mai conținut cu înjurăturile. Nici unul dintre noi n-avea habar încotro ne ducem ; deși am mai călărit nu odată în condiții foarte vitrege, toată viața am să-mi aduc aminte cu groază de cîte am îndurat în acele cinci minute.

Pînă la urmă am dat toate necazurile la spate și am ieșit în albia unui pîrîu care înconjură poalele povîrnișului ; iar aici, luînd-o foarte bucuroși către stînga, mersem în tîihnă peste pietricelele albe și prin undele apei, feriți împotriva soarelui arzător de transparența verzuie a țesăturii ramurilor. Dar clipele acestea fericite luară degrabă sfîrșit. Pîrîul cel prietenos, cotind scurt într-o parte, se arunca huruitor și înspumat într-o prăpastie stîlcoasă

care, după cîte vedeam noi, părea să nu aibă fund ; așa că din nou ne întoarserăm la calvarul pădurii blestemată. Cînd ieșirăm încă odată din întunecimile ei și dădurăm de lumina soarelui, ne trezirăm pe o proeminență înaltă a muntelui, scăldați de toată bogăția de lumină a zilei. În fața noastră se întindea o vale lungă, largă și pustie, ce se strecură pînă hăt departe pe la poalele înălțimilor. Reynal o privea cu mult interes ; pînă la urmă începu să vorbească :

— De multe ori, pe vremea cînd trăiam printre indieni, am umblat să căutăm aur de-a lungul și de-a latul munților Black Hills. Se găsește pe aici aur cu nemiluita, de asta poți să fii incredințat. De zeci de ori am visat despre aurul de aici, și mie nu mi s-a întîmplat să am vreun vis care să nu se adeverească. Uită-te la stîncile ălea negre de colo, îngrămădite la picioarele stîncii celei mari. Nu ți se pare că prin locul acela s-ar putea să se afle ceva ? Un alb nu s-ar cuveni să scotocească prea îndelung prin munții ăștia ; indienii spun că mișună de spirite rele ; și eu cred la fel : nu înseamnă că ești norocos dacă te apuci să scotocești pe aici după aur. Cu toate astea, taré aş mai vrea să am cu mine pe unul dintre meșterii ăia rămași în vale, meșterii de umblă cu bețele de alun fermecate, să-l pun să lucreze cu ele, și garantez că nu peste multă vreme ar scoate la iveală o mină de aur. Da' s-o lăsăm baltă ; azi nu ne ținem după aur. Ia uită-te la copacii ăia de jos, de pe scobitură ; acolo o să coborîm, și, după cîte cred eu, o s-avem parte de-o căprioară cu coadă neagră.

Numai că prezicerile lui Reynal nu s-au adevărit. Am străbătut munte după munte și vale după vale ; am cercetat prin văiugi adînci ; și cu toate astea, spre marea necaz și marea uimire a tovarășului meu, n-am putut da de vreo urmă de vînat. Așa că, nerăminîndu-ne altceva mai bun de făcut, ne-am hotărît să ieșim înspre cîmpii și să căutăm o antilopă. Cu gîndul ăsta am pornit în jos pe

o vale îngustă cu fundul acoperit în întregime de tufări bătoase de salvie sălbatică și brăzdat de șleauri adânci făcute de bizoni, care cine știe din ce pricină greu de înțeles, obișnuiesc să pătrundă, cu lungile lor procesiuni solenme, pînă în adîncul cheilor acestor munți sterpi.

Ochii lui Reynal iscodeau fără încetare printre stînci și de-a lungul marginii prăpăstiilor, în nădejdea că va descoperi vreo capră de munte uitîndu-se în jos la noi de la înălțimile acelea ameteitoare. O bună bucată de vreme nu s-a zărit nimic. Dar pînă în cele din urmă amîndoi văzurăm ceva mișcînd la poalele unei înălțimi, iar cîteva clipe după aceea o căprioară cu coada neagră se uită la noi de pe creasta unei stînci, apoi se întoarse încet în loc și dispăru dincolo de stîncă. Într-o clipă Reynal sări din șa și alergă într-acolo. Eu, fiind prea lipsit de puteri ca să mă pot ține după el, am rămas să-i țin calul și să aștept rezultatul. Dispăru din vedere ; apoi auzii printre stînci trosnetul înăbușit al puștii și în cele din urmă îl văzui și pe el reapărînd, cu înfățișare tare plouată, ceea ce arăta limpede că dăduse greș. Pornirăm iar la drum pe valea cea lungă, și nu peste multă vreme dădurăm de-a dreptul peste ceva ce părea a fi un șanț larg și puțin adînc, pardosit cu o crustă de lut alb, arsă de soare și erăpată. Dincolo de aparența plăcută, ochiul lui Reynal desluși semnele nenorocirii ce stătea la pîndă. Strigă la mine să stau pe loc, se dădu jos de pe cal, ridică o piatră și o aruncă în șanț. Spre marea mea uimire, piatra căzu cu un plescăit înfundat, sparse numaidecît crusta subțire și împroșcînd în jurul spărturii un lichid gălbui și gros, se scufundă și dispăru. Un băț lung de vreo cinci sau șase picioare, luat de pe jos, ne ajută să sondăm hăul acela perfid, chiar la margine. De abia izbutirăm să-i dăm de fund. Prin Munții Stîncoși se găsesc numeroase asemenea locuri. Bizonul, cu mersul lui orbesc și aiurit, adesea cade în ele fără să-și dea seama. Și se duce la fund ; un sforăit de groază, o zbatere convulsivă, și milul se revarsă lin

peste capul mișos, și doar unduirile domoale ale suprafeții lucioase și liniștite trădează zvîrcolirile de dedesupt ale uriașului animal prins în ghearele morții.

După ceva trudă, am găsit un loc pe unde să putem trece peste hău ; de aici încolo valea începea să se lărgească, deschizîndu-se către cîmpii întinse pînă la zăriștea din fața noastră. Pe o ridicătură din depărtare observarăm trei sau patru pete negre, iar Reynal fu de părere că trebuie să fie bizoni.

— Hai repede, îmi spuse el, pe unul dintre ei trebuie să-l răpunem. *Squaw* a mea zice că mai are nevoie de niște vine de bizon ca să poată isprăvi cortul, și mai am și eu nevoie de ceva clei.

Fără întîrziere își sili calul să alege în cel mai întins galop de care era în stare, dar și eu mi-am înfipt pîntenii în burta catîrcei și repede o luarăm cu mult înaintea rivalilor. Nenorocirea făcu astfel ca după ce gonisem o milă sau două, un iepure cit toate zilele să țîșnească chiar printre picioarele catîrcei, care sări în lături brusc și cu violență. Slăbit cum eram, m-am trezit aruncat la pămînt cu toată puterea, iar pușca, izbită și ea de pămînt undeva aproape de capul meu, se descărcă singură. Trosnitura puternică și rău prevestitoare îmi vîi cîteva clipe în urechi. Fiind cam năucit, a trebuit să zac un moment în neclintire, iar Reynal, crezînd că m-am împușcat, veni pînă lîngă mine și începu să înjure catîrca. Numai că eu repede mi-am revenit, m-am ridicat în picioare, mi-am luat de jos pușca și am cercetat-o cu atenție. Era paradiată rău de tot. Patul crăpase și șurubul central se rupsesese, așa încît magazia trebuia legată cu sîrmă ca să stea la locul ei ; din fericire, totuși, nu ajunsese chiar de nefolosit. Am șters-o cu grijă, am încărcat-o din nou, și, după ce i-am încredințat-o pentru scurtă vreme lui Reynal, care între timp prinsese catîrca și mi-o adusese, am urcat din nou în șa. Însă de îndată ce m-am aflat acolo, catîrca a început să

zvîrle și să țopăie cît o țineau puterile ; dar cum de data asta mă așteptam la o asemenea treabă, și alte lucruri să mă stingherească nu mai aveam, am izbutit să o aduc curînd la supunere ! După care mi-am luat pușca de la Reynal și am pornit mai departe la galop, la fel ca înainte.

Acum ieșiserăm dintre munți și ne aflam departe, pe preria deschisă. Bizonii se găseau tot la vreo două mîle înaintea noastră. Cînd ne-am mai apropiat de ei, ne-am oprit în dosul unei ridicături a preriei după care ne puteam ascunde, și, lăsîndu-și calul în grija mea, Reynal alergă peste cîmpie cu pușca în mînă, pînă ce se pierdu dincolo de ridicătură. Trecură cîteva minute, auzii trosnetul puștii lui Reynal și văzui bizonii luînd-o la fugă cu toată iuțeala înspre partea dreaptă ; curînd după aceea se arătă și vînătorul la fel de nenorocos ca și mai înainte și furios nevoie mare ; n-avu încotro și trebui să încalece din nou. Înjura munții Black Hills și bizonii, se jura că e un vînător cum rar se află — ceea ce, cu drept cuvînt, era adevărat — și spunea că niciodată pînă atunci nu mai fusese în munții ăștia fără să-împuște cel puțin două sau trei căprioare.

Venise vremea să pornim înapoi, către îndepărtata noastră tabără. Și în drumul nostru vedeam o mulțime de antilope alergînd cu vioiciune pretutindeni pe întinsul preriei, dar nici una nu se arăta dispusă să stea pe loc ca să tragem în ea. Cînd ajunserăm la poalele masivului muntos ce stătea între noi și tabără, eram prea grăbiți ca să apucăm pe drumul neted dar de ocol ; așa că luînd-o noi îndată la stînga, îndemnarăm caii obosiți s-o ia în sus, iarăși printre stînci. Pê coastele stîncioase vedeam alergînd încă și mai multe antilope. Amîndoi am tras în cîte una — ce-i drept de la mare distanță — și amîndoi am dat greș. În cele din urmă ajunserăm pe ultima creastă. Uitîndu-ne în jos, vedeam viermuiala taberei din valea de la picioarele noastre, așa că am coborît într-acolo cam dezamăgiți. Pe cînd treceam printre corturi, indienii se

uitau zadarnic să vadă carnea proaspătă ce-ar fi trebuit să atîrîe la spatele șeilor noastre, iar *squaws* scoteau tot felul de exclamații înăbușite, spre marea indignare a lui Reynal. Rușinea noastră spori și mai mult cînd ajunserăm la cortul lui. Aici văzurăm cum tînăra lui rudă indiană, Grindină, stătea cu trupul lui zvelt și grațios întins alene pe-o coastă și dimpreună cu prietenul său, Iepurele, întins și el alături, se ospătau îmbelșugat dintr-un vas mare de lemn plin cu *wasna*, pe care *squaws* li-l puseseră dinainte. În preajma lor se vedea pielea proaspătă a unei femele de elan, vînată de Grindină prin munți, pe la vreo milă sau două depărtare de tabără. Nu încape îndoială că inima flăcăului stătea să plesnească de mîndrie, dar el nu se trăda nici prin cel mai mic semn. Ba chiar se făcu a nu băga de seamă apropierea noastră, și pe chipul său frumos se oglindea deplina pace a stăpînirii de sine indiene ; dar o stăpînire de sine care te împiedică să-ți arăți emoția, fără s-o împruțineze cu ceva. Trecuseră vreo două luni de cînd îl cunoscusem prima dată pe Grindină și în vremea asta băiatul crescuse simțitor. Cînd îl cunoscusem eu, abia începuse să se desprindă de purtările și simțămintele unui băiețandru, pentru a le schimba cu demnitatea și ambițiile unui vînător și războinic. De curînd ucisese prima căprioară, iar asta îi ațîțase și mai mult dorința de a se face luat în seamă. De atunci umblase mereu după vînat, și nici un alt tînăr din sat nu fusese la fel de activ sau la fel de norocos ca el. Succesele astea produsese în firea lui schimbări evidente. Așa cum mi-l aminteam eu din primele zile, se ferea cu grijă de tovărășia tinerelor *squaws* și în prezența lor se arăta rușinos și timid ; acum însă, bizuindu-se pe proaspăta lui faimă, începea să desprindă aerele și vicleșugurile unui curtezan. Purta cu fală pe umărul stîng pătura roșie, în fiecare zi își vopsea cu roșu obrazii și își atîrna de urechi cercei de scoici. Dacă am observat eu bine, obținea destul succes în noile

sale îndeletniciri ; și totuși Grindină mai avea multe de îndeplinit pînă să ajungă la starea de adevărat războinic. Oricît de curtenitor începuse să se poarte în mijlocul femeilor și fetelor, era încă reținut și sfios față de bătrini și căpetenii ; fiindcă nu ucisese încă nici un om și nici nu lovise pe cîmpul de luptă trupul unui vrăjmaș mort. Nu mă îndoiesc că băiatul acela frumos și cu chip senin ardea de dorința de a-și însingera virginul cuțit de scalpat, și eu n-aș fi stat singur în cort cu el fără să-i urmăresc cu ochi atent toate mișcările.

Fratele lui mai mare, Calul, se dovedea a fi altfel de om. Nimic mai mult decît un fițizon trîndav. Se pricepea foarte bine la vînat, dar prefera să trăiască din ce vînau ceilalți. N-avea nici un chef să se distingă prin ceva și Grindină îl întrecuse de mult în toate privințele. Era negru și urît la chip și își petrecea o mare parte din vreme boindu-se cu roșu și admirîndu-se într-o mică oglindă de buzunar dăruită de mine. Restul zilei și-l împărțea între mîncat, dormit și stat la soare dinaintea cortului. Rămînea acolo ceasuri întregi împopoțonat cu toate podoabele, ținînd în mînă o veche sabie de dragon, și se vedea cît de colo că se socotește obiect al admirației tuturor femeilor din preajmă. Stătea neclintit, și privea drept înainte luîndu-și o înfățișare de înaltă solemnitate, ca și cînd ar fi fost cufundat în adînci cugetări, și numai după privirile piezișe pe care le furișa din cînd în cînd către presupusele lui admiratoare îți puteai da seama încotro i se îndreaptă cu adevărat gîndurile.

Și el și fratele său pot fi considerați elite ale comunității indiene ; tot la fel stăteau lucrurile și cu prietenul lui Grindină, Iepurele, care nici el nu poate fi trecut cu vederea. Grindină și Iepurele erau nedespărțiți : mîncau, dormeau și vînau împreună și împărțeau frățește aproape tot ce aveau. Dacă există în firea indienilor vreo trăsătură demnă de a fi numită romantică, atunci trebuie căutată

în prietenii de felul acesta, așa cum pot fi aflate la multe triburi de pe prerie.

Ceasurile acelei mohorâte după-amiezi păreau să se tîrîie cu încetineală unul după celălalt. Zăceam în cortul lui Reynal, copleșit de apatia ce se înstăpînise peste întreaga tabără. Treburile din ziua aceea se sfîrșiseră, ori dacă nu, atunci se părea că toți se hotărîseră să nici nu le mai sfîrșească, așa că moțăiau în tihnă la adăpostul corturilor. O adîncă amorteală, însuși duhul leneviei părea a se fi abătut peste sat. Din cînd în cînd prindeam în auz rîsul reținut al vreunei fete dintr-un cort apropiat sau glasurile subțiri și zglobii ale cîtorva copii neastîmpărați, singurii încă netoropiți în acea lume parcă lipsită de viață. Căzui și eu în starea generală a celor ce mă înconjurau ; nu-mi mai puteam urma șirul gîndurilor, nu mai eram bîn decît pentru gînduri vagi și visare, pînă cînd, asemeni tuturor celorlalți, am căzut și eu pradă somnului.

La venirea serii, cînd focurile începură să răsară roată prin fața corturilor, un ales cerc de familie se adună în apropiere de domiciliul lui Reynal. Nu se aflau de față decît rude ale neveste-si, o deplorabilă și josnică strînsură, din sînul căreia doar Grindină promitea că se va alege ceva de el în viitor. Chiar și perspectivele lui erau umbrite într-o oarecare măsură de calitatea acestei familii, nu atît din pricina vreunor considerații de rang social, cît din cauză că avea să fie lipsit de orice sprijin serios în acțiunile sale viitoare și de ajutor în cazul vreunor neînțelegeri. Raymond și cu mine ne aflam printre ei. Erau vreo opt sau zece bărbați strînși în jurul focului, dimpreună cu cam tot atîtea femei și tinere și bătrîne, dintre care unele arătau destul de bine. Și în vreme ce pipa trecea de la bărbat la bărbat, se încinse o discuție vie, mai mult veselă decît distinsă, iar pînă la urmă vreo două sau trei femei dintre cele mai în vîrstă (fiindcă fetele

erau mai rezervate și mai sfioase) începură să-l încolțească pe Raymond cu tot felul de glume piperate. Li se alăturară și cîțiva bărbați, iar o bătrînă *squaw* încheie cadorisindu-l cu o poreclă hazoasă și indecentă, urmată de rîsete pe seama lui. Raymond rînji strîmb și se hlizi și el, făcînd cîteva zadarnice încercări de a-și lua revanșa. Știînd bine cît de imprudent și chiar primejdios ar fi fost să apar și eu într-o postură caraghioasă față de indieni, am păstrat o atitudine rigidă și încruntată, și am scăpat astfel de orice împunsătură.

Spre marea mea neplăcere, dimineța aflai că tabăra avea să rămînă pe loc încă o zi. Îmi era o silă cumplită de lincezeala și monotonia de acolo, așa că, pentru a scăpa de ele, am plecat să cercetez munții din împrejurimi. N-am plecat singur, ci întovărit de un prieten credincios, pușca, unicul prieten adevărat, pe al cărui sprijin neîntîrziat mă puteam cu siguranță bizui la caz de nevoie. Ce-i drept, aproape toți indienii din sat mărturiseau simpatie față de albi, dar pătaniile altora și propria mea experiență îmi arătau cît de nebunească ar putea fi încrederea oarbă și că e absolut imposibil de prevăzut la ce gesturi neașteptate îl pot împinge pe un indian pornirile sale străni și nestăpînite. Atunci cînd te afli printre acești oameni, primejdia nu e niciodată mai aproape decît în cazul cînd nu ești pregătit s-o înfrunți și niciodată mai îndepărtată decît în momentele cînd ești înarmat și gata să-i faci față în orice situație. Nimic nu poate atîta instinctele lor singeroase cu mai multă putere decît dovezile de timiditate, slăbiciune, sau nesiguranță.

Printre înălțimi se deschideau multe văi întunecate și adînci, năpădite de copaci și de tufărișuri, fiindcă pretutindeni era pădure deasă, acolo unde stîncile îngăduiau apariția vegetației. Multime mare de indieni cutreierau pe la poalele pădurilor și prin tot locul auzeai băiețandri strigînd și rîzînd pe coastele de munte pe unde își exersau

ochiul și mâna și dădeau frîu liber înclinării lor sîngeroase ucigînd păsări și animale mărunte cu arcurile și săgețile făcute pe măsură. Există și o viroagă îngustă ce se întindea printre pereți drepecți de stîncă pînă departe în pieptul muntelui. Pe fundul ei am apucat-o în sus, croindu-mi drum printre stîncile, copacii și tufișurile ce-l acopereau. Se prelingea pe acolo un firîșor plîpînd de apă care încă de la locul lui de baștină, de sub stîncă, cu greu putea fi mîngîiat ori înveselit de vreo rază de soare. După ce am înaintat o vreme, am crezut că mă aflu în deplină singurătate ; dar ajungînd într-un loc unde viroaga era mai mult golașă, aproape lipsită de copaci și de tufișuri, am zărit la oarecare distanță capul negru și umerii arămii ai unui indian răsărînd dintre tufele de pe coastă. Nu-i nevoie ca cititorul să se pregătească pentru cine știe ce aventură, fiindcă n-am nici una de povestit. Capul și umerii erau ai lui Mene-Sila, cel mai bun prieten al meu din sat. Cum mă apropiasem fără să fac vreun zgomot, fiind încălțat cu mocasini, bătrînul habar nu avea de prezența mea ; trăgîndu-mă într-un loc de unde nimic nu-mi împiedeca vederea, l-am zărit așezat jos, singur și neclintit ca o statuie printre stînci și copaci. Stătea cu fața ridicată și privirile îi păreau ațintite asupra unui pin cocoțat într-o creștătură a prăpăstiei stîncioase. Vîrfurile pinului se clătina încoace și încolo împins de vînt și crengile-i lungi unduiau în sus și în jos, de parcă ar fi fost însuflețit. După ce mă uitai o vreme la bătrîn, mă conșinsei că era cufundat într-un act de venerație, de rugăciune ori de comuniune de cine știe ce fel cu vreo făptură supranaturală. Tare aș fi vrut să-i pătrund gîndurile, dar eram silit să mă mulțumesc cu bănuieli și presupuneri. Știam că deși intelectul unui indian este capabil să conceapă ideea unui spirit atotștiutor, atotputernic, stăpînitor suprem al universului, totuși mintea lui nu se poate ridica întotdeauna pînă la comuniunea cu o făp-

tură ce i se pare atît de uriaşă, atît de îndepărtată şi atît de greu de înţeles ; iar atunci cînd ameninţă primejdia, cînd speranţele îi sînt spulberate şi vicisitudinile îl copleşesc, este gata să caute alinare la forţe mai mărunte, mai puţin îndepărtate de orizonturile sale. Îşi alege cîte un duh ocrotitor, de la care aşteaptă sprijin şi îndrumare. Pentru el întreaga natură e îmbibată de influenţe mistice. Prin munţii aceia nu păsea nici o sălbăticiune, nu cînta nici o pasăre, nu flutura nici o frunză care să nu-i poată influenţa destinul, sau să nu-i poată da de veste ce îl aşteaptă ; indianul cercetează natura înconjurătoare la fel cum astrologul cercetează stelele. E atît de strîns legat de natură, încît duhul lui ocrotitor, departe de a fi o imaterială creaţie a închipuirii, este de obicei întruchipat într-o făptură vie : un urs, un lup, un vultur sau un şarpe ; iar Mene-Sila, după cum şedea şi se uita cu încordare la bătrînul pin, se prea poate să fi văzut în el venerabilul sălaş al închipuitului duh ce-i diriguia şi-i ocrotea viaţa.

Dar orice ar fi fost în mintea bătrînului, n-avea nici un rost să-i tulbur reculegerea. M-am retras deci în linişte şi am coborît pe viroagă pînă ce am dat de un loc unde puteam trece peste marginile prăpăstioase, ca să ajung pe coasta muntelui. Înălţînd privirile, am văzut un vîrf înalt ridicat din mijlocul pădurilor. Ceva mă îndemna să urc ; de multe zile nu-mi mai simţisem mădularele atît de puternice şi elastice. Un ceas şi jumătate de trudă înceată şi deseori întreruptă m-au făcut să ajung chiar pe pisc ; şi atunci, scăpat din umbra neagră a stîncilor şi pinilor, am păşit la lumină şi am mers pe buza scaldată în soare a prăpăstiei şi m-am aşezat jos la capătul ei cel mai îndepărtat. Privind către vest printre culmile munţilor, vedeam albastrul palid al cîmpiei întinzîndu-se pînă în zăriştea cea mai îndepărtată, asemenea unui ocean potolit şi senin. Munţii din jur erau şi aşa destul de impresionanţi şi maiestuoşi, însă contrastul dubla efectul adînc tîlburător al înfăţişării lor sălbatice.

XIX. TRECEREA MUNTILOR

Cînd mă despărțisem de Shaw în tabăra de la La Bonté, îi făgăduisem c-o să ne reîntîlnim la Fort Laramie pe întîii august. Indienii aveau și ei de gînd să treacă munții și să se îndrepte către fort. Dar așa ceva nu era posibil acolo unde ne aflam, fiindcă nu exista trecătoare ; ca să ajungem la una, trebuia să coborîm înspre sud cale de douăsprezece sau cincisprezece mile. După-amiaza tîrziu tabăra s-a pus în mișcare. Eu mergeam la urmă, împreună cu vreo trei-patru tineri indieni, și vedeam în față furnicarul ce înainta în lumina roșiatică a asfințitului ori la umbra deasă a creștelor de munte, întinzîndu-se pînă hăt departe, unde nu se mai vedea capul coloanei. Au ales pentru așezarea taberei un loc cu ghinion. Exact cu un an înainte, cînd așezaseră tot acolo tabăra, o ceată de război condusă de feciorul lui Vîfor plecase împotriva dușmanului și din cei zece războinici nici unul nu se mai întorsese. Tocmai asta era cauza nemijlocită a pregătirilor de război din acest ar. Cînd am ajuns la tabără, nu mică mi-a fost mirarea pricinuită de larmă îngrozitoare care mă întîmpină : urlete, strigăte și bocete scoase de toate femeile satului ; multe dintre ele, nemulțumite cu aceste

dovezi de suferință pentru pierderea prietenilor și rudelor, își creștau adînc picioarele cu cuțitul. Un războinic din sat, care își pierduse fratele în acea expediție, găsi o altă cale de a-și arăta durerea. Deși de cele mai multe ori indienii sînt socotiți hrăpăreți, ei dau totuși dovadă, atunci cînd sînt în doliu ori cu alte prilejuri solemne, că nu știu ce înseamnă zgîrcenia și sînt în stare să dea tot ce au, condemnîndu-se singuri la goliciune și lipsuri. Războinicul despre care e vorba luă doi dintre cei mai buni cai ai săi și ieși cu ei în mijlocul satului, unde îi dăruia prietenilor; îndată după aceea cîntece și ovații înălțate în cinstea dărnicei sale se amestecară cu strigătele femeilor.

În dimineța următoare pătrunserăm iarăși în munți. În înfățișarea acestora nu exista nimic măreț sau pitoresc, aveau un aspect cît se poate de deprimant, căci oriîncotro te uitai nu vedeai decît mormane de stînci negre și colțuroase îngrămădite unele peste altele, fără urmă de copac sau altă vegetație. Pe cînd treceam printre ele de-a lungul unei văi largi, îl văzui pe Raymond cum călărește alături de o tînră *squaw* și îi spune tot felul de vorbe măgulitoare. Toate bătrînele din jur se uitau la el cu adîncă admirație, iar fata întorcea mereu capul într-o parte și se prăpădea de rîs. Tocmai atunci catîrca lui găsi cu cale să-și arate năbădăile și începu să se ridice în două picioare și să sară ca berbecul, parcă ieșită din minți. Raymond era foarte bun călăreț și la început se ținu zdravăn în șa; dar peste cîteva clipe văzui picioarele de dinapoi ale catîrcei fluturînd în aer și pe bietul meu însoțitor zburînd cu capul înainte peste urechile ei. Toate femeile izbucniră în țipete și hohote de rîs la care lua parte și drăguța lui, iar asupra lui Raymond se revărsă asemenea potop de glume, încît preferă să se îndepărteze, ca să nu le mai audă.

Nu mult mai târziu, cînd pornisem să mă apropii de el, îl auzii că-mi strigă ceva. Îmi arăta cu mîna către o colină stîncoasă ce se rîdica singuratică în mijlocul văii dinaintea noastră, iar din spatele ei ieşi un lung şir de elani şi pătrunse în goana mare printr-o despicătură a muntelui. Abia dispăruseră elanii, cînd urlete şi strigăte izbucniră în jurul meu din cincizeci de gîtlejuri. Tinerii săriră de pe cai, aruncară de pe ei mantiile grele de piele de bizon şi alergară cu toată graba către poalele înălţimii celei mai apropiate. Reynal o luă şi el la galop, în aceeaşi direcţie, strigînd către noi :

— Vedeţi turma aceea de coarne rămuroase ? Dacă nu-s o sută nu-i nici unul !

Într-adevăr, pe aproape de creasta muntelui se vedea un mare număr de pete albe urcînd iute printre prăpăstii, în vreme ce altele înaintau în şir chiar pe profilul stîncos al crestei. Dornic să văd vînătoarea, o pornii înainte la galop, pătrunsei pe o spărtură din coasta muntelui şi urcai, mergînd pe stînci desprinse din munte, atît de sus cît mă putea duce calul. Acolo îl legai de un pin bătrîn. În clipa aceea mă strigă Raymond din dreapta şi îmi spuse că o altă turmă de capre se afla în apropiere, înspre partea aceea. Urcai repede pînă pe creasta spărturii, de unde se putea vedea bine toată trecătoarea aceea stîncoasă ; văzui atunci desluşit, aproape în bătaia pusti, vreo cincizeci sau şaizeci de capre tropăind în sus pe stînci şi silindu-se, după obiceiul lor dintotdeauna, să ajungă pe piscurile cele mai înalte. Indienii goi săreau cu uşurinţă pe stînci, urmărindu-le. Cît ai clipi, vînatul şi vînatorii dispărură din vedere. Nu se zărea şi nu se auzea nimic în afară de cîte o împuşcătură răzleaţă, din ce în ce mai îndepărtată, care îşi revărsa ecourile printre stînci.

M-am întors în loc că să cobor şi atunci am văzut valea de dedesubt mişunînd de indieni grăbiţi s-o străbată cît

mai repede, și călare și pe jos. Dar într-un anumit loc se opreau cu toții și se adunau grămadă pe măsură ce soseau; se pregătea tabăra și se ridicau corturile. M-am dus la locul acela și nu mult mai târziu se întoarseră și Reynal cu Raymond. Duceau între ei o capră pe care o ucisese cu pietre aruncate de pe marginea unei prăpăstii pe unde biata vietate încercase să scape. Unul cite unul, vînătorii începeau să sosească; dar atît de agere sînt caprele Munților Stîncoși, cã deși vreo șazeci sau șaptezeci porniseră pe urmele lor, nu putuseră vîna decît vreo jumătate de duzină. Dintre acestea, doar unul singur era un mascul mai în vîrstă. Avea niște coarne de dimensiuni aproape incredibile. Mai văzusem pe la indieni polonice cu cozi lungi și cu capacitate de peste doi litri făcute din astfel de coarne.

A doua zi, toată dimineața am înaintat printre coline. În ziua următoare înălțimile începură să se strîngă în jurul nostru și pornirăm din plin adevărata trecere a munților. Înainte ca satul să părăsească locul de tabără, am luat-o înainte împreună cu Pană de Vultur, un bărbat bine făcut la trup, dar cu chip viclean și neplăcut. Fiul său, un băiețandru cu brațe subțiri, călărea împreună cu noi și încă un indian, cu numele de Panteră, ni se alăturase. Lăsarăm satul în urma noastră, pierzîndu-l din ochi, și începurăm să urcăm cu toții un defileu stîncos. Nu după multă vreme, Pană de Vultur descoperi în depărtare niște semne de vînat și împreună cu fecioru-său porni în urmărirea lui, lăsîndu-mă pe mine să-mi continui calea împreună cu Panteră. Acesta nu era decît un *nom de guerre*; ¹ căci, după cum făc mulți indieni, adevăratul nume și-l ținea ascuns, din pricina cine știe căror superstiții. Era un flăcău cu înfățișare aleasă. Așa cum lăsa mantia împodobită din piele de bizon să-i cadă în falduri în jurul șoldurilor, silueta lui falnică și grațioasă ieșea

¹ Poreclă (fr.).

pe deplin la vedere ; și cum stătea pe cal într-o atitudine total degajată, lăsînd lungile pene de cocoș de prerie să-i fluture de pe creștetul capului, arăta ca însuși simbolul adevăratului călăreț băștinaș de pe întinsul preriilor. Nu avea aceeași fire ca și ceilalți indieni. Așa cum se putea citi pe chip, nu avea nimic din gelozia, firea bănuitoare și șiretenia dușmănoasă ale celor din neamul său. În cele mai multe privințe, un alb civilizat poate descoperi foarte puține puncte de asemănare între firea sa și firea unui indian. Oricît, de dispus ar fi să prețuiască la justa lor valoare însușirile prețioase ale acestora, un alb nu se poate să nu-și dea seama că o prăpastie se cascadează între el și frații lui arămii. Ba mai mult, după ce va respira cîteva luni sau cîteva săptămîni aerul preriilor, va vedea că greu izbutește să micșoreze această prăpastie. Totuși, în felul de a fi al lui Panteră descoperisem cu bucurie cel puțin cîteva trăsături în stare să trezească o simpatie reciprocă între mine și el. Eram foarte buni prieteni și în vreme ce mergeam alături călare prin locuri stîncose, văi adînci și mici întinderi de șesuri sterpe, se străduia cu foarte multă tragere de inimă să mă învețe limba indienilor Dahcotah. După un timp, ajunserăm la un locșor acoperit de iarbă unde cîteva tufișuri de agrișe creșteau la poalele unei stînci ; agrișile astea erau atît de ispititoare pentru tovarășul meu, încît trecu peste poruncile pe care le avea și se opri să le culeagă, risipind așa de mult timp, că înainte de plecarea noastră convoiul ne ajunsese din urmă. Cea dintîi apăru o bătrînă, ducîndu-și de funie printre stînci calul de povară. Băștinașii sosiră unii după alții și în scurt timp locușorul acela strîmt se umplu de lume.

Marșul din dimineața aceea a fost ceva de neuitat. Străbăteam grandioase întinderi de munți și păduri de pini de-o măreață sălbăticie, aflate toate sub vraja duhului singurătății și al tăcerii. Fie că ridicai privirile, fie că le coborai, nu puteai zări altceva decît verdele întunecat

al funzișurilor. Se revărsa peste văi și înveșmînta munții ; de la stîncile negre ce încoronau crestele, pînă la cursurile de apă ce curgeau ocolind poalele. Am urcat sus pe culmea unei înălțimi de unde puteam să mă uit la întreaga cohortă a băștinașilor înșiruită la picioarele mele și, hăt departe la stînga, vedeam linia ei subțire întreruptă, arătîndu-se numai din loc în loc și întinsă printre munți pe distanță de mile întregi. Pe coasta cea mai îndepărtată, încă mai coborau călăreți care de departe se zăreau ca niște boabe mărunte.

Am rămas acolo pe înălțime pînă cînd au trecut toți, apoi am coborît și m-am luat pe urmele lor. Ceva mai departe am dat peste o mică pajiște virită adînc între înălțimi abrupte ; aici făcuse tabără întreg satul. Locul acela îngust mișuna de mulțimea dezordonată și fără astîmpăr. Unele corturi erau gata ridicate, la altele *squaws* se chinuiau să tragă acoperămintele grele peste parii goi. Altele nu erau deocamdată decît simple schelete și încă multe zăceau pe pămînt cu parii, acoperămintele și toate celelalte risipite în neorînduială printre mantii din piele de bizon, baloturi de carne, unelte casnice, piese de harnașament și arme. *Squaws* țipau una la alta, caii zvîrleau și băteau din picioare, cîinii lătrau nerăbdători să li se ia poverile din spinare și în toată hărmălaia fluturatul penelor și strălucirea podoabelor purtate de băștinași venea să aducă o notă de voioșie. Copiii mici se zbenguiau peste tot prin mulțime și mulți dintre băieții mai răsăriți se și cățăraseră pe stînci, stăteau cu arcurile lor micuțe în mînă și priveau neastîmpărul mulțimii de dedesubt. În contrast cu harababura generală, în mijloc se alcătuiseră o roată de bătrîni și războinici care fumau în deplină liniște și nepăsare. Pînă la urmă vînzoleala se potoli. Caii fură duși la păscut pe o vale alăturată și în tabără se înstăpîni o atmosferă de odihnă și apatie. Abia trecuse de ceasul amiezii ; din pădurea ce ardea undeva înspre

răsărit se ridica o uriașă coloană de fum ce atârna deasupra acelor locuri ascunzînd în bună măsură razele soarelui : cu toate astea, arșița era aproape de neîndurat. Corturile stăteau îngrămădite laolaltă pe locul acela strîmt, fără nici o rînduială. Fiecare era ca un soj de seră unde proprietarul dormea în lenevie. În tabără domnea o liniște ca de moarte. Nimic nu se clintea din loc, doar vreo bătrînă poate că trecea din cînd în cînd de la un cort la altul. Fetele și flăcăii tineri se împărțiseră în grupuri și stăteau la umbra pinilor pe înălțimile din apropiere. Cîinii gîfiau întinși pe pămînt, prea toropiți de lene ca măcar să mai mîrîie la oamenii albi. La intrarea pe pajiște se găsea un izvor rece ascuns între stînci, cu totul acoperit de copaci înalți și de lăstăriș des. În acel colț răcoros și umbrat se adunaseră cîteva fete și se așezaseră laolaltă pe stînci și trunchiuri de copaci căzuți, iar acum erau ocupate să povestească ultimele bîrfe din sat, să rîdă și să arunce cu apă în *Meneaska* cel nepoftit. Minutele păreau a se iungi devenind ceasuri. Am stat multă vreme întins la umbra unui copac și am studiat limba indienilor Ogillallah, cu ajutorul prietenului meu Panteră. După ce ne-am plictisit amîndoi de îndeletnicirea asta, m-am întins pe malul unui ochi de apă adînc și limpede, format nu departe de izvor. Prin apă se jucau o sumedenie de peștișori, cam cît boldul de mari, care se amuzau împreună, după cîte se părea în chipul cel mai prietenesc ; dar uitîndu-mă eu mai cu luare-aminte, îmi dădui seama că, de fapt, erau angajați într-un război sîngeros unii împotriva altora. Din cînd în cînd cîte unul mai mărunțel cădea victimă și dispărea numaidecît în gura cuceritorului. Foarte adesea însă, tiranul bălții, un monstru cu ochii bulbucați, lung cam de-o șchioapă, ieșea domol din ascunzătorile de la mal și dădea roată bălții fluturînd din coadă și din aripioare. În clipa aceea se punea brusc capăt războiului cel mărunț și toți peștișorii fugeau îngroziți din fața forței copleșitoare.

„Filantropi buni la inimă, mi-am spus eu atunci, puteţi voi să susţinaţi îndelung după mileniul vostru de pace ; căci de la plevuşcă şi pînă la oameni, viaţa este un neconţinut război.“

În cele din urmă se făcu şi seară ; culmile munţilor încă erau încălzite în soare, cînd asupra pajiştei noastre se lăseseră umbrele tot mai dese ale amurgului. Am plecat din tabără şi m-am urcat pe o înălţime din apropiere. Soarele tot îşi mai strecura cîte o rază printre pinii ţepeni de pe crestele dinspre apus. Peste o clipă dispăru şi, văzînd că întreg peisajul se acoperă de umbre, am pornit iar îndărăt către sat. La coborîre, auzeam urletele lupilor şi lătratul vulpilor din întunecoasele păduri din apropiere sau de mai departe. Tabăra strălucea de mulţimea focurilor şi mişuna de siluete goale şi negricioase ale căror umbre înalte lunecau în zbor peste stîncile din preajmă, ca spectrele unor strigoi.

Găsii cercul de fumători aşezat la locul lui dinainte ştiut ; adică pe jos, dinaintea cortului unui anume războinic, care părea să aibă faima de gazdă primitoare. M-am aşezat şi eu să fumez o pipă de rămas bun cu prietenii mei băştinaşi. Eram atunci în ziua de întîi august, zi în care îi făgăduisem lui Shaw să-l întîlnesc la Fort Laramie. Fortul se afla acum la mai puţin de două zile de drum, şi pentru ca prietenul meu să fie scutit de a-şi face griji în legătură cu soarta mea, mă hotărîsem s-o iau înainte şi să ajung cît voi putea mai repede la locul de întîlnire. Mă dusei mai întîi să-l caut pe Grindină, şi după ce îl găsii, îi dădui un pumn de fleacuri de care poartă marchitanii şi o hîrtie înroşită, cu condiţia ca a doua zi dimineaţă să-mi fie călăuză prin munţi.

Grindină făcu o dată „Ai !“ şi primi darul. Nici unul dintre noi nu mai spuse nimic ; chestiunea se aranjase, şi m-am dus să mă culc în cortul lui Kongra-Tonga.

Cu mult înainte de revărsarea zorilor, Raymond veni și mă scutură de umăr, spunînd :

— Găta, totu-i pregătit.

Am ieșit afară. Era o dimineată răcoroasă, umedă și întunecoasă și întreaga tabără părea cufundată în somn. Grindină se găsea în fața cortului călare pe cal, iar iapa mea Pauline și catirca lui Raymond stăteau prionite în apropiere. Am pus șeile pe cai și am mai aranjat câteva lucruri trebuitoare pentru călătorie, dar înainte de a apuca noi să terminăm tabăra începu să se agite și acoperăminturile corturilor fluturau și foșneau fiind trase de pe pari de către *squaws* care începuseră pregătirile de plecare. Chiar cînd se crăpa de ziuă, părăsirăm locul acela trecînd printr-o îngustă despicătură dintre stînci, pe unde era ieșirea de pe pajiște înspre răsărit. Cînd ajunserăm pe culmea trecătorii, mă întorsei și mă mai uitai odată îndărăt către tabără, deslușind-o cu greu în lumina puțină și cenușie a dimineții. Totul fremăta din pricina pregătirilor de plecare. Mi-am mutat privirile de acolo, ca și cum aș fi fost doar pe jumătate hotărît să-mi iau rămas bun pentru totdeauna de la tovarășii mei băștinași. Trecurăm printre stînci și pini atît de întunecați, încît o vreme abia puturăm desluși pe unde mergem. Ținutul din fața noastră era sălbatic și accidentat, jumătate coline jumătate loc întins, în parte golaș și în parte acoperit cu păduri de pin și stejar. Stavile de munți semeți îl înconjurau : pădurile erau înviorătoare și răcoroase atunci în faptul dimineții, piscurile munților purtau ghirlande de cețuri și aburi alunecau alene peste pădurile de pe coaste, agățîndu-se în vîrfurile copacilor. Ceva mai tîrziu, piscul ascuțit și negru al celui mai semeț munte fu poleit cu aur de razele soarelui. Grindină mergea înainte și îl auzirăm scoțînd o exclamație. Un animal mare sări dintre tufișuri și un elan, așa am crezut atunci, cu coarnele mult pe spate, trecu ca o vijelie pe lîngă noi de-a curmezișul locului deschis și în salturi nebunești se îndreptă către

pinii din apropiere. Raymond sări numaidecît din şa, dar pînă să apuce el să tragă, animalul şi ajunsese la peste două sute de yarzi depărtare. Glonţul îşi atinse ţinta, dar prea jos ca să fie dătător de moarte. Totuşi elanul îşi schimbă direcţia fugii şi o luă la goană cu toată puterea printre copaci, făcîndu-şi drum aproape în unghi drept faţă de cel dinainte. Am tras şi eu şi i-am zdrobit umărul; dar încă îşi continuă fuga şi coborî şchiopătînd într-o vale împădurită unde tînărul indian îl urmări şi îl ucise. La întoarcerea lui, văzurăm că nu era vorba de un elan, ci de un cerb cu coada neagră, un animal aproape de două ori mai mare decît un cerb obişnuit şi cu totul necunoscut în răsărit. Trosnetele împuşcăturilor ajunseseră la urechile indienilor şi cîţiva dintre ei veniră pînă la noi. I-am lăsat lui Grindină pielea cerbului, am atîrnat la spatele şeilor noastre cită carne poftream, lăsînd restul în seama indienilor, şi ne-am văzut de cale. Între timp satul înaintase şi el, ba chiar atît de mult că n-ar mai fi fost cu putinţă să le-o luăm înainte. Ne schimbarăm atunci direcţia aşa fel ca să le ieşim înainte într-un punct cît mai apropiat. În scurtă vreme am putut distinge, printre tulpinele negre ale pinilor, siluetele indienilor porniţi la drum. Din nou făceam parte din convoiul lor. Mergeau acum chiar mai repede decît cu graba lor obişnuită, îngrămădiţi laolaltă într-o trecătoare îngustă, printre stînci şi pini bătrîni. Ajunsesem pe versantul răsăritean al munţilor şi foarte curînd dădurăm peste un defileu accidentat şi anevoie de străbătut, coborînd în pantă foarte înclinată. Tot furnicarul acela se scurse deodată la vale, umplînd trecătoarca stîncioasă asemeni unui năvalnic torent de munte. Pădurile de pe munţii din faţa noastră ardeau şi incendiul se stîrnise cu săptămîni înainte. Vederea ne era împiedecată de o uriaşă mare de fum şi pe amîndouă părţile se înălţau pereţi gigantici de stîncă ce-şi ridicau parcă pînă în înaltul cerului coamele de pîni de pe creste,

iar piscurile ascuțite și culmile dințate ale munților de dincolo abia puteau fi zărite ca printr-un vâl. Peisajul în sine era grandios și impresionant, dar cu mulțimea aceea dezordonată, cu războinicii înarmați, cu copiii goi și fetele găsite ca de sărbătoare ce năboiau înspre vale, ar fi oferit un model neprețuit pentru pictor, și numai pana unui Walter Scott s-ar fi putut încumeta s-o descrie în tot pitorescul ei.

Trecurăm peste o porțiune pîrjolită pe unde pămîntul era fierbinte sub copitele cailor și printre coastele cuprinse parcă de flăcări a doi munți. De cităva vreme coborîsem într-o regiune mai puțin pietroasă, unde dădurăm peste un șir de văi mărunte udate de un curs de apă pe ale cărui maluri creșteau puzderii de agrișe sălbatice și pomușoare, iar copiii și chiar mulți bărbați în toată firea se răzlețiră de convoi ca să le adune, în vreme ce noi treceam mai departe. Continuarăm să coborîm, și peisajul se schimba cu repeziciune. Munții cuprinși de flăcări rămăseseră în urmă și prin văile deschise ce se aflau în fața noastră puteam zări preria întinzîndu-se ca un ocean pînă dincolo de zare. După ce trecurăm de un șir de copaci de pe malurile apei, indienii se grăbiră să iasă cît mai repede la lărgimea cîmpiei. Mi-era sete și am îngenunchiat pe malul rîului ca să beau apă. Cînd am încălecat din nou, ca o culme a indolenței mi-am lăsat pușca în iarbă și cu gîndurile hoinărind pe cine știe unde, am mers o bucată bună de drum pînă să-i observ lipsa. Bineînțeles că n-am pierdut nici o clipă și am pornit la galop întins în căutarea ei. Trecînd pe lîngă șirul de indieni, mă uitam cu luare-ăminte la fiecare războinic care trecea în trap domol pe lîngă mine și pînă la urmă mi-am descoperit pușca în mîna unuia dintre ei, iar cînd m-am dus să i-o cer mi-a dat-o imediat, fără nici un fel de codeală. Neavînd alt mijloc de a-mi dovedi recunoștința, mi-am scos un pînten și i l-am oferit. A fost în culmea

fericirii, privind gestul acesta ca pe un semn de aleasă prețuire și numai decît mi-a întins piciorul ca să-i prind pîntenul. De îndată ce am isprăvit treaba asta l-a înfîpt cu toată puterea în burta calului, care a sărit brusc și violent înainte. Indianul izbucni în rîs și înfipse pîntenul cu și mai multă îndîrjire. Atunci calul țîșni ca o săgeată drept înainte, însoțit de strigătele și rîsetele scoase de *squaws* și de exclamațiile bărbaților — „*Uaștai!* — *Grozav!*” — încîntați de efectele spectaculoase ale pîntenului dăruit. Indianul nu avea nici șă și nici ceva care să țină loc de frîu, în afară de o fișie de piele legată de falca de jos a calului. Prin urmare calul lui nu mai putea fi în nici un fel stăpînit și o apucă în goana mare peste prerie, pînă cînd cal și călăreț dispărură peste muchea unei coline. După aceea nu l-am mai văzut niciodată în viața mea, dar presupun că nu i s-a întîmplat nimic rău. Un indian aflat pe spinarea unui cal are mai multe vieți decît o pisică.

Satul așază tabără pe preria pîrjolită de soare, chiar lîngă poalele munților. Arșița era cumplită și copleșitoare. Indienii ridicară acoperămintele corturilor la un picior sau chiar mai mult de la pămînt, ca să lase aerul să circule; Reynal găsi și el cu cale să-și scoată veșmîntul de puitor de capcane din piele de căprioară, și să se mulțumească cu cele foarte sumare purtate de indieni. În ținuta asta elegantă se întinse în cortul lui pe o piele de bizon, și pe rînd ba înjuța căldura, ba trăgea din pipa pe care o fumam împreună. Se mai afla de față un cerc select de prieteni și rude indiene. Se servi o fiertură de cățel ca piesă de bază a ospățului de rămas bun și apoi, ca desert, un castron mare de lemn cu agrișe culese la munte.

— Ia uită-te colo, spuse Reynal arătînd cu mina pe deschizătura cortului. Vezi cocoșele acelea așezate la rînd la vreo cincisprezece mile de aici? Așa, acum ui-

tă-te la cea din margine; o vezi, aia de parcă are o pată albă pe ea. Ce zici, ai mai văzut-o vreodată ?

— Aș zice că e colina la poalele căreia am făcut noi tabără când eram pe Laramie Creek, acum vreo șase sau opt săptămîni.

— Ai brodit-o, îmi răspunse Reynal.

— Dă fuga și adu caii, Raymond, îmi îndemnai eu tovarășul. Dormim aici în tabără la noapte, iar mîine dimineată pornim de-a dreptul către fort.

În curînd iapa și catirca se aflau dinaintea cortului. Puserăm șeile și între timp în jurul nostru se adună o ceată de indieni. Calitățile Paulinei, iepșoara mea vînjoasă, ageră și rezistentă, ajunseseră bine cunoscute în tabără și mai mulți mușafiri veniseră călări pe caii lor cei buni pe care mi-i ofereau în dar. M-am grăbit să spun că nu merit asemenea cinste, știind prea bine că a accepta darurile însemna totodată a o lăsa pe Pauline în mîinile lor care nu prea știau ce e mila. Ne-am luat rămas bun de la Reynal, dar nu și de la indieni, fiindcă ei sînt obișnuiți să treacă peste astfel de ceremonii inutile. Părăsirăm tabăra și pornirăm peste prerie de-a dreptul către ripa cea albă ale cărei margini pale se înălțau domol asupra zării, asemeni unui nor. Veni cu noi și un indian al cărui nume l-am uitat, deși slujenia chipului său și groaznica lățime a gurii mi-au rămas viu întipărite în memorie. Antilope erau cu duiumul pe acolo, dar nu le-am luat în seamă. Călăream întins către ținta noastră, peste cîmpiile sterpe și colinele pleșuve ; pînă cînd, spre sfîrșitul după-amiezii, istoviți de căldură, sete și oboseală, dădurăm cu ochii de o priveliște ce ne umplu sufletele de bucurie : lungul șir de copaci și valea adîncă ce arată locul pe unde curge Laramie Creek. Trecînd prin crîngul de bătrîni plopuri uriași și plini de uscături ce mărginesc firul apei, am ieșit pe malul celălalt. În apele repezi și înspumate mișunau peștii, jucîndu-se și sărînd pe deasupra în

locurile mai puțin adânci. De îndată ce am ajuns pe celălalt mal, caii s-au întors să bea apă iar noi, ingenunchind pe nisip, le-am urmat pilda. Nu mai meraserăm mult și dădurăm peste locuri binecunoscute.

— Ne-apropiem de casă, Raymond, dădui eu de veste.

Văzurăm copacul cel mare la poalele căruia făcusem atîta amar de vreme tabără ; văzurăm ripele care priviseră cortul nostru cînd se aflase la cotul rîului ; văzurăm pajiștea pe care caii noștri păscuseră săptămîni la rînd și ceva mai departe așezarea de cîini de prerie unde îmi omorîsem timpul în atîtea ceasuri îndelungi de trîndăvie trăgînd cu pușca în nefericitele vietăți.

— Acum vine peste noi, spuse la o vreme Raymond, întorcîndu-și spre cer chipul lătăreț.

Și într-adevăr, ripele și pajiștea, rîul și pîlcurile de copaci se întunecau cu repeziciune. Nori negri uriași se înălțau dinspre sud și tunetele începuseră să huruie amenințător.

— Uite acolo facem tabără, spusei eu arătînd înspre un pîlc de copaci deși, în josul apei. Raymond și cu mine pornirăm într-acolo, dar indianul se opri pe loc și începu să strige la noi cu înfrigurare. Cînd îl întrebaram ce se întimplase, ne spuse că printre copacii de acolo bîntuie totdeauna duhurile a doi războinici și dacă ne vom culca în locul acela, toată noaptea au să țipe și-au s-azvîrle cu pietre în noi, ba poate pînă în dimineață au să ne fure și caii. Socotind că n-avem de ce să nu-i facem pe plac tovarășului nostru, am lăsat în urmă sălașul acelor strigoi atît de neobișnuiți și ne-am îndreptat, spre Chugwater, pornind însă în galop întins, fiindcă picături grele și începuseră să cadă. Curînd dădurăm cu ochii de puieții de plop creșcuți la gura pîrîiașului. Sărirăm de pe cai, scoaserăm iute șeile, dădurăm drumul cailor și scoțînd cuțitele ne apucarăm să ferfenim tufișurile tăind crengi și lăstari ca să ne facem adăpost împotriva ploii. Aplecarăm puieții de plop fără să le pricinuim nici o vătămare, pu-

serăm crengile și lăstarii pe deasupra și ne alcătuirăm astfel un adăpost bunisor ; numai că toată truda nu ne-a fost de nici un folos. Furtuna abia dacă ne-a atins. Dar la o jumătate de milă spre dreapta noastră, ploaia se revărsa ca o cascadă, iar tunetele bubuiau peste prerie ca o întreagă baterie de artilerie ; noi avurăm norocul să ne-ajungă doar cițiva stropi mari, scuturați de pe o margine de nor. Furtuna trecu și soarele străluci din nou cu întreaga lui putere. Stînd adunați sub umbrarul nostru de ramuri, ne-am apucat să ne înfruptăm dintr-o zdravănă porție de *wasna* pe care mi-o dăduse Weah-Washtay. Indianul adusese cu sine pipa și o pungă de *shongsasha* ; așa că pînă a ne lăsa furați de somn, am stat o vreme și am fumat tustrei. Totuși, mai înainte de asta, prietenul nostru cu gura cît o șură avu prevederea de a cerceta cu luare-aminte împrejurimile. Numărînd pe degete, ne aduse vestea că opt bărbați făcuseră nu de prea multă vreme tabără pe acolo — Bisonette, Paul Dorion, Antoine Le Rouge, Richardson și încă alți patru ale căror nume nu ni le putea spune. Toate astea se dovediră apoi întru totul exacte. Datorită cărui instinct ajunsese indianul la concluzii atît de exacte, mi-e absolut cu neputință să-mi dau seama.

Era încă întuneric deplin cînd m-am trezit și l-am sculat pe Raymond. Indianul apucase să plece, hotărîndu-se să ajungă la fort înaintea noastră. Ne luarăm după el și o vreme merserăm pe întuneric, iar cînd soarele în sfîrșit răsări, strălucind ca un glob de aramă cuprins de flăcări, ne aflam la zece mile depărtare de fort. În cele din urmă, de pe buza unui mal nisipos, zărirăm și Fort Laramie, la cîteva mile în fața noastră, stînd la marginea riului ca o micuță pată cenușie în mijlocul unei pustietăți fără margini. Mi-am oprit calul și am stat o clipă să-l privesc de acolo de sus. Mi se părea că e însăși culmea cea mai înaltă a civilizației și confortului. N-a mai durat mult pînă am ajuns în apropierea lui, fiindcă am străbătut

în goana mare cea mai întinsă parte a drumului. Laramle Creek încă se mai afla între noi și zidurile cele primitive și prietenești. Intrînd în apă prin locul unde ne înțepenisem în bancul de nisip, ne-am ridicat picioarele pînă în spatele șeilor și astfel îngenunchiați pe spinările cailor am trecut fără să ne udăm nici un pic prin șuvoaiele repezi de apă. De îndată ce urcarăm malul, mai mulți bărbați apărură în poartă. Trei dintre ei porniră în întîmpinarea noastră. Peste cîteva clipe putui să-mi dau seama că e vorba de Shaw ; îl urma Henry Chatillon, cu fața lui de bărbătească simplitate și sinceritate deplină, iar la urmă venea Deslauriers cu tot chipul iluminat de un zîmbet larg ce ne ura bun venit. Întîlnirea n-a fost pentru nimeni o simplă ceremonie. Cel puțin pentru mine evenimentul putea fi socotit cum nu se poate mai plăcut, căci treceam de la tovărășia unor oameni primitivi, sau aproape primitivi, la aceea a nobilului, înțeleptului și atît de învățatului meu prieten și a călăuzei noastre cu suflet și însușiri atît de alese. Și prezența mea era tot atît de binevenită pentru Shaw, fiindcă începuse să aibă anumite bănuieli foarte neplăcute în legătură cu soarta mea.

Bordeaux mă întîmpină cu cea mai mare bunăvoință și strigă să vie numaidecît bucătarul. Slujbașul acesta era o achiziție nouă și sosise doar în ultima vreme de la Fort Pierre cu căruțele neguțătorilor. Dar cu oricîtă iscusință s-ar fi putut lăuda el, n-avusese la îndemînă cele mai alese articole cu ajutorul cărora să și-o poată dovedi. Totuși îmi puse dinainte o gustare de dimineată alcătuită din pesmeți, cafea și carne de porc la saramură. Mi se părea că încep o nouă viață din clipa cînd puteam să stau pe o bancă, să am la îndemînă cuțit și furculiță, farfurie și ceașcă de cafea, iar dinainte ceva ce semăna a masă. Cafeaua mi se păru delicioasă și pîinea o noutate cum nu se poate mai binevenită, după ce trei săptămîni la șir nu știu dacă gustasem altceva decît carne, și asta de cele mai multe ori fără sare. Bucatele se adăugau la bucuriile

produse de cei din jur, fiindcă exact în fața mea stătea Shaw în îmbrăcăminte elegantă de interior. Dacă cineva ar fi tare dornic să aprecieze cum se cuvine însemnătatea unei tovărășii plăcute, n-are decît să petreacă vreo cîteva săptămîni, singur, într-un sat al indienilor Ogillallah. Iar dacă ar putea face în așa fel încît să adauge acelui soi de sihăstrie o boală epuizantă și destul de gravă, impresiile lui asupra acestui subiect ar putea deveni unele dintre cele mai vii.

Shaw se afla la fort de vreo două-trei săptămîni. L-am găsit instalat în vechea lui locuință, un apartament mare ocupat de obicei de *bourgeois*-ul care nu se găsea atunci la fața locului. Într-un colț dădui peste un culcuș moale de piei de bizon de cea mai bună calitate, și acolo mă întinsei. Shaw îmi aduse trei cărți și-mi spuse :

— Uite, ai aicea pe Shakespeare și pe Byron, iar dincoace *Vechiul Testament*, care cuprinde în el tot atîta poezie cît celelalte două la un loc.

Am ales pe cea mai slabă dintre ele, și cea mai mare parte a zilei am petrecut-o stînd întins pe mantiile din piele de bizon și desfătîndu-mă în cel mai înalt grad cu plăsmuirile strălucitului geniu ce n-a obținut alt triumf mai impresionant decît acela de a ne face aproape să trecem cu vederea firea deloc bărbătească a omului care a avut acel geniu. ¹

¹ Aluzie la Byron.

XX. CĂLĂTORIA SINGURATICĂ

În ziua sosirii mele la Fort Laramie, stăteam împreună cu Shaw întinși pe niște mantii din piele de bizon în apartamentul ce ne fusese pus la dispoziție cu atita ospitalitate ; Henry Chatillon se afla și el de față, trebăluind ceva pe la harnașamente și pe la armele aduse la noi în odaie, dimpreună cu vreo doi sau trei indieni care stăteau turcește pe dușumea și-și țineau ațintite asupra noastră privirile neclintite.

— Aici am dus-o bine în toate privințele, spuse Shaw, în afară de una. Cu bani este imposibil să găsești niște *shongsasha* ca lumea.

I-am întins atunci o pungă de piele cu *shongsasha* de cea mai bună calitate, căpătată încă de cînd mă afluam prin Black Hills. Shaw continuă :

— Henry, te rog, dă-mi fundul de tocat al lui Papin, sau mai degrabă dă asta indianului de colo și lasă-l pe el să toace amestecul ; indienii se pricep mai bine decît orice alb.

Fără să scoată o vorbă, indianul amestecă tutunul și scoarța de salcie în proporțiile cuvenite, umplu pipa și o aprinse. După ce am îndeplinit și treaba asta, tovarășul

meu și cu mine am început să discutăm despre cele ce ne rămăneau de făcut în viitor ; dar mai înainte de toate, Shaw mă înștiință despre unele întâmplări petrecute la fort în timpul absenței mele.

Cu vreo săptămână mai înainte, sosiseră de dincolo de munți patru bărbați : Sublette, Reddick și încă doi. La foarte mică depărtare de fort, se întâlniseră cu o ceată mare de indieni alcătuită mai cu seamă din tineri. Toți erau din satul vechiului nostru prieten Fum care, dimpreună cu cei ce ziceau că sînt de partea lui, se declarau mari prieteni ai albilor. De aceea, călătorii se apropiaseră și începuseră să stea de vorbă cu indienii fără nici un fel de temere. Totuși, la un moment dat băstinașii înșăfacaseră caii de frîie, poruncind călăreților să descalece. Aceștia, în loc să se supună, dăduseră bice cailor și o rupseseră la fugă. Pe cînd fugeau din răzputeri, auziseră în urma lor urlete și hohote de ris batjocoritor, însoțite de cîteva pocnete de pușcă. Nu-l nimeriseră pe nici unul dintre ei, deși dîrlogii lui Reddick fuseseră rețezați de glonț la un deget de mîna lui. După ce făcuseră astfel cunoștință cu politețurile indienilor, cel puțin pentru o vreme nu mai erau dornici să înfrunte și alte riscuri. Aveau de gînd să-și urmeze calea către sud, pe lîngă poalele munților, pînă la Bent's Fort ; și cum planurile noastre se potriveau cu ale lor, propuseseră să ne unim forțele. Cu toate astea, văzînd că eu nu mă întorc, își pierduseră răbdarea și se săturaseră de stat cu miinile încrucișate, uitaseră primejdia de care abia scăpaseră și plecaseră fără noi, făgăduind să ne aștepte la Bent's Fort. De aici urma să facem împreună lunga călătorie pînă la așezările statornice, mai ales că era vorba de o regiune unde primejdiile nu erau deloc de neluat în seamă, fiind împînzită de indieni dușmănoși din triburile Pawnee și Comanche.

Mai trăgeam nădejde că, ajungînd la Bent's Fort, o să dăm acolo și de alte întăriri. Un tînăr din Kentucky

venise și el înspre munți împreună cu ceata de emigranți spre California a lui Russel. Unul dintre scopurile cele mai de seamă urmărite de acest tânăr, după cîte spusese el însuși, era acela de a omori un indian ; scop pe care mai târziu izbutise să și-l atingă sporind astfel foarte mult primejdia ce aveam s-o întâmpinăm noi și alții aflați în trecere prin locurile unde sălășluiau neamurile minioase ale indianului ucis. Certîndu-se cu confrății săi emigranți, tînărul se despărțise de ei și cu cîtva timp înainte plecase cu o altă ceată către izvoarele Arkansasului. Ne lăsase o scrisoare spunîndu-ne că are să ne aștepte la Bent's Fort și pe urmă are să meargă cu noi pînă la așezările statornice. Totuși, cînd ajunse la fort găsi acolo o ceată de patruzeci de oameni gata pregătiți să înceapă călătoria către casă și, dînd dovadă de înțelepciune, preferă să tragă foloase de pe urma unei atît de puternice escorte. Sublette și ai săi s-au alăturat și ei cetei acesteia ; așa că atunci cînd am ajuns noi la Bent's Fort, cu vreo șase săptămîni mai târziu, ne-am trezit părăsiți de aliați și lăsați încă o dată să ne descurcăm după cum ne-o tăia capul și ne-or ține puterile.

În ziua de patru august, după-amiaza devreme, ne-am luat pentru ultima oară adio de la primitoarele porți ale fortului Laramie. Shaw și cu mine călăream din nou unul lingă altul pe prerie. Pe primele cincizeci de mile, am fost întovărășiți de : Troché, un puitor de capcane, și Rouville, un slujbaş oarecare de la *Fur Company*, aflați în drum spre izvoarele lui Horse Creek, unde trebuiau să-l întâlnească pe neguțatorul Bisonette. În după-amiaza aceea am străbătut doar șase sau opt mile, pînă am ajuns la un pîrîiaș ce curgea peste preria stearpă. De-a lungul malurilor lui creșteau pîlcuri de tineri cireși sălbatici încărcăți de fructe coapte și ascunzînd cu desimea lor aproape în întregime luciul firului de apă. Aici așezarăm tabăra ; și fiindu-ne lene să mai ridicăm cortul, am aruncat

șeile pe pământ, am așternut câteva piei de bizon, ne-am întins pe ele și ne-am pus pe fumat. Între timp, Deslauriers se îndeletnicea cu cratița, iar Raymond păzea caii lăsați la păscut. Deslauriers găsisese un foarte activ ajutor în persoana lui Rouville, care se declara mare meșter în arta culinară și, punînd mîna pe o furculiță, se apucă să-și facă simțită prezența la pregătirea cinei. Ce-i drept, după cîte credea el despre sine, Rouville știa tot ce se poate ști pe lumea asta și nu pierdea nici un prilej de a-și face cunoscute nenumăratele lui îndemînări și priceperi. Fusesse călăreț de circ la Saint Louis și, într-o zi, la Fort Laramie, dăduse roată curții mergînd călare în cap, spre nemărginita uimire a indienilor. Se remarcase deasemenea ca fiind cel mai poznaș hitru din fort și cum avea foarte mult haz și o voioșie neistovită, în noaptea aceea contribui la buna dispoziție din tabără mai mult decît toți ceilalți luați la un loc. Ba se lăsa în genunchi lingă Deslauriers și-l dădăcea explicîndu-i cum se fac la tigiaie cele mai gustoase cotlete de căprioară, ba venea și se așeza lingă noi și ne spunea cu de-amănuntul cum se împletesc cît mai frumos cozile cailor, ori depăna la istorii năstrușnice, povestindu-ne cum ucisese el un bizon numai cu cuțitul după ce mai întîi îi tăiasse coada din goana mare, ori ne relata tot felul de snoave fanteziste în legătură cu *bourgeois* Papin. În cele din urmă luă de pe iarbă un volum de Shakespeare și începu să se bîlbîie și să se împletească în vorbe ca să ne arate că știe să citească. Topăia prin tabără și turuia din gură ca o mai-muță poznașă ; și orice ar fi făcut într-o anumită clipă, puteai fi sigur că nu același lucru avea să-l facă în cea următoare. Tovarășul său Troché stătea întins pe iarbă, nu scotea un cuvînt, dar urmărea cu ochi plini de grijă o mică și grozav de urîtă *squaw* din Utah, pe care era amar-nic de gelos.

A doua zi pornirăm mai departe și traversarăm marea vale rotundă numită „Goché's Hole”¹. Către seară ne încurcarăm într-o țesătură de vilcele ; și cum nu dădeam de apă, a trebuit să umblăm pînă la ore tîrzii. A doua zi dimineața avurăm de trecut un lung șir de rîpe ale căror, coaste dezgolate, roase de ploii și de vînturi, erau de... o albeață de necrezut, foarte chinuitoare pentru ochi. Pe cînd treceam printr-o deschizătură dintre rîpele astea, văzurăm pe pămînt niște enorme urme de picior, parcă lăsate de un uriaș. Erau urme de urși grizzly, din care văzuserăm o mulțime și în ziua dinainte. Imediat după asta trecurăm peste o cîmpie stearpă ce se întindea în ondulări domoale pînă la marginea zării. Deși soarele strălucea pe cer, în văzduh plutea o ceață ușoară. Din pricina ei colinele din depărtare luau forme ciudate, schimonosite, iar linia orizontului își schimba mereu înfățișarea. Shaw și cu mine călăream alături, iar Henry Chatillon la oarecare distanță înaintea noastră, cînd îl văzurăm că-și strunește deodată calul, se întoarce sprîe noi avînd pe chip expresia aceea încordată pe care o căpăta numai atunci cînd era stăpînit de o emoție puternică, și ne strigă să venim mai repede. Am ajuns lîngă el în galop. Henry ne arată o pată neagră pe cenușul unei ridicături a preriei, după cîte se părea cam la o milă depărtare.

— Urs trebuie să fie, ne spuse el. Haideți, acum a o să ne apucăm de o vînătoare adevărată. Fiindcă lupta cu ursul grizzly are alt haz decît cu un biet bizon ; ursul grizzly e mult mai tare și mai deștept.

Așa că pornirăm cu toții la galop într-acolo, pregătiți de luptă grea ; fiindcă urșii aceștia, deși la prima vedere par cam stîngaci și neajutorați, sînt de o ferocitate și agilitate de necrezut. Ondulările preriei ne ascunseră pata cea neagră, dar numaidecît după aceea o văzurăm

¹ Văgăuna lui Goché.

din nou. Numai că de data asta părea să fie foarte aproape ; și pe cînd ne uitam noi la ea cu mirare, o văzurăm cum se desface în două părți și fiecare din ele își ia zborul și se tot duce. Oprirăm caii și îl privirăm pe Henry, pe fața căruia se putea limpede citi un ciudat amestec de veselie și amărăciune plină de umilință. Ochiul îi fuseseră în asemenea măsură înșelați de starea deosebită a atmosferei, încît de la distanță de vreo jumătate de milă luase două ciori cît toate zilele drept un urs grizzly aflat la depărtare de o milă. Pînă la capătul călătoriei i-am tot amintit lui Henry de acel urs grizzly cu aripi.

După-amiaza am ajuns la poalele unei coline mari. În vreme ce urcam pe coasta ei, Rouville începu să pună tot felul de întrebări cu privire la starea noastră de acasă și la planurile de viitor, iar Shaw îl mulțumi cu scorneli despre o nevastă și un copil, care fură ascultate și crezute fără nici o șovăială. Cînd ajunserăm pe culme, văzurăm în vale panglica șerpuită a lui Horse Creek și ceva mai spre stînga puturăm zări tabăra lui Bisonette așezată printre copacii și desișurile de pe malul apei. Chipul lui Rouville luă deodată o expresie caraghios de uluită. Bineînțeles, îl întrebaram ce se întîmplase ; și atunci ieși la iveală că Bisonette îl trimisese din tabără pînă la Fort Laramie cu singurul scop de a înnoi proviziile de tutun. Numai că din momentul cînd ajunsese la Fort Laramie și pînă în clipa de față, aiuritul nostru prieten uitase cu totul de rostul călătoriei sale și străbătuse de pomană cale de o sută de mile printr-o regiune primejdioasă. Coborîrăm pînă la Horse Creek, îl trecurăm prin vad și pe malul celălalt dădurăm peste un indian singuratic stînd pe cal la umbra unui copac. Fără să scoată vreo vorbă, cîrmii calul și porni să ne arate drumul pînă la tabără. Bisonette își alesese o poziție minunată. Rîul, înconjurat de pomi deși, împrejmuit de trei laturi o pajiște verde și largă unde vreo patruzeci de corturi

ale indienilor Dahcotah stăteau rînduite în cerc, iar dincolo de ele se mai vedeau și vreo cîteva ale prietenilor Shiennes. Bisonette însuși trăia după chipul indienilor. Înaintînd călări pînă la cortul lui, îl găsirăm așezat la intrare și înconjurat de cîteva obiecte de confort neobișnuite pe prerie. *Squaw* a lui stătea alături de el și copii bucălați se hîrjoneau prin jur, îmbrăcați în rochițe de stambă imprimată ; tot acolo se afla și Paul Dorion, cu fața lui ca de piele tăbăcită și vechea lui manta albă, dimpreună cu Antoine Le Rouge, o corcitură de indian Pawnee, Sibille, un neguțător și mai mulți alți albi.

— N-are să vă prindă rău, ne spuse Bisonette, dacă o să rămîneți aici cu noi vreo zi-două, înainte de a pleca spre Pueblo.

Am acceptat invitația și ne-am ridicat cortul pe un loc mai înalt din preajma taberei, alături de copaci. Nu peste mult timp, Bisonette ne pofti la un ospăț și furăm ținta a numeroase asemenea atenții din partea tovarășilor săi indieni. Poate că cititorul își mai aduce aminte cum, atunci cînd mă alăturasem satului indian, de partea cealaltă a munților Black Hills, aflasem că vreo cîteva familii nu se mai aflau acolo, fiindcă refuzaseră să treacă munții împreună cu ceilalți. Indienii din tabăra lui Bisonette erau tocmai acele familii, și mulți dintre ei veniră în seara aceea la mine ca să mă întrebe despre neamurile și prietenii lor. Nici nu se sinchisiră cînd aflară că în vreme ce ei, datorită propriei lor indolențe și lipse de curaj, ajunseseră la un pas de înfometare, ceilalți consăteni își procuraseră cele trebuitoare pentru anul următor, adunaseră mari cantități de provizii și trăiau în belșug. Tovarășii lui Bisonette se hrăniseră o vreme cu cireșe sălbatece pe care *squaws* le pisau cu simburi cu tot și le întindeau pe piei de bizon ca să se usuce la soare ; pe urmă le mîncau fără să le mai pregătească în vreun fel, ori le foloseau ca adaos la diferite amestecuri pentru bucate mai alese.

A doua zi, în tabără se iscă zarvă din pricina altor nou-veniți. Un indian stingher sosise cu familia de pe Arkansas. Trecînd printre corturi, își luă o înfățișare de neobișnuită demnitate și înaltă importanță, și anunță că aduce vești de cea mai mare însemnătate pentru albi. Curînd după ce *squaws* îi ridicară cortul, îl trimise pe băiatul lui cel mic ca să invite la ospăț pe toți albi și pe cele mai de seamă căpetenii. Musafirii sosiră și se îngămădiră umăr lîngă umăr în cortul unde aerul fierbinte abia mai putea fi respirat. Cuțitarul, acesta era numele gazdei noastre, vînase pe drum un bizon bătrîn. Măruntăiele fierte ale veteranului, mai tari ca pielea, alcătuiau principalul fel de mîncare al ospățului. Afară de asta, mai aveam cireșe fierte cu grăsime într-o oală mare de aramă. Bucatele fură împărțite și o vreme domni tăcerea, toți avînd aceeași preocupare intensă ; pe urmă fiecare oaspete, doar cu una sau două excepții, își întoarse castronul de lemn cu fundul în sus, pentru a dovedi astfel că știuse să prețuiască așa cum se cuvenea ospitalitatea amfitrionului. După aceea, Cuțitarul scoase fundul de tocat, pe care pregăti amestecul de tutun și umplu mai multe pipe, dîndu-le să circule printre cei de față. Cînd isprăvi, își îndreptă spinarea stînd turcește în culcușul său și cu multe gesturi începu să-și depene povestea. N-am să repet vorbirea lui copilărească. Era atît de încîlcită cum sînt de altminteri cea mai mare parte din povestirile indienilor, plină de amănunte absurde și contradictorii, încît ar fi fost aproape cu neputință să desprinzi din ea măcar o fărîmă de adevăr. Tot ce am putut încropi din spusele lui au fost următoarele :

El fusese prin Arkansas, și pe acolo văzuse șase mari cete de război ale albilor. Nu-și închipuise niciodată pînă atunci că lumea ar putea să cuprindă atîția albi. Și toți aveau cai mari, cuțite tare lungi și puști foarte scurte, iar unii dintre ei erau îmbrăcați la fel, în cele mai minunate veștminte de răzoi văzute de el vreodată. Din tot

ce spunea Cuțitarul reieșea limpede că unități de dragoni și probabil și de voluntari cavaleriști ajunseseră în Arkansas. Mai văzuse el pe acolo mulțime mare de corturi albe cum au *Meneaska*, trase de bizonii lor cu coarne lungi. Astea nu puteau să fie nimic altceva decît căruțe cu coviltir trase de boi și folosite fără îndoială pentru aprovizionarea armatei. Curînd după ce văzuse toate astea, gazda noastră se întîlnise cu un indian care se întorsese nu de mult de la Comanși, iar acesta îi povestise cum toți mexicanii porniseră la o mare vînătoare de bizoni ; cum americanii se ascunseseră într-o văiugă ; și cum de îndată ce mexicanii trăsese război, ieșiseră din ascunzătoare, începuseră să tragă cu puștile și îi uciseseră pe toți. Din asta nu puteam trage decît concluzia că se declarase război Mexicului și avusese loc o bătălie cîștigată de americani. Cîteva săptămîni mai tîrziu, cînd am ajuns la Pueblo, am aflat despre marșul generalului Kearney în Arkansas și victoriile repurtate de generalul Taylor la Matamoros.

În seara aceea, către apusul soarelui, o ceată se adună pe cîmpie aproape de cortul nostru, ca să încerce iuțeala cailor. Erau cai de toate mărimile, de toate soiurile și de toate culorile. Unii veneau din California, alții din Statele Unite, alții din munți și cîțiva erau chiar cai sălbatici de pe prerie. Puteai vedea cai de toate nuanțele, albi, negri, roșii, suri sau bălțați și acoperiți cu ciudate combinații de culori. Toți aveau înfățișare sălbatică și speriată, foarte deosebită de înfățișarea demnă a unui fugar crescut la oraș. Cei care se remarcă prin iuțeală și ambiție erau împodobiți cu pene de vultur atîrnate în coamă și în coadă. Se aflau acolo și vreo cincizeci-șaizeci de indieni Dahcotah, înveșmîntați din cap pînă-n picioare în manteile lor greie de piele albită. Mai erau deasemenea un număr însemnat de indieni Shiennes, mulți dintre ei îmbrăcați în ponciouri mexicane țipător colorate, înfășurate peste

umeri așa fel ca să le lase mina dreaptă liberă. Amestecați în gloata indienilor se găseau și un număr de canadieni, cei mai mulți fiind în slujba lui Bisonette ; oameni al căror cămin sînt ținuturile sălbatece și cărora focul de tabără le place mai mult decît vatra de acasă. Mulțumirea și fericirea acestora vine doar de la traiul în miezul greutateților, al lipsurilor și al primejdiei. Voioșia și veselie lor sînt de neînfrînat, și nu există pe lume alți oameni în stare să înțeleagă mai bine ce înseamnă „să nu iei lumea în seamă și s-o lași să-și vadă de-ale sale”¹. În afară de aceștia, mai erau și vreo două sau trei corcitură, care sînt de obicei un soi cu totul aparte de oameni, în sensul zicalei cunoscute : jumătate indian, jumătate alb și jumătate diavol. Dintre ei, Antoine Le Rouge atrăgea cel mai mult atenția, cu pantalonii lui largi și cămașa de stambă ce-i flutura în vînt. În jurul capului avea legată o basma, ca să-i țină părul cu șuvițe ca niște șerpi, iar dedesubtul basmalei îi sticleau ochii mici cu luciul răutăcios. Avea un cal minunat; cu părul de culoarea untului, și trebuia neapărat să-i încerce iuțeala luîndu-se la întrecere cu ai celorlalți. Așa că azvîrli jos șaua grosolană cu obîlc înalt și înlocuind-o cu o bucată de piele de bizon, sări sprinten pe cal. Se eliberă locul și se dădu semnalul, după care el și potrivnicul său indian țîșniră ca fulgerul din mijlocul mulțimii, amîndoi mult aplecați pe gîturile cailor și folosind din răputeri biciuștile grele indiene. În cîteva clipe dispărură din vedere ; dar Antoine se întoarse curînd victorios, bătîndu-și triumfător pe gît calul care tremura și gîfîia.

Pe la miezul nopții, pe cînd dormeam pe pămînt lîngă căruța noastră, înfășurat într-o mantie de piele de bizon, Raymond veni să mă trezească. Îmi spuse că se petrecea ceva ce mi-ar fi făcut plăcere să privesc. Uitîndu-mă peste

¹ Citat din Shakespeare, *Henric al IV-lea*, Partea I, act. IV, scena 1.

tabără, văzui în cealaltă parte a ei un mare număr de indieni adunați în jurul unui foc a cărui puternică strălucire îmi îngăduia să-i disting chiar și prin întunericul acela dens ; din mijlocul grupului de indieni se înalță un cîntec puternic și ritmic, care într-o clipă l-ar fi ucis pe însuși Paganini, și, întrerupt din cînd în cînd de cîte o izbucnire de strigăte pătrunzătoare. Mi-am strîns mantia în jurul trupului, fiindcă era o noapte rece, și m-am dus și eu acolo. Indienii stăteau atît de înghesuiți unul într-altul, încît stăvileau aproape cu totul lumina flăcărilor. Pe cînd îmi făceam loc cu coatele printre ei fără prea multă ceremonie, o căpetenie mi se propti în față, dîndu-mi astfel a înțelege că un om alb nu se cuvine să se apropie prea mult de locul unde se oficiază. Am dat roată cetui pînă în partea cealaltă, unde se făcuse o mică deschizătură în mulțime, și atunci am putut vedea limpede ce se petrece, fără a mă strecura cu nelegiuirea mea prezentă în cercul dinăuntru. Asociația „Inimile Tari“ era ocupată cu executarea unui dans de-al lor. „Inimile Tari“ era o asociație războinică cuprinzînd bărbați atît din neamul Dahcotah cît și din neamul Shienne ai cărei membri erau, sau se presupunea că sînt, tineri războinici dintre cei mai viteji și mai curajoși. Porunca ce stătea la baza asociației era acel minunat principiu de a nu da înapoi niciodată într-o acțiune, dacă ai apucat s-o pornești. Toate asociațiile astea ale indienilor au cîte un duh păzitor. Cel al „Inimilor Tari“ era întruchipat în vulpe, animal pe care numai cu greu se poate presupune că l-ar fi ales oamenii albi pentru asemenea rol, dar adevărul este că însușirile caracteristice ale acestei vieți se potrivesc destul de bine cu ceea ce indienii socotesc a fi metode cavaleresti de ducere a războiului. Dansatorii dădeau mereu roată focului, fiecare siluetă fiind cînd puternic luminată de flăcări, cînd confundată în beznă cea mai deplină, după cum se întîmpla să se afle între sursa de lumină și privitor. Imitau cu cea mai

caraghioasă fidelitate mișcările și glasul vicleanului lor patron, vulpea. Apoi, deodată, izbucneau în strigăte pătrunzătoare. Mulți alți războinici săreau în horă și, cu fețe înălțate către cerul fără stele, urlau și băteau din picioare minuindu-și armele în fel și chip, ca niște diavoli dezlănțuiți.

- Am rămas acolo pînă a doua zi după-amiaza. Tovarășul meu și cu mine, dimpreună cu cele trei ajutoare, pornirăm înspre Pueblo, cale de trei sute de mile pe care presupuneam c-o să le străbaterăm în vreo două săptămîni. Toți trăgeam nădejde că în acest răstimp n-o să dăm ochi cu nici o ființă omenească, fiindcă de am fi întîlnit vreuna, existau toate probabilitățile că avea să fie vorba de dușmani față de care numai puștile puteau deveni hîrtiile noastre de liberă trecere. În primele două zile nu s-a întîmplat nimic demn de luat în seamă. În cea de a treia dimineată, însă, se petrecu o întîmplare neplăcută. Făcusem tabără lingă un pîrîiș, pe-o scobitură largă a cîmpiei. Deslauriers se sculase cu mult înainte de a se crăpa de ziuă și, înainte de a se apuca de pregătirea mesei de dimineată, dăduse drumul cailor la păscut, așa cum avea datoria. O ceață rece plutea chiar pe deasupra pămîntului, și la vremea cînd și noi ceilalți ne scularăm, caii nu se mai vedeau nicăieri. Abia după o lungă și trudnică cercetare le puturăm descoperi urmele și afla astfel încotro o luaseră. Lăsîndu-se conduși de un bătrîn catîr răzvrătit, porniseră în cîrd către Fort Laramie, și cu toate că multora dintre ei li se pusese rădicile, izbutiseră să străbată trei mile pînă să fie ajunși din urmă și mînați înapoi.

Vreo două-trei zile străbăturăm un deșert sterp. Singura vegetație erau cîteva smocuri de iarbă măruntă, uscată și închircită de arșiță. În schimb, mișuna de insecte și reptile ciudate. Un fel de greieri uriași, negri și bălțați cu verde închis, lăcuste fără aripi de cele mai neașteptate dimensiuni săreau printre picioarele cailor,

nenumărate șopîrle țîșneau ca fulgerul printre smocurile de iarbă. Totuși, cea mai ciudată vietate era cea căreia i se spune îndeobște broască cu corn. Am prins una și i-am dat-o în grijă lui Deslauriers, iar el a legat-o înfășurată într-un mocasin. Cam la o lună după aceea, m-am uitat să văd în ce stare se află captivul, și văzînd că e sănătos și vioi, l-am transferat într-o cușcă din piele de bizon și l-am atîrnat de coviltir. Așa a ajuns bine sănătos pînă la așezările statornice. De aici a străbătut tot drumul pînă la Boston, închis bine într-o ladă unde în fiecare seară i se îngăduia să se delecteze cu aer proaspăt. După ce a ajuns la destinație, a fost pus sub un clopot de sticlă unde a stat foarte cuminte vreme de cîteva luni, tot umflîndu-și și dezumflîndu-și gușa albă, întru marea desfătare a vizitatorilor. Pînă la urmă, într-o dimineață de pe la jumătatea iernii, și-a dat obștescul sfîrșit, iar astăzi ocupă un borcan cu spirt de la muzeul Agassiz. S-a presupus că moartea a provenit de pe urma inaniției și e mai mult decît probabil că așa stau lucrurile, de vreme ce șase luni încheiate nu a gustat nici un fel de hrană, deși tinerii săi admiratori îl ispitiseră cu tot felul de bunătăți. Am dat și de animale de talie ceva mai mare. Cîini de prerie erau în număr uluitor de mare. Deseori vedeam pămîntul uscat și tare al cîmpiei acoperit, pe întindere de mile întregi, cu mușuroaiele făcute de ei în fața vizuinei, iar glașuri slabe și chițăitoare lătrau la noi cînd treceam pe acolo. Boturile locuitorilor abia se zăreau la gura vizuinei și de îndată ce curiozitatea le era satisfăcută, dispăreau cu totul. Unii cîini mai îndrăzneți — deși de fapt nu sînt deloc cîini, ci marmote mici, ceva mai mărunte decît iepurii — stăteau și lătrau la noi din virful mușuroaielor, zvicnind cu mîndrie din coadă la fiecare sunet ascuțit pe care îl scoteau. Dacă primejdia se apropia prea mult, atunci se răsuceau pe loc, își aruncau în aer picioarele dîndărăt și, dintr-o zvicnire, dispăreau în vizuină. Către asfințit, și mai cu seamă dacă amenință ploaia, toată

comunitatea iese afară la largime. Îi vedeam adunați ca niște mari noduri strînse în jurul vizuinei vreunui cetățean mai de vază. Ședeau proptiți în fund, cu cozile întinse pe pământ și lăbuțele atîrnînd în fața piepturilor albe, boscorodind și chițăind cu cea mai mare înfocare despre cine știe ce chestiune de interes obștesc, în vreme ce proprietarul vizuinei stătea cocoțat pe mușuroi, uitîndu-se de sus, cu înfățișare care trăda deplină mulțumire de sine în fața felului cum își petreceau vremea musafirii lui. În același timp, unii alergau de la o vizuină la alta, ca și cînd ar fi avut de dus vești de cea mai mare însemnătate pentru comunitatea lor subpămînteană. Șerpii par a fi cei mai de temut dușmani ai cîinilor de prerie; în orice caz, am prea bună părere despre aceștia din urmă, ca să-mi închipui că se au ca frații cu acele nesuferite tiritoare pe care le poți vedea pretutindeni prăjindu-se la soare aproape de găurile lor unde se retrag de fiecare dată cînd se ivește primejdia. Bufnițe micuțe, cu înfățișare înțeleaptă și gravă, fac și ele casă bună cu cîinii de prerie, deși în ce anume termeni se desfășoară conviețuirea lor n-aș putea în nici un caz să spun cu siguranță.

În a cincea zi de la plecarea din tabăra lui Bisonette, văzurăm de departe, după-amiaza tîrziu, ceva ce bănuiam că este un curs însemnat de apă, dar apropiindu-ne nu găsirăm, spre marele nostru necaz, decît o albie de nisip uscată unde și ultima picătură de apă se infiltrase și dispăruse. Ne despărțirăm și apucarăm unii în susul și alții în josul albiei. Dar tot nu dădurăm de nici o urmă de apă, nici măcar de un petic cu nisip umed. Plopii bătrîni crescuți pe marginea albiei, crîncen hărțuiți de trăsnete și furtuni, începuseră să pălească din pricina secetei și pe crengile uscate, în vîrfurile celui mai înalt dintre ei, vreo jumătate de duzină de ciori croncăneau disgrățios, ca niște păsări prevestitoare de rău. N-aveam de ales, trebuia să mergem înainte. Locul cel mai apropiat unde pu-

team găsi apă se afla pe ramura de sud a lui Platte, cam la vreo zece mile depărtare. Pornirăm mai departe, tăcuși și amăriți, peste un deșert tot atît de neted ca și întinderea nesfîrșită a mării.

Încă de dimineață cerul fusese umbrit de aburi și cețuri subțiri, iar acum mase de nori uriași se adunau înspre vest. Se ridicau pînă la mari înălțimi deasupra zării și, privind într-acolo, observai o porțiune mai întunecată decît celelalte și cu o ciudată formă conică. Din întîmplare m-am mai uitat odată, și am văzut același lucru. Uneori abia o deslușeam, alteori contururile ei apăreau limpezi și bine distincte ; dar pe cîtă vreme norii din jur lunecau, se schimbau la înfățișare și dispăreau, porțiunea aceea se înălța mult în mijlocul norilor, masivă și neclintită. Mă gîndii atunci că trebuie să fie vîrfurile unui munte ; mi se părea însă că e prea înalt și aveam îndoieli. Și totuși presupunerea mea fusese întemeiată. Era vorba de vîrfurile Long's Peak¹, considerat cîndva a fi unul dintre cele mai înalte din șirul Munților Stincoși, dar descoperiri mai recente au dovedit că nu este așa. Întunecimea din ce în ce mai densă mi-l ascunse curînd vederii și pe urmă nu l-am mai zărit vreodată, fiindcă în ziua următoare și cîtva timp după aceea aerul a fost așa de încărcat de cețuri, că obiectele îndepărtate nu mai puteau fi zărite deloc.

Se făcuse foarte tirziu. Părăsind drumul nostru drept, o luarăm către punctul cel mai apropiat al riului, deși prin bezna aceea cumplită nu era de fel ușor să păstrezi cu precizie direcția bună. Raymond călărea pe-o latură și Henry pe cealaltă. Îi auzirăm pe amîndoi strigînd că au dat peste o vale adîncă. Am mers la întîmplare printre Scilla și Caribda și curînd ne dădurăm seama că după cite se părea ajunsesem într-un loc înconjurat numai de prăpăstii înalte, iar întunericul cu totul de nepătruns nu ne

¹ Piscul lui Long (peste 4.500 m. înălțime).

îngăduia să vedem nici la zece pași, într-o direcție sau alta. De bine de rău ne-am mai smuls de acolo cățărindu-ne, cu căruță cu tot, pe o văiuță nu prea adîncă. Pe urmă ajunserăm la un coboriș abrupt și am apucat pe el fără să știm bine ce anume se află la capăt. Auzeam doar o mulțime de trosnete de crengi și ramuri uscate. Deasupra capetelor noastre zăream ceva mare și întunecat; iar în fața noastră parcă se vedea lucirea stinsă a unei întunecate pînze de apă. Raymond se izbi cu calul de un copac; Henry descălecă și pipăind cu mîna pe pămînt, ne spuse că e destulă iarbă pentru cai. Înainte de a lua șeile de pe ei, fiecare și-l duse cum se pricepu mai bine pe al său la adăpat. Pe urmă, după ce îi pripornirăm pe doi sau trei dintre cei mai puși pe rele, le dădurăm celorlalți drumul să pască în voie și ne întinserăm pe vreascurile uscate, ca să dormim. Dimineața văzurăm că ne aflăm aproape de ramura de sud a lui Platte, într-un loc înconjurat de tufișuri și cu belșug de iarbă. După ce cu ajutorul unei mese foarte consistente ne luarăm revanșa asupra necazurilor întîmpinate în timpul nopții, pornirăm iarăși la drum. Abia apucaserăm să ne urnim din loc, cînd îl văzui pe Shaw că-și oprește calul, scoate pistolul și trage în ceva din iarbă. Numaidecît Deslauriers sări într-acolo și începu să joace pe loc, înverșunîndu-se cu biciul împotriva dușmanului nevăzut. Pe urmă se aplecă și scoase din iarbă, ținîndu-l de gît, un șarpe cu clopoței cit toate zilele, cu capul complet zdrobit de glonțul lui Shaw. Cînd Deslauriers îl ridică întinzînd tot brațui în sus și nemaiputînd de bucurie, coada șarpelui, care încă se mai zvîrcolea încet, ajungea pînă la pămînt; acolo unde era cel mai gros, corpul era cit un braț de om voinic. Avea în coadă paisprezece clopoței, dar capătul cozii era bont, lăsînd astfel a se bănuî că într-o vreme e posibil să se fi putut mîndri cu încă și mai mulți. De atunci și pînă am ajuns la Pueblo am ucis în fiecare zi cel puțin patru sau cinci șerpi dintr-ăștia, așa cum îi găseam încolă-

ciți pe nisipul cald și șuierînd din coadă. Shaw a fost sfîntul Patrick al cetei noastre și de cîte ori omora vre-unul îi tăia coada și o punea deoparte în punga lui de gloanțe, care iute s-a umplut cu o grăitoare colecție de șerpi și mari și mici. Deslauriers a luat și el parte la asemenea isprăvi. O zi sau două mai tirziu, ne arătă triumfător un șarpe mic, lung cam de-o palmă și-o șchioapă, cu un pui atîrnînd la capătul cozii.

Ramura dinspre sud a râului Platte am trecut-o prin vad. Pe celălalt mal dădurăm de urmele unei foarte mari tabere de indieni Arapahoe. Printre copacii risipiți pe marginea apei se vedea cenușaa vreo trei sute de focuri, dimpreună cu rămășițe de corturi și toate celelalte semne ce rămîn pe locul unei așezări de tabără mai îndelungată. Totuși, tabăra fusese ridicată cu cîteva luni în urmă. După ce mai mersem o vreme, găsirăm semne mai proaspete lăsate de indieni : urmele a două sau trei corturi, după care se vedea bine că trecuseră pe acolo abia cu o zi înainte ; fiecare urmă de picior apărea cum nu se poate mai deslușit pe pămîntul uscat și prăfos. Luaram mai cu seamă aminte la urma unui mocasin pe talpa căruia cumpătatul lui proprietar cususe un petic mare. Semnele astea nu ne neliniștiră mai deloc, de vreme ce numărul războinicilor poate nici nu l-ar fi întrecut pe al nostru. La prînz ne așezarăm la umbra zidurilor unui fort mare, ridicat în pustietățile astea cu cîțiva ani în urmă de M. St. Vrain¹. Acum fusese părăsit și se vedea limpede cum se ruinează cu iuțeală. Zidurile de cărămidă nearsă erau crăpate de sus pînă jos. Caii se retraseră cu spaimă de la intrarea căzută în paragină, cu porțile cele grele smulse din țîțînă și aruncate pe jos. În interior, incinta fortului fusese năpădită de bălării și lungul șir de locuințe pline cîndva de adunătura pestriță de neguțători, cana-

¹ *Saint Vrain, Ceran* (1802—1870), negustor de blănuri, unul dintre cei dinții care au deschis calea către Santa Fé.

dieni și *squaws*, nu mai erau acum decît o jalnică dărăpănătură. La douăsprezece mile mai departe, în apropiere de locul unde așezarăm tabără, se găseau rămășițele altui fort, cufundate în jalnică pustietate și părăsire.

A doua zi dimineața, devreme, descoperirăm ceva la care nu ne așteptam. Ne aflaserăm în apropierea unei mari tabere de indieni Arapahoe. Erau acolo vreo cincizeci de focuri în care tăciunii încă mocneau, și după numeroase semne se vedea limpede că indienii trebuie să fi părăsit tabăra doar cu un ceas ori două înainte de sosirea noastră. Urmele lor se întredăiau în unghi drept cu ale noastre și duceau către un șir de coline aflate la o jumătate de milă spre stînga. Printre ei se găseau și femei și copii, ceea ce micșora mult primejdia de a ne întîlni cu ceata lor. Henry Chatillon cercetă tabăra și urmele cu un aer profesional și foarte metodic.

— Ce-ar fi fost dacă îi întîlneam, Henry? îl întrebai eu.

— Ei, răspunse Henry, îi întîmpinam cu mîinile deschise și dădeam tot ce avem; ei iau tot, și pe urmă cred că nu omoară pe noi. Da' poate, continuă el înălțînd capul fără să-și schimbe cituși de puțin expresia, poate nu lăsam să jefuiască pe noi. Poate pînă să ajungă ei pe noi avem noroc găsim o văiugă ori dăm de malul riului; și-atunci, știți bine, atunci luptăm.

În ziua aceea, cam pe la prînz, am ajuns la Cherry Creek¹. Aici găsirăm mare belșug de cireșe sălbatece, prune, agrișe și coacăze. Pîriul însă, asemenea celor mai multe peste care trecusem, secase din pricina arșitei și a trebuit să săpăm gropi în nisip ca să putem face rost de apă pentru noi și pentru cai. Două zile mai tîrziu am părăsit malurile pîriului, după ce mersesem de-a lungul lor vreo cîteva zile, și am pornit să trecem înălțimile mari dintre apele riului Platte și cele ale lui Arkansas. Peisajul se schimbă cu totul. În locul cîmpiilor pirjolite, străbăteam

¹ Riul cireșului.

chei aspre și sălbătice și treceam printre înălțimi acoperite de întunecoase păduri de pini. În asemenea pustietăți am făcut tabără în seara zilei de șaisprezece august. Se apropia o furtună amenințătoare. Soarele coborî între nori negri ca de smoală, tiviți cu roșu ca sîngele. În ciuda unor semne atît de limpezi, nu ne-am învrednicit să înălțăm cortul și fiind morți de oboseală, ne-am întins pe pămînt și am adormit. Furtuna s-a dezlănțuit pe la miezul nopții și am fost nevoiți să ridicăm cortul pe întuneric și în neorînduială. Dimineata se făcuse iarăși frumos, și Pike's Peak, albit de zăpadă, trona maiestuos deasupra pustietăților din depărtare.

Trecurăm printr-o întinsă regiune acoperită cu păduri de pin. Veverițe mari cu păr negru săreau printre ramuri. De la marginea pădurilor străbătute văzurăm din nou preria întinsă pe fundul unei scobituri uriașe, iar cam la o milă depărtare observăm o pată neagră mișcîndu-se pe fața ei. Nu putea fi decît un bizon. Henry își încarcă din nou pușca și porni la galop. Către stînga locului unde se afla bizonul, era o mică ridicătură stîncoasă de care Henry se folosi pentru a putea să se apropie. După scurt timp, auzirăm pocnetul înfundat al puștii. Rănit mortal de la o distanță de aproape trei sute de yarzi, bizonul alerga în cerc, înnebunit. Văzînd așa, Shaw și cu mine pornirăm și noi la galop și trecînd pe lîngă el în timp ce gonea făcînd spume de furie și durere, ne descărcărăm și noi pistoalele în coastele lui. De cîteva ori se năpusti furios asupra noastră, dar puterile începuseră să-l părăsească repede. Căzu în genunchi. Cîteva clipe se uită, cu ochi arzători, la vrăjmașii săi prin coama neagră și încurcată, apoi se prăvăli pe o parte. Deși slab și puțin la trup, era totuși mai mare și mai greu decît cel mai greu bou. Sînge amestecat cu spumă îi curgea pe nări în timp ce zăcea mugind și scormonind pămîntul cu copitele, răzuind bucăți întregi de pămînt și iarbă. Coastele

i se înălțau și coborau ca niște foale uriașe, iar șuvoaie de sânge îi țîșneau prin găurile făcute de gloanțe. Deodată, ochii strălucitori i se făcură ca un fel de gelatină lipsită de viață. Rămase neclintit. Henry se aplecă asupra lui și făcînd o tăietură cu cuțitul, ne vesti că nu-i puteam folosi în nici un fel carnea, fiind prea slabă și prea tare ; așa că foarte dezamăgiți în nădejdea noastră de a ne spori proviziile, am plecat mai departe și am lăsat leșul pe seama lupilor.

După-amiază zărirăm în dreapta noastră, nu prea departe, munții înălțîndu-se ca un zid gigantic. *Des sauvages ! des sauvages !*¹ strigă Deslauriers uitîndu-se cu spaimă în jur și arătînd cu biciul înspre poalele munților. De fapt nu puteam vedea în depărtare decît un număr de pete negre ce păreau a fi niște călăreți în goană. Henry Chatillon, Shaw și cu mine pornirăm iute la galop ca să vedem mai bine despre ce este vorba și curînd ne puturăm da seama, spre marea noastră ușurare și veselie, că presupușii Arapahoes se transformă în virfurile negre ale unor pini de pe vale. Virfurile acestor pini răzbeau doar cu puțin peste coasta văii și pîrînd să se miște fiindcă noi înșine ne mișcam, arătau întocmai ca un șir de călăreți.

Așezarăm tabără într-un loc înconjurat de rîpi și văi, pe unde curgea un pîrîu înspumat și minios. Dimineața, înainte de răsăritul soarelui, munții cu piscuri acoperite de zăpadă se îmbujorau cu un roșu gingaș. Un spectacol și mai încîntător ne aștepta mai încolo în drumul nostru. La vreo șase sau opt mile pe dreapta noastră, Pike's Peak și frații lui cei uriași se înălțau din preria întinsă ca și cum ar fi răsărit deodată din cuprinsul oceanului. De la piscuri și pînă în cîmpia de la poale se arătau

¹ Sălbatici, sălbatici ! (Fr.)

înveșmîntați într-o mantie de nori neconținut mișcători, ca și cînd ar fi fost alungați de vînturi înverșunate. Cîte un pisc acoperit de zăpezi, tronînd în cutremurătoarea lui singurătate, se înfățișa vederii doar o clipă. Și, pe măsură ce norii se risipeau de-a lungul coastelor, puteam să vedem întunecatele păduri, înfricoșetoarele prăpăstii, petele albe de zăpadă, zidurile verticale și abisurile negre ca noaptea — pe toate le vedeam cîteva clipe, iar pe urmă ne erau furate privirii.

În ziua următoare ne găseam la oarecare distanță de munți. Un nor negru coborî asupra lor și curînd după aceea tunetul izbucni într-o înfricoșătoare bubuitură cu prelungi ecouri printre prăpăstii. În cîteva minute totul se întinecă în jur și ploaia se revărsă ca o adevărată cascadă. Ne-am retras la adăpostul unui plop bătrîn de pe malul unui curs de apă și am așteptat acolo pînă ce furtuna și-a potolit urgia.

Norii se sparseră tot în locul unde se adunaseră întii, iar după aceea marea cetate a munților fu din nou scaldată de razele calde ale soarelui. Păreau mai degrabă a fi o viziune dintr-o romantică baladă din răsărit, decît o realitate a acelor pustietăți ; totul parcă se topea laolaltă într-un albastru gingaș și încîntător, avînd frumusețea unică a cerului la Napoli și a mării diafane ce scaldă falezele însoțite de Îa Capri. Către partea stîngă, cerul era încă negru ca cerneala ; dar două curcubee concentrice străluceau cu putere deasupra munților, în vreme ce norii zdrențuiți de pe margine se retrăgeau împinși de vînt, iar tunetele din ce în ce mai îndepărtate mugeau cu furie.

În după-amiaza aceea și a doua zi dimineața am mers tot pe malurile rîului cu numele de „Boiling Spring Creek”¹, după izvorul cu apă fierbinte ce se varsă în el. Cînd am făcut popas la amiază, ne găseam la vreo șapte mile de

¹ Pîrîul izvorului clocotitor.

Pueblo. După ce plecarăm din nou, văzurăm urme proaspete și ne dădurăm seama că un călăreț plecase în căutarea noastră ; dăduse pe jumătate roată taberei noastre, apoi o luase la galop întins înspre Pueblo. Ce anume îl făcuse să se ferească atîta de noi, nu ne puteam da seama. După încă un ceas, ajunserăm pe creasta unei coline, de unde ne întîmpină o multașteptată priveliște. Arkansasul curgea prin valea de dedesubt, printre păduri și crînguri, iar adunate în mijlocul unor întinse lanuri de semănături și pajiști verzi pe care pășteau vitele, se ridicau zidurile joase de lut ale așezării Pueblo. .

XXI. PUEBLO ȘI BENT'S FORT

Ne apropiam de porțile de la Pueblo. Era un sol de fort ca vai de lume, o construcție cât se poate de primitivă, nefiind altceva decît o incintă mare și pătrată înconjurată de un zid de lut crăpat și dărăpănat. Șubredele posturi de pază ce se ridicau deasupra lor erau pe jumătate dărîmate, iar porțile aveau balamalele de lemn atît de stricate, încît a le deschide sau a le închide părea să fie totuna cu a le trînti definitiv la pămînt. Vreo doi-trei mexicani zdrență-roși, cu pălăriile lor largi și chipurile vulgare invadate de pînă, leneveau pe malul din preajma fortului. Dispărură de îndată ce ne zăriră venind; iar cînd ne apropiarăm de porți, o siluetă mărunță, agilă și energică ne ieși în întîmpinare. Era vechiul nostru prieten Richard. Venise de la Fort Laramie și se ducea la Taos, cu un convoi de negoț; dar dîndu-și seama, cînd ajunsese la Pueblo, că din pricina războiului n-avea să-și poată continua călătoria, stătea liniștit să aștepte pînă ce cucerirea aceluia ținut i-ar fi îngăduit să meargă mai departe. Părea că se simte îndatorat să facă onorurile casei. După ce ne strînse călduros mîinile, ne conduse în incinta fortului.

Aici văzurăm uriașele lui căruțe ca la Santa Fé rînduite una lingă alta. Cîteva *squaws* și femei spaniole și cîțiva mexicanî, la fel de jalnici și prăpădiți ca și așezarea însăși, umblau alene de colo pînă colo. Richard ne conduse la încăperea oficială de la Pueblo, o odaie făcută numai din lut, dar finisată foarte îngrijit, dacă ne gîdim la material, și împodobită cu un crucifix, o oglindă, o imagine a Fecioarei și un pistol mare și ruginit. Scaune nu erau, dar în locul lor rînduiseră prin odaie niște cufere și niște lăzi. Mai aveau o încăpere, dincolo de asta, nu atît de somptuos împodobită, și aici vreo trei-patru tinere spaniole, dintre care una foarte drăguță, cöceau turtelă la o sobă de lut așezată într-un colț. O fată dintre ele aduse un poncio și îl așternu pe jos în chip de față de masă. O cină, care nouă ni se păru chiar aleasă, fu numaidecît întinsă pe ea, și piei de bizon împăturite fură rînduite pe margini, ca să-i primească pe oaspeți. În afară de noi, se mai găseau acolo doi sau trei americani. Ne așezărăm după moda turcească și începurăm să ne interesăm de noutăți. Richard ne spuse că armata generalului Kearney părăsise cu vreo două sau trei săptămîni în urmă Bent's Fort și pornise împotriva orașului Santa Fé; ultimele vești despre ei spuneau că se apropie de defileul care ducea într-acolo. Unul dintre americani scoase un jurnal soios în care se găsea o relatare a bătăliilor de la Palo Alto¹ și Resaca de la Palma². În vreme ce noi discutam despre treburile astea, cadrul ușii fu astupat de un flăcău înalt și mă-tăhălos, care se oprise acolo, cu mîinile în buzunare, ca să cerceteze pe îndelete încăperea înainte de a intra. Purta pantaloni cafenii de postav făcut în casă, mult prea scurți pentru picioarele lui, și la brîu avea înfipite un pistol și un cuțit de vînătoare. Capul și un ochi îi erau acoperite

¹, ² La Palo Alto, în Texas, s-a desfășurat la 8 mai 1846 prima bătălie din războiul mexican. Bătălia s-a încheiat cu victoria trupelor S.U.A. comandate de generalul Zachary Taylor, izbînda fiind desăvîrșită în ziua următoare la Resaca de la Palma.

de un uriaș bandaj de pînă. După ce văzu ce avea de văzut, intră pleoștit înăuntru și se așază pe un cufăr. Urmară vreo alți opt sau zece de aceeași teapă, care se așezară foarte senini prin odaie și începură să se uite la cei din jur. Fără să vrem a trebuit să ne aducem aminte de emigranții către Oregon, deși acești musafiri nepoftiți aveau în ochi anumite sclipiri și își țineau buzele strînse într-un fel care îi făcea să se deosebească de vechile noastre cunoștințe de pe prerie. Nu trecu mult și începură să ne supună la tot felul de întrebări : ba dincotro venim, ba ce avem de gînd să facem de acum încolo, ba ce anume urmăream în viață.

Cu cîteva zile în urmă, cel cu capul bandajat trecuse printr-o foarte nefericită încercare. Se dusese la rîu să ia apă și croindu-și anevoie drum printre puietii de salcie ce acopereau tot malul, se trezise că dă cu ochii peste un urs grizzly care, după ce mîncase un bizon, se retrăsese acolo să-și facă siesta. Ursul se ridicase pe picioarele dindărăt și-i trăsese nechematului o asemenea lovitură de labă, încît îi jupuisese în întregime fruntea, îi luase jumătatea din față a scalpului și puțin lipsise să-i scoată și un ochi. Din fericire ursul nu se afla într-o dispoziție prea bătaioasă, fiindcă prea se îndopase la ultimul ospăț. Tovarășii celui rănit, aflați puțin în urma lui, începură să strige, iar ursul plcă în pas domol, zdrobind sub labe puietii de salcie.

Oamenii aceștia făceau parte dintr-o ceată de mormoni care, temîndu-se pe bună dreptate de ceilalți emigranți, amînaseră plecarea de la așezările statornice, așteptînd să plece mai întii toți ceilalți. Din pricina acestei întîrzieri, nu putuseră ajunge la Fort Laramie decît atunci cînd era prea tîrziu ca să-și mai poată continua drumul spre California. Auzind însă că pe la izvoarele Arkansasului se găsește pămînt bun și rodnic, veniseră pînă aici avîndu-l pe Richard drept călăuză, iar acum se pregăteau să ierneze într-un loc aflat la vreo jumătate de milă de Pueblo.

Ne-am despărțit de Richard către apusul soarelui. Ieșind pe poartă am putut să ne uităm de-a lungul micii văi a Arkansasului. Priveliște încântătoare, și cu atât mai mult pentru noi care petrecuserăm atita vreme numai prin munți și deșerturi. Păduri înalte țineau tovărășie râului și pajiști verzi se întindeau pe amîndouă malurile ; ripe înalte se prăjeau tihnite la soare și străjuiau pe amîndouă părțile valea cea îngustă. Un mexican călare mîna către poartă o cireadă de vite, și micuțul nostru cort alb, ridicat de Henry și Raymond pe pajiște în preajma unui copac, alcătuia un amănunt plăcut al priveliștii. Cînd ajunserăm acolo, văzurăm că Richard trimisese un indian să ne aducă porumb dat în lapte și felurite legume, dimpreună cu invitația de a ne îndestula cu orice ne-ar face trebuință din lanurile de lîngă Pueblo.

Locuitorii așteptau cu teamă, de la o zi la alta, năvălirea unor consumatori cu mult mai de temut decît am fi putut fi noi. În fiecare an, la vremea cînd bucatele încep să dea în pirg, indienii Arapahoe vin cu miile și așază tabere pe aproape de Pueblo. Cei cîțiva albi sînt atunci cu totul la discreția puhoiului de năvălitori, așa că s-au hotărît să fie mărînimoși, fiindcă altfel n-aveau cum face ; îi întîmpină pe indieni cu multă prietenie, le strîng mîinile și îi vestesc că recolta se află în întregime la dispoziția lor. Indienii o iau de bună, culeg cît sînt în stare și de obicei dau și drumul cailor în lanurile culese. Totuși au atîta simț de prevedere încît să lase destule grîne neculese ca să servească drept momeală pentru lucrarea pămîntului în folosul lor și primăvara viitoare.

Prin părțile acelea de lume, neamul omenesc e împărțit în trei categorii așezate în ordine după meritele fiecăreia : oameni albi, indieni și mexicani ; celei de pe urmă nu-i este în nici un fel recunoscut onorabilul titlu de „albi“.

În ciuda asfințitului călduros din acea seară, dimineața următoare a fost închisă și posomorită. A plouat într-una și norii coborîseră pînă deasupra copacilor. Am trecut

dincolo de râu, ca să vedem și așezarea mormonilor. Tocmai când treceam noi prin apă, mai mulți puitori de capcane intrau călări în râu de pe malul dimpotrivă. Bluzele lor din piele de căprioară erau ude learcă din pricina ploii și stăteau lipite pe ei în chipul cel mai neplăcut. Apa li se scurgea șiroaie pe fețe și picura de pe paturile puștilor și de pe capcanele atîrnate la oblințul fiecăruia. Caii nu arătau nici ei mai acătării și aveau o înfățișare atît de jalnică și tristă, încît nu ne-am putut stăpîni rîsul, uitînd de cîte ori noi înșine ne aflaserăm în aceeași stare.

După ce meraserăm vreo jumătate de ceas, văzurăm căruțele albe ale mormonilor trase printre copaci. Răsunau lovituri de topor, se prăvăleau copaci și cabane de birne se ridicau de-a lungul poalelor pădurii și pe pajiștile apropiate. De cum ne arătarăm noi, mormonii lăsară lucrul, se așezară pe lemnele din jurul nostru și începură să discute chestii teologice, să se plîngă de felul ciînos în care „necredincioșii“ se purtaseră cu ei, și să se jeluiască pentru pierderea marelui lor templu de la Nauvoo. După ce am stat cu ei un ceas am plecat îndărăt către tabăra noastră, fericiți că așezările statornice scăpaseră de prezența unor fanatici atît de orbi și de primejdioși.

În dimineața următoare am lăsat în urmă Pueblo și ne-am îndreptat către Bent's Fort. Purtarea lui Raymond devenise în ultima vreme mai puțin mulțumitoare decît înainte, așa că îi dădusem drumul de cum ajunsesem la Pueblo ; de aceea tot grupul nostru, cu noi cu tot, se redusesese acum la patru oameni. Existau niște lucruri încă nesigure în ce privește viitoarea noastră cale. Cea obișnuită între Bent's Fort și așezările statornice — o distanță de șase sute de mile — devenise la vremea aceea primejdioasă ; căci după trecerea armatei generalului Kearney, un mare număr de indieni dușmănoși, mai cu seamă din triburile Pawnee și Comanche, se adunaseră pe undeva prin regiune. Curînd după aceea se văzu că

sînt atît de numeroși și deveniseră atît de îndrăzneți, încît nu se știe dacă se întîmplase ca vreo singură ceată, oricît de mare ar fi fost ea, izbutise să parcurgă calea de la fort și pînă la frontieră fără să aibă de făcut față vreunui semn de dușmănie din partea lor. Jurnalele de pe atunci înfățișează destul de pe larg această stare de lucruri. Mulți oameni au fost omorîți și puzderie de cai și catiri au fost pierduți. Nu cu mult înainte mă întîlnisem cu un tînăr care în cursul toamnei venise de la Santa Fé la Bent's Fort și găsise acolo un grup de șaptezeci de oameni ce se considerau prea puțini ca să pornească numai ei către așezările statornice, așa că stăteau acolo și așteptau să mai vină întăriri. Deși această excesivă prudență dovedește ignoranța oamenilor, ea poate totodată arăta ce stare de panică domnea prin locurile acelea. Cînd eram noi acolo, în luna lui august, primejdia nu devenise atît de mare. Prin împrejurimi nu se găsea nimic foarte ispititor, ca să atragă oamenii într-acolo. Chiar ne gîndeam că s-ar putea să așteptăm la Bent's Ford jumătate din iarnă, fără să găsim un alt grup dispus să ne însoțească ; fiindcă Sublette și ceilalți pe care ne bizuisem erau de mult, după cîte ne spusese Richard, plecați de la Bent's Ford. Pînă acum, în cursul călătoriei Fortuna binevoise să țină cu noi. De aceea hotărîrăm să tragem foloase de pe urma grațioasei sale bune dispoziții, și încrezători în statornicia acesteia, să pornim împreună cu Henry și Deslauriers și să trecem printre șirurile amenințătoare ale indienilor cum ne-om pricepe mai bine.

Bent's Fort e așezat pe Arkansas, cam la șaptezeci și cinci de mîle mai jos de Pueblo. La amiaza celei de a treia zile, ajunserăm la vreo trei-patru mîle distanță de fort, înălțarăm cortul sub un copac, atîrnarăm oglinzile pe trunchiul lui și, după ce ne făcurăm în chip cam grosolan toaleta, pornirăm într-acolo. Am dat repede cu ochii de el fiindcă se vede de departe, așa cum stă cu pereții

lui înalți de lut în mijlocul cîmpiilor pîrjolate de arșiță. Ai fi zis că un roi de lăcuste trecuse pe acolo. Pe distanță de mile de jur împrejur iarba fusese retezată de la pămînt de caii soldăției generalului Kearney. Cînd am ajuns la fort, am văzut că nu numai caii roseseră iarba, ci și stăpînii lor potopiseră magaziile micului post de negoț ; așa că am avut de luptat cu mari greutate ca să ne putem procura cele cîteva lucruri de care aveam nevoie pentru drumul către casă. Armata plecase, agitația și zarva trecuseră, iar fortul rămăsese leagăn al unei liniști monotone și lenevoase. Cîțiva ofițeri și soldați suferinzi păseau alene prin incintă, unde era îngrozitor de cald, fiindcă soarele arzător își arunca razele peste pereții albi și înalți, iar aceștia le reflectau în jos, asupra incintei și a celor din jur. Proprietarii nu se aflau acolo și atunci am fost primiți de domnul Holt, fiindcă el fusese lăsat mai mare peste fort. Ne invită să mîncăm la el și acolo, spre marea noastră admirație, găsirăm masa îmbrăcată în alb, cu oliviera așezată la mijloc și scaune puse în jur. Acest extraordinar banchet luînd sfîrșit, ne întoarserăm îndărăt la tabăra noastră.

Acolo, pe cînd stăteam noi întinși în jurul focului și fumam după cină, văzurăm prin întuneric trei oameni apropiindu-se dinspre fort. Veniră pînă la cort, descălecară și se așezară lingă noi, pe jos. Primul dintre ei era un bărbat înalt, bine făcut, cu chip și purtări dintre acelea care îți inspiră încredere încă din capul locului. Purta pălărie de fetru cu boruri late, pleoștite și cam ferfenițite, restul îmbrăcăminții fiind alcătuit din bluză și jambiere de piele de căprioară, frecate cu lutul galben găsit prin munți. La călcîiul unuia dintre mocasini avea legat un uriaș pinten de fier cu roțiță de cinci sau șase inci în diametru. Calul lui stătea cuminte și se uita peste capul stăpînului ; avea în spate o șa mexicană rudimentară, acoperită cu o blană de urs păroasă și împodobită cu scări de lemn de proporții neînchipuite. Al doilea era un

omuleț sprinten și vioi, înalt de vreo cinci picioare și un sfert, dar foarte îndesat și voinic. Chipul îi era oacheș ca de mexican și năpădit de-o barbă deasă, neagră și cârlionțată. În jurul capului purta o basma de stambă veche și slinoasă, iar bluza lungă și strîmtă din piele de căprioară era înnegrită și lucioasă de grăsime și de slujbă grea și îndelungată. Cel din urmă sosit era un bărbat voinic și mătăhălos, îmbrăcat în postav grosolan de casă, cum se poartă pe frontieră, iar cînd mergea își țipa pe pămînt picioarele lungi, de parcă i-ar fi fost lene să și le ducă. Avea ochii cenușii cam adormiți, bărbia trasă îndărăt, gura mereu deschisă și buza de sus ieșită în afară, ceea ce îi dădea un desăvîrșit aer de om trîndav și neisprăvit. Drept armă ducea o pușcă veche folosită cîndva în armata Statelor Unite, armă așa de înfricoșătoare încît, deși nu izbutea niciodată să nimerească ținta cu ea, obișnuia s-o laude socotind-o suveranul necontestat al tuturor armelor de foc.

Primi doi făceau parte dintr-un grup proaspăt sosit din California cu un cîrd mare de cai pe care îi vînduseră la Bent's Fort. Munroe, cel mai înalt de statură, era de fel din Iowa. Un om minunat, fire deschisă, inimă caldă și minte ageră. Jim Gurney, cel scund, era un marinăr din Boston venit în California cu un vas comercial și căruia îi intrase în cap să se întoarcă acasă traversînd continentul. Călătoria asta îl și făcuse un „om de la munte“ cît se poate de priceput și mai prezenta și cazul extrem de neobișnuit al unui marinăr care se pricepe să strunească un cal. Cel de al treilea musafir al nostru, Elis pe nume, era din Missouri ; plecase cu un convoi de emigranți către Oregon, dar cînd ajunsese pe la Bridger's Fort, se îmbolnăvisе brusc de dor de-acasă sau, cum ne atrăgea atenția Jim, se îmbolnăvisе de dragoste. Așa încît găsi cu cale să se alăture oamenilor acestora din California, și să se întoarcă spre casă în tovărășia lor.

Acum veniseră să întrebe dacă pot merge împreună cu noi ca să ne însoțească tot drumul pînă la așezările statornice. Acceptarăm numaidecît, fiindcă ne plăcea cum arătau primii doi sosiți și eram foarte bucuroși de întăriri cu adevărat de nădejde. Le spuserăm să vină să ne întâlnească a doua zi seara, într-un loc de pe malul rîului, cam la vreo șase mile mai jos de fort. Am fumat cu toții o pipă, apoi noii noștri aliați au plecat, iar noi ne-am așternut pe somn.

XXII. TÊTE ROUGE ¹, VOLUNTARUL

A doua zi dimineata, după ce l-am trimes pe Deslauriers cu căruța la locul de întilnire, ne-am dus din nou la fort să mai punem la punct unele lucruri în legătură cu călătoria. După ce, terminarăm cu astea, ne-am așezat jos sub un fel de umbrar, ca să fumăm cu niște indieni Shienne găsiți de noi acolo. Peste câteva minute văzurăm că se apropie un ins mărunț și cu înfățișare ciudată, îmbrăcat în haine militare. Avea un chip mic și rotund, însemnat pe lingă ochi cu acel soi de crețuri cărora li se spune de obicei labă de gîscă, și avînd deasupra o claie de cirliionți roșii peste care ședea o șapcă mică. Luat în totul, avea aparența unui om mult mai potrivit pentru mese cu stridii și lichioruri fine, decît pentru vitregiile vieții în prerie. Se apropie de noi și ne rugă fierbinte să-l luăm și pe el spre casă, la așezările statornice, spunînd că dacă nu pleacă împreună cu noi, va trebui să rămînă la fort toată iarna. Atît de puțin ne plăcuse înfățișarea solicitantului, încît ne cerurăm scuze pentru faptul că nu-i putem îndeplîni dorința. Dar așa de stăruitor ne rugă să avem

¹ Cap roșu (fr.).

milă de el, se arată așa de nenorocit și ne spuse o poveste atît de tristă, că pînă la urmă acceptarăm, deși cu inimile nu puțin îndoite.

Bolovănosul nume anglo-saxon al proaspătului nostru recrut se dovedi cu desăvîrșire imposibil de folosit de către buzele ajutoarelor noastre franceze ; așa că Henry Chatillon, după mai multe încercări nereușite de a-l pronunța, îl boteză într-o bună zi fără cea mai mică emoție, și orientîndu-se după cîrlionții lui roșii, Tête Rouge. Dumnealui fusese, la date diferite, contabil al unui vas cu aburi pe Mississippi, agent al unei case de comerț din Nauvoo, în afară de diverse alte îndeletniciri, și în toate acestea văzuse din „viață“ mult mai multe decît ar fi fost bine pentru el. În primăvară, gîndindu-se că o campanie de vară ar fi fost o foarte potrivită vacanță, se alăturase unei companii de voluntari din Saint Louis.

— Am fost trei, ne spuse Tête Rouge. Eu, Bill Stephens și cu John Hopkins. Noi ziceam că doar o să plecăm cu armata, și după ce om cuceri țara au să ne dea drumul și solda, înțelegeți, și o să ne ducem în Mexic. Acolo cică poți să te distrezi de minune. Pe urmă aveam de gînd să ne întoarcem la New Orleans prin Vera Cruz.

Numai că Tête Rouge, ca și alți voluntari mult mai de nădejde, își făcuse socotelile fără să ia în seamă și alte posibilități. A te bate cu mexicanii se dovedi a fi o ocupație mult mai puțin plăcută decît își închipuisese el, iar călătoria de plăcere îi fu în chip dureros întreruptă de febra cerebrală, de care se îmbolnăvi cînd ajunsese pe la jumătatea drumului către Bent's Fort. Cealaltă jumătate o făcuse hurducat într-un furgon de bagaje. La Bent's Fort fusese dat jos din furgon și lăsat acolo împreună cu ceilalți bolnavi. Pentru un suferind, Bent's Fort nu e chiar cel mai potrivit loc. Camera de spital a lui Tête Rouge fusese o odăiță mică, numai din lut, unde avusese și un tovarăș, suferind de aceeași boală, și fuseseră puși

acolo fără altceva între ei și podele decît o piele de bizon. Asistentul doctorului le făcea cîte o vizită pe zi și le aducea fiecăruia cîte o uriașă doză de calomel, singura doctorie, după spusele supraviețuitorului, care i se administrase.

Tête Rouge se sculase într-o dimineață și întorcîndu-se către camaradul său, îl văzuse fixînd tavanul cu ochii sticloși ai unui mort. În clipa aceea, nefericitul voluntar își ieșise cu totul din minți. Fără să mai asculte de doctor, se făcuse totuși bine pînă la urmă, deși, după ce trecuse prin febră cerebrală și calomel, mintea lui — care de la bun început nu era dintre cele mai viguroase — fusese așa de rău zdruncinată, că nici cînd sosiserăm noi la fort nu-și recăpătase pe deplin echilibrul. În ciuda tragicei povești a bietului om, exista ceva atît de caraghios în înfățișarea sa și de hazliu în contrastul dintre îmbrăcămintea militară și purtasea sa cît se poate de nemilitară, încît nu ne puteam împiedica să nu zîmbim. Îl întrebaram dacă are armă. Răspunse că îi luaseră arma în timp ce zăcuse bolnav, și de atunci n-o mai văzuse ; dar „poate“, îmi spuse privindu-mă rugător, „o să-mi împrumuți unul dintre pistoalele dumitale cele mari, dacă o fi să ne întîlnim cu niște indieni“. Îndată după aceea l-am întrebat dacă are cal ; îmi răspunse că are un cal minunat, iar la cererea lui Shaw de a vedea și el calul, un mexican îl conduse ca să poată face dorita cercetare. Părea să fie un cal bun, dar ochii îi erau cufundați în orbite, și fără nici o greutate îi puteai număra coastele. Pe la greabăn avea niște semne a căror explicație ar fi putut fi aceea că, în timpul bolii lui Tête Rouge, camarazii lui puseseră mîna pe bietul cal de trupă și-l inhămaseră la vreun tun, alături de caii de tracțiune. Spre marea uimire a lui Tête Rouge, îl sfătuirăm să facă tot ce i-o sta în putință și să schimbe calul, cel mai bun lucru fiind să găsească un catîr. Din fericire cei de la fort erau grozav de nerăbdători să scape de el, așa că se arătară gata de unele sacrificii pentru a-și atinge scopul,

și astfel reuși să capete o catircă bunișoară în schimbul calului sleit de puteri.

Destul de curînd, în poartă apăru un om care ducea de funie un catîr ; puse funia în mîna lui Tête Rouge, iar acesta, fiind cam speriat de noua lui achiziție, încercă prin tot soiul de cuvinte măgulitoare și mîngîieri s-o înduplece să înainteze. Pricepînd ce anume se așteaptă din partea ei, catirca se opri deodată și rămase încremenită pe loc, uitîndu-se drept înainte și fără să-și clintească nici măcar urechile. Primind o lovitură zdravănă în partea de dinapoi se simți stimulată să se urnească și merse pînă aproape de cealaltă latură a fortului, după care încremeni din nou. Din pricină că îi auzea pe cei de pe margini rîzînd, Tête Rouge își luă inima în dinți și începu să smuncească zdravăn de funie. Catîrca sări îndărăt, se roti în loc și o zbughi către poartă. Tête Rouge se ținea bărbătește de funie, așa că se zbātu mai mult prin aer o bucată de vreme, iar în cele din urmă trebui să dea drumul funiei și rămase cu gura căscată, uitîndu-se lung după catircă și urmărindu-i goana întinsă peste prerie. Fu însă repede prinsă și adusă înapoi de un mexican rugat să încalece și să-și ia cu el și lasoul.

După ce arată astfel cît de pregătît era ca să facă fața vieții de prerie, Tête Rouge începu să-și adune proviziile pentru drum, adresîndu-se în scopul acesta unuia dintre ajutoarele șefului intendenței, prezent atunci la fort. Ofițerul ăsta avea o mutră acră ca lămîia, fiind el de multă vreme profund indignat că armata plecase și tocmai pe el îl însărcinaseră să rămînă și să lîncezească la fort. Dar era tot atît de dornic ca și ceilalți să scape de Tête Rouge. Așa că scoase o cheie ruginită și descuie o ușă joasă ce dădea într-o încăpere semisubterană unde cei doi dispărură împreună. După o vreme ieșiră de acolo, Tête Rouge fiind încărcat cu o mulțime de pachete înfășurate în hîrtie, care cuprindeau feluritele articole ale rației

lui pe palruzeci de zile. Toate astea fură date în grija lui Deslauriers, trecînd el tocmai pe la ora aceea cu căruța către locul de întîlnire stabilit cu Munroe și tovarășii săi.

Pe urmă l-am zorit pe Tête Rouge să încerce să vadă dacă nu se poate căpătui cu o pușcă. Drept urmare adresă cele mai călduroase apeluri către mila mai multor oameni de la fort, dar fără nici un fel de rezultat, ceea ce nu ne necăjea prea mult de vreme ce în cazul unei încăierări ar fi fost în stare să-și facă sieși și amicilor săi mai multă pagubă decît dușmanului. După ce isprăvirăm cu toate mărunțișurile, puserăm șeile pe cai și ne pregăteam de plecare, numai că uitîndu-ne în jur, văzurăm că proaspătul nostru tovarăș dăduse de alte necazuri. În mijlocul fortului cineva îi ținea catîrca și el încerca să-i pună șaua în spinare, dar îndrăcita lighioaie făcea mereu cîte un pas în lături și se învîrtea roată, aducîndu-l pe bietul om pînă în pragul disperării. A fost nevoie de ajutor, nu glumă, pînă ce toate greutățile astea să fie trecute cu bine. În cele din urmă izbuti să se cațere în șaua cazonă de culoare neagră, din care își făcuse socoteala să bage groaza în rîndurile mexicanilor.

— Hai, își îndemnă Tête Rouge catîrca. Dă-i drumul, mergi, n-auzi.

Catîrca porni cu hotărîre înainte, ieșind pe porțile fortului. Isprăvile ei băgaseră asemenea groază în bietul Tête Rouge, încît nu îndrăznea nici măcar s-o atingă cu biciul. Merserăm la trap către locul de întîlnire, dar n-apucarăm să ajungem prea departe și văzurăm cum catîrca lui Tête Rouge, înțelegînd pe deplin cu cine are de-a face, se oprise la oarecare distanță în urma noastră și păștea în tihnă, fără să-i pese de protestele celui pe care îl purta în spinare. Atunci i-am luat noi de dinapoi, și pe Tête Rouge și catîrca lui cea îndărătnică, și am mers așa pînă ce în lumina amurgului am zărit în depărtare licăririle unui foc. Munroe, Jim și Ellis stăteau tolăniți în

jurul lui ; șeile și traistele zăceau trântite pe jos, iar caii erau priponiți în apropiere. Și Deslauriers ajunsese, cu mica noastră căruță. Curînd se aprinse alt foc. Îi poftirăm pe noii noștri aliați la o cană de cafea. După ce ceilalți doi se retrăseseră în colțul lor de tabără, Jim Gurney încă mai stătea lingă foc și trăgea de zor din mica lui pipă neagră, la fel de scurtă și de uzată la înfățișare ca și el.

— Așa, spuse Jim, va să zică sîntem opt ; da' mai degrabă să zicem șase — că tontălăii ăia doi, Ellis, cel de colo, și cu omul vostru cel nou, n-au cum să intre la socoteală. Trecem cu bine, n-ai nici o teamă, numai să nu se ia comanșii de noi.

XXIII. PRIMEJDII DIN PARTEA INDIENILOR

Am pornit la drum către așezările statornice în ziua de douăzeci și șapte august, și nu încape îndoială că nicio dată nu se mai văzuse pe malurile cursului superior al Arkansasului un mai trențáros alai de călăreți. Dintre caii mari și frumoși cu care părăsisem frontiera în primăvară, nu mai rămăsese nici unul : în locul lor fuseserăm nevoiți să folosim exemplare ale raselor sălbătice din prerie, tot așa de rezistente ca și catirii și aproape tot atât de urite ; aveam de asemenea cu noi și câțiva reprezentanți ai acestor nesuferite vietăți. Cu toată puterea și rezistența lor, unii dintre catiri erau de pe acum epuizați de trudă grea și îndelungă și din pricina hranei neîndestulătoare, și cum nici unul nu era potcovit, începuseră să-i doară din ce în ce mai rău picioarele. Fiecare cal ori catir avea înfășurată pe gît o funie împletită din şuvițe de piele de bizon, ceea ce era departe de a le spori frumusețea înfățișării. Șeile și întregul nostru echipament erau roase și ponosite. Îmbrăcămintea călăreților se asemana cu harnașamentul prăpădit al cailor, și din toată ceata nimeni nu arăta mai jalnic la înfățișare decît eu și prietenul meu. Shaw avea drept acoperămint al trunchiului o veche cămașă de fla-

nel, deschisă pe piept și legată la brîu ca o rasă de călugăr ; la rîndul meu, nemaiavînd altceva de îmbrăcat, purtam veșminte de piele de căprioară, crunt măcinate de vreme.

Și astfel, veseli și fără griji cum le șade îndeobște bine cerșetorilor, ne tîram domol zi după zi pe malurile monotone ale Arkansasului. Tête Rouge pricinuia mereu alte necazuri, fiindcă nu era niciodată în stare să-și prindă catîrca, să pună șaua pe ea, sau să facă vreodată ceva fără ajutorul celorlalți. În fiecare zi găsea altă suferință, reală ori închipuită, de care să se plîngă. Acum era copleșit de durere și amărăciune, pentru ca scurtă vreme după aceea să-l apuce o veselie fără margini, pe care nu și-o putea exprima altfel decît rîzînd într-una, fluierînd, ori depănînd la povești. Cînd nu izbuteam în alt chip, ne distram necăjindu-l ; o merita din plin, pentru cîtă bătaie de cap ne dădea. Lui Tête Rouge aproape că-i plăcea să se facă haz pe socoteala lui, fiindcă de fapt era un ciudat amestec de neajutorare, extravagantă și bunătate sufletească. Alcătuia o imagine demnă de un pictor, așa cum mergea înaintea noastră, cocoțat în spinarea catîrcei lui negre și învăluit într-un imens surtuc din piele de bizon cu care îl miluise vreo inimă caritabilă de la fort. Din cine știe ce motive mult mai bine cunoscute de el, hotărîse ca îmbrăcămintea asta cu totul ieșită din comun, în care ar fi încăput doi oameni de mărimea lui, s-o poarte întoarsă pe dos, și pentru nimic în lume n-ar fi scos-o de pe el, nici pe vremea cea mai călduroasă. Peste tot îi fluturau zdrențele și resturile de cusături, iar pielea era așa de veche și de putrezită, că în fiecă zi se rupea în alt loc. Chiar deasupra acestui fălos veșmînt, se vedea o claie de cîrlionți roșii și peste ea șapca, trasă într-o parte ca să-i dea înfățișare mai milităroasă. Poziția lui în șa nu era mai puțin uimitoare decît persoana și îmbrăcămintea. Un picior și-l ținea strîns proptit pe coasta catîrcei, iar pe

celălalt îl întindea în lături într-un unghi de patruzeci și cinci de grade. Pantalonii îi erau împodobiți cu o dungă roșie de uniformă militară, cu care se fălea nevoie mare ; fiind însă mult prea scurți, lăsau de obicei să se vadă la capătul lor întreagă lungimea carimbilor. Pătura, înfășurată neglijent și alcătuiind un balot cât toate zilele, se bălăbănea la spatele șei, unde o ținea legată cu o sfoară. De patru-cinci ori pe zi sfoara se rupea și pătura cădea pe pământ. Mai la fiecare pas scăpa jos ba pipa, ba cuțitul, ba cremenea și amnarul, ba vreun ghemotoc de tutun, și era nevoit să descalece ca să și le ridice. În felul acesta izbutea să-i stingherească pe toți ; și cum cei mai mulți dintre noi nu luau nici de departe seama la finețea limbajului folosit, potop de blesteme și vorbe urite, rostite jumătate în glumă și jumătate cu furie, se abăteau asupra capului său, pînă ce bietul Tête Rouge ajunsese să spună că viața nu mai merită să fie trăită și că el nu mai întâlnește niciodată asemenea oameni.

Doar la o zi sau două după ce plecaserăm de la Bent's Fort, Henry Chatillon se duse să caute ceva vînat și îl luă cu el și pe Ellis. După un timp îi văzurăm coborînd pe coasta unui deal și mîinînd din urmă trei cai de trupă care probabil scăpaseră ori ajunseseră la capătul puterilor și fuseseră lăsați în plata domnului. Unul dintre ei arăta cum mai arăta, însă ceilalți doi erau într-un hal fără hal și fuseseră rău mușcați de lupi. Așa prăpădiți cum se aflau, pe doi i-am dus cu noi pînă la așezările statornice, iar pe al treilea l-a dat Henry indienilor Arapahoe în schimbul unui catir de toată frumusețea.

În ziua următoare, cînd ne opriseăm să facem popas de amiază, trecu pe lîngă noi un lung șir de căruțe ca la Santa Fé, făcîndu-ne martori la o pitorească procesiune. Erau căruțele unui neguțător cu numele de Magoffin, și fratele acestuia, împreună cu alții, veniră și se așezară pe iarbă alături de noi. Veștile aduse de ei nu erau dintre

cele mai promițătoare. După câte spuneau, calea urmată de noi era deosebit de primejdioasă. Indienii dăduseră nu odată tircoale prin jurul taberii lor în timpul nopții, iar ceata cea mare plecată de la Bent's Fort cu câteva săptămîni mai înainte fusese atacată de indieni și un bărbat, cu numele de Swan, din Massachussetts, fusese omorît. Tovarășii săi îl îngropaseră ; dar atunci cînd Magoffin ajunsesese la mormînt, aproape de un loc numit Ascunzătorile, văzuse că indienii îl dezgropaseră ca să-l scalpeze și rămășițele îi fuseseră cumplit sfîrtecate de lupi. În schimb, ne oferea drept compensație vestea că la vreo câteva zile de cale se găseau bizoni cu duiumul.

A doua zi după-amiază, pe cînd înaintam pe malul riului, văzurăm în zare coviltirele albe ale unui convoi de căruțe. Trecură câteva ceasuri pînă să ne întîlnim cu ele, și-atunci se dovediră a fi niște biete căruțe greoaie trase de boi, deosebite ca cerul de pămînt de cele ale neguțătorilor de la Santa Fé, și încărcate cu provizii pentru armată. Toate se opriră și căruțașii se strînseră grămadă în jurul nostru. Mulți dintre ei erau doar băiețandri, luați direct de la coarnele plugului. În ce privește starea căii pe care o aveam de parcurs, întăriră întru totul cele spuse de oamenii de la Santa Fé. Cînd trecuseră printre Pawnee Fork și Ascunzători, caraualele lor în fiecare noapte trăsaseră împotriva indienilor adevărați ori închipuiți. Ba mai adăugară că Ewing, un tînăr din Kentucky și care făcea parte din ceata ce trecuse pe acolo înaintea noastră, împușcase pe seară un indian chiar în preajma taberei. Cîțiva dintre ei ne sfătuiră să facem cale întoarsă, iar alții să mergem înainte cît de repede ne-or ține puterile ; însă cu toții păreau a fi cuprinși de o asemenea spaimă și atît de puțin în stare să judece lucrurile la rece, încît n-am prea luat în seamă cele ce ne spuneau. Pe urmă ne-au dat o veste mult mai lămurită : în josul riului se găsea un sat mare de indieni Arapahoe. Spuneau despre ei că

ar fi prietenoși ; numai că trebuia făcută neapărat deosebirea dintre un convoi de treizeci de căruțe trase de boi, animale pe care indienii nici nu le iau în seamă, și o mină de oameni, cum eram noi, cu un număr oarecum însemnat de catiri și cai ispititori.

A doua zi după-amiaza, destul de devreme, cercetînd linia zării din fața noastră, văzurăm că într-un anume loc era însemnată de un fel de creștături cam nedeslușite, ca dinții fierăstrăului. Corturile indienilor Arapahoe, așezate la mare distanță între noi și zare, ne dădeau impresia aceea ciudată. Cînd ajunserăm în dreptul satului, mai erau vreo două sau trei ceasuri pînă la apusul soarelui. Mai bine de două sute de corturi se aflau așezate în mijlocul unei pajiști cu iarbă bogată, la oarecare depărtare de rîu, în vreme ce pe rază de vreo milă și pe amîndouă malurile Arkansasului erau risipiți cam o mie și cinci sute de cai și catiri care pășteau stingheri sau în grupuri pe întinsul preriei. Totul se vedea dintr-o singură ochire, fiindcă pe toată întinderea nu se ridica nici o colină, și nici un copac sau tufiș nu împiedica vederea.

Ici și colo se zărea cîte un indian dintre cei puși să aibă grijă de cai. De îndată ce dădurăm cu ochii de corturile indienilor, Tête Rouge începu să se roage de Deslauriers să oprească puțin căruța și să-i dea tunica militară pe care o lepădase el acolo. O îmbracă numaidecît, scoțînd pentru prima dată de pe el haina din piele de bizon, se înțepeni în sa luînd o poziție marțială, își trase șapcă pe urechea stîngă pentru a părea cît mai amenințător și se rugă fierbinte să-i dea cineva o pușcă sau un pistol, numai pentru o jumătate de ceas. Cînd îl puserăm să ne lămurească ce rost au toate astea, Tête Rouge ne răspunse că știa din propria lui experiență ce impresie făcea întotdeauna asupra indienilor vederea unui militar în uniformă, iar el socotea că se cuvine ca și cei din satul acesta să știe bine că printre noi se găsește și un ostaș.

A da peste indieni Arapahoe aici pe Arkansas era cu totul altceva decît a-i întîlni la locurile lor de baștină din munți. Încă un lucru ne mai venea în ajutor. Generalul Kearney stătuse de vorbă cu ei cîteva săptămîni înainte, cînd trecuse cu armata pe malurile riului și, reînnoind amenințările din anul trecut, le spusese că dacă au să se mai atingă de un fir de păr din capul vreunui alb, are să le nimicească întreaga seminție. Pentru un timp, asta îi făcuse să judece lucrurile cu multă grijă și pe atunci încă nu uitaseră amenințările. Tare vroiam să văd satul și pe locuitorii lui. Deasemenea socoteam cu toții că cel mai cuminte lucru din partea noastră ar fi să ne ducem la ei în chip cît mai deschis cu putință, ca și cînd n-am fi presupus din partea lor nici cea mai slabă dușmănie ; astfel Shaw, cu mine și cu Henry Chatillon ne pregătirăm să trecem pe malul opus al riului. Între timp ceilalți trebuiau să meargă înainte cu cea mai mare grabă, ca să ajungă pînă la căderea nopții cît mai departe cu putință de bănuitorii noștri vecini.

În locul acela și pe încă vreo cîteva sute de mile mai în jos, Arkansasul nu e decît o largă albie nisipoasă peste care curg o seamă de firave șuvoaie de apă, împreunate ici și colo în cursuri late și foarte puțin adinci. Prin unele locuri se întîmplă, toamna, ca toată apa să se infiltreze în nisip. În acest anotimp, dacă n-ar mai fi vorba și de nisipurile mișcătoare, riul poate fi trecut aproape pe oriunde fără nici o greutate, deși prin unele locuri e adeseori lat de un sfert de milă. Caii noștri coborîră ușor în vad și trecînd prin apă sau galopînd pe bancurile de nisip uscate ajunserăm repede pe celălalt mal. Acolo, călărind prin iarba înaltă, văzurăm în depărtare mai mulți indieni ; unul dintre ei așteptă pînă ajunserăm la el, și stătu cîteva clipe în fața noastră fără să scoată un cuvînt, dar privindu-ne chiondorîș cu ochii lui ca de șarpe. Henry îi explică prin semne ce anume vroiam, iar indianul, strîn-

gîndu-și pe umeri mantia din piele de bizon, ne conduse pînă la sat fără să deschidă vreodată gura.

Limba indienilor Arapahoe e atît de grea, pronunția atît de dificilă și guturală, încît se spune că nici un alb nu a izbutit vreodată s-o învețe. Pînă și Maxwell, neguțătorul care a stat cea mai îndelungă vreme în mijlocul lor, se vedea nevoit să recurgă la ciudatul limbaj al semnelor folosit de cele mai multe triburi de pe prerie. Cu acest limbaj de semne Henry Chatillon se descurca foarte bine.

Apropiindu-ne de sat, văzurăm că pămîntul e acoperit cu grămezi de carne de bizon aruncată, în niște cantități de necrezut. Corturile erau rînduite în cerc. Semănau cu cele ale indienilor Dahcotah în toate privințele, în afară de curățenie. Trecînd printre două dintre ele, pătrunsērăm în incinta rotundă a taberei și într-o clipă sute de indieni, bărbați, femei și copii se arătară, ieșind grămadă de prin corturi ca să se uite la noi ; în același timp, de prin toate colțurile așezării se înălța un dezarmonios cor de lătrături. Călăuza noastră indiană se îndreptă înspre cortul căpeteniei. Descălecarăm dinaintea cortului său ; și după ce desfăcurăm funiile de la gîturile cailor ținîndu-le strașnic în mîini, ne așezarăm turcește pe pămînt, cu puștile în poală. Căpetenia ieși afară și ne strînse mîinile. Era un bărbat cu înfățișare destul de jalnică, foarte înalt, cu chip ascuțit, vînos ca toți cei din neamul lui, și purta pe trup doar vagi urme de îmbrăcăminte. De abia apuserăm să ne așezăm, cînd o mulțime de indieni de prin toate colțurile satului veniră să se îngrămădească în jurul nostru, și curînd ne trezirăm încercuiți de un zid dens de băștinași. Cîțiva dintre ei se așezară pe pămînt în jurul nostru ; alții în spatele lor ; dincolo de aceștia, nu puțini se aplecau și ne priveau peste capetele celorlalți ; în vreme ce încă și mai mulți se aflau mai departe de cei din urmă și își tot mișcau capetele ca să ne zărească printre umerii

consătenilor. Zadarnic am cercetat mulțimea aceea de chipuri ca să gădesc unul cu trăsături mai atrăgătoare și mai senine ; toate erau încruntate, reci și răutăcioase, iar întreaga lor înfățișare, spre deosebire de cea a indienilor Dahcotah, n-avea nimic atrăgător. Căpetenia se așează chiar la intrarea cortului și strigă la o *squaw* dinăuntru, care curînd apăru din cort și ne puse dinainte un castron de lemn plin cu bucăți de carne. Totuși, spre mirarea noastră, nu ni se oferi nici o pipă. După ce gustarăm, de formă, cîteva înghițituri de carne, începui să desfac o legătură cu daruri — tutun, hîrtie colorată în roșu, cuțite și alte mărunțișuri pe care le adusesem cu mine. Văzînd asta, un zîmbet pofticios se răspîndi pe fețele celor din jur ; ochii începură să le sticlească și nenumărate brațe lungi și subțiri se întinseră din toate părțile către noi, ca să primească darurile.

Indienii Arapahoe țin în mare prețuire pavezele și le trec cu multă cînstire din tată în fiu. Aș fi dorit mult să am și eu una ; așa că desfășurînd o bucată mare de pînză roșie și adăugînd niște tutun și un cuțit, le-am oferit oricui s-ar fi arătat dispus să-mi dea în schimb ceea ce doream. După oarecare codeală, căpătai una destul de bunișoară. Indienii mureau de curiozitate să afle ce anume aveam de gînd să facem cu ea, și Henry le spuse că ne ducem să luptăm împotriva dușmanilor lor, indienii Pawnee. Asta avu pe loc un efect evident favorabil nouă, sporit și mai mult de împărțirea darurilor. Printre altele, aveam și o hîrtie mare cu sule de felurite mărimi, dar foarte potrivit pentru femei ; și cum eram și noi dornici să vedem frumoasele satului, Henry le spuse că ar trebui chemate ca să le primească. Un războinic începu să strige ca și cum ar fi vrut să adune o haîtă de cîini. *Squaws* tinere și bătrîne, de la babornite de optzeci și pînă la fetișcane de șaisprezece ani, ieșiră din corturi și veniră în fugă strigînd și rîzînd ; după ce bărbații le făcură loc, se adunară în jurul nostru și

întinseră mîinile, zîmbind cu încîntare, urîtenia lor de la natură fiindu-le și mai mult sporită de emoție și curiozitate.

Urcărăm pe caii ținuți în tot timpul întîlnirii cît mai aproape de noi, și eram astfel gata să părăsim satul indienilor Arapahoe. Mulțimea se dădu laoparte ca să ne facă loc și rămase adunată pe două șiruri, cu ochii ațîtiți asupra noastră. Cînd ajunseserăm pe la jumătatea taberei, ne veni o idee. Indienii Pawnee se găseau probabil prin vecinătatea Ascunzătorilor ; s-ar fi putut să le spunem gazdelor noastre treaba asta și să-i ațîțăm să trimită o ceată de război ca să-i alunge, iar noi în timpul asta să rămînem mai în urmă și să vînam ceva bizoni. La prima vedere, planul de a-i pune pe vrăjmașii noștri să se măcelărească unii pe alții părea o capodoperă politică ; însă numaidecît ne-am dat seama că dacă mergînd în jos pe malurile rîului ne-am fi întîlnit cu războinicii Arapahoe, s-ar fi putut prea bine să se dovedească tot atît de primejdioși ca și cei Pawnee. Astfel că lăsînd baltă acest plan la fel de iute precum îl concepusem, ieșirăm din sat. Am zorît cît mai mult caii prin iarba înaltă pînă la gîtul lor. La oarecare distanță umblau niște indieni prin iarbă și nu li se vedeau decît capetele deasupra valurilor de verdeață. Iarba asta făcea un soi de semințe la fel de dulci și de hrănitoare ca și ovăzul ; și caii noștri flămînzi nu mai ascultau nici de bici nici de dîrlogi, fiindcă nu puteau rezista ispitei de a smulge în trecere, ici și colo, cite o gură din această rară delicatesă. Cînd am ajuns cam la vreo milă depărtare de sat, m-am întors și am privit înapoi peste unduitorul ocean de iarbă. Soarele tocmai asfințea ; cerul dinspre vest era tot o mare de lumină și, bine cînturat pe el, la marginea din zare a cîmpiei, se vedea ciorchinele de corturi ale taberei indienilor Arapahoe.

După ce ajunserăm pe malul rîului, pornirăm pe el la vale o bucată de vreme, pînă cînd zărirăm, prin lumina

înșelătoare a amurgului, coviltirul alb al căruței noastre de pe malul celălalt. Când ajunserăm acolo, dădurăm de un număr destul de mare de indieni. Patru sau cinci dintre ei stăteau în șir, așezați pe pământ, arătând ca tot atîția vulturi pe jumătate morți de foame. Tête Rouge, îmbrăcat în uniformă lui militară, vorbea înfocat cu un altul lingă căruța. Văzînd că nu ajunge nicăieri cu semnele și gesturile, încercă să-l facă pe indian să priceapă repetîndu-i de nenumărate ori, foarte deslușit și în gura mare, cuvintele englezești. Indianul stătea neclintit și cu ochii ațintiți asupra lui, dar cu toate că nici un mușchi al feței nu tresărea cîtuși de puțin, se vedea limpede și de la prima ochire că-l înțelege foarte bine și că-l disprețuiește pe oponentul său militar. Spectacolul devenise mai mult amuzant decît prielnic nouă, așa că îi cerurăm lui Tête Rouge să termine cît mai curînd cu putință cele ce avea de spus. Văzîndu-se muștrat astfel, se băgă sub căruța și se așază acolo ; Henry Chatillon se aplecă să vadă ce face el în ascunzătoare și, în felul lui potolit, observă că un indian ar fi în stare să omoare zece oameni de teapa lui, fără ca zîmbetul să-i dispară vreo clipă de pe față.

Musafirii noștri se ridicară unul cîte unul și plecară. Pe măsură ce se îndesea întunericul, eram tot mai des salutați de sunete lugubre. Prin părțile acelea lupii sînt neînchipuit de numeroși, iar gunoaiele din jurul taberei indienilor îi făcuseră să se adune în număr atît de mare, încît urlau cu sutele la un loc, în imediata noastră vecinătate. Pe rîu se afla o insulă, sau mai degrabă o oază în mijlocul nisipurilor, la distanță de o bătaie de pușcă, și în locul acela se părea că se adunaseră cei mai mulți. După apusul soarelui, vreme de mai multe ceasuri, s-au înălțat fără încetare dintr-acolo fioroase vaiete discordante și jalnice, amestecate cu urlete sinistre. Fără nici o greutate puteam vedea lupii alergînd pe prerie destul de aproape de locul de tabără, săltînd peste bancurile de nisip de pe albie sau împrôșcînd apa rîului. Nu constituiau pentru noi nici

un fel de primejdie, fiindcă sînt cele mai lașe viețuitoare de pe prerie.

În ce privește însă oamenii de prin împrejurimi, eram mult mai puțin liniștiți. În noaptea aceea fiecare și-a întins pe pămînt mantia din piele de bizon și a dormit cu pușca încărcată alături de el, sau chiar cu ea strînsă în brațe. Caii îi prigoniserăm atît de aproape de noi, încît unul dintre ei a călcat de mai multe ori peste culcușul meu. Nu obișnuiam să punem pe nimeni de strajă, dar toți dormeau cu grijă și cu urechile ciulite; în tabăra aceea aproape că n-a existat somn adînc, și cea mai mare parte din noapte s-a aflat cîte ceva în picioare. Cît despre mine, pînă către miezul nopții am fost mai mult treaz sau doar am moțait cîte puțin. Tête Rouge își alesese loc aproape de malul rîului și în vremea asta, cît am fost pe jumătate treaz și pe jumătate adormit, l-am văzut că se tot foiește în culcuș și adeseori se ridică în patru labe sub căruță. Pe urmă însă m-a cuprins un somn adînc, din care am fost trezit de o mină ce mă scutura de umăr. Deschizînd ochii, îl văzui pe Tête Rouge aplecat asupra mea, palid la față și cu ochii cît cepele.

— Ce s-a întîmplat ? îl întrebai eu.

Tête Rouge îmi răspunse că pe cînd stătea el întins pe malul rîului, ceva îi atrăsese atenția și îi trezise bănuielile. Așa că, strecurîndu-se sub căruță pentru mai multă siguranță, stătuse acolo un timp la pîndă și la o vreme văzuse cum doi indieni, înfășurați în mantii albe, se strecuraseră pe mal, luaseră doi cai și plecaseră cu ei. Arăta așa de speriat și spunea ce avea de spus în chip așa de deslînat că nu l-am crezut și n-aveam de gînd să-i trezesc și pe ceilalți din tabără. Totuși s-ar fi putut să fie adevărat, iar în cazul acesta chestiunea merita să i se dea neîntîrziată atenție. Îl pusei deci pe Tête Rouge să-mi arate pe unde o apucașeră indienii, îmi luai pușca, dînd astfel urmare unei porniri necugetate, și plecai din tabără. După ce înaintai pe malul rîului vreo două-trei sute de

yarzi, mă oprii continuînd să ascult și să privesc în toate părțile și cu mare încordare. Pe preria întunecată dinspre dreapta nu puteam să văd nimic ce-ar fi avut darul să mă neliniștească ; în albia ceva mai luminoasă a riului, un lup sălta în fugă, într-un fel cu neputință de imitat de nici un indian. Mă întorsei către tabără și cînd ajunsei să dau cu ochii de ea, văzui că se sculaseră cu toții. Shaw strigă la mine că numărăse caii și că nu lipsea nici unul. Întrebat mai îndeaproape ce anume văzuse, Tête Rouge nu făcu decît să repete aceeași poveste de mai înainte, susținînd-o cu toată tăria și stăruind în afirmația că fără nici o îndoială doi dintre cai ne fuseseră luați. Văzînd așa, Jim Gurney îi spuse că-i nebun ; Tête Rouge respinse cu indignare asemenea afirmație, iar Jim Gurney făcu apel la noi. Cum noi refuzarăm să ne pronunțăm într-o chestiune atît de delicată, se iscă o ceartă înverșunată între Tête Rouge și acuzatorul său, pînă cînd primului i se puse în vedere să se întoarcă la culcușul său și să nu mai trezească pe nimeni, chiar dacă i-ar vedea venind pe toți indienii Arapahoe din sat.

XXIV. VINĂTOAREA

Prin locurile ce le aveam acum în fața noastră mișunau bizonii și o descriere fugară a felului în care sînt vînați n-ar fi nepotrivită. De obicei sînt practicate două metode : „alergarea“ și „atacarea“. Vinătoarea de-a călare, căreia i se spune „alergare“, este cea mai brutală și mai îndrăzneță dintre cele două, pentru că atunci bizonii sînt furioși ; altminteri sînt destul de blinzi. Un vînător îndemînat și cu experiență, cu un cal bun, izbutește cîteodată să vîneze cinci sau șase bivolițe la o singură ieșire, încărcîndu-și și reîncărcîndu-și mereu pușca în vreme ce calul gonește prin învălmășeală. A ataca un grup mic de bizoni, sau a răzleți pe unul singur de cireadă și a-l ataca pe urmă e o treabă mai puțin amuzantă și mai puțin primejdioasă. De fapt, sînt niște animale uneori atît de proaste și de greoaie, că nici nu prea e cine știe ce scofală să le vînezi. Cu un cal îndrăzneț și bine antrenat, vînătorul se poate apropia de bizon pînă într-atît încît galopînd alătura, e în stare chiar să-l atingă cu mîna ; asemenea ispravă nici nu presupune cine știe ce primejdie, atîta vreme cît puterea și răsufarea bizonului nu încep să se impuțineze ; însă după ce a început să obosească și nu

mai poate fugi cu ușurință, cînd limba îi atîrnă din gură și spumele îi zboară de pe fălci, atunci vînătorul ar face mai bine să se țină la oarecare distanță ; animalul ajuns la disperare se poate întoarce în orice clipă împotriva sa ; mai cu seamă atunci cînd descarcă pușca. Calul sare în lături și vînătorul trebuie să se țină foarte zdravăn înțepenit în sa, căci de s-ar întîmpla să cadă, nu-i mai rămîne nici o speranță. Dacă vede că atacul lui a fost zadarnic, bizonul își reia goana, dar cînd împușcătura a fost bine ținută, nu trece mult și se oprește în loc ; cîteva momente rămîne neclintit, apoi începe să se clatine și în cele din urmă se prăvălește pe o parte.

După cîte mi se pare mie, cea mai mare greutate în alergarea bizonilor este să încarci pistolul sau pușca mergînd în plin galop. Ca să le vină mai ușor, mulți vînători țin în gură cîte trei sau patru gloanțe ; se toarnă praf de pușcă pe țeava armei, se dă drumul glontelui să cadă deasupra, se bate bine sprijinind patul pe oblic și treaba e făcută. Dar se vede cît de colo ce primejdioasă este. Dacă s-ar întîmpla ca bătaia pe oblic să nu ajungă să așeze glonte acolo unde trebuie, sau dacă în timpul ochirii s-ar întîmpla ca glonte să plece de la locul său și să rămînă pe țeavă, se prea poate ca arma să plesnească atunci cînd tragi. Multe miini zdrobite sau alte răni mai grave s-au văzut de pe urma unor asemenea întîmplări. Pentru a se feri de așa ceva, unii vînători se folosesc de o vergea atîrnată de obicei cu un șnur la gît, numai că asta îngreunează și mai mult încărcarea. Arcurile și săgețile folosite de indieni la alergarea bizonilor au multe avantaje față de armele de foc, și chiar și albiile le folosesc cîteodată.

Primejdia unei astfel de vînători nu vine atît de la atacurile bizonului rănit, cît de la felul terenului peste

care trebuie să alege călărețul. Preria nu are totdeauna o suprafață netedă, întinsă și uniformă ; foarte adesea e întreruptă de coline și văi întretăiate de surpături și în locurile mai depărtate acoperită de tufe bătoase de salvie sălbatică. Cele mai înfiorătoare piedici sînt însă vizuînile săpate de sălbăticiuni, lupi, bursuci, yulpi și mai cu seamă cîinii de prerie, cu ale căror găuri săpate în pămînt preria e pe foarte mari întinderi bortită ca un fagure. În furia urmăririi, vînătorul se avîntă peste asemenea întinderi fără să bănuiască primejdia ; din goana mare, piciorul calului se afundă adînc într-o astfel de vizuină ; osul se rupe, călărețul este azvîrlit cît colo pe pămînt și probabil omorît. Totuși, asemenea accidente se întîmplă la alergarea bizonilor mai rar decît s-ar putea crede. Prins în febra vînătorii, omul se bucură de aceleași favoruri ca și atunci cînd e beat, și e în stare să gonească în deplină siguranță peste rîpe și prăpăstii pe unde, dacă ar încerca să treacă în starea lui normală, fără îndoială că și-ar rupe gîtul.

Metoda „atacării“ are multe avantaje față de aceea a „alergării“, întrucît de data asta vînătorul merge pe propriile lui picioare ; folosind-o, el nici nu-și omoară calul cu goana, nici nu-și pune în primejdie propria viață ; nu i se cere decît să aibă sînge rece, să se concentreze și să fie ager ; trebuie să cunoască firea bizonilor, să ia seama la configurația terenului și la direcția vîntului și să fie meșter în mînuirea puștii. Bizonii sînt animale ciudate ; uneori se dovedesc atît de proști și încrezători, încît te poți apropia de ei fără ascunzișuri și mergînd liniștit pe întinderea preriei, ba chiar să împuști cîtiva înainte ca restul turmei să-și dea seama că ar fi cazul s-o rupă la fugă. Alteori sînt atît de sperioși și vicleni, încît ca să te poți apropia de ei e neapărată nevoie de cea mai deosebită pricepere, experiență și dibăcie. După cîte

cred eu, la alergarea bizonilor Kit Carson ¹ este de departe cel mai priceput ; în ce privește atacarea, nimeni dintre toți oamenii în viață nu poate trage nădejde să ia laurii de pe fruntea lui Henry Chatillon.

După ce Tête Rouge sculase în picioare toată tabăra, nimic nu mai veni să ne tulbure liniștea în noaptea aceea. Indienii Arapahoe nu încercaseră să ne facă nici un rău, sau dacă avuseseră de gînd, starea de veghe a taberi noastre îi făcuse să se lase păgubași. Ziua următoare a fost o zi de activitate intensă și de mare agitație, fiindcă pe la ceasurile zece călărețul aflat în fruntea coloanei scoase strigătul mult așteptat și cît se poate de îmbucurător : *bizoni ! bizoni !* și în scobitura preriei aflată chiar dinaintea noastră, se arătă o cireadă de tauri pascînd în liniște. Nu era cu putință să rezisti ispitei, și Shaw împreună cu mine ne repezirăm spre ei. În ce privește caii, nu prea stăteam bine cu cei folosiți pînă atunci zi de zi în timpul călătoriei, însă cu ajutorul stăruitor al biciului izbutirăm să le-o luăm înainte celorlalți și Shaw, gonind alături de un bizon, reuși să descarce în el amîndouă gloanțele puștii sale cu două țevi. Uitîndu-mă spre el în vreme ce galopam de zor, văzui bizonul rănit de moarte înverșunîndu-se de mai multe ori împotriva vrăjmașului său și calul sărind tot de atîtea ori în lături și scăpînd de primejdia coarnelor. Goana mea a durat mai mult, dar pînă la urmă am izbutit să mă apropiu de bizon și să-l răpun trăgînd în el cu amîndouă pistoalele. Mai întii tăiarăm cozile celor două victime, ca să le păstrăm drept trofeu, apoi ne întoarserăm la convoi cam la un sfert de ceas după ce îl părăsisem. În dimi-

¹ *Christopher Carson* (1809—1863), călăuză în regiunile de frontieră americane. L-a însoțit pe Frémont în expedițiile sale (vezi nota 1, p. 242) și a ajuns vestit datorită laudelor aduse curajului și destoiniciei sale în scrierile acestuia. A săvîrșit multe faimoase fapte de arme în cursul războiului mexican și a fost făcut general după Războiul de Secesiune (1861—1865).

neața aceea mereu a răsunat același strigăt de bucurie : *bizoni ! bizoni !* Aproape la fiecare pas zăream cirezi de bizoni răspândite prin pajiștile întinse de pe malul râului, și de fiecare dată taurii își înălțau capetele pletoase privind timp și nedumeriți la călăreții ce se apropiau de ei, iar la o vreme porneau în galop anevoios și stingaci pe șleaul dinainte bătătorit, în șiruri lungi ce se îndreptau înspre înălțimile preriei din partea stângă. Către amiază, pe toată cîmpia din fața noastră mișunau bizonii — tauri, bivolițe și viței — toți alergînd cît mai cu înfocare, pe măsură ce ne apropiam noi, iar în depărtare, dincolo de malurile râului, unduirile preriei se întunecaseră de mulțimea lor. Întreaga noastră ceată era mai bine dispusă ca oricînd. Și atunci am făcut popas de prînz lingă un pîlc de copaci de pe malul râului.

— Limbile și mușchiuleții le mîncăm mîine, spuse Shaw uitîndu-se cu dispreț la cotletele de căprioară pe care ni le pusese dinainte Deslauriers.

Masa odată terminată, ne întinseserăm în culcușurile noastre să ne odihnim, cînd un strigăt de-al lui Henry Chatillon ne trezi pe toți. Îl văzurăm cocoțat tocmai pe roata căruții, întinzîndu-se cît era de lung înspre cîmpiile de dincolo de râu și arătîndu-ne ceva într-acolo. Uitîndu-ne încotro ne arăta el, puturăm cu ușurință vedea numaidecît ceva negru și mare, ca umbra unui nor întunecat trecînd grabnic peste ridicăturile preriei de la marginea zării ; în urma petei aceleia întunecate se scurgea o alta asemănătoare dar mai mică și care se apropia de cea dintîi. Erau vînătorii Arapahoe porniți pe urmele unei cirezi de bizoni. Shaw și cu mine înșeuarăm numaidecît caii cei mai buni și pornirăm în goană peste nisip și apă către celălalt mal. Ajunserăm însă prea tîrziu. Vînătorii se și întîlniseră cu cireada și măcelărirea era aproape de sfîrșit. Cînd am ajuns noi acolo am găsit preria semănată cu nenumărate leșuri, în vreme ce restul

cirezii se împrăștiase în toate părțile și goneau pretutindeni speriați de moarte și urmăriți de indieni călări. Totuși, mulți dintre vânători se opriseră pe lângă pradă, iar printre ei se afla și fosta noastră gazdă din ziua trecută, căpetenia satului. Descălecaseră lângă o bivoliță răpusă în care trăsesese vreo cinci sau șase săgeți, iar *squaw* a sa, după ce se ținuse călare pe urmele lui în timpul vânătoriei, îi dădea să tragă o gură de apă dintr-o gamelă cumpărată ori furată de la vreun voluntar. Nu ne-a rămas altceva de făcut decît să trecem îndărăt peste apă și să-i ajungem din urmă pe ceilalți, care între timp își văzuseră de drum.

N-am mai făcut pe urmă mai mult de o milă și am dat peste un spectacol impresionant. Pe partea dreaptă a rîului, pînă departe către stînga și în față cît vedeai cu ochii, se întindea o cireadă mare de bizoni. Marginile i se vedeau pe lături cam la cîte un sfert de milă depărtare. În multe părți erau atît de strîns înghesuiți, încît spinările lor îngheboșate văzute de la depărtare păreau o unică suprafață netedă și neagră ; prin altele însă erau mai risipiți și din loc în loc se vedeau ieșind din cireadă coloane de praf, pe acolo pe unde vreunul dintre ei se tăvălea. Ici și colo se zăreau și tauri încăierăți. Îi puteam vedea limpede cum se năpustesc unul împotriva altuia, auzeam pocnetul coarnelor ciocnite și mugetele scoase în toiul încordării. Shaw călărea puțin mai înainte, împreună cu Henry Chatillon ; îl văzui cum se oprește și scoate de pe pușcă îmbrăcămintea de piele. Avînd în fața ochilor asemenea priveliște, nu-ți putea veni în minte decît un singur gînd. În dimineața aceea folosiserăm pistoalele. Acum însă mă gîndeam să văd ce treabă pot face și cu pușca. Deslauriers avea una la el și atunci m-am apropiat repede de o margine a căruții ; l-am găsit întins sub acoperămintul alb al coviltirului, cu luleaua între dinți și rînjind de satisfacție.

— Dă-mi pușca ta, Deslauriers.

— *Oui, Monsieur, oui*, îmi răspunse Deslauriers trăgînd din răsputeri de hățurile catirilor ce păreau hotărîți să meargă neapărat înainte. Pe urmă nu i se mai văzură decît mocasinii ieșind din căruță, în vreme ce se trudea să scoată pușca dintre tot felul de bulendre.

— E încărcată ? l-am întrebat.

— *Oui, bien chargée* ; o să nimeriți în plin, *mon bourgeois* ; da, în plin o să nimeriți — *c'est un bon fusil*.¹

I-am dat pușca mea și m-am grăbit să-l ajung din urmă pe Shaw.

— Ești gata ? mă întreabă el.

— Hai, hai să mergem repede, îi răspunsei.

— Luați-o pe văiuga de colo, ne sfătui Henry, c-așa n-au să vă simtă pînă o să ajungeți aproape de ei.

Văiuga era un soi de deschizătură destul de largă ce ducea pieziș către locurile unde se aflau bizonii și pe fundul ei am mers o vreme la trap ușor, pînă ce s-a îngustat și s-a săltat către cîmpie ; atunci ne-am aplecat mult pe gîturile cailor și în cele din urmă, văzînd că așa nu ne mai putem ascunde, ne-am îndreptat în șei după cum se cuvine și am pornit de-a dreptul înspre cireadă. Acum bizonii se găseau în bătaia puștii ; pe de margini se aflau risipiți din loc în loc mulți bizoni bătrîni și încărunțiți care trebuiau să aibă grijă de bivolițe. Paznicii aceștia se uitară la noi minioși și cu uimire, făcură cîțiva pași în întîmpinarea noastră, apoi se întoarseră fără grabă în loc și porniră să se îndepărteze la trap, pe urmă într-un galop domol. Numai decît grosul cirezii simți primejdia. Bizonii începură să se îngrămădească îndepărtîndu-se de locul unde ne aflam noi, și astfel se desfăcu o spărtură pe margine. Pe acolo ne virîrăm, încercînd să ținem mai departe în frîu caii speriați. Clipă de clipă vacarmul creștea tot mai mult. Înghesuindu-se unii

¹ Da, e încărcată... domnule... e o pușcă pe cînte (fr.).

într-alții, bizonii goneau grămadă pe lingă noi. Pe amîndouă părțile vedeam cum înaintează coloane compacte și negre, pe jumătate ascunse de praful stîrnit și gonind din ce în ce mai repede, îngrozite și în mare neorînduială ; auzeam limpede tropotul și bocănitul a zece mii de copite. Numărul acesta uriaș de sălbăticiuni înzestrate cu puteri de nestăpînit, neștiutoare de propria lor forță, goneau înnebunite de spaimă la apropierea a doi bieți călăreți. Ar fi fost peste putință să mai stăm cu mîinile încrucișate.

— Ia-te după ăștia din stînga, îmi spuse Shaw. Eu mă țin de ăștia din față.

Țișni înainte și îl pierdui din ochi. Aveam legat cu o curea de încheietura mîinii un bici greu indian ; l-am înălțat în aer și am pornit să lovesc cu toată puterea în coastele calului. Se avîntă ca săgeata înainte, aproape atingînd pămîntul cu burta. Nu vedeam în față decît un imens nor de praf, dar știam că dincolo de el se ascunde o cireadă de sute de bizoni. Peste o clipă mă trezii în mijlocul norului, aproape sufocat din pricina prafului și asurzit de tropotul infernal al hoardei dezlănțuite ; mă îmbătase însă vînătoarea și nu mai știam decît că mă aflu pe urmele bizonilor. Foarte curînd mi se desluși dinainte o masă neagră și prelungă, prin multe părți ascunsă de norii de praf ; după aceea putui să văd limpede fiecare trup îngheboșat, copitele care zburau în aer dedesubt și cozile scurte ridicate drept în sus. Peste cîteva clipe eram atît de aproape încît i-aș fi putut atinge cu țeava pustii. Și dintr-o dată, spre marea mea nedumerire, copitele se înălțară în văzduh și printre norii de praf bizonii părăură să intre în pămînt dinaintea ochilor mei. Impresia puternică din clipa aceea n-am s-o uit toată viața. Îmi aduc aminte că mă uitam în jos și vedeam spinările negre ale unui cîrd de bizoni, prin încețoșările norilor de praf. Fără să-mi dau seama, gonisem peste o văiușă.

În momentul acela nu eram în stare să apreciez chiar cu exactitate adîncimile și lățimile, dar la întoarcere, cînd am trecut din nou pe acolo, am văzut că era adîncă de vreo douăsprezece picioare și pe fund cam de două ori mai largă. Să mă opresc ar fi fost cu neputință ; dacă s-ar fi putut, aș fi făcut-o bucuros ; așa însă, pe jumătate alunecînd și pe jumătate sărînd, sărmana mea iepșoară începu să coboare. Pe fundul văiugii dădu de nisip prăfos și căzu în genunchi ; mă trezii aruncat pe gîtul ei și aproape azvîrlit peste cap în mijlocul mulțimii de bizoni care prin praf și în mare neorînduială năvăleau din toate părțile. Iapa se ridică într-o clipă și ca o pisică se cățăără pe malul celălalt. Mai întii am crezut că are să cadă pe spate și are să mă strivească, dar cu un efort disperat se săltă deasupra și ajunse pe întinderea lină a preriei. Privind în urmă văzui capul lătos al unui taur aburcîndu-se cu picioarele dinainte înfipte pe marginea rîpei. În cele din urmă mă trezii în mijlocul potopului de bizoni. Erau mai puțin îngrămădiți decît înainte și vedeam în jurul meu numai tauri, fiindcă se ațîn totdeauna la coada cîrdului, ca să protegiască bivolițele. În vreme ce treceam printre ei, întorceau capetele și dădeau să o împungă pe Pauline din goană ; din goană însă n-aveau cine știe ce putere, și cum iapa fugea mai iute decît ei, nimereau totdeauna cu loviturile în urma noastră. Nu trecu mult și începui să deosebesc și bivolițe în cîrd. Una din față mi se păru mai acătării, și-atunci căutai să mă apropii, ajungînd pînă la urmă chiar alături de ea. Dădui drumul dirlogilor și trăsai ținînd țeava puștii la un picior de greabănul ei. Repede ca fulgerul se azvîrli cu coarnele împotriva Paulinei, care sări imediat în lături și atunci pierdui din ochi bivolița rănită. Fără întîrziere am ales o alta și îmboldind-o pe Pauline m-am apropiat de ea și am descărcat asupra-i amîndouă pistoalele. O vreme o urmării cu privirea, dar încercînd să-mi încarc pistoa-

lele am pierdut-o și pe asta în găoata cirezii. Închipuindu-mi că o rănisem de moarte și că n-are să mai poată ține pasul cu restul cirezii, am strîns dirlogii. Puhoiul se revărsă pe lingă mine. Praful și vacarmul se sfîrșiră, iar pe prerie, mult în urma celorlalți, alerga în galop greoi un bizon stingher. Peste o clipă eu și victima mea goneam unul lingă celălalt. Armele mele de foc erau toate goale, iar în pungă nu mai aveam decît niște gloanțe prea mari pentru pistoale și prea mici pentru pușcă. Am încărcat totuși arma, dar cum o puneam la ochi, glonțul se rostogolea pe țeavă și pușca doar fisia ca focurile de artificii, cînd pulberea exploda de pomană. Atunci trecui în fața bivoliței și încercai s-o întorc din drum ; dar ochii îi sticliră, coama i se zbirli și, lăsînd capul în jos, se repezi împotriva mea cu cea mai turbată furie și îndîrjire. De mai multe ori trecui în fața ei, și de fiecare dată se aruncă asupra mea cu aceeași înverșunare. Numai că micuța Pauline era acum în elementul ei. La fiecare asalt sărea în lături, pînă cînd în cele din urmă bivolița rămase pe loc neclintită, sleită de propriile ei eforturi, cu limba atîrnîndu-i dintre fălci.

Trecui cu calul ceva mai încolo și descălecai cu gînd să adun niște iarbă uscată și s-o folosesc ca fultuială pentru a-mi încărcă pușca așa cum trebuie. Dar nici nu pusesem bine piciorul pe pămînt, că bivolița porni asupra mea în salturi mari și cu cea mai cumplită înverșunare, așa că am sărit repede înapoi în șa, cît de iute am fost în stare. După ce am mai așteptat cîteva minute, am încercat să o răpun cu pumnalul ; însă rezultatul a fost că Pauline era cît pe-aci să fie sfîrtecătă de coarnele bivoliței. Pînă la urmă mi-a dat în gînd să rup niște ciucuri de la cusăturile pantalonilor mei din piele de căprioară, mi-am încărcat din nou pușca bătîndu-i bine pe țeavă ca să țină glonțul acolo unde trebuie ; după aceea m-am apropiat de bivolița rănită și am împușcat-o

drept în inimă. A căzut în genunchi și s-a prăvălit la pământ. Dar spre marea mea mirare mi-am dat seama că nu o bivoliță împușcasem, ci un tăuraș de vreun an. Atunci n-am mai avut cum să mă minunez de furia și îndirjirea lui ; i-am tăiat beregata, i-am scos limba și am atârnat-o la spatele șei. Aceeași greșală ar fi putut fi făcută chiar și de un ochi mult mai experimentat decât al meu, dacă ținem seama de norii de praf și de învălmășeala cumplită a goanei bizonilor.

Și atunci avui pentru prima oară prilej să privesc în tihnă la cele din jur. Înaintea mea, preria era înnegrită de mulțimea animalelor ce se retrăgeau în goană și pe amîndouă laturile se scurgeau șirurile de bizoni veniți de pe cîmpiile ce se întindeau pe malurile râului. Arkansasul se afla la vreo trei sau patru mile depărtare. Am întors calul și am pornit încet înspre malurile lui. Trecu mult timp pînă izbutii să zăresc, la mare distanță, coviltirul alb al căruței și micile pete întunecate ale călăreților de dinaintea și din urma ei. Cînd ajunsei mai aproape, recunoscu limpede îmbrăcămintea elegantă a lui Shaw, vreau să spun cămașa lui roșie, ușor de observat de la distanță. I-am ajuns din urmă și l-am întrebat pe Shaw ce ispravă făcuse. Se luase după o bivoliță grasă, trăsese în ea două gloanțe și o rănise de moarte. Numai că nimeni dintre noi nu fusese pregătit de vînătoare în după-amiaza aceea și n-avusese destule gloanțe în punga cu muniții, nici Shaw și nici eu însumi ; așa că și el lăsase în grija lui Henry Chatillon vinatul rănit, iar acesta din urmă îl răpusese și încărcase toată carnea pe calul său.

Am așezat tabără pe malul râului. Era o noapte întunecoasă și cînd ne-am culcat auzeam într-una, întretesute cu urletele lupilor, mugetele prelungi ale bizonilor, asemenea valurilor mării rostogolite pe un țarm îndepărtat.

XXV. TABĂRA DE VÎNĂTOARE

În tabăra noastră nu era nimeni atît de harnic ca Jim Gurney și nimeni nici măcar pe jumătate atît de trîndav ca Ellis. Țștia doi nu se puteau suferi unul pe celălalt. Ellis nu se clintea din culcuș pînă ce nu-l silea cineva, iar Jim era totdeauna în picioare înainte de revărsatul zorilor ; și în dimineața aceea, cum se întîmpla de obicei, glasul lui îi trezi pe toți cei din tabără :

— Hai, băieți, scularea ! Hai, că nu sînteți buni decît de băgat pe sub nas și de tras la aghioase. Ia isprăviți cu mormăitul și sculați-vă din culcuș, că dacă nu vă scol eu cît ai zice pîs !

Vorbele îi erau totdeauna presărate cu fel de fel de ocări, care le dădeau mult mai multă culoare. Ellis for-năia cîteva cuvinte nedeslușite și se foia în mantia lui din piele de bizon ; pe urmă dădea alene mantia la o parte, se ridica în capul oaselor, își întîndea mădularele lungi, căska înfiorător și de abia după aceea se ridica în picioare cît era de lung și-și îndrepta privirea către toate cele patru pîncte cardinale. Nu trecea mult și focul aprins de Deslauriers începea să ardă voios, iar caii și catirii liberați din pripon porneau să pască pe pajiștile

din jur. La vremea cînd ne așezam să luăm gustarea de dimineață, preria încă era acoperită de lumina îndoielnică a dimineții ; iar ivirea soarelui deasupra zării ne găsea pe toți călări și gata porniți la drum.

— Uite-un bizon alb ! strigă Munroe.

— Țstuia îi vin de hac, chiar de-ar fi să crape calul sub mine, răcni Shaw înspre noi.

Trase îmbrăcămintea de piele de pe pușcă, i-o aruncă lui Deslauriers și o zbughi la galop peste prerie.

— Stați, domnu' Shaw, stați ! strigă după el Henry Chatillon. Vă omoriți calul de pomană, nu-i decît un bou bălan.

Dar Shaw, nu mai avea urechi să audă. Boul, fără îndoială rătăcit din vreun convoi militar, se afla acum ascuns vederii de niște coline mărunte ridicate la oarecare distanță pe întinderea preriei. Nu departe de locul unde se afla el, pășteau niște bizoni adevărați ; speriați de apropierea lui Shaw, aceștia o luară la goană pe coasta unei înălțimi ca să ajungă pe preria întinsă de deasupra. Unul dintre ei, în graba și neorînduiala stîrnite de spaimă, căzu într-o cumplită capcană. De-a lungul poalelor colinei era o dungă destul de îngustă de pămînt mocirlos peste care bizonul se avîntă și se scufundă fără nădejde de scăpare. Ne repezirăm cu toții înspre locul acela. Trupul uriaș al bizonului era pe jumătate scufundat în nămolul care îi ajungea pînă la bărbii, lăsînd doar coama bogată să-i fluture pe deasupra. Cînd ajunserăm noi la fața locului, bizonul începu să se zbată cu disperare ; se zvîrcolea încoace și încolo și cu mișcările acestea deznădăjduite izbuti pentru o clipă să se salte pe jumătate la suprafața mocirlei, în vreme ce mîlul clipea cu zgomote ca de sorbitură de cîte ori bizonul izbutea să-și scoată cîte un picior din încheștarea lipicioasă. Am încercat și noi să-l ajutăm apropiîndu-ne de el și răsucindu-i coada ; dar nu mai era nimic de făcut.

Se vedea limpede că nu mai e nici o nădejde de scăpare. Cu fiecare mișcare trupul i se scufunda tot mai adînc, și nămolul ajunsese aproape să-i acopere nările ; în cele din urmă se liniști, încetă să se mai zbată, și privea cu furie în jur, părăind totuși să se fi împăcat cu soarta. Ellis descălecă alene și ducînd la ochi mult lăudata lui flintă, o descărcă în capul bizonului cu gîndul să-l scape de chin ; apoi tot atît de alene se urcă pe cal fălindu-se, fără îndoială, că într-adevăr ucisese și el un bizon. Pentru prima și ultima dată în cursul călătoriei, străvechea și neîntrecuta lui flintă a făcut să curgă sînge.

Era o dimineață senină și voioasă, iar văzduhul devenise atît de limpede, încît pe marginea cea mai depărtată a zării linia verde-palidă a preriei se desena limpede pe întinderea cerului. Lui Shaw îi ardea neapărat de vînătoare ; porni călare înaintea celorlalți și nu după multă vreme văzurăm un șir de bizoni alergînd în goana mare peste o ridicătură verde a preriei de dinaintea noastră. Shaw înainta năvalnic pe urmele lor, îmbrăcat în cămașa lui roșie care de departe părea tare arătoasă ; se vedea limpede cum clipă de clipă se apropia de fugari și, pe cînd bizonul din frunte dispărea dincolo de culmea colinei, el îl atacă pe cel din coada șirului ; un norișor de fum țîșni pe țeava puștii și se risipi ușor în bătaia vîntului ; bizonul se întoarse și se aruncă asupra lui, însă chiar în clipa aceea trecură amîndoi de cealaltă parte a crestei.

Am tot mers înainte pînă către prînz, cînd am făcut popas pe marginea Arkansasului. Atunci s-a arătat și Shaw, coborînd fără grabă pe coasta unei coline din depărtare ; calul îi era tare ostent și abia se mai ținea pe picioare, iar cînd și-a aruncat șaua pe pămînt am văzut că la spatele ei atîrnau două cozi de bizon. Îndată după ce se dădu drumul cailor la păscut, Henry îi spuse lui Munroe să vină cu el, își luă pușca și porni agale peste prerie. Shaw, Tête Rouge și cu mine ne așezarăm lîngă

căruță și stăteam la taclale înfruptîndu-ne din ce ne pusesese Deslauriers dinainte și nici n-apucărăm bine să terminăm de mîncat, cînd îl văzurăm pe Munroe apropiindu-se de noi pe malul rîului. Henry, ne spuse el, împușcase patru bivolițe grase și îl trimisese la tabără să ia cai ca să poată aduce carnea. Shaw luă un cal pentru el și un altul pentru Henry, și plecă împreună cu Munroe. Nu trecu mult și apărură toți trei, cu caii încărcăți de cele mai alese bucăți de carne. Două dintre bivolițe le-am păstrat pentru noi, iar pe celelalte le-am dat lui Munroe și tovarășilor săi. Deslauriers se așază pe iarbă dinaintea mormanului de carne și se îndeletnici multă vreme cu tăierea ei în bucăți late și subțiri pentru fript, treabă la care se dovedea tot atît de îndemînic ca și o *squaw* indiană. Cu mult înaintea înserării, funii de piele crudă fură întinse în jurul taberei și fișii de carne atîrnate pe ele ca să se usuce în bătaia soarelui și a aerului curat de pe prerie. Tovarășii noștri californieni avură mai puțin succes în aceeași îndeletnicire ; dar făcură și ei treaba așa cum erau deprinși, și nu după multă vreme partea lor de tabără arăta împodobită cam la fel cu a noastră.

Aveam de gînd să rămînem pe loc atîta vreme cît ar fi fost nevoie ca să ne agonisim provizii pentru călătoria pînă la frontieră care, după socotelile noastre, ar fi trebuit să dureze cam o lună de zile. În două zile pușca lui Henry Chatillon avea să facă rost de prea îndestulă carne, chiar dacă am fi fost de două ori pe atîția și călătoria de două ori mai lungă ; trebuia însă să rămînem pe loc atîta vreme cît era nevoie ca să se usuce carnea și s-o putem lua cu noi fără grijă ; așa că ridicărăm cortul și făcurăm toate cele de trebuință pentru o tabără mai statornică. Cei din California, neavînd la îndemînă asemenea adăpost, se mulțumiră să-și rînduiască lucrurile pe iarbă, împrejurul vetrei unde făceau foc. Între timp n-aveam altă treabă decît să ne petrecem vremea în chip

cît mai plăcut. Cortul nu se afla prea departe de rîu, dacă întinderea largă de nisipuri și puțina apă ce se scurgea ici și colo pe suprafața lor meritau să li se dea numele de rîu. Vastele cuprinsuri de cîmpie ce se desfășurau pe toate părțile erau aproape la nivelul bancurilor de nisip și doar în depărtare se zăreau pe de margine niște coline mărunte și uniforme, paralele cu albia pe unde se scurgea apa. Pretutindeni se vedea doar o întindere nemărginită și acoperită cu iarbă ; nu se zărea nici urmă de pădure, ci doar cîțiva copaci răzleți și cîteva tufişuri pipernicite adunate în două insule ce răsăreau pe nisipul umed de pe albia rîului. Totuși, departe de a fi plictisitor și pustiu, peisajul devenea de multe ori sălbatic și însuflețit ; fiindcă de două ori pe zi, la răsăritul soarelui și la amiază, bizonii se iveau dinspre coline și veneau domol, cu solemnitatea lor de totdeauna, ca să se adape la rîu. Toate distracțiile noastre, pe pielea lor se petreceau. Un bivol bătrîn e o arătare de neînchipuită urîțenie. Cum dai cu ochii de el, cum îți trece orice urmă de milă. Bivolițele sînt mult mai mici și au și o înfățișare mai plăcută, cum se și cuvine unor făpturi de sex feminin. În zilele petrecute în tabăra de acolo, am făcut legămînt să nu atacăm bivolițe, lăsînd grija de a vîna cîte ne făceau nouă trebuință pe seama lui Henry Chatillon, care se și pricepea mai bine să le aprecieze calitatea ; însă împotriva taurilor am dus un război necruțător. Mii de bivoli pot fi uciși fără a primejdui în nici un fel specia, fiindcă sînt cu mult mai numeroși decît bivolițele ; numai pieile acestora din urmă sînt folosite pentru vînzare și ca acoperămînt la corturile indienilor ; de asta și uciderea lor se face în număr mult mai mare decît ar fi cu socotință.

Caii erau tare obosiți și acum vînam de obicei umblînd pe jos. După ce mîncam și stăteam întinși pe iarbă fumînd, tăifăsuind ori făcînd haz pe socoteala lui Tête Rouge, se

întîmpla ca vreunul dintre noi să se uite în depărtare și să vadă, mult dincolo de rîu pe întinsul cîmpiilor, cîteva pete negre venind alene înspre noi. Atunci trăgea tihnit și adînc din lulea ca semn de rămas bun, se ridica de jos fără grabă, își lua pușca proptită de marginea căruții, își arunca pe umăr cureaua de care erau legate punga cu gloanțe și cornul de pulbere, și cu mocasinii în mînă o pornea peste nisip către malul celălalt al rîului. Urma o treabă ușoară ; fiindcă deși nisipul se întindea pe vreo jumătate de milă, apa nu era nicăieri mai adîncă de două picioare. Malul dimpotrivă avea o înălțime de cam patru sau cinci picioare și se ridica perpendicular pe întinderea nisipoasă, fiind săpat de apele din acea primăvară. Pe marginea malului creștea iarbă înaltă și deasă. Dînd-o la o parte cu mîna și uitîndu-se cu grijă prin desișul ei, vînătorul putea să observe spinarea masivă și mișoasă a bizonilor săltînd încoace și încolo în mersul lor anevoios și clătinat către apa rîului. Bizonii au poteci bine stabilite pe unde vin să se adape. După ce vedea limpede și dintr-o singură ochire pe care potecă anume apucase viitoarea lui victimă, vînătorul se întindea lingă mal la patruzeci sau cincizeci de yarzi, să zicem, de locul unde poteca dădea în albie. Acolo stătea cuminte întins pe nisip. Ascultînd cu încordare, auzea tropăitul greoi și monoton al bizonului ce se apropia. Curînd după aceea, vedea bălăriile și iarba înaltă mișcîndu-se chiar în locul unde poteca iese la albia rîului. Un cap uriaș se arăta, și coarnele abia dacă ieșeau din caerul coamei încîlcite. Pe jumătate alunecînd și pe jumătate pășind, bizonul cobora către rîu. Pășea peste nisip, arătîndu-și trupul în întregime. Chiar în fața lui curgea un fir de apă, și el într-acolo își înclina capul ca să bea. Se auzea apa cum bolborosește pe beregățile lui cuprinzătoare. Înălța capul și vedea cum îi picură stropii de apă de pe barba udă. Stătea o vreme, cufundat parcă într-o timpă cugetare și

neștiutor de primejdia ce-l pindea. Fără să facă nici un zgomot, vînătorul înălța cocoșul puștii. Se ridica în capul oaselor pe nisip, își sprijinea cotul pe genunchi, ca să poată cumpăni cît mai în voie greutatea puștii și să ochească mai cu siguranță. Ținta se afla pe umărul bizonului ; într-acolo trăgea. N-avea nici o grabă. În toată tihna, bizonul se hotăra să se îndrepte către malul celălalt, peste fața nisipului. Întindea un picior de dinainte și scotea la vedere un locșor mic, neacoperit de păr, puțin îndărătul osului cel mare de la umăr ; înspre locul acela își îndrepta vînătorul cătarea puștii ; apoi, încet, cu grijă, apăsa degetul pe trăgaci. O detunătură îndirjită răspundea apăsării, și în aceeași clipă pe locul lipsit de păr se ivea o mică pată roșie. Bizonul tresărea și tot trupul i se cutremura ; moartea se năpustise asupra lui, și nu știa de unde ; dar nu cădea, ci se țira cu greu mai departe, de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat. Totuși, înainte de a apuca să meargă mult pe întinderea de nisip, îl vedeai că se oprește ; începea să se clatine pe picioare ; genunchii i se îndoiu și capul i se lăsa în pămînt. Pe urmă întreg trupul lui uriaș se apleca pe o parte, se prăvălea pe nisip și își dădea sufletul aproape fără să se zbată.

Pîndirea asta a bizonilor și împușcarea lor atunci cînd vin să se adape este cea mai lesnicioasă metodă de a-i vîna. Te poți apropia de ei și cătărîndu-te pe ripe sau venind tiptil de pe partea cealaltă a colinei, ori chiar pe cîmpie deschisă. Uneori asemenea treabă e surprinzător de ușor de dus la bun sfîrșit ; alteori, însă, cere cea mai ageră iscusință din partea celui mai experimentat vînător. Henry Chatillon era un om înzestrat cu o rezistență și un curaj nemaipomenite ; l-am văzut însă întorcîndu-se la tabără cu totul sleit de puteri de pe urma eforturilor, cu mîinile și picioarele sgîriate și rănite, cu îmbrăcămintea din piele de căprioară plină de țepii cactușilor printre care fusese nevoit să se fîrască. Uneori

trebuia să se întindă pe burtă și să se tîrîască așa pe multe zeci de pași fără să se ridice.

În cea de a doua zi a șederii noastre acolo, Henry plecă la o vînătoare de după-amiază. Shaw și cu mine rămăserăm în tabără pînă cînd văzurăm cîțiva bizoni apropiindu-se de rîu pe malul celălalt, și atunci plecarăm și noi să ne încercăm norocul. Veniseră însă atît de aproape, încît pînă să apucăm noi să ne ascundem la adăpostul malului, ivirea noastră pe nisipul albiei îi făcu să se speirie. Atunci cotiră din drum, înainte de a ajunge în bătaia puștii, și o luară spre dreapta, pe o direcție paralelă cu rîul. M-am suit pe mal și am rupt-o la fugă pe urmele lor. Mergeau repede și nu izbutisem încă să-i iau în bătaia puștii, cînd se întoarseră domol și porniră înspre mine. Pînă să se apropie ei la o distanță de la care să mă poată vedea, mă culcai pe burtă. Pentru cîteva clipe se opriră să se uite la ciudățenia aceea întinsă în iarbă ; apoi iarăși se întoarseră în loc și porniră în direcția cea veche. La rîndul meu, mă ridicai numaidecît de jos și fugii din nou în urmărirea lor. Iarăși făcură cale întoarsă și eu iarăși mă culcai la pămînt. După ce făcui treaba asta de vreo trei-patru ori, izbutii pînă la urmă să ajung la cam o sută de yarzi de fugari, iar cînd văzui că se pregătesc încă o dată să se întoarcă din drum, mă așezai jos și luai pușca la ochi. Cel din mijloc era cel mai mare bizon văzut de mine vreodată. Am ochit partea dindărăt a umărului. Ceilalți doi care îl însoțeau, au rupt-o la fugă. Încercă și el să-i urmeze, dar curînd se opri în loc și pînă la urmă se lăsă pe pămînt, la fel de lin ca un bou care se întinde să rumege. Mă apropiai de el binișor și cu luare-aminte, și după ochii întunecați și ca de gelatină îmi dădui seama că murise.

Cînd începusem vînătoria, preria fusese aproape cu desăvîrșire pustie ; acum însă o mulțime mare de bizoni se arătau pe întinsul ei apăruiți ca din senin, și, ridicîn-

du-mi privirile, zării cirezi întregi răspîndite și pe stînga și pe dreapta, cît vedeam cu ochii. Mă îndreptai către ei. Nu păreau să ia de fel în seamă faptul că mă aflam prin preajmă. Toată cireada era alcătuită aproape numai din bivolițe și viței, însă mulți tauri bătrîni mergeau peste prerie, pe lături, iar cînd au venit mai aproape de mine au început să-mi arunce priviri atît de fioroase și crîncene, încît am găsit de cuviință să nu mai înaintez. Mă aflam, ce-i drept, la o bătaie scurtă de pușcă față de cireadă, și atunci m-am așezat jos ca să văd ce au de gînd să facă. Din cînd în cînd se opreau cu toții pe loc și îndreptau capetele în aceeași parte ; pe urmă iarăși o luau la trap, ca și cum tuturor le-ar fi venit deodată același gînd, și auzeam cum li se lovesc în învîlmășeală copitele și coarnele. Nu trecu mult și auzii în depărtare, dinspre stînga, trosnete de pușcă repetate de mai multe ori ; curînd după aceea, răsunară una după alta și împușcături puternice, înfundate, în care recunoscui fără greutate glasul familiar al puștii cu două țevi a lui Shaw. Cînd se auzea pușca lui Henry, totdeauna era rost de carne proaspătă. Am trecut dincolo de rîu ca să iau un cal și, întorcîndu-mă, dădui peste locul unde se găseau vînătorii. Bizonii abia se mai zăreau departe, pe prerie. Cei încă vii fugiseră de prin locurile acelea, dar pretutindeni prin preajmă se vedeau risipite vreo zece-douăsprezece leșuri. Cu cuțitul în mînă, Henry stătea aplecat deasupra unei bivolițe ucise și alegea bucățile de carne cele mai grase și gustoase.

După ce se despărțise de mine, Shaw străbătuse pe jos o anumită distanță pe lîngă malul rîului, cu gînd că poate o da de vreun bizon. Mai pe urmă văzuse preria năpădită de puzderia bizonilor, și curînd după aceea auzise glasul puștii lui Henry. Se urcase pe mal și trecuse prin iarba înaltă și bătoasă întinsă acolo pe-o distanță apreciabilă lîngă malul apei. Nu mersese mult și spre

marea lui mirare îl văzuse pe Henry stînd în picioare pe întinsul preriei, înconjurat de bizoni, aproape din toate părțile. Atunci era Henry în elementul său. Fără să aibă habar că cineva se uită la el, stătea neclintit în picioare cu trupul lui înalt și zvelt, ținînd o mîină în șold și pe cealaltă așezată nepăsător pe țeava puștii. Ochii lui cercetau și alegeau din mulțimea ciudată strînsă împrejurul său. Din cînd în cînd punea ochii pe cîte o bivoliță care îi era lui pe plac, ridica pușca la umăr și o împușca omorînd-o pe loc ; după aceea își încărca liniștit pușca, și revenea calm la poziția de mai înainte. Bizonii parcă nici nu luau în seamă prezența lui, și-l socoteau pur și simplu unul de-ai lor ; taurii mugeau și se împungeau între ei sau se tăvăleau în țărîină. Cîțiva se adunaseră pe lîngă o bivoliță ucisă și îi miroseau rănile ; alții se lîrgeau dinapoia uneia care abia se mai ținea pe picioare și o împungeau ca să se miște din loc. Din vreme în vreme cîte unul se întorcea cu fața către Henry și se uita la el cu timpă mirare, dar nici unuia nu-i trecea prin gînd să sară asupra lui sau să fugă de el. Un timp Shaw stătuse întins în iarbă contemplînd cu uimire scena aceasta nemaivăzută ; în cele din urmă se tîrîse cu precauție mai aproape și îi spusese lui Henry cu glas scăzut cîteva cuvinte, dar acesta îl îndemnase să se ridice în picioare și să vină lîngă el. Nici atunci bizonii nu arătară vreun semn de spaimă ; stăteau acolo, adunați ciorchine în jurul celor morți. Henry vinase pînă la vremea aceea cîte bivolițe credea el că ne-ar fi de folos, așa că Shaw se adăpostea după un leș și împușcă cinci tauri pînă cînd cei-lai găsiră de cuviință să plece din locul acela.

Deseori bizonii se arată de o prostie și o indolență ce par încă și mai surprinzătoare în comparație cu sălbăticia și prudența dovedită cu alte prilejuri. Henry le cunoștea bine toate ciudățeniile ; le cercetase așa cum

Își cercetează un savant cărțile, și în îndeletnicirea asta găsisese tot atâtea satisfacții. Bizonii parcă i-ar fi fost un soi de prieteni și când se aflau prin preajmă, după cum singur mărturisea, -nu se simțea niciodată stingher. Se arăta și foarte mîndru de iscusința lui la vînat. În mod obișnuit era un om cum nu se poate mai modest ; totuși, cu firea lui deschisă și cinstită, lăsa să se înțeleagă în ce măsură socotește această remarcabilă însușire drept ceva prea evident și prea îndeobște cunoscut pentru a putea fi pusă vreodată la îndoială. Însă oricît de mult și-ar fi prețuit el îndemînarea proprie, nu încapă îndoială că tot mai mult i-o prețuiau ceilalți. Singura dată cînd am putut vedea vreo umbră de dispreț întunecîndu-i chipul, a fost atunci cînd doi ostași înrolați ca voluntari, care tocmai ucisese ră și ei cel dintîi bizon din viața lor, au încercat să-l învețe cum anume trebuie să lucrezi cînd pornești la vînatore de bizoni. Se părea că Henry e convins de întîietatea lui în privința bizonilor, și îi socotea ca pe un fel de proprietate particulară. Nimic nu-l putea scoate din fire mai mult decît măcelărirea fără rost a bivolițelor, iar în ochii lui împușcarea unui vițel nu era nici mai mult nici mai puțin decît un păcat de moarte.

Henry Chatillon și Tête Rouge erau amîndoi de aceeași vîrstă ; adică de vreo treizeci de ani. Henry era însă de două ori mai trupeș și de vreo șase ori mai voinic decît Tête Rouge. Chipul lui Henry era bătut de vînturi și de furtuni ; al lui Tête Rouge buhăit de băutură și lîncezeală. Henry vorbea despre indieni și despre bizoni ; Tête Rouge despre cabarete și zaiafeturi cu stridii. Henry dusesese o viață plină de greutate și privațiuni ; lui Tête Rouge nu-i trecuse prin cap nici o toană pe care să nu și-o satisfacă la primul prilej ivit în cale. Iar afară de toate acestea, Henry era omul cel mai dezinteresat dintre cîți mi-a fost mie dat să întîlnesc în viață ; pe cîtă

vreme lui Tête Rouge, deși în felul său avea o inimă tot atît de largă, nu-i păsa de nimeni și de nimic în afară de propria sa făptură. Și cu toate astea, nu ne-am fi lipsit de el pentru nimic în lume ; avea rolul jucat de bufon într-un castel medieval ; fără Tête Rouge, taberele noastre ar fi fost lipsite de viață. În ultima vreme se îngrășase de mai mare mirarea ; deși, de fapt, n-am fi avut de ce să ne mirăm, fiindcă pofta lui de mîncare se dovedea cu adevărat nemărginită. Mîncă într-una, de dimineată și pînă la lăsatul nopții ; jumătate din timp și-o petrecea pregătindu-și cîte ceva de mîncare numai pentru sine, iar cu ibricul de cafea avea de lucru de cîte opt sau zece ori pe zi. Chișul său copleșit de tristețe și amărăciune luase o înfățișare cu totul voioasă și buclată, ochii îi ieșiseră din găvane de parcă ar fi fost de rac, iar starea lui, jalnică și de nemîngîiat odinioară, se schimbase și ea cam pe aceeași măsură ; cît era ziua de lungă cînta, fluiera, rîdea orî istorisea la snoave. Fiindu-i o frică de moarte de Jim Gurney, se aținea de obicei pe lîngă cortul nostru. Cum în toată viața lui de pînă atunci dusesese un trai de pierde-vară și avea foarte mult haz la povestit, snoavele lui erau teribil de amuzante, mai cu seamă că niciodată nu se sfia să se plaseze pe sine însuși în culmea ridicolului, cu condiția ca astfel să poată stîrni hohote de ris. Cu toate acestea, Tête Rouge ne pricinuia și multe necazuri ; avea obicei să șterpelească toată ziua de-ale mîncării. Nu știa de rușine ; și nu se lăsa de năravurile lui, chiar dacă prin asta își atrăgea disprețul tuturor celor din grupul nostru. Din cînd în cînd, ce-i drept, se întîmpla să aibă parte și de lucruri mai puțin plăcute decît hazul nostru ; în asemenea cazuri dădea dovadă de necuprinsă smerenie și pocăință, numai că peste o jumătate de ceas de obicei iar îl vedeam cotrobăind prin lada de la fundul căruții și luînd pe furis cîte ceva din merindele puse acolo de Deslauriers pentru cină. Îi plăcea grozav să fumeze ; dar cum tutun nu avea, îi dădeam noi

de obicei cît poftea, însă numai cîte puțin deodată. La început îl aprovizionasem cu o întreagă jumătate de fuht ; dar treaba asta se arătase a fi o greșeală grosolană, fiindcă pierduse nu numai tutunul ci și cuțitul pe care i-l încredinșasem ca să-l toace, iar peste cîteva minute venise la noi cu mii de scuze și ceruse să-i dăm altul.

Stăteam de vreo două zile în tabăra aceea și carnea era aproape bună de cărat, cînd o furtună se abătu pe neașteptate asupra noastră. Către asfințitul soarelui întreg cerul se făcu negru ca cerneala și iarba înaltă de pe malurile riului începu să se aplece și să se înalțe cu îndîrjire sub bătaia celor dintii rafale ale furtunii ce se apropia. Munroe și tovarășii săi își luară puștile și le puseră la loc ferit sub cortul nostru. Cum n-aveau nici un fel de adăpost, făcură un foc mare de uscături, în stare să țină piept oricărui potop după care, înfășurîndu-se în mantiile lor din piele de bizon, se așezară pe pămînt în preajma flăcărilor, gata să înfrunte furile furtunii. Deslauriers se băgă și el la adăpostul căruții. Shaw și cu mine, dimpreună cu Tête Rouge și cu Henry, ne îngrămădirăm în cortul cam neîncăpător ; înainte de toate avuseserăm totuși grijă să punem la adăpost carnea uscată, tot sub cort, și s-o acoperim cu piei de bizon bine priponite în pămînt. Pe la ceasurile nouă furtuna se dezlănțui în întunecimea de nepătruns ; veni o suflare de vînt năsprasnică, și potop de apă se revărsa peste întinderea nemărginită a preriei. Cortul nostru se umplu numaidecît de aburi și spume ce treceau prin pînză și în cîteva clipe ajunseră să inunde tot ce se afla înăuntru. Nu ne puteam vedea lămurit la față decît din cînd în cînd, la intervale scurte, în lumina strălucitoare a fulgerelor ce dezvăluiau întinderile pînă în depărtare. Ne era și teamă să nu se dărîme cortul ; un ceas sau două rezistă cu tărie, dar după aceea foaia se prăbuși sub apăsarea unei puternice rafale de vînt ; parul din mijloc rămase

singur și gol în ploaie, și numaidecît ne trezirăm pe jumătate sufocați de faldurile reci și umede ale pînzei căzute peste noi. Puserăm mîna pe puști și le ridicarăm în sus ca să înălțăm deasupra capetelor foaia de cort îmbibată cu apă. În starea asta foarte plăcută, înconjurați de pături și mantii de bizon ude, petrecurăm mai multe ceasuri din noapte, în cursul căroră furtuna nu se potoli nici o clipită, ci continuă să se abată asupra noastră cu toată furia. Nu trecu mult și apa se strînse pe jos într-o băltoacă adîncă de doi-trei inci ; așa că mare parte din noapte am stat cu picioarele cufundate într-o baie rece. În ciuda tuturor necazurilor, veselia lui Tête Rouge se dovedea inepuizabilă ; sfida furtuna rîzînd, fluierînd și cîntînd, iar în noaptea aceea își plăti bună parte din datoriile ce le făcuse față de noi pînă purtările lui caraghioase. Ceasuri întregi, Tête Rouge nu mai conținea cu glumele pe seama noastră, de parcă veselia îi era mereu ațîțată de furtuna care pe noi ne reducea la tăcere și ne obliga s-o înfruntăm cu toată filozofia de care eram fiecare capabil. Pe la ceasurile trei dimineața, dînd preferință „tiraniei cerului liber“, ne strecurarăm afară din jalnicul nostru adăpost. Vîntul se mai potolise, dar ploaia continua să bată cu strășnicie. Focul aprins de californieni încă ardea cu vilvătăi în întunericul nopții și ne-am așezat și noi alături de ei. Am vrut să ne mai întremăm cu niște cafea fierbinte ; numai că atunci cînd unii dintre noi au dat să-și umple cîmile, au văzut că după ce-și consumase porția, Tête Rouge băuse pe furiș și tot ce se mai afla în oală.

Spre marea noastră bucurie, dimineața soarele apărui pe un cer fără nori. Arătam cu toții destul de caraghios, fiindcă hainele, cele mai multe din piele de căprioară, erau reci, lipicioase și îmbibate de apă și ni se lipeau strîns de trup. Nu trecu mult și vîntul domol și razele calde ale soarelui le făcură să se usuce, dar atunci ne

trezirăm ca încorsetați în armuri țepene. După ce colindărăm însă toată ziua peste prerie și împușcărăm vreo cîțiva bizoni, izbutirăm să le facem iarăși moi și plăcute la pipăit, din scorțoase cum fuseseră.

În afară de Henry Chatillon, n-am mai vînat decît Shaw și cu mine. În dimineața ceea Munroe încercase și el să „alerge“ un bizon, dar calul lui nu-l putuse ajunge din urmă. Îl însoțise și Shaw, care avînd cal mai bun se trezise curînd în mijlocul cirezii. Cum însă nu văzu în jurul său decît bivolițe și viței, se opri. La oarecare distanță în urma sa, un bizon bătrîn galopa peste prerie și atunci Shaw se întoarse, îi tăie calea, duse pușca la ochi și îl împușcă prin șoldul de dinainte, direct în inimă.

Prin cei cîțiva copaci de pe insula din dreptul taberei noastre, bîntuiau de obicei o mulțime de ulii șoricari. În tot cursul zilei trecute stătuse amestecat printre ei și un vultur ; și a doua zi tot acolo se afla ; atunci Tête Rouge spuse că el are să ucidă pasărea simbol al Americii, împrumută pușca lui Deslauriers și plecă să îndeplinească isprava asta lipsită de patriotism. După cum era și de așteptat, vulturul n-avu de suferit nici un neajuns de pe urma lui Tête Rouge. Se întoarse degrabă îndărăt spunînd că nu-l putuse zări nicăieri, așa că se mulțumise să împuște un uliu. Dacă îi cerurăm să ni-l arate, ne spuse că după cîte credea el uliul nu murise chiar de tot, ci fusese doar rănit, fiindcă altminteri n-avea de ce să zboare de acolo cu atîta grabă.

— Dacă vreți, ne spuse Tête Rouge, mă duc și vă aduc niște pene ; o mulțime au zburat de pe el cînd l-am lovit.

Tot prin dreptul taberei mai era o insulă acoperită de tufișuri, iar dincolo de ea un ochi adînc de apă și vreo două sau trei cursuri destul de mărișoare se scurgeau pe nisip dinspre el. După-amiaza mă dusesem acolo să mă

scald și dădui cu ochii de un lup alb, mai mare decît cel mai voinic ciine din Newfoundland, care ieșise de la capătul insulei și sărea fără grabă peste nisip la nici o aruncătură de piatră de locul unde mă aflam. Îi vedeam limpede ochii roșii și perii țepoși din jurul botului ; era un exemplar urît, cu coadă stufoasă și cap cît banița, nesuferit la înfățișare. Neavînd nici pușca la mine și nici măcar o piatră la îndemînă ca să arunc după el, căutam înfrigurat în jur ceva de azvîrlit, cînd auzii o împușcătură dinspre tabără și glonțul veni să scurme nisipul de la picioarele țiarei ; atunci făcu un ușor salt înainte și o rupse de fugă în goana mare, așa de repede că numaidecît ajunse o mică pată pe întinsul nisipurilor din depărtare. Mulțimea hoiturilor risipite în ultimul timp prin împrejurimi ispitise lupii de pretutindeni ; locul unde Shaw și Henry vinaseră împreună cîștigase în ultima vreme marea lor simpatie, căci acolo se găseau vreo douăsprezece leșuri care putrezeau sub arșița soarelui. Mă duceam deseori dincolo de rîu ca să mă uit la ei cum se ospătează. Erau de trei feluri deosebite : lupi albi și lupi cenușii, amîndouă soiurile fiind foarte mari, și în afară de ei lupi mici de prerie, nu mult mai trupeși decît un prepelicar. Urlau și se încăierau grămadă în jurul cîte unui hoit, însă rămîneau totuși destul de atenți și simțurile le erau atît de ascuțite, încît niciodată nu m-am putut strecura pînă la o distanță convenabilă ca să pot trage în ei ; ori de cîte ori am încercat, dintr-odată se risipeau furișîndu-se cu iuțeală prin iarba înaltă. Pe deasupra locului acela văzduhul era toată vremea plin de păsări de pradă de felurite soiuri ; de îndată ce lupii se depărtau de vreun hoit, vulturii se năpusteau asupra lui și se îngrămădeau atîția, încît cu un singur foc de pușcă tras la nimereală în stolul cuprins de lăcomie, răpuneai cel puțin doi sau trei. Păsările astea zburau ade-

seori cu zecile pe deasupra taberei, iar aripile lor negre și imense păreau pe jumătate transparente cînd le vedeai proiectate pe cerul strălucitor. Mulțime de păsări și de lupi ne înconjurau toată vremea, ba mai veniră la ospăț și cîțiva vulturi pleșuvi, vreo doi sau trei. Am împușcat un taur la o bătaie de pușcă departe de tabără ; în noaptea următoare lupii urlară înfiorător chiar în preajma noastră; iar pînă a doua zi dimineața oasele fuseseră curățate de orice bucățică de carne, datorită acestor hulpave lighioi veșnic nesătule.

După ce stătuserăm patru zile în tabăra aceea, începurăm să ne pregătim de plecare. Agonisiseam, partea noastră, vreo cinci sute de funturi de carne uscată, iar californienii strînseseră și ei încă vreo trei sute ; erau cele mai grase și mai gustoase părți din trupurile a vreo opt sau nouă bivolițe, și de la fiecare luasem relativ foarte puțin, restul lăsîndu-l în seama lupilor. Caii de povară fură încărcăți, cei de drum înșeuăți și catîrii înhămați la căruță. În cele din urmă pînă și Tête Rouge fu gata de drum, așa că ne desprinseserăm încetișor din loc și ne reluaram călătoria înspre răsărit. După ce străbăturăm cam vreo milă, Shaw își dădu seama că îi lipsea un prețios cuțit de vînătoare și se întoarse la locul taberei, încredințat fiind că îl uitase acolo. Era o zi întunecată și posomorită. Focurile încă mai fumegau pe malul râului ; iarba din jurul lor era călcată în picioare de cai și de oameni și peste tot locul se vedeau risipite resturile ce rămîn de obicei într-un loc unde s-a aflat tabără. Plecarea noastră fusese un adevărat semnal de adunare pentru păsări și celelalte vietăți de pe prerie. Zeci și zeci de lupi foiau împrejurul focurilor fumegînde și alte haite întregi mișunau în apropiere, pe întinsul preriei ; la apropierea lui Shaw toți o rupseră la fugă, care peste nesfîrșitele bancuri de nisip, care pe cîmpiile acoperite de

iarbă. Vulturi fără număr se roteau pe deasupra ca niște nori negri și hoiturile bizonilor din apropiere arătau ca o îngrămădeală mare de păsări; își întindeau din cînd aripile lungi și late și își săltau capetele cu creastă și gîturile golașe și lungi, temîndu-se să mai stea pe loc dar în același timp neîndurîndu-se să se despartă de dezgustătorul lor ospăț. Pe cînd căuta pe jos printre focuri, văzu lupii care stăteau pe culmile colinelor din jur și așteptau să-l vadă odată plecat. După ce căută zadarnic cuțitul, încălecă și lăsă lupii și vulturii să-și vadă în tihnă de benchetuiala lor.

XXVI. PE ARKANSAS ÎN JOS

În vara lui 1846, malurile sălbatice și pustii de pe cursul superior al Arkansasului văzuseră pentru prima oară trecînd de-a lungul lor o armată. În marșul său către Santa Fé, generalul Kearney alesese această cale și nu calea veche de pe teritoriul Cimarron¹. Cînd ne aflăm noi pe Arkansas, grosul trupelor trecuseră ; trebuia totuși să mai treacă regimentul din Missouri, comandat de Price², care părăsise frontiera mult mai tîrziu decît ceilalți ; cam pe la vremea aceea începurăm și noi să ne întîlnim cu cîte o companie sau două dintre cele pornite la drum. Nimeni nu pornise vreodată într-o expediție militară cu mai multă dragoste și atașament pentru cauza slujită decît acești oameni din Missouri ; dar dacă disciplina și subordonarea sînt cumva criterii de valoare militară, atunci soldații ăștia nu erau într-adevăr buni de nimic. Cum însă isprăvile lor și-au cîștigat faimă pe cuprinsul întregii Americi, ar fi

¹ Vechiul nume al „cozii de cratiță“ a Oklahomei.

² Price, Sterling (1809—1867), om politic și general american. În cursul războiului mexican a comandat un regiment de voluntari. A fost guvernator militar în New Mexico, guvernator al statului Missouri și general sudist în timpul războiului de secesiune.

absurd să nu recunoaştem că alcătuiau nişte excelente trupe neregulate. Victoriile lor au fost cîştigate în pofida tuturor regulilor războiului cunoscute pînă atunci şi de fapt se datorau calităţilor de luptător ale fiecărui om luat în parte. Regimentul lui Doniphan¹ a străbătut New Mexico mai degrabă ca o ceată de oameni independenţi unul de celălalt decît ca soldaţi plătiţi şi aflaţi în slujba unui stat modern. Cînd generalul Taylor i-a vorbit elogios despre succesele sale dobîndite la Sacramento² şi în alte părţi, colonelul i-a dat un răspuns care ilustrează de minune natura relaţiilor dintre ofiţerii şi soldaţii aflaţi sub comanda sa :

— Nu cunosc absolut nimic despre cine ştie ce manevre. Băieţii veneau întruna la mine şi mă rugau să-i las să pornească la atac ; cînd mi s-a părut mie că ar fi un moment mai potrivit, le-am spus că pot să pornească. S-au repezit ca din puşcă, şi asta-i tot ce ştiu eu despre bătălie.

Acest avocat de prin ţinuturi de curînd populate era mult mai priceput să cîştige bunăvoinţa oamenilor, decît să dea ordine şi să impună supunere. Mulţi dintre cei aflaţi sub comanda sa ar fi fost mai potriviţi decît el şi ca fire şi ca pricepere.

În bătălia de la Sacramento, oamenii lui de pe frontieră au avut de făcut faţă tuturor neajunsurilor posibile. Mexicani işi aleseseră de mai înainte poziţia ; se întăriseră pe valăa ce ducea la Chihuahua, oraşul lor de baştină ; să-paseră tranşee şi instalaseră tunuri, iar pe deasupra mai erau şi superiori ca număr în proporţie de cinci la unul. Un vultur zbură peste şirurile americanilor şi zvon de glasuri se auzi de pretutindeni. Bateriile duşmanilor deschiseră focul ; rămaseră multă vreme pe loc, sub bombardă-

¹ *Doniphan, Alexander William* (1808—1887), avocat şi militar american. A organizat şi comandat un regiment de cavalerie, alcătuit din voluntari missouriieni, aflat în subordinea generalului Taylor.

² Bătălia de la Sacramento a avut loc la 18 februarie 1847.

ment, dar cînd veni vorba să plece la atac, izbucniseră în strigăte și se avîntaseră înainte. Într-un anume sector, la jumătatea distanței pînă la pozițiile inamice, un ofițer beat dădu ordin de oprire ; nedumeriți, oamenii șovăiau să se supună.

— Înainte, băieți ! strigă un ostaș oarecare și atunci americanii se repezîră ca niște lei asupra dușmanului. Patru sute de mexicani și-au pierdut acolo viața, iar restul au luat-o la fugă, împrăștiindu-se pe cîmpie ca potirnichile. Au fost capturate drapele, tunuri și provizii, printre altele și o căruță plină cu funii, pregătite special de mexicani ca să aibă cu ce lega prizonierii americani, atît de încrezători în victorie fuseseră.

Voluntarii lui Doniphan, care obținuseră victoria asta, trecuseră de mult pe acolo împreună cu grosul armatei ; dar soldații întîlniți de noi acum, din regimentul lui Price, erau cam tot de prin aceleași locuri, întru totul asemănători și la fire, și la obiceiuri, și la înfățișare. Într-o dimineață, pe cînd coboram către o pajiște întinsă unde aveam de gînd să facem un popas de un ceas sau două, văzurăm o ceată de călăreți venind înspre noi din depărtare. Ca să găsim apă, trebuia să părăsim drumul și să ne apropiem de rîu, la distanță de-o bună jumătate de milă. Pe malul rîului făcuserăm un fel de umbrar, întinserăm pe jos piei de bizon și Shaw și cu mine ne așezarăm să fumăm.

— Acum o să dăm de dracu, îmi spuse Shaw. Ia uite-i pe ăia ; s-a terminat cu liniștea noastră.

Și într-adevăr, cam jumătate dintre voluntari se desprinseră din coloană și veniră către noi peste pajiște.

— Ce faceți, fraților ? ne întrebă întîiul sosit, descălecînd de pe cal și lungindu-se pe pămînt. Ceilalți îl urmară îndeaproape și nu peste mult timp se strînseră vreo douăzeci în jurul nostru, unii întinzîndu-se pe pămînt, alții rămînînd în spinările cailor. Cu toții făceau parte dintr-o ceată de oameni recrutați la Saint Louis. Cîțiva dintre ei aveau chipuri de tîlhari, iar alții se vedea cît

de colo ce mare dragoste aveau pentru sticlă ; în general însă arătau foarte bine și erau mult mai fățoși decît grosul obișnuit al trupei din oricare armată. Atîta doar că aveau cisme înalte pînă la genunchi și purtau centura și celelalte însemne militare peste hainele lor obișnuite. În afară de săbii și pistoale vîrite în tocuri de piele, mai aveau atîrnate la șei acele minunate carabine Springfield, care se încarcă folosind închizătorul. Vroiau să afle ce fel de ceată sîntem și erau tare nerăbdători să știe dacă aveau vreo șansă să dea peste bizoni și ce nădejde exista pentru caii lor să reziste atîta cale cită îi aștepta pînă la Santa Fé. În privința acestora n-aveam de ce ne plînge, dar peste cîteva clipe primirăm și o vizită mai puțin plăcută.

— Ce e eu voi, străinilor ? Încotro vă duceți și de unde sînteți ? ne întrebă un vlăjgan cu o pălărie veche de pai pe cap, după ce se apropiase de noi la trap. Era îmbrăcat în haine din cel mai grosolan postav cafeniu făcut în casă. După gâlbejeala obrazilor se vedea limpede că suferă de friguri și stătura lui înaltă, deși bine clădită și musculoasă, părea toată ca tăiată din topor, ceea ce, împreună cu faptul că se ținea în șa ca un țărănoi, îi dădea o înfățișare cu totul lipsită de grație. În urma lui se mai găseau și alții de aceeași teapă. Grupul fusese recrutat dintr-un ținut de la frontieră și curînd ne dădură din plin și alte dovezi despre proveniența lor strict rurală ; se îngîrămădeau cu zecile printre cei sosiți mai înainte și se zgîiau la noi fără urmă de jenă.

— Tu ești căpitanul ? mă întrebă unul.

— Ce dracu' înviriți voi pe-aicea ? se interesă altul.

— Și acasă la voi cu ce vă îndelîtniciți ? vru să afle un al treilea.

— Eu zic că neguțători sînteți, își dădu cu părerea cel de al patrulea. Și ca să puie capac la toate, un altul dintre ei se apropie tiptil de mine și mă întrebă cu glas scăzut :

— Da' tovarășului ăsta al tău cum îi zice ?

Mai fiecare nou sosit punea cam tot același soi de întrebări, așa că începură să ne plictisească de moarte. Musafirii noștri cazoni se dezgustară repede de răspunsurile laconice pe care le primeau, și îi auzeam limpede cum mîrîiau tot soiul de înjurături la adresa noastră. Însă în vreme ce noi stăteam așezați pe jos și fumam, limba lui Tête Rouge n-avea clipită de odihnă. Doar nu era să-și uite el tocmai calitatea de ostaș, așa că toată vremea își găsi cu înfocare de lucru printre neașteptații săi camarazi. Pînă la urmă ne gîndirăm să-l așezăm la oarecare distanță în fața noastră și să-l investim cu funcția de purtător de cuvînt. Prilej de mai mare încîntare nici nu se putea iscodi pentru Tête Rouge, și, la scurt timp după aceea, avurăm satisfacția să-l auzim sporovăind de mama focului și abătînd astfel de pe capul nostru mare parte din potopul de întrebări. Peste cităva vreme se arătă și un tun tras de patru cai tîrîndu-se cu greu în coada coloanei ; iar conductorul, cocoțat pe spinarea unuia dintre cai, își întinse gîtul ca să ne vadă pe deasupra celorlalți și strigă la noi :

— De unde sînteți, măi aceștia, și ce învîrțiți pe-aicea ?

Printre musafiri se afla și căpitanul comandant al unei companii, mînat de aceeași curiozitate care îi adusese și pe ceilalți. Dacă fețele lor nu erau prea înșelătoare, mulți dintre cei adunați acolo grămadă ar fi putut foarte bine lua locul comandantului de companie.

— Ei, băieți, spuse el ridicîndu-se alene de pe locul unde stătuse pînă atunci întins pe pămînt, uite că se face tîrziu. Eu zic c-ar fi bine să ne vedem de drum.

— Eu deocamdată nu mă mișc de-aicea nici mort, zise un ostaș întins pe iarbă cu capul pe braț și pe jumătate adormit.

— Nu vă grăbiți, domnule căpitan, adăugă locotenentul.

— Bine, fie cum vreți voi, mai stăm o vreme, conveni ascultătorul comandant.

Totuși, pînă în cele din urmă musafirii noștri plecară unul cîte unul, la fel precum veniseră, și spre marea noastră mulțumire ne lăsară singuri.

Nimeni nu fu mai încîntat decît Deslauriers de plecarea voluntarilor, fiindcă bucatele se răceau cu fiecare clipă tot mai tare. Întinse pe iarbă o mantie de bizon bine albită, așeză în mijlocul ei o ciosvirtă mare de greabăn de bivoliță grasă și tînără, rîndui în jurul ei farfurii și căni de tablă, apoi dădu de veste că totul e gata. Cu agerimea dovedită totdeauna în asemenea prilejuri, Tête Rouge fu cel dintîi care se așeză la masă. De pe vremea cînd fusese funcționar pe un vas cu aburi, se obișnuise să folosească vorba de reverență *domnu'* înaintea fiecărui nume propriu, fără să ia în vreun fel seama de situația respectivului ; așa că Jim Gurney devenise *domnu'* Gurney, Henry era *domnu'* Henry, ba pînă și Deslauriers, pentru prima oară în viața lui, auzi cum i se spune *domnu'* Deslauriers. Asta nu-l împiedica însă să nutrească o dușmănie inversunată împotriva lui Tête Rouge care, în zadarnicele deși lăudabilele sale efortări de a se face util, se amesteca totdeauna la pregătutul meselor. Firea lui Deslauriers nu cunoștea cale de mijloc între surîs și cer însorit și dezlănțuirea nestăvilită a furtunii de mînie ; nu-l muștrase nici cu o vorbă pe Tête Rouge, dar boacănele acestuia făceau să-i clocotească sufletul. Cum am spus, Tête Rouge se și așezase la masă ; astea erau cele mai fericite clipe din viața lui ; ședea înveșmîntat în străvechea lui haină din piele de bizon, cu mînicile suflecate ca să fie mai ager la treabă și picioarele-i scurte adunate în fața lui pe iarbă ; avea alături o cană pentru cafea și ținea în mînă cuțitul gata pregătut, se uita țintă la halca de greabăn și ochii aproape că-i ieșeau din orbite de nerăbdător ce era. Deslauriers stătea drept în fața lui și apucasem să ne așezăm și noi ceilalți la masă.

— Ce-ai făcut, Deslauriers ? Ne-ai dat prea puțină piine.

În clipa aceea chipul de obicei inexpressiv al lui Deslauriers se schimonosi groaznic de furie. Rînji cu ură, bolborosi ceva și începu să gesticuleze aprig dînd drumul unui șuvoi de vorbe englezești nedeslușite, toate adresate ului-tului Tête Rouge. Abia puturăm înțelege acuzațiile aruncate împotriva acestuia din urmă, pentru vina de a fi furat și înfulecat patru turte mari puse deoparte pentru masa aceea. Buimăcit de descărcarea aceasta de furie, Tête Rouge rămase cu gura căscată și se uita lung și amuțit de mirare la celălalt. Pînă la urmă își regăsi graiul și protestă, afirmînd că e învinuit pe nedrept și că nu poate înțelege ce anume l-a făcut pe domnu' Deslauriers să-și iasă cu totul din fire și să folosească la adresa lui cuvinte atît de puțin potrivite cu un gentleman. Numai că furtuna vorbelor grele ale lui Deslauriers continua cu asemenea furie, încît nu se mai putea auzi altceva. Tête Rouge avea un avantaj evident asupra lui Deslauriers prin aceea că vorbea mai bine englezește ; acesta din urmă, după ce mai bodogăni și se mai strîmbă o vreme, găsi că nu mai are la îndemînă cuvinte potrivite să-și exprime indignarea. Sări în picioare și plecă de acolo, după ce mai scuipă printre dinți un *sacré enfant de garce !*, un titlu de onoare canadian care de obicei își sporea prestigiul, atunci cînd era întovărășit de plesnete de bici pe spinările catirilor sau cailor îndărătnici.

În dimineața următoare văzurăm un bizon bătrîn escortîndu-și pe prerie bivolița și doi viței mici. Imediat în urma lor veneau patru sau cinci lupi mari și albi strecurîndu-se pe furiș prin iarba înaltă a pajiștei, pîndind clipa cînd vreunul dintre nevrstnici avea să rămînă în urma părinților. Bizonul cel bătrîn își făcea treaba cu multă luare-aminte și din vreme în vreme se mai întorcea către ei, ca să-i țină la distanță pe bandiții porniți după pradă.

În timp ce ne apropiam de locul unde aveam să facem popas pentru prînz, văzurăm pe buza unei rîpe înalte cinci sau șase bizoni. M-am dus în trap pînă la locul unde aveam de gînd să ne oprim, am luat șaua și am trîntit-o pe jos și calului i-am dat drumul să pască. Am făcut un ocol pe după o ridicătură și am ajuns fără să fiu văzut la poalele rîpei, apoi m-am cățărat pe coasta ei abruptă. Ajungînd la buza rîpei, mă pregătii să trag în bizonul aflat pe întinderea plată de deasupra, la nici cinci yarzi depărtare. Sticlirea razelor soarelui pe țeava puștii ridicată deasupra le atrase atenția și atunci se întoarseră în loc și o luară la fugă. Oricît de aproape erau, n-aș fi izbutit în nici un caz să ucid vreunul din poziția în care mă aflam ; ieșii deci din rîpă și mă luai după ei pe întinderea stearpă și plată. Era un loc foarte accidentat și mîncat de ape ; se vedea și o văiugă nisipoasă, săpată pe acolo de șuvoaie și mărginită de altele mai mici care dădeau în ea, ca niște afluenți. Bizonii se împrăștiaseră și pe cei mai mulți îi pierdui repede din ochi, căci goneau prin tot soiul de despîcături nisipoase ; nu mai zăream decît un bizon și o bivoliță. O vreme alergară pe marginea văiugii mari, apărînd și dispărînd după cum coborau în vreo rîpă și apoi din nou ieșiau de acolo. În cele din urmă începură să gonească pe preria deschisă, o cîmpie aproape complet netedă și lipsită de orice urmă de vegetație, căci pînă și cel mai mărunt firisor de iarbă se uscaseră și se scorojisise sub arșița soarelui. Din timp în timp bizonul se mai oprea și se întorcea cu fața spre mine ; ori de cîte ori făcea așa, mă trînteam la pămînt și stăteam nemișcat. În felul acesta i-am urmărit vreo două mile, pînă cînd în cele din urmă auzii în fața mea un muget gros și puternic. O clipă mai tîrziu dădui cu ochii de o cireadă de vreo sută de bizoni ce-mi fuseseră ascunși vederii de o mică ridicătură a preriei.

Fugarii alergară înspre cireadă. Dar în loc să se amestece în ea, cum mă aşteptasem, îi văzui că trec prin mijloc şi îşi continuă fuga. Atunci mă lăşai păgubaş de urmărire, mă tirii pînă la o bătaie de puşcă de bizoni şi mă aşezai jos să văd ce au să facă. Prezenţa mea nu-i tulbura cîtuşi de puţin. Nu păşteau, fiindcă n-aveau ce să pască ; s-ar fi zis că îşi aleseseră locul acela uscat, scorjit şi sterp ca teren de joacă. Unii se tăvăleau ridicînd nori de praf ; alţii mugeau aspru din fundul gîtlejului şi se împungeau în joacă alăturîndu-şi capetele imense, în vreme ce mulţi stăteau înţepeniţi pe loc de parcă ar fi fost stane de piatră. În afară de coamele monstruoase şi încîlcite, aproape cenuşii la culoare, nu mai aveau păr ; blana veche o lepădaseră în primăvară şi cea nouă încă nu lè crescuse. Uneori cîte un taur bătrîn se apropia de mine şi mă privea cu căutătura lor încruntată şi prostească ; pe urmă se întorcea şi dădea cu capul în tovarăşul lui cel mai apropiat ; după care se lăsa pe pămînt şi se tăvălea bătînd aerul cu copitele. Cînd se sătura de asemenea joacă, îşi sălta în sus capul şi greabănul, şi sprijinit în picioarele de dinainte, se uita fix la mine, pe jumătate orbit de coamă şi murdar de nămol pe bot ; pe urmă se ridica pe toate patru picioarele, îşi scutura trupul plin de praf, se întorcea pe jumătate şi rămînea aşa pe loc, cu barba atingînd pămîntul, într-o atitudine de adîncă meditaţie, de parcă s-ar fi gîndit cît de copilăreşte se purtase. „Eşti prea urît ca să trăieşti“, îmi zisei în sinea mea ; ochii asupra celui mai urît şi apoi împuşcai trei la rînd. Ceilalţi nu se pierdură deloc cu firea ; îşi vedeau mai departe de mugit, de împuns şi de tăvălit, la fel ca înainte. Henry Chatillon ne avertizase totdeauna în chip foarte serios că atunci cînd ne aflăm în preajma unui bizon rănit să stăm absolut nemişcaţi, fiindcă orice mişcare îl poate îmboldi să treacă la atac ; aşa că am rămas aşezat pe pămînt, mi-am încărcat puşca şi am tras făcînd cît mai

puține mișcări cu puțință. Pe cînd mă îndeletniceam eu cu cele arătate, un nou spectator își făcu apariția : o antilopă gingașă veni în goană și se opri la cincizeci de yarzi de mine ; rămase nemișcată, cu gîtul ei subțire frumos arcuit, cornițele date pe spate și ochii negri și imenși îndreptînd spre mine priviri pline de curiozitate. Alături de monștrii păroși și dizgrațioși din fața mea, apariția asta părea o fată tînă, gingașă și drăguță într-o vizuină de tilhari sau în ascunzătoarea unor pirați bărboși. Bizonii mi se păreau acum mai urîți ca niciodată. „Hai, că vă mai vin de hac unuia dintre voi“ mă gîndii eu căutînd în pungă o capsă. Nu mai aveam nici una. Pușca mea cea bună devenise la fel de inutilă ca o bucată de fier vechi. Unul dintre bizonii răniți încă nu căzuse și atunci mai așteptai o vreme, cu nădejdea că foarte curînd îl vor părăsi puterile. Tot se mai ținea tare pe picioare și se uita încrunțat la mine, iar atunci, nemaiținînd seamă de sfatul lui Henry, mă ridicai de jos și plecai. Mulți bizoni se întoarseră și se uitară după mine, dar cel rănit nu se repezi să mă atace. În scurt timp dădui peste o văiugă adîncă și îngustă, care mi-ar fi putut sluji de adăpost la caz de primejdie ; mă întorsei în loc și aruncau cu o piatră înspre bizoni. Nici nu se sinchisiră. Simțindu-mă oarecum jignit că nu izbutisem să-i sperii, îmi luai pălăria de pe cap și începui s-o învîrtesc prin aer și să strig cît mă ținea gura, prefăcîndu-mă că mă reped spre ei ; atunci se adunară grămadă și o zbughiră la galop, lăsîndu-și în urmă morții și răniții. Pe cînd mă îndreptam către tabără, îl văzui și pe ultimul supraviețuitor clătînîndu-se și căzînd din picioare. Viteza cu care mă înapoiai în tabără fu în chip minunat sporită de gîndul că indienii Pawnee mișunau pe acolo și că în cazul cînd m-aș fi întîlnit cu vreun vrăjmaș, m-aș fi găsit cu desăvîrșire lipsit de apărare. Totuși n-am zărit nici o vietate pe întinsul preriei, în afară de cițiva bizoni ca vai de ei aburcîndu-se greoi pe

colinele nisipoase din jurul văii. Cînd ajunsei la tabără, îi găsii pe ceilalți aproape gata pentru etapa de după-amiază.

În seara aceea am așezat tabăra foarte aproape de malul râului. Pe la miezul nopții, în timp ce toți dormeam întinși pe pămînt, cel aflat chiar lîngă mine mă băt看 pe umăr și totodată îmi făcu semn să nu cumva să mă mișc. Cerul era luminos și spuzit de stele. Deschisei ochii, mă răsucii domol în loc și atunci văzui un lup alb cît toate zilele dînd tiptil tîrcoale tăciunilor rămași de la focul nostru și cu nasul aproape lipit de pămînt. Îmi trăsai mîna de sub pătură și scosei învelitoarea de pe pușca pe care o păstram totdeauna la îndemînă ; mișcările acestea îl speriară pe lup, și atunci porni în salturi prelungi, fugind din tabără. Sării în picioare și trăsai după el cînd ajunsese la vreo treizeci de yarzi depărtare ; sunetul melancolic și prelung al detunăturii se revărsă în depărtări și făcu să tremure văzduhul nopții. La auzul împușcăturii ce spărsese pe neașteptate liniștea, toți ceilalți săriră și ei din culcușuri.

— L-ai nimerit, spuse unul.

— Nu, nu l-am nimerit, răspunsei eu. Uite-l cum aleargă pe malul apei.

— Atunci înseamnă că au fost doi. Nu-l vezi pe ăla de colo doborît la pămînt ?

Ne-am îndreptat înspre pata cu pricina, dar în locul unui lup alb doborît, dădurăm peste o căpățînă de bizon uscată. Greșisem ținta, dar mult mai rău era că încălcasem în chip grosolan una dintre cele mai de seamă legi ale preriei. Cînd te afli într-o regiune primejdioasă, e o nesocotință cit se poate de mare să tragi cu pușca după ce s-a așezat tabără, pentru ca nu cumva detunătura să ajungă la urechile indienilor.

A doua zi dimineată puserăm șeile pe cai și pînă și cei mai codași își aprinseseră pipele cu tăciunii ce încă mai

mocneau în vatra focului. Splendoarea zilei ne făcea pe toți să fim mai vioi. Pînă și Ellis își mai venise în fire și din cînd în cînd spunea și el cîte ceva în timp ce ne vedeam de drum, iar Jim Gurney istorisi povești nesfîrșite de pe vremea cînd navigase el sub pavilionul Statelor Unite. Bizoni se zăreau din belșug, și în cele din urmă o cireadă mare se arătă gonind pe coastele colinelor din stînga noastră.

— Unui asemenea noroc nu-i putem da cu piciorul, zise Shaw.

Ne îndemnarăm caii folosind cu stăruință bicele și por-nirăm în goană pe urmele lor. Cu fiecare țevă a puștii, Shaw răpuse cîte unul. Eu izbutii să-mi desprind un singur taur din cireadă și să-l împușc. Glonțul mărunț al pistolului tras de prea departe nu-și vădi deîndată efectele, și bizonul își continuă goana, nici cîtuși de puțin stînjedit. De mai multe ori încercai să mă slujesc și de celălalt pistol ! Ridicai la loc cocoșul de trei sau patru ori, și de fiecare dată nu luă foc, fiindcă se înfundase canalul de contact. Îl vîrîi atunci pe acesta îndărăt în toc și începui să-l încarc din nou pe cel dintîi, continuînd să gonesc în galop întins alături de bizon. Tocmai în vremea asta bizonul ajunsese la disperare. Spume îi zburau de pe fălci și limba îi atîrna din gură. Pînă s-apuc eu să încarc pistolul, se întoarse împotriva mea și își continuă atacul cu toată furia. Nu-mi rămînea de ales decît să fug ori să mă las omorît. Mă hotărîji pentru fugă iar bizonul, cu coama zbîrlită ca peria, mă urmărea îndeaproape. Izbutii în fine să încarc pistolul și uitîndu-mă în urmă îi văzui capul la vreo cinci-șase yarzi în urma cozii calului. Dacă trăgeam atunci, însemna că n-am făcut nici o ispravă, fiindcă glonțul avea să se turtească în fruntea de nepătruns a bizonului și atîta tot. Aplecîndu-mă către stînga, am smucit și calul în aceeași

parte, cît de în scurt era cu putință la asemenea iuțeală. Bizonul goși orbește mai departe și din pricina vitezei și a greutății trupului său nu se putu întoarce tot atît de repede ca mine. Cînd m-am uitat la el, i-am văzut gîtul și greabănul descoperite la vedere ; atunci, întorcîndu-mă puțin în șa, am tras pieziș în locul unde se aflau măruntaiele sale cele mai gingașe. Bizonul își contenii alergarea și nu peste mult timp se prăbuși la pămînt. Un turist englez ar spune că o asemenea situație e una nespuse de primejdioasă ; n-ar avea dreptate ; bizonul niciodată nu continuă prea multă vreme o astfel de cursă, și un cal ar trebui să fie cu adevărat chiar bun de nimic dacă n-ar fi în stare să-l întreacă în iuțeală vreme de două sau trei minute.

Ne găseam atunci într-o regiune pe unde pînă și cel mai mic strop de prevedere ne-ar fi obligat să fim cît se poate de precauți. Stăteam de strajă în timpul nopții, fiecare la rîndul său ; nimeni dintre noi nu adormea vreodată fără să-și pună pușca alături de culcuș ori chiar să și-o ia cu el sub pătură. Într-o dimineață, urmele unei mari taberi de indieni Comanche ne făcură să fim încă și mai grijulii. Din fericire pentru noi, însă, tabăra fusese părăsită de aproape o săptămînă. În seara următoare dădurăm peste resturile unui foc stins de foarte curînd, ceea ce ne puse și mai mult pe gînduri. Așa ajunserăm și la Ascunzători, loc cu faimă de cea mai mare primejdie ; de altminteri și înfățișarea peisajului din preajma lor părea amenințătoare, fiind alcătuită numai din coline nisipoase pretutindeni crestate de văi și prăpăstii adînci. Aici dădurăm și peste mormîntul lui Swan, ucis chiar pe locul acela, probabil de indieni Pawnee, cu două sau trei săptămîni mai înainte. Rămășițele lui pămîntești, în repetate rînduri profanate de indieni și de lupi, fuseseră în cele din urmă lăsate să se odihnească în pace și fără tulburare în lăcașul lor de veci de pe sălbatica întindere a preriei.

De-a lungul mai multor zile ne întâlneam cu cete răzlete din regimentul lui Price. Adeseori caii scăpau noaptea din taberele acestora. Într-o după-amiază, culeserăm trei dintre răzleteții ăștia, pe care îi găsisem pascănd fără grijă pe malurile râului. După ce făcuserăm tabără în seara aceleași zile, Jim Gurney ne aduse vestea că se mai zăreau și alți asemenea răzleteți. Se făcuse aproape întuneric și o burniță rece începuse să se cearnă ; am pornit însă cu toții la treabă și după o vânătoare de un ceas izbutirăm să prindem și să aducem în tabără nouă cai. Unul dintre aceștia purta încă pe el șaua și friul ; pistoalele stăteau atârinate la oblic și carabina rămăsese înfiptă în tocul ei pe partea dreaptă a șei, iar pătura era înfășurată și legată la spate. Dimineata, când pornirăm din nou la drum, convoiul nostru de călăreți arăta cu mult mai impozant decât oricând. Am mers întins pînă pe la amiază cînd, la mare distanță în urma noastră, zărirăm pe linia zării trei călăreți. Mergînd mereu la galop, călăreții aceia ne ajunseră curînd din urmă și ne cerură să le dăm îndată toți caii, întrucît ar fi fost ai lor și ai altora din același grup. Bineînțeles că i-am înapoiat numaidecît, spre marele necaz al lui Ellis și al lui Jim Gurney.

Caii noștri dădeau acum vădite semne de osteneală, și am hotărît ca vreme de o jumătate de zi să-i lăsăm să se odihnească. La amiază ne oprirăm pe un loc bogat în iarbă, de pe marginea râului. După-prînz, Shaw și Henry porniră la vânătoare ; și în vreme ce ceilalți se învîrteau prin tabără, eu mă întinsei la umbra căruții cu gînd să citesc o vreme. Dar cînd îmi ridicai privirile, văzui un bizon pascănd singuratic pe prerie la mai bine de o milă distanță, și-atunci îmi luai pușca și plecai într-acolo. După ce m-am apropiat, mă tîrîi pe pămînt pînă ajunsei la vreo sută de yarzi de el, apoi mă așezai pe iarbă și așteptai să se întoarcă într-o poziție bună pentru mine, ca să-i pot trimite glonțul ucigaș.

Era un veteran posac și bătrîn. Sfîrșise cu dragostele și luptele din sezonul acela, iar acum, sleit de puteri și sătul de războaie, se răzlețise de cireadă și plecase să pască de unul singur și să-și mai întremeze puterile. Se vedea cît de colorat e mort de slab ; coama îi era toată numai zdrențe ; pielea nu mai avea pic de păr pe ea și arăta solzoasă, zbîrcită ca pielea de elefant și acoperită cu pete de nămol uscat de prin locurile pe unde se tăvălise. La fiecare mișcare i se vedeau toate coastele. Era aidoma cu un tîlhar bătrîn și încăruntit de o viață întreagă bălăcită în sînge și nelegiuri, și care, sihăstrit acum în neagra lui mizantropie, arunca lumii priviri dușmănoase. La apropierea mea, bătrîna sălbăticiune înălță capul și se uită la mine cu ochi injectați de furie ; apoi își văzu din nou de păscut, cu un aer de disprețuitoare și totală indiferență. Dar peste cîteva clipe, ca și cum și-ar fi revenit deodată în fire, săltă capul în sus, privi iute în jur, și spre marea mea uimire porni în trap grăbit drept către mine. Simțeam o cumplită dorință de a mă ridica de jos și a o rupe la fugă, dar asta ar fi însemnat să înfrunt o mare primejdie. Rămăsei deci pe loc și, pe cînd el tot înainta, țintii partea cea mai subțire a căpăținii, drept deasupra botului, cu nădejdea că o astfel de împușcătură îl va face să se întoarcă. După ce străbătu mai bine de trei sferturi din distanța ce ne despărțise și tocmai eram gata să trag, cu multă bucurie îl văzui că se oprește scurt în loc. Îi puteam acum cerceta pe îndelete înfățișarea : fruntea întreagă îi era acoperită de o masă uriașă de păr aspru și încîlcit, care atîrna atît de jos, încît nu mai lăsa să se vadă decît picioarele de dinainte ; coarnele scurte și groase aveau vîrfurile rupte și erau sparte pînă la rădăcină de pe urma cine știe cîtor lupte, iar pe bot și pe frunte avea cîteva cicatrice albe, care îi dădeau o înfățișare de fantasmă fioroasă. Mie mi se păru că un întreg sfert de ceas rămîne acolo neclintit și se uită

la mine prin şuviţele încîlcite ale coamei. În ce mă priveşte, stăteam şi eu la fel de împietrit şi îl priveam tot atît de încruntat. Aş fi fost tare dornic să cad cu el la înţelegere. „Prietene, ziceam în gîndul meu, dacă tu mă laşi în pace, te las şi eu pe tine“. În cele din urmă păru că se leapadă de orice intenţii duşmănoase. Foarte încet dar cu hotărîre, începu să se întoarcă în loc ; încet-încet îmi arătă întreaga parte stîngă a trupului, toată acoperită cu pete de nămol uscat. Era o privelişte prea ispititoare. Am dat uitării intenţiile mele cele cuminţi şi am tras ; la distanţa asta şi un pistol ar fi fost de ajuns. Taurul cel bătrîn se răsuci ca sfîrleaza şi porni în galop peste prerie. Goni o distanţă bună şi chiar urcă un deal destul de mare pînă să cadă jos şi să-şi dea suflarea. După ce am mai împuşcat încă unul printre dealuri, m-am întors la tabără.

În ziua de paisprezece septembrie, la prînz, se arată o foarte mare caravană de la Santa Fé. Cîmpia se umpluse de şirurile lungi ale căruţelor cu coviltire albe şi de căruţe negre, mai mici, în care dorm şi călătoresc neguţătorii, de cîrdurile mari de cai şi catîri, de călăreţi şi pedestri. Cu toţii se opriră lîngă tabăra noastră, pe pajişte. Biata noastră căruţă şi mîna aceea de oameni care eram noi parcă nici nu mai puteau fi luate în seamă, alături de tabăra lor întinsă cu furnicarul de oameni dinăuntru ei. Tête Rouge se duse neîntîrziat să le facă o vizită şi nu peste mult timp se întoarse cu o jumătate de duzină de pesmeţi într-o mîjnă şi o sticlă de rachiu în cealaltă. Bine-înteles, îl întrebai de unde le are.

— Ei, răspunse Tête Rouge, păi îi cunosc pe unii dintre neguţătorii ăştia. Şi doctorul Dobbs e printre ei.

— Cine mai e şi doctorul Dobbs ăsta ?

— Un doctor de-al nostru, de la Saint Louis, îmi răspunse Tête Rouge.

În ultimele două zile suferisem din nou un atac al aceleiași boli care în munți mă făcuse să-mi pierd atât de mult puterile ; și de data asta durerile și slăbiciunea mă chinuiau la fel de rău. Răspunzînd la întrebările mele, Tête Rouge îmi spuse că doctorul Dobbs era un medic de mîna întîii. Fără să cred măcar o iotă din ce spunea el, mă hotărîi să mă arăt acestui minunat practician lăudat de Tête Rouge. Cînd ajunsei în tabăra cealaltă, îl găsii dormind buștean sub o căruță. Propria lui înfățișare nu putea constitui în nici un fel vreo dovadă privitoare la iscusința sa profesională, căci trecuseră cinci luni de cînd nu mai pusesem ochii pe un chip atât de cadaveric. Pălăria îi căzuse din cap și părul gîlbui îi era în grozavă neorînduială ; un braț îi ținea loc de pernă ; pantalonii i se ridicaseră pînă aproape de genunchi și era tot acoperit cu o mulțime de firisoare de iarbă și paie pe care se răsucise în somnul său nu prea comod. Pe aproape se afla un mexican și îi făcu semn să-l zgîlție pe doctor. Învățatul Dobbs sări numaidecît în sus, se ridică în capul oaselor, se frecă la ochi și privi nedumerit în jurul său. Îi spusei cît de rău îmi pare că sînt nevoit să-l deranjez, și că vreau să-i cer un sfat de specialitate.

— Organismul dumitale, domnule, se află în stare de suferință, îmi spuse Dobbs foarte grav, după o scurtă cercetare.

Îl întrebai de ce anume suferință ar putea fi vorba.

— Fără îndoială că este vorba de o stare proastă a ficatului, îmi răspunse slujitorul lui Esculap. Lasă că îți fac eu o rețetă.

Se duse la o căruță cu coviltir și se cățăără înăuntru ; cîteva clipe nu i-am mai zărit decît cismele. Pînă la urmă ieși cu o cutie scoasă din cine știe ce cotlon întunecat al căruții, deschise cutia și îmi înmînă un pachetel de hîrtie.

— Ce-i asta ? întrebai eu.

— Calomel, răspunse doctorul.

În situația mea de atunci aş fi fost în stare să înghit aproape orice. Nu era prea mult, ca să-mi poată face vreun rău deosebit, şi n-ar fi fost cu neputinţă să-mi mai aline suferinţele ; aşa că în tabăra din seara aceea am luat otravă în loc de cină.

Tabăra merită luată în seamă. Neguţătorii ne sfătuiră stăruior să nu mergem mai departe pe şleaul principal de pe malul râului, dacă — după vorba unuia dintre ei — nu vreţi cumva să vă treziţi cu beregăţile crestate !“ În locul acela râul face un cot, şi un şleau mult mai puţin umblat, cunoscut sub numele de „Calea de pe plai“, duce direct peste prerie, din culme în culme, pe o întindere de şaizeci sau şaptezeci de mile.

Pe şleaul ăsta am apucat-o noi, iar după ce am mers vreo şapte-opt mile am dat peste un pîrîiaş şi acolo am aşezat tabără. Nu alesesem locul după matură gândire ori cu pricepere militărească. Apa curgea printr-o adîncitură mare, străjuită de rîpe înalte şi abrupte ; pe fundul bogat în iarbă al acelei adîncituri ne priponirăm caii, în timp ce noi aşezarăm tabăra chiar deasupra, pe preria întinsă şi golaşă. Era o poziţie minunată pentru oricine ar fi avut de gînd fie să ne atace pe noi, fie să ne ia caii. După ce se lăsă întunericul şi Tête Rouge încă mai zăbovea la cină, îl văzurăm că se uită cu o mutră amuţită de spaimă şi arată spre ceva din spatele lui Henry, care stătea chiar în faţa lui. La oarecare distanţă, în întuneric apăru o arătare mătăhăloasă şi neagră ce se clătina la stînga şi la dreapta în timp ce înainta neabătut către noi. Pe jumătate enervat şi pe jumătate amuzat, Henry sări în picioare, întinse braţele în lături şi începu să strige cît îl ţinea gura. Invadatorul era un taur bătrîn care, cu prostia de pomină a spiţei sale venea de-a dreptul peste tabără. Ne-a costat multe strigăte şi multe fluturări de

pălării pînă a-l putea încredința întii că e mai bine să se oprească, și pe urmă să se retragă în mare grabă.

Luna plină strălucea cu putere ; cum însă nori negri se alungau cu grăbire prin fața ei, ne aflam cînd în lumină, cînd în adîncă întunecime. Mai înspre toiu noptii se abătu asupra noastră o furtună dezlănțuită cu atîta furie, încît cortul ar fi fost luat cu totul, dacă n-am fi așezat căruța acolo unde trebuia, ca să stea în calea vijeliei. După o vreme, furtuna se transformă în ploaie așezată. Stătui treaz aproape toată noaptea, ascultînd răpăitul monoton de pe pînza cortului. Apa, care pătrundea în cort și picura de pe fiecare lucrușor dinăuntru, nu ne îmbunătățea în nici un caz situația. Pe la ceasurile douăsprezece, Shaw ieși din cort ca să stea de strajă în bătaia ploii și sub apăsarea întunericului. Munroe îi ținea tovarășie. După vreo două ceasuri, Shaw intră tiptil înăuntru, îl trezi pe Henry și îi spuse în șoaptă grăbită să vină pînă afară.

— Ce s-a întîmplat ? întrebai eu.

— Indieni, cred, șopti Shaw. Dar stai liniștit ; dacă se întîmplă ceva o să te chemăm.

Ieșiră afară împreună. și el și Henry. Am scos imbrăcămintea de pe pușcă, i-am pus o capsă nouă, iar pe urmă, chinuit de dureri, m-am întins din nou. Peste vreo cinci minute, Shaw se întoarse.

— Nu-i nimic, e-n regulă, îmi spuse și fără întîrziere se întinse la loc, să-și continue somnul.

Acum rămăsese Henry să facă de strajă în locul lui. A doua zi dimineată, Shaw îmi spuse cu amănuntul ce anume se întîmplase. Ochiul de vultur al lui Munroe descoperise pe fundul adînciturii niște umbre negre strecurîndu-se printre cai, asemenea unor oameni care ar umbla în patru labe. Tîrîndu-se pe burtă, el și cu Shaw ajunseseră pînă pe buza rîpei și privind de acolo, curînd se încredințară că umbrele acelea întunecate nu erau alt-

ceva decît indieni. Shaw se retrăsese tiptil ca să-l trezească pe Henry și tustrei stătuseră întinși pe burtă și se uitaseră în vale. Ochii lui Henry erau unii dintre cei mai ageri de pe tot întinsul preriei. Nu trecu mult și își dădu seama cine erau de fapt nechematii aceia ; nimic altceva decît lupi care se furișau printre cai.

Oricît ar părea de ciudat, atunci cînd sînt priponiți în preajma unei tabere, caii nu se sperie decît rareori de lupii de pe prerie. Lupii înșiși par a nu avea alt gînd în afara aceluia de a roade funiile din piele de bizon cu care sînt legați caii. De mai multe ori în cursul călătoriei acești musafiri nocturni mi-au tăiat în două funia calului.

XXVII. AȘEZĂRILE STATORNICE

În ziua următoare am avut de îndurat o arșiță cumplită și am mers de dimineața pînă în noapte fără să zărim baremi un singur copac, vreun tufiș ori vreun strop de apă. Caili și catirii sufereau mult mai amarnic decît noi, dar la apropierea asfințitului începură să ciulească urechile și să grăbească pasul. Apa nu se mai afla departe. Cînd ajunserăm la coborișul în valea largă și puțin adîncă pe fundul căreia o puteam găsi, ni se arătă o priveliște cu totul neașteptată. Apa sticlea prin mijlocul văii și pe malurile ei se înălța mulțime mare de corturi, iar pe pajiștile din preajmă pășteau sute de vite. Cete de ostași, călăreți și pedestri, dimpreună cu lungi convoaie de căruțe cu bărbați, femei și copii mișunau pe înălțimea de dincolo de apă și coborau panta largă din fața noastră. Era vorba de batalionul de mormoni angajat în slujba guvernului, dimpreună cu un mare număr de voluntari din Missouri. Mormonii urmau să-și primească plata abia în California și li se îngăduise să-și ia cu ei familiile și avutul. Mulțimea asta de fanatici aflați sub arme, pe jumătate militari și pe jumătate cum nu se poate mai pașnici și cu purtări din vremuri de demult, porniți cu neveste și copii, cu

căţel şi purcel să întemeieze, după câte s-ar fi zis, o împărăţie mormonă în California, înfăţişa o privelişte într-adevăr uluitoare. În orice caz, nouă vederea lor ne-a pricinuit mai multă uimire decît bucurie. Ca să putem găsi un loc liber unde să aşezăm tabără, a trebuit să mai mergem încă un sfert de milă în susul râului, şi chiar aici am fost repede năpădiţi de un roi de mormoni şi missourieni. Ofiţerul pus de guvernul Statelor Unite în fruntea acestui întreg alai a venit şi el să ne viziteze şi a rămas o vreme la noi în tabără.

Dimineţa se lăsese ceaţă. Noi ne sculam totdeauna cu noaptea în cap, dar înainte de-a apuca să fim gata de plecare, ne trezirăm înconjuraţi de larma celor care îndemnau vitele la drum. Cînd trecurăm pe lângă tabăra lor, zărirăm prin negură cum îşi strîngeau în grabă corturile şi începeau alcătuirea convoaielor ; deasemenea, prin zarva glasurilor de femei şi copii, răzbăteau din ceaţă răpăitul de tobe ale mormonilor şi glasul limpede al trimbiţelor.

Din ziua aceea şi pînă la sfîrşitul călătoriei, mereu ne-am întîlnit cu lungi convoaie de căruţe ale statului încărcate cu provizii pentru armată, şi care înaintau în pas de melc către Sante Fé.

Tête Rouge avea o silă de moarte faţă de orice primejdie, dar într-o seară trăi o aventură mai periculoasă decît toate acelea prin care trecuse oricare dintre noi ceilalţi. A doua zi după ce părăsiserăm Calea de pe plai, făcurăm tabără pe marginea râului şi către asfinţitul soarelui zărirăm un şir de căruţe aşezînd tabără chiar pe şleau, la vreo trei mile depărtare. Cu toate că noi îi vedeam pe ei foarte lămurit, mica noastră căruţă, după cum se dovedi mai apoi, nu fusese observată de nimeni. De cîteva zile, Tête Rouge tînjea amarnic după o duşcă de whisky. Socotind deci că n-ar fi cu cale să scape un asemenea prilej, încălecă pe James, calul lui căpătat de la

voluntari în schimbul catîrcei, puse gamela pe umăr și porni în căutarea licorii celei mult îndrăgite. Trecură cîteva ceasuri și Tête Rouge nu se întoarse. Ne gîndeam că s-o fi rătăcit sau poate că vreun indian stingher îi făcuse de petrecanie. Ceilalți se culcară, iar eu rămăsei de strajă. Tirziu în toiul nopții, un glas tremurător mă salută din întunecime și curînd se arătară Tête Rouge și James, venind către tabără. Tête Rouge era agitat la culme și încărcat de vești importante. Se așeză pe inima căruții și îmi istorisi următoarele :

Cînd plecase din tabără, zicea el, nu-și dăduse seama cît e de tirziu. La vremea cînd ajunsese lîngă tabăra căruțașilor, era întuneric de-a binelea ; și zărimdu-i pe toți adunați în jurul focurilor dinăuntru cerului de căruțe, cu puștile alături, se gîndise că n-ar fi rău să-și vestească sosirea, pentru a preveni cine știe ce neînțelegere supărătoare. Ascutîndu-și glasul cît îl țineau puterile, începuse să strige prelungind gutural sunetele : *ahoi ! ahoi !* Vestirea asta cu totul neobișnuită avusese drept urmare orice pe lume, în afară de ce se aștepta de la ea. Auzind astfel de strigăte aducătoare de spaimă țîșnind din hăul întunecimii, căruțașii își închipuieră că întreg neamul Pawnee tăbărise peste ei. Cu toții săriseră în picioare, înfricoșați ca de moarte. Fiecare bărbat își înșfăcase pușca ; unii se adăpostiseră în dosul căruțelor ; alții se aruncaseră întinși pe burtă și astfel într-o clipă douăzeci de flinte cu cocoasele ridicate stătură ațintite asupra înspăimîntatului Tête Rouge, care chiar în clipa aceea începea să se ivească din întuneric.

— Uite-i că vin, strigase din toate puterile mai-marele taberei. Foc, foc, trageți în plin !

— Nu, nu ! răcnise Tête Rouge înnebunit de groază. Nu trageți ! Nu trageți ! Sînt de-ai noștri ! Prieten ! American !

— Prieten ești, lua-te-ar dracu să te ia, se răstise un glas dinspre căruțe. Atuncia de ce te-apuci să urli cum

urlă indienii ? Ia fă-te-neoa să te vedem mai de aproape, dacă ai curaj.

— Țineți puștile ațintite asupra lui, adăugase maimarele taberei. S-ar putea să nu fie decît un șiretlic, ia să vedem !

Uluit din cale-afară, Tête Rouge se apropiase întîlnind în fața ochilor mulțimea țevilor de pușcă îndreptate asupra lui. Pînă în cele din urmă izbutise să arate cine anume era, și missourienii îl primiseră în tabără. De whisky nu făcuse rost ; însă dîndu-se drept greu rănit în război și în mare lipsă de provizii, căpătase de la ei orez, pesmeți și zahăr pe care oamenii le adunaseră contribuind fiecare din propria lui rație.

A doua zi dimineața, la gustare, Tête Rouge ne spuse din nou povestea asta. Nu prea știam cît anume să credem din istorisirea lui, deși punîndu-i o sumă de întrebări nu izbutisem să găsesc nici o meteahnă în tot ce ne spusese. Cînd trecurăm pe lîngă tabăra căruțașilor, aceștia întăriră în fiecare amănunt relatarea făcută de Tête Rouge.

— N-aș fi vrut să fiu în pielea flăcăului ăla, nici pentru cel mai mare porcoi de bani din Missouri, ne spuse unul dintre ei.

Vreo două-trei zile mai tîrziu, trăirăm o aventură de alt soi cu un grup de căruțași. Henry și cu mine porniserăm înainte, ca să căutăm ceva vînat. De acum încolo nu prea mai era nădejde să dăm de bizoni, și tare am fi vrut să găsim unul ca să facem rost de carne proaspătă. Începuseră să se împruineze atît de mult prin locurile acelea, încît toată dimineața căutarăm zadarnic, însă către prînz, cînd ne apropiarăm de Cow Creek¹, văzurăm o cireadă mare păscînd pe lîngă malurile acestuia. Cow Creek e străjuit de crînguri dese dincolo de care nu se mai poate vedea nimic și curge, cum aveam să ne dăm seama mai tîrziu, în adîncul unei văi cu maluri înalte. Ne

¹ Pîrîul vacii.

apropiarăm de bizoni luînd-o pe fundul unei adîncituri. Cînd crezurăm că ne aflăm destul de aproape, eu rămăsei la cai, iar Henry se strecură către bizoni. Îl văzui cum își găsește loc potrivit, cum își pregătește pușca și încearcă să aleagă vinatul cel mai bun. Părea aproape sigur că o să facem rost de o bivoliță grasă, cînd deodată se zări un nor de fum și se auzi o rafală lungă de împușcături dinspre albia riului. Vreo douăzeci de missourieni cu picioare cît toate zilele țîșniră dintre copaci și porniră în goană pe urmele bizonilor care într-o clipă o rupseră la fugă și se făcură nevăzuți. Flăcării aceștia se strecuraseră pe malurile rîului pînă la o sută de yarzi depărtare de cireadă. Nici nu se putea mai prielnică poziție de tras. Erau țintași de mîna întii ; trăsese ră cu toții odată, și totuși nici un bizon nu căzuse. Adevărul e că vietatea asta are atîta putere de viață, încît ți se cere să-i cunoști bine anatomia, ca să izbutești s-o răpui, și rareori se întîmplă ca un necunoscător să izbîndească de la prima încercare. Nu mic fu necazul dezamăgiților missourieni, mai cu seamă cînd Henry le spuse că dacă ar fi stat liniștiți, el ar fi împușcat în zece minute destui bizoni ca să îndestuleze cu carne întreaga lor ceată. Auzind rafala de împușcături, ai noștri, aflați undeva nu prea departe, își închipuiră că indienii o trăsese întru binele și spre folosul nostru. Shaw veni în goana mare să vadă ce anume se întîmplase și dacă ne mai aflăm printre cei vii.

La Cow Creek dădurăm peste lucruri noi și binevenite : prune și struguri copti se aflau din belșug pe acolo. Pe Micul Arkansas, nu mult mai departe, am văzut cel de pe urmă bizon, un taur bătrîn și prăpădit, rătăcind pe preri trist și singuratic.

De acum încolo înfățișarea peisajului începu să fie în fiecare zi alta. Lăsasem în urma noastră marile pustiuri sterpe sărăcăcios acoperite doar cu smocuri de iarba bizonului, cu verdele lor palid și firele scurte și ofilite. Cîmpiile din fața noastră erau acum acoperite cu covoare

urlă indienii ? Ia fă-te-neoa să te vedem mai de aproape, dacă ai curaj.

— Țineți puștile ațintite asupra lui, adăugase maimarele taberei. S-ar putea să nu fie decît un șiretlic, ia să vedem !

Uluit din cale-afară, Tête Rouge se apropiase întîlnind în fața ochilor mulțimea țevilor de pușcă îndreptate asupra lui. Pînă în cele din urmă izbutise să arate cine anume era, și missourienii îl primiseră în tabără. De whisky nu făcuse rost ; însă dîndu-se drept greu rănit în război și în mare lipsă de provizii, căpătase de la ei orez, pesmeți și zahăr pe care oamenii le adunaseră contribuind fiecare din propria lui rație.

A doua zi dimineața, la gustare, Tête Rouge ne spuse din nou povestea asta. Nu prea știam cît anume să credem din istorisirea lui, deși punîndu-i o sumă de întrebări nu izbutisem să găsesc nici o meteahnă în tot ce ne spusese. Cînd trecurăm pe lîngă tabăra căruțașilor, aceștia întăriră în fiecare amănunt relatarea făcută de Tête Rouge.

— N-aș fi vrut să fiu în pielea flăcăului ăla, nici pentru cel mai mare porcoi de bani din Missouri, ne spuse unul dintre ei.

Vreo două-trei zile mai tîrziu, trăirăm o aventură de alt soi cu un grup de căruțași. Henry și cu mine porniserăm înainte, ca să căutăm ceva vînat. De acum încolo nu prea mai era nădejde să dăm de bizoni, și tare am fi vrut să găsim unul ca să facem rost de carne proaspătă. Începuseră să se împruineze atît de mult prin locurile acelea, încît toată dimineața căutarăm zadarnic, însă către prînz, cînd ne apropiarăm de Cow Creek¹, văzurăm o cireadă mare păscînd pe lîngă malurile acestuia. Cow Creek e străjuit de crînguri dese dincolo de care nu se mai poate vedea nimic și curge, cum aveam să ne dăm seama mai tîrziu, în adîncul unei văi cu maluri înalte. Ne

¹ Pîrîul vacii.

apropriarăm de bizoni luînd-o pe fundul unei adîncituri. Cînd crezurăm că ne aflăm destul de aproape, eu rămăsei la cai, iar Henry se strecură către bizoni. Îl văzui cum își găsește loc potrivit, cum își pregătește pușca și încearcă să aleagă vinatul cel mai bun. Părea aproape sigur că o să facem rost de o bivoliță grasă, cînd deodată se zări un nor de fum și se auzi o rafală lungă de împușcături dinspre albia riului. Vreo douăzeci de missourieni cu picioare cît toate zilele țîșniră dintre copaci și porniră în goană pe urmele bizonilor care într-o clipă o rupseră la fugă și se făcură nevăzuți. Flăcării aceștia se strecuraseră pe malurile rîului pînă la o sută de yarzi depărtare de cireadă. Nici nu se putea mai prielnică poziție de tras. Erau țintași de mîna întii ; trăsese ră cu toții odată, și totuși nici un bizon nu căzuse. Adevărul e că vietatea asta are atîta putere de viață, încît ți se cere să-i cunoști bine anatomia, ca să izbutești s-o răpui, și rareori se întîmplă ca un necunosător să izbîndească de la prima încercare. Nu mic fu necazul dezamăgiților missourieni, mai cu seamă cînd Henry le spuse că dacă ar fi stat liniștiți, el ar fi împușcat în zece minute destui bizoni ca să îndestuleze cu carne întreaga lor ceată. Auzind rafala de împușcături, ai noștri, aflați undeva nu prea departe, își închipuiră că indienii o trăsese întru binele și spre folosul nostru. Shaw veni în goana mare să vadă ce anume se întîmplase și dacă ne mai aflăm printre cei vii.

La Cow Creek dădurăm peste lucruri noi și binevenite : prune și struguri copti se aflau din belșug pe acolo. Pe Micul Arkansas, nu mult mai departe, am văzut cel de pe urmă bizon, un taur bătrîn și prăpădit, rătăcind pe preri trist și singuratic.

De acum încolo înfățișarea peisajului începu să fie în fiecare zi alta. Lăsasem în urma noastră marile pustiuri sterpe sărăcăcios acoperite doar cu smocuri de iarba bizonului, cu verdele lor palid și firele scurte și ofilite. Cîmpiile din fața noastră erau acum acoperite cu covoare

fiece pajiște vorbea convingător despre nemaipomenita rodnicie a pământului. Porumbul fișia în bătaia vântului, copt și uscat, cu știuleții lucind ca aurul printre pănușele desfăcute. Bostani galbeni și imenși se scăldau în soare printre vrejii și frunzele cafenii și scorjite. Păsări de toate felurile zburau zglobii peste garduri, și toate cele întâlnite în cale ne vesteau că ne apropiem de casă și de binefacerile civilizației. Curînd ni se arătară și pădurile ce străjuiesc malurile fluviului Missouri și pătrunserăm în vasta întindere de tufișuri ce le îmbracă marginile. Tot pe acolo trecuserăm și la plecare, cînd se arăta primăvara, însă priveliștea ce ni se înfățișa se schimbase cu totul. Puietii de meri pădureți pe atunci împodobiți de muguri gingași, erau acum greu încărcăți de fructe roșietice. Iarbă înaltă se ridica pe marginile drumului, prin locurile pe unde în primăvară nu se arătau decît firisoare firave ce-și săltau capetele din pământul cald și mustind de umezeală. Curpenii se vedeau peste tot încărcăți de ciorchini roșii, iar mlăjile zvelte ale răchitelor, pe atunci acoperite de muguri grei și de mulțimea florilor roșcate, se arătau acum viguroase și purtau cu ușurință mulțimea frunzelor pătate de arămiul toamnei. Pretutindeni vedeam semne de împlinire ori vestejeală prin locurile pe unde înainte nu văzusem decît mugurii vieții abia începute. Pătrunserăm în pădure, și pe tot întinsul drumului nostru vedeam petele de lumină ale razelor strecurate printre ramurile tufișurilor mai sărace în frunze. Totuși, pe amîndouă părțile drumului desimea frunzișurilor ne ascundea soarele, deși din loc în loc razele lui izbuteau să răzbată strecurîndu-se printre frunzele late a căror verdeată devenise transparentă. Veverițele chițăiau la noi de prin crengile copacilor; cîrduri de pui de potîrnice alergau stîrnind foșnetul frunzelor căzute și grangurii, codobaturile și tot neamul păsăretului săgetau printre ramurile umbroase. Cu bucurie nețarmurită am întîmpinat aceste priveliști și sunete încărcate de frumusețe. Oricît de multe

și de atrăgătoare ar fi fost înlesnirile așezărilor statornice, regretam sălbăticia lăsată în urmă.

În cele din urmă, printre copacii răriți zărirăm acoperișul unei case de om așezat. Și peste puțin timp, treceam prăpăditul pod de birne dincolo de care știam că se află Westportul. Westportul acesta văzuse multe și de toate, dar nici măcar el nu avusese parte de priveriștea unui grup de oameni atît de ponosiți și de cai în asemenea hal de istovire. Trecurăm prin fața neuitatei cafenele, a băcăniei lui Boone și a cîrciumei lui Vogel, după care făcurăm popas pe o pajiște din apropiere. N-avurăm parte de răgaz, fiindcă numaidecît se înfățișară oameni dornici să ne cumpere caii și harnașamentul. După ce făcurăm și treaba asta, tocmirăm o căruță care să ne ducă pînă la cheiul de la Kanzas. Aici din nou ne-am adăpostit sub acoperămintul primitiv al vechiului nostru prieten, colonelul Chick, din nou ne-am așezat pe prag și iarăși am privit virteturile bătrînului Missouri.

Deslauriers se arată dimineța, dar cu o înfățișare ciudat de schimbată din pricina unei pălării, a unui surtuc și a unui brici. Căsuța lui de birne se afla prin pădurile din apropiere. S-ar fi zis că se gîndise să facă o petrecere în cinstea întoarcerii, iar în legătură cu asta îi ceruse și sfatul lui Henry Chatillon, ca să afle dacă s-ar fi cuvenit sau nu să-i poștească și pe *bourgeois*. Henry îi spusese că fără nici o îndoială nu se poate ca noi să-l refuzăm, așa încît acum venise să facă invitația cuvenită, adăugînd ca amănunt deosebit de ispititor faptul că Antoine Lajeunesse avea să ne cînte din vioară. I-am spus, bineînțeles că o să venim negreșit, dar sosirea înainte de lăsatul serii a unui vas cu aburi dinspre Fort Leavenworth ne-a împiedicat să luăm parte la sărbătorirea pregătită. Deslauriers se afla însă la debarcader și aștepta să-și ia rămas bun de la noi.

— *Adieu, mes bourgeois, adieu, adieu!* ne strigă în clipa cînd vasul se desprinsese de țarm. Cînd o să vă mai

duceți din nou înspre *Rocky Montagnes*, merg și eu cu voi ; da, zău că merg !

Asigurările acestea le întâri prin țopăieli, prin fluturări ale pălăriei și prin zîmbetul care îi întindea gura de la o ureche la cealaltă. Gînd vaporul coti într-un loc destul de îndepărtat, cel din urmă lucru pe care îl văzurăm a fost tot Deslauriers fluturîndu-și pălăria și țopăind pe debarcader. De la Munroe și de la Jim Gurney ne luaserăm rămas bun încă de la Westport, iar Henry Chatillon plecase împreună cu noi pe același vapor.

Pînă la Saint Louis am făcut opt zile, din care aproximativ o treime le-am petrecut înșepeniți în bancurile de nisip. Ne-am întîlnit și cu alt vapor, „Amelia“, încărcat cu o gloată gălăgioasă de voluntari lăsați la vatră și acum puși de zor pe înjurat, pe băt, pe jucat cărți și pe trînteală. În cele din urmă a dat Dumnezeu și am ajuns și la debarcaderul plin de lume de la Saint Louis. Îndreptîndu-ne spre Planters' House ¹, am pricinuit îndelungi strădanii pentru căutarea cuferelor noastre găsite într-un tîrziu tocmai în colțul cel mai ascuns al magaziei. Dimineața, prefăcuți datorită vrăjitoriei croitorului, doar cu greu ne mai puteam recunoaște unul pe celălalt.

În seara dinaintea plecării, Henry Chatillon ne vizită în camerele noastre de la Planters' House, ca să ne luăm rămas bun. Oricine l-ar fi întîlnit pe străzile din Saint Louis, pentru nimic în lume n-ar fi spus că e un vîntor abia întors din Munții Stîncoși. Era îmbrăcat într-un foarte curățel dar simplu costum de stofă neagră ; fiindcă deși de la șaisprezece ani încoace cu greu s-ar fi putut spune că trăise o lună întreagă zi cu zi sub acoperămint făcut de om, era înzestrat cu un bun-gust înăscut, care totdeauna îl făcea să dea mare atenție înfățișării sale exterioare. Silueta lui înaltă și athletică, dimpreună cu mișcările și gesturile foarte degajate, se potriveau de

¹ Casa plantatorilor.

minune și cu îmbrăcămintea cea nouă ; iar chipul frumos, deși înăsprit de nenumărate furtuni, nu făcea în nici un fel notă discordantă cu restul. Ne stătuse într-ajutor cu un devotament și o hărnicie mai presus de orice laudă. Ne-am despărțit de el cu multă părere de rău ; iar dacă cumva emoția zugrăvită pe chipul său în vreme ce ne strîngeam mîinile nu era înșelătoare, simțămintele lui nu erau deloc deosebite de ale noastre. Pușca mea, o piesă excepțională și pe care era întotdeauna încîntat s-o folosească, se află acum în mîinile lui și poate că în clipa de față glasul ei sonor trezește ecourile prăpăstiilor de prin Munții Stincoși. În dimineața următoare am părăsit orașul și după două săptămîni de umblat cu trenul, cu diligențele și cu vapoarele, am regăsit lucrurile dragi de acasă.

CUPRINS

<i>Prefață</i>	:	:	:	:	:	:	:	V
<i>Tabel cronologic</i>	:	:	:	:	:	:	:	.XXXI
I. Frontiera	.	.	.	.	.	.	.	1
II. Spargerea gheții	.	.	.	.	.	.	.	11
III. Fort Leavenworth	.	.	.	.	.	.	.	23
IV. „Săritura dincolo“	.	.	.	.	.	.	.	28
V. „Albastrul mare“	.	.	.	.	.	.	.	41
VI. Rîul Platte și desertul	.	.	.	.	.	.	.	56
VII. Bizonii	.	.	.	.	.	.	.	71
VIII. O ștergem franțuzește	.	.	.	.	.	.	.	87
IX. Scene de la Fort Laramie	.	.	.	.	.	.	.	105
X. Cetele de război	.	.	.	.	.	.	.	122
XI. Scene din tabără	.	.	.	.	.	.	.	148
XII. Ghinion	.	.	.	.	.	.	.	170
XIII. În urmărire indianilor	.	.	.	.	.	.	.	179
XIV. Satul indienilor Ogillallah	.	.	.	.	.	.	.	205
XV. Tabăra de vânătoare	.	.	.	.	.	.	.	229
XVI. Puitorii de capcane	.	.	.	.	.	.	.	255
XVII. Munții Black Hills	.	.	.	.	.	.	.	266
XVIII. Vânătoare în munți	.	.	.	.	.	.	.	271
XIX. Trecerea munților	.	.	.	.	.	.	.	284
XX. Călătoria singuratică	.	.	.	.	.	.	.	301
XXI. Pueblo și Bent's Fort	.	.	.	.	.	.	.	323
XXII. Tête Rouge, voluntarul	.	.	.	.	.	.	.	332

XXIII. Primejdii din partea indienilor	338
XXIV. Vinătoarea	350
XXV. Tabăra de vinătoare	361
XXVI. Pe Arkansas în jos	379
XXVII. Așezările statornice	399

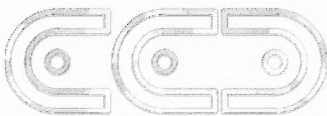
Lector : BIANCA ZAMFIRESCU
Tehnoredactor : ELENA CĂLUGĂRU

Bun de tipar 2.XII.1978. Tiraaj 40 110 ex. broșate.
Coli ed. 22,25. Coli tipar 14,50.

Comanda nr. 80 347
Combinatul Poligrafic „Casa Scintei”
București — Piața Scintei nr. 1
Republica Socialistă România

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și
CAT Graur

Antwerpen
2025

